Job
Toegelicht & toegepast 18

Ger de Koning & Tony Jonathan

Job

Toegelicht & toegepast

JOB
Toegelicht & toegepast

Waarom Lijden?

Ger de Koning en Tony Jonathan

Webwinkel: www.uitgeverijdaniel.nl
Bestellingen: info@uitgeverijdaniel.nl

© Derde druk 2020 Uitgeverij Daniël, Zwolle NL - ISBN/EAN 978-90-79718-57-3 (hardcover)
© Tweede druk 2018 Uitgeverij Daniël, Zwolle NL - ISBN/EAN 978-90-79718-57-3 (hardcover)
© Eerste druk 2017 Uitgeverij Daniël, Zwolle NL - ISBN/EAN 978-90-79718-32-0 (paperback)

Omslagontwerp: Theis-Jan Goudswaard
Lay-out: Jan Noordhoek

Inhoud

Job 5

Job 6

Job 7

Job 8

Job 9

Job 10

Job 11

Job 12

Job 13

Job 14

Job 15

Job 16

Job 17

Job 18

Job 19

Job 20

Job 21

Job 22

Job 23

Job 24

Job 25

Job 26

Job 27

Job 28

Job 29

Job 30

Job 39

Job 40

Job 41

Job 42

Tekstgebruik

Afkorting bijbelboeken

Oude Testament

Thora

Gn	Genesis
Ex	Exodus
Lv	Leviticus
Nm	Numeri
Dt	Deuteronomium

Historische boeken

Jz	Jozua
Ri	Richteren
Ru	Ruth
1Sm	1 Samuel
2Sm	2 Samuel
1Kn	1 Koningen
2Kn	2 Koningen
1Kr	1 Kronieken
2Kr	2 Kronieken
Ea	Ezra
Ne	Nehemia
Es	Esther

Poëtische boeken

Jb	Job
Ps	Psalmen
Sp	Spreuken
Pr	Prediker
Hl	Hooglied

Profetische boeken

Js	Jesaja
Jr	Jeremia
Kl	Klaagliederen
Ez	Ezechiël
Dn	Daniël
Hs	Hosea
Jl	Joël
Am	Amos
Ob	Obadja
Jn	Jona
Mi	Micha
Na	Nahum
Hk	Habakuk
Zf	Zefanja
Hg	Haggaï
Zc	Zacharia
Ml	Maleachi

Nieuwe Testament

Mt	Mattheüs
Mk	Markus
Lk	Lukas
Jh	Johannes
Hd	Handelingen
Rm	Romeinen
1Ko	1 Korinthiërs
2Ko	2 Korinthiërs
Gl	Galaten
Ef	Efeziërs
Fp	Filippenzen
Ko	Kolossenzen
1Th	1 Thessalonicenzen
2Th	2 Thessalonicenzen
1Tm	1 Timotheüs
2Tm	2 Timotheüs
Tt	Titus
Fm	Filémon
Hb	Hebreeën
Jk	Jakobus
1Pt	1 Petrus
2Pt	2 Petrus
1Jh	1 Johannes
2Jh	2 Johannes
3Jh	3 Johannes
Jd	Judas
Op	Openbaring

Vertalingen

Alle tekstaanhalingen uit het Oude Testament komen uit de Herziene Statenvertaling (HSV).
De tekstaanhalingen uit het Nieuwe Testament komen uit de Herziene Voorhoeve-uitgave, ook wel TELOS-vertaling genoemd.

Verwijzingen

De tekst van *Job* staat in dit commentaar. In een aantal gevallen worden tekstverwijzingen voluit geciteerd. Alle andere tekstverwijzingen kan de lezer zelf in de Bijbel opzoeken.

Haakjes

Oude Testament

In de bijbelgedeelten van het *Oude Testament* worden twee soorten haakjes gebruikt:

Ronde haakjes ( )

Deze dienen uitsluitend om het lezen en begrijpen van de tekst te vergemakkelijken; ze geven aan dat een bepaald gedeelte een soort tussenzin vormt die de eigenlijke loop van het verhaal of het betoog enigszins onderbreekt. De woorden tussen ronde haakjes behoren tot de grondtekst.

Vierkante haakjes [ ]

Deze haakjes staan om woorden die in de gedrukte uitgave van de Herziene Statenvertaling *cursief* staan. Omdat in dit boek de hele bijbeltekst cursief wordt weergegeven, wordt van deze haakjes gebruikgemaakt om woorden te markeren die cursief in de gedrukte uitgave staan. Deze haakjes geven aan dat de ingesloten woorden niet in de grondtekst voorkomen, maar in het Nederlands zijn ingevoegd om de tekst begrijpelijk te maken.

Nieuwe Testament

In de bijbelgedeelten van het Nieuwe Testament, die uit de TELOS-vertaling worden genomen, worden drie soorten haakjes gebruikt. Over het gebruik hiervan wordt in het 'Voorwoord' van de TELOS-vertaling het volgende gezegd:

'In de vertaling zijn drie soorten haakjes gebruikt:

Ronde haakjes ( )

Deze dienen uitsluitend om het lezen en begrijpen van de tekst te vergemakkelijken; zij geven aan dat een bepaald gedeelte een soort tussenzin vormt die de eigenlijke loop van het verhaal of het betoog enigszins onderbreekt.

Vierkante haakjes [ ]

Deze geven aan dat de ingesloten woorden niet in de grondtekst voorkomen, maar in het Nederlands moeten worden ingevoegd om de tekst begrijpelijk te maken; deze woorden moeten dus altijd gelezen worden. Met name het (bepaalde) lidwoord ontbreekt nogal eens in het Grieks, waar dat in het Nederlands wel noodzakelijk is; aangezien verschillende uitleggers van mening zijn dat het al of niet voorkomen van het lidwoord vaak van grote betekenis is, is ernaar gestreefd dit overal in de vertaling tussen haakjes te plaatsen waar het in de grondtekst ontbreekt.

Scherpe haakjes < >

Deze geven aan dat de ingesloten woorden in sommige handschriften wel en in andere niet voorkomen.´

Vooraf

De schrijvers van het commentaar over het boek *Job* zijn diep onder de indruk van dit boek gekomen. Het intense lijden van Job dat daarin wordt beschreven en zijn worsteling met God daarover, hebben ons diep geraakt. We hebben ons aanwezig gevoeld bij de gesprekken die Job en zijn vrienden hierover hebben gevoerd.

We zijn getuige geweest van gesprekken in de hemel tussen God en de satan over Job, waarvan Job niets heeft geweten. We hebben aandachtig geluisterd naar de rechtzinnige uitspraken van de vrienden van Job *over* God en naar de reactie van Job daarop. In zijn reactie spreekt Job niet alleen *over*, maar ook *tot* God. Sommige uitspraken van Job hebben we met ingehouden adem aangehoord. Hoe waagt hij het te zeggen? Het is tot ons doorgedrongen dat dit uitspraken zijn van een man die door een ongekend en uitzichtloos lijden tot het uiterste getergd is, en dat hij geen verklaring voor dit lijden kan bedenken. De Enige Die hem dat kan vertellen, is Degene Die het over hem heeft gebracht. Daarom stormt hij op God aan.

Indrukwekkend is het zwijgen van God tijdens alle vragen die Job naar de hemel slingert. God laat Zich niet uitdagen en tegelijk geeft Hij Job de ruimte om al zijn vragen te stellen en lucht te geven aan zijn diepe twijfels aangaande Gods rechtvaardigheid. Al die vragen en twijfels laten zien dat hij God niet loslaat, maar zich aan Hem vastklampt.

Als de gesprekken tussen Job en de vrienden zijn stilgevallen, meldt zich een vierde vriend. Ook hij richt het woord tot Job, maar doet dat op een andere toon dan de drie anderen. Elihu, hij is die vierde vriend, treedt op als een middelaar tussen Job en God. De bijdrage van Elihu is de voorbereiding voor het spreken van God tot Job. Job reageert niet op wat Elihu zegt.

Ook Gods verschijning aan Job heeft diepe indruk op ons gemaakt. God toont voor het oog van Job enkele van Zijn scheppingswerken. Hij laat daarbij ook zien hoe Hij alles bestuurt en dat Job Hem daarin niet kan narekenen. Hij is immers God! God legt geen verantwoording van Zijn bestuur af. Job krijgt geen antwoord op de vraag naar de zin van het lijden. Wij ook niet. Als er dingen in ons leven gebeuren die wij niet begrijpen, wil

Hij ons leren erop te vertrouwen dat Hij alles volledig in de hand heeft en de controle over ons leven niet kwijt is.

Job is zich diep bewust geworden van Gods grootheid en zijn eigen geringheid. Dat besef is ook tot ons doorgedrongen. We hopen dat dit geen voorbijgaand besef zal zijn. Het is ons gebed dat ook de lezer een dergelijke indruk zal opdoen.

Ger de Koning / Tony Jonathan
Middelburg / Arnhem, maart 2016, nieuwe versie mei 2020

Het boek Job

Inleiding

Het boek *Job* is een deel van *"de heilige Geschriften" (2Tm 3:15).* Daarom is het een Goddelijk boek. Het is *"door God ingegeven en nuttig om te leren, te weerleggen, te verbeteren en te onderwijzen in [de] gerechtigheid, opdat de mens Gods volkomen is, tot alle goed werk ten volle toegerust" (2Tm 3:16-17)*.

Het boek *Job* behoort tot het Oude Testament. Dat is bijzonder, want terwijl het Oude Testament een duidelijk Joods karakter vertoont, heeft dit boek bij wijze van uitzondering dat karakter niet. We kunnen dit vergelijken met de *brief van Jakobus* in het Nieuwe Testament, een brief die bij wijze van uitzondering in het Nieuwe Testament een duidelijk Joods karakter vertoont.

Dat dit boek geen Joods karakter vertoont, is begrijpelijk als we bedenken dat dit waarschijnlijk het oudst geschreven boek van het Oude Testament is. Er zijn duidelijke aanwijzingen dat het is geschreven in de tijd van de aartsvaders, jaren voordat Israël als volk tot stand is gebracht. Daarbij komt dat het onderwerp van dit boek het volk Israël overstijgt, want het gaat om een probleem dat heel de mensheid betreft, namelijk het probleem van het lijden.

Het Oude Testament is te verdelen in drie delen, te weten de Wet, de Profeten en de Geschriften *(vgl. Lk 24:44)*. Dit is de gangbare Joodse indeling van de *Tenach* – dat is het Oude Testament – tot op vandaag. De Wet geeft ons het onderwijs over Gods gedachten. In de Profeten horen we het spreken van God tot Zijn volk. De Geschriften beschrijven de ervaring van de gelovige mens in deze wereld.

Job behoort tot de Geschriften. Terwijl *Psalmen* als kenmerkendste boek van de Geschriften spreekt over de ervaringen van Christus en de Zijnen in deze wereld, spreekt het boek *Job* als een niet-Joods boek over de ervaringen van een gelovig mens ten aanzien van het lijden in deze wereld. Dat komt al tot uiting in de naam Job – zowel de titel als de naam van de hoofdpersoon van het boek. Die naam betekent 'waar is (mijn) vader'.

Deze betekenis past goed bij het thema van het boek. Job vraagt zich af waar God is in het lijden.

Het gaat in dit boek over de intense en diepe ervaringen van de individuele mens. Daarin ontdekken we de absolute nietigheid van de mens in het vuur van het lijden, te midden van het verlies van zijn bezittingen, het verlies van zijn meest dierbaren en de vurige pijlen van de reacties van zijn vrienden die dwars door zijn ziel heen gaan. Uiteindelijk en ten diepste zijn we getuige van de worsteling van Job met zijn eigen gerechtigheid en onbegrip ten aanzien van Gods weg met hem.

Als Job in zijn worsteling op dat dieptepunt is aangekomen, komt er een 'uitlegger', die hem naar een hogere grond leidt, waar hij de stem van God kan vernemen. In de ontmoeting met God Zelf leert hij zichzelf kennen, maar bovenal God. Dat geeft hem ten slotte dwars door het lijden heen rust in zijn ziel. Daarna komt opnieuw de overvloedige zegen van God en kan hij ook als voorbidder een zegen voor zijn vrienden zijn.

Dit zijn lessen uit het boek *Job* die ook wij, gelovigen die leven in de moderne eenentwintigste eeuw, nog steeds moeten leren, om, zoals hierboven is geciteerd, *"tot alle goed werk ten volle toegerust" (2Tm 3:17)* te zijn.

Op grond van de Schrift is aan de geschiedkundige juistheid van het boek *Job* niet te twijfelen. Zijn naam wordt twee keer in het Oude Testament *(Ez 14:14,20)* en één keer in het Nieuwe Testament *(Jk 5:11)* genoemd. In *Ezechiël 14* wordt hij samen met Noach en Daniël door de HEERE voorgesteld als iemand die persoonlijk een rechtvaardige is. De aanleiding is de toestand van Israël, die zo slecht is geworden, dat zelfs als deze drie mannen toen in Israël geleefd zouden hebben, zij alleen hun eigen leven zouden redden en niet Israël als natie.

Al zouden te midden ervan deze drie mannen zijn, Noach, Daniël en Job, [dan] zouden zij [alleen] door hun gerechtigheid hun [eigen] leven redden, spreekt de Heere HEERE. (Ez 14:14)

..., en al zouden Noach, Daniël en Job in het midden ervan zijn, [zo waar] Ik leef, spreekt de Heere HEERE, geen zoon, geen dochter zouden zij kunnen redden, zíj zouden door hun gerechtigheid [alleen] hun [eigen] leven redden. (Ez 14:20)

... U hebt van de volharding van Job gehoord ... (Jk 5:11)

In de *brief van Jakobus* wordt Job als een voorbeeld van volharding gesteld. Daar zien we hoe het einde van zijn geschiedenis *"het einde van [de] Heer"* is, wat betekent dat de Heer Zijn doel met hem heeft bereikt. We zien daar ook dat we uit zijn geschiedenis kunnen leren *"dat de Heer vol genegenheid*

en ontfermend is" (Jk 5:11). Door al het lijden heen heeft Job de HEERE op een bijzondere wijze persoonlijk leren kennen *(Jb 42:5)*.

Mogelijk is Mozes de schrijver van dit boek – zo volgens de Talmoed; de Dode Zee rollen wijzen in dezelfde richting – en is het eerder geschreven dan *Genesis*. Als dat zo is, is *Job* het oudste boek van de Bijbel en dat met het thema 'lijden'. Oude uitleggers opperen de gedachte dat Mozes dit boek in Midian heeft geschreven, waar hij enige tijd schaapherder is geweest *(Exodus 2:15-3:1)*. Hij zou het dan hebben geschreven met de bedoeling hiermee zijn lijdende volk in Egypte te vertroosten en te steunen in hun moeiten en hun oog te richten op de uiteindelijke zegen die God voor Zijn volk klaar heeft liggen, zoals Hij uiteindelijk ook Job zegent.

Job woont in Uz, een gebied van de Edomieten *(Kl 4:21)*. De Septuaginta, de Griekse vertaling van het Oude Testament, vereenzelvigt Job met Jobab, een koning van Edom *(Gn 36:33)*.

Job moet vóór Mozes hebben geleefd. In *Psalm 90* spreekt Mozes over de leeftijd van de mensen. Hij zegt daar dat die in de regel, net zoals ook vandaag regel is, zeventig tot tachtig jaar bedraagt *(Ps 90:10a)*. Job echter bereikt een aartsvaderlijke leeftijd van over de tweehonderd jaar. Dat kunnen we opmaken uit het feit dat hij vóór zijn lijden tien volwassen kinderen heeft, terwijl hij na zijn lijden nog honderdveertig jaar leeft *(Jb 42:16)*.

Een andere aanwijzing is dat de offers die in dit boek worden genoemd, brandoffers zijn, ook in geval van zonden *(Jb 1:5; 42:8)*. Het onderscheid in offers wordt pas bij de wetgeving bij de Sinaï gegeven *(Leviticus 1-6)*. Brandoffers vinden we ook steeds in het boek *Genesis*. Ook wordt de naam 'HEERE' naar verhouding weinig genoemd, terwijl de naam 'God' vaak voorkomt.

Job is iemand uit de heidenvolken, hij behoort niet tot Israël. Toch spreekt God met Hem, en dat op een wijze zoals Hij niet eens met een Abraham heeft gedaan. In dit boek komt de grote waarde tot uitdrukking die één enkele persoon voor God heeft, waarbij er voor God geen aanzien des persoons is. Het boek *Job* bewijst dat deze belangstelling voor één enkele persoon geen gedachte van God achteraf is, als Israël zijn weg heeft verdorven, maar dat van het begin af Gods belangstelling uitgaat naar iedere

individuele mens, zonder onderscheid. De Jood, met het boek *Job* in zijn Bijbel, kan daarom onmogelijk zeggen dat iemand uit de heidenvolken bij God niet in tel is.

Het boek *Job* is een van de twee meest tragische bijbelboeken. Het andere boek is het boek *Klaagliederen*. Ook dat boek heeft het lijden als hoofdthema. Het verschil is dat *Klaagliederen* handelt over *het lijden van een heel volk*, terwijl het boek *Job* over *het lijden van één persoon* gaat.

Het boek *Job* geeft inzicht in het raadsel van het lijden dat God in Zijn regering over iemand brengt, zonder dat raadsel zelf op te lossen. Wat we wel zien, waar we wel inzicht in krijgen, is *"het einde van [de] Heer" (Jk 5:11)*, ofwel *de bedoeling* die de Heer ermee heeft. Het gaat over vragen als:

1. Waarom lijden Godvrezende gelovigen?
2. Als God liefde is – en dat is zo! – waarom laat Hij dan toe dat de Zijnen door tegenslagen worden getroffen?
3. Hoe is het lijden van de rechtvaardigen te rijmen met de gerechtigheid van God?

Zoals we hierboven hebben gezien, laat het boek ons de worsteling van de nietige mens met het grote probleem van het lijden zien. Het vergunt ons ook een blik te werpen achter de schermen, in de troonzaal van de regering van de grote, soevereine God van de eeuwigheid. Hij is betrokken bij het lijden van Zijn schepselen in het algemeen en van iedere individuele mens in het bijzonder. Het boek spreekt allen aan die in lijden zijn. Petrus geeft in zijn eerste brief antwoord op de vraag naar het doel van het lijden en dat is *"opdat de beproefdheid van uw geloof, veel kostbaarder dan die van goud, dat vergankelijk is en door vuur beproefd wordt, blijkt te zijn tot lof en heerlijkheid en eer bij [de] openbaring van Jezus Christus" (1Pt 1:7)*.

Het is niet nodig om een lang verhaal te houden over de voorspoed van Job. Aan zijn voorspoed worden slechts enkele verzen besteed, die als achtergrond dienen van alles wat hem overkomt. De Heilige Geest heeft het, in tegenstelling tot de weinige woorden over zijn voorspoed, goed gedacht ons in bijzonderheden te vertellen over alles wat plaatsvindt tijdens zijn beproevingen. Hij heeft dit de moeite waard geacht tot nut van al Gods kinderen tot aan het einde van de tijden.

Job is het verheven voorbeeld van het geloof van een mens te midden van een overweldigend lijden. We zien een mens die de les leert van zijn eigen niets-zijn, in het hevige vuur van diepe beproeving vanwege beroving, verlies en ziekte, die het ook nog eens moet opnemen tegen de starre filosofie en harde aanvallen van zijn vrienden. Bovendien leert hij zijn eigen trots, zijn eigen gerechtigheid en ongeloof kennen. Totdat er een 'uitlegger', Elihu, wordt gehoord, die hem brengt tot het punt dat hij naar God luistert en de les van alle eeuwen leert dat God alleen God is en dat in de erkenning daarvan zijn zegen en die van ieder mens ligt.

Het grote probleem dat in dit boek aan de orde komt, is de regering van God, die niet *direct* is als bij Israël, maar *indirect*, in voorzienigheid. Een *directe regering* wil zeggen dat God het kwaad van een mens direct straft en de goede daden direct beloont. Een *indirecte regering*, een regering in voorzienigheid, wil zeggen dat het lijkt alsof men straffeloos kwaad kan doen en dat de goede daden onbeloond blijven.

Jobs vrienden – maar ook Job zelf – begrijpen niets van Gods regering. Zij gaan uit van een directe regering van God. Ze stellen dat Job wel zonde gedaan *moet* hebben, anders zou hij niet zo te lijden hebben. Een oppervlakkige kijk op het leven kan mensen tot het oordeel brengen dat men lijdt naar de mate van de zonden die men gedaan heeft. Jobs reactie is ook niet juist. Ook hij begrijpt de regering van God niet. Hij stelt dat hij onschuldig is en dat God hem onrechtvaardig laat lijden.

Hoewel Job met zijn lippen niet zondigt, brengen de gesprekken met zijn vrienden aan het licht wat er in zijn hart is. Hoewel de vrienden Gods regering niet begrijpen, zeggen ze wel veel ware dingen over die regering voor andere gevallen. De vraag die voor Job en zijn vrienden op de achtergrond meespeelt en die hen tot hun uitspraken brengt, is deze: Hoe kan God zowel goed als soeverein zijn als je kijkt naar het lijden van de onschuldige en de voorspoed van de kwaaddoener?

Het is altijd al moeilijk te verklaren geweest waarom het goddelozen voor de wind kan gaan, terwijl verdrukking zo vaak de Godvrezende kan treffen. Die moeilijkheid verdwijnt als we er oog voor krijgen dat we leven onder een *indirecte* regering van God. Zoals al is gezegd, straft God bij een *directe* regering het kwaad onmiddellijk en beloont Hij het goede onmid-

dellijk. Bij een *indirecte* regering wordt het kwaad niet direct gestraft, hoewel de straf zeker komt, en wordt het goede niet direct beloond, hoewel de beloning zeker komt.

In *Psalm 73* tobt Asaf met dezelfde vragen, totdat hij *"Gods heiligdom binnenging"* *(Ps 73:17)*. Zo ook worden de vragen van Job tot een einde gebracht als hij zegt: *"[Alleen] door het luisteren met het oor had ik U gehoord, maar nu heeft mijn oog U gezien"* *(Jb 42:5)*.

De gespreksronden en de 'hoofdrolspelers'

Er zijn drie dialogen of gespreksronden tussen Job en zijn vrienden *(Job 4-27)* en drie monologen: van Job, Elihu en God *(Job 29-41)*. De dialogen en monologen worden gescheiden door een toespraak van Job over de wijsheid *(Job 28)*.

De 'hoofdrolspelers' in het boek zijn na Job zijn drie vrienden en Elihu. Nadat deze vijf mensen hebben gesproken, spreekt God. Hij spreekt niet als Iemand Die na de pogingen van de vrienden en Elihu een laatste poging gaat doen Job te overtuigen. Hij is niet met een van de vorige sprekers te vergelijken. Hij is God en spreekt als God. Als Job oog in oog met Hem komt te staan, veracht hij zichzelf en heeft berouw.

Van hen die vanaf *Job 3* aan het woord komen, kunnen we als inleiding enkele kenmerken noemen:

1. *Elifaz* is de eerste die op Jobs uitingen van ellende reageert. Er zijn goede redenen om aan te nemen dat Elifaz een Edomiet is. Er is sprake van een Elifaz die de eerstgeboren zoon van Ezau is. Deze heeft een zoon die Teman heet *(Gn 36:4,15)*. Verschillende profeten noemen Teman als een plaats of streek in Edom *(Jr 49:7,20; Ez 25:13; Am 1:12; Ob 1:8-9)*.
   - Blijkbaar is Elifaz de oudste van de drie vrienden, omdat hij als eerste spreekt. Hij wordt ook aan het einde van het boek door God als woordvoerder van de drie aangesproken *(Jb 42:7)*. Hij toont in zijn toespraken een ruimere geest dan de anderen, terwijl hij Job accepteert als een Godvrezend man, maar die aan het dwalen is geraakt. Hoewel hij gebrek aan medelijden toont, is hij de enige van de drie die toch ook enig medegevoel en respect toont.

  - In zijn reacties op de woorden van Job blijkt dat hij alles beziet vanuit zijn persoonlijke ervaring. Dat beluisteren we in de woorden *"zoals ik gezien heb" (Jb 4:8)*. Hij, als de oudste, vertegenwoordigt 'de oude garde'.

2. *Bildad* is de tweede. Hij wordt verder niet in enig boek van het Oude Testament genoemd. Hij beschouwt Jobs worsteling over de rechtvaardigheid van God als lastering. Zijn geleerdheid, zijn kennis en de traditie van oude wijsheden gebruikt hij om te bewijzen dat de familieleden van Job hebben gekregen wat ze verdienen en hij waarschuwt Job voor eenzelfde lot.
   - Bildad beoordeelt de situatie van Job vanuit de traditie en het gezag van de oudheid. Dat beluisteren we in zijn oproep tot Job: *"Doe toch navraag bij de vorige generatie, bereid je voor op een onderzoek naar hun vaderen" (Jb 8:8)*. Hij vertegenwoordigt de middelbare leeftijd.

3. *Zofar*, de derde, is het meest sarcastisch van de vrienden. Zijn boodschap is dat Job zich moet bekeren of anders een afschuwelijke dood zal sterven die de boosdoeners verdienen.
   - Zofar kijkt naar Job vanuit de sfeer van wet en godsdienstigheid. Hij zegt tegen Job: *"Als er onrecht in je hand is ... laat er geen onrecht in je tenten wonen ... dan zult je vast [staan] en niet bevreesd zijn" (Jb 11:14-15)*. Hij is overtuigd van zijn eigen, scherpe oordeel, 'zo is het en niet anders' *(Job 11; 20)*.

4. *Job*, in zijn pogingen om zichzelf te verdedigen vanwege de verdachtmakingen en negatieve beoordelingen van zijn vrienden, beschuldigt God indirect van onrecht *(Jb 10:7-8)*.
5. *Elihu* is jonger dan de drie vrienden en houdt zich daarom buiten de discussie en wacht tot ze allemaal uitgepraat zijn *(Jb 32:4-6)*. Hij is een type van Christus als de Middelaar. Hij spreekt namens God *(Jb 33:4-5)*.
6. Als alle sprekers zwijgen, neemt *God* het woord. Hij toont Job Zijn Goddelijke wijsheid en Zijn macht in de natuur. Hiertegenover ziet Job hoe volkomen onbetekenend hij is.

Indeling van het boek

Deel 1: Inleiding *(Job 1-2)*

A. Jobs voorspoed *(Job 1:1-5)*

B. Job beproefd *(Job 1:6-2:13)*

- Satans beschuldiging van Job *(Job 1:6-12)*
- Job blijft staande bij het verlies van familie en bezittingen *(Job 1:13-22)*
- Satans verdere beschuldigingen *(Job 2:1-6)*
- Job blijft staande in zijn persoonlijke lijden *(Job 2:7-10)*
- De komst van Jobs vrienden *(Job 2:11-13)*

Deel 2: De dialogen (tweegesprekken) ofwel de twistgesprekken *(Job 3-27)*

A. Jobs openingsklacht *(Job 3)*

B. De eerste gespreksronde *(Job 4-14)*

- Elifaz *(Job 4-5)*
- Jobs antwoord *(Job 6-7)*
- Bildad *(Job 8)*
- Jobs antwoord *(Job 9-10)*
- Zofar *(Job 11)*
- Jobs antwoord *(Job 12-14)*

C. De tweede gespreksronde *(Job 15-21)*

- Elifaz *(Job 15)*
- Jobs antwoord *(Job 16-17)*
- Bildad *(Job 18)*
- Jobs antwoord *(Job 19)*
- Zofar *(Job 20)*
- Jobs antwoord (*Job 21)*

D. De derde gespreksronde *(Job 22-26)*

- Elifaz *(Job 22)*
- Jobs antwoord *(Job 23-24)*
- Bildad *(Job 25)*
- Jobs antwoord *(Job 26)*

E. Jobs slotrede tot zijn vrienden *(Job 27)*

Deel 3: Tussenhoofdstuk over de wijsheid *(Job 28)*

Deel 4: De monologen *(Job 29-41)*

A. Jobs slottoespraken *(Job 29-31)*

- Jobs vroegere eer en zegen *(Job 29)*
- Jobs huidige oneer en lijden *(Job 30)*
- Jobs laatste betuiging van onschuld *(Job 31)*

B. Elihu's toespraken *(Job 32-37)*

- Inleiding *(Job 32:1-5)*
- Eerste toespraak: deel 1 *(Job 32:6-22)*
- Eerste toespraak: deel 2 *(Job 33)*
- Tweede toespraak *(Job 34)*
- Derde toespraak *(Job 35)*
- Vierde toespraak *(Job 36-37)*

C. God spreekt tot Job *(Job 38:1-42:6)*

- Gods eerste toespraak *(Job 38:1-39:35)*
- Job vernedert zich *(Job 39:36-38)*
- Gods tweede toespraak *(Job 40-41)*

Deel 5: Jobs berouw *(Job 42:1-6)*

Deel 6: Het slot *(Job 42:7-17)*

- God spreekt recht *(Job 42:7-9)*
- Het herstel van Jobs voorspoed *(Job 42:10-17)*

Samengevat is het boek zo samengesteld:

A. *Job 1-2*

De historische inleiding met daarin Jobs Godsvrucht en voorspoed en zijn lijden door toedoen van de satan in het verwoesten van zijn bezittingen, zijn familie en zijn gezondheid.

B. *Job 3-31*

Het geschil tussen Job en zijn drie vrienden. Daarin komen de nutteloosheid van menselijke redeneringen aan het licht met betrekking tot

- het verklaren van de wegen van God in de rampen die over een mens komen;
- de diepgewortelde eigengerechtigheid van het menselijk hart.

C. *Job 32-37*

Het getuigenis van Elihu aangaande Gods kenmerken van heiligheid en barmhartigheid.

D. *Job 38-42:6*

Het getuigenis van God Zelf vanuit de schepping waardoor Job wordt getoetst en wat hem in het stof brengt.

E. *Job 42:7-17*

'Het einde van de Heer' *(Jk 5:11)*, dat wil zeggen het resultaat van Gods wegen met Job, Die hem herstelt en een grotere zegen geeft dan hij is kwijtgeraakt.

Job 1

Inleiding

Zowel de inleiding van het boek *(Job 1-2)* als het slot ervan *(Job 42:7-17)* heeft het karakter van een vertelling, terwijl de gesprekken daartussen dichterlijk zijn weergegeven. Het raadsel van het lijden wordt wel eens vergeleken met een borduurwerk. De vertelling laat ons de bovenzijde van het borduurwerk zien, zoals het lijden vanuit de hemel, door God, wordt gezien. De gesprekken in dichtvorm laten ons de onderzijde ervan zien, de aardse zijde van het lijden, de pogingen van de mensen om de regering van God ten aanzien van het lijden te begrijpen.

De vroomheid en welvaart van Job | *verzen 1-3*

> *1 Er was een man in het land Uz, zijn naam was Job. En die man was vroom en oprecht; hij was Godvrezend en keerde zich af van het kwaad. 2 Er werden zeven zonen en drie dochters bij hem geboren. 3 Aan vee bezat hij zevenduizend schapen, drieduizend kamelen, vijfhonderd juk runderen en vijfhonderd ezelinnen. Verder had hij een zeer groot aantal slaven, zodat deze man aanzienlijker was dan alle mensen van het oosten.*

In de *verzen 1-3* worden ons het woongebied, de naam, de hoogstaande kenmerken, het gezin, het bezit en het aanzien van de hoofdpersoon van het boek meegedeeld. De Heilige Geest doet dat om te laten zien wat hem allemaal afgenomen wordt. We zien van welk een grote hoogte hij naar beneden wordt geworpen en hoe enorm groot de pijn is die een dergelijke val veroorzaakt.

Het boek begint met de woorden *"er was een man" (vers 1)*. Er is een man onder de vele mensen die leven in de tijd waarin de gebeurtenissen van het boek zich afspelen op wie de schijnwerper wordt gericht. Deze man woont *"in het land Uz"* en heet *"Job"*. Zoals God weet waar deze man woont en hoe hij heet, weet Hij dat van ieder mens – zie bijvoorbeeld Saulus *(Hd 9:11)* en Simon Petrus *(Hd 10:5-6)*. Niemand kan zich voor God in de massa verschuilen. Voor Hem is er ook geen naamloze massa, maar Hij houdt Zich met ieder persoonlijk bezig, Hij heeft voor ieder persoonlijk aandacht.

Mogelijk is Job, zoals al in de inleiding op het boek is geopperd, een koning van Edom (Jobab, *Gn 36:33*). Als dat zo is, dan is zijn titel hier weggelaten. Het gaat niet om zijn positie in de maatschappij, maar om zijn plaats als mens in de schepping tegenover zijn Schepper, tegenover God.

Er is van Job meer te zeggen dan alleen dat hij een man is die in Uz woont en Job heet. Dat zijn uiterlijke kenmerken. Er worden ook kenmerken van deze man genoemd die duidelijk maken dat hij in verbinding staat met God en op een manier leeft die een vreugde voor Gods hart is *(Hd 10:34b-35)*. Dat betreft innerlijke kenmerken. Die kenmerken worden ook wel zichtbaar in zijn leven, maar ze komen voort uit zijn innerlijk, zijn hart. De deugden die van hem opgetekend staan, komen niet uit zijn eigen mond, maar zijn het getuigenis van de Heilige Geest. God herhaalt dit getuigenis – en bevestigt het daarmee – tegenover de satan *(Jb 1:8)*.

Dat er bij God geen aanzien des persoons is, maar dat in ieder volk degene die Hem vreest en gerechtigheid werkt, Hem aangenaam is. (Hd 10:34b-35)

1. Hij is in de eerste plaats *"vroom"*, dat wil zeggen innerlijk volkomen, integer. Job staat recht tegenover God. Dat blijft zo te midden van het lijden, dwars door de aanklachten van de drie vrienden en het zwijgen van God heen.
2. Direct daaraan verbonden wordt van hem gezegd dat hij *"oprecht"* is. Dat ziet op zijn getuigenis naar zijn omgeving. Hij is geen huichelaar, geen toneelspeler. 'Oprecht' betekent zoveel als 'rechte wegen gaand'. 'Vroom' is innerlijk. 'Oprecht' is de uiting daarvan. Job heeft een evenwichtig karakter.

   [Dat komt ook tot uiting in de getallen in *vers 2*, zijn *zeven* zonen en zijn *drie* dochters. Het getal zeven is het getal van volkomenheid en het getal drie heeft te maken met openbaring en getuigenis. Vergelijk ook de *zeven*duizend schapen en *drie*duizend kamelen in *vers 3*.]
3. De innerlijke kant (vroom) en de uiterlijke kant (oprecht) hebben we ook in de twee volgende kenmerken. Het derde kenmerk, *"Godvrezend"*, is innerlijk. Zijn innerlijk is gericht op God. In zijn hart is eerbied voor Hem. Verderop in het boek zegt hij: *"De vreze des Heeren, dat is wijsheid" (Jb 28:28a)*.

4. Het vierde kenmerk, *"keerde zich af van het kwaad"*, is uiterlijk en geeft een levenshouding aan die een gevolg is van zijn Godvrezendheid. Ook dat bevestigt Job als hij zegt: *"En zich afkeren van het kwade is inzicht" (Jb 28:28b)*.

Dit alles betekent overigens niet dat hij zondeloos is *(Pr 7:20)*. Dat blijkt wel uit het verloop van het boek.

Voorzeker, er is geen mens rechtvaardig op de aarde, die goeddoet en niet zondigt. (Pr 7:20)

Nadat ons is verteld hoe Jobs verhouding tot God is, worden de zegeningen van Job in zijn gezin genoemd *(vers 2)*. Hij krijgt zeven zonen en drie dochters. Job beziet zijn kinderen als geschenken van God *(vers 21)*.

Na zijn verhouding tot God en de zegen in zijn gezin wordt zijn rijkdom opgesomd *(vers 3)*. Dat gebeurt in termen waarmee ook de rijkdom van de aartsvaders wel wordt beschreven *(Genesis 12-13)*. God heeft zegen bestemd voor Abraham, Izak en Jakob, maar Hij kan in Zijn genade verdergaan en ook anderen zegenen, hoewel ze geen deel hebben aan het verbond dat Hij met de aartsvaders heeft gesloten. Gods genade is niet af te grenzen, niet in te perken.

We zien dat bij Job Godsvrucht en welvaart samengaan. Dat is niet vanzelfsprekend. Mensen die het goed gaat, zijn vaak mensen die God loslaten. Dat is bij Job niet aan de orde.

Job en zijn kinderen | *verzen 4-5*

> *4 Zijn zonen waren gewoon om een maaltijd aan te richten, ieder op zijn beurt in eigen huis. Zij stuurden dan [boden] en nodigden hun drie zusters uit om met hen te eten en te drinken. 5 Het gebeurde dan, als de dagen van de maaltijden voorbij waren, dat Job [hen] bij zich riep en hen heiligde. Hij stond 's morgens vroeg op en bracht brandoffers, voor ieder van hen één, want Job zei: Misschien hebben mijn kinderen gezondigd en God in hun hart vaarwel gezegd. Zo deed Job alle dagen.*

Behalve dat Job gezegend is met veel kinderen, is hij ook gezegend met een goede band tussen de kinderen onderling. Kinderen zijn een zegen. Het is een extra zegen als de kinderen ook onderling het goed met elkaar kunnen vinden. Als de kinderen uit huis zijn, is het bij sommige families

de gewoonte om bijvoorbeeld jaarlijks een familiedag te houden. Het is een groot voorrecht als alle kinderen dan komen en het ook fijn vinden elkaar weer te zien.

De zonen van Job organiseren regelmatig en om de beurt een maaltijd, waarvoor ook de zussen worden uitgenodigd *(vers 4)*. Er zijn geen aanwijzingen dat dergelijke maaltijden zwelgpartijen en drinkgelagen zijn. Het is niet aannemelijk dat er ongeoorloofde dingen gebeuren. Job heeft zijn kinderen opgevoed tot zelfstandigheid en geleerd om keuzes te maken die goed zijn. Het lijkt er ook op dat Job er niet bij aanwezig is. Het maakt hem niet jaloers of verbitterd. Het is goed dat ouders hun kinderen gunnen dat ze ook bij elkaar komen zonder dat zij daarbij zijn.

Hoewel Job niet voor de maaltijden is uitgenodigd, heeft hij de maaltijden niet verboden, maar toegestaan. Dat betekent niet dat hij hen te goed acht voor het doen van verkeerde dingen of het maken van verkeerde keuzes. Dat blijkt *"als de dagen van de maaltijden voorbij"* zijn *(vers 5)*. Dan roept hij hen bij zich en heiligt hen. Daarvoor staat hij 's morgens vroeg op en brengt ieder van hen onder de kracht van het brandoffer dat hij voor ieder van hen brengt. Hij doet dat omdat hij de kans aanwezig acht dat zijn kinderen *"God in hun hart vaarwel gezegd"* hebben. Deze handelwijze is niet een eenmalige actie van hem, maar dat doet hij *"alle dagen"*.

We zien in Job de betrokken vader. Hij onderkent dat zegen en verzadiging het gevaar inhouden dat zijn kinderen in hun hart God 'vaarwel' zeggen *(vgl. Sp 30:9a)*. God 'vaarwel' zeggen betekent dat ze zich losmaken van Hem en zich aan Hem en Zijn gezag onttrekken. Gemakkelijk kunnen welvaart en feesten ertoe leiden dat we vergeten dat we afhankelijkheid zijn van God. Het zijn ook omstandigheden waarin men soms tot uitspraken of handelingen komt waartoe men in normale omstandigheden niet komt.

Anders zou ik, verzadigd,
[U] verloochenen en zeggen: Wie is de HEERE?
(Sp 30:9a)

Hoewel Job niet aanwezig is bij de maaltijden die zijn kinderen organiseren, is hij er wel nauw bij betrokken. Hij is in de geest bij hen en leeft met hen mee. Hij doet dat niet als een trotse vader, maar als een vader die de geestelijke gevaren kent waaraan zijn kinderen blootstaan, juist tijdens familiebijeenkomsten. Daar laat men zich het gemakkelijkst gaan. Het feit

dat hij zijn kinderen kent en de geestelijke gevaren onderkent, laat zien dat hij ook zichzelf kent. Hij is een vader die zich realiseert dat zijn kinderen dezelfde zondige natuur hebben die hij zelf heeft.

Vader Job handelt, net als de aartsvaders, als een priester in zijn gezin. Hij staat *"'s morgens vroeg op"*, dat wil zeggen dat hij haast maakt met het offer. Hij zorgt ervoor dat de kinderen erbij zijn. Alles wijst erop dat zijn kinderen geen enkele tegenwerping maken. Ze komen en Job heiligt hen. Dat betekent dat hij zijn kinderen opnieuw aan de HEERE wijdt. Het houdt ook in dat hij vraagt naar hun gedrag tijdens de maaltijden. Hebben ze iets gedaan of gezegd wat niet goed is, dan kunnen ze dat belijden. Zo zijn ze weer heilig, dat wil zeggen in overeenstemming met God. Daarna brengt hij voor ieder van hen een brandoffer, wat in nieuwtestamentisch perspectief betekent dat hij ze op de grondslag van het offer van Christus plaatst.

Job kent zijn kinderen en acht hen niet te goed om te zondigen. Hij kijkt daarbij niet alleen naar het uiterlijke gedrag. Hij kijkt dieper. Misschien hebben ze zich steeds goed gedragen, maar is er in hun hart een afwijken van God gekomen. Daarom wil hij hen heiligen en hun het offer voorhouden. Job is de betrokken vader die zich actief inzet voor het geestelijk welzijn van zijn kinderen. Hij is doordrongen van wat Salomo later als spreuk opschrijft, dat uit het *"hart ... de uitingen van het leven"* zijn *(Sp 4:23)*.

Kijken wij ook zo naar onze kinderen (als we die hebben), en gaat de gezindheid van hun hart ons ook zo ter harte? Is dat voor ons belangrijker dan hun schoolresultaten of andere prestaties? Bepaalt dat ook onze omgang met God en met hen?

Job beseft dat zijn kinderen alleen voor God aangenaam zijn als hij ze voor Hem plaatst in de aangenaamheid van het offer. Wij weten dat God in dit offer vooruitziet naar het werk van Zijn Zoon op het kruis van Golgotha. Job doet als het ware een beroep op dat offer voor zijn kinderen. Dat het *zijn* kinderen zijn, de kinderen van de Godvrezende en bijzonder gezegende Job, heeft voor hem geen enkele betekenis. Integendeel, omdat het zijn kinderen zijn, zijn zij zondaren en rust Gods oordeel op hen *(Jb 14:4)*. Daarvan moeten wij ons ook goed bewust zijn met betrekking tot onze kinderen.

Wie zal een reine geven uit een onreine? Niet één. (Jb 14:4)

De HEERE wijst de satan op Job | *verzen 6-8*

> *6 Het gebeurde [op] een dag, dat de zonen van God kwamen om hun opwachting te maken bij de HEERE, dat ook de satan in hun midden kwam. 7 Toen zei de HEERE tegen de satan: Waar komt u vandaan? En de satan antwoordde de HEERE en zei: Van het rondtrekken over de aarde en van het rondwandelen erover. 8 De HEERE zei tegen de satan: Hebt u [ook] acht geslagen op Mijn dienaar Job? Want er is niemand op de aarde zoals hij, een vroom en oprecht man, hij is Godvrezend en keert zich af van het kwaad.*

Van de aarde in de *verzen 1-5* gaan we nu naar de hemel *(vers 6; vgl. 1Kn 22:19; Js 6:1)*. We vinden in *Job 1-2* meerdere keren een wisseling van decor. De ene keer zijn we op de aarde, de andere keer in de hemel. Doordat ons een blik in de hemel wordt vergund – dat wil zeggen in het deel van de hemel waar de satan nog toegang heeft – leren we dat het lijden van Job – en van gelovigen in het algemeen – verband houdt met een strijd in de hemelse gewesten. We worden deelgenoot gemaakt van een gesprek in de hemel tussen de HEERE en de satan over Job, waarin de HEERE de satan toestaat Job te beproeven. Job zelf weet van dit hele gesprek niets.

Wij, christenen, weten uit het Nieuwe Testament dat we sinds de hemelvaart van de Heer Jezus een geopende hemel hebben (zie bijvoorbeeld de *brief aan de Hebreeën*). Dit gesprek geeft ons licht over gebeurtenissen op aarde die anders voor ons een raadsel zouden blijven. Het maakt ons duidelijk wat de achtergrond is van alles wat op aarde gebeurt, of het nu het leven van een mens betreft of dat het om volken gaat. Wat op aarde gebeurt, wordt door de hemel bestuurd. In de hemel wordt beslist wat er op aarde plaatsvindt. De vrienden van Job en Job zelf dwalen omdat zij het hart van God niet kennen. Ze proberen de gebeurtenissen op aarde te verklaren zonder kennis van de hemelse oorsprong ervan.

Op zekere dag komen *"de zonen van God"* bij de HEERE. De satan is in hun midden. We zien hier dat de satan toegang heeft tot de troonzaal van God. De satan is *"de overste van de macht der lucht" (Ef 2:2)*, van de gevallen engelen. Als hij in de troonzaal is, is hij daar altijd als *"de aanklager van onze broeders" (Op 12:10; Zc 3:1)*. De engelen worden hier *"zonen van God"* genoemd (zo de Septuaginta, *Jb 38:7; Gn 6:1-2*), want God is *"de Vader van de geesten" (Hb 12:9)*, wat wil zeggen dat Hij hen heeft geschapen, ze zijn uit

Hem voortgekomen. Deze engelen komen *"om hun opwachting te maken bij de HEERE"*. Ze komen omdat ze door Hem ontboden zijn om aan Hem verantwoording af te leggen van hun bezigheden. Ze zijn daar als ondergeschikten *(vgl. 1Kn 22:19-22; Dn 7:9-14; Ps 89:8)*. De dienaren moeten staan *(1Kn 22:19)*, een houding die aangeeft dat ze klaar staan om te dienen.

Het gaat verder om de HEERE en de satan. De engelen vormen het decor. Zij staan erbij en moeten toehoren. De HEERE begint met spreken, niet de satan. Wie Hij bij Zich roept, moet eerbiedig wachten tot Hij het woord neemt. De HEERE vraagt aan de satan waar hij vandaan komt *(vers 7)*. Het is duidelijk dat het geen discussie is tussen gelijkwaardige personen. De satan moet antwoord geven, gewoon omdat de HEERE hem iets vraagt. Hij is volledig aan Hem onderworpen, zoals het hele universum aan Hem onderworpen is en Hem gehoorzaam moet zijn. En net als de mensen kunnen zij Hem niet ten volle aanschouwen, want niemand kan ooit God zien *(1Tm 6:16)*. Zelfs de serafs bedekken hun gezicht als zij de Naam van de driemaal heilige God roepen *(Js 6:2-3)*.

De satan haat God, maar moet desondanks doen wat God zegt en antwoord geven. God weet het antwoord wel, maar Hij wil dat wij het ook weten. Met de vraag *"waar komt u vandaan?"*, gebiedt God de satan verantwoording af te leggen van zijn bezigheden. Uit het antwoord blijkt dat de satan een rusteloze zwerver is, wat tevens aangeeft dat hij *niet alomtegenwoordig* is, wat God wel is. Zijn zwerftocht over de aarde houdt niets goeds in. Hij wandelt op aarde rond om te zien wie hij kwaad kan doen. De gelovige mag weten dat de ogen van de Heer ook over de aarde trekken, maar dan om hem te sterken *(2Kr 16:9; Zc 4:10)*.

De satan wordt hier bij wijze van uitzondering sprekende ingevoerd. Dat gebeurt niet vaak in de Bijbel, hoewel we wel veel over hem lezen. Drie keer lezen we dat hij iets zegt: hier in *Job* tegen de HEERE, in *Genesis 3* tegen Eva in het paradijs *(Gn 3:1-5)* en in *Mattheüs 4*, en in de parallelplaats in *Lukas 4*, tegen de Heer Jezus in de woestijn *(Mt 4:1-3,6,9; Lk 4:1-3,6,9-11)*.

In het spreken van de satan in het paradijs tot Eva en in de woestijn tot de Heer Jezus zien we dat het om buitengewoon belangrijke situaties gaat. Bij Eva heeft hij succes gehad, waardoor de zonde in de wereld is gekomen. Bij de Heer Jezus heeft hij geen succes gehad, waardoor het verlossings-

werk kon worden volbracht. Tegen die achtergrond wordt duidelijk welke enorme belangen er op het spel staan als hij ook in de geschiedenis van Job sprekende wordt ingevoerd. Zal het hem lukken Job God vaarwel te laten zeggen, dat wil zeggen Hem te vervloeken, of niet?

Niet de satan, maar de HEERE richt vervolgens de aandacht van de satan op Job: *"Hebt u [ook] acht geslagen op Mijn dienaar Job?" (vers 8)*. Het initiatief voor alles wat Job overkomt, gaat van God uit en niet van de satan. God weet wat Zijn dienaar Job nodig heeft. Als Hij aan de satan vraagt of hij ook acht heeft geslagen op Job, is dat omdat Hij Zelf acht op Job heeft geslagen. En Zijn getuigenis is nog grootser dan wat in *vers 1* staat. God zegt hier van Job dat er *"niemand op aarde zoals hij"* is. Dat is niet om Job te roemen, maar is het gevolg van zijn verbinding met God. Het moet Job toch wel een speciaal doelwit van de satan hebben gemaakt.

De satan kan niets inbrengen tegen Gods getuigenis over Job. God geeft dat getuigenis met een doel. Voor het bereiken van dat doel wil Hij ook de satan gebruiken. De satan – die wel heel listig is, maar niets weet van Gods voornemens – is slechts een instrument om de voornemens van Gods genade te vervullen. God houdt alles onder Zijn controle, niets loopt Hem uit de hand. Alles gaat volgens Zijn plan. Dat kan ons tot troost zijn in alle omstandigheden waarin we ons een speelbal van de boze voelen. God staat aan het begin ervan en niet de boze. Hij bepaalt ook het einde ervan en niet de boze. Tussen het begin en het einde ligt een weg die ook door God wordt bepaald en niet door de boze.

Job is een dienaar van de HEERE. Hij behoort niet tot het verbondsvolk van God, maar hij heeft wel zijn eigen unieke 'verbond', zijn eigen relatie, met de HEERE en de HEERE met hem. Twee keer noemt de HEERE Job *"Mijn dienaar" (Jb 1:8; 2:3)*. En aan het eind van het boek noemt Hij hem nog steeds zo *(Jb 42:7-8)*. Wat er ook tussen het begin en het einde gebeurt, Job komt aan het einde als een trouwe dienaar tevoorschijn.

De satan daagt de HEERE uit | *verzen 9-12*

> *9 Toen antwoordde de satan de HEERE en zei: Is het zonder reden dat Job God vreest? 10 Hebt Ú niet voor hem en voor zijn huis en alles wat hij heeft, een beschutting gemaakt? Het werk van zijn handen hebt U gezegend en zijn vee breidt zich [steeds verder] uit in het land. 11 Maar steek toch Uw hand uit en*

> *tref alles wat hij heeft. Voorwaar, hij zal U in Uw aangezicht vaarwel zeggen. 12 De HEERE zei tegen de satan: Zie, alles wat hij heeft, is in uw hand; alleen naar hemzelf mag u uw hand niet uitsteken. En de satan ging weg van het aangezicht van de HEERE.*

De satan moet antwoord geven. Dat doet hij helemaal naar de onverbeterlijke verdorvenheid van zijn boze natuur. Hij haat niet alleen God, maar ook allen die naar Gods wil leven. Hij kan er niet tegen als iemand door God wordt geprezen, want hij wil zelf geprezen worden. We zien dit bij Saul in zijn houding tegenover David. Saul is ook jaloers op de eer die David van het volk krijgt, terwijl hij niet zoveel eer krijgt *(1Sm 18:6-9)*.

De satan kan Jobs vroomheid niet loochenen. Wat hij wel kan doen, is als *"de aanklager van de broeders" (Op 12:10)* suggereren dat Jobs vroomheid niet echt, maar geveinsd is. Met zijn vraag *"is het zonder reden dat Job God vreest?" (vers 9)*, spreekt hij de veronderstelling uit dat Job goede redenen heeft om God te vrezen. Job vreest God, niet om Wie God is, maar alleen vanwege de voordelen die dat oplevert *(vers 10)*. 'Moet U eens zien', zegt hij tegen God, 'wat U Job allemaal hebt gegeven: bescherming van zijn gezin en alles wat hij heeft; voorspoed in alles wat hij doet; zijn gebied breidt zich steeds meer uit. Nogal logisch dat hij U vreest.'

Dan komt de satan met een voorstel *(vers 11)* dat ook weer zijn door en door verdorven aard en zijn sluwe listen laat zien *(2Ko 11:3,14; Ef 6:11)*. Hij daagt God uit Zijn hand tegen Job uit te steken en hem alles te ontnemen waarmee Hij hem heeft gezegend. Het is opmerkelijk dat de satan niet tegen God zegt of God *hem* wil *toelaten* alles van Job af te nemen. Ook de satan weet dat alles in Gods hand is. *God* moet Zijn hand tegen Job keren om hem alles af te nemen. Job zegt later ook terecht: *"De HEERE heeft gegeven en de HEERE heeft genomen" (Jb 1:21b)*.

De satan zegt als het ware: 'Neem al die voordelen maar eens weg, dan zal wel wat anders blijken!' Hij veronderstelt dat Job God recht in Zijn gezicht vaarwel zal zeggen, ofwel Hem zal vervloeken als hij alles verliest. De satan *veronderstelt* dat de toewijding van Job het gevolg is van de zegen van God. Daaruit blijkt dat hij *niet alwetend* is, wat God wel is. De satan stelt zowel de oprechtheid van Job als de gerechtigheid van God die Hij toont in het zegenen van hem ter discussie.

Dit zien we terugkomen bij de hoofdpersonen van het boek:

1. De vrienden van Job trekken zijn oprechtheid in twijfel. Zij zijn er zeker van dat hij in het geheim gezondigd heeft, maar dat hij dat niet wil toegeven.
2. Job kan, omdat hij onschuldig lijdt, niet begrijpen hoe God kan toelaten dat hij zo lijdt. Hij twijfelt daardoor aan Gods gerechtigheid.

De grote vraag van het boek *Job* is of Job God zal vervloeken of niet. De satan wil alle lijden in ons leven gebruiken om ons los te maken van God, terwijl God het lijden wil gebruiken om Hem en onszelf beter te leren kennen. De satan wil dat wij er slechter van worden, terwijl God wil dat wij er beter van worden. Als Job God vaarwel zou zeggen, is niet Job de verliezer, maar God. God ziet echter in Job wat de satan niet ziet: volharding.

God staat toe dat de satan Job bestormt *(vers 12)*. Daarbij geeft Hij alles van Job in de hand van de satan, waaruit blijkt dat de satan *niet almachtig* is, wat God wel is. Het is opmerkelijk dat de satan in *vers 11* spreekt over het uitsteken van *de hand van God* tegen Job en dat God de satan nu toestaat *zijn hand* tegen Job uit te steken. Dit laat zien dat de hand van God boven de hand van de satan is. Wij nemen daarom het lijden niet uit 'de tweede hand' aan, die van de satan, maar uit 'de eerste hand', die van God.

Tevens bepaalt God de grens van het handelen van de satan. Hij zegt ook dat hij zijn hand niet tegen Job zelf mag uitsteken. De satan zal die grens dan ook geen millimeter overschrijden. Zonder God de Vader zal geen musje op de aarde vallen en zelfs de haren van ons hoofd zijn alle geteld *(Mt 10:29-31)*.

De satan gaat *"weg van het aangezicht van de HEERE"*, zoals ook van Kaïn staat *(Gn 4:16)*, ingenomen met wat hij mag doen en wat hij snel wil doen *(vgl. Lk 22:31-32)*. We zien hier dat in de hemel besluiten worden genomen waarvan de gevolgen zichtbaar worden in gebeurtenissen op aarde.

Job verliest zijn bezittingen en zijn kinderen | *verzen 13-19*

> *13 Er was nu een dag, toen zijn zonen en zijn dochters aten en wijn dronken in het huis van hun broer, de eerstgeborene, 14 dat er een bode bij Job kwam en zei: De runderen waren aan het ploegen en de ezelinnen naast hen aan het weiden. 15 Toen deden Sabeeërs een inval en namen ze mee, en ze sloegen de*

> *knechten met de scherpte van het zwaard; en ík ben maar als enige ontkomen om het u te vertellen. 16 Terwijl deze nog sprak, kwam er een ander en zei: Het vuur van God viel neer uit de hemel en ontbrandde tegen de schapen en de knechten, en verteerde ze; en ík ben maar als enige ontkomen om het u te vertellen. 17 Terwijl deze nog sprak, kwam er [weer] een ander en zei: De Chaldeeën stelden drie groepen op en pleegden een overval op de kamelen en namen ze mee, en sloegen de knechten met de scherpte van het zwaard; en ík ben maar als enige ontkomen om het u te vertellen. 18 Terwijl deze nog sprak, kwam er [nog weer] een ander en zei: Uw zonen en uw dochters waren aan het eten en wijn drinken in het huis van hun broer, de eerstgeborene. 19 En zie, een hevige stormwind kwam van over de woestijn en trof de vier hoeken van het huis, en het viel boven op de jonge mensen, zodat zij stierven; en ík ben maar als enige ontkomen om het u te vertellen.*

Van de hemel gaan we weer terug naar de aarde. Er komt een dag *(vers 13)* waarop rampen het leven van Job treffen. Het is een *"boze dag" (Ef 6:13)*, een dag die naar zijn inhoud aansluit op de dag waarop de zonen van God bij de HEERE hun opwachting hebben gemaakt *(vers 6)*. De satan heeft wel haast om zijn boze werk uit te voeren, maar hij weet ook het geschikte moment af te wachten. In de rampen die zich in Jobs leven voltrekken, horen of zien we niets van de satan zelf, maar toch zijn de rampen zijn werk.

De dag die aanbreekt waarop de satan zijn boze voornemens gaat uitvoeren, is door hem met zorg uitgekozen. Het is een dag waarop de kinderen van Job weer allemaal samen zijn om te eten en te drinken *(vgl. vers 4)*. Job zal zich weer rijk gezegend hebben gevoeld als hij hen zo bij elkaar weet en zich tevens de geestelijke gevaren van een dergelijk samenzijn realiseren *(vgl. vers 5)*. Het brengt hem zoals gewoonlijk tot voorbede voor zijn kinderen. Hij ziet ernaar uit hen weer te heiligen en voor ieder van hen weer een brandoffer te brengen als ze klaar zijn met de maaltijd.

Job wordt in zijn Godvrezende overwegingen in Gods tegenwoordigheid wreed gestoord door een bode die hem een onheilstijding brengt *(vers 14)*. De bode doet hem verslag van een ramp die over hem is gekomen. Hij vertelt over de runderen die aan het ploegen waren – waaruit we kunnen opmaken dat het najaar is – en over de ezelinnen die daarnaast in rust aan het weiden waren en niet ronddwaalden. De knechten pasten op. Alles spreekt van zorg en verantwoordelijkheidsbesef voor de werkzaamheden.

Er is geen zorgeloosheid of nalatigheid, maar toch dringt in dit tafereel van rust en vredigheid een ruwe roversbende van Sabeeërs binnen. Zij maken runderen en ezels buit en doden de knechten *(vers 15)*. Het laat zien dat onze voorzichtigheid en oplettendheid niet kunnen voorkomen dat ons toch soms rampen treffen *(vgl. Ps 127:1)*. Het kan gebeuren op momenten dat we op verantwoorde wijze met onze bezittingen omgaan.

Als de HEERE het huis niet bouwt,
tevergeefs zwoegen zijn bouwers eraan;
als de HEERE de stad niet bewaart,
tevergeefs waakt de wachter. (Ps 127:1)

Deze eerste ramp treft Job in een van de bewijzen van zijn welvaart *(vers 3)*. Het zijn de middelen waardoor hij voorspoed heeft verworven *(Sp 14:4)*. Slechts een van hen die trouw op deze middelen passen, wordt gespaard. Dat is niet omdat hij het 'geluk' heeft dat de ramp hem niet heeft getroffen. Hij is gespaard om als een ooggetuige aan Job in detail te kunnen berichten wat hij heeft zien gebeuren. Deze knecht heeft het niet van horen zeggen.

Terwijl de getuige zijn verslag van de ramp nog niet helemaal heeft afgerond, arriveert een tweede bode *(vers 16)*. De snelheid waarmee de satan handelt, toont zijn boosaardige verlangen om Job te overrompelen en te overladen met smart. Job krijgt geen kans de schok van de ramp die hem heeft getroffen te verwerken en zich ervan te herstellen. Rampen worden moeilijker te dragen naarmate ze elkaar sneller opvolgen.

De knecht die Job de tweede ramp komt vertellen, is ook ternauwernood als enige ontkomen aan de ramp en ook met de bedoeling om Job daarover als ooggetuige te vertellen. Deze tweede ramp is niet veroorzaakt door een roversbende, zoals de eerste, maar door *"vuur van God ... uit de hemel"*.

De ontkomen knecht spreekt over 'het vuur van God uit de hemel'. Hij weet net zomin als Job dat de satan erachter zit. De satan is de overste van de macht van de lucht en heeft toestemming van God gekregen om dit vuur tegen Job te gebruiken. Het vuur heeft Jobs schapen getroffen en daarmee een ander bewijs van zijn welvaart *(vers 3)* verwoest, evenals de knechten die voor hen zorgden, op deze ene na.

De vernietiging van de schapen treft Job in zijn bron voor kleding en voedsel. Het vuur van God spreekt van Zijn oordeel. Het herinnert aan wat met Sodom en Gomorra gebeurt *(Gn 19:24)* en met de mannen van koning Ahazia die Elia gevangen moeten nemen *(2Kn 1:9-12)*.

De ontkomen knecht is nog niet uitgesproken over de verschrikkingen die het vuur van God hebben veroorzaakt of er komt een volgende bode aangesneld *(vers 17)*. Hij valt zijn voorganger in de rede om Job in te lichten over een nieuwe ramp die hem heeft getroffen. In deze ramp, de derde, spelen mensen weer een rol. Dit keer zijn het Chaldeeën. Zij hebben de drieduizend kamelen geroofd die Job bezit *(vers 3)* en de knechten met het zwaard gedood. Om die enorme hoeveelheid kamelen te roven hadden de Chaldeeën zich in drie groepen verdeeld. Met dit verlies wordt Job getroffen in zijn handelswelvaart. Ook hier blijft een van de knechten gespaard om het Job te kunnen vertellen.

Job krijgt ook nu niet de gelegenheid na te denken over wat er is gebeurd, want zonder pauze, zelfs terwijl de derde bode nog verslag doet, meldt een vierde bode zich. Ook deze begint direct te vertellen wat er is gebeurd. Hij vertelt Job over zijn zonen en dochters, die *"in het huis van hun broer, de eerstgeborene,"* aan het eten en drinken waren en hoe er plotseling een hevige stormwind uit het oosten – *"van over de woestijn"* – was opgestoken die het huis van alle kanten belaagde en liet instorten met als gevolg de dood van al zijn kinderen *(verzen 18-19)*.

De vierde en laatste ramp is, net als de tweede, weer een natuurramp veroorzaakt door de satan. We zien hier weer dat de overste van de macht van de lucht – wel onder de toelating van God – natuurelementen inzet tegen een van Gods dienaren. We zien dat ook bij de storm op het meer die door de Heer Jezus wordt bestraft *(Mk 4:39)*. De Heer bestraft die storm, omdat deze door de satan is ontketend met de bedoeling Hem en de Zijnen om te brengen. De Heer bestraft geen handelingen van God.

Deze laatste ramp is tevens de ergste. Alle kinderen van Job komen om. De enige die is ontkomen, is een knecht om Job de onheilstijding te kunnen brengen. Job bad steeds voor zijn kinderen, ze hadden ook een goede band met elkaar, toch sterven ze allemaal een vroegtijdige dood – *"de jonge mensen"* –, plotseling en tegelijk.

Het is wel hard dat Bildad in zijn eerste toespraak insinueert dat hun dood het gevolg is van bedreven zonden *(Jb 8:4)*. Dit harde oordeel bewijst dat hij weinig gevoel heeft. Wie heeft ooit als Job op een en dezelfde dag tien

kinderen begraven en aan de graven van zijn tien kinderen gestaan? Een voor ons onpeilbaar leed moet zijn hart hebben geplaagd.

De tijdingen van de rampen bereiken Job in ongekend snelle opeenvolging. De ellende stapelt zich in zeer korte tijd op tot ongekende hoogte. De rampen volgen elkaar niet alleen zonder pauze op, maar vervlechten zich, want de een is nog niet uitgesproken of de ander begint al te vertellen. Terwijl Job naar het laatste gedeelte van het verslag van de ene ramp luistert, dringt een andere ramp het nog lopende verhaal binnen. De rampen versterken elkaar. De last is ondraaglijk.

Reactie van Job op zijn verlies | *verzen 20-22*

> *20 Toen stond Job op en scheurde zijn bovenkleed, schoor zijn hoofd, viel op de aarde en boog zich neer. 21 En hij zei:*
>
> *Naakt ben ik uit de buik van mijn moeder gekomen*
> *en naakt zal ik daarheen terugkeren.*
> *De HEERE heeft gegeven en de HEERE heeft genomen;*
> *de Naam van de HEERE zij geloofd!*
>
> *22 In dit alles zondigde Job niet en schreef hij God niets ongerijmds toe.*

De reactie van Job toont zijn diepe rouw en intense verdriet, maar ook zijn overgave *(vers 20)*. Hij staat op om zijn bovenkleed te scheuren en zijn hoofd te scheren als tekenen van zijn rouw en verdriet *(vgl. Gn 37:34; Jz 7:6; Ea 9:3,5)*. Daarna valt hij op de grond, niet in wanhoop, maar om zich in aanbidding voor de HEERE neer te buigen. Van het ene op het andere ogenblik is Job van geluk en welvaart neergestort en ondergedompeld in verdriet en armoede. Maar hij stort niet van de liefde tot God neer in het verwensen van God.

Iemands reactie op een ramp die hem treft, openbaart welke geest of gezindheid er in hem is *(vers 21)*. Job vergat niet God te eren toen hij voorspoed had. Nu hij in ellende is, blijft die gezindheid hem kenmerken. Job erkent dat hij alles wat hij bezat van God heeft gekregen. Hij erkent ook het recht dat God heeft, om wat Hij heeft gegeven weer terug te nemen *(vgl. Pr 5:14; 1Tm 6:7)*.

Zoals hij voortgekomen is uit de buik van zijn moeder, zal hij naakt terugkeren om te gaan zoals hij kwam. Hij zal van zijn zwoegen niets meenemen wat hij met zijn hand kan dragen. (Pr 5:14)

...; want wij hebben niets in de wereld ingebracht, omdat wij er ook niets uit kunnen wegdragen. (1Tm 6:7)

Job zegt niet: 'De HEERE heeft gegeven, de Sabeeërs hebben genomen', of: 'De HEERE heeft me rijk gemaakt en de duivel heeft me arm gemaakt.' Onze neiging is om te blijven stilstaan bij de uiterlijke oorzaken van onze moeilijkheden. Dat doet Job niet. Hij kijkt niet naar de Sabeeërs of de storm. Hij erkent dat de hand van God dit alles bestuurt – alleen beseft hij nog niet dat het een liefdevolle hand is.

De manier waarop Job dit verlies aanvaardt, stelt de satan in het ongelijk. De reactie van Job maakt duidelijk dat zijn vroomheid geen eigen belang is geweest. Zijn vroomheid blijft, ook nu hem alles is ontnomen, en hij zegt zijn vertrouwen in God niet op. De satan heeft een wig willen drijven tussen Job en God. De uitwerking is dat Job dichter naar God toe wordt gedreven. In plaats van God vaarwel te zeggen prijst Job Hem.

Het aannemen van het kwaad uit de hand van de HEERE is iets anders dan zeggen dat de HEERE het kwaad heeft veroorzaakt. Wat Job zegt, geeft geen grond voor de veronderstelling dat God de Auteur van het kwaad is, de oorsprong ervan, wat suggereert dat het kwaad uit Hem voortkomt. Er is *"in Hem geen duisternis" (1Jh 1:5)* en Hij verzoekt niemand tot het doen van het kwade *(Jk 1:13)*. Het betekent wel dat de HEERE in Zijn niet te doorgronden wijsheid het heeft toegelaten omdat het past in Zijn plan.

De uitspraak van Job *"de HEERE heeft gegeven en de HEERE heeft genomen; de Naam van de HEERE zij geloofd!"*, is van oudsher tot een troostwoord voor vele gelovigen geworden die dierbare familieleden moesten missen. Er is echter genade nodig om het in geloof na te zeggen. Het moet niet tot een vlag worden die de lading niet dekt, een woord dat zuiver verstandelijk of uit een doffe berusting wordt nagezegd.

Dat God de mens geschapen heeft met de mogelijkheid om te zondigen, betekent niet dat Hij het beginsel van de zonde vanuit Zichzelf in de mens heeft gelegd. Als er staat dat Hij het onheil schept *(Js 45:7)*, heeft dat te maken met de straf op de zonde. In dit verband is het ook goed om een woord uit *Amos* aan te halen: *"Of komt er kwaad in de stad voor zonder dat de HEERE dat doet?" (Am 3:6b)*. Het is altijd, en zeker hier, noodzakelijk het verband te zien met de verzen eromheen. Dan wordt duidelijk dat God niet de Bewerker, de Auteur van de zonde is. Het kwaad heeft hier een bestraffend

karakter. De gedachte dat God de zonde zou bewerken is in alle opzichten volledig misplaatst.

Het slotvers *(vers 22)* getuigt ervan dat Job met zijn lippen niet zondigt. Hij is niet zondeloos, wat hij ook zelf goed weet *(Jb 9:20)*, maar hij begaat niet de zonde van het toeschrijven aan God van ongerijmde dingen. Als wij dingen niet met elkaar kunnen rijmen, betekent dit nog niet dat ze ongerijmd zijn. Job begrijpt Gods handelen niet, maar hij roept God daarvoor niet ter verantwoording. Later zal hij dat wel doen.

Job 2

De HEERE wijst de satan opnieuw op Job | *verzen 1-3*

> *1 [Opnieuw] was er een dag, toen de zonen van God kwamen om hun opwachting te maken bij de HEERE, dat ook de satan in hun midden kwam om zijn opwachting te maken bij de HEERE. 2 Toen zei de HEERE tegen de satan: Waar komt u vandaan? En de satan antwoordde de HEERE en zei: Van het rondtrekken over de aarde en van het rondwandelen erover. 3 De HEERE zei tegen de satan: Hebt u [ook] acht geslagen op Mijn dienaar Job? Want er is niemand op de aarde zoals hij, een vroom en oprecht man, hij is Godvrezend en keert zich af van het kwaad. Hij houdt nog steeds vast aan zijn vroomheid, hoewel u Mij tegen hem opgezet hebt om hem zonder reden te verslinden.*

Nu Job al zijn bezittingen en al zijn kinderen is kwijtgeraakt, verplaatst het toneel zich van de aarde weer naar de hemel *(vers 1)*. Opnieuw is er een dag waarop de HEERE de engelen, onder wie de satan, bij Zich roept *(Jb 1:6)*. Van de satan wordt er deze keer ook apart bij gezegd dat hij *"in hun midden kwam om zijn opwachting te maken bij de HEERE"*. Na het verlies van de eerste ronde wordt hij voor de tweede ronde opgeroepen.

Opnieuw begint de HEERE met spreken en richt het woord tot de satan met weer de vraag waar hij vandaan komt *(vers 2; Jb 1:7a)*. Het antwoord van de satan is gelijk aan dat van de vorige keer *(Jb 1:7b)*. Ook het getuigenis over Job is, zoals dat in *Job 1* is gegeven *(vers 3; Jb 1:1,8)*. Voor de derde keer klinkt dit getuigenis, maar het is dit keer een getuigenis dat met de glans van een doorstane beproeving is omgeven. Ondanks de grote ellende waarin Job is terechtgekomen, zo getuigt de HEERE tegen de satan, houdt Job vast aan zijn vroomheid. Job is wel neergeworpen, maar niet omgekomen *(2Ko 4:9)*.

Daarbij getuigt de HEERE er nog bij dat er geen reden was om Job dit te doen ondergaan. De woorden *"hoewel u Mij tegen hem opgezet hebt om hem zonder reden te verslinden"*, bevestigen opnieuw dat het niet alleen de satan is die Job heeft beroofd, maar dat de HEERE de regie heeft en de satan gebruikt om Zijn doel te bereiken. De HEERE gebruikt hier de woorden

"zonder reden" die de satan eerder heeft gebruikt om te insinueren dat Job niet 'zonder reden' de HEERE vreest *(Jb 1:9)*. Hij zegt hiermee dat de satan ongelijk heeft gehad met zijn bewering dat Job Hem alleen maar dient vanwege het voordeel dat het zou opleveren.

De satan daagt de HEERE opnieuw uit | *verzen 4-8*

> *4 Toen antwoordde de satan de HEERE en zei: Huid voor huid! Alles wat iemand heeft, zal hij geven voor zijn leven. 5 Steek Uw hand maar eens uit en tref zijn beenderen en zijn vlees. Voorwaar, hij zal U in Uw aangezicht vaarwel zeggen. 6 En de HEERE zei tegen de satan: Zie, hij is in uw hand, maar spaar zijn leven. 7 Toen ging de satan weg van het aangezicht van de HEERE en hij trof Job met vreselijke zweren, van zijn voetzool af tot aan zijn schedel. 8 En [Job] nam een potscherf om zich daarmee te krabben, terwijl hij midden in de as zat.*

De satan geeft niet op. Hij zal nooit opgeven, zolang hij de gelegenheid krijgt zijn verderfelijke werk te doen. Daarvan getuigt zijn reactie op wat de HEERE over Job en over de acties van de satan zegt *(vers 4)*. Hij komt niet om zijn nederlaag te erkennen, maar zint op nieuwe slechtheid. Altijd zal hij in zijn verdorvenheid nieuwe redenen zoeken om Gods kinderen los te maken van God en hen in het verderf te storten. Hij kan niet anders dan naar zijn onveranderlijke slechtheid handelen.

Hij spreekt God tegen en zegt dat Job nog niet tot het uiterste is beproefd. Alle voorgaande beproevingen hebben zijn bezit en zijn kinderen getroffen, maar niet hem persoonlijk. De satan beweert dat Job bereid zal zijn om de huid van een ander – zijn relatie met God – op te geven om zijn eigen huid te redden. Laat de HEERE Job maar eens aan den lijve pijn en kwelling laten voelen, dan zal Job Hem echt wel vervloeken *(vers 5)*.

De HEERE geeft de satan toestemming met Job te doen wat hij wil, maar Jobs leven moet gespaard blijven *(vers 6)*. De HEERE bepaalt de grens. De satan mag die niet overschrijden en doet dat ook niet. Dat maakt de beproeving trouwens niet kleiner, maar juist groter. De dood zou een einde maken aan de beproeving en daardoor de smartelijkheid ervan verkorten. Hoe heeft Job te midden van het lijden naar de dood verlangd. Dat hij het leven behoudt, stelt God in de gelegenheid Zijn doel met hem te bereiken.

De satan gaat weg om hier hoogstpersoonlijk zijn verderfelijke werk te doen. Hierna horen we niets meer van hem in dit boek. Met deze verschrikkelijke actie verdwijnt hij uit het verhaal. God heeft hem niet meer nodig. De satan doet wat hem is toegestaan. Hij slaat Job met een ziekte waarmee God Israël dreigt te slaan indien het volk Hem ontrouw is *(vers 7; Dt 28:27,35)*.

Als de satan zijn gang mag gaan, doet hij geen half werk. Hij slaat Job op een wijze dat Job alle persoonlijke voldoening en waardigheid verliest. Alles is hij kwijt: zijn bezit, zijn kinderen, zijn aanzien en nu ook zijn gezondheid. Alles wat Job nog op aarde heeft, is ondraaglijke geestelijke en lichamelijke pijn. Hij wordt van top tot teen bedekt met zweren waar ook maden op groeien *(Jb 7:5)*. Zijn adem stinkt *(Jb 19:17)*. Hij is vermagerd tot vel over been *(Jb 19:20)* en lijdt ondraaglijke pijnen *(Jb 30:17)*. Zijn krachten worden gesloopt door hoge koorts *(Jb 30:30)*. Hij wordt gekweld door angsten *(Jb 6:4)* en lijdt aan slapeloosheid *(Jb 7:4)*, en als hij slaapt, heeft hij nachtmerries *(Jb 7:14)*.

Job gaat naar een ashoop, mogelijk buiten de bewoonde wereld, waar hij te midden van het stof in eenzaamheid zit en een potscherf neemt om zich te krabben *(vers 8)*. Maar het dieptepunt is nog niet bereikt.

Job en zijn vrouw | *verzen 9-10*

> *9 Toen zei zijn vrouw tegen hem: Houd je nog steeds vast aan je vroomheid? Zeg God vaarwel en sterf. 10 Maar hij zei tegen haar: Je spreekt zoals één van de dwaze vrouwen spreekt. Zouden wij het goede wel van God ontvangen en zouden we het kwade niet ontvangen? In dit alles zondigde Job met zijn lippen niet.*

Terwijl Job in de grootste ellende en smart gedompeld is, verschijnt zijn vrouw op het toneel. Ze begint tegen hem te praten *(vers 9)*, maar dat is niet om hem te bemoedigen. Integendeel, zij keert zich tegen hem. Eerst verwijt ze hem dat hij nog steeds aan zijn vroomheid vasthoudt. Hoe kan hij dat doen? Het is toch van de zotte om te midden van alle ellende op God te vertrouwen? Een God Die dergelijk lijden over iemand brengt die zo trouw Hem dient, is het niet waard om rekening mee te houden. Als je rekening met Hem houdt, krijg je alleen maar ellende over je heen.

Hiermee is de beproeving compleet. Zij die een hulp voor hem moet zijn, zoals ze is bedoeld *(Gn 2:18)*, bezwijkt in de beproeving. Het lijkt erop dat zij niet in de vroomheid van Job heeft gedeeld. Nu zijn vroomheid op de proef wordt gesteld en hij, en ook zij, alles verloren heeft, heeft het voor haar geen zin meer om op God te vertrouwen. Voor haar hoeft God niet meer. Ze heeft haar vertrouwen in God opgezegd.

Het gevolg is dat ze haar man niet meer eert. Meegesleept door haar emoties spoort ze hem aan God 'vaarwel' te zeggen en een einde te maken aan zijn leven. In het voorstel dat zij Job doet, spreekt ze dezelfde woorden uit als de satan en wordt zo tot zijn spreekbuis. Dit is een verzoeking voor Job die de vorige nog overtreft. Als Job naar zijn vrouw had geluisterd, was de satan – de aanklager – toch nog als overwinnaar uit deze strijd tevoorschijn gekomen.

Job dient zijn vrouw van repliek. Hij zegt tegen haar dat haar spreken is als het spreken van *"dwaze vrouwen" (vers 10)*. Job noemt zijn vrouw geen dwaas. Zij is zijn vrouw en hij houdt van haar, maar hij moet haar terechtwijzen. Hij zegt tegen haar dat ze spreekt zoals ook dwaze vrouwen doen. Een dwaas is iemand die niet van God wil weten, die het bestaan van God loochent, want *"de dwaas zegt in zijn hart: Er is geen God" (Ps 14:1; 53:2; 1Sm 25:25)*. Job neemt alles aan uit de hand van God, hoewel hij niet begrijpt waarom dit alles nodig is. Hij spreekt over *"wij"* als het gaat om het aannemen uit de hand van God van wat hem en ook haar – het zijn ook haar kinderen en Job is haar man – overkomt.

"In dit alles zondigde Job met zijn lippen niet." Er komt geen opstandig woord uit zijn mond. Job erkent met zijn mond dat de HEERE doodt en levend maakt *(Dt 32:39; 1Sm 2:6)*, dat Hij verwondt en geneest *(Jb 5:18)*. Voor de tweede keer weerlegt Job met zijn reactie de leugen die de satan over hem heeft uitgesproken.

Als hier het boek zou zijn geëindigd, zou het grote doel van God met Jobs leven niet zijn bereikt. Ook zouden wij niet de lessen kunnen leren die we nu wel kunnen leren. Het boek zou een aanklacht vormen tegen al de 'waaroms' die wij kunnen hebben als het ons in het leven tegenzit. Er zou immers iemand geweest zijn die God ondanks alle lijden dat hem heeft getroffen, niets ongerijmds heeft toegeschreven – namelijk Job. Daarom

is het van grote betekenis dat later, als Job over alles gaat nadenken, komt met zijn 'waaroms' en bittere verwijten in de richting van God uitspreekt. Dan is de satan al van het toneel verdwenen. Zoals gezegd, horen we na het tweede hoofdstuk niets meer van hem.

Ziekenbezoek van drie vrienden | *verzen 11-13*

> *11 Toen de drie vrienden van Job van al dit onheil, dat hem overkomen was, hoorden, kwamen zij, elk uit zijn [woon]plaats: Elifaz, de Temaniet, Bildad, de Suhiet, en Zofar, de Naämathiet. Zij spraken met elkaar af om [naar hem toe] te gaan om hem hun medeleven te betuigen en hem te troosten. 12 Toen zij hun ogen van veraf opsloegen, herkenden zij hem niet. Zij begonnen luid te huilen; daarbij scheurde ieder zijn bovenkleed en ze strooiden stof naar de hemel over hun hoofden. 13 Zo zaten zij met hem op de aarde, zeven dagen en zeven nachten. Niemand sprak een woord tot hem, want zij zagen dat het leed zeer hevig was.*

Met de komst van de drie vrienden begint het boek pas goed. Als *"de drie vrienden van Job"* horen van *"al dit onheil"* dat in het voorgaande is beschreven, brengt dat hen ertoe hem te gaan bezoeken *(vers 11; vgl. Sp 17:17)*. Er gaan enkele maanden overheen voordat ze bij hem zijn *(Jb 7:3)*. De drie vrienden worden met name genoemd en ook hun afkomst of achtergrond.

"Elifaz, de Temaniet", wordt eerst genoemd. Teman is een gebied in Edom dat spreekwoordelijk is voor zijn wijsheid *(Jr 49:7)*. Deze Elifaz zou wel eens de oudste zoon van Ezau kunnen zijn *(Gn 36:10-11)*. In elk geval is hij een Edomiet. Hij is de oudste en belangrijkste van de vrienden. In de dialogen die na zeven dagen beginnen, neemt hij als eerste het woord. Hij start de gespreksronden en is in elke gespreksronde de eerste. De andere vrienden vallen hem bij met ieder hun eigen argumenten. God richt Zich ook tot hem als Hij Zijn toorn over de wijze van spreken van de vrienden aan hen bekendmaakt *(Jb 42:7)*.

"Bildad, de Suhiet", wordt als tweede genoemd. Hij is ook steeds de tweede in de volgende gespreksronden. Suah ligt niet ver van Teman, want Bildad en Elifaz spreken met elkaar af om naar Job toe te gaan. Bildad is hoogstwaarschijnlijk een nakomeling van Abraham en Ketura, via Suah hun jongste zoon *(Gn 25:1-2)*.

De derde vriend van Job is *"Zofar, de Naämathiet"*. Naäma is een nomadische stam uit centraal Arabië. Zofar neemt steeds de derde dialoog met Job voor zijn rekening. Ook hij zal in de buurt van de andere twee vrienden hebben gewoond, want ook hij wordt in de afspraak betrokken om Job te bezoeken.

Het motief van de vrienden is om Job *"hun medeleven te betuigen en hem te troosten"*. Uz (waar Job woont) en Teman (waar Elifaz vandaan komt) liggen in Edom, Suah (waar Bildad vandaan komt) ligt aan de grens van Edom, en Naäma (waar Zofar vandaan komt) ligt iets verder weg. Er zal enige tijd verstreken zijn, voordat ze het bericht horen van de rampen die Job hebben getroffen. Daarna zijn ze naar hem toe gegaan, een reis die ook enige tijd in beslag neemt. Als ze enkele maanden later bij Job aankomen en hem in de verte zien, herkennen ze hem niet.

Hoe groot moet het lijden van Job zijn en door hoeveel verschrikkingen moet hij al zijn heengegaan, zowel lichamelijk als geestelijk, dat de vrienden hem niet herkennen *(vers 12)*. Zijn gescheurde kleren en zijn geschoren hoofd maken de etterende zweren die zijn hele lichaam bedekken in al hun afschuwelijkheid zichtbaar. Dit afgrijselijke gezicht hebben ze zeven dagen lang diep in zich opgenomen.

We zien bijvoorbeeld ook bij Naomi dat de tijd van beproeving haar blijkbaar onherkenbaar heeft gemaakt. Als zij in Bethlehem terugkomt, zegt men van haar: *"Is dit Naomi?" (Ru 1:19)*. Naomi is getekend door de nood die ze in haar leven heeft ervaren. Alleen speelt bij haar ook het verloop van de tijd een rol. Dat is bij Job niet het geval. Hij is van het ene op het andere moment van een welvarend man een wrak van een mens geworden. Job heeft alle beproevingen doorstaan. Toch blijft hij ziek. Dat is omdat God hem nu dingen wil gaan leren.

Job zal in de maanden die zijn verlopen tussen de rampen die hem hebben getroffen en het bezoek van zijn vrienden ook hebben nagedacht over de zin van wat hem is overkomen. In die toestand treffen de vrienden hem aan. Waarover Job heeft nagedacht en wat de vrienden zien, zal hun gesprekken kenmerken.

Het ontbreekt de vrienden niet aan echte bewogenheid en medeleven *(vers 13)*. Als ze hem zien, beginnen ze *"luid te huilen"*. Ze onderdrukken hun

gevoelens niet, in tegenstelling tot wat wij soms wel doen. Zijn ellende raakt hen diep. Evenals Job heeft gedaan, scheurt ook *"ieder zijn bovenkleed"*. Iedere vriend is er persoonlijk bij betrokken. Als een andere uiting van droefheid strooien ze *"stof naar de hemel over hun hoofden"*.

Zo zitten ze *"met hem op de aarde"*. De woorden *"met hem"* laten zien dat ze er echt voor hem zijn, om te delen in zijn smart. Ze zitten *"zeven dagen en zeven nachten"* met hem *(vgl. Gn 50:10; 1Sm 31:13)*. Al die tijd wordt er geen woord door hen gezegd. Ze brengen niet even een vluchtig bezoek aan een ziekbed. Ze hebben oog voor zijn grote smart, ze zien *"dat het leed zeer hevig"* is.

De hedendaagse mens vandaag draait zijn hoofd om als hij lijden ziet. Daarmee wil hij niet worden geconfronteerd. Het leven moet leuk en aantrekkelijk zijn. Waar is vandaag dit soort medelijden en medeleven als dat van de vrienden van Job te vinden? Is het bij ons, kinderen van God, aanwezig, of lopen wij er ook liever voor weg of een blokje voor om? De vrienden van Job blijven bij hem, of zoals hier staat, *"met hem"*. Ze verdragen de afschuwelijke aanblik en de walgelijke stank van zijn etterende wonden. Zijn er nog zulke vrienden? Waar zijn ze? Wie kan zich met hen vergelijken? Dat ze later verkeerd van hun vriend spreken, is een andere zaak, maar verandert niets aan het voorbeeld dat zij hier geven.

De vrienden zullen onderweg en in die zeven dagen hebben nagedacht over Jobs lijden en de oorzaak daarvan. Hun opvatting is dat Job, gezien zijn enorme leed, wel heel erg gezondigd moet hebben. Hun grote fout is dat zij, ieder op zijn eigen wijze, vasthouden aan de opgevatte theorie dat God, omdat Hij rechtvaardig is, nooit onverdiend doet lijden. Zij kunnen zich het lijden niet anders voorstellen dan als vergelding. Hoe anders, rijker en dieper, zijn Gods bedoelingen met lijden dat Hij over de Zijnen toelaat dan hun strenge en harde theorieën. Uit het medelijden van de vrienden blijkt dat alle hulp van mensen uiteindelijk tekortschiet. God is onze ware Helper en ten slotte ook enige Helper *(Ps 60:13; 146:3; Js 2:22)*.

Helaas denkt Job in dezelfde richting. Ook hij kan niet loskomen van de gedachte, dat God hem door lijden wil straffen. En omdat hij zich van geen kwaad bewust is, komt hij ertoe God onrechtvaardig handelen te verwijten, waardoor hij Hem als zijn vijand gaat beschouwen. Jobs grootste nood

is niet het verlies van alles, maar dat hij ervaart dat God Zich tegen hem heeft gekeerd. Dat is tegelijk het bewijs dat hij God niet vaarwel zegt, maar Hem mist. God zal Job ertoe brengen de juiste gedachten over Hem te krijgen. Hij zal hem laten zien dat Zijn uiteindelijke doel van alle lijden is Hem beter te leren kennen en te zien dat voor hen *"die God liefhebben, alle dingen meewerken ten goede" (Rm 8:28)*.

Er zijn wel enkele grote verschillen tussen Job en zijn vrienden:

1. De vrienden hebben niets geleden – Job is een door lijden vertwijfelde gelovige.
2. De woorden van de vrienden zijn rustig, weloverwogen – de woorden van Job zijn vaak heftig en diep emotioneel.
3. De vrienden zijn rotsvast overtuigd van de waarheid van hun beweringen, zij verdedigen God en waarschuwen en veroordelen Job – Job worstelt wanhopig en zoekt naar de zin van zijn lijden.
4. Uit de woorden van de vrienden blijkt dat zij een bepaalde mate van kennis van God hebben, maar dat de ware gemeenschap met God ontbreekt – bij Job zien we naast uitingen van opstand, waarover hij later berouw heeft, ook uitingen van een groot geloof in en vertrouwen op God.
5. De vrienden vertellen niets *aan* God, zij spreken alleen *over* Hem, zij filosoferen en theologiseren, maar nooit spreken zij *tot* Hem – Job is volkomen helder en doorzichtig, hij wil eerlijk zijn tegenover God, hij vertelt Hem alles, al zijn gevoelens van twijfel en angst.

Job 3

Inleiding

Hier begint het grootste en in menig opzicht ingewikkeldste gedeelte van het boek. Het bevat een grote hoeveelheid argumentaties, aanklachten, beschuldigingen, verdachtmakingen, ontkenningen, gedeeltelijk juiste theorieën, filosofieën en theologie. Hier zien we een straaltje geloof en hoop. Alles wat wordt gezegd, gebeurt in schitterende *poëtische* taal, vaak met gebruikmaking van prachtige oosterse beeldspraak. Dit in tegenstelling tot het begin van het boek *(Job 1-2)* en het einde ervan *(Job 42:7-17)*. Die beide gedeelten zijn geschreven als *proza*, vertelling.

De klacht van Job in dit hoofdstuk is het begin van dit grote gedeelte. We kunnen dit hoofdstuk in drie ongeveer gelijke delen onderverdelen:

1. Job vervloekt zijn geboortedag *(verzen 1-10)*;
2. Job verwenst het dat hij als baby in leven is gehouden *(verzen 11-19)*;
3. Job verwenst het dat hij nog verder moet leven *(verzen 20-26)*.

Was ik maar nooit geboren! | *verzen 1-10*

> *1 Daarna opende Job zijn mond en vervloekte zijn [geboorte]dag. 2 Job nam het woord en zei:*
>
> *3 Laat de dag vergaan waarop ik geboren ben,*
> *en de nacht [waarin] men zei: Er is een jongetje ontvangen.*
> *4 Laat die dag duisternis zijn;*
> *laat God er vanuit de hoogte niet naar vragen,*
> *en laat er geen lichtglans over schijnen.*
> *5 Laat de duisternis en de schaduw van de dood hem opeisen,*
> *laat wolken hem overdekken,*
> *laat verduisteringen van de dag hem angst aanjagen!*
> *6 Die nacht – laat donkerheid hem wegnemen,*
> *laat hij zich niet verheugen onder de dagen van het jaar,*
> *laat hij in het getal van de maanden niet komen!*
> *7 Zie, laat die nacht onvruchtbaar zijn,*
> *laat geen vrolijk gezang erin voorkomen.*

> 8 *Laten zij die de dag verwensen, hem vervloeken,*
> *die klaar staan om de Leviathan te wekken.*
> 9 *Laat de sterren van zijn schemering verduisterd worden,*
> *laat hij wachten op het licht, maar laat het er niet zijn.*
> *Laat hij de oogleden van de dageraad niet zien.*
> 10 *Hij heeft immers de deuren van mijn buik niet gesloten,*
> *en de moeite [niet] voor mijn ogen verborgen.*

"Daarna" (vers 1) wil zeggen na alle voorgaande dagen en gebeurtenissen, tot en met de afgelopen zeven dagen dat zijn vrienden stilzwijgend bij hem zitten. Maar tijdens het zwijgen staan de gedachten niet stil. Dat blijkt als Job en daarna de vrienden hun mond openen.

Het geduld van Job is op, hij kan niet langer zwijgen. Hij ziet geen hoop op verlichting van zijn lot of vertroosting daarin. Hij kan er niet meer tegen en stort in. Zijn eerste woorden zijn woorden van vervloeking. Die vervloeking betreft zijn geboortedag *(vgl. Jr 20:14-18)*. Zijn vervloeking betreft niet God! Hij zegt God niet vaarwel, maar houdt door alles heen aan Hem vast. Wie met iemand worstelt, is daardoor tegelijk op heel nauwe wijze aan zo iemand verbonden *(vgl. Gn 32:24)*. Wie met iemand worstelt, wil hem niet kwijt, maar wil hem overwinnen.

Het is vaker zo, dat iemand tijdens een grote beproeving stand houdt, maar instort als na verloop van tijd de pijn van de situatie begint door te dringen. Juist overrompelende gebeurtenissen geven soms een bovenmenselijke kracht om de schok te verdragen. Maar als na de schokkende gebeurtenissen de stilte komt, komt ook vaak de strijd.

Job is de eerste die het stilzwijgen verbreekt *(vers 2)*. Hij neemt het woord om een antwoord te geven op de situatie waarin hij is terechtgekomen. De geestelijke toon van Jobs leven verandert hier dramatisch. De man van geduld en geloof zinkt weg in een toestand van wanhoop en geestelijke depressie. Dit is een toestand die zo vaak het hoofdprobleem vormt voor hen die zware en langdurige lichamelijke ziekten of zwakten te verduren krijgen.

Het is denkbaar dat de verandering van het gedrag van Job het gevolg is van een verandering van gedachten over God. Het woord 'God' is hier voor de eerste keer het enkelvoudige *Eloah* in plaats van het gangbare *Elohim*

(God in het meervoud). Dat laat de vraagtekens zien die Job hier over God heeft. Eerst zag Job Hem als de goeddoende Bestuurder en Beheerser van de elementen. Maar het lijkt erop dat naarmate de beproeving voortduurde, Job is gaan twijfelen aan Gods rechtvaardigheid en goedheid.

Het voelt voor hem alsof hij zich in de handen van een rechterlijke macht bevindt die hem laat lijden voor wat hij niet heeft gedaan, zonder een weg om te ontkomen. Dat maakt hem wanhopig en daarom wenst hij dat hij nooit geboren was. [De enige van wie ooit is gezegd dat het beter was als hij niet geboren was – en dat door de Heer Jezus Zelf –, is Judas, de verrader van de Heer *(Mt 26:24-25)*.]

Zolang zijn lijden uiterlijk of lichamelijk is, is Job kalm; maar als twijfels over God zijn hart binnendringen, stort hij in. Toch behaalt de satan ook hier geen overwinning, want nooit zegt Job God vaarwel. Hij vervloekt wel zijn geboortedag, maar niet God. Hij blijft op God hopen, hoe hij ook in vertwijfeling raakt door wat God hem heeft aangedaan *(Jb 13:15a)*.

Dit hoofdstuk is een bron van vertroosting voor hen die op soortgelijke wijze worden beproefd als ze zien dat zelfs een groot man als Job zo'n worsteling met het geloof kan hebben. God geeft er de voorkeur aan dat we eerlijk met Hem spreken, zelfs in momenten van de diepste somberheid, liever dan dat we ons uiten in vage clichés die ver van de werkelijkheid verwijderd zijn.

We moeten daarbij ook nog het volgende bedenken. Wíj hebben in Job een voorbeeld van ongekend lijden en kunnen uit zijn geschiedenis troost putten als ons iets ergs overkomt. Job had een dergelijk voorbeeld niet. Hij moest het helemaal alleen uitvechten met God. Ook dat aspect maakt hem uniek.

Alleen de Heer Jezus stijgt boven Job uit. Hij is door alle lijden heen gegaan dat een mens maar kan treffen. Daarin is Hij nooit opstandig geweest, want Hij gaf alles over aan Hem Die rechtvaardig oordeelt *(1Pt 2:23)*. Daarbovenuit is Hij ook in een lijden geweest dat alleen Hem kon treffen en dat is het plaatsvervangende lijden vanwege de zonde.

In een ontzettende klacht stort Job zijn hart uit over zijn geboorte *(vers 3)*. Het is een wilde uitbarsting van een opgekropte en niet langer tegen te houden stroom van gevoelens. De bom barst. Hij wenst dat hij niet gebo-

ren was of nog beter, hij wil dat die dag en dat moment helemaal niet hebben bestaan. De dag die ieder jaar een gedenkdag is, moet van de kalender verdwijnen. Het moet een dag worden die er nooit is geweest, omdat er aan die dag geen vreugde, maar diepe ellende verbonden is. Naast de dag dat hij geboren is, noemt hij ook de nacht negen maanden tevoren, toen hij verwekt is. Dit wordt later in de *verzen 6-9* uitgewerkt.

Die dag moet een duistere plek op de kalender zijn *(vers 4)*. Geen mens moet hem kunnen ontdekken. En God, voor Wie de duisternis licht is als de dag, moet er niet naar vragen. Hij moet Zich er vanuit Zijn verheven woonplaats ook niet mee bezighouden, zo lijkt Job aan Hem voor te stellen. Die dag moet in de duisternis verdwijnen alsof hij nooit heeft bestaan. Er mag geen straaltje licht op vallen, want er is met die dag geen straaltje licht verbonden. Ook kunnen we denken aan de duisternis in *Genesis 1* toen God begon met de schepping van het licht *(Gn 1:3)*. Daarmee wil Job God vragen of Hij de scheppingsdaad van zijn geboorte terug wil draaien.

Die dag mag worden opgeëist door de duisternis en de schaduw van de dood *(vers 5)*. Daar hoort zijn geboortedag thuis en niet in het land van licht en leven. De zon mag er niet over schijnen; daarom wenst Job dat er wolken over die dag zijn. Die dag wordt als een persoon voorgesteld die angst aangejaagd wordt door plotselinge verduisteringen.

Ook de nacht moet door donkerheid – de schaduw van de dood *(Jb 10:21-22)* – worden weggenomen *(vers 6)*. De nacht moet nacht blijven en geen daglicht gaan zien. De vreugde van het daglicht van zijn geboorte is ongewenst en ongepast. Er is geen enkele reden tot vreugde over zijn geboorte. Die nacht moet onvruchtbaar blijven en niet verenigd worden met het daglicht van het leven; die dag moet van de dagen van de maand verdwijnen.

De nacht van zijn verwekking moet onvruchtbaar zijn *(vers 7)*. Het vrolijke gezang over zijn geboorte, *"de geboorte van een jongetje" (vgl. vers 3)* – waaraan grotere vreugde-uitingen waren verbonden dan aan de geboorte van een meisje –, is volkomen misplaatst. De vreugde-uitingen moeten zwijgen, want er is geen reden om vrolijk te zijn over de geboorte van iemand die door zulke verschrikkelijke rampen is getroffen, terwijl daarvoor geen oorzaak aanwezig is.

De dag van zijn geboorte is zo verschrikkelijk voor hem, dat hij er niet alleen zelf de vloek over uitspreekt, maar ook allen oproept die dag te

vervloeken die maar kunnen vervloeken, die er hun beroep van hebben gemaakt, zoals een Bileam *(vers 8; Nm 22:5-6)*. Een gelovige behoort niet de hulp in te roepen van een bezweerder. We moeten ons hier voorstellen dat de nood van Job zo groot is, dat hij bij wijze van spreken de hulp van bezweerders zou aanvaarden.

Deze bezweerders worden omschreven als degenen die in staat zijn om de Leviathan te wekken. Deze Leviathan, een vernietigend zeemonster *(Js 27:1)*, zou dan de schepping zo kunnen verstoren, dat de nacht van Jobs verwekking en de dag van Jobs geboorte tenietgedaan zouden worden.

Er mag zelfs geen schemering van de sterren worden gezien, want het enige wat passend is voor die dag, is volslagen duisternis *(vers 9)*. Daarom moet de schemering van de sterren, waardoor het toch niet helemaal donker is, verduisterd worden. De nacht kan wel wachten op het licht, maar dat zal niet komen. In prachtige taal spreekt Job over het aanbreken van een nieuwe dag als over het opengaan van *"de oogleden van de dageraad"*. Hiermee kan hij ook het pasgeboren leven bedoelen dat de ogen openslaat in een nieuwe wereld.

Job is geboren omdat de moederschoot niet gesloten bleef, want de deuren van de buik waarin hij was, zijn opengegaan *(vers 10)*. Daardoor is het zover gekomen, dat de moeiten waarin hij zich nu bevindt niet voor zijn ogen verborgen zijn gebleven, maar die nu moet aanzien. Hij ziet het leven niet meer als een gave van God en in betrekking met Hem, maar hij meet de waarde van zijn leven nu af naar de ellende waarin hij zich bevindt.

Was ik maar als baby gestorven! | *verzen 11-19*

> 11 *Waarom ben ik niet van de baarmoeder af gestorven,*
> *[en] heb ik de geest [niet] gegeven toen ik uit de buik naar buiten kwam?*
> 12 *Waarom zijn de knieën mij tegemoetgekomen,*
> *en waarom [waren er] borsten, zodat ik kon zuigen?*
> 13 *Want [dan] zou ik nu neerliggen en stil zijn;*
> *ik zou slapen, dan zou ik rust hebben,*
> 14 *[samen] met de koningen en raadsheren van de aarde,*
> *die voor zichzelf puinhopen opbouwden;*
> 15 *of met de vorsten die goud hadden,*

> *die hun huizen met zilver vulden.*
> 16 *Of ik zou er, als een verborgen misgeboorte, niet zijn;*
> *als de kleine kinderen [die] het licht niet gezien hebben.*
> 17 *Daar houden de goddelozen op met woelen,*
> *en zij van wie de kracht is uitgeput, rusten daar uit.*
> 18 *Gevangenen hebben [daar] met elkaar rust;*
> *zij horen de stem van de slavendrijver niet.*
> 19 *De kleine en de grote zijn daar [samen];*
> *en de slaaf is er vrij van zijn heer.*

In *vers 11* stelt Job de eerste 'waaromvraag' aan God. Er volgen nog meer 'waaromvragen' *(Jb 3:12,20; 7:20,21; 10:18; 13:14,24; 21:7; 24:1)*. Op geen enkele ervan geeft God Job antwoord, want Hij is God, maar Hij maakt er Job ook geen verwijt over.

God ziet de tijd al als aanwezig dat alle 'waaromvragen' zijn overgegaan in een lofprijzing. Dan zal Job en zullen wij zien dat elke dag, de blijde en de droevige, er was omdat Hij die wilde. En Zijn wil is goed. Dan zullen we Hem als het ware met terugwerkende kracht prijzen voor elke dag die ons op aarde gegeven is.

In de *verzen 1-10* heeft Job zijn geboortedag verwenst. Hij heeft zijn geboorte echter niet kunnen voorkomen. 'Maar', zo roept hij het uit, 'waarom ben ik dan niet direct bij mijn geboorte gestorven door de geest te geven toen ik uit de buik naar buiten kwam?' *(vgl. Gn 49:33)*. Elke liefdedienst na zijn geboorte, de zorg aan de zuigeling Job, ziet hij als een wrede daad.

Job verfoeit de lieflijke aanblik van een moeder die vol liefde een pasgeboren kind op de knieën neemt en het de borst geeft *(vers 12)*. Die knieën of de schoot waarop hij lag en vertroeteld werd en waardoor hij gedragen werd *(Gn 50:23; Js 66:12)* en de borsten die hem voedsel gaven, hebben ervoor gezorgd dat hij nu zoveel ellende beleeft. Hadden ze dat niet gedaan, dan was hij tenminste gestorven.

Job verkiest de dood boven het leven. Vergeleken met zijn huidig bestaan is de dood voor hem een benijdenswaardig lot. Om de weldaad van die situatie te beschrijven gebruikt hij vier uitdrukkingen *(vers 13)*. Hij zou

- *"neerliggen"*
- *"stil zijn"*
- *"slapen"*
- *"rust hebben"*.

"Neerliggen" geeft de gedachte aan weldadige rust. *"Stil zijn"* betekent niet in moeiten zijn en er ook niet bang voor zijn dat ze komen. *"Slapen"* is niet alleen stilte, maar ook geen besef hebben dat er mogelijk ergens gevaar dreigt. Hij zou dan *"rust hebben"* in plaats van de huidige ellende te beleven.

Hij ziet het dodenrijk voor zich als een verblijfplaats waar hij samen is met koningen en raadsheren die zo machtig waren, dat zij steden herbouwden om hun naam te laten voortbestaan *(vers 14)*. Hij ziet zich ook samen met vorsten, mensen die geslaagd waren in het leven en die goud en een overvloed aan zilver hadden *(vers 15)*.

Een andere optie is dat hij als een misgeboorte er niet zou zijn, als een klein kind dat het daglicht nooit heeft aanschouwd *(vers 16; Pr 6:3-5; Ps 58:9)*. In elk geval is er in het dodenrijk rust, zowel voor de goddelozen als voor hen die uitgeput zijn *(vers 17)*. Ook voor de gevangenen is daar rust *(vers 18)*. Ze hoeven geen dwangarbeid meer te doen. De stem van de slavendrijver horen ze daar niet. In het dodenrijk is geen onderscheid tussen groot en klein, oud en jong, aanzienlijk en veracht *(vers 19)*. Ook de slaaf is er vrij.

Voor Job is het dodenrijk de bevrijding van alle ellende, onrust en gebondenheid. Maar Job zoekt bij de dood wat alleen God kan geven. Wat Job zegt van het dodenrijk in deze verzen, is alleen uiterlijk zo. De Heer Jezus laat zien hoe het er werkelijk is en dat er in het dodenrijk onderscheid is tussen gelovigen en ongelovigen *(Lk 16:22-23)*.

Wat voor zin heeft een bestaan als het mijne? | *verzen 20-26*

> 20 *Waarom geeft [God] aan een ellendige het [levens]licht,*
> *en het leven aan bitter bedroefden van ziel?*
> 21 *Zij verlangen naar de dood, maar hij is er niet;*
> *zij speuren ernaar, meer dan naar verborgen schatten.*
> 22 *Zij zijn blij, tot jubelens toe,*
> *zij zijn vrolijk, als ze het graf vinden.*

> 23 *[Waarom geeft Hij het levenslicht] aan een man voor wie zijn [eigen] weg verborgen is,*
> *en voor wie God [de weg] verspert?*
> 24 *Want in plaats van mijn brood komt mijn zuchten,*
> *en mijn jammerklachten worden uitgegoten als water.*
> 25 *Want wat mij angst aanjoeg, is tot mij gekomen;*
> *dat waarvoor ik beducht was, is mij overkomen.*
> 26 *Ik ben niet gerust en ik ben niet stil,*
> *ik heb geen rust, er is onrust gekomen.*

Job kan de dag van zijn geboorte niet uitwissen *(verzen 1-10)* en zijn geboorte niet ongedaan maken *(verzen 11-19)*. Dan blijft de vraag over wat voor zin zijn leven verder nog heeft, nu hij zo in de ellende zit. Hij vraagt zich af waarom God mensen in leven laat die er de voorkeur aan geven om te sterven. Daarover gaat het in de *verzen 20-26*. Zo'n vraag is hoogstwaarschijnlijk niet bij hem opgekomen toen hij voorspoed had. Hij meet de waarde van zijn leven af naar zijn omstandigheden, niet naar Gods bedoeling. Doen wij dat ook niet vaak?

Job is een ellendige en rekent zichzelf tot de *"bitter bedroefden van ziel" (vers 20)*. Hij spreekt in het meervoud: de *bedroefden* van ziel. Het is een categorie van mensen die naar de dood verlangt *(vers 21)*. De dood is voor hen het einde van al hun lichamelijke lijden en al de bitterheid van hun ziel, maar de dood laat zich niet zien.

Dan zullen ze naar de dood op zoek gaan, ernaar speuren, dat wil zeggen er met de grootst mogelijke inspanning naar zoeken, want er is hen alles aan gelegen hem te vinden. Ze gaan ernaar op zoek met nog meer ijver dan ze naar verborgen schatten zouden speuren. Al zouden ze nog zoveel verborgen schatten vinden, ze weten dat de grootste schat hen niet van hun lijden en bitterheid kan verlossen. Dat kan volgens hen alleen de dood. Daarom zijn ze *"tot jubelens toe"* blij als ze het graf vinden *(vers 22)*. Dan hebben ze eindelijk rust.

Job ziet niet hoe zijn weg verder zal moeten gaan *(vers 23)*. Vertwijfeld vraagt hij waarom God het levenslicht geeft aan iemand die niet weet hoe hij verder moet leven, welke weg hij moet gaan. Bij al zijn worstelingen is niets te bespeuren wat erop zou wijzen dat hij zijn leven in eigen hand wil

nemen en wel zelfmoord zou willen plegen. Dat was voor Job geen optie. Zelfmoord betekent dat alle hoop en zicht op God verloren is. Dat is bij Job niet het geval. Hij is integendeel in een verwoed gesprek met God gewikkeld, dat wil zeggen hij spreekt alles uit wat er in zijn hart is aan onbegrip over wat God hem heeft laten overkomen.

Job geeft God er zelfs de schuld van, dat Hij hem elke weg verspert *(vgl. Kl 3:9)*. Het is voor Job alsof de God, Die eerst hem en zijn bezit van alle kanten beschutte en zo afschermde voor alle kwaad *(Jb 1:10)*, hem nu te midden van alle kwaad plaatst en hem zo afschermt, dat hij er niet aan kan ontkomen, hem geen enkele uitweg geeft *(vgl. Kl 3:2-7)*. Als wij in een dergelijke situatie terechtkomen en ook geen uitweg zien, wil God onze blik richten op de enige uitweg die altijd overblijft: de uitweg naar boven *(2Ko 4:8b)*.

...; geen uitweg ziende, maar niet geheel zonder uitweg; ... (2Ko 4:8b)

Voor Job is God de veroorzaker van het kwaad dat hem heeft getroffen en niet de satan. Nergens spreekt Job over de satan als de bewerker van zijn rampen. Hij heeft niet, zoals wij, achter de schermen gekeken en weet niet van het optreden van de satan. Aan de mogelijkheid daarvan denkt hij niet. Hij denkt alleen aan God, ook in zijn verdere strijd. Dit is een kenmerk van echte Godsvrucht.

Hij weet dat God hem eerst brood heeft gegeven *(vers 24)*. Daarvan is niets over. Alles is hem afgenomen. Het enige wat hem enige verlichting geeft, is zuchten. Ook water heeft hij niet. Zijn jammerklachten zijn daarvoor in de plaats gekomen. Het geeft ook aan dat de pijnen als een niet eindigende stroom over hem heen gaan.

In *vers 25* zien we dat Job tijdens al de voorspoed die hij genoot, toch ook werd geplaagd door de angst dat zijn voorspoed een keer zou worden weggenomen. Hij was beducht voor een ramp. Er is een groot aantal rampen in alle hevigheid over hem gekomen. In zijn voorspoed had Job al geen rust en veiligheid. En die heeft hij nu helemaal niet *(vers 26)*. De stilte is verdwenen. Hij was al niet rustig, maar nu is de innerlijke onrust pas goed gekomen en heeft zulke grote vormen aangenomen, dat die hem tot wanhoop drijft.

Job 4

De gespreksronden

Jobs uitbarsting in *Job 3* geeft aanleiding tot de hierna volgende drie gespreksronden tussen Job en zijn vrienden. De vrienden spreken steeds in dezelfde volgorde, mogelijk naar leeftijd: eerst Elifaz, dan Bildad en ten slotte Zofar. Het is telkens woord en weerwoord:

1. eerst een beoordeling en *veroordeling* van de kant van de vrienden,
2. waarop een *zelfrechtvaardiging* volgt van de kant van Job, en dat allemaal in steeds fellere bewoordingen.

In dit alles is iets echt menselijks. We moeten leren hoeveel wijsheid en voorzichtigheid we nodig hebben als we menen mensen over iets aan te spreken wat we waarnemen. De vrienden hebben niet wat de Heer Jezus wel heeft – en wat ook Job had, naar het getuigenis van Elifaz *(Jb 4:3-4)* – en dat is het vermogen om *"met de vermoeide een woord op de juiste tijd te spreken" (Js 50:4)*. Integendeel, zij maken de smart van Job alleen maar groter. Zij weten niet *"hoe goed ... een woord op zijn tijd"* is *(Sp 15:23b)*.

Het is ook duidelijk dat de vrienden niet naar Job kijken zoals God naar hem kijkt. God heeft immers herhaaldelijk over de onberispelijkheid van Job gesproken. De vrienden kijken naar Job als mensen die alleen aanzien wat voor ogen is en verbinden dat met hun kennis over God, dat wil zeggen met hun eigen 'theologie' over hoe God is. Ze beoordelen de situatie niet vanuit hun relatie met God.

Uit hun beoordeling blijkt dat zij Job niet kennen en dat ze God niet kennen. Ze zoeken naar de oorzaak van het lijden zonder kennis van God en van Job. Ze zien achter het lijden alleen maar de straffende hand van God. Gods opvoedende hand kennen zij niet. Het toont ook aan dat ze zichzelf niet kennen. Door al hun onkunde voegen ze smart toe aan Jobs lijden, in plaats van hem te troosten in zijn lijden.

Waar het in de twistgesprekken steeds om gaat, is de vraag van de drie vrienden of Job werkelijk een oprecht man is of dat hij toch een huichelaar is. Het is in feite dezelfde vraag die de satan in *Job 1* en *Job 2* aan God stelt *(Jb 1:9; 2:4-5)*.

Globaal kan van de gespreksronden nog het volgende worden gezegd:

A. In de eerste gespreksronde *(Job 4-14)* beleren de vrienden Job over het straffende karakter van het lijden; Job antwoordt daarop in wanhoop.

- Elifaz beschrijft zijn eigen ervaring met de grootheid en rechtvaardigheid van God.
- Bildad houdt Job de traditie voor dat lijden vergelding is.
- Zofar houdt vast aan het dogma dat lijden het gevolg van begane zonden is.

Hoewel de vrienden van eenzelfde beginsel uitgaan, hebben ze toch ieder een eigen kenmerk:

- Elifaz wordt gekenmerkt door waardigheid, zijn beroep op God en een indringend verzoek om toch naar hem te luisteren.
- Bildad doet een beroep op het nuchtere verstand en de lessen uit de geschiedenis.
- Zofar wordt gekenmerkt door dogmatische strengheid en onstuimigheid waarmee hij Jobs (vermeende) zonden aan de kaak stelt en de verklaring van het zekere oordeel dat daarover komt.

B. In de tweede gespreksronde *(Job 15-21)* uiten de vrienden verdachtmakingen en beschuldigingen; Job gaat van wanhoop naar hoop.

C. In de derde gesprekronde *(Job 22-26)* brengt Job zijn vrienden tot zwijgen. Maar het raadsel van het lijden blijft.

Een belangrijke oorzaak van het verschil tussen de toespraken van de vrienden en die van Job is het verschil in hun relatie met God. Job is vastbesloten absoluut eerlijk tegen God te zijn. Hij vertelt God alles, elke traan, elke vertwijfeling. Het gaat hem om het handhaven van zijn relatie met God. De vrienden daarentegen vertellen God niets. Zij spreken slechts *over* Hem, nooit *tot* Hem. Ze spreken niet vanuit een relatie *met* God, maar uiten meer hun theorieën *over* God, theorieën die ze krampachtig als een star dogma vasthouden. Job vraagt ook nergens om herstel van zijn welvaart. Waar het hem om gaat, is zijn verhouding tot God en Gods verhouding tot hem.

In de twistgesprekken die de drie vrienden met Job voeren, zien we dat ze zijn gebaseerd op eenzelfde principe en dat is dat alle lijden altijd een straffend en nooit een onderwijzend karakter heeft en dat lijden te maken heeft met de gerechtigheid van God. In hun denken is er geen plaats voor de liefde van God in verband met het lijden. Ze zien niet dat deze twee – gerechtigheid en liefde – in Zijn wegen altijd samengaan. Als lijden wordt bekeken zoals zij doen, is er geen oog voor het verschil in lijden dat de rechtvaardige ondergaat en dat wat het deel is van de goddeloze.

De eerste toespraak van Elifaz

Onderverdeling eerste toespraak van Elifaz *(Job 4-5)*

1. Verwijt van Jobs wanhoop *(Jb 4:1-5)*
2. Gods gunst voor de rechtvaardige *(Jb 4:6-11)*
3. Visioen van Gods grootheid en heiligheid *(Jb 4:12-21)*
4. Ervaring van Gods wegen *(Jb 5:1-5)*
5. Vermaning voor Job om God te zoeken *(Jb 5:6-11)*
6. Gods triomf over het kwade *(Jb 5:12-16)*
7. Het gebruik van kastijding *(Jb 5:17-27)*

Elifaz verwijt Job zijn wanhoop | *verzen 1-5*

> *1 Toen antwoordde Elifaz, de Temaniet, en zei:*
>
> *2 Als wij een woord tot jou trachten [te richten], bezwijk je [dan]?*
> *Echter, wie zou [nu zijn] woorden kunnen inhouden?*
> *3 Zie, je hebt velen onderwezen,*
> *en je hebt slappe handen versterkt.*
> *4 Je woorden hebben degene die struikelde, opgericht,*
> *en de knikkende knieën heb je sterk gemaakt.*
> *5 Maar nu overkomt het jezelf, en je bezwijkt;*
> *het treft je, en je wordt door schrik overmand.*

Elifaz, de Temaniet, meent, na wat Job heeft gezegd, dat hij niet langer mag zwijgen en verplicht is om te spreken *(vers 1)*. Hij voelt zich gedrongen om het woord te nemen en Job van repliek te dienen, verbaasd als hij is over diens heftige reactie op zijn lijden. Hij is de hoofdwoordvoerder van de drie vrienden. Bij elke gespreksronde neemt hij als eerste het initiatief

om te spreken. We zien aan het einde van het boek dat de HEERE hem als hoofdverantwoordelijke aanspreekt en Zijn toorn tegen hem ontbrandt *(Jb 42:7)*.

Met het antwoord van Elifaz begint een aantal dialogen, waarbij op steeds pijnlijkere wijze op de wonden wordt gedrukt die in Jobs binnenste geslagen zijn. De vrienden menen steeds op de klachten van Job te moeten reageren en dat brengt dan weer een reactie bij Job teweeg.

Elifaz meent dat hij moet opkomen voor Gods eer, want die wordt in zijn ogen geweld aangedaan door wat Job zegt. Helaas brengt zijn spreken Job niet onder de indruk van God. Hoe komt dat? Elifaz heeft een te beperkte kijk op Gods eer, alsof die alleen gehandhaafd kan worden door het uitoefenen van volstrekte gerechtigheid tegenover het kwaad, waarbij hij ook nog meent dat oorzaak en gevolg door mensen na te rekenen zijn.

De eerste woorden die Elifaz spreekt, houden in dat hij zich ervan bewust is dat zijn woorden en die van zijn beide vrienden Job pijn zullen doen, zozeer zelfs dat hij veronderstelt dat Job eronder kan bezwijken *(vers 2)*. Het is een merkwaardig begin voor iemand die toch gekomen is om te vertroosten *(Jb 2:11)*. Maar, zo rechtvaardigt hij zichzelf, hij kan niet anders. Hij moet wel spreken.

Hij steekt direct van wal en wijst Job erop dat hij vroeger anderen die met tegenslagen te kampen hadden, heeft onderwezen hoe ze daarmee moesten omgaan *(vers 3)*. Door die bemoedigingen heeft hij de lijdenden weer kracht gegeven, hij heeft hun *"slappe handen versterkt"*. Zijn woorden hebben *"degene die struikelde, opgericht"* *(vers 4)*. Job wist – in tegenstelling tot zijn vrienden, zoals zal blijken – een woord te spreken met de vermoeiden op de juiste tijd. Daardoor konden die vermoeiden weer verdergaan.

Maar moet je nu eens naar Job kijken, nu hij zelf in de ellende zit *(vers 5)*. Nu is er niets over van al die raad aan anderen. Hij bezwijkt onder de rampen die hem zijn overkomen. Nu het noodlot hem treft, is hij nergens. Waar blijven nu zijn opbeurende woorden die hij voor anderen had? Elifaz beweert dat je zou mogen verwachten dat Job, die vroeger anderen wist te bemoedigen die in beproeving waren, nu de vroeger gesproken woorden tot zichzelf zou richten *(vgl. Lk 4:23)*.

Wat Elifaz zegt, is ten dele waar, maar de reden ligt niet alleen in de rampen die Job hebben getroffen. De oorzaak ligt dieper, namelijk dat Job veronderstelt dat *God* zijn tegenstander is *(Jb 3:20,23)*. Ook ligt er een verwijt opgesloten in wat Elifaz zegt. Dat verwijt is dat Job, die een ander heeft geleerd, niet zichzelf leert *(Rm 2:21)*.

We missen in de woorden van deze vriend een woord van troost. Genade leert ons om te huilen met hen die huilen en mee te voelen met de bedroefden *(Rm 12:15)*. Job heeft in voorkomende gevallen *(vers 4)* tot hetzelfde opgeroepen als waartoe de schrijver van de *brief aan de Hebreeën* de Hebreeuwse gelovigen oproept *(Hb 12:12-13)*. Daarin mogen wij Job navolgen. Hij heeft er de tijd voor genomen, hoewel hij toch een drukbezet man moet zijn geweest.

Daarom, richt op uw slappe handen en uw verlamde knieën en maakt rechte paden voor uw voeten, opdat het kreupele niet ontwricht maar veeleer gezond wordt. (Hb 12:12-13)

Gods gunst voor de rechtvaardige | *verzen 6-11*

> 6 *Is je vrezen [van God dan] niet je verwachting,*
> *de oprechtheid van je wegen je hoop?*
> 7 *Denk er toch aan: wie is [ooit] als onschuldige omgekomen,*
> *en waar zijn er [ooit] oprechten uitgeroeid?*
> 8 *[Maar] zoals ik gezien heb: zij die onrecht ploegen*
> *en moeite zaaien, oogsten dat [ook].*
> 9 *Door de adem van God komen zij om,*
> *en door het blazen van Zijn neus worden zij vernietigd.*
> 10 *Het gebrul van de leeuw, de stem van de felle leeuw,*
> *maar de tanden van de jonge leeuwen worden gebroken.*
> 11 *De leeuw komt om, omdat er geen prooi is,*
> *en de welpen van een leeuwin worden verspreid.*

Elifaz spreekt Job aan op zijn vrezen van God *(vers 6)*. Lag daarin niet zijn *"verwachting"*, zijn vertrouwen? Waar is dat vertrouwen nu? Hij suggereert hiermee dat er blijkbaar toch iets heeft geschort aan dat vertrouwen op God, want anders zou Job niet zo in zak en as zitten. Hij weet dat Job God vreesde, maar daar is in diens reactie op de rampen die hem hebben getroffen niets van gebleken, zo oordeelt hij. Elifaz zegt in feite hetzelfde

als de satan die ook heeft gesuggereerd dat Job God alleen maar vreesde vanwege de voorspoed die hij had *(Jb 1:9)*.

En dan de oprechtheid van Jobs wegen. Was ook daar niet zijn hoop op gevestigd dat hem niets kwaads zou overkomen? Ook hierin zien we een bedekte beschuldiging dat het bij Job toch niet helemaal goed zit. Hij vreesde God en was eerlijk in zijn omgang met mensen, maar toch overkomt hem al dit kwaad.

Zonder Job direct van een gebrek aan Godvrezendheid te betichten geeft Elifaz Job wel iets te bedenken wat een suggestie in die richting inhoudt. Elifaz spreekt in elk van zijn toespraken over de Godvrezendheid van Job *(Jb 4:6; 15:4; 22:4)* die hij bedekt ter discussie stelt. Maar Job worstelt niet met de vraag: 'Ben ik wel Godvrezend en vroom?' De vraag waar hij mee worstelt, is deze: 'Waarom handelt God op deze wijze met een zo Godvrezend en vroom man als ik toch ben?'

Dat ziet Elifaz echter niet. Voor hem is de zaak veel eenvoudiger. Job moet maar eens nagaan of er ooit een onschuldige is omgekomen en of er ergens ooit oprechten zijn uitgeroeid *(vers 7)*. Hij leert Job de les dat God over de rechtvaardige geen rampspoed laat komen en dat het kwaad alleen de kwaaddoener treft, hoe machtig hij ook is. Maar Elifaz vergeet bijvoorbeeld Abel. Abel werd vermoord juist omdat hij beter was dan zijn broer vanwege het offer dat hij bracht *(Gn 4:3-8; vgl. Js 57:1; Pr 9:2; Mt 23:35; Hb 11:36-38)*. Ook weerspreekt Elifaz met zijn oordeel over Job het oordeel dat God over Job heeft uitgesproken *(Jb 1:8; 2:3)*.

De maatstaf die Elifaz bij zijn beoordeling van de situatie van Job aanlegt, is die van zijn eigen ervaring en waarneming en niet die van Goddelijke openbaring, van wat God laat zien. God kan Zich ook niet aan hem openbaren, want hij heeft zijn eigen concept van Wie God is. Deze maatstaf – het eigen concept van Wie God is – wordt ook door de moderne mens aangelegd. Voor de mens, ook de zogenaamd christelijke mens, is niet maat- en normgevend wat God openbaart in Zijn Woord, maar wat hij 'voelt' en 'ziet'. Hier zien we een voorbeeld van *religie* in plaats van *relatie* met God, van theologie ofwel 'godgeleerdheid' in plaats van 'door God geleerd zijn' *(Js 54:13)*.

Wat een mens zaait, dat zal hij ook oogsten. (Gl 6:8)

Wie onrecht zaait, zal onheil oogsten, ... (Sp 22:8a)

De basis voor de redenering van Elifaz is de wetmatigheid van zaaien en oogsten *(vers 8; Gl 6:8; Sp 22:8a; Hs 8:7a)*. Dat kan hij waarnemen en beoordelen. Zijn oordeel is niet gebaseerd op de Schrift, maar op zijn eigen ervaring. De wetmatigheid die hij constateert, bestaat, maar werkt niet altijd op een voor ons logisch te verklaren manier. Zo gaat Elifaz er echter wel mee om. Hij maakt het tot een starre, absolute wetmatigheid zonder uitzondering. Dit baseert hij op wat hij heeft waargenomen.

Hij ziet dat mensen lijden omdat zij zondigen. Wat ze oogsten, wordt bepaald door wat ze zaaien. Job oogst lijden, dan moet hij zonde gezaaid hebben. In feite is het uitgangspunt van het betoog van de drie vrienden: Wie kwam ooit onschuldig om? We zien dit versterkt in de verdere beschuldiging van Elifaz in de derde gespreksronde waarbij hij dit uitgangspunt met een ijzeren logica uitwerkt *(Jb 22:1-11)*.

Hij constateert dat Job omkomt *"door de adem van God en het blazen van Zijn neus" (vers 9)*. Met *"de adem van God"* wordt Zijn oordeel bedoeld. De adem kunnen we vergelijken met een hete, verschroeiende wind die over een korenveld gaat, waardoor de oogst verdroogt en verloren gaat *(vgl. 2Th 2:8)*. *"Het blazen van Zijn neus"* wijst op Gods woede en toorn over de zonde *(vgl. 2Sm 22:16; Hd 9:1)*.

In de *verzen 10-11* geeft Elifaz een illustratie van een onrechtvaardige. Hij vergelijkt hem met een brullende leeuw en zijn stem met die van een felle leeuw. Maar de gemaakte indruk heeft geen enkel effect als het erom gaat rampspoed af te wenden. Als de rampspoed is gekomen, is er niets meer van zijn imponerende gebrul en gegrom over. Van de vroeger zo imponerende onrechtvaardige is niets over.

In het Hebreeuws worden acht verschillende namen voor leeuwen gebruikt. Ze worden allemaal gebruikt om het machtige van dit dier aan te geven. Hier wordt beschreven dat zelfs de verwoestende en verscheurende kracht die ze bezitten op een gegeven moment van hen wordt afgenomen, zodat ze elke dreiging verliezen. Zelfs voor de toekomst blijft er geen bedreiging over, want de leeuw komt om en de welpen worden verstrooid.

Zo komt de onrechtvaardige om en komen ook zijn kinderen om. Volgens Elifaz is dit een belangrijke les voor Job.

Visioen over Gods grootheid en heiligheid | *verzen 12-21*

> 12 *Verder, er is in het geheim een woord tot mij gebracht;*
> *mijn oor heeft er een fluistering van opgevangen.*
> 13 *In de beangstigende gedachten van de visioenen in de nacht,*
> *als een diepe slaap op de mensen valt.*
> 14 *Angst en huiver kwamen over mij,*
> *en zij joegen de veelheid van mijn beenderen angst aan.*
> 15 *Een geest trok aan mijn gezicht voorbij;*
> *hij deed het haar van mijn lichaam te berge rijzen.*
> 16 *Hij bleef staan, maar ik herkende zijn gedaante niet;*
> *er was een gestalte voor mijn ogen.*
> *Er was stilte, en [toen] hoorde ik een stem, [die zei]:*
> 17 *Zou een sterveling rechtvaardig zijn tegenover God?*
> *Zou een man rein zijn voor zijn Maker?*
> 18 *Zie, [zelfs] Zijn dienaren vertrouwt Hij niet,*
> *en Zijn engelen legt Hij dwaling ten laste.*
> 19 *Hoeveel te meer [dan mensen], die in lemen huizen wonen,*
> *waarvan het fundament in het stof is?*
> *Zij worden nog eerder verbrijzeld dan een mot.*
> 20 *Van de morgen tot de avond worden zij verpletterd;*
> *onopgemerkt komen zij voor altijd om.*
> 21 *Hun tentkoord wordt bij hen losgetrokken;*
> *zij sterven, maar niet in wijsheid.*

Om zijn beweringen van *vers 6* – dat zegen volgt op Godvrezendheid en oprechtheid – verder te onderbouwen komt Elifaz met een woord dat in een visioen tot hem is gebracht *(vers 12)*. Het is opnieuw een beroep op zijn eigen ervaring en waarneming. In *vers 8* spreekt hij over het oog, wat hij heeft gezien, nu spreekt hij over *"mijn oor"*, wat hij heeft gehoord. De manier waarop hij dat doet, heeft iets mysterieus of zelfs mystieks. Het doet een beetje denken aan de manier waarop valse profeten en valse leraren te werk gaan en aan de werkwijze van de satan, die zich voordoet *"als een engel van het licht" (2Ko 11:14)*. Het is *"in het geheim"* tot hem gebracht en zijn

oor *"heeft er een fluistering van opgevangen"*. Het is vaag en voor anderen niet controleerbaar.

Elifaz wil Job nog meer onder de indruk brengen van wat hij heeft gehoord, door te vertellen hoezeer hij zelf onder de indruk is gekomen van het woord dat hem is gebracht *(vers 13)*. Het is een opmerking die op manipulatie lijkt. Als iemand iets uit het Woord van God wil doorgeven, is het niet nodig dat hij er eerst op wijst wat het hemzelf allemaal heeft gedaan. Als de spreker dat met veel nadruk wel doet, is de kans groot dat hij en zijn ervaring in het middelpunt komen te staan. Dan is de aandacht subtiel verschoven van Gods Woord naar de spreker.

Zulk soort vage boodschappen worden ook in de christenheid ten gehore gebracht. In sommige kringen klinkt regelmatig de uitspraak 'zo zegt de Heer' en dan volgt er iets wat de hoorders niet in twijfel mogen trekken. Of er wordt iets doorgegeven wat de Heer aan iemand zou hebben duidelijk gemaakt en wat iedereen maar in goed geloof in de spreker – en niet in het Woord van God! – moet aanvaarden. Wij hebben het hele Woord van God als toetssteen, en aan de hand daarvan moet de waarheid van een uitspraak worden bevestigd, en als dat niet zo is, worden verworpen.

Elifaz gebruikt uitdrukkingen die van grote welbespraaktheid getuigen, maar die geen enkel bewijs vormen voor de juistheid van zijn beweringen. Hij spreekt van *"beangstigende gedachten van de visioenen in de nacht"*. Het is de tijd dat *"een diepe slaap op de mensen valt"*. De uitdrukking 'diepe slaap' wordt wel verbonden met bovennatuurlijke ervaringen *(Gn 15:12; Jb 33:15)*.

Hij spreekt ook over *"angst en huiver"* die over hem kwamen en die al zijn beenderen angst aanjoegen *(vers 14)*. Ook dit suggereert een bovennatuurlijke ervaring. Hij lijkt ermee te zeggen: 'Job, wat bij mij ontzag heeft opgeroepen, moet dit ook bij jou doen. Je kunt dit niet zomaar naast je neerleggen.'

Als Elifaz zo zijn ervaring en emoties heeft geschilderd, vertelt hij wat hij heeft gezien: *"Een geest trok aan mijn gezicht voorbij"* *(vers 15)*. Weer vertelt hij over de gevoelens die dit bij hem veroorzaakte: *"Het deed het haar van mijn lichaam te berge rijzen"*, dat wil zeggen dat hij kippenvel kreeg vanwege grote angst of vanwege het bovennatuurlijke karakter van het gezicht. Toen bleef de geest staan *(vers 16)*. Elifaz zag niets bekends in de gedaante

van de geest. Hij zag alleen de omtrek ervan voor zijn ogen. Dan is het eerst enige tijd stil, alsof eerst het juiste geestelijke klimaat er moet zijn om de boodschap te horen en te begrijpen. Wij mogen God wel bidden om in zulk soort gevallen de gave van onderscheiding van geesten te ontvangen *(1Ko 12:10; 1Jh 4:1)*. Dat had Elifaz niet...

De geest stelt de vraag of een sterveling – en Elifaz zal dat in zijn gedachten op Job toepassen – rechtvaardig zou zijn tegenover God *(vers 17)*. Vervolgens stelt hij de vraag of een man – waarbij hij dit in zijn gedachten weer op Job zal toepassen – rein zou zijn voor zijn Maker. Beide vragen zijn vragen waarop het antwoord in de vraag ligt opgesloten. Natuurlijk is een sterveling niet rechtvaardig tegenover God en natuurlijk is een man niet rein voor zijn Maker.

Elifaz spreekt hier niet te weerleggen waarheden uit, maar wat is het nut ervan voor Job? Het voorziet in elk geval niet in de behoeften van de lijdende Job. Er zit voor Job geen enkele troost in. Trouwens, als het waar is dat alle mensen onrein zijn voor God en er voor Hem niemand rechtvaardig is – en dat is waar! –, dan zou Elifaz naast Job moeten plaatsnemen voor God. Zover komt hij niet.

Overigens wordt deze vraag in het Nieuwe Testament beantwoord. We lezen in de *brief aan de Romeinen* de grondslag waarop een sterveling *wel* rechtvaardig kan zijn tegenover God en *wel* rein kan zijn voor zijn Maker. Die grondslag ligt, zo leert ons die brief, in het geloof in Christus en Zijn volbrachte werk aan het kruis.

In het visioen wordt de mens – en hij bedoelt Job – vervolgens met Gods *"dienaren"* en *"Zijn engelen"* vergeleken *(vers 18)*. Zijn dienaren zijn mensen die Hem kennen en dienen en Zijn woord aan anderen doorgeven. Zijn engelen zijn heilige wezens die steeds in Gods tegenwoordigheid zijn. Geen van beiden zijn ze echter volmaakt. Zijn dienaren hebben soms gezondigd en God heeft ook bij de meest verheven engel dwaling geconstateerd *(Ez 28:15)* en hem en zijn volgelingen daarvoor geoordeeld. Niets wat ongerechtigheid is bij hen die in de hemel wonen, ontgaat Hem.

Hetzelfde geldt in nog sterkere mate voor mensen die aan de aarde verbonden zijn *(vers 19)*. Beeldend zegt Elifaz dat de sterveling in een teer, gemakkelijk breekbaar lemen huis woont, waarvan het fundament in het

volledig krachteloze stof is. Met het lemen huis bedoelt hij het lichaam van de mens *(Gn 2:7)*. Paulus noemt het lichaam 'een aarden vat' *(2Ko 4:7)*.

... – toen vormde de HEERE God de mens [uit] het stof van de aardbodem en blies de levensadem in zijn neusgaten; zo werd de mens tot een levend wezen. (Gn 2:7)

De teerheid en breekbaarheid worden aansprekend geïllustreerd door de vergelijking met de verbrijzeling van een mot. Zoals motten worden verpletterd, worden *"van de morgen tot de avond"* mensen *"verpletterd" (vers 20)*. Het duidt de kortstondigheid van het leven van de mens aan. Hij wordt bij wijze van spreken 's morgens geboren en 's avonds is hij er al niet meer. Daarbij is het allemaal zo alledaags, dat het voor de massa onopgemerkt blijft als een mens sterft.

Als een mens sterft, wordt zijn levensdraad, waarmee hij aan de aarde verbonden was, *"losgetrokken" (vers 21; vgl. Pr 12:6-7a)*. Ook hier beluisteren we weer een prachtige beeldspraak en wel die van het opbreken van een tent die met tentkoorden aan de grond is vastgemaakt *(vgl. Js 38:12)*. Paulus vergelijkt de lichamelijke dood met het *"afgebroken"* worden van *"onze aardse tent waarin wij wonen" (2Ko 5:1)*.

...
voordat het zilveren koord verwijderd wordt
en de gouden oliehouder verbrijzeld,
de kruik bij de bron stukgebroken wordt
en het rad bij de waterput verbrijzeld,
het stof terugkeert naar de aarde zoals het was,
... (Pr 12:6-7a)

Zo sterft een mens, *"maar niet in wijsheid"*, waarmee Elifaz bedoelt dat hij als een goddeloze sterft en dat vóór zijn tijd. Als een leven plotseling wordt afgesneden, is dat voor hem het bewijs dat het een goddeloos leven geweest moet zijn. Zo iemand is een mens die in zijn vergankelijke en korte leven geen wijsheid verworven heeft. Ook hier beluisteren we een verwijt in de richting van Job dat het hem aan wijsheid over God ontbreekt.

Job 5

Vervolg van de eerste toespraak van Elifaz

Ervaring van Gods wegen | *verzen 1-5*

1 *Roep maar – zal er iemand zijn die je antwoordt?*
En tot wie van de heiligen wil je je wenden?
2 *Want de toorn brengt de dwaas om,*
en de na-ijver doodt de onnozele.
3 *Ik heb zelf een dwaas wortel zien schieten,*
maar meteen vervloekte ik zijn woning.
4 *Zijn zonen zijn ver bij de redding vandaan;*
zij worden verbrijzeld in de poort, en er is niemand die redt.
5 *De hongerige eet zijn oogst op,*
die hij zelfs tussen de dorens vandaan haalt;
een valstrik slokt hun vermogen op.

Elifaz is zeker van zijn kijk op 'de zaak Job'. Hij daagt Job uit om iemand als getuige op te roepen die zijn (Jobs) gelijk aantoont *(vers 1)*. In *Job 3* heeft Job een klacht tegen God geuit. Elifaz wil in dit hoofdstuk deze klacht weerleggen. De roep is hier geen roep om hulp, maar een roep om recht. Is er iemand *"van de heiligen"* tot wie Job zich kan wenden die een soortgelijk lijden als hij te verduren heeft gekregen? Maar, zo klinkt in Elifaz' uitdaging door, zo'n heilige is er niet, want zo doet God niet met Godvrezende mensen *(vgl. Ps 9:11b; 37:25)*. Daarom moet Job dit lijden aan zichzelf te wijten hebben. Al dat roepen van Job in *Job 3* is zinloos geweest. Ook klinkt door dat alle heiligen hierover dezelfde mening hebben als Elifaz en dat Job daarom alleen staat in zijn visie op zijn lijden.

De toorn van Job *(vers 2)* tegen de wetmatigheid van God – dat wie zonde zaait, straf maait – is in de ogen van Elifaz meer dan zinloos, het is schadelijk. Elifaz stelt het als volgt: de dwaas en onnozele – dat is Job, want hij is het niet eens met de logica van Elifaz – wordt geprikkeld, toornig, na-ijverig. Hij verzet zich tegen het oordeel, maar deze reactie zal hem uiteindelijk ombrengen en doden.

Ja, dit alles is geen verzinsel van Elifaz, dit heeft hij zelf met eigen ogen gezien *(vers 3)*. Hij heeft wel eens een dwaas wortel zien schieten, dat wil zeggen dat zo iemand voorspoed had. Opnieuw redeneert Elifaz vanuit zijn eigen, rijke ervaring, wat hij heeft gezien en gehoord *(Jb 4:8,12)*, maar niet vanuit wat God hem heeft laten zien en horen, want daarvoor staat hij niet open. De vervloeking die hij meteen na zijn waarneming over de woning van de dwaas uitspreekt, spreekt hij uit omdat hij veronderstelt dat de voorspoed van een dwaas door bedrog is verkregen. Het is weer zo'n bedekte toespeling op de voorspoed van Job waaraan hij op oneerlijke wijze moet zijn gekomen gezien de ellende waarin hij nu verkeert.

Naar aanleiding van zijn waarnemingen zinspeelt Elifaz in *vers 4* bedekt op wat Jobs kinderen is overkomen. De dwaas dient God niet en daarom zullen ook zijn kinderen lijden. Zij zijn door de dwaasheid van hun vader, die geen rekening houdt met God, ver van de redding verwijderd. Redding uit een situatie van nood is alleen bij God te vinden. Maar wat moet je als je met Hem geen rekening houdt? Ook *"in de poort"*, de plaats waar recht wordt gesproken, is er niemand die hen redt, niemand die voor hen opkomt. In plaats van uitredding is er voor hen verbrijzeling.

Elifaz had nauwelijks iets kunnen uitspreken wat gevoellozer is dan deze zinspeling op de kinderen van Job. Hij zit tegenover een man die zijn hele bezit, zijn gezondheid en bovendien al zijn kinderen heeft verloren en hij weet niets beters te zeggen dan dat de kinderen van een dwaas door het ongeluk zijn verbrijzeld. Laten we ervoor op onze hoede zijn dat we niet zulke ongekend ongenuanceerde, ongevoelige zinspelingen doen tegen iemand die in de diepste ellende zit.

Vervolgens spreekt Elifaz over het bezit van de dwaas *(vers 5)*. Ook van zijn bezit zal de dwaas niet kunnen genieten, want ook dat wordt hem ontnomen. Hongerige mensen komen om hem te plunderen en om op te eten wat hij voor zichzelf en zijn gezin heeft bedoeld. Zelfs als er iets eetbaars tussen de dorens opgekomen is, is dat niet voor de dwaas, maar voor de hongerige. De dwaas wordt aan zichzelf overgelaten, zonder kinderen en zonder bezit en voedsel.

Het betoog van Elifaz is wel erg doorzichtig. Zonder dat hij de naam van Job noemt, is voor de toehoorder duidelijk dat hij met de dwaas hier Job bedoelt.

Vermaning voor Job om God te zoeken | *verzen 6-11*

> 6 *Want verdriet komt niet uit het stof voort,*
> *en moeite komt niet op uit de aardbodem.*
> 7 *Maar de mens wordt voor de moeite geboren,*
> *zoals vonken uit het vuur omhoogvliegen.*
> 8 *Maar ik zou zelf God zoeken,*
> *en mijn woord tot God richten.*
> 9 *Hij doet grote dingen, die niemand kan doorgronden;*
> *wonderen, die niet te tellen zijn.*
> 10 *Hij geeft regen op de aarde,*
> *en zendt water op de velden,*
> 11 *om de nederigen op een hoogte te plaatsen,*
> *om de treurenden in een veilige vesting van heil te zetten.*

Elifaz komt terug op zijn thema van het algemene beginsel van zaaien en oogsten *(vers 6; Jb 4:8)*. Wat boven de grond tevoorschijn komt, is het resultaat van wat gezaaid is. Verdriet en moeite zijn geen gebeurtenissen die op zichzelf staan. Het is geen toeval als een mens daardoor getroffen wordt. Zodra een mens geboren is, is moeite zijn deel. Zijn moeiten komen niet uit het niets. Volgens de theologie van Elifaz mag Job zijn lijden dan ook niet toeschrijven aan toeval of pech of iets dergelijks. Job moet zoeken naar een negatieve oorzaak van zijn negatieve ervaring. Er moet, volgens de redenering van Elifaz, zonde aan Jobs lijden ten grondslag liggen.

Elifaz ziet echter ook dat lijden een onderdeel is van ons aardse bestaan. *"De mens wordt voor de moeite geboren" (vers 7)*. Deze constatering is juist. Als geboren onder de zonde kan niets anders dan moeite zijn deel zijn. We zondigen omdat we zondaren zijn en we moeten de gevolgen daarvan dragen *(Gn 3:17-19)*. Die gevolgen zijn verre van prettig. Wij mogen weten dat de Heer Jezus heeft gezegd: *"Komt tot Mij allen die vermoeid en belast bent en Ik zal u rust geven" (Mt 11:28)*. Ook mogen wij de vermaning ter harte nemen dat de Heer tuchtigt wie Hij liefheeft *(Hb 12:5-11; Op 3:19)*.

Het advies van Elifaz aan Job is om God te zoeken en Hem zijn situatie voor te leggen *(vers 8)*. Het is goed mensen erop te wijzen dat ze hun zaken aan God moeten voorleggen in het vertrouwen dat Hij het beste weet wat goed is *(Ps 62:9; 1Pt 5:7)*. Maar in dit geval, waarin Job ervan wordt beschuldigd dat hij zijn lijden te wijten heeft aan verborgen zonden, roept

zo'n advies alleen maar weerstand op. Dat heeft er ook mee te maken dat Elifaz zegt wat hij zelf zou doen als hij Job was. Als hij Job was, zou hij van niemand bijstand verwachten *(vers 1)* en zijn woorden rechtstreeks tot God richten en Hem zeker niet aanklagen.

Maar Elifaz is niet Job en hij bevindt zich al helemaal niet in de omstandigheden waarin Job verkeert. Wat weet hij van het enorme verlies en het diepe verdriet van Job en diens grote vragen naar het waarom? Het is altijd gevaarlijk om te zeggen wat je zou doen als je in de ander zijn schoenen stond, omdat je toch niet weet hoe je zelf zou reageren als je echt overkwam wat de ander is overkomen.

Om zijn betoog kracht bij te zetten beschrijft Elifaz de grootheid van God door de woorden van *vers 9*. God *"doet grote dingen, die niemand kan doorgronden"*. Daarom is er een eeuwigheid nodig om daar steeds meer van te gaan zien en Hem daar steeds meer om te gaan bewonderen. Elifaz zegt dit om Job te laten zien dat hij God toch niet kan narekenen in Zijn handelingen. Hij kan maar het beste zijn juiste plaats tegenover Hem, de Almachtige en Ondoorgrondelijke, innemen door zijn schuld te erkennen en zijn opstand tegen Hem te belijden.

Als Elifaz zelf zou geloven in de ware woorden die hij over God zegt, zou hij hebben gezwegen en zelf God hebben gezocht. God is *"de God Die wonderen doet" (Ps 77:15)*. Elifaz plaatst de grootheid van God voor Job, opdat Job maar zal inzien hoe groot God is en hoe klein hij zelf is. Elifaz heeft er geen oog voor dat God bezig is om ook in het leven van Job wonderen te bewerken. Hij is blind voor de wonderen van God in Zijn regering, wonderen waarover wij ons alleen kunnen verbazen. Elifaz zegt als het ware tegen Job dat hij, Job, Gods handelen met hem niet begrijpt, maar dat hij, Elifaz, Gods handelen met Job wel begrijpt.

In de *verzen 10-11* noemt Elifaz enkele van die ondoorgrondelijke dingen en wonderen waaruit Gods heerschappij en macht blijken. Hij wijst op de regen die God geeft *(vers 10)*. God zendt regen en water tot zegen. We bezien regen vaak als iets heel gewoons, maar als we goed bekijken hoe het ontstaat en wat het uitwerkt, zien we dat het een groot werk is van de macht en goedheid van God *(Mt 5:45; Hd 14:17)*. Het is een werk in de natuur ten gunste van de aarde en de velden.

Zo werkt God ook in de mensenwereld. Hij is begaan met de nederigen en de treurenden *(vers 11)*. De nederigen geeft Hij een hoge plaats *(Lk 1:52b)*. Voor de treurenden heeft Hij ook een speciale plaats. Hij zet hen *"in een veilige vesting van heil"*. Als Job zich zo tegenover God opstelt, zal hij beleven wat Elifaz hem vertelt.

Gods triomf over het kwade | *verzen 12-16*

> 12 *Hij verijdelt de plannen van de sluwen,*
> *zodat hun handen niets wezenlijks kunnen uitrichten.*
> 13 *Hij vangt de wijzen in hun [eigen] sluwheid,*
> *zodat de raad van hen die slinks zijn, mislukt.*
> 14 *Overdag ontmoeten zij duisternis,*
> *op de middag tasten zij rond zoals in de nacht.*
> 15 *Maar de arme verlost Hij van het zwaard [dat] uit hun mond [gaat],*
> *en van de hand van de sterke.*
> 16 *Zo is er hoop voor de arme,*
> *en onrecht sluit zijn mond.*

De waarheid van de *verzen 12-13* wordt extra onderstreept door Paulus. Hij haalt deze verzen namelijk aan in de *eerste brief aan de Korinthiërs (1Ko 3:19)*. De apostel wil daarmee de Korinthiërs hun vleselijke vertrouwen op menselijke wijsheid ontnemen. Wat Elifaz zegt, is zeker waar, hoewel God zeker niet altijd alle plannen van alle sluwe mensen verijdelt. Het is in elk geval verkeerd om deze waarheid op Job en zijn omstandigheden toe te passen. Job had geen sluwe plannen; die kunnen dan ook niet door God verijdeld zijn *(vers 12; vgl. Ne 4:15; Es 7:3-10)*. God vangt inderdaad de wijzen in hun eigen sluwheid, maar Job is geen slinkse man van wie God de raad heeft laten mislukken *(vers 13)*.

Niet het verstand van Elifaz met zijn menselijke conclusies weet de waarheid juist te gebruiken, maar een hart dat de waarheid liefheeft en in gemeenschap met God leeft. Dat laatste ontbreekt bij Elifaz. Job bevindt zich weliswaar op klaarlichte dag in de duisternis *(vers 14)*, maar niet vanwege redenen die Elifaz veronderstelt. Job tast rond in de nacht en ziet geen pad voor zijn voet, maar dat is niet omdat hij God vaarwel heeft gezegd.

In tegenstelling tot de sluwen – het woord *"maar"* geeft aan dat er een tegenstelling met het voorgaande volgt – helpt God de armen. Als Job maar

de plaats van een arme zou innemen, zou God hem wel verlossen van hen die hem met hun woorden pijn doen met hun valse beschuldigingen en die macht over hem uitoefenen *(vers 15)*. Elifaz is zich ook hier er niet van bewust dat hij zelf zo iemand is. Wie Gods kant kiest, zo gaat Elifaz verder, heeft hoop, want aan Hem behoort de overwinning over het kwaad *(vers 16)*. Wat Elifaz hier niet vermoedt, is dat Job dit inderdaad ook zal ervaren als hij zich aan het eind van het boek tot God wendt.

Het gebruik van kastijding | *verzen 17-27*

> *17 Zie, welzalig is de sterveling die door God gestraft wordt;*
> *verwerp daarom de bestraffing van de Almachtige niet.*
> *18 Want Hij doet smart aan én Hij verbindt;*
> *Hij verwondt én Zijn handen genezen.*
> *19 In zes benauwdheden zal Hij je redden,*
> *en in zeven zal het kwaad je niet treffen.*
> *20 In de honger verlost Hij je van de dood,*
> *en in de oorlog van het geweld van het zwaard.*
> *21 Voor de gesel van de tong zul je verborgen zijn,*
> *en je zult niet bevreesd zijn voor de verwoesting, als die komt.*
> *22 Om de verwoesting en om de honger zul je lachen,*
> *en voor de wilde dieren van de aarde zul je niet bevreesd zijn.*
> *23 Want je hebt een verbond met de stenen van het veld,*
> *en je hebt vrede met de wilde dieren van de aarde.*
> *24 Je zult ondervinden dat je tent in vrede is;*
> *je zult zorgen voor je woning, en [daarin] niet falen.*
> *25 Je zult ondervinden dat je nageslacht talrijk is,*
> *en je nakomelingschap als het gewas van de aarde.*
> *26 Je zult in hoge ouderdom in het graf komen,*
> *zoals een korenhoop op zijn tijd binnengehaald wordt.*
> *27 Zie dit, wij hebben het onderzocht, zo is het;*
> *en jij, luister ernaar en weet het voor jezelf.*

In het slotgedeelte van deze eerste toespraak van Elifaz ontvangen we weer in schitterende taal prachtig onderwijs over God en Zijn handelen met de mens. Alleen wordt het door Elifaz op de verkeerde manier toegepast omdat hij het op de verkeerde persoon toepast.

Elifaz spreekt over God Die de sterveling – met wie hij Job bedoelt – straft en bestraft. Toch noemt hij die sterveling *"welzalig" (vers 17; Ps 94:12)*. Hij bedoelt hier te zeggen dat tuchtiging of bestraffing zulke belangrijke voordelen heeft, dat we ons daaraan zouden moeten onderwerpen zonder daarover te klagen. Wat Elifaz ontgaat, is dat God iemand kan tuchtigen, zonder dat dit per se gebeurt als een uiting van Zijn ongenoegen over zo iemand. Tuchtiging wijst op het bestaan van een relatie. God wil door tuchtiging die relatie verbeteren *(Hb 12:5-6,10; Sp 3:11-12)*.

Welzalig de man die U bestraft, HEERE,
en die U onderwijst uit Uw wet.
(Ps 94:12)

Elifaz ziet de bestraffing door God als het bewijs dat er iets zondigs in het leven van Job is. Hij roept Job op naar die bestraffing te luisteren en die niet te verwerpen, maar er gehoor aan te geven. Job moet weten dat de smart en verwondingen die zijn deel zijn, hem door de Almachtige zijn aangedaan *(vers 18)*. Ze komen van Hem. Job mag ook weten dat diezelfde Almachtige in staat is te verbinden en dat Zijn handen helen. De verlossing zal komen van dezelfde hand die slaat *(vgl. Hs 6:1)*.

Kom, laten wij terugkeren naar de HEERE,
want Hij heeft verscheurd, maar Hij zal ons genezen;
Hij heeft geslagen, maar Hij zal ons verbinden.
(Hs 6:1)

Voor het eerst spreekt Elifaz niet in bedekte termen tot Job, maar spreekt hij hem met 'je' en 'jij' direct aan. We kunnen de *"zes benauwdheden" (vers 19)* die Job hebben getroffen, als volgt toepassen: drie in zijn bezittingen, de vierde in zijn kinderen, de vijfde in zijn gezondheid, de zesde in zijn vrouw. Er is nog een zevende benauwdheid. Die herkennen we in zijn vrienden. Net als bij de zes eerdere plagen moeten we ook hier erkennen dat de komst van de vrienden door God is geregeld. Hun bijdrage aan het leed van Job moeten we zien als afkomstig van God. God heeft ook met hun optreden Zijn bedoeling in Zijn opvoeding van Job. Hij wil hen gebruiken om door hen Job aan zichzelf te ontdekken.

Misschien kunnen we van deze getallen ook het volgende zeggen. Zes is het getal van het zwoegen van de mens, zeven is het getal van volmaaktheid. Dat brengt tot de gedachte dat na het zwoegen van de mens de rust bij God volgt.

Elifaz houdt Job nog meer zegeningen voor die zijn deel zullen zijn als hij de bestraffing van de Almachtige aanvaardt. Zo zal God hem dan niet de hongerdood laten sterven, maar hem daarvan verlossen *(vers 20)*. Hij zal

ook niet gedood worden als er een oorlog tegen hem wordt gevoerd. Als hij op God vertrouwt, zal God hem beschermen in tijden van honger en oorlog.

God zal er ook voor zorgen dat zijn reputatie niet door lasterpraat van boze tongen wordt aangetast *(vers 21)*. Dat doet Hij door ervoor te zorgen dat de waarheid de leugen en lasterpraat ontmaskert. Hij zal ook niet bang hoeven te zijn voor dreigende verwoestingen, zoals hij nu heeft meegemaakt. Als zulke verwoestingen zich aandienen, zal hij veilig en gelukkig zijn. Hij zal er zelfs om lachen *(vers 22)*, wat wil zeggen dat hij ze niet serieus neemt omdat ze geen bedreiging voor hem vormen.

Hetzelfde geldt voor de wilde dieren, waarmee altijd rekening moet worden gehouden. Hij hoeft er niet bang voor te zijn dat deze dieren hem zullen aanvallen. Ze zullen ook geen schade aan zijn oogst veroorzaken.

Er zullen geen stenen op zijn land liggen die zijn weg onbegaanbaar maken of die het opkomen van het koren verhinderen *(vers 23; 2Kn 3:19; Js 5:2; 62:10)*. Hij zal in vrede met de wilde dieren leven. Een dergelijke harmonie tussen de mens en de dieren zal in het vrederijk werkelijkheid zijn *(Js 11:6-9; Hs 2:17)*. Alle elementen van de natuur die tegen de mens kunnen zijn, werken dan samen met de rechtvaardige.

Ook in zijn woning zal er vrede zijn *(vers 24)*. Als hij onderweg is, hoeft hij zich geen zorgen te maken over wat er thuis gebeurt. De zorg voor zijn woning, voor alles wat er gebeurt, heeft hij feilloos geregeld. God zal daarvoor zorgen bij iemand die op Hem vertrouwt. Hetzelfde geldt voor zijn nageslacht *(vers 25)*. Het zal talrijk en voorspoedig zijn *(Ps 128:1,3)*.

Ten slotte wijst Elifaz op het lange leven dat het deel is van wie op God vertrouwt *(vers 26)*. Hij zal oud worden en niet door een ziekte of een ongeluk als gevolg van een zonde voortijdig midden uit het leven worden weggerukt. Hij zal pas uit het leven worden weggenomen als hij volledig van het leven verzadigd is en de vrucht van de gerechtigheid in zijn leven rijp is geworden. Elifaz vergelijkt het met *"een korenhoop"* die, als het koren rijp is, *"op zijn tijd binnengehaald wordt"*. Koren wordt niet afgesneden als het nog groen is, maar pas als het goudgeel is.

Van het hele door Elifaz geschetste beeld is niets bij Job te herkennen. Er moet met hem daarom iets fout zijn. Daarom besluit Elifaz zijn eerste rede

tot Job met nog eens nadrukkelijk te wijzen op het onderzoek dat hij en zijn vrienden hebben gedaan naar oorzaak en gevolg van zonden *(vers 27)*. Weer horen we dat hij zich baseert op zijn waarneming: zij hebben het *"onderzocht"*. De uitslag van zijn onderzoek en dat van zijn vrienden biedt geen ruimte voor discussie, want *"zo is het"*. Het is de stelligheid van iemand die zegt: 'Ik heb de waarheid, en ik alleen.'

Elifaz lijkt hier op iemand die eens werd aangesproken op een zeer ongezonde uitleg van de Schrift. Het antwoord dat deze persoon gaf, was: 'We hebben veel tijd gestopt in die uitleg en zijn zeker niet over één nacht ijs gegaan.' Zo'n antwoord snoert elke kritiek de mond. Het betekent dat je onder de indruk moet komen van *hun* onderzoek en dat je op grond daarvan het resultaat, de uitleg, maar moet aannemen. Zo'n benadering is natuurlijk verwerpelijk. Iemand die een dergelijke houding aanneemt, diskwalificeert zichzelf als betrouwbare Schriftuitlegger.

Elifaz zegt iets dergelijks tegen Job. Laat Job nu maar zo verstandig zijn zich bij de resultaten van hun onderzoek neer te leggen en zijn nut daarmee te doen. Daartegen ingaan is natuurlijk heel dom. Dan schuif je hun 'gedegen' onderzoek zomaar aan de kant. Dat zou wel erg eigenwijs zijn. Het is het sussende: 'Luister maar naar ons, dan komt alles goed.' Op een dergelijke manier inspelen op de nood waarin iemand is, noemen we vandaag 'manipuleren'. Job laat zich echter niet manipuleren zoals de twee volgende hoofdstukken laten zien.

De houding van Elifaz en zijn vrienden in het begin kan een voorbeeld zijn voor ons. Ze nemen eerst een stilte van liefst zeven dagen, een volle week, in acht. Maar als ze gaan spreken, zien we dat de persoonlijke worsteling van Job op een hoge muur van onbegrip stuit. Elifaz komt met stevige kritiek *(Jb 4:1-11)*, met waterdichte theologische argumenten *(Jb 4:17; 5:7)*, met persoonlijke ervaring – een visioen dat hij ten onrechte aan God toeschrijft *(Jb 4:12-21)*. Hij spreekt met zo'n overtuiging van zijn eigen gelijk, dat hij Job uitdaagt om zich maar zelf tot God te wenden; dan zal hij van God hetzelfde horen als wat hij van hem heeft gehoord *(Jb 5:8)*. Ten slotte, als klap op de vuurpijl, verklaart Elifaz in zijn hoogmoed als een alwetende – alsof hij zelf God zou zijn – zijn eigen gelijk, door te zeggen *"zo is het" (Jb 5:27)*.

Job 6

Antwoord van Job aan Elifaz

Job gaat in zijn antwoorden steeds in op de laatste spreker, maar het is duidelijk dat hij iets gemeenschappelijks herkent in de houding van ieder van hen. Hij antwoordt de vrienden dan ook steeds gezamenlijk – hij spreekt over *"jullie"* – en niet ieder individueel.

De overeenkomst tussen het eerste antwoord van Job hier en zijn klacht in *Job 3* is opmerkelijk. Wel is hij in zijn antwoord aan Elifaz beheerster. Ook gaat hij op meer dingen in. Maar de last is dezelfde en ook hier spreekt hij zijn verlangen naar de dood uit. Er is geen spoortje hoop.

Dit eerste antwoord, dat *Job 6-7* omvat, valt in twee delen uiteen. In *Job 6* richt hij zich tot zijn vrienden, waarbij hij eerst een algemene klacht uit *(verzen 1-13)*, zonder zich nog direct tot de drie vrienden te richten. In *Job 7* spreekt hij tot God. Het antwoord is als volgt onder te verdelen:

1. De zwaarte en werkelijkheid van zijn lijden *(Jb 6:1-7)*.
2. Het verlangen om door God gedood te worden *(Jb 6:8-13)*.
3. De nutteloosheid van zijn vrienden *(Jb 6:14-23)*.
4. Hij daagt de vrienden uit om hem te toetsen *(Jb 6:24-30)*.
5. De kortstondigheid van het leven *(Jb 7:1-11)*.
6. God is zijn vijand *(Jb 7:12-19)*.
7. Zijn beroep met het oog op de zonde *(Jb 7:20-21)*.

De zwaarte van zijn lijden | *verzen 1-7*

> *1 Maar Job antwoordde en zei:*
>
> *2 Och, werd mijn verdriet maar eens nauwkeurig gewogen,*
> *en legden ze [al] mijn ellende maar bij elkaar in een weegschaal!*
> *3 Want het is nu zwaarder dan het zand van de zeeën;*
> *daarom zijn mijn woorden ondoordacht.*
> *4 Want de pijlen van de Almachtige zijn in mij,*
> *mijn geest drinkt het vergif ervan;*
> *de verschrikkingen van God staan tegen mij opgesteld.*

> 5 *Balkt de wilde ezel bij het malse gras?*
> *Loeit het rund bij zijn voer?*
> 6 *Wordt het smakeloze gegeten zonder zout?*
> *Zit er smaak aan het wit van een ei?*
> 7 *Mijn ziel weigert [dat] aan te raken;*
> *het is als ziekmakend voedsel voor mij.*

Ondanks alle verdachtmakingen die achter Elifaz' juiste woorden schuilgaan, heeft Job hem laten uitpraten en is hem niet in de rede gevallen. Als Elifaz aan het einde van zijn toespraak is gekomen, ervan verzekerd dat er niets tegenin is te brengen, blijkt dat Job verre van overtuigd is. De reactie van Job wordt ingeleid met de woorden *"maar Job antwoordde" (vers 1)*. Met deze woorden begint Jobs weerwoord op de toespraak van een van de vrienden elke keer. Job antwoordt, hoewel hij zich in zijn reactie hier niet direct tot Elifaz richt.

Elifaz heeft Job verweten dat hij bezwijkt onder zijn lijden *(Jb 4:5)* Als reactie daarop vraagt Job of zijn verdriet toch eens nauwkeurig gewogen, dat wil zeggen serieus genomen, zou worden *(vers 2)*. Elifaz zegt het zo gemakkelijk, maar hem is niet aangedaan wat Job is aangedaan. Er is een grote, niet in gewicht uit te drukken hoeveelheid ellende over hem gekomen. Hij is eronder bedolven. De ene na de andere ellende is over hem uitgestort. Het moest maar eens bij elkaar in een weegschaal worden gedaan. Het beeld is hier van een balans met twee schalen. Op een ervan worden de ellende en het lijden van Job opgestapeld. Job stelt het grote gezamenlijke gewicht ervan voor.

Al zijn opgehoopte ellende is zwaarder dan het zand van de zeeën *(vers 3)*. Is het dan een wonder dat hij door de zwaarte van zijn lijden tot ondoordachte uitspraken is gekomen? Het klinkt als een verontschuldiging, want hij heeft geen onjuiste of onbezonnen uitspraken gedaan.

Maar is het niet zo, dat dit ieder kan gebeuren die zwaar lijden te verduren krijgt? We zullen begrip moeten leren krijgen voor dergelijke ondoordachte uitingen en daar niet onze kille beoordeling over geven. Tegelijk mogen wij denken aan een man die ook enorm geleden heeft, maar daarover spreekt als *"de kortstondige lichtheid van onze verdrukking"*. Hij kon dit doen omdat hij daar tegenover *"een uitermate uitnemend, eeuwig gewicht van*

heerlijkheid" zag *(2Ko 4:17)*. Paulus, want hij zegt dit, zag boven de omstandigheden de verheerlijkte Heer. Dit kent Job niet. Voor de Heer Jezus geldt het nog sterker dat Hij uitzag naar de vreugde die voor Hem lag *(Hb 12:2)*.

Er is iets wat voor Job nog zwaarder weegt dan het lichamelijke lijden en dat is het bewustzijn dat het de pijlen van *God*, *"de Almachtige"*, zijn die hem treffen *(vers 4; vgl. Jb 16:12-13)*. Pijlen veroorzaken een hevige, brandende pijn. Hij voelt zich het mikpunt van de Almachtige, tegen Wie niemand opgewassen is. Dit is de eerste keer dat Job in zijn betoog God de schuld geeft van zijn lijden *(Jb 7:11-21; 9:13-35; 13:15-28)*.

Er is geen andere mogelijkheid voor hem dan met zijn geest *"het vergif ervan"* te drinken. Zo ervaart hij wat God hem aandoet. God is zijn vijand Die de ellende die over hem is gekomen als een geordend leger tegen hem opstelt. Wat kan hij daartegen beginnen? God is zo machtig, zo bekwaam in het opstellen van Zijn verschrikkingen. Daartegen is geen verzet mogelijk.

Wij weten dat deze visie van Job op God niet juist is, maar Job kent dan ook niet wat wij mogen kennen en kunnen weten *(Jk 1:2; 2Ko 4:16-18)*. Hij kent God niet als zijn liefhebbende Vader. Ondanks dat wij dit weten, vergeten we het ook wel eens. Als onze omstandigheden ons blikveld vullen, komen we er niet bovenuit. Alleen als we ons oog kunnen richten op de verheerlijkte Christus en het liefhebbende Vaderhart, is het mogelijk te roemen in de verdrukking *(Rm 5:3)*.

In beeldrijke taal wijst Job op wat enkele dieren laten horen als zij eten, of beter wat zij niet laten horen als zij eten. Een dier – een *"wilde ezel"*, of een *"rund"* – dat lekker voedsel krijgt, is tevreden, je hoort het niet *(vers 5)*. Job krijgt echter op de eettafel van zijn leven rampen opgediend en dat in een zeer gevarieerde samenstelling. Hoe zou hij daarvan tevreden kunnen 'eten' en rustig kunnen zijn! Walgelijke spijs eet je immers niet zonder gemopper. Job kan zijn lijden en ook de woorden van de vrienden niet zien als aangenaam voedsel. Als het wel smakelijk voedsel was, zou hij niet klagen.

Maar wat hij voorgeschoteld krijgt, is een buitengewoon smakeloos menu *(vers 6)*. *"Het wit van een ei"* kan ook worden vertaald met 'een walgelijk smakend slijm van een bepaalde plant'. Het is op geen enkele manier aan-

trekkelijk. Er ontbreken ingrediënten aan die het smakelijk en eetbaar zouden maken. Hij weigert dat menu dan ook aan te raken, laat staan dat hij het zou eten *(vers 7)*. Alleen al de aanblik ervan maakt hem ziek. Job weigert gewoon zo'n leven te leven.

Job spreekt hier niet de taal van het geloof, dat wil zeggen van het geloofsvertrouwen, zoals we dat bijvoorbeeld bij Paulus zien. Paulus had een welbehagen in wat hem aan smaadheden en lijden voor Christus overkwam *(2Ko 12:10)*. Job heeft licht nodig en moet leren God te vertrouwen, ook daar waar hij Hem niet kan begrijpen. Ook voor ons, in elk geval voor de meesten van ons, geldt dat wij dat moeten leren.

Het verlangen door God gedood te worden | *verzen 8-13*

> 8 *Och, werd mijn begeerte maar vervuld,*
> *en gaf God mij maar [waarop] ik hoop!*
> 9 *Was God maar zo goed dat Hij mij verbrijzelde,*
> *dat Hij Zijn hand losmaakte en een einde aan mij maakte!*
> 10 *Dat zou nog een troost voor mij zijn,*
> *ik zou opspringen in [mijn] droefheid [als] Hij [mij] niet spaarde;*
> *want ik heb de woorden van de Heilige niet verloochend.*
> 11 *Wat is mijn kracht, dat ik [nog] zou kunnen hopen?*
> *Of wat is het doel waarvoor ik mijn leven zou willen verlengen?*
> 12 *Is mijn kracht soms de kracht van stenen?*
> *Is mijn vlees soms van brons?*
> 13 *Of is er in mij geen hulp [meer] voor mezelf,*
> *en is de wijsheid uit mij verdreven?*

Job heeft maar één ding aan God te vragen. Hij heeft slechts één begeerte waarvan hij graag wil dat God die vervult en slechts één hoop waarvan hij graag wil dat God die geeft *(vers 8)*. Het is niet zijn begeerte en hoop dat God hem alles teruggeeft wat hij is kwijtgeraakt, maar dat God hem uit het leven wegneemt. Voor hem heeft het leven geen zin meer. God kan Zijn goedheid aan hem laten zien door hem niet verder te laten leven, maar hem te verbrijzelen *(vers 9)*. Als God hem maar eens losliet door Zijn hand van hem af te trekken, dan zou dat voor hem het einde van zijn leven betekenen. Die handelwijze van God zou hij bijzonder kunnen waarderen.

We zien door alles heen dat zelfdoding voor deze Godvrezende man nooit een optie is geweest.

Wat zou hij zich getroost voelen *(vers 10)*. Ja, als God hem niet spaarde, maar zijn leven wegnam, zou dat hem in al zijn verdriet zoveel kracht geven, dat hij zou opspringen van vreugde. Hij heeft ook geen enkele angst voor de dood, want hij heeft *"de woorden van de Heilige niet verloochend"*. Job heeft woorden van God gehoord. Hij leefde immers in gemeenschap met Hem. Hij heeft ook geleefd naar wat God hem heeft meegedeeld. Hij heeft steeds rekening gehouden met wat Hij heeft gezegd en is zich niet bewust van een overtreding van een van Zijn geboden. Toch ondergaat hij dit lot. Zo rechtvaardigt hij zichzelf, terwijl hij in bedekte termen Gods gerechtigheid ter discussie stelt.

Job zegt niets te veel als hij zegt dat hij de woorden van God niet heeft verloochend. Maar het lijkt erop dat hij het als een prestatie van zichzelf ziet en niet als iets wat hij door genade kan zeggen. Paulus zegt ook dat hij zich van niets bewust is, maar hij beroemt zich daar niet op. Hij zegt erbij dat hij daardoor niet gerechtvaardigd is *(1Ko 4:4)*.

Want ik ben van mij niets bewust, maar daardoor ben ik niet gerechtvaardigd; maar Hij Die mij beoordeelt, is [de] Heer. (1Ko 4:4)

Job bespeurt dat God zijn begeerte om te sterven niet vervult. Dat maakt hem krachteloos, en wel zo krachteloos, dat hij geen hoop, geen uitzicht meer heeft *(vers 11)*. Indirect is dit een antwoord op de vermaning van Elifaz die tegen hem heeft gezegd vooral toch maar hoop te houden *(Jb 5:16)*. Maar het leven heeft voor hem totaal geen zin meer. Hij heeft in zijn leven geen doel meer dat hem nog enig perspectief biedt om ernaar uit te zien toch nog wat langer te blijven leven.

God geeft Job niet waar deze zozeer naar verlangt, omdat Hij andere gedachten over het leven van Job heeft. We zien dat ook bij Elia, die ook eens de wens heeft geuit om te mogen sterven *(1Kn 19:4)*. God heeft de wens van Elia niet vervuld omdat Hij andere, hogere gedachten over diens levenseinde had *(2Kn 2:1,11)*. Zo heeft God ook andere, hogere gedachten over het levenseinde van Job.

Als God andere gedachten heeft, zijn dat altijd betere en zegenrijke gedachten. Ook wij kunnen God wel danken dat Hij ons niet altijd geeft of

heeft gegeven wat wij graag willen of wilden. Dat doen we als we zien dat Gods liefde groter is en verder ziet dan de kortzichtigheid waarmee wij de dingen bezien die ons overkomen.

Job kan niet begrijpen dat God hem zo'n zware last te dragen geeft. Hij heeft toch niet *"de kracht van stenen" (vers 12)*? Zijn geest is gebroken. En zijn vlees is toch niet *"van brons"*? Dat is wel aan zijn etterende wonden te zien. Hij is maar een gewoon mens van vlees en bloed. Alleen God kan de kracht geven om deze ellende te dragen. Hij ziet God echter niet als een Helper in zijn leed, maar als de Veroorzaker ervan. Wij, christenen, mogen weten dat God ons wil sterken met kracht naar de innerlijke mens. Daar mogen we in navolging van Paulus voor bidden, voor onszelf en voor elkaar *(Ef 3:16)*.

..., opdat Hij naar de rijkdom van Zijn heerlijkheid u geeft door Zijn Geest met kracht gesterkt te worden naar de innerlijke mens, ... (Ef 3:16)

Job ziet geen hulp meer in zichzelf *(vers 13)*. De innerlijke, geestelijke kracht die hij eens had, heeft hem verlaten. Ook de wijsheid die hij eens bezat, is verdwenen. Bij God kan hij niet terecht, want Die is tegen hem, zo ervaart hij dat althans. Dan wordt hij op zichzelf teruggeworpen. Ook in zichzelf is niets waaraan hij enig houvast heeft, iets waardoor hij moed zou kunnen vatten om verder te leven. Dan blijven zijn vrienden over. Die stellen hem echter ook zwaar teleur, zoals we in de volgende verzen horen.

De nutteloosheid van zijn vrienden | *verzen 14-23*

14 *Wie wanhopig is, [mag] van zijn vriend goedertierenheid [verwachten];*
of hij zou de vreze van de Almachtige verlaten.
15 *Mijn broeders hebben trouweloos gehandeld, als een beek;*
zij gaan voorbij als stromende beken,
16 *die donker zijn van het ijs,*
waarin de sneeuw zich verbergt.
17 *Op het moment dat zij [weer] stromen, verdwijnen zij;*
als het warm wordt, drogen zij op van hun plaats.
18 *De paden van hun loop gaan alle kanten op,*
zij gaan de woestenij in en vergaan.
19 *De karavanen van Tema kijken ernaar uit,*
de reizigers van Sjeba wachten erop.
20 *Zij worden beschaamd in hun vertrouwen;*

als zij erbij komen, worden zij teleurgesteld.
21 *Voorzeker, [zo] zijn jullie nu [voor mij] geworden: niets!*
Jullie hebben de ontzetting gezien en jullie zijn bevreesd geworden.
22 *Heb ik soms gezegd: Geef mij [iets],*
of: Geef een geschenk voor mij van jullie vermogen?
23 *of: Bevrijd mij uit de hand van de tegenstander,*
en verlos mij uit de hand van de geweldplegers?

Job is in nood en heeft alle moed verloren. Dit is een situatie waarin hij de hulp van zijn vrienden hard nodig heeft. Medelijden is een verplichting ten opzichte van ieder die in nood is. Hij houdt het zijn vrienden voor dat hij wanhopig is en daarom goedertierenheid (*chased*, trouw, loyaliteit) van hen verwacht *(vers 14).* Als ze dat niet doen, verlaten ze daarmee *"de vreze van de Almachtige"*. Wie een broeder in nood niet helpt, veracht hem in feite en zondigt *(vgl. Sp 14:21a)*. Er is geen broederliefde in hem, maar ook geen eerbied voor God, de Almachtige. Je kunt zelfs niet eens spreken over een relatie met God *(vgl. 1Jh 3:17)*.

Wie zijn naaste veracht, zondigt. (Sp 14:21a)

Wie nu aardse goederen heeft en zijn broeder gebrek ziet lijden en zijn hart voor hem sluit, hoe blijft de liefde van God in hem? (1Jh 3:17)

In *vers 14* spreekt Job over een *"vriend"* en in *vers 15* over *"mijn broeders" (vgl. 2Sm 1:26)*. In *Spreuken 17* worden deze twee namen ook met elkaar verbonden: *"Een vriend heeft te allen tijde lief, en een broeder wordt in benauwdheid geboren" (Sp 17:17)*. Helaas is dit niet van toepassing op de vrienden van Job. Job bevindt zich in een tijd in zijn leven dat hij meer dan ooit hartelijke vriendschap kan gebruiken. Met een vriend bestaat een vertrouwensband. Je kunt met een vriend de diepste gevoelens van je hart delen, omdat hij je zal begrijpen of je in elk geval geen verwijten zal maken over de dingen die je met hem deelt.

Job is in grote benauwdheid, maar de vrienden tonen geen teken van warme verwantschap met Job die kenmerkend is voor broederliefde. Ze hebben wel de moeite gedaan om hem te bezoeken *(Jb 2:11)* en ze hebben een week lang gezwegen, onder de indruk van het grote lijden van Job. En toch toont Elifaz in zijn betoog weinig begrip voor het lijden van Job. Integendeel, de drie vrienden overladen Job met hevige verwijten. Dat komt omdat ze

zijn lijden toeschrijven aan zonden die hij begaan moet hebben. Ze staan niet naast hem, maar tegenover hem. Ze laten hem op alle manieren in de kou staan en voegen hem nog meer kilte toe door hun koelbloedige beoordeling van zijn situatie en hun gevoelloze veronderstellingen over door hem bedreven zonden.

De Heer Jezus heeft Zich de ware Vriend van Zijn discipelen getoond. Zijn liefde was er altijd. Hij heeft hen liefgehad tot het einde *(Jh 13:1)*. Hij heeft Zijn grote liefde voor Zijn vrienden bewezen door Zijn leven voor hen af te leggen *(Jh 15:13)*. Hij heeft hen *vrienden* genoemd, omdat Hij hun alles wat Hij van de Vader heeft gehoord, bekendgemaakt heeft *(Jh 15:15)*.

Hij noemt Zijn discipelen ook Zijn *broeders (Jh 20:17)*. Wij noemen Hem niet 'Broeder' – zo wordt Hij nergens in de Schrift genoemd –, maar Hij is wel de ware Broeder Die *"in alles aan Zijn broeders gelijk geworden is"* om hen te kunnen helpen in hun nood *(Hb 2:17)*. Hij heeft niet gedaan als de vrienden van Job, maar heeft deelgenomen aan de benauwdheid van de Zijnen *(Js 63:9)*.

Job spreekt in het meervoud, *"broeders"*, hoewel alleen Elifaz nog maar aan het woord is geweest en hij antwoordt op wat deze heeft gezegd. Dat Job de vrienden gezamenlijk aanspreekt, zal zijn omdat wat Elifaz heeft gezegd zeker ook uit naam van de andere vrienden is gebeurd *(Jb 5:27)*. Misschien hebben ze bij de woorden van hun vriend instemmend zitten knikken of instemmende geluiden laten horen.

Job is zwaar teleurgesteld in zijn vrienden. Hij heeft van hen enige verkwikking verwacht, zoals een vermoeide en dorstige reiziger dat verwacht van wadi's in de woestijn, namelijk stromende beken van regenwater of van gesmolten sneeuwwater *(vers 16)*. Als hij er uitgeput bij neervalt om die verkwikking te nemen, blijken ze uitgedroogd te zijn *(vers 17)*. Ze hebben een andere loop genomen en zijn alle kanten uitgegaan en daar door de hitte van de zon vergaan zonder dat er iets overblijft voor de dorstige *(vers 18)*. Deze teleurstellende ervaring hebben de karavanen van Tema en de reizigers van Sjeba opgedaan *(verzen 19-20)*. Hoopvol zijn ze naar de beken gegaan, maar hoe beschaamd is hun vertrouwen geworden. Hoe teleurstellend is hun constatering als ze bij de beek komen, dat er geen water is.

De vergelijking met wat hij van zijn vrienden, zijn broeders, heeft verwacht, is duidelijk. Hun vriendschap in de dagen van zijn voorspoed leek heel wat te beloven, maar nu hij in de hitte van de beproeving zit, laten ze hem in de steek. Hij valt naar zijn vrienden uit en zegt dat zij voor hem zijn geworden als de opgedroogde beken voor de reizigers *(vers 21)*. Hij laat er geen misverstand over bestaan hoe hij hen ziet: *"Voorzeker, [zo] zijn jullie nu [voor mij] geworden: niets!"* Hij houdt hun voor dat ze zijn ontzetting zien, maar dat ze daar geen raad mee weten.

We kunnen hier zeker wel van leren dat we zelfs onze beste vriend niet tussen onszelf en God moeten plaatsen. We mogen weten dat de Heer Jezus als de Hogepriester hulp op de juiste tijd geeft *(Hb 4:16)*. Toch is het wel gemakkelijk praten als je zelf niet in nood zit. De Heer heeft toch ook anderen om ons heen gegeven juist ook voor de tijd dat we het alleen niet redden? Is een beroep op de hulp van een ander altijd verkeerd? Nee, dat is het niet. Wat ons wel teleurstelling zal geven, is dat wij verwachten dat de ander helpt op een manier waarop alleen God kan helpen. Ook is het niet goed om hulp van andere te *eisen*, die hulp te claimen.

Job heeft geen hulp geëist. Hij heeft niet tegen hen gezegd dat ze hem iets, wat dan ook, moeten geven om zijn verlies, al is het maar enigszins, te compenseren *(vers 22)*. Hij doet geen aanspraak op een geschenk van hun vermogen. Hij heeft ook niet hun hulp gevraagd om uit de hand van de tegenstander en de geweldpleger te ontkomen *(vers 23)*. Hier lijkt hij op God te doelen. Het enige wat hij verwacht heeft, is medelijden en dat is niet gekomen. Dit is inderdaad heel teleurstellend. Beschaming van terechte verwachtingen veroorzaakt veel pijn.

Job daagt uit hem te toetsen | *verzen 24-30*

> 24 *Onderwijs mij, dan zal ík zwijgen,*
> *doe mij begrijpen waarin ik gedwaald heb.*
> 25 *Wat zijn oprechte woorden krachtig!*
> *Maar wat betekent het straffen [dat] bij jullie vandaan [komt]?*
> 26 *Willen jullie woorden bedenken om te straffen?*
> *Zijn de woorden van een wanhopige dan wind?*
> 27 *Jullie zouden zelfs over een wees [het lot] werpen,*
> *jullie zouden jullie vriend verkopen.*

> 28 *Maar nu, wees zo goed om jullie tot mij te wenden;*
> *zou ik midden in jullie gezicht liegen?*
> 29 *Kom toch tot inkeer, laat er geen onrecht zijn,*
> *ja, kom tot inkeer; mijn gerechtigheid is er nog.*
> 30 *Is er onrecht op mijn tong?*
> *Zou mijn gehemelte grote ellende niet onderscheiden?*

Als ze hem maar eens konden overtuigen van een zonde die hij zou hebben gedaan *(vers 24)*! Het enige wat hij van hen wil weten, is of hij in enig opzicht een misstap heeft begaan en daardoor, zoals zij beweren, zich dit onheil op de hals heeft gehaald. Jobs pleidooi is dat hij een vrij geweten heeft en zich daarom verdedigt tegen de valse beschuldigingen van de vrienden.

Hij vraagt hun hem te laten begrijpen waarin hij gedwaald heeft, want daarvan beschuldigen zij hem. Job stelt zich hier open, transparant en kwetsbaar op. In nieuwtestamentische taal staat Job open voor een voetwassing van de zijde van de drie vrienden. Elifaz – en bij monde van hem ook de twee andere vrienden – heeft een aantal beschuldigingen geuit, echter zonder ook maar iets te bewijzen. Laat ze hun best maar doen om hun beschuldigingen hard te maken.

Echte vriendschap blijkt ook uit het aanwijzen van de zonde, waardoor die kan worden beleden en de weg weer vrij is voor de omgang met God en met elkaar. Vaag op de zonde zinspelen is een list van de duivel waarmee hij veel onvrede sticht. We mogen niemand van zonde beschuldigen, tenzij we een duidelijk bewijs van schuld kunnen overleggen.

Met enig sarcasme zegt Job dat de vrienden *"oprechte woorden"* spreken, die hij ook nog eens *"krachtig"* noemt *(vers 25)*. Dat ze sarcastisch bedoeld zijn, blijkt uit de volgende regel. Daar zegt hij dat hun bestraffende woorden helemaal niets betekenen. Ze bedenken maar wat, zonder werkelijk te beseffen wat ze zeggen *(vers 26)*. Hun woorden hebben geen inhoud en geen basis, terwijl ze zelf vinden dat ze krachtig zijn. Daartegenover achten ze de woorden van de geplaagde Job als wind, als vluchtig, inhoudsloos, terwijl die vanuit grote wanhoop gesproken zijn. Ze hebben niet echt naar Jobs smartelijke woorden geluisterd, zijn zielenleed genegeerd, zijn hartenkreet niet serieus genomen.

Paulus schrijft dat hij ook wanhopig is geweest, dat hij en anderen met hem *"aan het leven wanhoopten" (2Ko 1:8)*. Het waren wel andere omstandigheden die dat met zich meebrachten dan die waarin Job zich bevindt. Het grote verschil tussen Job en Paulus is echter dat Job zowel aan het leven als aan God wanhoopt, terwijl dat bij Paulus niet zo was. Paulus wanhoopte niet aan God, maar vertrouwde op Hem *"Die de doden opwekt, Die ons uit een zo grote dood heeft verlost en zal verlossen" (2Ko 1:9-10)*.

Opnieuw valt Job tegen zijn vrienden uit. Hij maakt hen nu uit voor de meest onbarmhartige mensen die hij kan bedenken. Hij ziet hen ertoe in staat een weerloze wees te verdobbelen om eraan te verdienen *(vers 27)*. Ook zouden ze er volgens hem de hand niet voor omdraaien hun vriend te verkopen. Job is zo teleurgesteld in hen, dat hij hen van dingen beschuldigt die niet waar zijn, maar voor zijn gevoel is het zo. Hij loopt helemaal stuk op hun onbarmhartigheid en gemis aan medegevoel. Zijn uitval is niet goed te praten, maar wel te begrijpen door wat de vrienden tegen hem zeggen.

Dan komt hij weer enigszins tot zichzelf en vraagt hun of ze toch zijn kant op willen komen, dat wil zeggen of ze toch begrip voor hem kunnen opbrengen *(vers 28)*. Hij houdt hen toch niet in hun gezicht voor de gek? Hij is werkelijk ten einde raad en hij kan de aanleiding daartoe niet bedenken. Hij roept hen op tot inkeer te komen, waarmee hij bedoelt dat zij hun mening over hem en de oorzaak van zijn leed zullen herzien *(vers 29)*. Met hun kijk op hem en de oorzaak van zijn leed begaan ze onrecht. Hij staat echt in zijn recht. Zijn *"gerechtigheid is er nog"*. Laat ze daarom tot inkeer komen.

Job betoogt dat niet hij zich heeft vergist, maar dat zij zich hebben vergist. Op zijn tong is geen onrecht *(vers 30)*. Hij heeft geen enkel leugenachtig woord gesproken. Hij stelt het zelfs zo voor, dat hij een fijnproever is, dat hij het echt wel zou weten als hij door eigen schuld in deze *"grote ellende"* was terechtgekomen. Job benadrukt dat hij eerlijk en oprecht is. Hij beweert dat hij nog steeds rechtvaardig en integer is, dat hij volkomen toerekeningsvatbaar is voor het beoordelen van zijn eigen situatie en dat zijn geweten volkomen rein is en niet belast is door een of andere niet beleden zonde.

Job beroemt zich hier er ten onrechte op dat hij onberispelijk is in zijn woorden. Hij vergeet dat hij niet volmaakt is. Er is er slecht Eén Die kon zeggen: *"Wie van u overtuigt Mij van zonde?" (Jh 8:46a)*.

Job 7

Antwoord van Job aan Elifaz (vervolg)

De kortstondigheid van het leven | *verzen 1-10*

1 *Heeft de sterveling niet een strijd [te voeren] op aarde,*
en zijn zijn dagen niet als de dagen van een dagloner?
2 *Zoals een slaaf snakt hij naar schaduw,*
zoals een dagloner ziet hij uit naar zijn loon.
3 *Zo heb ik maanden van doelloosheid geërfd,*
en zijn nachten van moeite mij toebedeeld.
4 *Als ik mij te slapen leg, zeg ik:*
Wanneer zal ik opstaan?
[Tot wanneer] heeft [God] de avond afgemeten?
Ik ben verzadigd van onrust tot aan de schemering.
5 *Mijn vlees is bekleed met maden en heeft een korst van stof,*
mijn huid is gekloofd en veretterd.
6 *Mijn dagen zijn sneller gegaan dan een weversspoel,*
ze zijn vergaan zonder hoop.
7 *Bedenk dat mijn leven een ademtocht is;*
mijn oog zal niet opnieuw het goede zien.
8 *Het oog van degene die mij [nu] ziet, zal mij niet [meer] waarnemen.*
Uw ogen zullen op mij zijn, maar ik zal er niet [meer] zijn.
9 *Een wolk vergaat en verdwijnt;*
zo komt degene die in het graf neerdaalt, er niet [weer] uit omhoog.
10 *Hij keert niet meer terug naar zijn huis,*
en zijn [woon]plaats kent hem niet meer.

Job vervolgt hier zijn antwoord aan Elifaz. Hij gaat verder met de rechtvaardiging van zijn heftige uitingen van wanhoop. De woorden in dit hoofdstuk vormen een klacht die algemeen van karakter is, maar wordt uitgesproken in de tegenwoordigheid van de drie vrienden. Later richt hij zijn klacht tot God. Daarom neemt het betoog van Job toe in felheid. Job weet als geen andere sterveling op aarde dat hij een strijd te voeren heeft *(vers 1)*. Leven betekent voor ieder mens strijden.

Het Hebreeuwse woord voor strijden, *tsava*, betekent oorspronkelijk zware militaire dienst; later heeft het de betekenis van zware arbeid in zijn algemeenheid gekregen. Voor de een is de strijd heftiger dan voor de ander, maar strijd is er. Voor de christen is het altijd waar, omdat hij in militaire dienst is en als een soldaat van Jezus Christus een zware strijd heeft te strijden *(2Tm 2:3)*. In het geval van Job is de strijd zo zwaar, dat hij verlangt naar het einde ervan. Iedere dag is voor hem een dag van hard werken, zoals dat geldt voor een dagloner.

Job voelt zich als een slaaf die in de brandende zon moet werken en naar de schaduw van de avond snakt *(vers 2)*. Hij wil de hitte van de beproeving ontvluchten. Als een dagloner voor wie de dag niet snel genoeg voorbij kan zijn omdat hij aan het einde ervan het loon uitbetaald krijgt, verlangt Job ernaar dat de dag van ellende voorbij is.

Die dag van ellende duurt al maanden *(vers 3)*. Het zijn *"maanden van doelloosheid"*. De dagen van Jobs ziekte zijn niet alleen dagen van ellende, maar ook dagen waarin je met al je zwoegen niets presteert en niets bereikt. Dat geeft het gevoel van doelloosheid, zinloosheid en ledigheid. Voor God is dat niet zo. Wij moeten leren accepteren dat God wel een doel met ons leven heeft, ook al brengen wij naar onze eigen mening onze dagen in doelloosheid door.

Ook tijdens de nachten komt Job niet los van de ellende, want het zijn *"nachten van moeite"*. Hij voelt de moeite continu. Die nachten worden hem *"toebedeeld"*, vergelijkbaar met de maanden van doelloosheid die hij heeft *"geërfd"*. Wat je wordt toebedeeld, krijg je. Ook een erfenis krijg je. Voor beide heeft Job niets hoeven doen. Het lijkt erop dat hij deze woorden gebruikt om daarmee aan te geven dat hij de doelloosheid en de moeite niet heeft verdiend.

Normaal gesproken krijg je rust door te slapen. Een goede slaap is verfrissend en geeft ons nieuwe kracht. Slaap kan ook een gezond makend effect hebben *(Jh 11:12)*, maar ook dit effect is Job niet beschoren *(vers 4)*. Als hij wil gaan slapen, weet hij dat het weer een lange nacht van moeite wordt. Daarom verlangt hij er gelijk al naar dat hij zal opstaan. Maar als hij opstaat, denkt hij eraan hoe lang de dag weer zal duren voordat God het avond

laat worden. Tot aan de schemering zal hij de hele dag verzadigd worden van onrust *(vgl. Dt 28:67)*. Wat een kwelling! Nergens rust en nooit rust!

's Morgens zult u zeggen: Was het maar avond! En 's avonds zult u zeggen: Was het maar morgen! vanwege de angst die uw hart bevangen heeft en vanwege het schouwspel dat uw ogen zien. (Dt 28:67)

De onrust die zijn geest kwelt, gaat gepaard met afschuwelijk lichamelijk lijden *(vers 5)*. Daarbij ziet hij er afzichtelijk uit. Overal op zijn huid zitten maden. Op zijn wonden zit niet een gewone korst die bij een genezingsproces hoort, maar een korst van stof, waardoor de wond alleen maar vuiler en de pijn alleen maar heviger wordt. Zijn huid is gekloofd, opengebarsten, en de etter zit overal.

De dagen die voorbijgegaan zijn, zijn altijd sneller gegaan dan we ons bewust waren, of het nu dagen van voorspoed of dagen van tegenspoed zijn *(vers 6)*. De achter ons liggende dagen zijn met de snelheid van *"een weversspoel"* omgevlogen *(vgl. Jk 4:14b; 1Pt 1:24)*. De dag die we beleven en de dagen die voor ons liggen, duren altijd langer dan we wensen als het dagen van uitzichtloze pijn en verdriet zijn.

Job doet in *vers 7* een beroep op God om eraan te denken dat zijn leven *"een ademtocht"* is *(vgl. Ps 78:39)*. Hij zegt dit zonder dat hij er hoop op heeft dat God dat doet. Hij verwacht niet dat zijn oog ooit nog het goede zal zien. Ook zal niemand hem meer zien van hen die hem nu nog wel zien *(vers 8)*. Ze zullen hem niet meer waarnemen, want hij zal er niet meer zijn. Hij heeft er geen hoop op dat God nog eens Zijn ogen van hem zal afwenden ten goede.

Hij dacht eraan dat zij broze schepselen waren, een wind[vlaag], die gaat en niet terugkeert. (Ps 78:39)

Job voelt zich als een wolk, ook te vertalen met 'nevel' of 'mist', die je even ziet en dan uit het zicht verdwijnt of oplost *(vers 9)*. Zo is het, zegt hij, met iemand die in het graf neerdaalt. Hij verdwijnt uit het zicht en er blijft niets van over. Nooit zal hij terugkeren om op aarde te leven. Het wil niet zeggen dat Job niet in de opstanding gelooft, maar dat het leven voor hem op aarde afgelopen is en dat ook anderen hem daar niet meer zullen zien als hij eenmaal van de aarde is verdwenen.

Wat hem bij die gedachte het meest kwelt, is dat hij nooit meer naar de vertrouwde plek van zijn huis zal terugkeren en dat zijn vertrouwde woonomgeving hem niet meer ziet *(vers 10)*. Het vertrouwde straatbeeld is voor

hem verdwenen en hij is verdwenen uit het vertrouwde straatbeeld. Ze zullen zijn verschijning niet meer zien, zijn voetstap en zijn stem niet meer horen. Zo is de dood. Die maakt een einde aan al het vertrouwde en gewaardeerde op aarde. Wie achterblijft, moet het verder zonder hem doen. Het oude vertrouwde keert nooit meer terug.

Zo zijn de gedachten van iemand die gekweld wordt door vragen naar het waarom van wat hem overkomt. De gelovige mag echter weten dat hij naar een beter oord gaat, waarheen talloze gelovigen hem al zijn voorgegaan. Bovenal mag hij weten dat de dood hem brengt bij de Heer Jezus, in het paradijs, waar het verreweg het beste is *(Lk 23:43; Fp 1:23)*.

En Hij zei tot hem: Voorwaar, Ik zeg u: vandaag zult u met Mij in het paradijs zijn. (Lk 23:43)

...: ik verlang ernaar heen te gaan en met Christus te zijn, <want> dit is verreweg het beste; ... (Fp 1:23b)

God is zijn vijand | *verzen 11-19*

11 *Ik echter zal mijn mond niet houden.*
Ik zal spreken in de benauwdheid van mijn geest.
Ik zal klagen in de bitterheid van mijn ziel.
12 *Ben ik soms een zee, of een zeemonster,*
dat U een wacht om mij heen zet?
13 *Als ik zeg: Mijn rustbank zal mij troost bieden,*
mijn slaapplaats zal [wat] van mijn klacht wegnemen,
14 *dan ontstelt U mij door dromen,*
en door visioenen jaagt U mij angst aan.
15 *Mijn ziel verkiest de verstikking,*
[en] heeft de dood liever dan het leven.
16 *Ik versmaad het, ik zal niet voor eeuwig leven.*
Laat mij met rust, want mijn dagen zijn een zucht.
17 *Wat is de sterveling dat U hem groot maakt,*
en dat U Uw hart op hem richt?
18 *Dat U hem elke morgen opzoekt,*
dat U hem elk ogenblik beproeft?
19 *Hoelang [duurt het voordat] Uw blik zich van mij afwendt,*
voordat U mij de rust gunt om mijn speeksel door te slikken?

Vanaf *vers 11* is er als het ware een plotselinge opleving bij Job. Na zijn woorden in de *verzen 1-10* over de kortstondigheid en leegheid van het

leven, laait zijn verzet op tegen het lot dat God hem heeft toebedeeld en daagt hij als het ware God voor het gericht. Hij roept Hem ter verantwoording.

Hij kan niet zwijgen over wat God hem heeft aangedaan, hij zal er zijn mond niet over houden *(vers 11)*. De benauwdheid van zijn geest zoekt een uitweg. Die vindt hij door te klagen, door uiting te geven aan de bitterheid van zijn ziel. Hij kan de gedachte aan zijn spoedige gang naar het graf en daarmee het gemis van alles wat hem dierbaar is, niet aan.

Hij roept het uit tot God of hij voor Hem soms een zee of een zeemonster is *(vers 12)*. Ziet God hem zo? God plaatst immers een wacht om hem heen alsof hij een woest tekeergaande zee of een alles verslindend zeemonster is. Hij voelt het alsof God er alles aan doet om hem in bedwang te houden zodat hij anderen geen schade berokkent.

Hij zegt tegen God dat hij probeert troost te vinden op zijn rustbank *(vers 13)*, waarmee hij zegt dat hij geen verwoestende zee of een zeemonster is. Ook zoekt hij zijn slaapplaats op om zijn klacht tot bedaren te brengen. Hij is iemand die behoefte heeft aan troost en ondersteuning, hij snakt alleen maar naar vrede en veiligheid. Hoe komt God er dan bij dat hij als de zee of een zeemonster in bedwang moet worden gehouden?

Daar komt nog bij dat God hem ontstelt door dromen en hem angst aanjaagt door visioenen als hij probeert rust te vinden *(vers 14)*. Elifaz heeft ook visioenen gehad *(Jb 4:14-21)* en daarin de grootheid van God gezien. Job ervaart slechts nachtmerries en ziet in zijn droom alleen maar de verschrikkingen van God.

Door al zijn kwellingen ervaart Job God als een vijand, terwijl hij toch sterke behoefte heeft aan een Vriend. Job beschuldigt God ervan dat Hij hem het leven zo ondraaglijk maakt, dat hij ervoor kiest om door verstikking om het leven te komen *(vers 15)*. Het leven heeft immers totaal geen zin meer. Het bestaat uit een aaneenschakeling van ellende die elke dag en elke nacht ononderbroken wordt gevoeld. Dan mag het toch wel duidelijk zijn dat hij liever dood is dan levend?

Hij versmaadt het leven zoals het nu is *(vers 16)*. Het is een zware last geworden en heeft niets aantrekkelijks meer. Het is voor hem een vertroostende gedachte dat hij niet eeuwig, niet altijd, in deze ellende op aarde

zal voortleven. Op zichzelf is dat een gedachte die ook de christen rust en troost geeft als hij in moeite is. Veel christenen leven op aarde alsof ze hier wel eeuwig blijven leven. Bij hen is er geen verlangen de aarde te verlaten om die in te ruilen voor de hemel omdat ze het hier enorm naar hun zin hebben.

Wat bij Job een vlucht is, is voor de toegewijde christen een verlangen. Job wil van de ellende af zijn. De christen ziet uit naar de vreugde. Job kijkt naar het hier-en-nu, de christen kijkt naar de toekomst.

Job smeekt God hem met rust te laten. Zijn dagen zijn een zucht, ze zijn zo voorbij, maar God gunt hem geen moment rust in het kleine beetje tijd dat hij heeft. En hij heeft nu juist zo'n behoefte aan rust. Hier weet Job niet wat hij vraagt en gelukkig verhoort God zijn smeekbede niet. Als God hem werkelijk met rust zou laten, zou Hij Zijn handen van hem aftrekken. Dat zou pas echt eindeloze onrust betekenen. Als God een mens aan zichzelf overlaat, is hij reddeloos verloren.

Nog eens stelt Job zijn wanhopige vraag aan God waarom Hij de sterveling, die nietige mens, van zo grote waarde acht, dat Hij Zich met hem bezighoudt *(vers 17)*. Waarom neemt de grote God van eeuwigheid de tijd en de moeite om hem elke morgen op te zoeken en hem te beproeven met plagen en pijn *(vers 18)*? Het is toch verspilde tijd en moeite, want het levert Hem geen enkel voordeel op, Hij heeft er geen enkel nut van. Job bedoelt hier ongetwijfeld zichzelf. Hij vraagt vol ongeduld waarom God er plezier aan heeft om elke dag weer een sterveling als hij zo te kwellen en te pijnigen.

Het antwoord op de wanhopige vraag van de *verzen 17-18* wordt in *Psalm 8* op schitterende wijze gegeven door het voorstellen van Christus, de Zoon des mensen, de laatste Adam *(Ps 8:4-7)*. De waarde van de mens voor God zien we in de Mens Christus Jezus. Elke beproeving waarmee Hij een van de Zijnen bezoekt, is bedoeld om hem meer gelijkvormig te maken aan die unieke Mens.

Job vraagt aan God hoelang Hij nog denkt door te gaan met Zijn beproevingen voordat Hij geen aandacht meer aan hem schenkt en Zijn blik op iets anders richt *(vers 19)*. Hoelang moet hij nog het mikpunt zijn van al Gods pijlen? Het voelt voor Job alsof God voortdurend het vizier op hem

heeft gericht om hem te raken. God geeft hem zó weinig rust, dat hij er niet eens toe komt zijn speeksel door te slikken. Het doorslikken van speeksel vraagt niet veel tijd, het is zo gebeurd. Zelfs die korte tijd van rust wordt hem niet door God gegeven, zo ervaart Job dat.

Zijn beroep met het oog op de zonde | *verzen 20-21*

> 20 *Heb ik gezondigd? Wat moet ik voor U doen,*
> *Bewaker van de mens?*
> *Waarom hebt U mij als doelwit voor U gezet,*
> *zodat ik mezelf tot een last ben?*
> 21 *Waarom vergeeft U mijn overtreding niet,*
> *en doet U mijn ongerechtigheid niet weg?*
> *Want nu zal ik in het stof liggen;*
> *U zult mij ernstig zoeken, maar ik zal er niet [meer] zijn.*

Hier spreekt Job over zijn zonde, dat wil zeggen vragenderwijs *(vers 20)*. Het is geen belijdenis. Job heeft nog een lange weg te gaan voordat hij tot de belijdenis komt die hij aan het einde van het boek uitspreekt *(Jb 39:36-38; 42:6)*. Stel dat hij gezondigd zou hebben, wat moet hij dan doen? Het is niet de vraag van een overtuigd geweten, maar een ter verantwoording roepen van God. Wie kan zich tegen Hem verzetten? Als Hij naar zonde zoekt bij de mens, zal Hij die altijd wel vinden.

"Bewaker van de mens" is een naam die aangeeft dat God voor mensen zorgt en hen bewaakt of beschermt tegen het kwade *(Js 27:3; Ps 12:8; 31:24)*. Job gebruikt deze naam echter niet in die zin, maar in afkeurende zin. Hij ziet in God Iemand Die hem altijd maar nagaat en nooit met rust laat. Hij is Gods doelwit en hoe raakt God hem! Geen enkele pijl is mis, elke pijl is raak. God heeft het op hem gemunt. Hij stort al Zijn misnoegen over hem uit.

Het voelt voor Job dat hij zichzelf tot last geworden is. Dit is de zwaarste last die een mens maar te dragen kan krijgen. De last van een ander kunnen we nog dragen, maar er is niemand die ons eigen ik als last kan overnemen. Ieder kent ten diepste alleen de eigen nood. Er is ook geen grotere bevrijding dan die van onszelf, van ons eigen ik.

In *vers 20* spreekt Job over zijn (mogelijke) zonde. In *vers 21* vraagt hij waarom God hem zijn overtreding niet vergeeft als hij al gezondigd zou

hebben. Hij vraagt ook waarom God zijn ongerechtigheid niet wegdoet. De reden geeft hij erbij en die is dat hij toch in het stof komt te liggen. Dan is hij er niet meer.

Job is wanhopig. Waarom kan God hem niet vergeven in plaats van door te gaan met Zijn straffende hand? Er is bij Job de behoefte om verlost te worden. Als God in staat is om te vergeven en te verlossen, waarom blijft Hij hem dan straffen? God schiet er immers niets mee op als Hij hem blijft straffen, want hij gaat toch sterven en zal in het stof liggen *(Jb 3:13)*. Dan ziet God hem helemaal niet meer, ook al zou Hij nog zo ernstig zoeken.

Hoewel Job hier te menselijk over God spreekt, beluisteren we toch ook weer zijn verlangen naar God. Hij wil God niet loslaten en verwacht ook dat God hem niet loslaat, maar naar hem op zoek gaat.

Job 8

De eerste toespraak van Bildad

De eerste toespraak van Bildad bevat enkele belangrijke (negatieve) lessen over de menselijke natuur in het algemeen en over de kwaliteiten van 'hulpverleners' in het bijzonder. Bildad hoort Jobs woorden met zijn oren, maar hij luistert niet met zijn hart. De houding van Bildad moet worden bezien in het licht van Jobs smeekbede om medelijden in *Job 6*. Alle mensen hebben in de meest alledaagse situaties medelijden nodig, hoeveel te meer Job in zijn uitzonderlijke lijden. Herhaaldelijk noemt Job zichzelf hulpeloos *(Jb 6:13)* en wanhopig *(Jb 6:14,26)*, een man die behoefte heeft aan het medelijden van zijn vrienden.

Ieder die zijn geboortedag vervloekt en de dood verkiest boven het leven, heeft hulp nodig. Zijn drie vrienden zijn wel met dat doel gekomen, maar daar komt niets van terecht. Job gaat hen door hun opstelling eerder bezien als een deel van zijn probleem, dan als degenen die een oplossing aanbieden.

Het is bijna niet te geloven dat zijn vriend Bildad hem zo ongevoelig antwoordt. Er is niet alleen onverschilligheid voor Jobs toestand, maar ook een zekere arrogantie. Zo suggereert hij dat Jobs kinderen hebben gekregen wat ze verdienden *(vers 4)* en dat Job op weg is hetzelfde lot te ondergaan *(vers 5)*. De les die we moeten leren, is dat er zulke mensen in de wereld zijn. Zij doen hun 'ondienst' aan mensen onder de dekmantel dat zij speciale vrienden van God zijn. En wij zijn van nature niet beter. Als de Heer ons niet bewaart, kunnen we net als Bildad zakelijk, scherp en arrogant zijn tegenover hen die in grote nood zijn.

De lessen die we leren van Jobs vrienden over hulpverlening zijn negatief, maar de drie vrienden zijn niet gelijk. Er is onderscheid tussen hen. Het boek stelt drie hulpverleners voor in plaats van één, omdat ieder van hen zijn eigen benadering van en boodschap voor Job heeft. Elifaz begint wel met enig gevoel voor Jobs nood, maar verliest later ook zijn geduld *(Job 22)*. De andere twee zijn afstandelijker en staan boven hem. Geen van hen is in staat Job onvoorwaardelijk te accepteren.

Zeker, Job is een hardnekkige 'patiënt', maar zij zijn onbekwaam om bij hem betrokken te zijn. Hun advies zal goed bedoeld zijn, maar heeft als uitwerking dat Job nog hardnekkiger ten opzichte van hen wordt en hun steeds meer weerstand biedt. Ongetwijfeld is een groot deel van het probleem hun academische vasthoudendheid aan het gezichtspunt – dat zij weigeren te wijzigen –, namelijk dat zonde lijden teweegbrengt en omgekeerd dat lijden bewijst dat er zonde is.

Een belangrijke les die uit dit boek geleerd moet worden, is dat hulpverleners, zij die herderlijke zorg verlenen, niet in een ivoren toren moeten zitten. Zij moeten kunnen luisteren, betrokken raken en respect hebben voor de oprechtheid van de persoonlijkheid van de persoon die ze proberen te helpen. Tevens moeten ze altijd in gedachten houden dat het mogelijk is dat ze geen volledig inzicht hebben in de aard van het probleem. Ook hier geldt dat ons inzicht beperkt is en dat ons kennen ten dele en daardoor onvolkomen is *(1Ko 13:9)*.

Bildad verwijt Job | *verzen 1-2*

> *1 Toen antwoordde Bildad, de Suhiet, en zei:*
>
> *2 Hoelang zul je deze dingen blijven zeggen,*
> *en zullen de woorden van je mond een geweldige [storm]wind zijn?*

Bildad, de Suhiet – waarschijnlijk een nakomeling van Suah, een zoon van Abraham *(Gn 25:1-2)* – neemt het woord om Job te antwoorden *(vers 1)*. Hij gaat van dezelfde grondgedachte uit als Elifaz, alleen is zijn toon harder en scherper. Elifaz begint vragend *(Jb 4:2)*, maar Bildad stelt zich direct veroordelend op *(vers 2)*. Hij zet vol in op wat Job Elifaz heeft geantwoord en wil hem direct de mond snoeren. Job ervaart God als tegenstander en Bildad wil de rechtvaardigheid van God verdedigen. Misschien is dat dan ook de reden van zijn felheid en scherpe toon.

Hoelang is Job van plan zulke onzin te blijven verkondigen? Laat hij daar maar eens direct mee ophouden. Jobs woorden stellen ook nog eens helemaal niets voor. Hij heeft geklaagd dat de drie vrienden zijn woorden als wind, dat wil zeggen als niets betekenend achten *(Jb 6:26)*. Bildad kaatst de bal terug. Hij versterkt Jobs beoordeling en noemt Jobs woorden nu *"een geweldige [storm]wind"*. Daarmee zegt hij dat de woorden van Job niet

alleen niets, *"wind"*, zijn, maar dat ze ook nog eens opgeblazen *"geweldig"*, zijn *(vgl. Jb 15:2)*. Bildad beoordeelt het noodgeroep van Job als, wat wij zouden zeggen, 'veel geschreeuw, maar weinig wol'.

Is God onrechtvaardig? | *verzen 3-7*

> 3 *Zou God het recht verdraaien?*
> *Zou de Almachtige de gerechtigheid verdraaien?*
> 4 *Als je kinderen tegen Hem gezondigd hebben,*
> *heeft Hij hen laten gaan in de macht van hun [eigen] overtreding.*
> 5 *[Maar] als je ernstig God zoekt,*
> *en de Almachtige om genade smeekt,*
> 6 *als je zuiver en oprecht bent,*
> *dan zal Hij nu voorzeker ter wille van jou ontwaken,*
> *en de woning van je gerechtigheid herstellen.*
> 7 *Je begin zal wel klein zijn,*
> *maar je einde zal zeer groot worden.*

Job moet maar eens goed luisteren, zo lijkt Bildad te zeggen. Om Job goed wakker te schudden opent Bildad zijn betoog in vragende vorm met een theologische waarheid die staat als een huis *(vers 3)*. Het lijkt wel alsof hij zijn voorvader Abraham citeert *(Gn 18:25)*. Natuurlijk verdraait God het recht niet en verdraait de Almachtige de gerechtigheid niet. 'Daarom Job, wat er met jou gebeurt, is niets anders dan dat het recht van God zijn loop heeft en dat de Almachtige Zijn gerechtigheid uitoefent en dat is omdat je gezondigd hebt.'

In *vers 4* suggereert Bildad zelfs dat Jobs kinderen hun ondergang aan door hen bedreven zonden te wijten hebben *(vgl. Ps 55:24)*. Dit verwijt moet hartverscheurend zijn voor de gevoelens van een vader die geen bewijzen heeft gevonden van zulke slechtheid bij zijn kinderen en die zorgvuldig heeft gewaakt over hun geestelijk welzijn *(Jb 1:5)*. Het is alsof Bildad tegen hem zegt: 'Je gebeden zijn nutteloos geweest. God heeft je kinderen niet willen redden.'

'Trouwens', zo gaat Bildad verder, 'jij zult er zelf ook goed aan doen God ernstig te zoeken en de Almachtige om genade te smeken' *(vers 5)*. Dat heeft Elifaz Job ook al aangeraden *(Jb 5:8)*. God zoeken is een goed advies. Wie

zal dat ontkennen? In dit geval ligt in dit advies de duidelijke veronderstelling dat ook Job zelf heeft gezondigd. De Heer Jezus spreekt naar aanleiding van rampen die mensen treffen anders over oorzaak en gevolg dan Bildad doet en ook wij misschien wel eens doen *(Lk 13:1-5)*.

Nu waren er in diezelfde tijd enigen bij Hem, die Hem berichtten over de Galileeërs wier bloed Pilatus met hun offers had vermengd. En [Jezus] antwoordde en zei tot hen: Denkt u dat deze Galileeërs groter zondaars waren dan alle [andere] Galileeërs, omdat zij dit hebben geleden? Nee, zeg Ik u, maar als u zich niet bekeert, zult u allen evenzo omkomen. Of die achttien op wie de toren in Silóam viel en hen doodde, denkt u dat zij schuldiger waren dan alle [andere] mensen die in Jeruzalem wonen? Nee, zeg Ik u, maar als u zich niet bekeert, zult u allen op dezelfde wijze omkomen. (Lk 13:1-5)

Behalve dat Job naar God moet zoeken en bij de Almachtige om genade moet smeken, moet Job volgens Bildad ook *"zuiver en oprecht"* worden *(vers 6)*. Ook hier horen we de ondertoon van de beschuldiging dat Job dat niet is. Bildad redeneert vanuit de situatie van Job. Job heeft altijd wel gedaan alsof hij zuiver en oprecht was, maar dat is allemaal huichelarij geweest. Dat is wel duidelijk af te leiden uit de rampen die God over hem heeft gebracht. Met zijn beoordeling, maar vooral ook veroordeling, van Job gaat Bildad in tegen het getuigenis dat God van Job heeft gegeven *(Jb 1:1,8; 2:3)*. De mens die alleen beoordeelt naar wat hij met zijn ogen waarneemt *(1Sm 16:7)*, komt altijd in botsing met Gods beoordeling.

Bildad redeneert verder en belooft Job dat God met zekerheid ter wille van hem zal *"ontwaken"* als hij tot 'inkeer' komt. Daarmee bedoelt hij dat God weer ten gunste van hem actief zal worden en Zich ten goede voor hem zal gaan inzetten. Nu is het alsof God Zijn handen van Job heeft afgetrokken en geen aandacht voor hem heeft. Als Job laat zien dat hij zijn les heeft geleerd – maar dan wel de les die Bildad hem onderwijst, natuurlijk –, zal dat veranderen.

God zal volgens Bildads logica *"de woning van je gerechtigheid herstellen"*. Dit houdt de veronderstelling in dat de woning van Job een woning van goddeloosheid was geworden. De vroegere voorspoed zal, als Job zich bekeert, daarin terugkeren. Zijn kinderen en dienaren zullen in vrede leven en hij zal weer rijk zijn aan vee. Het zal zelfs zo zijn, dat wat hij had – en Job was een van de rijkste mensen van het Oosten *(Jb 1:3)* –, klein en gering zal lijken in vergelijking met wat hij zal krijgen *(vers 7)*.

Wat Bildad zegt, wordt inderdaad vervuld *(Jb 42:12)*, maar wel op een heel andere manier dan hij aangeeft. Bildad redeneert vanuit de gedachte van prestatie en tegenprestatie. Job zal niet worden gezegend voor zijn zuiverheid en ook niet voor een belijdenis van verondersteld kwaad. Hij krijgt zegen, niet omdat hij die heeft verdiend, maar omdat God hem die in genade geeft.

Het licht van het verleden | *verzen 8-10*

> 8 *Want doe toch navraag bij de vorige generatie,*
> *bereid je voor op een onderzoek naar hun vaderen.*
> 9 *Immers, wij zijn van gisteren en weten niets,*
> *want onze dagen op aarde zijn een schaduw.*
> 10 *Zullen die je niet onderwijzen, tot je spreken,*
> *en uit hun hart woorden voortbrengen?*

Terwijl Elifaz zich beroept op zijn eigen ervaring, steunt Bildad op de traditie. Zijn beweringen komen voort uit wijsheden van vroeger, uit de overleveringen van de vaderen *(vers 8)*. Daarover is te lezen in hun verhalen en spreuken. Dan zal Job zien dat zijn argumenten kloppen, want zo werkte het in het verleden ook. Een mens leeft te kort om wijsheid te verwerven, en daarom moet hij steunen op de wijsheid van de voorvaderen.

Dat is althans de interpretatie van Bildad. Zijn stelling is dat de verzamelde en overgeleverde inzichten van de voorvaderen leren wat hij beweert. Alleen een dwaas zal daar iets tegen inbrengen. Dan krijg je alle voorgaande generaties tegen je. Je wilt het toch niet beter weten dan al die mensen die je zijn voorgegaan? Ze zeggen allemaal dat de rechtvaardige in dit leven beloond wordt en dat de goddeloze rampen over zich heen krijgt.

Laten we ons niets verbeelden, zo is de redenering van Bildad, want *"wij zijn van gisteren en weten niets, want onze dagen op aarde zijn een schaduw" (vers 9)*. Wij komen net kijken en zijn vanaf ons begin direct een aflopende zaak *(vgl. 1Kr 29:15)*. Voordat we het weten, zijn we weer van het wereldtoneel verdwenen. Wat zullen wij in die korte periode kunnen waarnemen om tot een gefundeerde conclusie te komen? We moeten niet menen dat wij in ons korte mensenleven wel even een andere kijk op de geschiedenis kunnen geven, laat staan de geschiedenis kunnen herschrijven.

Nee, luister nu maar naar wat de generaties vóór ons hebben meegemaakt. Als je hun onderwijs ter harte neemt en tot je laat spreken, zul je wijsheid ontvangen en net zo gaan spreken als zij *(vers 10)*. Je zult niet eigenwijs aan je eigen opvattingen blijven vasthouden over de rampen die je hebben getroffen, maar je bij hun bevindingen aansluiten.

Met zijn beroep op de overlevering slaat Bildad de plank volledig mis. Het leven is inderdaad te kort om in eigen kracht tot inzicht te komen. De voorvaderen kunnen inderdaad bepaalde wijsheden hebben verworven. Toch moeten we ons om Gods gedachten te leren kennen niet wenden tot het verleden, maar tot God en Zijn Woord *(1Ko 2:9-10)*. De geschiedenis leert dat een eenzijdige en overdreven bewondering voor wat 'de vaderen' gedacht en geleerd hebben, steeds Gods werk in de weg heeft gestaan. Hoeveel zegen er ook ligt in een geestelijke erfenis, wij leren de waarheid alleen verstaan uit het Woord van God en door het zelf oefenen van gemeenschap met Hem.

God wil soms oude, vergeten waarheden in een bepaalde tijd weer onder de aandacht van de Zijnen brengen. Hij wil andere waarheden, die wel gekend worden, maar eenzijdig toegepast en te veel op de spits zijn gedreven, in het juiste licht stellen. Maar als menselijke uitspraken, hoe mooi en waar ook, tussen Gods levend en krachtig Woord en de gelovige worden geplaatst, worden daardoor alleen maar hindernissen voor de werking van de Geest opgeworpen.

De dag van de bozen | *verzen 11-19*

11 *Groeien biezen waar geen moeras is?*
Groeit rietgras op zonder water?
12 *Als het nog in zijn knop is, [ook al] wordt het niet afgeplukt,*
toch verdort het vóór al het [andere] gras.
13 *Zo zijn de paden van allen die God vergeten;*
de hoop van de huichelaar vergaat.
14 *Hij zal walgen van waar hij [eerst] zijn hoop [op stelde];*
zijn vertrouwen zal spinrag [blijken te] zijn.
15 *Hij zal op zijn huis leunen, maar het zal niet blijven staan;*
hij zal het vastgrijpen, maar het zal niet staande blijven.
16 *[Weliswaar] is hij een saprijke [plant] in de zon,*

en zijn jonge loten spreiden zich uit over zijn tuin,
17 *zijn wortels vlechten zich over een steenhoop;*
hij kijkt uit naar een steenachtige plaats.
18 *[Maar] als men hem wegrukt uit zijn plaats,*
zal deze hem verloochenen [en zeggen:] Ik heb u nooit gezien.
19 *Zie, dat is de vreugde van zijn weg;*
en uit het stof zullen anderen voortkomen.

Bildad ondersteunt zijn verhaal over oorzaak en gevolg met een voorbeeld uit de natuur. Hij sluit ook aan op zijn verwijzing naar de vorige generaties en de kortstondigheid van hun bestaan. De wijsheid van vroeger heeft al gezien dat er geen papyrus biezen groeien waar geen moeras is en dat rietgras niet groeit zonder water *(vers 11)*. Job weet net zo goed als hij en de vorige generaties dat dat zo is.

Ook is het duidelijk hoe kort rietgras er maar is als er geen water is *(vers 12)*. Als het niet wordt afgeplukt, is het geen lang leven beschoren. Bildad past dit vervolgens toe op *"de paden van allen die God vergeten"* en *"de hoop van de huichelaar" (vers 13)*. Ook deze toepassing lijkt hij op te diepen uit de wijsheid van de vorige generaties. Hij wil maar zeggen dat hij niets nieuws beweert en dat Job dat goed in zijn oren moet knopen.

In het verleden is het altijd zo geweest, dat wie in God geworteld is, voorspoed heeft en dat wie handelt en wandelt zonder God erbij te betrekken, slechts een kortstondig leven heeft. Wie God vergeet, kan ook zijn hoop op zegen vergeten, net zoals rietgras er niet op hoeft te rekenen dat het zal groeien als er geen water is. De huichelaar is hij die meent Gods zegen te krijgen, terwijl hij God gewoon negeert bij zijn bezigheden. In bedekte termen maakt Bildad Job voor huichelaar uit. Het lijden van Job is voor hem het bewijs dat Job God vergeten is. Dit is wel een heel lage insinuatie ten aanzien van een oprecht man die in ellende ondergedompeld is.

Wie God vergeet en daarvoor door Hem wordt gestraft, zal walgen van zijn eerdere hoop op een voorspoedig leven *(vers 14)*. Job, zo zegt Bildad weer in bedekte termen, heeft zijn vertrouwen gesteld op zijn oprechtheid en gemeend dat God hem wel zou zegenen. Dit vertrouwen blijkt de kracht van een spinnenweb te hebben, dat wil zeggen dat het zonder enige kracht is. Als er een storm komt, probeert de spin alle draden van zijn spinrag,

zijn gesponnen huis, bij elkaar te houden, maar de wind blaast zijn huis weg. Het is dwaas te veronderstellen dat spinrag enige bescherming tegen een storm biedt *(vgl. Js 59:6)*.

"Spinrag" is in het Hebreeuws 'huis van een spin'. Dit brengt Bildad ertoe over te gaan op het huis van hem die God vergeet *(vers 15)*. Zo iemand kan wel menen dat zijn huis zijn kracht is, maar daarin zal hij zich zeer vergissen. Zijn spinraghuis biedt hem geen enkele zekerheid; als hij zich eraan wil vastgrijpen, stort het in.

Job moet dit beeld toch wel herkennen? Is het niet zo met hem en zijn huis gegaan? Met al zijn ware woorden slaat Bildad de plank volkomen mis door alles wat hij zegt aan Job voor te houden. Hij schildert Job af als iemand die God is vergeten en daarom niets heeft overgehouden van alles waarop hij vroeger vertrouwde. Volgens Bildad is Job een huichelaar. Al zijn oprechtheid heeft hij steeds gespeeld. Zulke oprechtheid is als spinrag en biedt geen bescherming als er een storm over zijn leven raast. Dat mag toch wel uit zijn huidige situatie blijken.

Bildad vergelijkt Job nog met een *"saprijke [plant] in de zon" (vers 16)*. Dat ziet op de situatie van voorspoed waarin Job vroeger leefde. *"Zijn jonge loten"* stellen Jobs kinderen voor. Maar vanwege de steenachtige grond schiet de plant geen wortel *(vers 17; vgl. Mt 13:5,20-21)*. Een storm rukt de plant met gemak van zijn plaats weg *(vers 18)*. Er blijft van die 'saprijke plant' niets over, het lijkt wel of hij er nooit is geweest *(Ps 37:35-36)*. In Jobs huidige situatie herinnert niets aan zijn vroegere voorspoed.

Andere nu vielen op de rotsachtige bodems, waar ze niet veel aarde hadden, en ze kwamen terstond op, doordat ze geen diepe aarde hadden. (Mt 13:5)

Hij nu die op de rotsachtige bodems is gezaaid, die is het die het Woord hoort en het terstond met vreugde aanneemt; hij heeft echter geen wortel in zichzelf, maar is [iemand] van het ogenblik; als nu verdrukking of vervolging komt om het Woord, dan wordt hij terstond ten val gebracht. (Mt 13:20-21)

In *vers 19* zegt Bildad met enig sarcasme wat hij met de voorgaande vergelijkingen heeft bedoeld. De vreugde van iemand die veel welvaart heeft gekend en zich daarop heeft beroemd, is slechts van korte duur. Dat is nu eenmaal het lot van alle huichelaars. Hij is er even geweest en dan verdwijnt hij van de aarde en ook uit de herinnering. In zijn plaats zullen anderen uit het stof tevoorschijn komen en zijn plaats innemen. Niemand denkt nog aan hem, alles draait nu om deze nieuwelingen.

Goddelijke vergelding voor de rechtvaardige | *verzen 20-22*

> 20 *Zie, God zal de oprechte niet verwerpen,*
> *en Hij grijpt kwaaddoeners niet bij de hand.*
> 21 *Eens zal Hij je mond [weer] met lachen vervullen,*
> *en je lippen met gejuich.*
> 22 *Wie je haten, zullen met schaamte bekleed worden,*
> *en de tent van de goddelozen zal er niet [meer] zijn.*

Bildad keert terug naar de directe aanval op Job. Met de oproep *"zie"* vraagt hij Jobs aandacht *(vers 20)*. Hij houdt hem voor dat God *"de oprechte"* niet verwerpt. De 'oprechte' betekent hier iemand met een zuiver geweten, iemand die 'onschuldig' is. Bildad zegt hier dat God een onschuldige niet verwerpt. De onderliggende beschuldiging is weer dat Job door God wordt verworpen en dat Job dan ook niet oprecht of onschuldig is. Bildad vergist zich weer schromelijk. Hij kijkt namelijk niet naar Job zoals God naar hem kijkt, want God heeft van hem gezegd dat hij wel oprecht is *(Jb 1:1,8; 2:3)*.

Job is ook geen 'kwaaddoener', zoals Bildad veronderstelt. Inderdaad, God *"grijpt de kwaaddoeners niet bij de hand"* om hen te helpen, wat Hij wel bij de Zijnen doet *(Js 42:6a)*. Bildad weet het niet, maar God heeft ook het duidelijke getuigenis van Job gegeven dat hij zich van het kwaad afkeert *(Jb 1:1,8; 2:3)*. Als een mens niet op de hoogte is van Gods kijk op een persoon of een zaak, komt hij altijd tot verkeerde conclusies. Wie er rekening mee houdt dat alleen God volkomen kennis van een persoon of een zaak heeft, zal voorzichtig en terughoudend zijn in zijn beoordeling van een ander.

> *Ík, de HEERE, heb U geroepen in gerechtigheid,*
> *Ik zal [U] bij Uw hand grijpen,*
> *... (Js 42:6a)*

Tot slot van zijn eerste rede heeft Bildad nog een belofte voor Job *(vers 21)*. Het is wel een belofte die volgt op alles wat hij hiervoor heeft gezegd. Het betekent dat God Job weer zal laten lachen *als* hij zich heeft bekeerd van zijn verkeerde weg. Jobs vijanden zullen dan uitgepraat en zelfs verdwenen zijn *(vers 22)*. Job mag rekenen op innerlijke voldoening en uiterlijke rust en veiligheid.

Wat Bildad zegt, is niet anders dan een zakelijke opsomming van oorzaak en gevolg. Deze redeneertrant kenmerkt de drie vrienden. Er is geen spoortje mededogen en troost voor Job in aanwezig.

Job 9

Antwoord van Job aan Bildad

Bildad heeft in het vorige hoofdstuk op grond van de overlevering van de vaderen betoogd dat Gods regering eenvoudig gebaseerd is op de wet van oorzaak en gevolg, van zaaien en maaien, van zondigen en vergelding. Job reageert hierop, waarbij hij zijn machteloosheid laat zien tegenover een God Die hij tot zijn verdriet als tegenstander moet ervaren, terwijl hij er eigenlijk naar verlangt om Hem te dienen.

Tegen God kan niemand op | *verzen 1-4*

> *1 Maar Job antwoordde en zei:*
>
> 2 *Het is waar, ik weet dat het zo is;*
> *want hoe zou een sterveling rechtvaardig kunnen zijn voor God?*
> 3 *Als Hij ertoe genegen is hem ter verantwoording te roepen,*
> *niet één op de duizend [keer] zal hij Hem antwoord kunnen geven.*
> 4 *Hij is wijs van hart en sterk van kracht;*
> *wie heeft zich tegen Hem verhard en vrede gehad?*

Het antwoord van Job aan Bildad wordt ingeluid met de zin die ook het antwoord aan Elifaz inluidde: *"Maar Job antwoordde en zei:" (vers 1; Jb 6:1)*. Job is niet overtuigd door wat Bildad heeft gezegd. Hij is een totaal andere mening toegedaan.

Er klinkt een intense bitterheid in de eerste woorden van zijn antwoord. Ogenschijnlijk is hij het eens met Bildad als hij zegt *"het is waar ..." (vers 2)*. Maar het is een instemming waarin ironie doorklinkt. Job zegt als het ware: 'Natuurlijk, beste Bildad, jij trapt een open deur in.' Job weet ook wel dat het zo is dat er geen *"sterveling rechtvaardig"* kan zijn voor God. Hij onderstreept dat hij als sterveling geen enkele kans maakt om voor God te kunnen bestaan. Hij stelt zijn vraag met de ingebouwde zekerheid dat het onmogelijk is. Het Goddelijke antwoord op zijn vraag wordt pas, maar dan ook volledig, in het Nieuwe Testament gegeven. Paulus' *brief aan de Romeinen* is helemaal aan dat antwoord gewijd.

De woorden van Job komen niet voort uit een overgegeven wil, uit vertrouwen op de goedheid van God. Er gaat de hardheid van wanhoop in schuil. Macht is recht. God heeft de macht aan Zijn kant en daarom heeft Hij altijd gelijk. Wie kan zich tegen Hem verzetten? Hij kan iedereen ter verantwoording roepen en niemand zal zich voor Hem kunnen verantwoorden *(vers 3)*. Als God de sterveling uit de duizend aanklachten die er tegen hem zijn, slechts één voorhoudt, weet hij daar niets op te antwoorden. De mens heeft geen enkel verweer op de talloze zonden die hij heeft begaan, in woorden, in daden en in gedachten.

Niemand ontkomt aan Zijn beoordeling. God is *"wijs van hart en sterk van kracht" (vers 4)*. Wijsheid en kracht vormen een zeldzame combinatie, die alleen bij God gevonden wordt, niet bij enig mens. Een mens kan wijs zijn, maar het ontbreekt hem aan kracht om zijn wijsheid in daden om te zetten. Een mens kan ook sterk zijn, maar het ontbreekt hem aan wijsheid om daar op de goede manier gebruik van te maken. Hoe wijs of sterk je ook bent, tegen God kun je niet op.

Wie zich tegen de alleen wijze en almachtige God verhardt, kan onmogelijk vrede in zijn hart hebben en in vrede met anderen leven. God is zo wijs en machtig, dat een succesvolle opstand tegen Hem onmogelijk is. De ware wijsheid van de mens en tevens zijn plicht is dat hij zich aan God overgeeft. Dan zal hij vrede hebben.

Als een zondaar zijn zonden belijdt en gelooft in de Heer Jezus, wordt hij gerechtvaardigd en krijgt hij vrede *met* God *(Rm 5:1)*. Als de gelovige zich toevertrouwt aan God, hoeveel moeilijkheden hij ook ondervindt, krijgt hij de vrede *van* God in zijn hart *(Fp 4:6-7)*. De Heer Jezus kende die volmaakte vrede, omdat Hij volkomen op God vertrouwde *(vgl. Js 26:3-4)*.

Het is [Uw] vaste voornemen:
U zult volkomen vrede bewaren,
want men heeft op U vertrouwd.
Vertrouw op de HEERE, tot in eeuwigheid,
want de HEERE HEERE is een eeuwige rots.
(Js 26:3-4)

Gods onweerstaanbare kracht | *verzen 5-9*

5 *Hij verplaatst bergen, zonder dat men het merkt,*
Hij keert ze om in Zijn toorn.
6 *Hij schudt de aarde van haar plaats,*
zodat haar pilaren wankelen.

7 *Hij spreekt tegen de zon, en zij gaat niet op;*
Hij verzegelt de sterren.
8 *Hij alleen spant de hemel uit,*
en Hij treedt op de hoogten van de zee.
9 *Hij maakt de Grote Beer, de Orion,*
het Zevengesternte en de Kamers van het Zuiden.

In dit gedeelte gaat Job verder in op de kracht en grootheid van God. De taal die hij gebruikt, is hoogstaand, en zijn beschrijving is waar; de ondertoon is die van afschuwelijke twijfel aan de goedheid van Gods grote en machtige Persoon voor hem. Hij voelt zich tegenover die grote en machtige God geen partij. Dat is hij ook niet en dat is geen mens. Het is echter geen kwestie van macht, maar van vertrouwen. En dat laatste ontbreekt bij Job. Hij voelt zich ten onrechte door God vernederd. In zijn ogen misbruikt God Zijn macht. In de *verzen 5-7* wordt de macht van God dan ook geschilderd in zijn vernietigende kracht.

Wat zal hij, nietige sterveling, beginnen tegen een God Die bergen verplaatst en dat doet op een manier dat niemand het merkt *(vers 5; Ps 46:3)*? In de Bijbel zijn bergen een toonbeeld van vastigheid en stabiliteit. Als Hij bergen in Zijn toorn omkeert, met wat voor gemak keert Hij Job dan om? Als Hij met een vinger de aarde aanraakt, schudt zij van haar plaats *(vers 6)*. Haar pilaren, die stabiliteit aan de aarde verlenen, wankelen. In vergelijking daarmee stelt het leven van Job toch helemaal niets voor?

Hij kan zelfs de natuurwetten veranderen *(vers 7)*. Eén woord van Hem is voldoende om de zon niet te laten opgaan en de sterren te verduisteren, zodat zij niet meer schijnen. Job lijkt hiermee te zeggen dat God dat ook met de levenszon en de schijnende sterren in zijn leven heeft gedaan. Zijn dagen zijn donker geworden en aan de nacht van ellende komt geen einde.

God als de Schepper van hemel en aarde heeft de macht over het heelal. Toen Hij de hemel schiep, was niemand Zijn helper: *"Hij alleen spant de hemel uit" (vers 8; vgl. Js 44:24; Ps 104:2)*. Ook de woeste, hoge golven van de zee staan onder Zijn gezag. Hij immers heeft de zee geschapen *(Gn 1:7)*. Hij loopt erover, zoals we dat kunnen zien in het wandelen van de Heer Jezus

over de zee *(Mt 14:25-26)*. Als de discipelen Hem zo zien wandelen, brengt dat echter geen rust in hun harten, maar onrust. Dat is ook zo bij Job.

In de vierde nachtwaak nu kwam Hij tot hen, terwijl Hij op de zee liep. Toen nu de discipelen Hem op de zee zagen lopen, werden zij ontsteld en zeiden: Het is een spook! En zij schreeuwden van bangheid. (Mt 14:25-26)

Verder beschrijft Job Gods scheppingsmacht in het heelal in de hele uitgestrektheid ervan boven hem *(vers 9)*. Dat doet hij door de vier belangrijkste en helderste sterrenbeelden op te sommen die destijds zichtbaar waren. God heeft de Grote Beer in het noorden gemaakt, de Orion (Avondster) in het westen, de Plejaden (het Zevengesternte) in het oosten en de Kamers van het Zuiden (een sterrenbeeld dat vierduizend jaar geleden wel helder zichtbaar was, maar nu door verschuiving van sterrenbeelden niet meer) in het zuiden. Job noemt deze sterrenbeelden niet om ze te bewonderen, zoals in *Psalm 19*, maar als een verklaring van Gods absolute, onweerstaanbare kracht.

Gods ontoegankelijkheid en rechterlijk handelen | *verzen 10-24*

10 *Hij doet grote dingen, die niemand kan doorgronden;*
wonderen, die niet te tellen zijn.
11 *Zie, gaat Hij langs mij heen, ik zie Hem niet;*
gaat Hij voorbij, ik merk Hem niet op.
12 *Zie, neemt Hij weg, wie zal het Hem laten teruggeven?*
Wie zal tegen Hem zeggen: Wat doet U?
13 *God keert Zijn toorn niet af;*
[zelfs] de helpers van Rahab bukken zich onder Hem.
14 *Hoeveel te minder zal ík Hem dan kunnen antwoorden,*
[en] mijn woorden uitkiezen tegen Hem?
15 *[Zelfs] als ik rechtvaardig ben, kan ik geen antwoord geven;*
mijn Rechter zal ik om genade smeken.
16 *Als ik roep en Hij antwoordt mij,*
dan kan ik niet geloven dat Hij mijn stem ter ore neemt.
17 *Want Hij vermorzelt mij door een storm,*
en maakt mijn wonden talrijk, zonder reden.
18 *Hij laat mij niet toe om op adem te komen,*
maar Hij verzadigt mij met bitterheden.
19 *Als het op kracht [aankomt], zie, Hij is sterk;*

en als het op recht [aankomt], wie zal mij dagvaarden?
20 *Al ben ik rechtvaardig, mijn [eigen] mond zal mij veroordelen;*
al ben ik oprecht, Hij zal mij toch schuldig verklaren.
21 *Ik ben oprecht, [maar] ik sla geen acht op mijn ziel;*
ik veracht mijn leven.
22 *Het is een [en hetzelfde]; daarom zeg ik:*
Hij brengt zowel de oprechte als de goddeloze om.
23 *Als plotseling de gesel doodt,*
spot Hij met de wanhoop van de onschuldigen.
24 *De aarde is overgegeven in de hand van de goddeloze;*
Hij bedekt het gezicht van haar rechters.
Als Híj het niet is, wie is het dan?

Hier beschrijft Job in prachtige poëtische taal dat hij geen toegang heeft tot deze grote en almachtige God, Die Zichzelf verbergt en aan niemand rekenschap aflegt van Zijn wegen. Er is niemand die Hem kan doorgronden en daarom zou kunnen begrijpen wat Hij doet *(vers 10)*. God is niet alleen ondoorgrondelijk in Zijn beweegredenen, Hij is ook onnavolgbaar in Zijn wonderlijke handelingen. Zijn wonderen zijn niet te evenaren en niet te tellen.

Job zegt hier hetzelfde als Elifaz *(Jb 5:9)*. Alleen past hij deze woorden toe op een heel andere, tegengestelde manier. Elifaz wil ermee aantonen hoe God door Zijn kracht doet wat goed en recht is, dat Hij hen die treuren in veiligheid brengt en de armen bevrijdt uit de greep van machten die sterker zijn dan zij. Maar Job beziet Gods kracht als die van een soevereine majesteit die aan niemand verantwoording hoeft af te leggen.

God is oncontroleerbaar en onwaarneembaar. Job ervaart dat God langs hem heen gaat, maar hij ziet Hem niet *(vers 11)*. Hij voelt dat God hem voorbijgaat, maar hij merkt Hem niet op. God is een kracht die mysterieus werkt om alles te doen wat Hij wil, zonder dat iemand Hem kan stoppen. Kortom, God is door Zijn grootheid niet te bereiken en niet te benaderen.

Hij is zo soeverein, dat Hij alles kan wegnemen wat Hij wil *(vers 12)*. Er is niemand die met enig gezag Hem kan bevelen om terug te geven wat Hij heeft genomen. Er is zelfs niemand die Hem kan vragen: *"Wat doet U?" (vgl. Dn 4:35)*. Er is niemand die boven Hem staat. Tussen de regels door

lezen we hier de achtergrond van de persoonlijke tragedie van Job zelf: alles is hem afgenomen door Iemand Die door hem niet ter verantwoording geroepen kan worden.

Wat Job hier zegt, heeft hij eerder gezegd: *"De HEERE heeft gegeven en de HEERE heeft genomen" (Jb 1:21b)*. Dat was in overgave, maar wel direct nadat hem alles was ontnomen. Toen was het volle gewicht van wat hem was overkomen, nog niet tot hem doorgedrongen. Nu is hij enkele maanden en vele gedachten over God verder. Hij heeft over Gods handelen nagedacht in verbinding met wat hem is overkomen. Wat hij eerder in overgave zei, heeft nu een ondertoon van verwijt.

Alles wat Job van God weet en heeft uitgesproken, zijn indrukwekkende waarheden over God. Het zijn geen naakte theologische waarheden, maar diep doorvoelde waarheden. Maar deze kennis van God biedt hem geen vertroosting. Het geeft hem een steeds dieper gevoel van totale onmacht tegenover die zo grote en machtige God. Wij kunnen ons soms ook zo voelen, bijvoorbeeld als Hij gezondheid van ons wegneemt of ons bezit, onze vrienden, het leven van een geliefde. Dan wil Hij ons ertoe brengen rust te vinden in het besef dat wat er ook uit ons leven verdwijnt, Híj het Zelf is Die het heeft weggenomen.

Job spreekt verder over God Die Zijn toorn niet afkeert *(vers 13)*. Dat geldt voor ieder die volhardt in zijn zonden. Op zo iemand *blijft* de toorn van God *(Jh 3:36)*. God keert wel Zijn toorn af van ieder die in Zijn Zoon Jezus Christus gelooft. Hij kan dat doen omdat Hij Zijn toorn niet van Zijn Zoon heeft afgekeerd toen Deze de zonden op Zich nam van een ieder die in Hem gelooft.

Gods toorn treft *"de helpers van Rahab"*. Zij kunnen niet staande blijven, maar *"bukken zich onder Hem"*. Rahab betekent *"hoogmoedig"* en is een zeemonster *(Jb 26:12)*. Rahab wordt als dichterlijke naam voor Egypte gebruikt *(Js 30:7; 51:9)*, het volk dat zich van God niets aantrekt. Al hun hoogmoed en loochening van God zal door Hem worden geoordeeld.

Als de grootste machten in de wereld zich voor God moeten buigen, wat kan Job dan tegen God inbrengen *(vers 14)*? Wat zal hij tegen God zeggen tot rechtvaardiging van zichzelf *(vers 15)*? Hij kan niet anders dan Hem, Die hij hier *"mijn Rechter"* noemt, *"om genade smeken"*.

Job zegt dit niet omdat hij overtuigd is van zijn zonden, want hij spreekt over zichzelf als rechtvaardig. Maar hij ziet zich tegenover Iemand geplaatst Die altijd het recht aan Zijn zijde heeft en altijd wel iets weet te vinden wat niet deugt. Hoe zorgvuldig hij zijn woorden ook zou uitkiezen, er zal altijd wel iets zijn wat door zijn Rechter als verkeerd moet worden aangemerkt. Daarom heeft het geen zin om jezelf tegenover die grote God te verdedigen.

Job ziet zichzelf als volkomen onbeduidend tegenover die hoogverheven, soevereine en onbereikbare God *(vers 16)*. Als hij tot God zou roepen en God zou daarop antwoorden, dan kan hij niet geloven dat God naar zijn stem heeft gehoord. We beluisteren weer die worsteling van Job in zijn omgang met God. Hij wil roepen tot de God in Wie hij gelooft, maar Die hij niet begrijpt in Diens omgang met hem.

Aan dit onbegrip geeft hij uiting in de *verzen 17-18*. God heeft hem vermorzeld door een storm en zijn wonden talrijk gemaakt. Maar, zo roept Job het uit, Hij heeft daar geen enkele reden voor. Job kan niet begrijpen waarom God zo met hem heeft gedaan, terwijl hij Hem toch zo trouw heeft gediend. En er komt maar geen einde aan die ellende. Hij krijgt geen kans van God om op adem te komen *(vgl. Jb 7:19)*. Integendeel, God verzadigt hem met bitterheden. Al pratende wordt Jobs voorstelling van God steeds negatiever.

Nog eens wijst Job erop dat God sterk is als het om een krachtmeting gaat *(vers 19)*. Hij spreekt niet eens meer over zijn zwakheid in vergelijking daarmee. God is sterk, daarmee is alles gezegd. Alleen Hij is sterk. Maar is God ook rechtvaardig? Dat stelt Job ter discussie, of meer nog, daaraan twijfelt hij sterk. De twijfel aan de rechtvaardigheid van God vloeit voort uit de overtuiging van zijn eigen rechtvaardigheid. Hij zou niet weten wie hem zou moeten dagvaarden vanwege de een of andere overtreding. Hij heeft immers niets gedaan waarvoor hij zou kunnen worden aangeklaagd.

Job acht zichzelf rechtvaardig *(vers 20)*. Maar ja, zo beseft hij, God zal wel iets vinden in de woorden die hij tot zijn verdediging spreekt waardoor Hij hem schuldig moet verklaren. Job realiseert zich dat al zijn uiterlijke rechtvaardigheid geen verontschuldiging is voor de verkeerde woorden die uit zijn mond komen. Zijn woorden bewijzen dat hij in zijn hart geen

goede gedachten over God heeft. God zal hem dan ook, ondanks zijn oprechtheid, toch schuldig moeten verklaren. Een rechtsgeding tegen God verlies je altijd.

Het lijkt erop dat Job buigt voor Gods schuldigverklaring, hoewel hij benadrukt dat hij oprecht is *(vers 21)*. Moet het zo zijn dat God hem veroordeelt, dan geeft hij zich over. Hij slaat geen acht op zijn ziel, zijn leven veracht hij. Het leven heeft toch geen zin meer. Laat het oordeel maar komen.

Het maakt allemaal niet uit. Het doet er niet toe of je een oprechte bent, zoals hij, of dat je een goddeloze bent *(vers 22)*. God brengt zowel de een als de ander om *(vgl. Pr 9:2)*. Dat blijkt toch wel duidelijk uit de manier waarop God met hem, een oprechte, handelt? Hij doet met hem hetzelfde als met een goddeloze. Hier klinkt weer duidelijk door dat Job aan de regering van God twijfelt, om niet te zeggen dat hij God van onverschilligheid beschuldigt. In elk geval kan hij Gods handelwijze niet volgen.

Eén [en] hetzelfde overkomt allen als alle [anderen]: de rechtvaardige en de goddeloze, de goede en reine en de onreine, wie offert en wie niet offert, wie goed is [vergaat het] net als de zondaar, wie zweert net als wie bevreesd is een eed [af te leggen]. (Pr 9:2)

Laten we Job maar niet te hard vallen en niet vergeten dat het de woorden van een wanhopige zijn. God laat Job uitpraten, Hij laat hem uitrazen, zonder hem in de rede te vallen. Wij moeten hem dan ook maar niet de mond willen snoeren met onze goedbedoelde adviezen hoe hij de zaak moet zien. Wat we wel kunnen doen, is in nederigheid bidden of de Heer ons hart wil bewaren in gemeenschap met Hem om de lessen te leren die dit boek voor ons bevat.

De gesel van de dood kan plotseling, zonder dat er enige aanleiding voor lijkt te zijn, zonder enige waarschuwing vooraf, zomaar iemands leven binnenkomen *(vers 23)*. Job heeft die gesel ervaren. Keer op keer is hij gegeseld met elkaar in hoog tempo opvolgende berichten van de dood. Volgens Job spot God zelfs *"met de wanhoop van de onschuldigen"*. Alsof God er een bepaald genoegen in heeft om hen die onschuldig in de ellende zitten en die daardoor wanhopig zijn, nog wanhopiger te maken. Zo kan het wel ervaren worden door gelovigen die langdurig en uitzichtloos lijden. Elke dag die aan dit lijden wordt toegevoegd, maakt de wanhoop groter. Als

daarbij God ook nog als een wrede tegenstander wordt ervaren, is de wanhopige radeloos.

Job kan nergens op aarde terecht om zijn recht te halen *(vers 24)*. De goddeloze heeft het er voor het zeggen. Zeker is het waar dat de satan, de grote goddeloze, *"de overste van deze wereld"* is *(Jh 12:31)*. Maar dat betekent niet dat God geen zeggenschap meer over de wereld heeft. Job zegt het zelf dat *"de aarde is overgegeven in de hand van de goddeloze" (vgl. Lk 4:6; Jh 19:11)*. 'Overgegeven' wil zeggen dat God erachter staat. God heeft de volledige controle over alles, ook over het kwaad dat plaatsvindt.

We kunnen dat, net als Job, weten, maar toch kunnen we dat, net als Job, vergeten als we helemaal door onze ellende in beslag worden genomen en niets erop lijkt dat God iets ten gunste van ons doet. Het is volgens Job zelfs zo, dat God niet toelaat dat het recht zijn loop krijgt. Hij verhindert de goede rechters die er nog zijn hun taak waar te nemen omdat Hij hun gezicht bedekt, dat wil zeggen dat Hij hun inzicht in het recht wegneemt.

In het laatste zinsdeel van dit vers horen we weer hoe Job aan God vasthoudt als de oorzaak van zijn ellende. Hij roept het uit als een vraag: *"Als Hij het niet is, wie is het dan?"* Het klinkt als een verwijt. Tegelijk is daar ook het element van hoop. Hij heeft niet met de satan en ook niet met aardse rechters te doen, maar met God. Telkens spreekt hij over of tot God. Er is voor Job geen alternatief. En juist dat maakt zijn worsteling zo heftig. Hij begrijpt God niet Die hij als wreed ervaart, maar hij kan ook niet zonder Hem.

Jobs klacht | *verzen 25-28*

> 25 *Mijn dagen zijn sneller voorbijgegaan dan een ijlbode;*
> *zij zijn weggevlucht, zij hebben het goede niet gezien.*
> 26 *Zij zijn voorbijgegaan als boten van riet,*
> *zoals een arend op voedsel afvliegt.*
> 27 *Als ik zeg: Ik zal mijn klacht vergeten,*
> *ik zal een ander gezicht zetten en mij verkwikken,*
> 28 *dan ben ik beducht voor al mijn leed;*
> *ik weet dat U mij niet voor onschuldig zult houden.*

In dit gedeelte past Job zijn betoog over de willekeur en vermeende wreedheid van God toe op zijn eigen situatie. Opnieuw spreekt hij over de snelheid waarmee zijn dagen voorbijgegaan zijn, zonder dat ze het goede hebben gezien *(verzen 25-26; Jb 7:6)*. De dagen waarin hij voorspoed had, zijn allang voltooid verleden tijd, ja, in de vergetelheid. Op zich is het belangrijk dat ook wij ons bewust zijn dat het leven snel voorbij is. De vraag is, hoe we ons leven inhoud geven. Leven we voor de wereld of voor God? Wat voor de wereld gebeurt, gaat met het leven verloren; wat voor God gebeurt, blijft bestaan tot in eeuwigheid.

Job kan zich het goede van de vroegere dagen niet meer herinneren, zo snel zijn die dagen voorbijgegaan. Hij maakt vergelijkingen met wat snel gaat op de aarde: *"ijlbode"*, op het water: *"boten van riet"*, en in de lucht: *"een arend"*. De snelheid van een arend heeft ook nog te maken met het voedsel waar deze op af vliegt.

De dagen van voorspoed zijn voorbij en vergeten. Daarvoor is zijn klacht in de plaats gekomen die hij niet kan vergeten *(vers 27)*. Hij is niet in staat ook maar iets aangenaams in zich op te nemen. Het is hem onmogelijk ook maar een glimlach op zijn gezicht te toveren. Er is geen glimpje blijdschap in hem. Er is slechts het niet eindigende lichamelijke en geestelijke lijden dat hij onmogelijk kan vergeten, waardoor ook zijn gezicht getekend en ontsierd is.

Hij kan wel *zeggen* dat hij zijn klacht wil vergeten, dat hij een ander, een blij gezicht wil zetten en zich wil verkwikken, maar dan vreest hij dat al dat leed opnieuw weer zal gaan beginnen *(vers 28)*. Daarvan komt hij niet los. Die werkelijkheid is *"al zijn leed"*. Daarbij is wel het grootste leed dat God hem hoe dan ook niet voor onschuldig houdt. Dat is ook wat hij steeds van zijn vrienden te horen krijgt.

Jobs verlangen naar een scheidsrechter | *verzen 29-35*

> *29 Ik zal [toch] schuldig verklaard worden;*
> *waarom zou ik mij tevergeefs afmatten?*
> *30 Als ik mij was met sneeuwwater,*
> *en mijn handen zuiver met loog,*
> *31 dan dompelt U mij in de put,*
> *en mijn kleren hebben een afschuw van mij.*

> 32 *Want Hij is niet een man zoals ik, aan Wie ik antwoord zou kunnen geven,*
> *als wij samen voor het gerecht komen.*
> 33 *Er is geen scheidsrechter tussen ons,*
> *[die] zijn hand op ons beiden kan leggen.*
> 34 *Laat Hij Zijn roede bij mij weghalen,*
> *laat Zijn bedreiging mij geen angst [meer] aanjagen.*
> 35 *Dan zal ik spreken en niet bevreesd zijn voor Hem,*
> *want zo is het niet bij mij.*

Job stelt dat alles wat hij doet om God te overtuigen van zijn onschuld, altijd tevergeefs zal zijn *(vers 29)*. Waarom zou hij dan zijn best doen? Hij kan toch nooit tegen God op. Daarom kan hij zich maar het beste aan Hem onderwerpen. Dat doet hij niet omdat hij God gelijk geeft in Zijn handelen met hem, maar omdat God sterker is dan hij en daarom altijd gelijk heeft.

Hij richt zich in de *verzen 30-31* direct tot God. 'Stel U voor', zo zegt hij tegen God, 'dat ik me grondig was met de meest zuivere sneeuw en mijn handen zuiver met loog. Het kan allemaal niet schoner. En wat doet U dan? Dan dompelt U mij in een beerput vol smerigheid, waar ik zo vuil en stinkend weer uitkom, dat ik geen kleren meer kan aantrekken.' Job gebruikt deze buitengewoon sterke taal om uiting te geven aan het gevoel dat hij heeft over hoe God hem behandelt. Wat hij ook probeert om zijn onschuld te bewijzen, God doet er niets mee. Integendeel, God verzwaart zijn leed. Zo kan hij toch niet bij God verschijnen om met Hem een rechtsgeding te voeren.

We zouden kunnen zeggen dat Job een heel verkeerd beeld van God heeft en geeft. Dan zouden we gelijk hebben, want God is niet zo, als Job Hem ervaart. Dat weten we uit de Schrift. Tegelijk zouden we ons daarmee aan de zijde van Jobs vrienden scharen. Het is dan ook niet de bedoeling dat we Job gaan aanvallen om wat hij allemaal zegt. Dat doen de vrienden. God wil ons leren een echte vriend van Job te worden door goed naar hem te luisteren en ons bewust te zijn wie er aan het woord is. Het is de taal van een totaal wanhopige.

Job ziet zich geplaatst tegenover Iemand Die niet zijn gelijke is. Tegenover een man zou een rechtsgeding een reële mogelijkheid zijn. Maar hij staat tegenover Iemand Die op oneindige afstand van hem staat *(vers 32)*. Tussen

hem en God is een onoverbrugbare kloof. Het is een volkomen ongelijke en daarom oneerlijke verhouding. Als Job en God samen voor het gerecht zouden komen om daar hun zaak te bepleiten, zou Job nergens zijn. Hoe kan hij, met vuil besmeurd, voor die heilige God verschijnen? Hoe zou hij Hem een afdoende antwoord kunnen geven, een antwoord dat Hem tevreden zou stellen ten aanzien van zijn visie op zijn lijden?

Opnieuw probeert Job in de *verzen 33-35* een mogelijk rechtsgeding voor te stellen waar hij nog een beetje kans heeft om in het gelijk gesteld te worden. Het ontbreekt volgens Job aan een *"scheidsrechter" (vers 33)* tussen hem en God. De scheidsrechter die Job zich wenst, is iemand die *"zijn hand op ons beiden kan leggen"*. Daarmee bedoelt hij iemand die boven de partijen staat en voor wie beide partijen, dat wil zeggen hij en God, gelijk zijn. Die scheidsrechter zou dan natuurlijk begrip hebben voor de situatie van Job en verzoening kunnen brengen tussen beide partijen. Zo iemand is er inderdaad niet.

Er is 'een scheidsrechter', een Middelaar, de Heer Jezus, Die aan de behoeften van de mens ten opzichte van God heeft voldaan door te voldoen aan alle heilige eisen van God *(1Tm 2:5)*. Deze 'Scheidsrechter' heeft niet Jobs onschuld bewezen, maar heeft Jobs schuld op Zich genomen. Job zal dit ten dele later zien *(Jb 16:20-21; 19:25-27)*.

Want er is één God en één Middelaar tussen God en mensen, [de] Mens Christus Jezus, ... (1Tm 2:5)

Omdat er geen scheidsrechter is, neemt hij zelf zijn zaak ter hand en roept God op *"Zijn roede"* waarmee Hij Job tuchtigt bij hem weg te halen *(vers 34)*. Hetzelfde vraagt hij voor *"Zijn bedreiging"*. Laat God die toch ook weghalen, zodat de angst verdwijnt die God hem daarmee aanjaagt. Dan is er voor hem ruimte om zonder angst voor Hem te spreken en zich voor Hem te verantwoorden *(vers 35)*. Dan ziet hij een rechtszaak tegen Hem met vertrouwen tegemoet. Met zijn uitspraak *"want zo is het niet bij mij"*, geeft hij aan dat er bij hem geen zonde aan te wijzen is. Hij zal zijn onschuld dan ook met goed resultaat bepleiten.

Job veronderstelt dat hij kan aantonen dat hij het leed dat hem is aangedaan, niet verdiend heeft als hij in een rechtszaak een eerlijke kans krijgt. Omdat hij die kans niet krijgt, onderwerpt hij zich noodgedwongen aan

zijn leed, zonder dat hij erkent dat God rechtvaardig is in wat Hij over hem brengt.

God wordt vaak een onrechtvaardig, streng en hard handelen verweten. Dat gebeurt niet altijd hardop, maar wel in het hart. We moeten Job zijn ongeduld en oneerbiedige taal niet kwalijk nemen als we ons eigen hart nog niet hebben leren kennen in tijden van beproeving die lijken op wat Job is overkomen.

Job 10

Antwoord van Job aan Bildad (vervolg)

Ondanks zijn rede over de zinloosheid van een betoog tegen God wordt Job door zijn vreselijke lijden gedrongen om toch maar weer verder te gaan met zijn klacht. De taal die Job in dit gedeelte tegen God uit, is niet het gevolg van zijn lichamelijke lijden, maar van de worsteling van zijn geloof in de goedheid van God. Hij kan niet anders dan in al het lijden dat hem overkomt, de hand van God zien.

Tegelijk kan hij niet begrijpen waarom God hem dit lijden aandoet. Dat brengt hem tot uitspraken of beter uitroepen over God die niet waar zijn. God roept hem daarover niet ter verantwoording. Dat doen zijn vrienden. Maar ook die spreken niet over God zoals Hij is. Het innerlijke conflict dat Job met zijn situatie heeft, wordt daardoor steeds groter. De bitterheid ervan proeven we in de volgende verzen.

Opnieuw Jobs klacht tegen God | *verzen 1-17*

1 *Mijn ziel walgt van mijn leven;*
ik laat mijn klacht de vrije loop;
ik spreek in de bitterheid van mijn ziel.
2 *Ik zal tegen God zeggen: Verklaar mij niet schuldig;*
laat mij weten waarover U mij ter verantwoording roept.
3 *Doet het U goed dat U onderdrukt,*
dat U de inspanning van Uw handen verwerpt,
terwijl U over het voornemen van de goddelozen licht laat schijnen?
4 *Hebt U ogen van een schepsel?*
Ziet U zoals een sterveling ziet?
5 *Zijn Uw dagen als de dagen van een sterveling?*
Zijn Uw jaren als de dagen van een man,
6 *dat U mijn ongerechtigheid [zo] onderzoekt,*
en naar mijn zonde speurt?
7 *Het is U bekend dat ik niet schuldig ben;*
maar er is niemand die redt uit Uw hand.
8 *Uw handen hebben mij gevormd en gemaakt.*

Zij zijn beide om [mij] heen, en U verslindt mij.
9 *Denk er toch aan dat U mij als leem gemaakt hebt,*
en mij tot stof zult laten terugkeren.
10 *Hebt U mij niet als melk uitgegoten,*
en hebt U mij niet als kaas laten stremmen?
11 *Met huid en vlees hebt U mij bekleed;*
met beenderen en pezen hebt U mij samengeweven.
12 *U hebt mij leven en goedertierenheid geschonken,*
en Uw zorg heeft mijn geest bewaard.
13 *Maar deze dingen hebt U verborgen in Uw hart;*
ik weet dat dit bij U is.
14 *Als ik zondig, merkt U mij op,*
en vanwege mijn ongerechtigheid houdt U mij niet voor onschuldig.
15 *Als ik schuldig ben, wee mij!*
En als ik rechtvaardig ben, zal ik mijn hoofd niet opheffen,
ik ben verzadigd van schande; zie mijn ellende aan!
16 *[Als mijn hoofd] zich opheft, jaagt U op mij als een felle leeuw;*
U keert terug en betoont U wonderlijk tegenover mij.
17 *U brengt nieuwe getuigen tegen mij naar voren,*
U maakt Uw toorn tegen mij groter;
telkens nieuwe legers [stellen zich] tegen mij [op].

Job vervolgt zijn antwoord aan Bildad. Hij walgt van zijn leven *(vers 1)*. De last is ondraaglijk groot. Hij moet zich uiten en laat zich gaan. Hij geeft zijn klacht de vrije loop en spreekt vanuit de bitterheid van zijn ziel. Het uiten van klachten is een manier om aandacht te trekken voor de situatie waarin iemand zich bevindt. Er zijn wel mensen die altijd maar lopen te klagen uit ontevredenheid over hun omstandigheden. Zij vinden dat ze het in vergelijking met anderen slecht hebben getroffen. Dit soort *"klagers over hun lot" (Jd 1:16)* klaagt omdat de klagers zich misdeeld voelen en omdat er niet aan hun begeerten wordt voldaan. Zo'n soort klager is Job niet. Hij heeft echt wat te klagen.

Zijn klacht richt zich tegen God *(vers 2)*. God moet hem *"niet schuldig"* verklaren of hem laten weten waarom Hij hem dit aandoet. Job is nog niet toe aan berusting in zijn lot en al helemaal niet aan overgave aan God voor zijn

lot. Eerder is het zo, dat hij God ter verantwoording roept. Als God dan niet laat weten waarom Hij hem bestrijdt, zal hij God zijn vragen stellen.

Het is natuurlijk ongepast om God ter verantwoording te roepen. Het ongeloof doet dat in grote aanmatiging, omdat het niet van een soevereine God wil weten. Paulus zegt tegen zulke mensen: *"Ja, maar, mens, wie bent u dat u tegen God het woord opneemt?" (Rm 9:20)*. Zo'n mens is Job niet. Hij worstelt met God en slingert vanuit de grootste wanhoop zijn vragen naar de hemel. God maakt hem niet het verwijt dat hij een grote mond tegen Hem opzet. Hij kent Job en laat hem uitrazen, totdat Job oog in oog met Hem komt te staan *(Jb 42:5-6)*.

Job laat God niet en nergens los. Juist zijn grote moeite met Gods handelen drijft hem naar God toe. In zijn worsteling om God te begrijpen vuurt hij een aantal vragen op God af. Hij wil van Hem weten of Hij er enig nut van heeft als Hij hem verdrukt *(vers 3)*. Wat is de winst voor Hem als Hij Zijn macht gebruikt om te verdrukken? Het geloof antwoordt daarop: *"Want niet van harte verdrukt Hij en bedroeft Hij mensenkinderen" (Kl 3:33)*. Zover is Job nog niet.

Hij weet dat Gods handen hem hebben gemaakt, dat God Zich daarvoor ook heeft 'ingespannen'. Maar wat doet God met hem, het werk van Zijn handen? Hij verwerpt hem. Dat is toch niet met elkaar te rijmen? God houdt toch van Zijn eigen werk? Daar is in Zijn behandeling van Job echter niets van te merken. Hij behandelt Job, die Hem zo trouw heeft gediend, als een maaksel zonder waarde. En wat nog vreemder is, is dat Hij het de goddelozen zo voor de wind laat gaan. Die leven vrolijk in het licht, terwijl hij in duisternis is.

Zou dit God allemaal ontgaan? Daarom vraagt Job aan God of Hij soms ogen van een schepsel heeft en kijkt als een sterveling, zodat Hij Jobs' lijden over het hoofd heeft gezien. Een schepsel kan niet verder kijken dan zijn eigen horizon. Een sterveling kan zeker niet in het hart van anderen kijken *(vers 4)*, maar God toch wel? zo is de vertwijfelde onderliggende gedachte van Job. Maar dan kan hij Gods wegen niet meer vatten, voor hem zijn ze allemaal troebel en onbegrijpelijk.

God is ook niet aan de tijd gebonden. Dat brengt Job tot het afvuren van zijn derde vraag, waarom Hij toch zo op een sterveling lijkt die de dagen

telt en op een man die zijn jaren ziet verstrijken *(vers 5)*? Job weet dat God veel weidser en veel dieper ziet dan een mens en dat Hij niet aan tijd en ruimte gebonden is. Voor God is er geen verleden of toekomst. Voor Hem zijn verleden en toekomst altijd heden.

Maar waarom doet Hij dan alsof Hij, net als een mens, wel beperkt is in inzicht en in tijd en ruimte? Dat blijkt voor Job uit de manier waarop God met hem bezig is. Hij ervaart het alsof God zijn ongerechtigheid diepgaand onderzoekt, alsof Hij er niet van op de hoogte is dat hij Hem trouw heeft gediend *(vers 6)*. Waarom speurt Hij dan toch zo naar zijn zonde? Waarom wacht God niet geduldig tot de zonde duidelijk voor iedereen openbaar is? Waarom heeft Hij haast, net als een mens, dat Hij Job moet folteren om een bekentenis af te dwingen?

Natuurlijk weet U, zo zegt Job tegen God, *"dat ik niet schuldig ben" (vers 7)*, maar het zegt U niets. U gaat door met mij te verbreken. En ik kan me er niet tegen verzetten. Ook is er niemand die het voor mij opneemt tegen U, om mij uit Uw hand te redden. Wie zou dat moeten zijn? Niemand is tegen U opgewassen.

Job kan ook niet begrijpen, dat de Schepper en de Verwoester dezelfde Persoon zijn. Gods handen hebben hem eerst kunstig *"gevormd en gemaakt"* en beschermd, maar nu zijn die beide handen om hem heen om hem te verslinden *(vers 8)*. Job is geen evolutionist; hij gelooft vast in God als zijn Formeerder en Schepper. Hij kan alleen niet begrijpen wat God doet met wat Hij heeft gevormd en gemaakt. God heeft hem eerst met grote wijsheid, bekwaamheid, moeite en zorg doen ontstaan. En dan plotseling en zonder oorzaak gooit Hij met diezelfde handen Zijn werkstuk, Job, kapot. Wie maakt er nu een mooie vaas om hem even later in stukken te gooien?

Hij herinnert God eraan dat Hij hem als breekbaar, kwetsbaar leem heeft gemaakt *(vers 9)*. Hij weet dat God de mens, Adam, *"[uit] het stof van de aardebodem"* heeft gevormd *(Gn 2:7)*. Ook weet hij dat de mens weer *"tot stof terugkeren"* zal *(Gn 3:19)*. Dat veronderstelt dat Job weet van de zondeval en de gevolgen daarvan voor de mens. Hij erkent ook Gods oordeel over de zonde, dat daardoor de dood in de wereld is gekomen.

Na het beeld van de pottenbakker gebruikt Job nu het beeld van de kaasmaker *(vers 10)*. Uit de vloeibare melk komt na de stremming een vaste

substantie, kaas. Dit is een prachtig beeld van de schepping van de mens en zijn groei. Ook dit is Gods werk.

Hij brengt de huid en het vlees aan waardoor er een gestalte ontstaat *(vers 11)*. Ook plaatst Hij de beenderen en pezen waardoor het lichaam zich kan bewegen en voortbewegen. Zo weeft Hij de mens tot een geheel samen. David zegt dat hij in de schoot van zijn moeder *"geweven"* is en dat hij in de laagste plaatsen van de aarde is *"geborduurd" (Ps 139:13,15)*. De mens is een kunststuk, het product van een Kunstenaar.

Job spreekt nu over het leven dat hij heeft gekregen als een geschenk *(vers 12)*. Het is hem door God geschonken, zowel in de conceptie als door de geboorte. Hij erkent ook dat God door hem leven te geven hem tevens goedertierenheid heeft geschonken. Het leven is een geschenk van de goedertieren God. Zijn geest, waarmee hij in verbinding met God kan staan, is ook het voorwerp van Gods zorg, zo zegt Job hier. God heeft in Zijn zorg de geest van Job bewaard. Dat Job God niet heeft losgelaten, is het gevolg van Gods zorg voor zijn geest.

Deze prachtige beschrijving van zijn leven als maaksel van God is een aanloop naar een nieuwe klacht over Gods handelen met hem. God heeft zo duidelijk voor hem gezorgd. Maar Zijn bedoeling pakt heel anders uit dan Job heeft verwacht. Nu blijkt, zegt Job als het ware tegen God, dat U andere, verborgen plannen met mijn geboorte had *(vers 13)*. Job zegt het zelfs zo sterk, dat hij wel weet dat God dit vanaf het begin met hem van plan is geweest.

Job voelt Gods priemende oog constant op zich gericht, echter nu niet alleen om voor hem te zorgen *(vers 12)*, maar om hem te bespieden en te betrappen op zonde *(vers 14)*. Er ontgaat Hem niet de geringste zonde. Zeker, als hij schuldig is, dan heeft hij voor Gods toorn te vrezen *(vers 15)*. Dan past hem de uitroep: *"Wee mij!"* Maar ook als hij rechtvaardig is – en dat vindt hij van zichzelf –, dan nog zal hij zijn hoofd niet fier kunnen opheffen. God heeft het immers op hem gemunt. Daardoor is hij van schande verzadigd en kan hij van ellende alleen maar zijn hoofd buigen.

Hij roept het tot God uit: *"Zie mijn ellende aan!"* 'Kunt U mijn ellende aanzien en daarbij onbewogen blijven? Zo lijkt het wel, want van mijn ellende trekt U Zich niets aan. Als ik zelf probeer mij uit mijn ellende te verheffen,

dan *"jaagt U op mij als een felle leeuw" (vers 16)*. Als het erop lijkt dat U mij even met rust laat, dan vergis ik mij, want U keert weer naar mij terug om mij verder toe te takelen. U handelt wel heel wonderlijk met mij; ik begrijp daar niets van. Eerst hebt U mij met zorg geschapen, en dan doet U alle mogelijke moeite om mij te vernederen en te vernietigen.'

Job beklaagt zich erover dat God in plaats van hem in het gelijk te stellen nieuwe getuigen tegen hem naar voren brengt *(vers 17)*. Het kan zijn dat Job hiermee zijn vrienden bedoelt. Zij stellen zich op als advocaten van God. Zij verdedigen Gods belangen, die indruk geven ze althans. Ze doen dat op een manier waardoor Job Gods toorn tegen zich alsmaar groter voelt worden. Elk nieuw pleidooi van de vrienden dat zij ten gunste van God menen te moeten houden en waarbij zij Job aanklagen, is als het ware een nieuw leger dat zich tegen Job opstelt. Het is een leger dat hem om beurten voortdurend met woorden bestookt. Het is dan ook niet vreemd dat Job in een nieuwe serie klachten uitbarst.

Jobs verlangen naar de dood | *verzen 18-22*

> 18 *Waarom hebt U mij uit de baarmoeder naar buiten laten komen?*
> *Had ik maar de geest gegeven, en had geen oog mij maar gezien!*
> 19 *Ik zou zijn alsof ik er niet geweest was;*
> *vanuit de buik zou ik naar het graf gebracht zijn.*
> 20 *Zijn mijn dagen niet weinig? Houd op,*
> *laat Hij Zich van mij afkeren, zodat ik mij een beetje kan verkwikken,*
> 21 *voordat ik wegga – en niet meer terugkom –*
> *naar een land van duisternis en schaduw van de dood,*
> 22 *een stikdonker land, als de duisternis zelf,*
> *de schaduw van de dood, zonder enige orde;*
> *het [licht] schijnt er als duisternis.*

Wat Job in de *verzen 18-19* zegt, versterkt wat hij in *Job 3* heeft gezegd. Hier schrijft hij zijn geboorte nadrukkelijk – en ook terecht natuurlijk – aan God toe *(vers 18; vgl. Ps 22:10a)*. Hij is God voor deze handeling echter niet dankbaar, maar beklaagt zich daarover bij Hem. Hij had zijn geboorte nooit moeten laten plaatsvinden. Was hij maar in de baarmoeder gestorven, dan zou geen oog hem ooit in

U bent het toch Die mij uit de buik hebt getrokken, ... (Ps 22:10a)

de erbarmelijke omstandigheden hebben gezien waarin hij zich nu bevindt. Dan zou het zijn alsof hij er nooit was geweest *(vers 19)*. Hij zou naamloos vanuit de buik naar het graf zijn gebracht en begraven zijn. Dan zou hij nooit hebben geweten van de kwellingen die hij nu ondergaat *(vgl. Pr 4:2-3)*.

Daarom prees ik de doden, die al gestorven waren, boven de levenden, [omdat] die nog steeds in leven zijn. Beter af dan die beiden is wie er nog nooit is geweest, die niet gezien heeft het kwaaddoen dat er onder de zon plaatsvindt. (Pr 4:2-3)

Maar hij leeft nog steeds en hij ervaart dat leven als een lange lijdensweg waarop hij door God bewust is geplaatst. Hij heeft nog maar enkele dagen te gaan en dan zit zijn leven erop *(vers 20; Ps 39:5)*. Hij wenst dat God ophoudt met hem te kwellen, dat Hij daarmee niet doorgaat tot het laatste moment van zijn leven. Hij zou zo graag de weinige resterende dagen toch nog wat rust en vreugde beleven, voordat hij dit leven voorgoed verlaat *(vgl. Ps 39:13)*.

Wend [Uw] blik van mij af, zodat ik mij verkwik, voordat ik heenga en er niet [meer] ben. (Ps 39:13)

Als hij dit leven verlaat, zal hij in het graf zijn en nooit meer op aarde terugkomen *(vers 21)*. Het graf bevindt zich in *"een land van duisternis en schaduw van de dood"*. Het is *"een stikdonker land"*, waar de duisternis heer en meester is en *"de schaduw van de dood"* alles overdekt *(vers 22)*.

In die duisternis ontbreekt elke orde, net zoals vóór de scheppingsdagen *(Gn 1:2)*. Er is geen orde van dag en nacht of zomer en winter of hitte en koude. Er is ook geen orde naar leeftijd of geslacht of rang of stand. De beenderen van de doden worden bij elkaar geveegd, zonder dat iemand weet van wie ze zijn, behalve de alwetende God.

De duisternis schijnt daar alsof het licht betreft. Als het licht duisternis is, hoe groot is dan de duisternis! Het licht maakt alles openbaar, maar als het licht duisternis is, dan is de duisternis zelf uitermate duister. De duisternis is ondoordringbaar. Er is niets zichtbaar in, er zijn zelfs geen vage omtrekken waarneembaar waardoor er enige herkenning zou kunnen zijn.

Job 11

De eerste toespraak van Zofar

In zijn antwoord aan Bildad heeft Job gesteld dat hij God als tegenstander ervaart, maar dat een rechtszaak tegen Hem een onhaalbare zaak is. Dat lokt een reactie uit van Zofar, de Naämathiet. Omdat Zofar als laatste spreekt, is het waarschijnlijk dat hij de jongste van de vrienden is. Zijn rede is algemener van karakter dan die van de andere vrienden, maar ook harder. Hij gaat niet alleen in op de inhoud van Jobs betoog, maar hij valt ook Job zelf en diens integriteit op een grove manier aan.

Bij Zofar missen we de waardigheid van Elifaz en de vaardige argumenten van Bildad. Hij is onstuimig en niet fijngevoelig in zijn spreken. Evenals de andere twee slaagt hij er niet in het raadsel van Jobs lijden op te lossen. Door zijn theorie dat Jobs lijden het gevolg is van door hem begane zonden, stort hij de arme man nog dieper in de duisternis.

Zofar schildert Job als een dwaze spotter en probeert hem de les te lezen. In zijn betoog neemt hij de houding aan van een groot wijsgeer die alle wijsheid in pacht heeft. Hij vertelt uitvoerig aan Job de grootheid van de ondoorgrondelijke God en legt hem Zijn handelwijze uit alsof hij zelf die ondoorgrondelijke God volkomen begrepen heeft.

In zijn antwoord *(Job 12-14)* overtreft Job Zofar ver, zowel in de lengte als in de vurigheid van uitdrukkingen. Dat is niet omdat Job een grotere bekwaamheid bezit, maar omdat hun blik niet zo ruim is als die van hem.

Verwijt van Jobs woordenvloed | *verzen 1-6*

> *1 Toen antwoordde Zofar, de Naämathiet, en zei:*
> *2 Moet de veelheid van woorden niet beantwoord worden,*
> *en heeft een man die veel praat, [daarmee ook] gelijk?*
> *3 Zou je holle praat mensen tot zwijgen kunnen brengen,*
> *en zou jij spotten zonder dat iemand [je] beschaamd maakt?*
> *4 Want je hebt gezegd: Mijn inzicht is zuiver,*
> *en ik ben rein in Uw ogen.*
> *5 Maar och, sprak God Zelf maar,*

en opende Hij Zijn lippen [maar] tegen je.
6 *Maakte Hij jou de verborgenheden van de wijsheid maar bekend,*
want de wijsheid is [nog] dubbel [zo groot]!
Weet dat God terwille van jou
[veel] van je ongerechtigheid vergeet.

Zofar, de Naämathiet, reageert op Jobs antwoord aan Bildad *(vers 1)*. Hij voelt zich gedwongen om te reageren op *"de veelheid van woorden"* die Job heeft laten horen *(vers 2)*. Hij werpt Job voor de voeten dat hij een man is *"die veel praat"* om maar zijn gelijk te halen, alsof iemand gelijk heeft omdat hij veel woorden gebruikt *(vgl. Sp 10:19)*.

Trouwens, Job praat niet alleen veel en gebruikt veel woorden, maar al zijn woorden hebben ook nog eens geen inhoud *(vers 3; vgl. Pr 5:2)*. Het is veel geschreeuw, maar weinig wol. Zofar noemt Jobs woorden *"holle praat"*. Hij laat duidelijk blijken dat hij Job een zwetser vindt, iemand die kletst als een kip zonder kop. Job moet niet denken dat hij met dergelijk gezwets *"mensen"* – dat wil zeggen de vrienden – tot zwijgen brengt omdat zij geen weerwoord meer hebben.

Zofar voegt er nog een kwalificatie aan toe. Wat Job vanuit de diepste ellende over God heeft gezegd, heeft naar zijn overtuiging het karakter van *"spotten"*. Daar moet wel tegen worden opgetreden. Job moet zich de spotternij van zijn woorden bewust gemaakt worden, zodat hij zich zal gaan schamen voor wat hij heeft gezegd.

Het is wel heel grof van Zofar om Jobs uitingen zo te kwalificeren. Hoe durft hij het aan om Job van liegen en spotten te beschuldigen! Job heeft in wanhoop gesproken en in die wanhoop ongepaste dingen van en over God gezegd. Maar hij is verre van een spotter. Hij is integendeel diep overtuigd van Gods hoogheiligheid. Waar hij mee worstelt, is hoe God met hem handelt. Het is een waarschuwing voor ons om bepaalde uitspraken over God van mensen die in grote nood zijn niet als een lasteren van God te betitelen.

Zofar beschouwt de woorden van Job als pure spot omdat hij foute conclusies trekt uit wat Job heeft gezegd. Job heeft volgens hem gezegd dat zijn inzicht zuiver is en dat hij rein is in Gods ogen *(vers 4)*. Dat heeft Job niet gezegd. Hij heeft steeds zijn onschuld *(Jb 9:21; 10:7)* en onberispelijkheid

gehandhaafd tegenover hun valse beschuldigingen dat hij een huichelaar zou zijn, maar nooit beweerd dat hij volmaakt is.

Zofar heeft niet goed geluisterd. Hij heeft selectief geluisterd en alleen dat gehoord wat bij zijn opvattingen over God past. Niet goed luisteren naar wat een ander zegt, is vaak een bron van miscommunicatie en ellende geweest. We moeten goed luisteren naar wat de ander zegt en ook proberen te begrijpen wat hij zegt. We kunnen wel de woorden van een ander verstaan, maar soms toch niet begrijpen wat hij bedoelt te zeggen.

Soms horen we maar de helft van wat iemand zegt of we vergeten er een deel van. Dan worden woorden uit hun verband gerukt en worden er verkeerde conclusies getrokken. Stel dat ik iemand hoor zeggen: 'Ik lust geen koffie met melk.' Als ik tegen een ander zeg: 'Hij heeft gezegd: Ik lust geen koffie,' citeer ik de ander woordelijk en daarmee correct. Maar omdat ik slechts gedeeltelijk citeer wat de ander heeft gezegd, vertel ik een leugen over hem. Een halve waarheid is een hele leugen *(Gn 20:2,12)*.

De hardnekkige ontkenning van Job dat hij iets kwaads heeft gedaan, brengt Zofar tot de harde verzuchting dat God toch maar eens Zijn mond tegen Job zou moeten opendoen *(vers 5)*. Dan zou het over en uit zijn met Jobs praatjes over zijn oprechtheid. Dit zegt hij in de volle overtuiging dat God tegen Job zal zeggen wat hij en zijn beide vrienden steeds weer tegen hem zeggen.

Als God de wijsheid van Zijn handelen maar eens aan Job zou bekendmaken *(vers 6)*. Het is een wijsheid die in Hemzelf verborgen is. Niemand zal daar iets van zien als Hij die niet bekendmaakt. Zijn wijsheid is een dubbele wijsheid, wat wil zeggen dat het een ondoorgrondelijke wijsheid is. Als God daarvan iets aan Job zou laten zien, dan zou hij zien dat God hem nog heel mild behandelt met alles wat hem is overkomen en hem niet alles toerekent wat hij verdient.

Zonder enig bewijs suggereert Zofar dat God niet eens al Jobs zonden vergeldt. Indirect beweert hij dat hij wel op de hoogte is van Gods wijsheid. Hij gaat op de stoel van God zitten en stelt dat God veel van Jobs ongerechtigheid vergeet, dat wil zeggen dat Hij daar geen rekening mee houdt. In Zijn oordeel over Job laat Hij, aldus Zofar, een aantal ongerechtigheden ongestraft, want anders zou er van Job helemaal niets overgebleven zijn.

Daar zou Job God maar dankbaar voor moeten zijn, want hij is er nog genadig van afgekomen. Zofar is een hard, wettisch man. Van de vrienden gaat hij in zijn beschuldigingen het verst.

We vinden in dit vers de hoofdzaak van het betoog van Zofar tegen Job, namelijk de zekerheid dat God zonden straft waardoor Job volgens hem terecht nooit onder zijn welverdiende straf uit kan komen.

Gods grootheid en Jobs nietigheid | *verzen 7-9*

> 7 *Kun jij vinden wat God onderzoekt?*
> *Kun jij de volmaaktheid van de Almachtige doorgronden?*
> 8 *Zij is hoger dan de hemel, wat kun jij [daar] doen?*
> *Zij is dieper dan de hel, wat kun jij [daarvan] weten?*
> 9 *Haar reikwijdte is langer dan de aarde,*
> *en breder dan de zee.*

Zofar onderstreept wat hij over de wijsheid van God heeft gezegd met een sublieme beschrijving van God. Hij houdt aan Job de vraag voor of hij kan vinden wat God onderzoekt *(vers 7)*. Wat God onderzoekt – ook te vertalen met de diepten, de verborgenheden van God –, is voor Job en voor ieder mens onvindbaar. Nooit zal een mens God in Zijn wijsheid kunnen narekenen en Zijn daden kunnen beoordelen. De volmaaktheid van de Almachtige is voor Job en voor ieder mens ondoorgrondelijk.

In wat Zofar hier over God zegt, verbindt hij de Goddelijke wijsheid met God als de Almachtige. De volmaakte wijsheid en almacht van God gaan elke maat in de schepping, waarmee de mens als schepsel te maken heeft, te boven *(verzen 8-9)*. Zofar beschrijft van Gods volmaakte wijsheid en almacht de hoogtemaat, dieptemaat, lengtemaat en breedtemaat.

Hij doet dat in beelden die wij wel kunnen begrijpen omdat wij weten dat God zo is, maar die we niet kunnen bevatten naar de omvang ervan. Job kan niet uitstijgen boven de hemel, zodat hij daar iets zou kunnen doen. Hij kan niet dieper kijken dan het dodenrijk (*sheol*), zodat hij iets zou weten over wat nog dieper ligt. In de lengte kan hij alleen de aarde zien en in de breedte alleen de zee. Gods volmaakte wijsheid en almacht gaan veel verder dan wat een mens kan bevatten en zijn daardoor onbereikbaar voor

hem. De mens is Zijn schepsel, boven Wie God als Schepper oneindig ver verheven is.

In het Nieuwe Testament komen we deze vier dimensies ook tegen. Daar worden ze bereikbaar gemaakt voor de gelovigen van de gemeente, die samen de nieuwe mens vormen, in wie de Heilige Geest woont. Door de Geest zijn wij, met alle heiligen, in staat om te begrijpen *"wat de breedte, lengte, hoogte en diepte is, en te kennen de liefde van Christus, die de kennis te boven gaat" (Ef 3:16-18)*. Want *"de Geest onderzoekt alle dingen, zelfs de diepten van God" (1Ko 2:10)*.

Alle dingen liggen voor Hem open | *verzen 10-12*

> 10 *Als Hij voorbijgaat en [iemand] laat opsluiten*
> *of bij Zich roept, wie zal Hem daarvan afhouden?*
> 11 *Want Híj kent de valsaards*
> *en Hij ziet het onrecht; zou Hij er dan niet op letten?*
> 12 *Dan zou een verstandeloos mens verstandig worden,*
> *en het veulen van een wilde ezel [als] mens geboren worden.*

De oneindige verhevenheid van God boven alles en iedereen blijkt ook uit Zijn handelen met de mens. Als Hij onderzoekend een mens voorbijgaat en zonde constateert, laat Hij zo iemand opsluiten in voorarrest, in afwachting van het proces en de veroordeling *(vers 10)*. Hij kan ook iemand bij Zich roepen om zich voor Hem te verantwoorden zonder dat iemand Hem daarin tegenhoudt. God kan zo handelen omdat Hij de mens door en door kent.

Het zijn weer ijzersterke, indrukwekkende waarheden over God. God is inderdaad soeverein en niets is voor Hem verborgen. De Schrift zegt tegen ons: *"Alle dingen zijn naakt en geopend voor de ogen van Hem met Wie wij te doen hebben" (Hb 4:13)*. Dat wordt echter niet als dreigement, maar als vertroosting en bemoediging gezegd. Het moet ons aanzetten Hem te vragen of Hij ons wil doorgronden en beproeven om te zien of er bij ons een schadelijke weg is, opdat Hij ons op de eeuwige weg leidt *(Ps 139:23-24)*.

Dat is nu juist niet de manier waarop Zofar over God spreekt. Hij past de waarheid van Gods kennis van de mens niet toe op zichzélf, maar op Job. Hij suggereert dat Job een valsaard is die onrecht doet *(vers 11)*. Denkt Job

soms dat God daar niet op let? Zofar wil hem duidelijk maken dat God hem, de bedrieglijke Job, wel door heeft. Zofar meent dat hij Job hierdoor klein kan krijgen.

Wat Zofar zegt, lijkt wel op een schoktherapie. Hij spreekt Job zó hard aan, dat dit hem wel op de knieën moet brengen. Hij suggereert ook dat Job *"een verstandeloos mens"* is, ofwel een leeghoofd, met nog minder kans om wijs te worden dan de kans dat een wilde ezel als een verstandig wezen geboren zou worden *(vers 12)*. Een wilde ezel is het symbool van halsstarrigheid, ongebondenheid en eigenwilligheid, het zich niet storen aan enig gezag. Ismaël wordt met een wilde ezel vergeleken *(Gn 16:12)*.

Er is bij Zofar niet de geringste twijfel over de verhouding van Job tot God en Gods handelen met hem. God is soeverein en rechtvaardig. Hij regeert de wereld door beloning van het goede en bestraffing van het kwade. Dat doet Hij in het leven van mensen op aarde. Job wordt gestraft, dus Job heeft gezondigd. Dat mag dan niet voor iedereen zichtbaar zijn, maar de feiten liegen er niet om. Job moet een valsaard zijn, die zijn zonde stiekem doet, voor iedereen verborgen, maar niet voor God.

Oproep tot bekering | *verzen 13-14*

> 13 *Als jíj je hart bereid hebt,*
> *spreid dan je handen naar Hem uit.*
> 14 *Als er onrecht in je hand is, doe dat ver weg;*
> *en laat er geen onrecht in je tenten wonen.*

Zofar moedigt Job aan om tot God te bidden *(vers 13)*. Daartoe hebben ook de beide andere vrienden opgeroepen *(Jb 5:8; 8:5)*. Dat Zofar deze oproep tot Job richt, maakt zijn arrogantie duidelijk. Het staat voor hem vast dat Job gezondigd heeft, dat is zijn uitgangspunt. Tevens meent hij dat je beter wordt als je maar je zonden belijdt. Uit het begin van dit boek weten we dat Jobs lijden niet door zonden is veroorzaakt.

Wat Zofar zegt, is op zichzelf genomen waar. Eerst moet Job zijn hart bereiden, dat wil zeggen dat hij God in Zijn regering over hem erkent. Je kunt alleen tot God naderen als je hart in de goede gezindheid is. Dan kun je met 'uitgespreide handen', dat is in gebed, als een smekeling, bij Hem komen. Dat betekent dat er eerst belijdenis van het onrecht moet zijn en

dat hij daarmee moet breken. Job moet eerst de slechte dingen waarmee hij bezig is, wat *"in je hand is"*, ver van zich wegdoen *(vers 14)*. Hij moet ook niet toestaan dat er iets van onrecht in zijn woningen is.

In de oproep van Zofar komt zijn wettische zienswijze tot uiting. Hij houdt Job voor wat hij moet doen om met God in het reine te komen. Zijn oproep is goed als die gedaan wordt aan iemand die in zonde leeft. Zijn oproep is hier fout omdat die gedaan wordt aan iemand van wie God getuigd heeft dat hij Hem dient.

Het vreedzaam resultaat | *verzen 15-20*

> 15 *Ja, dan kun je je gezicht opheffen uit [alle] ellende,*
> *dan zul je vast [staan] en niet bevreesd zijn.*
> 16 *Voorzeker, jíj zult de moeite vergeten,*
> *je zult er [net zo min] aan denken als aan water dat langsgestroomd is.*
> 17 *Helderder dan de middag[zon] zal [je] leven opgaan;*
> *wat donker is, zal als de morgen zijn.*
> 18 *Je zult vertrouwen, omdat er hoop is;*
> *je zult rondspeuren, maar je kunt onbezorgd gaan liggen.*
> 19 *Je zult neerliggen en niemand zal [je] schrik aanjagen;*
> *velen zullen trachten je gunstig te stemmen.*
> 20 *Maar de ogen van de goddelozen zullen bezwijken,*
> *voor hen is [de mogelijkheid tot] ontvluchten verloren.*
> *Het uitblazen van de ziel is hun [enige] hoop.*

In dit gedeelte houdt Zofar aan Job voor wat hij allemaal zal krijgen als hij naar hem luistert. Na zijn voorgaande onterechte, harde beschuldigingen is het beeld van gelukzaligheid dat hij schildert volkomen misplaatst. Wat hij hier zegt, klinkt als het zingen van liederen bij een treurig hart. Hij vergroot hiermee de pijn van Job *(Sp 25:20)*.

> *Wie liederen zingt bij een treurig hart,*
> *is [als] wie kleren uittrekt op een koude dag*
> *[en] zure wijn [doet] op loog. (Sp 25:20)*

Als Job naar Zofar luistert, dan zal hij zijn gezicht opheffen en God in het gezicht kijken en de ellende zal van hem wijken *(vers 15)*. Job heeft immers eerst geklaagd dat hij zijn hoofd niet kan opheffen zolang God hem terneerdrukt *(Jb 10:15-16)*. Dan zal hij vaststaan als een huis en hoeft hij geen enkele vrees voor God meer te hebben. Hij zal alle moeite vergeten en er

ook niet meer aan terugdenken *(vers 16)*. In prachtige beeldspraak vergelijkt Zofar dat met *"water dat langsgestroomd is"*. Zoals water dat langsgestroomd is nooit meer terugstroomt, zo zullen de beproevingen nooit meer in Jobs leven terugkeren.

Het leven van Job zal zijn in een licht dat helderder is dan de middagzon, zoals dat voor de rechtvaardige geldt *(vers 17; Sp 4:18)*. Alles zal stralend heerlijk zijn. Van de duisternis waarin hij zich nu bevindt, zal niets meer aanwezig zijn. Alle duisternis is geweken. Het is het omgekeerde van de laatste woorden van Job in het vorige hoofdstuk, waar hij zegt dat het licht als de duisternis is *(Jb 10:22)*. Hier is de donkerheid als het licht van de morgen *(Js 58:10; Zc 14:7)*, van de nieuwe dag die in Jobs leven zal zijn aangebroken.

In plaats van angst voor rampen zal hij geloof of vertrouwen in God hebben *(vers 18)*. Zijn vertrouwen is gebaseerd op de vaste hoop dat God in Zijn goedheid ervoor garant staat dat zijn voorspoed blijvend is. Hij zal zich daarvan ook kunnen overtuigen als hij gaat rondspeuren. Daarmee wordt bedoeld dat hij 's avonds alles rond en in huis inspecteert. Hij zal niets verontrustends ontdekken en rustig kunnen gaan slapen.

Hij zal in volkomen rust kunnen neerliggen *(vers 19)*. Hij hoeft niet bang te zijn dat iemand, nu hij zo onder de zegen van God is, hem schrik zal kunnen aanjagen. In plaats van bedreigingen te verwachten mag hij verwachten dat velen naar hem toe zullen komen om bij hem in de gunst te komen *(vgl. Zc 8:23)*. Zofar vermoedt niet dat hijzelf behoort tot degenen die zullen dingen naar Jobs gunst *(Jb 42:9)*.

Zo zegt de HEERE van de legermachten: In die dagen [zal het gebeuren] dat tien mannen uit alle talen van de heidenvolken, vastgrijpen, ja, de punt [van de mantel] van een Joodse man zullen zij vastgrijpen, [en] zeggen: Wij gaan met u mee, want wij hebben gehoord [dat] God met u is. (Zc 8:23)

Zofar besluit zijn antwoord aan Job met een bedekte waarschuwing aan zijn adres *(vers 20)*. Weer klinkt de veronderstelling door dat Job een goddeloze is. De ogen van een goddeloze zullen bezwijken bij het uitzien naar het goede, want dat zal nooit komen. Hij zal ook nooit de mogelijkheid krijgen om aan zijn ellende te ontvluchten. Elke hoop daarop is verloren. De enige hoop die hem rest, is het uitblazen van zijn ziel. Dan is hij van alle ellende af, dat wil zeggen wat zijn aardse omstandigheden betreft.

Maar Job is geen goddeloze die als enige hoop uitziet naar zijn levenseinde. Hij klampt zich juist steeds meer aan God vast. Ondanks al zijn twijfels en wanhoop over Gods handelen met hem kan hij niet zonder God. Hij blijft uitzien naar God en daarom zullen zijn ogen niet bezwijken, maar zal hij God zien *(Jb 42:5)*. Dat zal wel op een andere manier gebeuren dan hij zich voorstelt en ook heel anders dan de weg die zijn vrienden hem daartoe voorstellen.

Zo eindigt het betoog van Zofar, een betoog dat zo helder is als glas, en tegelijk zo koud is als ijs. Het is helder: de zondaar en goddeloze zal omkomen, boontje komt om zijn loontje. Het is ook bitterkoud: er is een totaal gebrek aan tact en meelevendheid. De andere vrienden hebben nog enig medegevoel getoond, maar Zofar is keihard. Hij zegt tegen Job: Job, jij bent een goddeloze, je hebt het lijden verdiend, erken dat maar en bekeer je!

Job 12

Antwoord van Job aan Zofar

Alle drie vrienden zijn aan het woord geweest. Ze hebben alle drie vanuit een verschillende invalshoek hun visie gegeven. Job ziet daarin een patroon. De drie vrienden zijn het er allen over eens dat Jobs lijden het gevolg is van door hem begane zonden. Ze zijn ook vastbesloten hem van zijn zonden te overtuigen, ondanks het feit dat ze daarvoor geen ander bewijs hebben dan wat zij als bewijs zien: zijn lijden. Hierover is Job zeer verbolgen.

Eerder heeft Job vooral gereageerd op de manier waarop de vrienden hem hebben benaderd, op hun gebrek aan begrip en inleving *(Jb 6:14-27)*. Maar zijn woorden zijn niet overgekomen. Zofar heeft er zojuist nog een schepje bovenop gedaan, en Job nog harder en gevoellozer toegesproken. In zijn reactie daarop gaat Job niet zozeer in op zijn manier, maar vooral op de inhoud. Hij weerlegt zijn zogenaamde wijsheid.

Het antwoord van Job aan Zofar in *Job 12-14* kan in twee delen verdeeld worden:

1. Zijn antwoord aan zijn vrienden *(Job 12:1-13:19)*.
2. Zijn vragen aan God *(Job 13:20-14:22)*.

Job voelt zich veracht | *verzen 1-6*

> *1 Job antwoordde echter en zei:*
>
> *2 Werkelijk waar, jullie zijn het volk*
> *met wie de wijsheid zal sterven!*
> *3 Ik heb ook een hart net als jullie,*
> *ik zwicht niet voor jullie;*
> *wie [weet] zulke dingen niet?*
> *4 Ik ben [iemand], belachelijk voor zijn vriend,*
> *[maar] roepend tot God, Die hem verhoren zal;*
> *de rechtvaardige [en] oprechte wordt belachelijk [gemaakt].*

5 *[Wie] verdrukt wordt, verdient verachting, is de gedachte van de zorgeloze;*
hij staat op het punt met [zijn] voet te struikelen.
6 *De tenten van de verwoesters hebben rust;*
wie God tergen, zijn volkomen veilig
door wat God met Zijn hand toebedeelt.

Als Zofar is uitgesproken, antwoordt Job *(vers 1)*. Zijn antwoord is geen instemming met wat Zofar heeft gezegd, maar een weerlegging ervan. Zijn antwoord is niet alleen tot Zofar gericht, maar tot *"jullie"*, dat wil zeggen ook tot de twee andere vrienden *(vers 2)*. Dit is ook zo in *Job 6*, waar Job duidelijk maakt dat hij erg teleurgesteld is in zijn drie vrienden. Sarcastisch zegt hij tegen hen: 'Wat hebben jullie een wijsheid geuit, ongelooflijk. Echt waar hoor, jullie grossieren in wijze woorden. Als júllie sterven, is dat het einde van de wijsheid.'

'Maar', zo zegt Job verder, 'ik doe wat de wijsheid betreft niet voor jullie onder' *(vers 3)*. Hij wijst erop dat hij net als zij ook een hart heeft. Daarmee bedoelt hij dat hij ook verstand heeft en over de dingen nadenkt en gevoelens heeft. Hij *"zwicht niet voor"* hen. Ze vertellen hem niets nieuws. Wat zij als argumenten aanvoeren tegen hem om hem te overtuigen van hun juiste 'Godsvisie', zijn de bij iedereen bekende argumenten. Hij voelt zich niet serieus genomen door hen. Alsof het hem aan kennis over God zou ontbreken. Job was bekend om zijn wijsheid en heeft velen bijgestaan *(Jb 4:3-4)*. Hij weet wel hoe er over God en Zijn handelen wordt gepraat door mensen die menen dat ze Hem kennen. Met wat zij hem over God vertellen, krijgen ze hem niet klein.

Hij beschuldigt hen ervan dat zij de spot met hem drijven *(vers 4; Jb 17:2; 21:3; 30:1)*. Zij handelen daarmee heel anders dan God, tot Wie Job zijn toevlucht neemt. God luistert wel naar hem, daarvan is hij overtuigd, ook al begrijpt hij niet waarom God zo met hem handelt. Voor God, zo stelt Job, is hij een rechtvaardige en oprechte. Daarom is het zo onterecht dat zijn vrienden hem belachelijk maken en zo respectloos behandelen. Zij hebben gemakkelijk praten. Ze kunnen hem belachelijk maken, want zij kennen de nood niet waarin hij verkeert. Het gaat hun voor de wind en ze zetten God naar hun hand. Meer dan iemand anders heeft Christus deze spot ondervonden.

Job vergelijkt hen met *"de zorgeloze"*, de man zonder zorgen, die geen problemen heeft *(vers 5)*. De man zonder zorgen kijkt naar een verdrukte en veracht hem in zijn gedachten. Hij is van mening dat wie verdrukt wordt, dat aan zichzelf te wijten heeft. Wat hem overkomt, verdient hij, hij heeft het door zijn gedrag over zichzelf afgeroepen. Je ziet wel dat hij op het punt van struikelen staat. Dat komt omdat hij niet recht staat voor God.

Zo voelt Job zich door zijn vrienden beoordeeld. Het is alsof hij een schop na krijgt in plaats van een vertroostend medelijden. Mensen die geen problemen hebben, hebben vaak een snel oordeel over hen die dat wel hebben. Ouders van wie het met hun kinderen goed gaat, lopen gevaar een snel oordeel te vellen over ouders van wie het met hun kinderen niet goed gaat. Ze matigen zich daarbij soms ook nog aan de oorzaken wel te weten. In het algemeen is de publieke opinie genadeloos wreed voor hen die het al zo moeilijk hebben.

In *vers 6* wijst Job op de onrechtvaardigheid die hij op aarde waarneemt. Dit is ook wat Asaf waarneemt *(Ps 73:2-3)*. Jeremia heeft hier ook mee geworsteld *(Jr 12:1-2)*. Daarmee logenstraft Job de visie van de vrienden dat God altijd het goede beloont en het kwade straft. Zofar heeft Job van onrecht in zijn tent beschuldigd *(Jb 11:14)* en daarmee volgens hem de oorzaak van Jobs ellende aangetoond. Job antwoordt daar nu op dat de tenten van de verwoesters (rovers) rust hebben en dat wie God tergen, volkomen veilig zijn. Gods hand beschermt hen tegen onheil en Hij is goed voor hen. Zo gaat God vaak in goedheid met mensen om terwijl zij Hem tarten. Dit betekent dat God niet altijd direct het kwade straft en het goede beloont. Dat Job zoveel ellende te verduren krijgt, is dan ook geen bewijs dat hij gezondigd heeft.

HEERE, U zou rechtvaardig blijken,
wanneer ik met U een rechtszaak zou voeren.
Toch wil ik met U [over Uw] oordelen spreken.
Waarom is de weg van de goddelozen voorspoedig,
[waarom] hebben rust, allen die in ontrouw trouweloos handelen?
U hebt hen geplant, ook hebben zij wortel geschoten,
zij gaan [hun gang], ook dragen zij vrucht.
U bent nabij in hun mond,
maar ver van hun nieren. (Jr 12:1-2)

Job wijst op getuigen | *verzen 7-13*

> 7 *Maar vraag toch de dieren, en zij zullen je onderwijzen,*
> *de vogels in de lucht, en zij zullen het je bekendmaken.*

8 *Of spreek tot de aarde, en zij zal je onderwijzen,*
de vissen in de zee zullen het je vertellen.
9 *Wie weet van al deze dingen niet,*
dat de hand van de HEERE dit doet?
10 *In Zijn hand is de ziel van alles wat leeft,*
en de geest van al het menselijk vlees.
11 *Beproeft het oor de woorden niet,*
zoals het gehemelte voedsel proeft?
12 *Is bij de oudsten de wijsheid,*
en bij de lengte van dagen het inzicht?
13 *Bij Hem is wijsheid en macht;*
Hij heeft raad en inzicht.

Na een tussenzin *(verzen 4-6)* keert Job terug naar zijn hoofdargument *(verzen 2-3)* en roept hemel en aarde tot getuige om aan te tonen dat God overal is en alles doet *(verzen 7-13)*. Hij wijst zijn vrienden op de lagere schepping, die van de dieren en de vogels *(vers 7)*. Ze moeten maar eens bij die dieren in de leer gaan. Dan krijgen ze onderwijs over Gods handelen. Hun onwetendheid verdwijnt dan, want het zal hun bekendgemaakt worden hoe God handelt. Als ze te rade gaan bij de aarde en de vissen van de zee, zullen ze hetzelfde onderwijs krijgen, want zij vertellen hetzelfde *(vers 8)*. Ze zullen ontdekken dat overal in de natuur dezelfde onrechtvaardigheid te zien is die ook hij ervaart. De natuur maakt duidelijk dat de sterke het van de zwakke wint en dat zij die wreed zijn de overhand hebben.

God doet overal hetzelfde. Wat ze in de natuur zien, bevestigt wat er in de mensenwereld gebeurt. Ook daar zijn het de brutale en wrede mensen die over de zachtmoedigen heen walsen. Het is toch iets wat iedereen waarneemt *(vers 9)*? Is er iemand die dit niet ziet? Die is dan wel erg kortzichtig of helemaal blind. Hierachter zit *"de hand van de HEERE"*. Hier komt in de gesprekken met de vrienden de enige keer de naam 'HEERE' voor.

Door wat Job zegt, zou iemand kunnen denken dat God de veroorzaker van het kwaad zou zijn. We moeten bedenken dat wat Job beschrijft, het gevolg is van de zonde die in de wereld is gekomen. God is niet de veroorzaker van het kwaad. Hij heeft wel gevolgen verbonden aan het kwaad dat er is. Een van die gevolgen is, dat het kwade over het goede heerst, waardoor het kan lijken alsof Hij het doen van het kwade beloont.

God houdt alles wat leeft in Zijn machtige hand *(vers 10; vgl. Mt 10:29)*. Daarmee onderstreept Job Gods soevereiniteit. Alles is onder Zijn controle. Dat betreft de ziel van alle levende wezens – mensen en dieren – en daarboven ook de geest die Hij van alle levende wezens alleen aan de mens heeft gegeven *(Pr 3:21; Gn 2:7; Dn 5:23)*. Hij geeft de mens, zonder dat Hij daartoe verplicht is, leven, gezondheid en geluk *(Hd 14:17)* en heeft het recht dat alles weg te nemen zonder daarvoor verantwoording af te leggen. Met de uitdrukking *"menselijk vlees"* geeft Job aan dat de mens aan dezelfde wetmatigheden is onderworpen als de rest van de schepping.

Worden niet twee musjes voor een penning verkocht? En niet één van hen zal op de aarde vallen zonder uw Vader. (Mt 10:29)

Wie merkt op
dat de adem van de mensenkinderen
naar boven stijgt
en de adem van de dieren
naar beneden daalt naar de aarde?
(Pr 3:21)

... toen vormde de HEERE God de mens [uit] het stof van de aardbodem en blies de levensadem in zijn neusgaten; zo werd de mens tot een levend wezen. (Gn 2:7)

Als er woorden worden gesproken – hier afwisselend door de vrienden en Job –, beoordeelt de luisteraar – hier afwisselend de vrienden en Job – de inhoud ervan *(vers 11)*. De vraag is of ze waar of onwaar zijn, goed of verkeerd, of ze moeten worden aangenomen of worden verworpen, of het woorden van God zijn of woorden van mensen. Het beoordelen van woorden is als het proeven van voedsel door het gehemelte. De vrienden hebben de woorden van Job geproefd, maar ze als onsmakelijk afgewezen. Omgekeerd heeft Job hun woorden geproefd en spuugt ze uit. Hij verwerpt ze, want het zijn onware, verkeerde woorden. Het zijn geen woorden van God, maar woorden van mensen.

Na zijn verwijzing naar de dieren en de aarde wijst Job op de oudsten *(vers 12)*. Zij hebben in hun lange leven wijsheid en inzicht opgedaan. Hun waarnemingen en ervaringen hebben hen gevormd. Job twijfelt er niet aan of zij zullen hem gelijk geven. Laten zij zijn zaak maar onderzoeken en zien wat er waar is van de beschuldigingen van zijn vrienden.

Ten slotte wijst Job zijn vrienden op een wijsheid die de wijsheid van de oudsten ver overtreft en dat is de volkomen wijsheid die hij bij God aanwezig weet *(vers 13)*. God heeft niet alleen wijsheid, maar ook macht. In Zijn wijsheid heeft Hij de wereld ontworpen en door Zijn macht heeft Hij de wereld tot stand gebracht. *"Bij Hem is raad en inzicht"*, wat wil zeggen

dat Hij precies weet wat Hij moet doen met wat Hij heeft ontworpen en gemaakt.

Daar staat het verstand van de mens bij stil. Het getuigt dan ook niet van wijsheid van de vrienden als zij wel even zullen uitleggen waarom God zo met Job handelt als Hij heeft gedaan. Eerder is het een aanmatiging, een inmenging in dingen die God Zichzelf heeft voorbehouden.

Job beschrijft de macht van God | *verzen 14-25*

> *14 Zie, Hij breekt af, en het wordt niet herbouwd;*
> *Hij sluit iemand op, en er wordt niet opengedaan.*
> *15 Zie, Hij houdt de wateren tegen, en zij vallen droog;*
> *Hij laat ze gaan, en zij keren de aarde om.*
> *16 Bij Hem is kracht en wijsheid;*
> *van Hem is degene die dwaalt, en degene die doet dwalen.*
> *17 Hij voert raadsheren berooid weg,*
> *en rechters maakt Hij waanzinnig.*
> *18 De vermaning van koningen maakt Hij ongedaan,*
> *en Hij bindt een gordel om hun middel.*
> *19 Hij voert priesters berooid weg,*
> *en machthebbers stort Hij [in het verderf].*
> *20 Hij snoert betrouwbare [mensen] de mond,*
> *en het inzicht van oude mensen neemt Hij weg.*
> *21 Hij giet verachting uit over edelen,*
> *en de gordel van machtigen maakt Hij los.*
> *22 Hij openbaart het diepste van de duisternis,*
> *en de schaduw van de dood brengt Hij in het licht.*
> *23 Hij maakt volken groot, en doet ze ondergaan;*
> *Hij spreidt volken uit, en leidt ze.*
> *24 Hij neemt het hart van de hoofden van een volk op aarde weg,*
> *en doet hen ronddwalen in een woestenij, waar geen weg is.*
> *25 Zij tasten rond in de duisternis, waar geen licht is;*
> *Hij doet hen ronddwalen als een dronkaard.*

De opmerking van Job over Gods wijsheid en macht in *vers 13* is aanleiding om voorbeelden te geven hoe God Zijn wijsheid en almacht in de praktijk gebruikt. Job doet dat om zijn vrienden te laten zien dat hij wel weet Wie

God is. Dat hoeven ze hem niet te vertellen. In zijn ellende werpt Job een eenzijdig licht op Gods almacht en wijsheid. Hij stelt het zo voor, dat God alles omverwerpt waarop de mens zou mogen vertrouwen als het gaat om recht, bescherming en vertroosting.

Mogelijk zit er ook een ondertoon van een beschuldiging aan het adres van God in. Er is wel gezegd dat hij God in deze verzen als het ware van 'mismanagement' beschuldigt, van misbruik van Zijn macht. Opvallend daarbij is dat Job vooral de macht van God om te verdelgen beschrijft. Dat past wel bij alles wat we tot nu toe uit de mond van Job over God hebben gehoord. Hij begrijpt God niet. Hoe kan God toch zo handelen met iemand als hij, die Hem zo trouw heeft gediend? God heeft zijn leven afgebroken en er is geen zicht op de herbouw ervan *(vers 14)*. Hij voelt zich opgesloten in zijn ellende, zonder dat er een opening komt om die ellende te ontvluchten.

Wat hij ervaart van God, ziet hij overal om zich heen. God handelt zoals Hij wil, zonder dat iemand Hem daarin kan tegenhouden en zonder dat Hij verantwoording van Zijn daden aflegt. Dat er achter al Gods daden een wijze bedoeling zit, daarvoor is Job nog blind. Hij meet Gods handelen af aan de omstandigheden waarin hij zich bevindt. Hij kan niet uitstijgen boven zijn eigen beoordeling daarvan. Daar is hij nog niet aan toe. Daarvoor zijn de worstelingen in zijn gedachten over God nog te hevig.

Wat God met een mens als Job kan doen, kan hij ook met de wateren doen *(vers 15)*. Hij kan ze tegenhouden en Hij kan ze laten gaan. Als Hij ze tegenhoudt, is droogte het gevolg. Als Hij ze laat gaan, komen er overstromingen die de aarde omkeren. Job beschrijft hier alleen de negatieve uitwerking van wat God doet. Hij heeft geen oog voor de zegeningen die God ook hiermee op het oog heeft. God spreekt namelijk door natuurrampen tot de mensen opdat zij zich tot Hem bekeren.

God is voor Job nu Iemand bij Wie kracht vóór wijsheid gaat *(vers 16; vgl. vers 13)*. Hij heeft in de eerste plaats met Gods kracht te maken, die ervaart hij, maar dan wel in zijn verwoestende gedaante. Zeker weet hij dat God ook wijsheid bezit. Alleen is het hem een raadsel waaruit die wijsheid blijkt, want hij begrijpt niet waarom God hem zo behandelt. Wie dwaalt en

doet dwalen zijn allebei in de macht van God. Zo machtig is Hij. Waarom Hij ze beiden naast elkaar laat bestaan, daar begrijpt Job niets van.

Dan spreekt Job over raadsheren die door God berooid worden weggevoerd *(vers 17)*. Met al hun wijze raadgevingen – zie bijvoorbeeld Achitofel *(2Sm 16:20-23; 17:1-5,14)* – hebben deze mensen niet kunnen voorkomen dat God hen in de hand van vijanden gaf die hen berooid – letterlijk: barrevoets (*vgl. Js 20:4)* – hebben weggevoerd. De rechters die worden geacht inzicht in het recht te hebben en recht te spreken bij geschillen, worden door God waanzinnig gemaakt, van hun verstand beroofd. God is soeverein en bestuurt ook de gedachten van de meest wijze mensen op aarde.

Ook koningen zijn onderworpen aan Zijn heerschappij *(vers 18)*. Zij kunnen wel wat zeggen en beslissen, maar God maakt het in Zijn almacht ongedaan. Hij bindt zelfs *"een gordel om hun middel"*, wat wil zeggen dat Hij hun koninklijke gordel (waardigheid) van hen afneemt en hun een gewone gordel ombindt en hen als gevangenen wegvoert. Wat voor de koningen als politieke leiders geldt, geldt ook voor de priesters, de godsdienstige leiders *(vers 19)*. Ook hen kan Hij berooid wegvoeren. De machthebbers staan eveneens onder Zijn gezag. Zij menen misschien ongestoord hun macht te kunnen uitoefenen, maar Hij stort hen in het verderf. Hoe Hij met hen handelt, maakt duidelijk dat Hij de omstandigheden van het leven in Zijn hand heeft en kan veranderen naar het Hem goeddunkt.

Hij heeft het laatste woord, niet zij. Raadsheren, rechters, koningen, priesters, allen staan zij onder Zijn gezag en Hij handelt met hen zoals Hij wil. Op zich heeft Job daarin gelijk als zij dit verdienen, maar die kant laat hij buiten beschouwing. Hij ziet alleen hoe God met hem handelt. Hij is een *"betrouwbare" (vers 20)*. Dat weet hij van zichzelf. God schijnt daar anders over te denken, want Hij snoert hem de mond. Alle inzicht van oude mensen schiet tekort om dit te verklaren.

"Edelen" zijn bij Hem niet in tel *(vers 21)*. Hij giet *"verachting"* over hen uit. Het beginsel is algemeen *(Ps 107:40)*, maar ook hier zal Job toch vooral zichzelf bedoelen. Het losmaken van *"de gordel van machtigen"* wil zeggen dat God hun het lopen onmogelijk maakt of hen sterk beperkt in hun bewegingsvrijheid. De gordel dient om de kleding omhoog te houden, zodat die

iemand niet hindert als hij loopt. Job ervaart dat God hem het lopen onmogelijk maakt.

Oordeelt daarom niets vóór [de] tijd, totdat de Heer komt, Die ook wat in de duisternis verborgen is, aan het licht zal brengen en de raadslagen van de harten openbaar zal maken; ... (1Ko 4:5a)

God is zo alwetend, dat Hij wat voor de mens het meest verborgen is, openbaart *(vers 22; vgl. 1Ko 4:5a)*. Ook wat voor de mens *"de schaduw van de dood"* is, wat zich totaal aan zijn waarneming onttrekt en waarvoor hij ook huivert, is voor God geen verborgenheid. *"Alle dingen zijn naakt en geopend voor de ogen van Hem met Wie wij te doen hebben" (Hb 4:13)*. God heeft controle over de diepst verborgen dingen.

Wat voor personen geldt, geldt ook voor volken *(verzen 23-25)*. Ook over de volken heeft Hij de totale controle *(vers 23)*. Alle bronnen waaruit ze putten en waardoor ze groot worden, komen van Hem. Hij kan die bronnen ook zo weer wegnemen, waardoor ze van het aards toneel verdwijnen. Hun woongebied waarover ze verspreid zijn, is door Hem bepaald. De volken bepalen niet hun eigen koers, Hij doet dat.

Dit lijkt in tegenspraak met wat Paulus zegt: *"Hij heeft in de voorbije geslachten de volken op hun eigen wegen laten gaan" (Hd 14:16)*. Die tegenspraak is slechts schijn. Beide uitspraken zijn waar. De volken zijn voor hun eigen keuze verantwoordelijk. Zij hebben ervoor gekozen om los van God hun weg te gaan. God heeft hen daarin hun gang laten gaan. Dat wil niet zeggen dat God de regie uit handen heeft gegeven. Als de volken hun eigen weg gaan, bestuurt God hen zo, dat zij de gevolgen van hun keus zullen ondervinden.

We zien hier, wat we telkens weer in de Schrift vinden, aan de ene kant de verantwoordelijkheid van de mens en aan de andere kant Gods plan. God vervult Zijn voornemens en calculeert daarbij het handelen van de mens in, zonder dat het de verantwoordelijkheid van de mens maar enigszins vermindert. Wij kunnen die twee kanten niet bij elkaar brengen, maar God kan dat wel. Daar is Hij dan ook God voor.

Om Zijn doel met de volken te bereiken veroorzaakt Hij bij de leiders van de volken desoriëntatie *(vers 24)*. Zij dwalen in de wereld rond als *"in een woestijn, waar geen weg is"*. Ze zien geen enkele begaanbare weg. Al hun plannenmakerij loopt op niets uit. Ze tasten in de duisternis rond, *"waar*

geen licht is" (vers 25). Als een mens zonder God zijn weg gaat, betekent dit dat hij in de duisternis is, waar elk licht ontbreekt. Zo'n mens waggelt als een dronkaard. Hij zoekt naar houvast, maar vindt die niet.

Samenvattend heeft Job in zijn betoog tot de drie vrienden de macht en wijsheid van God uiteengezet. Tussen de regels door voelen we zijn moeite met de goedheid en de rechtvaardigheid van God. Deze moeite wordt in *Job 13* verder uiteengezet.

Job 13

Antwoord van Job aan Zofar (vervolg)

De vrienden zijn valse getuigen van God | *verzen 1-5*

1 *Zie, mijn oog heeft alles gezien,*
mijn oor heeft het gehoord en begrepen.
2 *Zoals jullie [het] weten, weet ik [het] ook;*
ik zwicht niet voor jullie.
3 *Maar ík zal tot de Almachtige spreken,*
en vind er behagen in [mij] voor God te verdedigen.
4 *Maar werkelijk, jullie dekken [alles] toe met leugens;*
jullie zijn allemaal heelmeesters van niets.
5 *Och, zwegen jullie maar helemaal!*
Dat zou jullie tot wijsheid zijn.

Het antwoord van Job aan Zofar gaat hier verder. In de *verzen 1-2* dient Job zijn vrienden van repliek. Zijn oog ziet zoals dat van Elifaz *(Jb 4:8)*, zijn oor hoort zoals dat van Bildad *(Jb 8:8)*, hij weet of heeft een hart zoals Zofar *(Jb 12:3)*. Hij maakt duidelijk dat hij in de kennis van God niet voor hen onderdoet *(Jb 12:14-25)*. En zeker zal hij niet voor hen zwichten, dat wil zeggen door hen overtuigd worden van hun gelijk in hun beoordeling van hem. De vrienden hebben gesproken over dingen die zij hebben waargenomen en die door wijze mensen zijn waargenomen. Nou, zo kan Job ook spreken. Zijn wijsheid en waarnemingen zijn net zo goed als die van hen.

Hierin zit een les voor ons. Als wij op godsdienstig vlak mensen willen overtuigen op basis van wijsheid, ervaring en waarneming, hebben zij het recht met hun eigen wijsheid, ervaring en waarneming te antwoorden. Zelfs als we de waarheid onderwijzen, kunnen ze die verwerpen als wij de indruk wekken dat wij net wat slimmer zijn dan zij. Maar als we Gods Woord citeren, staat achter onze woorden het gewicht van het Goddelijk bewijs. Mensen kunnen het dan nog steeds afwijzen, maar als ze dat doen, verwerpen ze God en niet ons.

We kunnen uit dit weerwoord van Job opmaken dat zijn vrienden zeggen wat hij ook gezegd zou hebben voordat hij in deze ellende zat. Hij zag zijn

leven in voorspoed als een beloning van God voor zijn trouw omdat het ook voor hem zo was, dat God trouw beloont en het kwaad straft. Nu het kwaad over hem is gekomen, wordt die zienswijze op God afgebroken. De vrienden blijven bij hun theologie, zonder een relatie met God. Job is zijn 'theologie' kwijt en worstelt vanuit zijn relatie met God met de vraag waarom God zo met hem handelt. Hoe moet hij God dan wel zien?

Daarom richt Job zich tot God, over Wie hij spreekt als *"de Almachtige" (vers 3)*. Zijn vrienden hebben zonden bij hem verondersteld. Van hen hoeft hij geen begrip te verwachten. Zij doen hem met hun ongegronde beschuldigingen groot onrecht aan. Ze kennen zijn gevoelens niet en ook niet zijn motieven en toch vellen zij daarover een hard oordeel en behandelen hem als een huichelaar. Daartoe komen ze door hun beperkte kijk op God. Ook God doen ze onrecht door Hem zo aan Job voor te stellen.

Er blijft voor Job niets anders over dan tot de Almachtige te spreken en Hem zijn zaak voor te leggen, zoals hij dat ook in *Job 9-10* heeft gedaan. In *Job 9* ziet hij geen heil in een rechtszaak met God, omdat hij die altijd verliest. Maar nu wil hij toch een rechtszaak, omdat hij toch nog een rechtvaardige beoordeling door God verwacht.

De vrienden zijn tegen wil en dank instrumenten in Gods hand om Job te onderwijzen en tot Zich te trekken. God wil met alles wat ons overkomt, bewerken dat het ons naar Hem uitdrijft. Daarvoor gebruikt Hij ook het onbegrip dat we bij mensen ontmoeten. Niet dat Job al is waar God hem hebben wil. Wat we hier van Job horen, is zijn diepe verlangen naar contact met God. God zal Job daarin op een bijzondere manier verhoren als Hij klaar is met Zijn werk aan hem. Op dit moment is Job er nog te zeer van overtuigd dat hij in zijn recht staat.

Job beschuldigt zijn vrienden er ronduit van dat zij valse getuigen van God zijn *(vers 4)*. Wat voor soort hulpverleners zijn zij dat zij een geval als het zijne zo behandelen? Dat betekent niet dat zij bewust leugens vertellen, maar ze spreken niet de waarheid en hebben geen oog voor de worsteling van Job. Wat zij als 'theologische waarheid' uiten, is geen waarheid omdat het op het verkeerde moment op de verkeerde persoon wordt toegepast.

Ze zijn *"allemaal heelmeesters van niets"*. Ze zijn kwakzalvers. De oorzaak daarvan is dat ze verkeerd denken en tegelijk menen alle wijsheid in pacht

te hebben, terwijl zij de moeite van Job wegredeneren. Ze stellen dat Job gezondigd heeft en dat hij weer gezond zal worden als hij belijdenis van zijn zonden doet. Job zegt dat hij niet heeft gezondigd en dat zij daarom als dokters waardeloos zijn. Ze maken hem niet gezond, maar integendeel zieker. Wat ze zeggen, verlicht op geen enkele manier zijn ellende. Het verzwaart integendeel zijn lijden.

Het liefst had hij dat ze zwegen *(vers 5)*. Dat hebben ze ook de eerste zeven dagen gedaan, toen ze stilzwijgend bij hem zaten. Hadden ze hun stilzwijgen maar nooit verbroken, want er is uit hun mond niets gekomen, wat hem enige troost heeft gegeven. Hij is er slechts dieper door in de ellende gedrukt. Als ze opnieuw die houding zouden aannemen, zou hun dat tot wijsheid zijn. *"Zelfs een dwaas die zwijgt, wordt wijs geacht, wie zijn lippen op elkaar houdt, verstandig" (Sp 17:28).*

De vrienden zijn niet onpartijdig | *verzen 6-12*

> 6 *Luister toch naar mijn verdediging,*
> *en sla acht op het verweer van mijn lippen.*
> 7 *Zouden jullie tegen God onrecht spreken,*
> *en zouden jullie tegen Hem bedrog spreken?*
> 8 *Trekken jullie partij voor Hem?*
> *Voeren jullie een rechtszaak voor God?*
> 9 *Zou het goed zijn, als Hij jullie onderzoekt?*
> *Willen jullie Hem bedriegen, zoals men een sterveling bedriegt?*
> 10 *Hij zal jullie zeker straffen*
> *als jullie in het geheim partij trekken.*
> 11 *Jaagt Zijn hoogheid jullie geen angst aan?*
> *Overvalt vrees voor Hem jullie niet?*
> 12 *Wat jullie in herinnering brengen, zijn spreuken van as,*
> *jullie verweer is als een verweer van leem.*

Job roept zijn vrienden op om op te houden met spreken en eens naar zijn verdediging te luisteren *(vers 6)*. Hij vraagt van hen oprechte aandacht voor zijn verweer. Hij is wel in groot lijden, maar heeft niet zijn verstand verloren. Hij weet wat hij zegt en kan zich met redelijke argumenten tegen hun beschuldigingen verweren. Luisteren naar iemand vraagt een grote mate van zelfverloochening als je meent dat je het antwoord al hebt. Echt

luisteren en proberen de ander te begrijpen is een opgave en een opdracht. Het voorkomt een overhaaste beoordeling en geeft de ander het gevoel van acceptatie. Job voelt zich door zijn vrienden verworpen en niet serieus genomen.

Job waarschuwt hen voor de onrechtvaardigheid van hun handelwijze *(vers 7)*. Zij doen alsof ze recht spreken over God, of ze God op de juiste manier na spreken. In werkelijkheid spreken ze onrecht van God. Ze stellen Hem voor als Iemand Die alleen slechte mensen straft. Job wordt gestraft, dus ziet God Job als een slecht mens. Ze spreken ook bedrog tegenover God door in Zijn licht Job als een huichelaar, een stiekeme zondaar, te behandelen. Dat is Job niet.

Hij ziet zijn vrienden als 'handlangers van God', omdat zij partij trekken voor God *(vers 8)*. God is tegen hem, en zijn vrienden zijn dat ook. God straft hem te zwaar, vindt hij. De ellende waarin God hem dompelt, staat in geen verhouding tot zijn overtredingen, meent hij. Zijn vrienden, zo ervaart hij, stellen zich aan Gods kant en zijn doof voor zijn verweer. Zij veronderstellen dat hij verkeerd is en dat God hem volkomen terecht straft. Hun kijk op God is dat God de mens laat lijden precies naar de maat van wat hij verdient. Wat Job daar ook tegenin brengt, het is zoals zij het zien. De pijn die zij daarmee aan Jobs lijden toevoegen, is een bewijs dat zij God niet op de juiste manier 'verdedigen'.

God zit er, met eerbied gesproken, niet op te wachten dat iemand partij voor Hem trekt en Zijn rechtszaak voert. God verbiedt partijdigheid in Zijn Woord *(Dt 10:17)*. Voor Zijn rechtszaak heeft Hij niemand nodig en dat wil Hij ook niet. Wie meent God toch een handje te moeten helpen, heeft wel een hoge dunk van zichzelf. Van Hem getuigen is iets heel anders dan Hem erbij halen om ons gelijk te krijgen.

Op de laatstgenoemde manier spreken de vrienden tegen Job over God. Zij hebben, zo vinden zij, precies door hoe God naar Job kijkt. Als hij dat nu maar met hen eens is, kan God hem weer gaan zegenen, menen zij. Wat ze niet beseffen, is dat ze God naar Job toe op een volledig verkeerde manier voorstellen. Gods beoordeling van hun spreken is dan ook dat zij niet juist over Hem hebben gesproken *(Jb 42:8)*.

Wat is het toch belangrijk dat wij op de juiste manier over God spreken! Onze kennis van God moet zich niet bewijzen in het doen van theologisch correcte uitspraken, maar in een leven vanuit een levende relatie met Hem. We mogen en moeten Hem betrekken bij alle dingen van het leven. Dat kan alleen op een gezonde, evenwichtige manier gebeuren als we de Schrift als norm nemen en niet onze eigen mening. We zullen dan ook corrigeerbaar zijn als blijkt dat we iets niet goed hebben begrepen. Het besef dat God werkelijk God is, zal ons ervoor kunnen bewaren dat we vanuit theologische kennis een Godsbeeld vormen en vanuit dat beeld God voorstellen. Dat zal ons helpen op de juiste wijze over God te spreken.

Job wijst zijn vrienden erop dat God niet alleen hem, maar ook hen kent *(vers 9)*. Hij wijst hen op hun eigen falen, waarvoor zij blijkbaar geen oog hebben. Ze menen toch zeker niet dat God, als Hij hen onderzoekt, bij hen niets zal vinden wat te veroordelen is? Ze kunnen Hem niet bedriegen, zoals ze stervelingen, hun sterfelijke soortgenoten, bedriegen. Voor mensen kunnen we onze gedachten en motieven verborgen houden, maar niet voor God. De vrienden zijn bij Job gekomen om hem in Gods licht te plaatsen. Daarbij zijn ze vergeten dat ze zelf dan ook in dat licht komen. Ze meten breed uit wat er bij Job aan schort, maar gaan voorbij aan het *"ziende op uzelf" (Gl 6:1)*.

De vrienden kunnen er volgens Job op rekenen dat God hen zal straffen voor hun in het geheim partij trekken *(vers 10)*. Ze zeggen het niet met zoveel woorden, maar uit hun woorden blijkt dat ze partij trekken voor God. Partij trekken is altijd verkeerd, om welke partij het ook gaat. Partij trekken gebeurt altijd uit eigen belang. God is geen partij naar Wie je voorkeur kan uitgaan. Wie voor Hem partij trekt in de mening dat het in welke zin dan ook voordeel oplevert, hoeft niet op Zijn bijval te rekenen, maar kan op Zijn straf rekenen *(vgl. Jb 42:7)*. God ziet het ook als dat in het geheim of met verborgen bedoelingen gebeurt. Hij handelt altijd zonder aanzien des persoons.

Job confronteert zijn vrienden met de *"hoogheid"* of verhevenheid van God *(vers 11)*. God staat boven elke partijdigheid, boven alles en iedereen. Als de vrienden eens op die manier aan God denken, jaagt hun dat dan geen angst aan en overvalt hen dan geen vrees voor Hem? Deze gedachte aan

Hem moet hen ervoor laten terugschrikken onjuiste dingen over Hem te zeggen.

Dit is trouwens iets wat iedere prediker van Gods Woord moet bedenken. Het is een grote verantwoordelijkheid om Gods gedachten door te geven. Wie iets doorgeeft, mondeling of schriftelijk, zoals in dit commentaar, als Gods gedachten of de bedoeling ervan, moet wel bidden dat hij ervoor bewaard blijft een eigen interpretatie daarvan te geven. Wij kunnen het ook niet waarderen als iemand onze woorden misbruikt of verkeerd citeert of verkeerd uitlegt. Als het om Gods woorden gaat, gaan we daar soms wel 'soepel' mee om. Dat mag niet zo zijn. Het kan zijn dat we iets niet begrijpen *(vgl. 2Pt 3:16)*. Laten we dat dan ook eerlijk zeggen.

De vrienden hebben hun meningen ten beste gegeven. Ze hebben daarmee niets nieuws gezegd. Voor Job zijn het herinneringen aan wat hij al wist *(vers 12)*. Het spreekt hem allemaal totaal niet aan. Al hun spreuken zijn woorden met net zoveel basis of houvast en waarde als *"as"*, dat wil zeggen helemaal geen. Zulke woorden hebben geen enkele uitwerking, ze doen niets. Hun weerwoord op wat hij zelf heeft gezegd, stelt ook niets voor. Het is net zo gemakkelijk omver te werpen als iets wat van *"leem"* is gemaakt. Dat biedt ook geen stevigheid als er tegenaan wordt geslagen, maar gaat aan stukken.

Job zal zijn eigen zaak bij God bepleiten | *verzen 13-19*

> 13 *Zwijg [toch] tegenover mij, zodat ik zelf kan spreken,*
> *en laat maar over mij komen wat [komt]:*
> 14 *waarom ik mijn vlees tussen mijn tanden neem,*
> *en mijn leven in de waagschaal stel.*
> 15 *Zie, [al] zou Hij mij doden, zou ik niet hopen?*
> *Maar toch zal ik mijn wegen voor Zijn aangezicht verdedigen.*
> 16 *Ook zal Hij mij tot verlossing zijn;*
> *maar een huichelaar zal niet voor Zijn aangezicht komen.*
> 17 *Luister aandachtig naar mijn woorden,*
> *en [laat] mijn uiteenzetting in jullie oren [komen].*
> 18 *Zie toch, ik heb de rechtszaak uiteengezet;*
> *ik weet dat ík rechtvaardig ben.*
> 19 *Wie is hij die een rechtszaak met mij voert?*

> *Als ik nu zweeg, zou ik de geest geven.*

Als de vrienden hun mond houden, zal hij spreken *(vers 13)*. Daarbij zal hij zich niet inhouden. Hij zal er voor God uitgooien wat hem dwars zit. De gevolgen daarvan kunnen hem niets schelen. Laat maar komen, wat komt. Als hij zegt *"waarom ik mijn vlees tussen mijn tanden neem" (vers 14)*, wil hij daarmee zeggen dat hij een risico neemt, want dat kun je niet lang volhouden. Hij stelt zijn *"leven in de waagschaal"*, dat is, hij zet zijn leven ervoor op het spel *(vgl. Ri 12:3; 1Sm 19:5; 28:21)* om zijn gelijk bij God te krijgen. Hij zal spreken, al is het risico groot dat hij op grond van zijn eigen woorden verslonden wordt en omkomt.

In *vers 15* spreekt Job een schitterende paradox uit, een ogenschijnlijke tegenstrijdigheid, die alleen door het geloof kan worden begrepen. God slaat zijn leven aan stukken, maar toch houdt hij eraan vast dat God goed is. Er straalt hoop en Godsvertrouwen uit. Hij begrijpt niet waarom hij zo moet lijden. Laat God het hem maar zeggen, zelfs al zou dat tot gevolg hebben dat God hem moet doden. Maar zijn dood verandert zijn hoop op God niet. Hij zal zich voor God verdedigen. God is zijn Aanklager, zo voelt hij dat, maar tevens zijn Advocaat, Iemand Die het voor hem opneemt. Job verwacht zijn verlossing van Hem *(vers 16)*. Hij durft in Gods tegenwoordigheid te komen, iets wat voor een huichelaar niet mogelijk is. Job is dan ook geen huichelaar, zoals de vrienden bedekt van hem zeggen dat hij dat is.

In *vers 17* roept hij zijn vrienden opnieuw op naar hem te luisteren *(verzen 6,13)*. Hij heeft zijn zaak duidelijk uiteengezet. Of ze wat hij heeft gezegd, maar eens goed tot zich willen laten doordringen. Job waant zich in een rechtszaal waar hij als de beklaagde zijn rechtszaak uiteengezet heeft *(vers 18)*. Over de uitslag heeft hij geen enkele twijfel: hij is *"rechtvaardig"*, dat wil zeggen dat hij zichzelf ziet als van elke aanklacht vrijgesproken. Er is geen enkel bewijs geleverd dat hij heeft gezondigd. Alles wat de vrienden hebben gezegd, waarvan ze hem hebben beschuldigd, berust op niets meer dan op veronderstellingen. Zijn verdediging is overtuigend, zo oordeelt hij zelf.

De vraag van Job of er nog iemand is die een rechtszaak met hem durft te voeren, klinkt bijna uitdagend *(vers 19)*. Laat ze maar komen, de beschuldi-

gers. Hij is er zeker van dat er niets tegen zijn verdediging is in te brengen. Er is geen enkele vrees dat God zijn aanklagers in het gelijk zal stellen, zozeer vertrouwt hij op de goede afloop. Hij heeft moeten spreken, hij heeft zich niet kunnen inhouden. Als hij zou hebben gezwegen, zou dat zijn dood hebben betekend. Hij kon niet verder leven zonder in te gaan op zoveel onterechte beschuldigingen. Zijn verdediging maakte hem het leven waard.

Job vraagt God Zijn houding te veranderen | *verzen 20-23*

> 20 *Alleen, doe twee dingen niet met mij,*
> *dan zal ik mij niet voor Uw aangezicht verbergen.*
> 21 *Doe Uw hand die op mij [drukt], ver weg,*
> *en laat Uw bedreiging mij geen angst [meer] aanjagen.*
> 22 *Roep dan, en ík zal antwoorden;*
> *of ik zal spreken, en antwoord mij.*
> 23 *Hoeveel ongerechtigheden en zonden heb ik?*
> *Maak mij mijn overtreding en mijn zonde bekend.*

Job richt zich nu tot God met een vraag. Het enige wat hij wil, is dat God twee dingen niet met hem zal doen *(vers 20)*. Als God dat doet, zal Job niet meer vanuit een houding van vrees met God omgaan. Hij zal dan geen hindernis meer voelen om tot God te gaan en kan dan op voet van gelijkheid met Hem spreken. Dan zal hij niet meer overweldigd worden door Gods grootheid en hoogheid. Hij wenst vrij te zijn om zijn zaak bij God te bepleiten zonder de belemmeringen die voortvloeien uit een diep vermoeiende en pijnlijke ziekte. Hij voelt zich nu verzwakt door ziekte en niet in staat om zich in te spannen voor de verdediging van zijn zaak, zoals hij dat in de dagen van zijn voorspoed wel kon.

Job vraagt twee dingen *(vers 21)*. Dat is ten eerste dat God Zijn drukkende hand van hem wegneemt en ten tweede dat de dreiging van God hem geen angst meer aanjaagt. Job voelt de ellende en het lijden als de drukkende hand van God – niet van de satan. Als God die hand maar eens ver weg zou doen, zou hij verlicht adem kunnen halen en zich opmaken om als een waardige partij tot God te spreken.

Job wil ook vrijkomen van de bedreiging die voor hem van God uitgaat. Hij ziet God als zijn ongenaakbare tegenstander, Die bij het minste of ge-

ringste wat hij verkeerd doet, hem toch weer in ellende zal dompelen. Als God daar geen verandering in aanbrengt, kan hij nog niet in kalmte zijn zaak aan Hem voorleggen. Dan blijft de vrees op de achtergrond meespelen dat hij het altijd tegen God zal moeten afleggen, Die zoveel groter en hoger is dan hij. Later gaat Elihu in zijn betoog uitvoerig op deze argumenten in *(Jb 33:7)*.

In *vers 22* stelt hij God dwingend voor hem ter verantwoording te roepen, zodat hij kan antwoorden. Hij ziet God nu niet als Rechter, maar als Partij in het geding. Als God niet op zijn eis ingaat, laat Hij hem dan de gelegenheid geven om te spreken en laat God hem dan antwoorden. Het is in Jobs verbeelding een rechtsgeding.

God doet daar niet aan mee. Daarom hervat Job in *vers 24* zijn klacht. Hij weet het hier nog niet, maar God zal zeker een keer tot hem spreken. Dan zal Job niets meer weten te antwoorden *(Jb 39:34-38)*. God spreekt, maar wel op Zijn tijd en niet op de tijd die Job bepaalt.

In *vers 23* opent Job het rechtsgeding. Hij daagt God uit zijn ongerechtigheden en zonden op te sommen. Hiermee eist Job van God dat Hij Zich verantwoordt voor de grote rampen die Hij over hem heeft gebracht. Als deze rampen werkelijk het gevolg zijn van zijn ongerechtigheden en zonden – zoals de vrienden beweren –, dan moet God wel een hele lijst kunnen opsommen. Laat Hij er maar mee voor de dag komen. Wat Job hier zegt, is niet de vraag van een geweten dat overtuigd wil worden en tot belijdenis wil komen. Job daagt God uit vanuit een houding dat hij nergens van te beschuldigen is.

Job hervat zijn klacht | *verzen 24-28*

> 24 *Waarom verbergt U Uw aangezicht,*
> *en houdt U mij voor Uw vijand?*
> 25 *Wilt U een weggewaaid blad schrik aanjagen,*
> *en wilt U droge stoppels achtervolgen?*
> 26 *Want U schrijft bittere dingen tegen mij uit,*
> *en U rekent mij de ongerechtigheden van mijn jeugd toe.*
> 27 *U legt mijn voeten in het blok,*
> *en let op al mijn paden;*
> *U maakt een teken in mijn voetzolen.*

> 28 *En [dat bij iemand die] veroudert als [iets] dat verrot,*
> *als een kleed dat de motten opeten.*

Omdat er geen antwoord van God komt op zijn vragen in de vorige verzen, hervat Job zijn klacht. Er komt geen antwoord omdat hij er nog niet aan toe is van zijn eigen gerechtigheid ontdaan te worden. Hij ziet God als Iemand Die niet naar hem kijkt, maar in toorn Zijn aangezicht voor hem verbergt *(Ps 104:29)* en Zich als de ongenaakbare God tegen hem opstelt *(vers 24)*. Job ervaart God als zijn tegenstander. God heeft hem overladen met ellende, terwijl hij Hem toch altijd zo trouw heeft gediend.

Verbergt U Uw aangezicht, zij worden door schrik overmand,
neemt U hun adem weg, zij geven de geest
en keren terug tot hun stof. (Ps 104:29)

Waarom vervolgt God eigenlijk zo'n 'nobody', een 'niemand', als hij? Hij voelt zich volledig overgeleverd aan Gods willekeur, net zoals een dood blad niets tegen de wind heeft in te brengen en zoals droge stoppels door de wind alle kanten op worden geblazen *(vers 25)*. Waarom houdt Hij Zich bezig met iemand die niet meer is dan een dood blad?

Job mag dat dan wel negatief ervaren, wij kunnen hierin de zorg van God voor Job zien. Job is voor God geen 'nobody', geen 'niemand', maar juist 'iemand' naar wie al Zijn belangstelling uitgaat. In Zijn handelingen met Job blijkt juist Zijn zorg voor hem.

Gods zorg ontgaat Job nog helemaal. God is voor hem Iemand Die tegen hem tekeergaat en bittere dingen tegen hem uitschrijft *(vers 26)*. Het lijkt wel of God een arrestatiebevel heeft uitgevaardigd om een boef te arresteren die van alles op zijn kerfstok heeft. Dat is wel heel bitter. Zijn schuld staat al bij voorbaat vast. Dan moet het volgens Job wel om jeugdzonden gaan *(vgl. Ps 25:7)*, want hij is zich de laatste tijd van geen zonden bewust. Is God dan niet bezig oude koeien uit de sloot te halen, dat Hij hem allang vergeten zonden nog ten laste legt?

Denk niet aan de zonden uit mijn jeugd of aan mijn overtredingen;
denkt U aan mij naar Uw goedertierenheid,
omwille van Uw goedheid, HEERE. (Ps 25:7)

Hij voelt zich als een gevangene van God, Die zijn voeten in het blok heeft gelegd, zodat hij belemmerd is in zijn bewegingen *(vers 27; Jr 20:2)*. Daarbij houdt God hem ook nog goed in de gaten en let op al zijn paden, dat hij geen poging waagt om te ontsnappen. Tevens heeft God nog een merkte-

ken in zijn voetzolen gemaakt. Als hij toch mocht ontsnappen, is zijn voetspoor gemakkelijk te herkennen en kan hij heel eenvoudig weer worden opgepakt. Job beschrijft hoe onmogelijk God het hem maakt om ook maar een vluchtpoging uit zijn ellende te ondernemen. Hij zit erin en is veroordeeld erin te blijven.

Hoe is het mogelijk dat God dit doet bij iemand als hij, zo vraagt Job zich vertwijfeld af. God ziet toch wel dat zijn door ziekte geplaagde lichaam veroudert en verrot *(vers 28)*? Zijn lichaam, dat bedekt is met maden *(Jb 7:5; 21:26)*, is als een kleed dat de motten opeten *(vgl. Js 50:9b)*. Motten doen langzaam, maar ook grondig hun verwoestende werk *(vgl. Hs 5:12)*. Zo brokkelt Jobs lichaam langzaam af en sterft stukje bij beetje af. Wat is het nut dat God daar nog meer ellende overheen laat komen?

Zie, zij allen zullen als een kleed verslijten,
de mot zal hen opeten. (Js 50:9b)

Job 14

Antwoord van Job aan Zofar (vervolg)

De kortstondigheid van het leven | *verzen 1-2*

> 1 *De mens, geboren uit een vrouw,*
> *is kort van dagen en verzadigd van onrust.*
> 2 *Als een bloem komt hij op en hij verwelkt;*
> *hij vlucht als een schaduw en houdt geen stand.*

Job vervolgt zijn antwoord aan Zofar. In de *verzen 1-2* beschrijft hij de kortstondigheid en de rusteloosheid van het leven van de mens *(Ps 90:10; 103:15; Gn 47:9; Jk 1:11)*. Hij gaat de situatie waarin hij zich bevindt, nu op ieder mens van toepassing verklaren. Zoals God hem behandelt, behandelt Hij ieder mens, meent hij *(vers 1)*.

Kijk maar naar de mens. Door over de mens als *"geboren uit een vrouw"* te spreken benadrukt Job zijn zwakheid en breekbaarheid. Dat is de vrouw bij uitstek, en wat zij voortbrengt, is dat ook. Er zijn wel uitzonderingen, maar algemeen neem je toch waar dat een mens maar kort leeft en dat hij in zijn leven wisselvallig en onzeker is.

Het is een ogenblik goed gegaan, net als een bloem die opkomt *(vers 2)*. Maar hoe kortstondig is de schoonheid ervan. Na een paar dagen is hij verwelkt en zijn schoonheid verdwenen. De vlucht van een schaduw laat dat zien. Een schaduw beweegt zich bij het vallen van de avond snel en zonder geluid te maken voort totdat hij is verdwenen. Dat proces is niet tegen te houden. De schaduw is verbonden met de nacht en de dood. Er is niet aan te ontkomen. Zo ziet Job zijn leven en het leven van de mens in het algemeen. Er is geen hoop en geen blijdschap, alleen ellende, nu en morgen.

God bepaalt de tijdsduur van het leven | *verzen 3-6*

> 3 *Ja, voor zo iemand doet U Uw ogen open,*
> *en U brengt mij met U in het gericht.*
> 4 *Wie zal een reine geven uit een onreine?*
> *Niet één.*

> 5 *Als zijn dagen vastgesteld zijn,*
> *het getal van zijn maanden bij U [bekend] is,*
> *[en] U zijn grenzen bepaald hebt, die hij niet kan overschrijden,*
> 6 *wend Uw blik [dan] van hem af, zodat hij rust heeft*
> *en als een dagloner van zijn dag geniet.*

Job gaat door met zijn zelfbeklag. Terwijl hij zo nietig is, neemt God alles waar wat hij doet *(vers 3)*. Dat doet Hij echter niet om voor hem te zorgen *(vgl. Jr 32:19)*, maar om hem *"in het gericht"* te brengen. Is dat wel eerlijk: hij de zwakke sterveling, tegenover de almachtige God? Natuurlijk zal God wel iets vinden wat niet deugt. Wie kan voor Hem staande blijven als Hij oordeelt *(Op 6:17)*?

Hij is niet alleen zwak, maar ook onrein door zijn geboorte uit een zondig mens *(vers 4)*. Daarin heeft Job gelijk. Hij spreekt hier over wat wij de 'erfzonde' noemen *(vgl. Ps 51:7; Rm 5:12)*. Alleen lijkt Job dit meer als een verontschuldiging dan als een erkenning uit te spreken. Kan hij er wat aan doen dat hij zondigt? God kan hem dat toch niet kwalijk nemen? Job geeft hiermee indirect God er de schuld van dat hij zondigt. Zo spreken veel mensen over de zonde, zowel ongelovigen als gelovigen.

> *Zie, ik ben in ongerechtigheid geboren,*
> *in zonde heeft mijn moeder mij ontvangen.*
> *(Ps 51:7)*

God heeft bij Job in zijn zwakke bestaan ook het aantal dagen van zijn leven vastgesteld *(vers 5)*. Job rekent ook in maanden *(Jb 3:6; 7:3; 21:21; 29:2)*. Het geeft de kortheid van het leven aan. De tijden van het leven van een mens zijn in Gods hand *(Ps 31:16)*. De mens kan niets veranderen aan de grenzen van de verschillende levensfasen of de diverse perioden, hetzij van voorspoed, hetzij van tegenspoed, waarin hij zich bevindt.

Als God dat allemaal zo heeft bepaald, zo vraagt Job Hem, laat Hij hem dan wat rust geven om zijn dagen op aarde vol te maken *(vers 6)*. Laat God nu eens even niet op hem letten en even ophouden hem te kwellen. Dan kan hij nog wat genieten van het leven, zoals een dagloner na een dag hard werken van de rust geniet. Hij is dan even onder de druk van zijn baas uit. Dit is het wat Job mist.

Job ziet zijn situatie als zonder hoop | *verzen 7-12*

> 7 *Want voor een boom is er, als hij omgehakt wordt, [nog] hoop*
> *dat hij zich weer vernieuwt,*
> *en zijn jonge loten niet ophouden [uit te lopen].*
> 8 *Al wordt zijn wortel in de aarde oud,*
> *en sterft zijn stronk in het stof,*
> 9 *bij het ruiken van water zal hij [weer] uitlopen,*
> *en maakt hij [weer] een twijg, zoals een plant.*
> 10 *Maar een man sterft en is krachteloos;*
> *als een mens de geest geeft, waar is hij dan?*
> 11 *Het water loopt weg uit een meer,*
> *en een rivier verzandt en valt droog.*
> 12 *Zo gaat een mens liggen, en hij staat niet [meer] op.*
> *Totdat de hemel er niet meer is, zullen zij niet ontwaken*
> *of opgewekt worden uit hun slaap.*

Job vergelijkt de hopeloosheid van zijn situatie met een boom die wordt omgehakt *(vers 7)*. Het lijkt afgelopen te zijn met die boom, maar dat blijkt niet zo te zijn. De boom vernieuwt zich, er komt weer leven tevoorschijn. Dat is te zien aan de jonge loten die zonder ophouden weer uit de boom verschijnen. Het kan zijn dat zijn wortel in de aarde oud is en dat zijn stronk stervende is *(vers 8)*. Toch zal blijken dat de wortel, zodra hij water 'ruikt', wat wil zeggen zodra er maar enig water bij in de buurt komt, niet dood is *(vers 9)*. Hij maakt, terwijl hij stervende lijkt, vanuit de kracht van het leven dat nog in hem is, weer een twijg, net zoals dat bij een jonge plant gebeurt.

Met *"een man"* – met wie hij best wel weer zichzelf kan bedoelen – is dat anders, zegt Job *(vers 10)*. Als hij sterft, is het over en uit met zijn leven op aarde. Er is geen restje kracht in hem overgebleven om tot nieuw leven te komen. Hoewel Job dit zo zegt, lijkt hij toch niet totaal zonder hoop te zijn, want hij vraagt zich af waar zijn geest is als hij is gestorven. Zonder hoop kan een mens niet leven. Zonder hoop wordt elk lijden ondraaglijk. Er moet een opstanding zijn. Juist dat maakt de natuur duidelijk wanneer na de dood van de winter het nieuwe leven in de lente weer zichtbaar wordt.

Het tegenwoordige lijden maakt het leven van een gelovige tot een schrikwekkend bestaan als er geen opstanding zou zijn *(vgl. 1Ko 15:19)*.

Als wij alleen in dit leven op Christus onze hoop gevestigd hebben, zijn wij de ellendigste van alle mensen. (1Ko 15:19)

Job vergelijkt het leven met water dat wegloopt uit een meer of dat zich bevindt in een rivier die verzandt en droogvalt *(vers 11)*. Water dat is verdwenen, is niet meer te verzamelen *(2Sm 14:14a)*. Zo is het met een mens die in het graf ligt en niet meer opstaat om weer als mens op aarde te leven *(vers 12)*. Dat staat voor Job net zo vast als dat er aan het bestaan van de hemel boven de aarde geen einde komt. Als iemand eenmaal gestorven is, zal hij niet uit zichzelf wakker worden en ook niet door iemand anders uit zijn doodsslaap worden opgewekt.

Het gaat hier niet over het wel of niet geloven van Job in een opstanding, want dat doet hij *(Jb 7:4; 19:25)*, al is het voor hem nog vaag hoe dat zal gaan. Dat zien we in de volgende verzen.

Toch een vage hoop? | *verzen 13-17*

> 13 *Och, stopte U mij maar in het graf,*
> *verborg U mij maar totdat Uw toorn zich afkeert;*
> *stelde U maar een grens voor mij vast en dacht U maar aan mij!*
> 14 *Als een man gestorven is, zal hij [dan] weer levend worden?*
> *[Dan] zou ik alle dagen van mijn strijd hopen,*
> *totdat er voor mij verandering zou komen.*
> 15 *U zou roepen, en ík zou U antwoorden,*
> *U zou verlangen naar het werk van Uw handen.*
> 16 *Maar nu telt U mijn voetstappen;*
> *U bewaart [mij] niet vanwege mijn zonde.*
> 17 *Mijn overtreding is in een buidel verzegeld,*
> *en U houdt mijn ongerechtigheid bijeen.*

In deze verzen beluisteren we in Jobs woorden toch iets van hoop, hoe vaag en vertekend die hoop door zijn verkeerde gedachten over God ook is. Hij verzucht tegen God of Hij hem in het graf zou willen stoppen *(vers 13)*. Dan zou hij verborgen zijn voor Zijn toorn. Die zou hem dan niet meer raken. Hij verlangt ernaar in het dodenrijk te wachten tot God Zijn houding tegenover hem zou veranderen en zou ophouden Zijn schepsel te

achtervolgen. Dit betekent dat hij een mogelijkheid van verandering veronderstelt.

In het woord *"totdat"* klinkt iets door van een vage hoop dat Gods toorn niet altijd op hem zal blijven rusten. Hij wenst dat God een grens aan zijn lijden stelt en aan hem denkt. Hoe uitzichtloos zijn lijden ook is, toch blijft in hem de hoop sluimerend aanwezig dat dit lijden een keer ophoudt. Hoezeer Job ook ervaart dat God Zijn gezicht van hem heeft afgewend, toch laat de gedachte hem niet los dat God aan hem denkt.

Job vraagt zich af of een man, als hij gestorven is, weer levend zal worden *(vers 14)*. Tevoren, in *vers 12*, heeft hij duidelijk betoogd dat een mens die gestorven is niet meer terug zal keren tot de levenden. Desondanks veronderstelt hij de mogelijkheid om vanwege de toorn van God in zijn leven tijdelijk toevlucht te zoeken in het dodenrijk totdat de toorn van God geluwd is.

En dan, als dat gebeurd zou zijn, zou hij terugkeren tot het land van de levenden. Dan zou God Job roepen *(vers 15)*. Dat roepen houdt in dat God voor hem eindelijk geen tegenstander zou zijn. Job kan dan met een gerust hart antwoorden, de relatie zou hersteld zijn. Het is niet meer Job die God heeft geroepen zonder dat God hem antwoord geeft, want het omgekeerde gebeurt: God roept en Job antwoordt.

In deze nieuwe relatie zou God Jobs voetstappen tellen *(vers 16)*, dat houdt in dat God de handel en wandel van Job nauwkeurig zou nagaan. Dan niet meer om Job als vermeende misdadiger te veroordelen, want dan zal God geen acht meer geven op de (vermeende) zonden van Job. In elk geval stelt Job God nu voor als een liefdevolle en genadige God.

Dat wordt onderstreept door de beeldspraak van de verzegelde buidel vol overtredingen *(vers 17)*. Deze beeldspraak houdt in dat God de ongerechtigheid van Job bijeen zal houden en niet meer gedenken.

Helaas blijkt dat al deze mooie gedachten voor Job een fata morgana zijn, een zinsbegoocheling. Weldra zal hij, en dat gebeurt in de volgende verzen, ontgoocheld wakker worden en opnieuw de realiteit onder ogen moeten zien.

De sterkste mens legt het af tegen God | *verzen 18-22*

> 18 *Zeker, een berg die valt, vergaat,*
> *en een rots wordt van zijn plaats gehaald.*
> 19 *Water vermaalt stenen,*
> *het stof van de aarde overdekt het gewas, dat vanzelf opkomt;*
> *zo doet U de hoop van de sterveling vergaan.*
> 20 *U overweldigt hem voor altijd, en hij gaat heen;*
> *U verandert zijn gezicht en stuurt hem weg.*
> 21 *Zijn kinderen krijgen aanzien en hij weet het niet;*
> *of zij worden veracht, en hij let niet op hen.*
> 22 *Maar zijn vlees aan hem lijdt pijn;*
> *en zijn ziel binnen in hem rouwt.*

"Een berg" (vers 18) is een toonbeeld van stabiliteit. Als een berg valt, is er van zijn stabiliteit niets over. De berg is vergaan. Hetzelfde geldt voor *"een rots"* die *"van zijn plaats gehaald"* wordt. De indrukwekkendste zekerheden verdwijnen als sneeuw voor de zon als God ermee handelt. Het leven van Job leek zo stabiel als een berg en een rots. Maar zijn leven vergaat, het is van zijn vaste plaats gehaald.

Het water van de beproeving heeft zijn werk grondig gedaan *(vers 19)*. De stenen van de rots van zijn levenshuis zijn door de aanhoudende beproevingen vermalen. De stenen zijn tot stof geworden dat het gewas overdekt dat vanzelf opkomt, maar dat door het stof wordt verstikt. Het leven van Job en ook zijn leefomgeving zijn verpletterd onder de zware slagen van de rampen die over hem zijn gekomen. Zo laat God *"de hoop van de sterveling"* vergaan.

Wat kan een machteloze sterveling tegen de almachtige God beginnen *(vers 20)*? God is oneindig veel sterker. Hij overweldigt hem voor altijd. Nooit zal een sterveling een kans krijgen om het nog eens tegen God op te nemen. Hij verdwijnt uit Gods tegenwoordigheid om te verdwijnen in de dood. Eerst had hij een vriendelijk gezicht naar God. Dat was in zijn vroegere dagen van voorspoed. God heeft door Zijn plagen zijn gezicht veranderd, wat aangeeft dat God er de oorzaak van is dat zijn houding tegenover Hem is veranderd. En dan stuurt God hem ook nog eens weg naar het graf.

In het graf is hij weg uit Gods tegenwoordigheid en is hij ook weg uit zijn familie *(vers 21)*. Hoe het met zijn kinderen gaat, of ze aanzien krijgen of veracht worden, weet hij niet. Hij heeft er geen kijk meer op en geen oog meer voor.

Voor het heden heeft Job helemaal genoeg aan zichzelf *(vers 22)*. Hij leeft met als enige verwachting de dood. Zijn vlees bezorgt hem enorme pijnen. Daarbij komt dat hij in zijn ziel geen enkele vreugde kent. Hij beleeft niets anders dan rouw. Alle blijdschap is verdwenen. Wat heeft het leven nog voor zin? We zien dat Job enorm worstelt met de zin van het lijden, en dat hij in de duisternis en wanhoop van deze onduidelijkheid toch blijft zoeken naar een mogelijke uitweg, naar een mogelijke verklaring voor zijn lijden.

Hier eindigt de eerste gespreksronde. Het is duidelijk dat het boek niet afgesloten kan worden. Er komt een volgende gespreksronde.

Job 15

De tweede toespraak van Elifaz

De drie vrienden hebben ieder hun visie gegeven en Job heeft na elke toespraak geantwoord. Ze zijn echter niet uitgepraat. Elifaz, Bildad en Zofar beginnen in dit hoofdstuk aan hun tweede gespreksronde. Ze zullen halsstarrig, en feller dan in de eerste ronde, vasthouden aan hun strakke opvatting uit de eerste gespreksronde. Aan het einde van hun betoog voegen ze daaraan hun clichés toe over het vreselijke lot dat de goddelozen altijd treft. Hiermee wrijven ze Job zout in zijn wonden, want hij weet dat ze hem zien als het toonbeeld van de goddeloze die door de rechtvaardige God wordt gestraft. Net als in de eerste gespreksronde reageert Job op ieder van de vrienden.

Job wordt door zijn eigen mond veroordeeld | *verzen 1-6*

> *1 Toen antwoordde Elifaz, de Temaniet, en zei:*
> *2 Zal een wijze antwoorden met wetenschap [die als] wind [is]?*
> *Zal hij zijn buik vullen met oostenwind?*
> *3 Bestraft hij met woorden [die] nutteloos zijn,*
> *en met uitspraken waarvan hij geen voordeel heeft?*
> *4 Ja, jíj doet de vreze [Gods] teniet,*
> *en neemt het gebed voor het aangezicht van God weg.*
> *5 Want je [eigen] mond geeft je ongerechtigheid te kennen,*
> *je hebt de tong van de sluwen gekozen.*
> *6 Je [eigen] mond verklaart je schuldig, en niet ik;*
> *je lippen getuigen tegen je.*

In deze tweede, kortere, gespreksronde spreken de drie vrienden in dezelfde volgorde. Elifaz begint weer. Hij is tot nu toe de voorzichtigste en ook waardigste van de drie geweest. Hij geeft Job antwoord op diens verweer op de woorden van Zofar *(vers 1)*. In zijn eerste rede tegen Job heeft hij op betrekkelijk vriendelijke toon gesproken. In deze tweede rede verandert zijn toon. Hij heeft met stijgende verontwaardiging de reacties van Job op de visies van hen, zijn vrienden, aangehoord. Uit het smeulende

vuurtje van verontwaardiging komt in dit hoofdstuk een steekvlam voort. Op scherpe toon wijst hij Job terecht. Van zijn oorspronkelijke voorzichtigheid en waardigheid is weinig terug te vinden.

Job spreekt niet als een wijze *(Jb 12:3; 13:2)*, zo stelt hij enigszins sarcastisch in een retorische vraag *(vers 2)*. Dat blijkt wel uit zijn antwoorden. De wetenschap die hij daarin uitspreekt, is niets anders dan veranderlijke, ongrijpbare wind, die geen enkel houvast geeft. Het is gewoon gebakken lucht. Nee, het is nog een slag erger, het is als een *"oostenwind"*. De oostenwind is een droge en verdorrende wind die een oogst kan verwoesten. Dat vult echt zijn buik niet. Daarmee bedoelt hij dat daarin geen enkel voedsel zit, niets wat enige grond geeft aan zijn beweringen van onschuld. Integendeel, het is verwoestend en schadelijk voor zijn eigen argumenten.

Job kan zijn vrienden wel willen bestraffen, maar zijn woorden raken kant noch wal, ze zijn *"nutteloos"* *(vers 3)*. Zijn krachtige uitspraken, de 'statements' die hij meent te maken, leveren hem *"geen voordeel"*. Elifaz hanteert het gebruikelijke argument in discussies die je niet kunt winnen. Wanneer je een ander niet kunt overtuigen omdat hij een goed weerwoord heeft, betitel je de woorden van die ander gewoon als luchtfietserij.

In de ogen van Elifaz maakt Job het zelfs nog bonter. Jobs woorden en uitspraken zijn niet alleen zinloos, ze hebben een verwoestende uitwerking op iemands vrees voor God en op zijn gebed tot God *(vers 4)*. Uit wat Job zegt, blijkt dat er bij hem geen enkele vrees voor God meer is. Hij tart God door aan zijn onschuld vast te houden, terwijl hij toch moet inzien dat God hem vanwege zijn zonden in ellende dompelt. Met een dergelijke opstelling neemt Job zijn gebed voor het aangezicht van God weg, dat wil zeggen dat hij het krachteloos maakt. Hij hoeft er niet op te rekenen dat God zijn gebed verhoort.

Het is wel duidelijk uit alles wat Job heeft gezegd, dat God niet naar hem kan luisteren. Zijn eigen woorden maken alles duidelijk *(vers 5)*. Moet je toch eens horen wat een ongerechtigheid er uit zijn mond komt. Wat een ongehoorde uitspraken over God! Daarbij komt nog dat Job *"de tong van de sluwen gekozen"* heeft. In zijn eerste rede heeft Elifaz nog algemeen over *"de sluwen"* gesproken. Nu beschuldigt hij Job er rechtstreeks van dat hij

een van hen is. Deze niet zo fraaie beoordeling houdt de beschuldiging van huichelarij in. Job spreekt leugenachtig.

Er hoeft helemaal niemand te getuigen tegen Job, want alles wat er uit zijn eigen mond komt, bewijst dat hij schuldig is *(vers 6)*. We zien hierin een parallel met wat tegen de Heer Jezus is gezegd *(Mt 26:65)*. Als Job zich niet schuldig voelde, zou hij niet zulke woorden spreken, aldus Elifaz. Elifaz vergeet dat ook werkelijk onschuldige mensen hun onschuld willen verdedigen. Hij is daar blind voor vanwege zijn kortzichtige kijk op God en Diens handelingen met mensen. Samen met zijn vrienden hamert hij constant op hetzelfde aambeeld: Job lijdt enorm, dus heeft hij enorm gezondigd; Job zegt dat hij onschuldig is, dus is hij een huichelaar, want natuurlijk is hij schuldig *(vgl. Jb 9:20)*. Van zijn eerdere pogingen om Job te troosten blijft niets over.

Is Job wijzer of beter dan anderen? | *verzen 7-13*

> 7 *Ben jij de eerste mens die geboren werd?*
> *Ben jij vóór de heuvels voortgebracht?*
> 8 *Heb jij geluisterd in de verborgen raad van God?*
> *En heb jij de wijsheid naar je toe getrokken?*
> 9 *Wat weet jij dat wij niet weten?*
> *[Wat] begrijp jij dat bij ons ontbreekt?*
> 10 *Onder ons is ook een grijsaard en een stokoude,*
> *ouder van dagen dan jouw vader.*
> 11 *Zijn de vertroostingen van God te klein voor je,*
> *of woorden in zachtheid met je [gesproken]?*
> 12 *Waarom voert je hart je [zo] mee,*
> *en waarom flikkeren je ogen,*
> 13 *dat je je geest tegen God keert*
> *en [zulke] woorden uit je mond laat gaan?*

Elifaz stelt Job een aantal vragen. Het zijn retorische vragen. De vragen houden beschuldigingen in. Ze moeten Job duidelijk maken dat hij arrogant is. Hij moet zich gaan realiseren dat hij meent heel wat te zijn en heel wat te weten, maar dat daarvoor geen enkele grond is.

Elifaz stelt de retorische vraag of Job *"de eerste mens"* is *"die geboren werd"* en of hij *"vóór de heuvels voortgebracht"* is *(vers 7)*. Daarmee onderstreept

Elifaz zijn stelling dat ouderdom de bron is van de wijsheid. Tevens meent hij de bewering van Job, dat hij wijsheid bezit, te hebben weerlegd. Elifaz gaat ervan uit dat wijsheid afhankelijk is van ouderdom: hoe ouder, hoe wijzer. Hij verwijt Job dat die doet alsof hij vele malen ouder en daarom wijzer is dan Elifaz.

Denkt Job soms dat hij vóór de heuvels is voortgebracht? Heuvels verwijzen ook naar de schepping en vertegenwoordigen stabiliteit *(vgl. Ps 90:2; Sp 8:25; Gn 49:26)*. Natuurlijk is Job niet de eerste mens die werd geboren en natuurlijk is hij niet vóór de heuvels voortgebracht, maar Job spreekt alsof dat wel zo is, vindt Elifaz. Elifaz legt de nadruk op 'jij', waarmee hij de felheid in zijn betoog onderstreept. De voorzichtigheid van zijn eerste betoog is totaal verdwenen.

Vervolgens vraagt Elifaz aan Job of hij soms een voor stervelingen verborgen raadszitting van God heeft bijgewoond *(vers 8)*. Daar moet hij dan de wijsheid hebben opgedaan die hij nu voorgeeft te bezitten. Die wijsheid heeft hij naar zich toe getrokken en bezit hij alleen, terwijl die voor alle anderen verborgen blijft. Ook deze absurde voorstelling van de manier waarop Job zijn wijsheid zou hebben verkregen, is om Job van zijn arrogantie af te helpen.

Job verbeeldt zich wel heel wat, maar hij vergist zich schromelijk als hij meent dat hij meer weet dan zijn vrienden. Meent Job echt dat hij iets weet wat zij niet weten *(vers 9)*? Die aanmatiging van Job is volledig onaanvaardbaar. Het lijkt erop dat Elifaz gekrenkt is in zijn trots. We beluisteren zijn zelfingenomenheid. Denkt Job werkelijk dat hij meer begrip heeft van de situatie dan zij? Laat hij niet menen dat het hun aan begrip ontbreekt.

Bij hen is *"een grijsaard en een stokoude" (vers 10)*. Waarschijnlijk bedoelt Elifaz zichzelf. Ouderen hebben in de opvatting van Elifaz per definitie de wijsheid. Job kan wel de illusie koesteren dat hij die heeft, maar bij hen is zelfs iemand die nog ouder is dan Jobs vader. Wat wil Job daar nog tegen inbrengen? Hij moet maar eens ophouden te doen alsof hij de wijsheid in pacht heeft. Dat kan hij toch niet volhouden tegenover de zwaargewichten die Elifaz naar voren schuift? Wat Elifaz vergeet, is dat hij menselijke wijsheid aanvoert en niet de wijsheid van God. Een mens blijft een mens, hoe oud hij ook is.

In *vers 11* noemt Elifaz de dienst van de vrienden *"vertroostingen van God"* voor Job. Het zijn niet alleen vertroostingen die van God komen, maar het betekent ook dat het geweldig grote vertroostingen zijn. Die geweldig grote vertroostingen zouden dan de zegeningen zijn waarop ze hebben gewezen en die Jobs deel worden als hij zijn zonden zou belijden. Je moet toch wel veel verbeeldingskracht hebben om uit zulke beschuldigingen als de vrienden doen, vertroosting te halen. Ook waagt Elifaz het om de scherpe, beschuldigende taal die ze tegen Job gebruiken *"woorden in zachtheid met je [gesproken]"* te noemen.

Het zit volgens Elifaz helemaal niet goed met Jobs hart *(vers 12)*. Daarin is veel boosheid op God en opstand tegen Hem, waardoor hij zich laat meeslepen. Zijn ogen laten dat zien. Ze flikkeren van toorn. Job onderwerpt zich niet aan God, maar zijn geest keert zich tegen God *(vers 13)*. Dat blijkt wel uit de woorden die hij uit zijn mond laat gaan. Daarmee zegt Elifaz dat Job welbewust de woorden spreekt die hij laat horen. Dat er een zwaar gekweld man aan het woord is die zijn emoties niet altijd in bedwang heeft, is voor Elifaz niet aan de orde.

De heiligheid van God | *verzen 14-16*

> 14 *Wat is de sterveling dat hij zuiver zou zijn,*
> *en dat hij, geboren uit een vrouw, rechtvaardig zou zijn?*
> 15 *Zie, [zelfs] op Zijn heiligen vertrouwt Hij niet,*
> *en [zelfs] de hemel is niet zuiver in Zijn ogen.*
> 16 *Hoeveel te meer is [dan] een man afschuwelijk en verdorven*
> *die het onrecht indrinkt als water!*

In zijn eerste rede heeft Elifaz al over de heiligheid van God gesproken *(Jb 4:17-19)*. Hier doet hij dat opnieuw en vat daarmee zijn eerste betoog in enkele woorden samen. Hij wil Job ervan overtuigen dat diens beroep op zijn onschuld geen grond heeft. Er is namelijk geen sterveling die zuiver is voor God *(vers 14)*. Geen mens die ooit uit een vrouw is geboren, is rechtvaardig. Daarmee vertelt hij Job niets nieuws. Job heeft dat zelf al gezegd *(Jb 14:4)*. Het lijkt erop dat Elifaz niet goed naar Job heeft geluisterd.

Hij past alles allemaal alleen op Job toe en vergeet dat hij zelf ook een mens is. Hij oordeelt, maar vergeet zichzelf te oordelen *(vgl. Rm 2:1)*. Hij zou er goed aan doen zijn plaats naast Job in te nemen, zoals Elihu dat later doet *(Jb 33:6)*. Hij is net als Job een sterveling en geboren uit een vrouw en daarom net zomin zuiver en rechtvaardig tegenover God als Job.

Daarom bent u niet te verontschuldigen, mens, wie u ook bent die oordeelt; want waarin u de ander oordeelt, veroordeelt u zichzelf; want u die oordeelt, bedrijft dezelfde dingen. (Rm 2:1)

God vertrouwt volgens Elifaz zelfs niet op *"Zijn heiligen"*, dat zijn de engelen *(vers 15)*. 'Vertrouwen op' heeft hier de betekenis van 'bouwen op'. Niet alleen de aarde met de mensen, maar ook de hemel met de hemelse wezens is niet zuiver in Gods ogen *(vgl. Jb 25:4-5)*. Ze zijn allemaal schepselen van Hem, en als Schepper hoeft Hij niet te bouwen, te vertrouwen, op Zijn schepselen. Het klinkt indrukwekkend, maar wat voor bewijs heeft Elifaz voor zijn beweringen? Dat God niet vertrouwt op enig schepsel hoort tot Zijn Wezen. Hij is de volmaakt Onafhankelijke, Die alles in Zichzelf vindt. Alles buiten Hem moet op Hem vertrouwen.

Als God niet vertrouwt op hen die zo dicht bij Hem zijn, en Zijn woonplaats *"de hemel"* zelfs niet zuiver is in Zijn ogen, hoe moet Hij dan een man als Job zien? Dat kan niet anders zijn dan als *"afschuwelijk en verdorven" (vers 16; vgl. Jb 25:6)*. Elifaz tekent Job hier als iemand van wie God een afschuw heeft, iemand die Hij als verdorven ziet. De reden voor Gods afschuw, zo verklaart Elifaz, is dat Job iemand is *"die het onrecht indrinkt als water" (vgl. Jb 34:7; Sp 19:28)*. Zo is zijn hele leven geweest en zo is het nog steeds. Jobs leven is vanaf het begin tot nu toe doordrenkt van onrecht. Daarom is hij in deze ellende gekomen en daarom bevindt hij zich nog steeds daarin.

Een verdorven getuige spot met het recht,
en de mond van de goddelozen verslindt onrecht.
(Sp 19:29)

De ervaring van de goddeloze | *verzen 17-24*

> *17 Ik zal het je te kennen geven, luister naar mij;*
> *wat ik gezien heb, zal ik vertellen,*
> *18 wat de wijzen bekendgemaakt hebben,*
> *en [wat] men voor hun vaderen niet verborgen heeft.*
> *19 Aan hen alleen was het land gegeven,*
> *en geen vreemde ging door hun midden.*

> 20 *Alle dagen doet de goddeloze zichzelf verdriet aan;*
> *en voor de geweldpleger is een [klein] aantal jaren weggelegd.*
> 21 *Het geluid van angstaanjagende dingen [klinkt] in zijn oren;*
> *[zelfs] tijdens de vrede komt de verwoester naar hem toe.*
> 22 *Hij verwacht niet dat hij terugkeert uit de duisternis,*
> *omdat er met een zwaard op hem geloerd wordt.*
> 23 *Hij zwerft rond om brood. Waar is het?*
> *Hij weet dat een dag van duisternis voor hem ophanden is.*
> 24 *Benauwdheid en angst overvallen hem;*
> *ze overweldigen hem als een koning die klaar is voor de strijd.*

Zelfbewust wijst Elifaz op zijn autoriteit om Job te onderrichten *(vers 17)*. Zoals Job aan de vrienden gevraagd heeft om naar hem te luisteren *(Jb 13:6,17)*, zo gebiedt Elifaz nu Job naar hem te luisteren. Job kan immers niet om de waarnemingen heen die hij, Elifaz, met zijn eigen ogen heeft gedaan. In zijn eerste rede heeft hij al een beroep gedaan op waarneming *(Jb 4:8,12-16)*. Zijn waarnemingen sluiten aan bij de traditie, bij wat de wijzen hebben bekendgemaakt en aan de vaderen is overgeleverd *(vers 18)*. Daarvan heeft hij kennis genomen en dat als waarheid omhelsd. Dit laatste is de kern van zijn tweede rede.

Elifaz put zijn wijsheid uit puur menselijke bronnen. Daarmee meent hij Job te kunnen overtuigen. Maar met al zijn kennis, verkregen door waarneming en traditie, heeft Elifaz geen kennis van God en ook niet van zijn eigen hart en zeker niet van het waarom van het lijden dat Job ondergaat.

In *vers 19* zou het kunnen gaan om Teman, het land waar Elifaz vandaan komt en dat bekendstond om zijn wijsheid *(Jr 49:7; Ob 1:8-9)*. In elk geval is het een land waar wijzen woonden die nergens anders te vinden waren. Dat land was aan hen gegeven. Het maakte hen echter niet nederig, maar ze beroemden zich op hun wijsheid. Dat er geen vreemde door hun midden ging, kan betekenen dat niemand hun wijsheid kon beïnvloeden met verkeerde ideeën. Het was een onvermengde, zuivere wijsheid. Elifaz blaast hier wel heel hoog van de toren over de wijsheid die hij heeft waargenomen bij anderen en vooral bij zichzelf.

Na zijn uitvoerige inleiding begint Elifaz in *vers 20* met de inhoud van zijn tweede betoog. In de *verzen 20-24* past hij zijn verkregen wijsheid toe

op een goddeloze bullebak. Een goddeloze, zegt Elifaz, doet zichzelf alle dagen verdriet aan *(vers 20)*. Job is alle dagen in verdriet, maar dat doet hij door zijn goddeloosheid zichzelf aan. De geweldpleger leeft slechts *"een [klein] aantal jaren"*. Job moet daarmee maar rekening houden als hij volhardt in zijn verzet tegen God.

Elifaz spreekt in algemeenheden, maar de toepassing ervan op Job ligt er dik op. Hij heeft er geen oog voor dat wat hij zegt, lang niet voor alle zondaren geldt. Zo weten we van de goddeloze koning Manasse, die veel geweld pleegde, dat hij maar liefst vijfenvijftig jaar heeft geregeerd *(2Kr 33:1; vgl. Ps 73:3)*.

Vers 21 is ook een duidelijke zinspeling op Job, want Job heeft zich in de weergave van zijn leed in deze bewoordingen uitgelaten in zijn eerste klacht *(Jb 3:25-26)*. Hij heeft dat gezegd in de nood van zijn ziel, zittend op de puinhopen van een verwoest leven. Dat Elifaz ongevoelig is geweest voor deze uitingen van smart, blijkt hier. Hij gebruikt deze woorden nu tegen Job.

Een goddeloze bullebak kan inderdaad in rijkdom en overvloed leven, terwijl het minste en geringste onbekende geluid dat hij hoort hem de stuipen op het lijf jaagt. Iemand die een schuldig geweten heeft, heeft geen rust. Hij leeft constant in vrees en voelt nooit enige zekerheid dat hij veilig is. Zelfs als het ogenschijnlijk goed gaat met hem, komt de verwoester tot hem.

De uitzichtloze situatie waarin hij dan terechtkomt, is niet omkeerbaar *(vers 22)*. Hij verwacht ook geen verandering. De duisternis waarin hij zich bevindt, zal hij niet verlaten. Het noodlot heeft toegeslagen en hij kan niet anders dan dit accepteren, hoe groot de weerzin daartegen ook is. Hij wordt voortdurend bedreigd door het gevaar van een plotselinge gewelddadige dood.

Vanwege alle rampen die hem hebben getroffen, is hij ook vervallen tot de bedelstaf *(vers 23)*. Hij probeert zijn leven te rekken door overal naar brood te zoeken, maar hij weet niet waar het te vinden is. De situatie is uitzichtloos. Wat hem wacht, zo weet hij, is *"een dag van duisternis"*. Die dag van ondergang is *"voor hem ophanden"* als een dag die door hem met zijn eigen hand bewerkt wordt. Het is echt allemaal zijn eigen schuld.

Vrede en voorspoed hebben plaatsgemaakt voor *"benauwdheid en angst" (vers 24)*. Die overvallen hem, zonder dat hij in staat is zich ertegen te verzetten. Hij wil het wel, maar hij kan het niet. Hij wordt erdoor overweldigd volgens een van tevoren beraamd plan. De verschrikkingen waardoor hij is overvallen en overweldigd, zijn als een koning die na een goede voorbereiding klaar is voor de strijd en ten strijde trekt. Job kan zich niet verzetten en is verslagen.

Hun vergelding | *verzen 25-35*

25 *Ja, hij strekt zijn hand tegen God uit,*
en hij verheft zich tegen de Almachtige.
26 *Hij rent op Hem af met [opgeheven] nek,*
met de dikke knoppen van zijn schilden [vooruit].
27 *Want hij heeft zijn gezicht bedekt met zijn vet,*
en hij heeft een vetlaag op zijn lendenen gedaan.
28 *Hij bewoont verwoeste steden,*
uizen waarin niemand [meer] woont,
bestemd om een puinhoop te worden.
29 *Hij zal niet rijk worden, zijn vermogen houdt geen stand,*
en hun bezit breidt zich niet uit over de aarde.
30 *Hij kan de duisternis niet ontwijken,*
een vlam verdroogt zijn jonge loot;
hij gaat weg door de adem van [Gods] mond.
31 *Laat hij niet vertrouwen op iets wat nutteloos is, [waardoor] hij misleid wordt;*
want iets nutteloos zal hij [als] vergelding krijgen.
32 *Terwijl het zijn [sterf]dag nog niet is, zal [die] vervuld worden,*
en zijn palmtak zal niet groen worden.
33 *Hij zal zijn onrijpe druiven afstoten als een wijnstok,*
en zijn bloesem afwerpen als een olijfboom.
34 *Ja, de gemeenschap van de huichelaars is onvruchtbaar,*
en het vuur verteert de tenten van [hen die] geschenken [aannemen].
35 *Zij zijn zwanger van moeite en baren onheil,*
en hun buik brengt bedrog voort.

Elifaz betoogt dat het lijden dat hij in de vorige verzen heeft beschreven, over de goddeloze komt omdat hij in opstand zijn hand *"tegen God"* uitstrekt en omdat hij zich verheft *"tegen de Almachtige" (vers 25)*. Hij spreekt nog steeds in algemeenheden, maar Job zal zich direct aangesproken weten. Wie anders dan Job balt de vuist naar God en staat in rebellie tegen Hem op?

De hele beschrijving doet onrecht aan wie Job werkelijk is en wat hij doormaakt. Het getuigt van weinig invoelingsvermogen om zo te spreken over en tot een rechtvaardig man als Job die zwaar te lijden heeft. Het moet ons duidelijk maken hoe hard wij kunnen zijn in ons oordeel over iemand die lijdt. Dat oordeel wordt harder naarmate de lijdende zich niet herkent in onze beoordeling en zich er zelfs tegen verzet.

We voelen ons dan in onze 'theologie' aangevallen; en daarmee valt of staat onze identiteit. In plaats van dat toe te geven gaan we in de loopgraven en blijven onze waarheidspijlen afvuren opdat de lijdende er toch maar een keer door geraakt zal worden. Volgens onze opvatting zal dat het einde van zijn lijden betekenen en ons gelijk zal zijn bewezen. Dit laatste is het belangrijkste punt: wij hebben geen gezichtsverlies geleden.

Elifaz houdt Job voor dat hij God als zijn vijand ziet en op Hem afrent om Hem te verslaan *(vers 26)*. *"Met [opgeheven] nek"*, dat wil zeggen in overmoed, houdt hij vast aan zijn verzet tegen God. Hij is niet van plan zijn nek te buigen en zich aan Hem te onderwerpen. Integendeel. Hij stormt op God af *"met de dikke knoppen van zijn schilden [vooruit]"* om zich te verdedigen tegen de pijlen die God op hem afschiet.

Hij denkt ook dat hij alle recht heeft om zich zo tegen God te verweren. Het vet op zijn gezicht en de vetlaag op zijn lendenen duiden op de welvaart van Job *(vers 27)*. Vet is een beeld van welvarendheid. Elifaz zegt dat het gezicht en de lendenen van Job daarmee bedekt waren door zijn eigen toedoen. Hij veronderstelt dat Job zijn welvaart aan zijn eigen verdienste toeschreef.

Wat Elifaz van Job zegt, herinnert aan de redenering van de latere Nabal, die al zijn bezittingen als zijn eigen bezittingen beschouwde, zonder enige dankbaarheid aan David *(1Sm 25:11)*. Elifaz suggereert dat Job door zijn voorspoed zich van God heeft afgewend *(vgl. Dt 32:15)*, waardoor God hem

weer alles heeft ontnomen wat Hij hem eerst had gegeven. Wat Elifaz veronderstelt, gaat in tegen het getuigenis dat God Zelf van Job heeft gegeven *(Jb 1:1,8; 2:3)*.

Met de beschrijving in de *verzen 28-35* geeft Elifaz de toestand weer waar de goddeloze in terecht zal komen. Feitelijk is het de situatie waarin Job verkeert en waarin hij volgens Elifaz is beland door zijn opstand tegen God. Hij kan daaruit aflezen dat Job een goddeloze is. Alleen iemand die zwaar heeft gezondigd, wordt zo door God gestraft.

De feiten bewijzen het. Kijk maar naar zijn woonplaatsen. Die zijn verwoest *(vers 28)*. Er is geen huis meer om in te wonen. Hij zit op een puinhoop. Hij hoeft zich geen illusies te maken over rijk worden, want hij is alles kwijt en heeft niets waarmee hij opnieuw zou kunnen beginnen *(vers 29)*. Het vermogen dat hij bezat, is verdwenen. Het bleek geen stand te houden toen de rampen hem troffen. Aan de uitbreiding van zijn bezit is een einde gekomen.

De duisternis van het lijden die over hem is gekomen, kan hij niet uit de weg gaan *(vers 30; vgl. verzen 22-23)*. Hij zit erin en kan er niet uit. Hij is erdoor omgeven. *"Zijn jonge loot"*, waarmee zijn kinderen worden bedoeld, komt niet tot leven. De vlam van Gods oordeel die uit Zijn mond komt *(vgl. 2Th 2:8a)*, heeft hun leven weggenomen.

En dan zal de wetteloze geopenbaard worden, die de Heer <Jezus> zal verteren door de adem van Zijn mond ... (2Th 2:8a)

Nee, er is niets waarop hij kan vertrouwen om uit de ellende te komen *(vers 31)*. Elk vertrouwen zal nutteloos en misleidend blijken te zijn. Als hij op iets vertrouwt wat nutteloos is, zal hij nutteloosheid als vergelding krijgen. Het onderstreept de waardeloosheid van dergelijk vertrouwen. Zijn dood zal erdoor bespoedigd worden *(vers 32)*. Zijn leven zal eerder afgelopen zijn dan de bedoeling was.

Het groene van nieuw leven zal hij niet zien. Als er al iets is wat op vrucht lijkt, zal dat blijken onrijpe vrucht te zijn *(vers 33)*. Zelfs de belofte van vrucht, die in de bloesem wordt gezien, blijft onvervuld. Dat houdt in dat de nakomeling van de goddeloze zal omkomen. Dat moet een klap in het gezicht van Job zijn, die kort geleden al zijn kinderen heeft verloren.

Elifaz besluit zijn beschrijving met een verklaring van wat *"de gemeenschap van de huichelaars"* oplevert *(vers 34)*. Duidelijk is dat hij Job tot die gemeenschap rekent. De gemeenschap van de huichelaars is een gezelschap dat uit huichelaars bestaat. Hun gemeenschappelijk deel en doel is huichelarij. Wie deel uitmaakt van die gemeenschap, *"is onvruchtbaar"*. Een gemeenschap van huichelaars is geen hechte eenheid, maar bestaat uit individuen die alleen voor zichzelf leven. De familie of vrienden die ze hebben, zullen ze verliezen. Er is niets aanwezig wat God of anderen als vrucht zouden kunnen genieten.

Elifaz voegt eraan toe dat de woningen van hen die *"geschenken"* aannemen, dat wil zeggen die zich laten omkopen, door vuur worden verteerd. Levens die op omkooppraktijken zijn gebaseerd, hebben geen basis, maar worden verwoest. Hiermee insinueert Elifaz dat Job geschenken heeft aangenomen en dat daarom zijn woningen zijn verteerd. Het hoort allemaal bij iemand die een huichelaar is.

Huichelaars en omkoopbare mensen zijn per definitie onbetrouwbare mensen *(vers 35)*. *"Zij zijn zwanger van moeite en baren onheil."* De plannen die zij maken en uitvoeren, zijn kwaad. Wat zij in hun gedachten uitbroeden en wat uit hen voortkomt, is een plaag voor anderen. Zij produceren alleen onheil en bedrog.

Elifaz is klaar met zijn beschrijving van het kwaad dat volgens hem alle goddeloze mensen treft. Dat hij Job deze dingen voorhoudt, wil zeggen dat hij Job als zo iemand ziet. Hiermee slaat hij de plank helemaal mis. En dat niet alleen. Hij voegt enorm toe aan het toch al zo zware lijden van Job. Het is een volkomen misplaatste beschuldiging van een oprecht man.

Job 16

Antwoord van Job aan Elifaz

Hoewel Elifaz in zijn tweede betoog veel scherper en onbedachtzamer is geweest dan in zijn eerste betoog, heeft niets van wat hij heeft gezegd, Jobs geweten geraakt. In de reactie van Job valt op dat hij zo in beslag genomen wordt door zijn relatie met God, dat al het andere daarbij op de achtergrond komt. Dit bewijst de echtheid van zijn geloof: hij *wil* God begrijpen.

Job verwijt zijn vrienden hun hardheid | *verzen 1-5*

> *1 Maar Job antwoordde en zei:*
>
> 2 *Ik heb al vaak dergelijke dingen gehoord,*
> *jullie zijn allemaal moeitevolle vertroosters.*
> 3 *Is er een einde aan de woorden van wind?*
> *Of wat maakt jullie [zo] stellig als jullie antwoord geven?*
> 4 *Zou ík ook spreken zoals jullie,*
> *ls jullie ziel in de plaats van mijn ziel was?*
> *Zou ik woorden aaneenrijgen tegen jullie,*
> *en zou ik mijn hoofd over jullie schudden?*
> 5 *Ik zou jullie met mijn mond bemoedigen;*
> *medelijden zou mijn lippen inhouden.*

Als Elifaz klaar is met zijn tweede toespraak tegen Job, geeft Job antwoord *(vers 1)*. Hij zegt dat Elifaz hem niets nieuws heeft verteld *(vers 2)*. Wat hij heeft gehoord, heeft hij al zo vaak van zijn vrienden gehoord. Het is niet meer dan een herhaling van zetten. In de verbeelding van Elifaz zijn de woorden die hij en zijn vrienden tot Job hebben gesproken *"vertroostingen van God" (Jb 15:11)*. Maar Job heeft er geen goed woord voor over en noemt hen *"moeitevolle vertroosters" (vgl. Jb 13:4)*.

Hun woorden zijn voor hem *"woorden van wind"*, precies de uitdrukking die Elifaz heeft gebruikt om Jobs woorden mee aan te duiden *(Jb 15:2)*. Is hun voorraad winderige, holle frasen nog niet uitgeput *(vers 3)*? Ze blijven hun ongegronde beschuldigingen maar uiten. Ze kunnen beter 'een einde'

breien aan hun woordenbrij en hun mond houden. Zo maken zij zijn lijden alleen maar zwaarder in plaats van lichter. Waar halen ze hun stellige antwoorden toch vandaan? Waar het werkelijke probleem bij hem zit, ontgaat hun volledig. Niet een van hun woorden treft daarom doel.

De rollen moesten maar eens omgedraaid zijn *(vers 4)*. Zij moesten zich maar eens in zijn positie bevinden en hij in die van hen. Zou hij dan ook zo spreken als zij? Zou hij ellenlange redevoeringen tegen hen houden om hen te overtuigen van hun zonden die hen in deze rampspoed hadden gebracht, zoals zij nu doen bij hem? Zou hij spottend medelijdend zijn hoofd over hen schudden tijdens hun verdediging, zoals zij nu doen over hem als hij zich verdedigt?

Job heeft vragen gesteld over hoe hij zou reageren als de rollen omgedraaid zouden zijn. Die vragen zijn terecht. Hij mag dat vragen. Het laat zien dat we iemand die in nood is alleen kunnen helpen als we iets van die nood uit eigen ervaring kennen of ons eerst enigermate in iemands situatie inleven en meevoelen *(vgl. Hb 13:3; Mt 8:17; 2Ko 1:3-7)*.

De vrienden hebben zich de verwijten van Job op de hals gehaald door alles achterwege te laten wat met echte vriendschap te maken heeft. Ze behandelen Job als een vreemde, terwijl ze toch zijn vroegere leven hebben gekend. Nu plaatsen ze daar vraagtekens bij en uiten zelfs beschuldigingen naar aanleiding van zijn huidige toestand.

Job gaat zover in zijn verdediging, dat hij beweert dat hij zich met zekerheid anders zou opstellen dan zijn vrienden nu tegenover hem doen als zij in zijn schoenen zouden staan *(vers 5)*. Hij zou als een echte trooster met hen omgaan. Dit zegt hij om aan te geven wat hij zo erg bij zijn vrienden mist. Hij zou hen bemoedigen met de juiste woorden. Op de juiste tijd zou hij weten te zwijgen om hen daardoor zijn medelijden met hen te laten voelen.

Mogelijk reageert Job hier wat getergd. Ook de Heer Jezus is in die zin door de mensen gehouden *"voor een geplaagde, door God geslagen en verdrukt" (Js 53:4)*. Zoals Job heeft Hij niet gereageerd op de plagen die over Hem kwamen. Hij heeft alles overgegeven *"aan Hem Die rechtvaardig oordeelt" (1Pt 2:23b)*.

Gods toorn en Zijn gebruik van de mens | *verzen 6-14*

> 6 *Als ik [echter] spreek, wordt mijn leed niet verzacht;*
> *en [als] ik ophoud, wat gaat er [dan] van mij weg?*
> 7 *Zeker, nu heeft Hij mij laten bezwijken.*
> *U hebt heel mijn gemeenschap verwoest.*
> 8 *U hebt mij gegrepen, [en] dat is als een getuige [tegen mij];*
> *en mijn vermagering beschuldigt mij, zij getuigt openlijk tegen mij.*
> 9 *Zijn toorn verscheurt en haat mij;*
> *Hij knarsetandt tegen mij;*
> *mijn Tegenstander scherpt Zijn ogen tegen mij.*
> 10 *Zij sperren hun mond tegen mij open;*
> *smadelijk slaan zij mij op de kaak;*
> *zij komen allen samen tegen mij.*
> 11 *God heeft mij aan een verkeerde overgegeven,*
> *en heeft mij uitgeleverd in de handen van goddelozen.*
> 12 *Ik had rust, maar Hij heeft mij gebroken,*
> *en mij bij de nek gegrepen en mij verpletterd;*
> *Hij heeft mij neergezet als een doelwit voor Hem.*
> 13 *Zijn schutters omringen mij;*
> *Hij splijt mijn nieren en spaart [mij] niet,*
> *Hij giet mijn gal op de aarde uit.*
> 14 *Hij breekt mij met breuk op breuk,*
> *Hij stormt tegen mij aan als een held.*

Job heeft zijn vrienden op niet mis te verstane wijze gezegd hoe fout ze hem behandelen, hoe hij mededogen bij hen mist, en hoe hij zou zijn als de rollen omgedraaid zouden zijn. Hij heeft zijn hart over hen gelucht, maar zijn leed is er niet door verzacht *(vers 6)*. Ook als hij ophoudt met spreken, wijkt de ellende niet van hem. Niets, spreken noch zwijgen, kan zijn leed veranderen. Zijn lijden is ondraaglijk en uitzichtloos. Vandaag de dag zijn dat de twee voorwaarden om een einde aan je leven te (laten) maken. Bij Job merken we van een dergelijke instelling niets.

Zeker, hij houdt God verantwoordelijk voor zijn leed. God heeft hem laten bezwijken *(vers 7)*. In een direct aanspreken van God werpt hij Hem voor de voeten dat Hij heel zijn gemeenschap heeft verwoest. Allen aan wie hij waarde hechtte, zijn hem door God met geweld ontnomen. God heeft zijn

hele leefomgeving verwoest, waaronder ook zijn vrienden, want die keren zich ook tegen hem.

Hij voelt zich door God vastgegrepen, niet om hem te ondersteunen, maar om hem alle steun te ontnemen *(vers 8)*. God is als een getuige die met belastende verklaringen komt. Zijn vermagering komt door de honger en de honger is het gevolg van zijn zonden, zo beweren de vrienden. Hij kan zijn magere lichaam en armoede niet loochenen. Iedereen ziet het en het is als een openlijke getuige tegen hem. Hij kan praten wat hij wil over zijn onschuld, maar zijn situatie logenstraft alles wat hij tot zijn verdediging aanvoert.

Hij strijdt een hopeloze strijd. Wat wil je ook als *Gods* toorn je verscheurt, als *Hij* je haat *(vers 9)*? Job hoort God als het ware tegen hem knarsetanden. Ja, hij ervaart God als zijn Tegenstander. Hij voelt Gods ogen op zich gericht, niet liefdevol, maar kritisch, met een blik die dwars door hem heen kijkt.

Ook van de zijde van de mensen – niet alleen van de drie vrienden, maar van zijn hele omgeving – ervaart Job slechts tegenstand en smaad *(vers 10)*. Hij voelt zich door allen samen belaagd. Het is één machtig vijandig bolwerk dat zich tegen hem opstelt. En wie zit daarachter? God *(vers 11)*! Maar dan moet God Zich vergissen. Hij heeft Job aan de verkeerde overgegeven en hem uitgeleverd in de handen van goddelozen. Dit kan Hij toch niet bedoeld hebben? God weet toch wel dat hij onschuldig is? Waarom handelt Hij dan zo met hem?

Job herinnert zich de tijd dat hij rust had. Hij was gelukkig en veilig, omgeven door alles wat een mens zich maar kan wensen *(vers 12)*. Maar God heeft alles, en vooral hem, *"gebroken"*. Hij is een gebroken man. God heeft hem bij de nek gegrepen zoals een roofdier met zijn prooi doet. Wie iemand bij de nek heeft, heeft hem helemaal onder controle en in zijn macht. Nadat God Job zo heeft overweldigd en machteloos gemaakt, heeft Hij hem *"neergezet als een doelwit voor Hem"*, als een schietschijf voor al Zijn pijlen.

God gebruikt, zo zegt Job, *"Zijn schutters" (vers 13)* voor het afschieten van Zijn pijlen. Hiermee bedoelt hij zijn vrienden, die hem onophoudelijk met

hun veroordelende woorden bestoken. Hij ziet hen als Gods werktuigen. Ze handelen onder Zijn controle.

God splijt zijn nieren, niet zij. De nieren zijn gevoelige, vitale organen, die het diepste innerlijk van de mens voorstellen. Job zegt dat God hem niet spaart, dat Hij hem niet ontziet. Zijn gal wordt door God op de aarde uitgegoten. Gal wordt ook wel verbonden met bitterheid. Het hele leven van Job is als bitterheid op de aarde uitgegoten.

En zo gaat het maar door. Het is *"breuk op breuk" (vers 14)*. Job voelt zich als de muren van een belegerde stad die door God Zelf wordt belegerd. Overal slaat Hij bressen in de muren en breekt Hij door. Keer op keer wordt Job lichamelijk en geestelijk aangetast door rampen en ziekten die hij ondergaat.

Job is helemaal door emotie overmand. Hij spreekt harde woorden over God. Toch blijft het ook hier voor ons oppassen geen streng oordeel over Job te vormen. God laat Job uitrazen zonder ook maar één woord van waarschuwing tot Job te richten dat hij nu zijn boekje wel te buiten gaat.

We kunnen de houding en de uitspraken van Job vergelijken met die van de Heer Jezus als het gaat om Zijn reactie op het lijden dat mensen Hem aandoen. Dan constateren we een groot verschil. Uit Zijn mond horen we nooit een beschuldiging in de richting van God. Toch heeft nooit iemand God sterker als Tegenstander ervaren dan Hij. Daarbij moeten we denken aan wat er is gebeurd tijdens de drie uren van duisternis op het kruis. Als God Hem oordeelt, komt er uit Zijn mond ook geen enkel opstandig woord tot God. Integendeel, Hij zegt: *"Maar U bent heilig" (Ps 22:4)*. Altijd heeft Hij God gerechtvaardigd.

Nog een verschil is dat de Heer Jezus onderscheid maakt tussen wat God Hem aandoet en wat de mensen Hem aandoen *(Ps 22:12-19)*. Voor Job handelen God en mensen samen in hun aanvallen op hem. Hij ziet hen samenspannen tegen hem.

Job doet een beroep op God | *verzen 15-22*

> 15 *Ik heb een rouwgewaad over mijn huid genaaid,*
> *ik heb mijn hoorn in het stof gestoken.*
> 16 *Mijn gezicht is rood van het huilen,*

en over mijn oogleden ligt de schaduw van de dood,
17 *[en dat] terwijl er geen geweld in mijn handen is,*
en mijn gebed zuiver is!
18 *Aarde, bedek mijn bloed niet,*
en laat er geen [rust]plaats zijn voor mijn geroep.
19 *Ook nu, zie, in de hemel is mijn Getuige,*
en mijn Pleitbezorger is in de hoogten.
20 *Mijn vrienden bespotten mij,*
[maar] mijn oog weent tranen tot God.
21 *Laat hij een man verdedigen bij God,*
zoals een mensenkind voor zijn vriend [doet].
22 *Want er komt [nog maar een klein] aantal jaren,*
voor ik het pad ga [waarlangs] ik niet terugkeer.

Job beschrijft weer zijn diepe verdriet. Dat is zo groot, dat hij spreekt over een geitenharen rouwgewaad dat hij over zijn huid heeft genaaid *(vers 15)*. Daarmee geeft hij aan dat hij zich maar niet tijdelijk in een rouwgewaad hult, maar dat het onlosmakelijk aan hem vastgehecht zit en dat hij er nooit vrij van komt. Zijn *"hoorn"*, een beeld van kracht, is niet verhoogd, maar heeft hij *"in het stof gestoken"*, vernederd, waarmee hij aangeeft dat er van zijn kracht niets over is.

Job heeft zo langdurig gehuild, dat zijn gezicht er rood en opgezwollen van is *(vers 16)*. Zijn ogen lijken door verdriet en de vele slapeloze nachten op de holle ogen van een stervende. Hij vraagt zich af waaraan hij al deze ellende en afbraak, al dit geweld dat over hem is gekomen, heeft verdiend. Hij weet van zichzelf dat hij niets van zijn bezittingen met geweld heeft verkregen *(vers 17)*. Zijn naasten kunnen hem nergens van beschuldigen. Tegenover hen is hij vrij in zijn geweten. Ook naar God toe is er niets wat zijn geweten belast. Zijn gebed is zuiver, zonder bijbedoelingen en vrij van de huichelarij waarvan zijn vrienden hem beschuldigen *(Jb 8:6)*. Hij kan zich vrij tegen God uiten.

Job wil dat het onrecht dat hem wordt aangedaan, na zijn dood niet zal worden vergeten. Daarom roept hij het uit tot de aarde dat die zijn bloed niet moet bedekken *(vers 18)*. Hij wil dat het net als het bloed van Abel blijft roepen tot God *(Gn 4:10; Ez 24:7-8)*, Die in de hemel is. Wanneer hij nu gedurende zijn lijden geen uitspraak kan verkrijgen die hem rechtvaardigt en

hij daardoor voor het oog van anderen als een schuldige sterft, dan moge er toch na zijn dood recht geschieden door de bloedwraak. Hij wil dat zijn geroep zonder rust blijft klinken tot hij gerechtvaardigd wordt.

Dan is er weer ineens die opflikkering van geloof en hoop. Hoezeer Job ook een enorm diepgaand conflict met God heeft, toch blijft hij op Hem hopen. Hoe hij ook, vanuit een diepe nood en meegesleept door zijn emoties, tegen God tekeergaat, hij laat God niet los. Hij keert telkens naar Hem terug. De satan heeft beweerd dat hij God zou loslaten *(Jb 1:11; 2:5)*, maar hij klampt zich telkens aan God vast.

Job ziet God als zijn Aanklager, maar tegelijk ook als zijn Getuige in de hemel *(vers 19; vgl. Ps 89:38)*. Hij is er zeker van dat God Getuige van zijn onschuld is en dat Hij daarom ook zijn Pleitbezorger, zijn Advocaat, is. Dit lijkt een tegenstelling, maar dat is het niet. Het is een geheimenis in God dat door de bekeerde zondaar wordt erkend en waarvoor hij God aanbidt. God, Die de zondaar moet oordelen, heeft Zijn Zoon gegeven. Hij heeft Zijn Zoon niet gespaard, opdat Hij de berouwvolle zondaar kan sparen. Daardoor kan de gelovige zeggen: 'Als God, Die eerst tegen mij was, nu voor mij is, wie zou tegen mij kunnen zijn?' *(Rm 8:31)*.

Hij zal [voor] eeuwig standhouden, zoals de maan;
de getuige [hoog] aan de hemel is trouw. [Sela]
(Ps 89:38)

Wat voor Job meer een vage hoop is, daarvan mogen wij zeker zijn. Wij weten dat wij een Pleitbezorger hebben, Iemand Die wij kennen, onze Hogepriester en Voorspraak, onze Heer Jezus Christus. Hij leeft als Hogepriester om altijd voor ons tussenbeide te treden en om ons te helpen in onze zwakheden *(Hb 7:25; 4:15)*. Hij leeft als Voorspraak om ons te herstellen in de gemeenschap met de Vader als we gezondigd hebben *(1Jh 2:1)*.

Daarom kan Hij ook volledig behouden wie door Hem tot God naderen, daar Hij altijd leeft om voor hen tussenbeide te treden. (Hb 7:25)

Want wij hebben niet een hogepriester die niet met onze zwakheden kan meelijden, maar [Eén] Die in alle dingen verzocht is als wij, met uitzondering van [de] zonde. (Hb 4:15)

Mijn kinderen, ik schrijf u deze dingen opdat u niet zondigt. En als iemand zondigt, wij hebben een Voorspraak bij de Vader, Jezus Christus, [de] Rechtvaardige; ... (1Jh 2:1)

Job hoeft van zijn vrienden geen hulp te verwachten. Zij drijven alleen maar de spot met hem *(vers 20)*. Zijn tranen wekken bij hen geen medelijden op. Die zijn ook niet voor hen bedoeld, maar voor God *(Ps 56:9)*. God zal ze

zien en zal, naar hij voor zeker aanneemt, een keer zijn zaak onderzoeken en dan zijn onschuld vaststellen.

Het lijkt erop dat Job met *"hij"* in *vers 21* God bedoelt voor Wie zijn oog tranen heeft geweend. Job vraagt God of Hij een man wil verdedigen bij God. Hier zien we weer die wonderlijke vereenzelviging van God de Advocaat met God de Aanklager. Job voegt er nog een vergelijking aan toe. Hij zegt dat verdedigen iets is wat *"een mensenkind voor zijn vriend [doet]"*.

'Mensenkind' is hetzelfde als 'mensenzoon' of 'zoon des mensen'. De Heer Jezus noemt Zichzelf in de evangeliën vaak 'Zoon des mensen'. Wij, die de Heer Jezus kennen, ontdekken hier in wat Job zegt de ware Middelaar tussen God en mensen, de Mens Christus Jezus *(1Tm 2:5)*. Hij is de Scheidsrechter over Wie Job eerder heeft gesproken *(Jb 9:33)*, Die Zijn hand op beiden legt, op God en op de mens.

Voor zichzelf ziet Job nog slechts een klein aantal jaren leven weggelegd *(vers 22)*. Dan zal hij het pad gaan waarop geen terugkeer mogelijk is. Het is het pad naar het graf. Dat pad gaat hij, maar het zal hem gemakkelijker vallen dat pad te gaan als hij erop mag vertrouwen dat zijn recht binnen korte tijd aan het licht zal worden gebracht.

Job 17

Antwoord van Job aan Elifaz (vervolg)

De ervaring van bittere beproeving | *verzen 1-12*

> 1 *Mijn geest is te gronde gericht,*
> *mijn dagen worden uitgeblust,*
> *de graven zijn voor mij [bestemd].*
> 2 *Voorwaar, er zijn bespotters bij mij,*
> *en mijn oog brengt de nacht door in hun bitterheid.*
> 3 *Stel U toch borg voor mij bij U;*
> *wie zal er [anders] zijn die [het] met handslag bevestigt?*
> 4 *Want U hebt hun hart voor inzicht toegesloten;*
> *daarom zult U hen niet verhogen.*
> 5 *[Zij zijn als iemand] die vrienden roept om [iets] uit te delen,*
> *terwijl de ogen van zijn kinderen bezwijken.*
> 6 *Maar Hij heeft mij tot een spreekwoord onder de volken gemaakt,*
> *en ik ben iemand die ze in het gezicht spugen.*
> 7 *Daarom is mijn oog verduisterd door verdriet,*
> *en al mijn ledematen zijn als een schaduw.*
> 8 *De oprechten zullen hierover ontzet zijn,*
> *en de onschuldige zal zich keren tegen de huichelaar.*
> 9 *De rechtvaardige zal aan zijn weg vasthouden,*
> *en wie rein van handen is, zal in kracht toenemen.*
> 10 *Maar jullie allen, keer toch om, en kom,*
> *want ik vind geen wijze onder jullie.*
> 11 *Mijn dagen zijn voorbijgegaan; mijn plannen zijn [mij] ontrukt,*
> *de verlangens van mijn hart.*
> 12 *De nacht maken zij tot dag,*
> *[en zij zeggen dat] het licht dichtbij is, ondanks de duisternis.*

Job vervolgt zijn antwoord aan Elifaz. *Vers 1* sluit direct aan op het vorige hoofdstuk. Job ziet dat zijn leven een aflopende zaak is *(Jb 16:22)*. Zijn geestkracht is gebroken. De energie van vroegere dagen is uitgeblust. Het graf ligt op hem te wachten. Hij heeft niets om naar uit te kijken behalve

de dood en het graf. Hij ziet geen hoop op gerechtigheid of verlichting van zijn ellende in dit leven. Ook als hij om zich heen kijkt, is er niets waaruit hij enige hoop op verandering ten goede kan putten. Zijn vrienden omringen hem met bespottingen, zo ervaart Job dat *(vers 2)*. Hij neemt die ook in de nacht waar en voelt in de duisternis ervan de bitterheid van de bespottingen des te meer.

Niemand wil Job bijstaan. Daarom richt Job zich weer rechtstreeks tot God met de vraag of Hij borg voor hem wil zijn en wel bij God *(vers 3)*. Een borg is iemand die de zaak van een ander op zich neemt en hem in rechte vertegenwoordigt. Hij stelt zich garant en verplicht zich te betalen als de ander in gebreke blijft. Hoewel Job zich door God als door een vijand behandeld voelt, keert hij zich niet van God af. Veeleer doet hij een beroep op de God Die hem verbrijzelt. We zien hier weer hoe Job op wonderlijke wijze God de Aanklager vereenzelvigt met God de Verdediger.

1. De enige plek van veiligheid voor Job is bij diezelfde God Die hem aanvalt.
2. Zijn enige toevlucht is de God Die hem verwoest.
3. Hij stelt zijn vertrouwen op Hem Die hem tot wanhoop drijft.
4. Hij roept tot God om hem te verdedigen tegenover de God Die hem veroordeelt.
5. Hij vraagt God om hem te bevrijden van de God Die hem tot Zijn gevangene maakt.

We kunnen zeggen dat Job ondanks God op God vertrouwt. Hij heeft al eerder uitgeroepen dat hij blijft hopen al zou God hem doden *(Jb 13:15)*. Hij weet dat hij uiteindelijk bij niemand anders dan alleen bij God terecht kan om hulp. Ook is hij er ten diepste van overtuigd dat alleen God trouw is in wat Hij belooft, dat Hij Zich aan Zijn woord houdt. Job brengt dat tot uitdrukking in de vraag wie er anders is die een belofte met een handslag bevestigt en zich vervolgens ook werkelijk aan zijn belofte kan houden. Alleen God kan dat, geen mens *(vgl. Sp 17:18; 11:15; 22:26)*.

Een mens zonder verstand bevestigt [iets] met handslag [en] stelt zich borg voor zijn naaste. (Sp 17:18)

Van zijn vrienden hoeft hij niets te verwachten. Zij hebben geen inzicht in zijn leed *(vers 4)*. Hun gebrek aan inzicht schrijft Job aan God toe. God heeft hun hart voor inzicht gesloten omdat zij hun eigen theologische denkbeel-

den op Job loslaten. Daarin laten ze zien dat ze een geheel verkeerde kijk op God hebben. Ze redeneren vanuit hun eigen opvattingen over God en *niet vanuit de gemeenschap met God*.

Het is onmogelijk een goede kijk op God te hebben zonder een relatie met Hem te hebben. Het is niet een kwestie van verstand, maar van het hart. Daarom verdienen zij het niet om eer te krijgen. God zal hen in de dialoog met Job niet verhogen. We zien dat ook aan het einde van het boek, waar we lezen dat Gods toorn tegen de vrienden ontbrandt omdat zij niet juist over Hem hebben gesproken *(Jb 42:7)*.

Job beschrijft naar aanleiding van een spreuk zijn vrienden in *vers 5* als mensen die zich vrienden noemen, maar zich niet als vrienden gedragen, want ze stellen zich onbarmhartig op. Ze doen zich voor als een weldoener die komt om wat uit te delen. Ze zijn naar Job gekomen om troost aan hem uit te delen. Maar er is iets onnatuurlijks in hun optreden. Terwijl de weldoener uitdeelt, bezwijken de ogen van zijn kinderen, wat betekent dat hij zijn eerste verantwoordelijkheid negeert. Door zijn optreden gaan de kinderen eraan onderdoor.

De spreuk maakt duidelijk hoe de vrienden met Job omgaan en wat het gevolg daarvan voor hen zal zijn. Wat zij zaaien – een vriend aanklagen –, zullen ze oogsten – schade berokkenen aan hun dierbaarste bezit. Ze vergeten dat hij hun vriend is die behoefte heeft aan medelijden en niet aan de slagen die ze hem toedienen.

Dan spreekt Job erover dat God hem vernedert en tot een spreekwoord onder de volken heeft gemaakt *(vers 6)*. De omstanders hebben de ellende van Job tot in de verre omgeving bekendgemaakt. Hij voelt zich door hen in het gezicht gespuugd. Hiermee geeft hij aan hoe diep hij zich door hen veracht voelt. Dat hij tot een spreekwoord onder de volken is geworden, is ook vandaag letterlijk waar. In het Nederlands wordt het spreekwoord ‘zo arm als Job’ gebruikt voor iemand die niets meer heeft. We kennen ook de uitdrukkingen ‘Jobstijding’ en ‘Jobsgeduld’.

Achter de verachting door zijn vrienden ziet Job Gods handelen. Hij neemt alles aan uit de hand van God en dat veroorzaakt en verdubbelt ook zijn innerlijke worstelingen. Naast de worstelingen door zijn lijden komen ook

nog de worstelingen door het onbegrip en de smaad door vrienden en bekenden.

> *Ik geef Mijn rug aan hen die [Mij] slaan,*
> *Mijn wangen aan hen die [Mij] de baard uitplukken.*
> *Mijn gezicht verberg Ik niet*
> *voor smaad en speeksel. (Js 50:6)*

De Heer Jezus heeft men letterlijk in het gezicht gespuugd *(Js 50:6)*. Hij heeft dat ook uit de hand van God aangenomen. Bij Hem heeft dat echter geen worsteling met God veroorzaakt, maar vereenzelviging met God. Hij kon tegen God zeggen: *"Al de smaad van wie U smaden, is op Mij gevallen" (Ps 69:10)*. Ook was er bij Hem geen opstand, maar overgave *(1Pt 2:23)*.

Door al het verdriet waardoor Job wordt verscheurd, is zijn oog dof geworden *(vers 7; vgl. Jb 16:16)*. Iemand die hevig huilt, waardoor de ogen met tranen zijn gevuld, ziet niets meer. Zijn ogen zijn hol en donker omrand van de vele tranen, het vele verdriet, de slapeloze nachten en zijn ziekte. Jobs ledematen, zijn hoofd en borst en armen en benen, zijn vel over been. Hij is zo vermagerd, dat zijn ledematen niet meer dan een schaduw zijn. Zijn lichaam is een skelet geworden. Er is niets wezenlijks meer aan hem.

Wat Job is overkomen en waarvan de vrienden hem beschuldigen, zal oprechte mensen met ontzetting vervullen als ze daarvan horen *(vers 8)*. Onschuldige mensen, mensen die net als Job niets kwaads op hun geweten hebben, zullen zich net als hij tegen de huichelaar keren. Job wordt door zijn vrienden van huichelarij beschuldigd, maar hij is geen huichelaar. Hij keert zich tegen een huichelaar, net als ieder doet die onschuldig is.

Job verdedigt zich tegen de valse beschuldigingen van zijn vrienden. Hij is een rechtvaardige en zal aan zijn weg vasthouden *(vers 9)*. De weg die hij is gegaan, is een weg waarop zijn handen rein zijn gebleven. Hij heeft geen oneerlijke handelingen verricht. De verborgen zonden waarvan zijn vrienden hem beschuldigen, zijn niet bij hem aanwezig. Daarom zal de kracht van zijn verdediging niet verzwakken, maar juist toenemen.

Vervolgens doet hij een dringend beroep op de vrienden, op *"jullie allen"*, dat ze toch zullen omkeren om daarna te komen *(vers 10)*. Hij wil dat ze zich omkeren, dat wil zeggen dat ze zich bekeren van hun beschuldigingen die ze tegen hem uiten. Als ze dat doen, mogen ze weer bij hem komen. Ze hebben alle drie gesproken, maar geen van hen heeft zich als een wijze

geopenbaard. Job heeft naar zo iemand onder hen gezocht, maar uit alles wat de vrienden hebben gezegd, is niet gebleken dat een van hen een wijze is. Alle drie hebben ze vanuit dezelfde overtuiging gesproken: Job lijdt zwaar, God brengt lijden als straf op de zonde, dus Job heeft zwaar gezondigd.

Job hervat in *vers 11* de klacht over zijn lot. Zijn lijden is inderdaad heel zwaar. Net als in *vers 1* vat hij het samen in drie krachtige zinnen. Zijn dagen zijn voorbij; zijn plannen zijn verijdeld; zijn wensen zijn onvervuld. Het eindstation van zijn leven, de dood, nadert snel. Hij drukt zich sterk uit als hij zegt dat zijn plannen hem *"zijn ontrukt"*. Ze zijn niet mislukt, maar de mogelijkheid om de verlangens van zijn hart vervuld te zien, is hem met geweld ontnomen. Zijn hoop is vervlogen om ooit nog doelstellingen te verwezenlijken die hij voor zijn leven had.

Voor een mens is een van de moeilijkste dingen van de dood dat hij door zijn dood van al zijn plannen niets meer kan realiseren. De ambities die hij koesterde, blijven onvervuld. Het werk waarmee hij bezig was, blijft onvoltooid. Hij kan niets meer afmaken waarmee hij bezig was en niets meer bereiken waarheen hij onderweg was. Zijn leven voelt als onvoltooid. Hoeveel plannen komen elke dag door de dood op de stapel 'onvoltooide plannen' terecht? Dat geldt zowel voor goede als voor slechte plannen.

Voor de onbekeerde mens is het te hopen dat hij door deze realiteit de toevlucht neemt tot Christus Die een werk heeft volbracht dat werkelijk compleet af is. Voor de gelovige is het te hopen dat hij zijn plannen zo maakt, dat hij er elk moment door God van kan worden weggeroepen. Plannen maken is goed, als we maar weten dat het plannen zijn die Gods goedkeuring hebben. Dan zijn het Zijn plannen met ons. Dan bepaalt Hij ook wanneer ons werk aan Zijn plan erop zit. Het is aan Hem om Zijn plan door anderen voort te zetten.

De vrienden hebben Job voorgehouden dat de nacht van ellende waarin hij zit, kan veranderen in dag *(vers 12)*. Zo vat Job de 'wijze' boodschap van de drie vrienden samen. Hij hoeft, volgens hen, alleen maar zijn zonden te belijden. Het licht is zo dichtbij, binnen handbereik, ondanks de duisternis. Als hij maar naar hen luistert. Ze hebben hem toch keer op keer voorgehouden dat God hem straft en dat God dat doet omdat hij heeft

gezondigd? Laat hij dat nou eens inzien. Dan zal het dag worden voor hem en zal het licht in zijn leven gaan schijnen, terwijl de nacht en de duisternis zullen wijken.

De vrienden kunnen dat wel zeggen, maar het zijn niet meer dan hun eigen veronderstellingen die ze baseren op hun theologie. Hun veronderstellingen kloppen niet met de werkelijkheid, dat wil zeggen zoals God die ziet. Dat komt, omdat zij geen relatie met God hebben. Daarom klopt hun theologie niet. Zonder relatie met God is het onmogelijk om Gods gedachten te begrijpen.

Het duistere uitzicht op het graf | *verzen 13-16*

> 13 *Als ik wacht, zal het graf mijn huis zijn;*
> *in de duisternis zal ik mijn bed spreiden.*
> 14 *Tot het graf roep ik: U bent mijn vader!*
> *Tot de maden: Mijn moeder en mijn zuster!*
> 15 *Waar zou mijn hoop dan nu [nog] op [gevestigd] zijn?*
> *Ja, wie zal mijn hoop aanschouwen?*
> 16 *Zij zullen met mij neerdalen [in] het graf;*
> *wij zullen tezamen in het stof afdalen.*

In tegenstelling tot de verkeerde voorstelling van zaken die de vrienden geven over een leven in het licht dat Jobs deel kan zijn *(vers 12)*, spreekt Job over wat hem werkelijk wacht *(vers 13)*. Hij ziet het graf als zijn huis en de duisternis als de atmosfeer waar hij zijn bed spreidt om eindelijk te kunnen rusten. Het graf noemt hij *"mijn vader" (vers 14)*. De maden, die zich met dode lichamen voeden, noemt hij *"mijn moeder en mijn zuster"*. Ook hen ziet hij als bloedverwanten. Job ziet zich in een familierelatie met de dood en het graf en de maden die daar zijn; verder heeft hij niets meer over.

Zijn uitzicht op het graf en de duisternis en de nauwe verbondenheid daarmee sluiten zijn blik volledig af voor iets anders. Er is niets waarop hij zijn hoop nog zou kunnen vestigen *(vers 15)*. Zijn plannen en verlangens *(vers 11)*, al zijn perspectieven, zullen met hem *"neerdalen in het graf" (vers 16)*. Dan is zijn lichaam samen met zijn plannen teruggekeerd tot het stof *(Gn 3:19)*.

Job 18

De tweede toespraak van Bildad

In dit hoofdstuk volgt de tweede toespraak van Bildad. Daarin is ook hij scherper in zijn beoordeling van Job dan in zijn eerste toespraak. Hij geeft Job geen advies noch raadt hem iets aan, maar uit slechts beschuldiging op beschuldiging. Zijn veroordeling van Job is vlijmscherp. Zijn insteek is niet veranderd. Hij volgt het patroon van de vrienden. Dat houdt in dat hij doorgaat met het beschuldigen van Job van zonden als de oorzaak van zijn lijden volgens de redenering:

1. Slechte mensen worden door God gestraft.
2. Job wordt door God gestraft.
3. Job moet wel een slecht mens zijn.

Bildad bewijst met zijn analyse van Jobs situatie opnieuw dat hij totaal onbekwaam is ook maar iets te begrijpen van de vragen die Job kwellen. Terecht heeft Job gesproken over *"moeitevolle vertroosters" (Jb 16:2)*. Bildad zit gewoon op een heel andere golflengte. Dat hij er met zijn beoordeling en veroordeling volkomen naast zit, horen we uit de mond van God aan het einde van dit boek.

Uit de zekerheid waarmee Bildad spreekt, moeten wij leren dat wij in onze meest gevestigde overtuigingen wel eens helemaal kunnen dwalen of er naast kunnen zitten. Wij zijn voor onze overtuigingen evenzeer verantwoordelijk als voor onze woorden en daden. De Enige Die ons de juiste gedachten en zuivere gevoelens kan geven, is God. Hij ook alleen kan wijsheid en kracht geven op de juiste manier met onze overtuiging naar anderen toe om te gaan.

Nieuwe verwijten | *verzen 1-3*

> *1 Toen antwoordde Bildad, de Suhiet, en zei:*
> *2 Hoe lang [duurt] het, voor jullie een einde aan [jullie] woorden maken?*
> *Krijg inzicht, en daarna zullen wij spreken.*
> *3 Waarom worden wij als vee beschouwd,*

en zijn wij onrein in jullie ogen?

Als Job klaar is met zijn reactie op Elifaz' tweede toespraak, neemt Bildad voor de tweede keer het woord *(vers 1)*. Hij heeft weer zoveel uit de mond van Job gehoord wat in strijd is met zijn theologie, dat hij zijn mond niet kan houden en Job moet antwoorden. Hij begint ermee Job te verwijten dat deze maar doorgaat met zich tegen de argumenten van zijn vrienden te verzetten *(vers 2)*. Zij zijn gekomen om hem inzicht te geven in de oorzaak van zijn lijden. Als hij dat nu maar eens erkent, kunnen ze verder spreken.

Bildad zegt hiermee dat het eigenlijk geen zin heeft om verder met Job te spreken als deze bij zijn eigenzinnige kijk op zijn situatie blijft. Desondanks wacht hij niet op Jobs reactie en gaat onverstoorbaar door met zijn scherpe betoog. Bildad is er blind voor dat het in werkelijkheid precies andersom is. Hij en zijn vrienden willen zelf niet toegeven hoe eigenzinnig ze bezig zijn. Hun steeds zwaardere verwijten zijn het gevolg van het feit dat ze geen vat krijgen op Job. Dat hij Job in het meervoud, *"jullie"*, aanspreekt, betekent dat hij in Job de vertegenwoordiger van een bepaalde klasse van mensen ziet die de positie van de vrienden ter discussie stelt.

Uit het verwijt aan Job dat hij de vrienden als stompzinnig, verstandeloos vee beschouwt *(vers 3)*, blijkt gekwetste trots. Job neemt in hun ogen een houding aan dat hij hen niet eens wil aanraken, alsof ze onrein zijn. Bildad en zijn vrienden voelen zich zeer beledigd door de reactie van Job. Hij schenkt helemaal geen aandacht aan hun visie. Zij zijn met al hun wijsheid en intellect gekomen om Job te helpen zicht te krijgen op zijn situatie en nu waagt Job het om hen als dom *"vee"* neer te zetten. Mensen die van zichzelf een hoge pet op hebben, voelen zich zeer gekwetst als anderen dat niet erkennen. Ze zullen niet tot zichzelf inkeren en zich vernederen, maar juist de ander vernederen.

Het zekere lot van de bozen | *verzen 4-7*

4 *Jij, die je ziel verscheurt in je toorn –*
zou de aarde omwille van jou verlaten worden,
en zou een rots van zijn plaats gehaald worden?
5 *Ja, het licht van de goddelozen wordt uitgedoofd,*
en de vlam van zijn vuur zal niet [meer] schijnen.
6 *Het licht wordt in zijn tent verduisterd,*

en zijn lamp boven hem wordt uitgedoofd.
7 *Zijn krachtige schreden worden belemmerd,*
en zijn [eigen] raad werpt hem neer.

Met de opmerking dat Job 'zijn ziel verscheurt in zijn toorn' werpt Bildad Job voor de voeten dat hij buiten zinnen is, dat hij als een onzinnige praat, als iemand die niet weet wat hij zegt *(vers 4)*. Job heeft beweerd dat God hem verscheurt *(Jb 16:9)*. Nee, zegt Bildad, dat doe je jezelf aan, dat doet God niet. Voor de stelligheden van Job moet iedereen en alles wijken. Iedereen kan verdwijnen en wat een symbool van standvastigheid is, kan verplaatst worden, maar het denken van Job zit muurvast. Wij zouden zeggen: al gaat iedereen op zijn kop staan, Job verandert niet van opvatting en houdt daar star aan vast.

Deze wijze van argumenteren van Bildad bewijst niets anders dan de zwakheid van zijn eigen argumenten. Wat Bildad zegt, heeft niets met de inhoud te maken. Iemand die zijn gesprekspartner niet kan overtuigen, maar zijn verlies niet wil erkennen, zal de ander van totale onbeweeglijkheid beschuldigen. Hij raakt erdoor geïrriteerd en beschuldigt de ander ervan dat hij 'niet flexibel' is in zijn opvattingen, dat hij 'vastgeroest' zit in zijn mening, dat hij 'niet wil openstaan' voor andere inzichten enzovoort.

Nou Job, zo vervolgt Bildad zijn toespraak en herhaalt zijn betoog als een leraar tegenover een leerling die traag is van begrip, je kunt er zeker van zijn dat *"het licht van de goddelozen wordt uitgedoofd" (vers 5; Jb 21:17)*. Hij bedoelt daarmee dat Job wel kan menen dat hij het licht heeft, dat hij zijn situatie goed kan beoordelen, maar dat zijn licht wordt uitgedoofd, want hij is een goddeloze. Ook de vlam van zijn vuur zal niet meer schijnen, wat wil zeggen dat zijn huis onbewoond zal zijn. Voor Bildad is het door Gods oordelen over Job en Jobs uitingen daarover zonneklaar dat Job een huichelaar en zondaar is.

Het licht dat hij over zijn leven had, waardoor hij alles in zijn juiste betekenis kon zien, is verduisterd *(vers 6)*. Job kan niet meer zien hoe de dingen werkelijk zijn, want zijn denken is verduisterd, zo oordeelt Bildad. Met *"zijn lamp"* kan de geest van een mens worden bedoeld *(Sp 20:27)*. Als een mens sterft, sterft zijn

De geest van een mens is een lamp van de HEERE, die alle schuilhoeken van zijn binnenste doorzoekt. (Ps 20:27)

geest niet, maar kan hij zijn licht niet meer laten schijnen over de dingen van dit leven. Op de dag dat zijn geest uit hem weggaat, *"op die dag vergaan zijn plannen" (Ps 146:4)*.

Zolang Job nog leeft, kan hij ook niet meer de krachtige stappen van vroeger zetten *(vers 7)*. Hij wordt daarin belemmerd door zijn moeiten en ziekten die over hem zijn gekomen door zijn zonden. Wat hij anderen heeft aangeraden, is zijn valstrik geworden. Hij komt om in zijn eigen raad. Zijn raad was om te zondigen met als doel daardoor voorspoed te krijgen. Die raad is zijn ondergang geworden.

In de val gelopen | *verzen 8-10*

> 8 *Want met zijn voeten wordt hij in een net geworpen,*
> *en hij wandelt over een vlechtwerk [van een vangkuil].*
> 9 *Een strik grijpt [hem] bij de hiel,*
> *een valstrik overweldigt hem.*
> 10 *Een touw is voor hem in de aarde verborgen,*
> *een val is voor hem [verborgen] op het pad.*

Bildad wijdt uit over de vergelding die het deel is van de goddeloze. In de *verzen 8-10* gebruikt hij de illustratie van een valstrik om wilde dieren mee te vangen. Hij past dit toe op het verstrikt raken van een kwaadaardige persoon, met wie hij niemand anders dan Job bedoelt. De gedachte is dat wie erop uit is om slechte dingen te doen, de gevolgen daarvan te dragen krijgt. Het is de wetmatigheid dat waar een goddeloze ook heengaat, hij uiteindelijk verstrikt zal raken in de dood. *"Wat een mens zaait, dat zal hij ook oogsten" (Gl 6:7b)*.

Iemand die belemmerd wordt in zijn wandel door zijn zonden *(vers 7)*, zal ook niet ver komen. Hij wordt stilgezet omdat hij in een net geworpen wordt *(vers 8)*. Hij beseft niet dat hij over een valkuil loopt waarover een vlechtwerk is gelegd. Als hij daarover loopt, zakt hij door het vlechtwerk heen en komt in de valkuil terecht. Hier wordt benadrukt dat hij die weg zelf kiest en daarmee ook zelf kiest voor zijn ondergang.

In *vers 9* wordt de klemtoon gelegd op het plotselinge van zijn ondergang. Ineens wordt hij in zijn wandel gestopt doordat een strik hem bij de hiel grijpt. Hij kan geen stap meer verzetten. De situatie overvalt en overwel-

digt hem, zonder dat hij zich eruit kan bevrijden. Hij heeft dit niet voorzien, er geen rekening mee gehouden.

In *vers 10* gaat het meer om het onvermijdelijke. Iemand die de weg van zonde gaat, krijgt onvermijdelijk te maken met een touw en een val die voor hem verborgen zijn. Ze liggen daar speciaal voor hem die een weg van zonde gaat. Hij zal erdoor omstrikt en gevangengenomen worden. Dit lot treft ieder die de weg van de zonde gaat. Job moet weten dat hij in de ellende als in een valkuil zit omdat hij de weg van de zonde is gegaan.

Angst, ziekte en dood | *verzen 11-15*

> 11 *Verschrikkingen jagen hem rondom angst aan*
> *en jagen zijn voeten voort.*
> 12 *Zijn kracht zal tot honger worden,*
> *en de ondergang staat klaar aan zijn zijde.*
> 13 *De eerstgeborene van de dood zal de stukken van zijn huid verteren,*
> *zijn ledematen zal hij verteren.*
> 14 *Zijn vertrouwen zal uit zijn tent gerukt worden;*
> *dat doet hem voortschrijden naar de koning van de verschrikkingen.*
> 15 *In zijn tent woont wat niet van hem is;*
> *over zijn woning zal zwavel gestrooid worden.*

Bildad vervolgt zijn beschrijving van het lot dat, naar hij meent, de slechterik – waarvan de beschrijving duidelijk op Job wijst – treft. De slechterik wordt omgeven door verschrikkingen, waardoor hij voortdurend in angst verkeert *(vers 11)*. Hij is schichtig en laat zich erdoor op de vlucht jagen. Dat verteert zijn kracht, zonder dat hij eten heeft waardoor hij kan aansterken *(vers 12)*. De honger kwelt hem. Vlak naast hem, *"aan zijn zijde"*, staat *"de ondergang"* klaar om hem in te rekenen. De ondergang wordt beschreven als een persoon, alsof het een metgezel betreft, iemand die Job begeleidt, maar dan als een soort aasgier, die erop wacht dat hij bezwijkt om zich dan aan hem te goed te doen.

> *Hij trof al het eerstgeborene in Egypte,*
> *de eerste [vruchten] van de mannelijke kracht*
> *in de tenten van Cham. (Ps 78:51)*

"De eerstgeborene van de dood" wil zeggen het krachtigste van de dood *(vers 13; vgl. Ps 78:51; Gn 49:3)*. Bildad zegt hiermee dat Job is geslagen met de vreselijkste en meest verwoestende ziekten die de dood ooit heeft gebruikt om een mens tot zijn prooi te

maken. Door deze ziekten wordt de huid van Job aan stukken gescheurd en worden zijn ledematen verteerd. In zijn schildering van het lot van de goddeloze zien we in Bildad een woordkunstenaar. Tegelijk toont zijn woordkeus een moeilijk te overtreffen wreedheid om dit alles als een satirisch wapen tegen de intens en onschuldig lijdende Job te zeggen.

En hij is nog niet uitgesproken. De zonden die hij bij Job veronderstelt, zijn er de oorzaak van dat zijn vertrouwen op een gelukkig huiselijk leven is weggerukt *(vers 14)*. Het was een vals vertrouwen, want er waren verborgen zonden. Daarom is hij nu op weg naar de dood, door Bildad, weer met grote retoriek, *"de koning van de verschrikkingen"* genoemd. Dat mag voor Bildad zo zijn, voor Job houdt de dood geen verschrikking in, zoals we eerder hebben gezien. Ook voor ons is de vrees voor de dood weggenomen, omdat de Heer Jezus *"hem die de macht over de dood had, dat is de duivel"* heeft tenietgedaan *(Hb 2:14)*.

Waar Job woonde, woont nu wat anders *(vers 15)*. We kunnen hierbij denken aan honger, armoede en andere zaken die niet bij hem hoorden toen hij er in voorspoed en welvaart woonde. Zijn woning zal een voor mensen onbewoonbaar verklaarde woning blijven. Er zal namelijk *"zwavel"* over zijn woning worden gestrooid. Het is een eeuwige veroordeling, zoals die ook over Sodom en Gomorra is gekomen *(Dt 29:23; Gn 19:24)*.

... zeggen dat heel zijn land zwavel en zout, een brandplek, is; dat het niet wordt bezaaid, er niets op groeit en er geen enkel gewas opkomt, zoals bij de omkering van Sodom en Gomorra, Adama en Zeboïm, die de HEERE omgekeerd heeft in Zijn toorn en in Zijn grimmigheid – (Dt 29:23)

Wortel en tak vergaan | *verzen 16-20*

16 Vanonder verdorren zijn wortels,
en vanboven worden zijn twijgen afgesneden.
17 De gedachtenis aan hem zal van de aarde vergaan,
en hij zal geen naam hebben op de straten.
18 Men zal hem wegstoten van het licht in de duisternis,
en men zal hem van de wereld verjagen.
19 Hij zal geen zoon of kleinzoon hebben onder zijn volk,
en niemand zal in zijn woning overblijven.
20 Over de dag van zijn [ondergang] zullen zij die na hem komen, ontzet zijn,
en de ouderen zullen met schrik bevangen worden.

In deze verzen beschrijft Bildad de omverwerping van de familie van de boosdoener. Hij vergelijkt hem met een boom met wortels en twijgen *(vers 16; vgl. Ps 37:35-36)*. Job is een boom die geen mogelijkheid tot groei heeft – zijn wortels verdorren – en waarvan wordt afgesneden wat eruit is voortgekomen. De wortels en twijgen wijzen op de welvaart, het geluk en de kinderen van de goddeloze. Dat zal allemaal vergaan, van top tot teen.

Ik heb een gewelddadige goddeloze gezien,
die zich wijd vertakte als een bladerrijke inheemse boom.
Maar hij ging voorbij, en zie, hij was er niet [meer];
ik zocht hem, maar hij was niet te vinden. (Ps 37:35-36)

Niemand zal nog aan de boosdoener denken *(vers 17)*. Iedereen is blij van hem af te zijn en wil hem zo snel mogelijk vergeten. Voor mensen die veel goeds voor de samenleving hebben gedaan, wordt nog wel eens een gedenkteken opgericht. Dat zal voor Job niet zo zijn. Zijn naam zal nooit meer worden genoemd. Hoezeer Bildad zich hierin vergist heeft, is ons wel duidelijk. De naam van Job leeft voort en is een van de bekendste namen uit de oudheid.

Vanaf *vers 18* gaat het niet meer om de familie en de attributen van de goddeloze, maar om de goddeloze zelf. Bildad voorspelt dat men de goddeloze, en hij bedoelt duidelijk Job, zal wegstoten van het licht in de duisternis *(vers 18)*. Niemand wil iets met hem te maken hebben. Hij wordt zelfs van de wereld verjaagd. Niemand gunt hem daarop nog een plek. Dat wil zeggen dat men hem in de duisternis van de dood jaagt.

Daarop sluit de zinspeling van Bildad aan die hij opnieuw doet op de dood van Jobs kinderen *(vers 19; Jb 8:4)*. Job zal kinderloos zijn en daardoor geen erfgenaam of opvolger hebben. Zijn woning zal leeg zijn, want iedereen is gestorven. Wij kunnen ons nauwelijks voorstellen hoe groot de tragedie voor een man in die dagen was om geen erfgenaam te hebben. Daardoor ontgaat ons waarschijnlijk ook dat die opmerking Job door merg en been moet zijn gegaan en hem diep door zijn ziel moet hebben gesneden.

De dag van Jobs ondergang zal grote beroering veroorzaken bij allen die na hem komen, dat zijn de komende generaties, en ook bij de ouderen, zijn tijdgenoten *(vers 20)*. Zij zullen zich ontzet en verschrikt afvragen hoe een zo voorspoedig en welvarend man tot een dergelijke extreme armoede kon vervallen.

Conclusie van Bildad | *vers 21*

> 21 *Zeker, zo [vergaat het] de woning van wie onrecht doet,*
> *en dit is de plaats [van hem die] God niet kent.*

Bildad eindigt in stijl, *zijn* stijl wel te verstaan. Zijn hele tweede toespraak is genadeloos hard. In zijn eerste toespraak *(Job 8)* liet hij nog doorschemeren dat Job misschien niet tot de goddelozen behoorde. Deze tweede toespraak laat daarover geen enkele twijfel bestaan. Hij is er *"zeker"* van dat alle onheil waarover hij heeft gesproken de goddeloze – lees: Job – zal treffen.

Dan volgt een nadere omschrijving van een goddeloze. De goddeloze, dat wil zeggen Job, is de man die *"onrecht"* heeft gedaan. Hij is iemand die *"God niet kent"*. Dat zijn woning is weggevaagd, is daarvan het bewijs. Wat hem is overkomen, overkomt alleen iemand die God niet kent, die niet met Hem in verbinding staat.

Hieruit blijkt weer de kortzichtigheid van Bildad en zijn beide vrienden. Zij doen alsof iedere goddeloze zal overkomen wat door Bildad in dit hoofdstuk naar voren is gebracht. Dat is niet waar. Iedereen ziet dat er goddeloze mensen zijn die voorspoed hebben en dat er rechtvaardige mensen zijn die lijden.

Deze kortzichtigheid is het gevolg van een eenzijdige kijk op God. God is inderdaad rechtvaardig. Maar niet elke zonde wordt al op aarde vergolden en niet elke goede daad wordt al op aarde beloond. Als we daar geen oog voor hebben, hebben en geven we een verkeerd beeld van God. De vrienden zijn een waarschuwend voorbeeld voor ons om niet op een simplistische wijze een idee over God te vormen en dat vervolgens op allerlei situaties toe te passen. God is veel groter dan wij met ons verstand kunnen bevatten.

Job 19

Antwoord van Job aan Bildad

In dit hoofdstuk horen we het antwoord van Job aan Bildad. De inhoud van dit hoofdstuk laat zich in vier coupletten verdelen:

1. Ten eerste de wanhoop van Job over de hardnekkige aanvallen van de vrienden die over hem heen walsen *(verzen 2-5)*.
2. Dan komt zijn wanhoop over God, Die hem heeft verlaten en, naar zijn gevoelens, ten onrechte blijft aanvallen *(verzen 6-12)*.
3. Vervolgens zijn wanhoop dat God zijn naasten en zelfs zijn vrouw van hem heeft vervreemd *(verzen 13-20)*.
4. Maar ten slotte richt hij zich in het geloof op Iemand, zijn Losser, Die hem aan het einde zal verlossen *(verzen 21-27)*, met als gevolg daarvan dat hij aan zijn vrienden een oproep doet *(vers 21)* en een waarschuwing geeft *(verzen 28-29)* om op te houden met hun valse beschuldigingen.

Hoelang gaan de vrienden nog door? | *verzen 1-6*

> *1 Job antwoordde echter en zei:*
>
> *2 Hoelang blijven jullie mijn ziel bedroeven,*
> *en mij met woorden verbrijzelen?*
> *3 Jullie hebben mij nu [al] tien keer schande aangedaan;*
> *jullie schamen je niet om mij [zo] hard te behandelen.*
> *4 Maar ook als ik werkelijk gedwaald heb,*
> *zal mijn dwaling [dan toch] bij míj overnachten?*
> *5 Als jullie je werkelijk boven mij verheffen,*
> *en mijn schande als bewijs tegen mij aanvoeren,*
> *6 weet dan dat God mij neergedrukt heeft,*
> *en mij [met] Zijn vangnet omsingeld heeft.*

Net als de vorige keren antwoordt Job op wat er tegen hem is gezegd, dit keer door Bildad *(vers 1)*. Hij vraagt Bildad en in hem de beide andere vrienden hoelang ze nog blijven doorgaan met hem te beschuldigen *(vers 2)*. Ze bedroeven zijn ziel er intens mee. Zijn gevoelens worden door de

woorden van Bildad en zijn vrienden diep gekwetst en verbrijzeld. Ze maken hem innerlijk helemaal kapot met wat ze tegen hem zeggen.

Ze hebben hem nu al *"tien keer* [een uitdrukking die 'tig keer', dat is heel vaak, betekent *(Gn 31:7; Nm 14:22)*] *schande aangedaan"* met hun ongegronde beschuldigingen *(vers 3)*. Telkens heeft hij hen gewezen op hun dwaling en hun beschuldigingen ontkend. Ze hebben nog geen enkele beschuldiging met bewijzen kunnen staven. Hun veronderstelling is dat hij lijdt omdat hij heeft gezondigd. Ondanks hun gebrek aan bewijs voor hun beschuldigingen schamen ze zich niet hem zo hard te behandelen.

Hun optreden tegenover Job is ronduit schaamteloos. Hun komst was toch bedoeld om hem te troosten?

Laat staan, zo zegt Job, dat ik werkelijk gedwaald heb. Wat heb ik jullie daar dan mee aangedaan *(vers 4)*? Ik heb het toch alleen mijzélf aangedaan? Dan hoeven jullie je daar toch niet zo druk over te maken? Jullie hebben geen recht om mij zo hardhandig te behandelen. Jullie nemen nu de plaats van God in. Jullie verheffen je boven mij met jullie uitspraken over de zonden die ik zou hebben gedaan *(vers 5)*. Jullie kijken op mij neer en praten vanuit de hoogte tegen mij. Jullie maken jezelf groot ten koste van mij. Als bewijs voor jullie beschuldigingen voeren jullie *"mijn schande"* aan. Die schande zou ik over mij hebben gehaald door mijn zonden.

Maar ik heb niet met jullie te doen, ik heb met God te doen *(vers 6)*. Gód heeft mij neergedrukt in de smaad en de schande. Als jullie iemand willen aanklagen, dan moeten jullie niet mij, maar God aanklagen! Dat moeten ze maar eens goed tot zich laten doordringen. Job ziet in alles Gods hand. Alleen heeft hij er geen verklaring voor waarom Gods hand zo zwaar op hem drukt, terwijl de vrienden beweren dat die hand in tucht op hem is neergekomen vanwege zijn zonden.

Job denkt dat God zonder reden tegen hem is. Zijn vrienden denken dat God alle reden heeft om tegen hem te zijn. Ze hebben geen van beiden gelijk, want God is vóór Job. De toorn van God is op het kruis in alle hevigheid tegen de Heer Jezus ontbrand, maar niet tegen Job.

Job voelt zich door Gods vangnet van moeiten en rampspoed omsingeld, waaruit hij zich niet kan bevrijden. Dat staat tegenover de beweringen van Bildad dat Job door eigen schuld in dat net is terechtgekomen *(Jb 18:7-8)*.

Tegelijk is daar ook het aspect dat God Job met Zijn vangnet naar Zich toetrekt. Job is er nog niet aan toe zich aan God uit te leveren, maar hij is wel voortdurend naar Hem op zoek.

Door God verstoten en verlaten | *verzen 7-12*

> 7 *Zie, ik roep: Geweld! maar ik krijg geen antwoord;*
> *ik roep om hulp, maar er is geen recht.*
> 8 *Hij heeft mijn weg versperd, zodat ik er niet door kan gaan,*
> *en op mijn paden heeft Hij duisternis geplaatst.*
> 9 *Van mijn eer heeft Hij mij beroofd,*
> *en de kroon van mijn hoofd heeft Hij weggenomen.*
> 10 *Hij heeft mij aan alle kanten afgebroken, zodat ik [ten onder] ga,*
> *en heeft mijn hoop losgetrokken als een boom.*
> 11 *Hij heeft Zijn toorn tegen mij laten ontbranden,*
> *en mij tegenover Hem beschouwd als [een van] Zijn vijanden.*
> 12 *Zijn troepen zijn tezamen gekomen,*
> *zij hebben hun weg naar mij gebaand,*
> *en zich gelegerd rondom mijn tent.*

Job roept dat het recht in zijn geval geweld wordt aangedaan *(vers 7)*. Hij zegt dat het God is Die dat doet. Desondanks richt Job zich tot God om hulp. Zijn schreeuw om hulp vindt echter geen gehoor bij Hem. Hij krijgt zijn recht niet. Er is niemand die het voor hem opneemt, niemand die zegt dat het lijden dat hij ondergaat, onterecht is en van hem moet worden weggenomen.

Vanaf *vers 8* beschuldigt hij God rechtstreeks dat Hij hem het leven onmogelijk maakt. Zijn levensweg wordt door God versperd en is daardoor onbegaanbaar *(vers 8)*. En de paden die hij gegaan is, heeft God in duisternis gehuld, zodat hij elke oriëntatie kwijt is. Hij kan geen kant op. Wij zouden zeggen: Hij ziet geen licht aan het einde van de tunnel. Er is nergens een uitweg te bespeuren.

Job beschuldigt God ervan dat Hij hem van zijn eer heeft beroofd en de kroon van zijn hoofd heeft weggenomen *(vers 9)*. Er is niets over van het aanzien dat hij vroeger had en de rijkdom die hij als een kroon bezat en hem waardigheid verleende *(Sp 14:24)*. Zijn goede naam en faam zijn eraan gegaan.

Job beschrijft de ruïnering van zijn leven in beelden. Als een gebouw wordt hij door God gesloopt, zodat er niets anders dan een puinhoop over is *(vers 10)*. Hij is ten onder gegaan omdat God hem rondom aan alle kanten heeft afgebroken: materieel, in zijn gezin, in zijn gezondheid, in zijn sociale contacten en in zijn vriendschapsbetrekkingen. Hij vergelijkt zichzelf ook met een boom die door een orkaan van zijn wortels is *"losgetrokken"*. Daardoor is hij nu zonder hoop op leven.

Hij beschouwt zichzelf als het mikpunt van Gods toorn die in alle felheid tegen hem is ontbrand *(vers 11)*. Dat geeft hem het gevoel dat God hem behandelt alsof hij een vijand van Hem is. Zijn verlangen gaat naar God uit, maar toch brengt God al deze ellende over hem. Hij begrijpt niets van deze 'oorlogssituatie', waarom God Zich zo tegen hem opstelt. Daar heeft hij God toch geen aanleiding toe gegeven?

Job ziet de rampen die over hem zijn gekomen als *"Zijn troepen"* *(vers 12)*. Het is alsof God in de rampen Zijn legers op hem afstuurt. Die legers hebben zich hun weg naar hem gebaand, wat erop duidt dat ze zich door niets hebben laten tegenhouden. Ze hebben hun uiterste best gedaan om de tent, de woonplaats, van Job te bereiken om die te kunnen belegeren. Het is alsof zijn kleine, nietige tent een machtig en vijandig fort met dikke muren is. Waar is God toch mee bezig? Het is voor Job geen vraag *dat* God dit heeft gedaan. Zijn kwellende vraag is en blijft *waarom* God dit heeft gedaan.

Job redeneert in feite precies zo als zijn vrienden. Hij meent ook dat God rampspoed over een mens brengt als deze zondigt. De vrienden concluderen uit de rampspoed die hem heeft getroffen dat hij moet hebben gezondigd. Job weet dat dit niet zo is. Daardoor komt hij in groot conflict met zijn denken over God. Hij weet dat hij niets heeft gedaan wat dit lijden rechtvaardigt, maar toch straft God hem. Het probleem zit niet bij hem, daarom ... moet God verkeerd bezig zijn.

God verdraagt Jobs beschuldigingen, tot Zijn tijd gekomen is om hem in Zijn heilige tegenwoordigheid te brengen. Ieder die in mateloos lijden is, kan enige tijd met de vraag worstelen waarom God dit heeft laten gebeuren. Zolang wij niet in dergelijk lijden geweest zijn, doen we er goed aan

ons oordeel over de beschuldigingen die Job uit, maar op te schorten tot we God hebben horen spreken.

Wat we wel mogen weten, is dat God ons niet als Zijn vijanden beschouwt als lijden ons leven binnenkomt. We kunnen Gods weg met ons niet altijd begrijpen, maar we mogen wel weten dat voor hen *"die God liefhebben, alle dingen meewerken ten goede" (Rm 8:28)*. Daarbij komt dat Hij als Hij ons tuchtigt, daarmee Zijn liefde voor ons toont, en bewijst dat Hij ons als Zijn zonen ziet *(Hb 12:6)*. Van enige vijandschap tegenover ons is geen sprake.

...; want wie [de] Heer liefheeft, tuchtigt Hij en Hij geselt iedere zoon die Hij aanneemt. (Hb 12:6)

Veracht door de mensen | *verzen 13-20*

13 *Mijn broeders heeft Hij ver van mij weggedaan;*
en wie mij kennen, zijn geheel van mij vervreemd.
14 *Mijn naaste verwanten blijven weg,*
en mijn bekenden vergeten mij.
15 *Mijn huisgenoten en mijn slavinnen beschouwen mij als een vreemde;*
een buitenstaander ben ik in hun ogen.
16 *Ik riep mijn dienaar, maar hij antwoordt niet;*
ik moet hem smeken met mijn mond.
17 *Mijn adem is vreemd voor mijn vrouw;*
en ik stink voor de kinderen van mijn buik.
18 *Zelfs de jonge kinderen verachten mij;*
als ik opsta, spreken zij mij tegen.
19 *Alle mensen met wie ik vertrouwelijk overlegde, hebben een afschuw van mij,*
en hen die ik liefhad, hebben zich tegen mij gekeerd.
20 *Mijn beenderen kleven aan mijn huid en aan mijn vlees;*
en slechts mijn tandvlees bleef mij over.

In dit gedeelte gaat Job over van Gods vijandschap tegenover hem naar de afschuw van de mensen tegenover hem. Na zijn totale afbraak voelt hij zich door iedereen in de steek gelaten. Ook hiervan zegt hij dat het iets is wat God hem aandoet. Veel van wat hij zegt over de houding van de mensen tegenover hem, kunnen we toepassen op wat mensen de Heer Jezus hebben aangedaan en hoe ze Hem hebben beschouwd. De Heer is naar

waarheid van allen verlaten geweest. Job ziet geen verklaring voor wat mensen hem aandoen, maar de Heer wist volmaakt waarom Hij zo werd behandeld en waarom men Hem zo beschouwde.

Het is een grote kwelling dat zij van wie je steun zou mogen verwachten, onbereikbaar voor je zijn geworden als je intens lijdt. Ze komen niet meer naar je toe, maar laten je vallen. En als ze naar je toe komen, voel je toch een enorme afstand omdat ze je niet begrijpen, niet kunnen meelijden of zelfs met raadgevingen komen die je pijn doen. God laat toe dat we teleurgesteld worden in ons vertrouwen op onze relaties, ook in de meest intieme, om ons te leren alleen op Hem ons vertrouwen te stellen. Als Hij dat doel heeft bereikt, openbaart Hij Zich aan ons.

Broers of broeders, die er altijd voor je waren, op wie je kon rekenen juist in tijden van nood, laten het afweten *(vers 13)*. Zijn vrienden, *"wie mij kennen"*, doen alsof hij een vreemde voor hen is *(vgl. Ps 69:9)*. Deze broeders en vrienden hebben niets van de broeder en vriend van wie Salomo zegt: *"Een vriend heeft te allen tijde lief, en een broeder wordt in benauwdheid geboren" (Sp 17:17)*. Een echte vriend heeft niet alleen lief als het goed met je gaat, maar ook als het slecht met je gaat. In tijden van nood zal die vriend een broeder worden, iemand die als een familielid de last zal helpen dragen *(vgl. Gl 6:2)*. Het volmaakte voorbeeld hiervan is de Heer Jezus. Hij is zo voor ons en stelt ons nooit teleur.

Een vreemde ben ik geworden voor mijn broeders,
een onbekende voor de kinderen van mijn moeder.
(Ps 69:9)

Draagt elkaars lasten, en zo zult u de wet van Christus vervullen. (Gl 6:2)

Job is volledig aan lager wal geraakt. Daarom zoeken zijn naaste familieleden hem niet meer op *(vers 14)*. Ze willen niet in het gezelschap van zo'n man gezien worden. Ze schamen zich voor hem. Zijn bekenden denken zelfs niet meer aan hem en vergeten hem. Er zijn belangrijkere dingen te doen dan zich bezig te houden met iemand die zichzelf zo in de nesten heeft gewerkt. Zolang het iemand goed gaat en er enige eer of voordeel mee te behalen is een bezoekje te brengen, doen we dat. Maar als er iets als medelijden wordt gevraagd, laten we het afweten. We kunnen niet goed met lijden van anderen omgaan.

Door zijn huisgenoten en slavinnen wordt Job als een vreemde beschouwd, als iemand die niet bij hen hoort *(vers 15)*. Ze boden hem niet alleen geen hulp, maar verbraken hun relatie met hem. Het gaat hier om hen die hem in de periode van voorspoed in het dagelijks leven van nabij hebben meegemaakt. Nu staren ze hem aan alsof ze hem nog nooit hebben gezien, als iemand die uit een ander land komt, met een andere taal en andere gewoonten.

De dienaar die vroeger zijn opdrachten gewillig en trouw uitvoerde, is nu doof voor de stem van Job als deze hem bij zich roept *(vers 16)*. Hij antwoordt niet en doet alsof Job lucht voor hem is. Waarom zou hij Job nog dienen? Job kan hem niets meer geven, geen beloning en geen straf. Vroeger kon een hand- of hoofdbeweging genoeg zijn om de dienaar iets te laten doen. Nu moet Job zijn mond gebruiken om iets van zijn dienaar gedaan te krijgen. En in plaats van hem te bevelen vernedert Job zich ertoe zijn dienaar te smeken.

Jobs vrouw is blijkbaar bij hem gebleven, al is ze niet, wat een vrouw behoort te zijn, een hulp voor haar man *(vers 17)*. Ook zij ziet hem als een voorwerp van Gods ongenoegen en laat hem alleen in zijn lijden. Ze blijft op een afstand, waardoor ze zijn adem niet kan ruiken. De liefde die er tussen haar en Job was, is verkoeld. Het is uiterst tragisch als in een huwelijk een tragedie die een van beide echtelieden treft, verwijdering veroorzaakt. Nood zou juist tot een grotere eenheid tussen man en vrouw moeten voeren.

Met *"de kinderen van mijn buik"* kunnen niet Jobs eigen kinderen worden bedoeld. Die zijn immers allemaal gestorven. Met *"mijn buik"* bedoelt Job vermoedelijk de buik van zijn moeder, waaruit hij is geboren. *"De kinderen"* zijn dan zijn broers en zussen. Zij knijpen de neus voor hem dicht, zo stinkt hij vanwege de etterende wonden die zijn lichaam bedekken.

Jonge kinderen verachten hem *(vers 18)*. Kleine kinderen zijn geneigd om mismaakte mensen aan te staren en met een boog om hen heen te lopen. Dat is meer uit bangheid dan uit verachting. Jonge kinderen kunnen iemand verachten en respectloos behandelen vanwege diens uiterlijk *(vgl. 2Kn 2:23)*. Job moet er afzichtelijk, afstotelijk, hebben uitgezien. Als hij opstond, toonden ze geen eerbied, maar begonnen ze hem tegen te spreken,

misschien wel hem uit te jouwen. Jonge kinderen kunnen genadeloos hard zijn tegenover de zwakken en kwetsbaren in de samenleving. Wat is het belangrijk dat ouders hun kinderen respect voor ieder mens als mens, als schepsel van God, bijbrengen, naar de opdracht: *"Eert allen" (1Pt 2:17; vgl. Jk 3:8-11)*.

Ook alle mensen met wie Job een vertrouwelijke band had, met wie hij in vertrouwen zaken deelde om te horen wat zij ervan vonden, hebben hem vol afschuw de rug toegekeerd *(vers 19)*. Met enkele mensen had hij een bijzondere band, een liefdeband. Dat gaat verder dan een vertrouwelijke band. De mensen die hij liefhad, zijn nu zijn tegenstanders geworden. Ze hebben zich tegen hem gekeerd. Liefde wordt beantwoord met tegenstand *(vgl. Ps 109:4)*. Dat is wel heel smartelijk.

Job is zozeer vermagerd, dat hij nog minder dan 'vel over been' is geworden *(vers 20; vgl. Kl 4:8)*. Zijn beenderen steken door zijn huid en zijn vlees heen. Delen van zijn huid en zijn vlees zijn weggeteerd. Hij is gereduceerd tot een skelet. Het enige wat hem is overgebleven, is zijn tandvlees. Daar kan hij nog wat op kauwen.

De smeekbede om medelijden | *verzen 21-24*

> 21 *Ontferm je over mij, ontferm je over mij, jullie, mijn vrienden!*
> *Want de hand van God heeft mij getroffen.*
> 22 *Waarom vervolgen jullie mij, zoals God,*
> *en worden jullie niet verzadigd van mijn vlees?*
> 23 *Och, werden mijn woorden maar opgeschreven.*
> *Och, werden ze maar opgetekend in een boek[rol]!*
> 24 *Werden ze maar met een ijzeren griffel en lood*
> *voor eeuwig in een rots uitgehakt!*

Job is op het dieptepunt van de beschrijving van zijn situatie aangekomen. Hij doet een hartverscheurende oproep aan hen, die hij nadrukkelijk *"mijn vrienden"* noemt, om zich over hem te ontfermen *(vers 21; vgl. Jb 6:14)*. Hij heeft hun hulp bijzonder nodig nu Gods hand hem zo zwaar heeft getroffen *(Job 1-2)*. Die hand rust nog steeds zwaar op hem, zonder hem er een reden voor te geven. Hij hunkert ernaar dat zij hem helpen het leed te dragen.

Nu is het voor Job nog zo, dat zij hem vervolgen en zich daarmee tegenover hem gedragen zoals God Zich tegenover hem gedraagt *(vers 22)*. Wanneer zullen ze verzadigd zijn van zijn vlees? Als ze hem zien, moet het toch wel tot hen doordringen hoe zwaar hij lijdt? Is dat niet voldoende reden om ermee op te houden hem te kwellen met hun beschuldigingen, waardoor zijn lijden nog groter wordt?

Job is er zo zeker van dat hij onschuldig lijdt, dat hij wenst dat zijn woorden werden opgeschreven en opgetekend *(vers 23)*. Dan kunnen toekomstige generaties zijn verdediging lezen. Hij is ervan overtuigd dat ze tot de conclusie zullen komen dat zijn beschuldigers ongelijk hebben en hij werkelijk onschuldig is.

Hij wil ook dat ze, behalve dat ze in een boekrol moeten worden opgetekend, *"met een ijzeren griffel en lood voor eeuwig in een rots uitgehakt"* worden *(vers 24)*. Een boekrol kan per slot van rekening vergaan of kwijtraken, maar wat in een rots is uitgehouwen en met lood is opgevuld, is erg duurzaam en blijft voor lange tijd leesbaar. Zo wil hij zijn 'gelijk', het getuigenis over zijn onschuld en het onrecht dat hem is aangedaan, over zijn dood heen tillen.

Wat Job verlangt, is gebeurd en dat op veel overtuigender wijze dan hij voorstelt. Zijn woorden zijn door God opgenomen in Zijn Woord, het eeuwige Woord. Alleen is dat niet gebeurd zoals hij het bedoelde om zijn onschuld voor eeuwig vast te leggen, maar om ons te leren over Gods handelen met een mens aan wie Hij Zich wil openbaren.

De woorden van Job komen voort uit het verlangen om zijn oprechtheid te verdedigen. Zo heeft hij eerder zijn woorden verdedigd *(Jb 7:7-11; 10:1; 13:3,13-14)*. Ze zijn ook een direct antwoord op de harde woorden van Bildad dat zijn gedachtenis zal vergaan op aarde en dat zijn naam zal zijn uitgestorven *(Jb 18:17)*. Zowel Job als Bildad kent de waarheid van de woorden van de wijsheid: *"De herinnering van de rechtvaardige is tot zegen, maar de naam van de goddelozen zal wegteren" (Sp 10:7)*. Job klemt zich vast aan het eerste deel, Bildad gebruikt het tweede deel voor Job.

De triomf van het geloof | *verzen 25-27*

> 25 *Ik weet echter: mijn Verlosser leeft,*
> *en Hij zal ten laatste over het stof opstaan.*

> 26 *En als zij na mijn huid dit doorknaagd hebben,*
> *zal ik uit mijn vlees God aanschouwen.*
> 27 *Ik zelf zal Hem aanschouwen,*
> *en mijn ogen zullen [Hem] zien, niet een vreemde;*
> *mijn nieren bezwijken van verlangen in mijn binnenste.*

Dan zien we in deze verzen ineens weer zo'n lichtstraal van het geloof van Job. In plaats van gegraveerd te worden in een steenrots op aarde zoekt Job het nu hogerop bij de Levende Rots. Hij spreekt over een Verlosser, Die hij heel persoonlijk *"mijn Verlosser"* noemt *(vers 25)*. Zijn rots *(vers 24)* is zijn Verlosser. In het Hebreeuws heeft het woord 'ik' aan het begin van het vers nadruk. Het toont de vaste overtuiging van Job: 'Ik, ja ik, weet.'

Het woord *"leeft"* is meer dan 'levend zijn'. Het houdt in dat de Verlosser Zijn werk zal voortzetten om Jobs oprechtheid vast te stellen en hem te rechtvaardigen van de beschuldigingen tegen hem. Dat ligt ook opgesloten in de woorden van Job in de laatste verzen van dit hoofdstuk.

In twee eerdere hoofdstukken *(Job 9; 16)* waar Job zijn diepe bitterheid tegenover God tot uitdrukking brengt, heeft hij ook over de Persoon gesproken Die hij hier *"Verlosser"* noemt. In *Job 9* constateert hij het ontbreken van die Persoon: *"Er is geen Scheidsrechter tussen ons" (Jb 9:33)*, met daarin opgesloten de verzuchting: 'Was Die er maar.' In *Job 16* spreekt hij uit dat die Persoon Iemand is Die zijn zaak kent en behartigt: *"In de hemel is mijn Getuige en mijn Pleitbezorger is in de hoogten" (Jb 16:19)*. Hier in *Job 19* groeit dit uit tot de overtuiging dat Hij een levende Verlosser is, Iemand Die hem alles geeft wat hem toebehoort: *"Ik weet echter: mijn Verlosser leeft."*

Job heeft hier meer in gedachten dan alleen Iemand Die van zijn oprechtheid zal getuigen. In *Job 16* ziet hij zichzelf als slachtoffer van moord, als hij roept: *"Aarde, bedek mijn bloed niet" (Jb 16:18)*. Hij rekent op zijn Verlosser, zijn *Goël*, om voor hem te getuigen, maar ook om hem recht te doen. Hij weet dat God dit na zijn dood zal doen. Dat God hem al op aarde recht zal doen, weet hij nog niet. Dat maakt zijn uitspraken tot geloofsuitspraken.

Het Hebreeuwse woord voor 'verlosser' of 'losser' is *goël*. Dit woord wordt, afhankelijk van het verband, ook vertaald met 'bloedwreker'. Het woord is belangrijk in de rechtspraak in het Oude Testament. Het heeft een aspect met betrekking tot de misdaad en een aspect met betrekking

tot de burgerlijke verhoudingen. Als de 'bloedwreker' had de *goël* de verantwoordelijkheid om het bloed te wreken van een gedood familielid *(Nm 35:12-28)*. Hij zocht geen wraak, maar gerechtigheid. De verlosser of losser, de *goël*, herstelt ook verloren rechten of bezitsverlies. Hij handhaaft het recht *(Lv 25:25-34)*.

Met betrekking tot het burgerlijke aspect had de *goël* de verantwoordelijkheid om 'terug te kopen' en daardoor het verloren erfdeel van een gestorven familielid te verlossen. Dit kon gebeuren door vrij te kopen van slavernij of door te trouwen met de weduwe om voor een erfgenaam te zorgen. Als zodanig was hij de verdediger van de verdrukten, zoals we zien in het boek *Ruth (Ru 4:1-10; Sp 23:10-11)*. In de uittocht en bij de ballingschap is God de *Goël* van Zijn verdrukte volk *(Ex 6:6; Js 43:1)*. Als de *Goël* bevrijdt de HEERE personen van de dood *(Ps 103:4)*.

Omdat zijn Verlosser leeft, weet Job ook dat die Verlosser *"ten laatste ... over het stof opstaan"* zal. Dat wil zeggen dat Hij Zijn heerschappij over al het stoffelijke, inclusief de mens, die stof is, zal uitoefenen. 'Opstaan' wil zeggen in beweging komen om tot actie over te gaan. De Verlosser zal opstaan en naar de aarde komen om alles te herstellen en overal recht te doen.

Job verwacht te sterven en dat er van zijn lichaam in het graf niets zal overblijven *(vers 26)*. Bij zijn sterven is hij van zijn huid ontdaan. Ook al is zijn huid weg, toch zal hij vanuit zijn vlees God aanschouwen. Hier blijkt Jobs geloof in de opstanding. Hij spreekt hier als zijn overtuiging de waarheid van een letterlijke, lichamelijke opstanding uit. Met zijn uitspraak over de opstanding 'plant Job de vlag van de overwinning op zijn eigen graf'. David heeft ook over de opstanding gesproken *(Hd 2:31)*. De gelovigen in het Oude Testament weten dat er een opstanding is *(Ps 17:15; Js 38:11-19)*.

Behalve dat hij in de opstanding gelooft, gelooft hij ook dat hij dan God zal aanschouwen. Hij zal God niet van een afstand Zijn beslissing ten gunste van hem horen uitspreken, maar hij zal in een verheerlijkt lichaam oog in oog met God staan. Hij zal God zien in het aangezicht van Jezus Christus Die het beeld van God is. Ziekte en het graf zullen zijn lichaam verteren, maar dat is niet het einde van zijn bestaan. Hij zegt als het ware wat David later zegt: *"Ik [echter] zal in gerechtigheid Uw aangezicht aanschouwen; ik zal, wanneer ik ontwaak, verzadigd worden met Uw beeld" (Ps 17:15)*.

Hijzelf zal God aanschouwen met zijn eigen ogen *(vers 27)*. Het is die God Die hij nu nog ervaart als Iemand Die tegen hem is. Tegelijk weet hij van die God dat Hij *zijn* God is. Er is geen andere God. God is de God op Wie hij altijd heeft vertrouwd, al is hij in wanhoop over Diens handelwijze met hem. Hij kent God en God kent hem. Job zal geen andere persoon zijn, geen vreemde, iemand die op afstand wordt gehouden omdat hij geen relatie met God heeft. God is ook geen andere God dan de God Die hij op aarde heeft gediend.

Zijn verlangen gaat niet uit naar het herstel van zijn gezondheid, de bevrijding van al zijn moeiten en de terugkeer naar zijn vroegere welvaart en voorspoed, naar alles wat God hem ooit heeft gegeven. Hij weet dat dit onbereikbaar is, daar gelooft hij niet in. Waar hij naar verlangt, is naar wat groter is dan alle aardse voorspoed en dat is God Zelf. Dat verlangen is zo groot, dat zijn nieren erdoor bezwijken in zijn binnenste. Het wijst op het intense en totale verlangen van alles wat in hem is. Aan het einde van het boek wordt dit verlangen al in zekere zin vervuld, terwijl hij erbij krijgt waar hij niet om heeft gevraagd.

Een ernstige waarschuwing | *verzen 28-29*

> 28 *Voorzeker, jullie zouden moeten zeggen: Waarom vervolgen wij hem [eigenlijk]?*
> *Want de wortel van de zaak wordt in mij gevonden.*
> 29 *Wees zelf maar bevreesd voor het zwaard,*
> *– want woede is [een van] de misdaden [die] het zwaard [verdienen] –*
> *opdat jullie weten dat er een oordeel is.*

Job besluit zijn antwoord aan Bildad met een ernstige waarschuwing aan het adres van de drie vrienden. Zij hebben hem onterecht beschuldigd. Laten zij maar eens tot zichzelf inkeren en zich afvragen waarom ze hem vervolgen, waarom ze hem beschuldigen *(vers 28)*.

Job ontkent dat hij gezondigd heeft, maar hij ontkent niet dat God zonden oordeelt. Volgens jullie, zegt Job, ligt de wortel van wat mij is overkomen in mijzelf. Pas maar op, zo gaat hij verder, als jullie doorgaan met mij te veroordelen en te veronderstellen dat ik zelf verantwoordelijk ben voor mijn lijden. Als jullie zo doorgaan, zal het zwaard van de gerechtigheid komen en zal blijken dat jullie zelf schuldig bevonden worden *(vers 29)*.

Daarom moeten ze zelf ook bevreesd zijn voor het zwaard van Gods gerechtigheid. Ze hebben in woede tot hem gesproken en niet in ontferming. De stevige beschuldigingen die ze Job voor de voeten hebben geworpen, zijn geen vriendendienst geweest, maar een misdaad. Daarvoor zullen ze zich moeten verantwoorden voor God.

Job 20

De tweede toespraak van Zofar

Zofar is aan de beurt voor een tweede toespraak. Hij is de heftigste spreker. Van de vrienden is hij degene die er het minst twijfel over laat bestaan wie hij bedoelt. Door zijn vurigheid is hij ook het eerst uitgesproken. Dit is zijn tweede en tevens laatste toespraak. De beide andere vrienden zullen Job nog een derde keer toespreken en daarna ook zwijgen.

Wat Zofar zegt, is bijna allemaal waar. Zijn grote dwaling is dat hij alles wat hij zegt, toepast op een rechtvaardige. Als we de ondertoon van zijn woorden enigszins proeven, lijkt het erop dat Zofar iemand is die spreekt vanuit het comfortabele feit dat hij zelf gezond en welvarend is en daarin, voor zichzelf, het bewijs ziet van zijn eigen goedheid en rechtvaardigheid.

Zofar maakt in zijn betoog schitterend en meesterlijk gebruik van de Hebreeuwse taal in dichtvorm, een literair hoogstandje. Des te tragischer is het dat een verkeerde boodschap op zo'n schitterende wijze verpakt en gebracht kan worden.

Hij begint met zich te verantwoorden waarom hij opnieuw met woorden ten strijde gaat *(verzen 1-3)*. Vervolgens beschrijft hij met veel aandacht voor detail hoe volgens zijn theologie een goddeloze er uitziet *(verzen 4-29)*.

De vreugde van de goddeloze is kort | *verzen 1-6*

> *1 Toen antwoordde Zofar, de Naämathiet, en zei:*
> *2 Daarom laten mijn gedachten mij antwoorden,*
> *en vanwege [deze woorden] haast ik mij.*
> *3 Ik heb een bestraffing gehoord die mij schande aandoet;*
> *maar de Geest zal op grond van mijn inzicht voor mij antwoorden.*
> *4 Weet je dit? Dat altijd al,*
> *vanaf [het moment] dat [God] de mens op de aarde geplaatst heeft,*
> *5 het gejuich van de goddelozen van korte duur geweest is,*
> *en de blijdschap van de huichelaar [maar] voor een ogenblik,*
> *6 ook al klimt zijn hoogmoed op tot de hemel,*
> *en raakt zijn hoofd tot aan de wolken.*

Zofar is aan de beurt om Job te antwoorden *(vers 1)*. De snelheid en heftigheid van zijn reactie tonen aan, zoals vaker het geval is, dat hij oppervlakkige gedachten uit en geen waarheden van gewicht. Hij heeft zijn gedachten gevormd tijdens het spreken van Job zonder goed naar hem te luisteren. Die gedachten zal hij als antwoord gaan uitspreken *(vers 2)*. Het zijn inderdaad *zijn* gedachten, niet die van God, hoeveel waarheid er ook zit in wat hij zegt. Hij zal er ook geen gras over laten groeien, want de woorden van Job moeten direct weersproken worden.

Job heeft namelijk een bestraffing uitgesproken – hij heeft het zelf gehoord – die hem schande aandoet *(vers 3)*. Daarmee zal hij de ernstige waarschuwing van Job in de laatste verzen van het vorige hoofdstuk bedoelen. Die waarschuwing klinkt na. Wat Job daar tegen hen heeft gezegd, kan hij natuurlijk niet onbeantwoord laten. Daar beschuldigt Job hen maar liefst van een misdadig optreden tegen hem. Het is een schande!

Zofar is er vol vertrouwen over dat zijn geest* wel weet wat hij moet antwoorden. Daar heeft hij inzicht of verstand genoeg voor. Hij is zozeer overtuigd van zijn gelijk, dat correctie ondenkbaar, ja, beledigend voor hem is. Hij ziet zichzelf als iemand die de zaken, en vooral de zaak van Job, goed door heeft. Niemand maakt hem wat wijs. Nee, anderen, vooral Job, moeten naar hem luisteren, want hij heeft kennis van zaken.

Hij zal Job even bijpraten over iets wat al sinds de schepping bestaat *(vers 4)*. Dat weet iedereen die een beetje verstand heeft. Het gaat over de vraag hoe het met de goddelozen en de huichelaar afloopt *(vers 5)*. Weet Job dat wel? Job heeft beweerd dat hij iets weet *(Jb 19:25)*, maar Zofar zegt dat Jobs kennis nieuwlichterij is, want die is niet gebaseerd op een juiste kennis van de geschiedenis. Het is daarom dwaze kennis. Daarmee veegt Zofar Jobs betoog van tafel.

Zofar zal niet zeggen dat de goddelozen en de huichelaar geen plezier hebben, maar het is wel duidelijk dat dit altijd maar van korte duur is. Wat Zofar zegt, klinkt wel indrukwekkend, maar het is niet altijd waar. Zo leefde Kaïn na de moord op zijn broer nog een lange tijd.

---

* De HSV heeft hier 'Geest' ten onrechte met een hoofdletter. Het gaat niet om de Geest van God, ook niet om de geest van Zofar, maar om de geest van inzicht, dat wil zeggen inzicht dat is gebaseerd op de overlevering van de ouden.

Voor Zofar is Job het bewijs dat het inzicht klopt dat hij heeft opgedaan in zijn bestudering van de geschiedenis. Job heeft voorspoed genoten en blijdschap gekend, maar hij is in werkelijkheid een goddeloze en huichelaar. Daarom is die periode van voorspoed en blijdschap maar van korte duur, voor een ogenblik, geweest. Job kan zich nog zoveel verbeelden en met zijn hoofd in de wolken lopen, hij eindigt in rampspoed *(vers 6)*. Op de achtergrond speelt ook de gedachte dat de gezondheid en voorspoed die Zofar geniet, het bewijs zijn van zijn gelijk.

Hij wordt spoedig afgesneden | *verzen 7-11*

> 7 *Hij zal, evenals zijn uitwerpselen, voor altijd vergaan;*
> *wie hem gezien hebben, zullen zeggen: Waar is hij?*
> 8 *Hij zal wegvluchten als een droom, zodat men hem niet [meer] kan vinden,*
> *en hij zal verjaagd worden als een visioen in de nacht.*
> 9 *Het oog dat hem waarnam, [doet dat] niet meer;*
> *en zijn [woon]plaats ziet hem niet meer.*
> 10 *Zijn kinderen proberen bij de armen in de gunst te komen;*
> *en zijn handen moeten zijn vermogen teruggeven.*
> 11 *Zijn beenderen zijn [nog] vol van zijn jeugdige kracht,*
> *maar ze zullen met hem in het stof neerliggen.*

Als we even proberen te vergeten tot wie Zofar zich richt, spreekt hij in bloemrijke taal, vol met aansprekende voorbeelden. Hij is een expert in het beschrijven van het kwaad en de resultaten daarvan. De toepassing op Job is te duidelijk om echt te kunnen vergeten tot wie hij spreekt. Job zal vergaan, en wel op de schandelijkste wijze: net als zijn uitwerpselen *(vers 7)*. Uitwerpselen worden weggeveegd en nooit meer teruggezien. Er wordt ook niet naar terugverlangd. Zo zal het met Job gaan. Een dood lichaam dat met verachting wordt behandeld, wordt als mest op het veld geworpen *(2Kn 9:37; Ps 83:10-11; Jr 8:2; 9:22; 16:4; 25:33)*.

De goddeloze vergaat op dezelfde wijze als een droom en een visioen *(vers 8)*. Een droom en een visioen zijn tijdelijke en vluchtige verschijningen. Ze zijn er even en verdwijnen dan weer. Ze kunnen niet worden vastgehouden en ook niet worden teruggeroepen. Als ze voorbij zijn, zijn ze onherroepelijk

weg, weggevaagd als een nevel die oplost omdat hij door de wind wordt verjaagd.

Niemand zal hem nog onder ogen krijgen *(vers 9)*, want hij is net als een droom en een visioen die verdwenen zijn. De plaats waar hij heeft gewoond, ziet hem ook niet meer. Hij komt er nooit meer terug. Zijn plaats is leeg, alsof hij er nooit is geweest. Zijn kinderen vervallen tot de bedelstaf *(vers 10)*. Hij laat niets na voor hen, want hij moet eigenhandig het vermogen teruggeven dat hij op oneerlijke wijze anderen heeft ontnomen.

Zelf kan hij nog zo vol van jeugdige kracht zijn, maar daar zal de voortijdige dood een einde aan maken *(vers 11)*. In de kracht van zijn leven zal hij krachteloos in het stof worden neergelegd en tot het stof vergaan waaruit hij is gemaakt *(Gn 3:19)*. En een vroegtijdige dood is volgens Zofar het bewijs dat God de goddeloze altijd straft.

De goddeloze vergiftigt zichzelf | *verzen 12-16*

> 12 *Als het kwaad in zijn mond zoet is,*
> *[als] hij dat verbergt onder zijn tong,*
> 13 *[als] hij dat spaart en het niet laat varen,*
> *maar het tegen zijn gehemelte [blijft] houden,*
> 14 *[dan] zal zijn voedsel in zijn ingewanden veranderen;*
> *gif van adders zal het in zijn binnenste zijn.*
> 15 *Hij heeft vermogen verslonden, maar zal het uitspuwen;*
> *God zal het uit zijn buik verdrijven.*
> 16 *Hij zal vergif van adders zuigen;*
> *de tong van de slang zal hem doden.*

Zofar stelt de goddeloze voor als iemand die de zonde als iets lekkers in zijn mond heeft *(vers 12)*. Hij verbergt het onder zijn tong, want anders smelt 'het zoete' te snel en is het uit met de pret. Hij wil er zolang mogelijk van genieten. Hij koestert het kwaad en spaart het in zijn mond *(vers 13)*. Het laten varen, het loslaten en ermee ophouden, is voor hem geen optie. Hij zal het zo lang mogelijk in zijn mond houden. Als hij het tegen zijn gehemelte houdt, geniet hij zolang mogelijk van de smaak ervan. De smaak ervan is toch zo goed ...

Maar aan dit genot komt een einde. Als hij het lekkers heeft doorgeslikt en het in zijn buik en ingewanden is gekomen, veranderen de lekkernijen in *"vergif van adders" (vers 14)*. Zonde is geen snoepgoed, maar slangenvergif. Wat hij aan vermogen gulzig heeft binnengehaald door het van anderen te roven, zal hij weer uitspugen *(vers 15)*. Daar zal God persoonlijk voor zorgen. Wat de goddeloze aan zondig genot naar binnen heeft gezogen, is niets anders dan slangenvergif *(vers 16)*. Kortom, de dood van de goddeloze wordt veroorzaakt door zijn eigen zonde.

Voorspoed in het verleden baat niet | *verzen 17-21*

> 17 *Hij zal de stromen,*
> *rivieren, beken van honing en boter niet zien.*
> 18 *Hij zal de opbrengst teruggeven en niet verslinden;*
> *hij zal niet genieten van de rijkdom van zijn handel.*
> 19 *Omdat hij de armen onderdrukt [en] verlaten heeft,*
> *een huis geroofd heeft dat hij niet gebouwd had,*
> 20 *omdat hij geen rust in zijn binnenste gekend heeft,*
> *zal hij van wat hij begeerde, niets [kunnen] redden.*
> 21 *Er blijft niets over wat hij kan eten;*
> *daarom verwacht hij niets [meer] van zijn welvaart.*

Zofar schildert waaraan de goddeloze zich graag te goed zou willen doen, maar wat hij nooit te zien zal krijgen *(vers 17)*. Hij houdt dit allemaal aan Job voor om hem tot het inzicht te brengen dat Job een goddeloos man is. De goddeloze beeldt zich in dat hij *"stromen, rivieren, beken van honing en boter"* zal genieten. *"Honing en boter"* stellen het hoogste genot van aardse voorspoed en aards geluk voor *(Ex 3:8; Dt 6:3)*. De goddeloze ziet het in stromen op zich afkomen. Hij ziet in zijn verbeelding ook voor zich dat er grote voorraden van worden opgeslagen in beken. Het is één groot lustoord van ongestoord genieten. Maar hij zal er niets van zien.

Het zal helemaal anders zijn dan hij zich heeft ingebeeld. Wat hij zich heeft toegeëigend, moet hij teruggeven aan de rechtmatige eigenaars *(vers 18)*. Hij wilde het in zijn inhaligheid verslinden, maar die illusie wordt hem ontnomen. Ook het genot van wat hij zich ten onrechte heeft toegeëigend, gaat aan hem voorbij.

De oorzaak daarvan is zijn onbarmhartige optreden tegen de armen *(vers 19)*. Hij heeft hen eerst onderdrukt (letterlijk: verbrijzeld) en alles afgenomen en hen toen overgelaten aan hun ellendige lot waarin ze door zijn toedoen terechtgekomen waren. Dat laatste gebeurt door alles van hen weg te nemen. Tot zijn roofgoed behoort ook een huis dat hij niet heeft gebouwd. De bewoners heeft hij eruit verjaagd en het in bezit genomen.

Hij heeft echter *"geen rust in zijn binnenste gekend" (vers 20)*. Hij is nooit tevreden. Zijn hebzucht hunkert naar steeds meer, hij is onverzadigbaar. Rusteloos is hij steeds op zoek naar meer. Maar alles wat hij begeerde, zal verloren gaan. Hij zal er niets van kunnen redden om de tijd van nood mee te overleven. Er blijft niets eetbaars over om zijn honger mee te stillen *(vers 21)*. Hij heeft alles en iedereen verslonden. Het verwachte voordeel dat hij van zijn welvaart meende te hebben, is slechts van korte duur.

Vergelding | *verzen 22-25*

> 22 *In de volheid van zijn overvloed krijgt hij het benauwd;*
> *de hand van iedere ellendige komt over hem.*
> 23 *Laat er [wat] zijn om zijn buik te vullen,*
> *[God] zal Zijn brandende toorn op hem zenden,*
> *en [die] over hem laten regenen op zijn voedsel.*
> 24 *Is hij gevlucht voor de ijzeren wapens,*
> *[dan] zal de bronzen boog hem doorboren.*
> 25 *Men trekt [de pijl], en hij komt uit zijn rug,*
> *hij komt glinsterend uit zijn gal;*
> *verschrikkingen komen over hem.*

Als de goddeloze meent dat hij een volheid van overvloed heeft, komt er benauwdheid over hem *(vers 22)*. De verschrikkelijke mogelijkheid dat hij alles zal kwijtraken, bezorgt hem nachtmerries. Wat hem treft, is erger dan een nachtmerrie. Iedere ellendige die ooit door hem in ellende is terechtgekomen, zal zijn hand tegen hem opheffen en straffend op hem laten neerkomen.

Niet alleen de hand van iedere door hem benadeelde zal tegen hem zijn, maar ook God zal Zich tegen hem keren *(vers 23)*. Dat zal zijn oordeel betekenen. Als hij wat heeft om zijn buik te vullen, zal God Zijn brandende toorn op hem zenden. God zal zijn buik vullen met Zijn brandende toorn,

totdat hij er buikpijn van krijgt en hij geen enkel nut van zijn eten heeft *(vgl. Ps 106:14-15)*. Hij zal er geen kracht door krijgen. En terwijl hij nog bezig is van zijn eten te genieten, zal hij worden getroffen door een regen van toorn die God in Zijn misnoegen op hem zendt.

...,
en werden met gulzigheid bevangen in de woestijn;
zij stelden God op de proef in de wildernis.
Toen gaf Hij hun wat zij begeerden,
maar henzelf deed Hij uitteren. (Ps 106:14-15)

Aan dit oordeel is niet te ontkomen. De goddeloze die meent aan het ene kwaad te kunnen ontvluchten, zal door een ander kwaad worden getroffen *(vers 24; vgl. Am 5:19)*. Zijn vluchtpogingen voor het oordeel zijn zinloos. Als het hem lukt voor ijzeren wapens (het zwaard) te vluchten, zal hij door een pijl met een bronzen punt getroffen worden. Hoe hard hij ook wegrent, de pijl haalt hem in en dringt in zijn rug *(vers 25)*. De pijl is diep in zijn lichaam binnengedrongen. Als hij eruit wordt getrokken, blijkt er gal aan te zitten, wat wil zeggen dat hij dodelijk is getroffen. Er is geen genezen aan. Hem wacht een verschrikkelijke dood.

[Het is] zoals iemand die vlucht
voor een leeuw,
en een beer tegenkomt,
of die, [als hij] thuiskomt
en met zijn hand tegen de muur leunt,
door een slang wordt gebeten.
(Am 5:19)

De toorn blijft | *verzen 26-28*

26 *Alle duisternis [wacht] heimelijk op zijn verborgen [goederen].*
Een vuur dat niet is aangeblazen, verteert hem;
wie is overgebleven in zijn tent, vergaat het slecht.
27 *De hemel zal zijn ongerechtigheid openbaren,*
en de aarde staat tegen hem op.
28 *De inkomsten van zijn huis verdwijnen;*
ze vloeien weg op de dag van Zijn toorn.

Het enige uitzicht dat de goddeloze heeft, zowel voor zichzelf als voor zijn veilig opgeborgen goederen, is *"alle duisternis" (vers 26)*. De duisternis in al zijn facetten wacht hem op. Daar komt hij terecht. Daar zal hij door een vuur worden verteerd dat niet door mensen is aangeblazen, maar door God. Wie hij heeft achtergelaten *"in zijn tent"*, dat is in zijn woning, *"vergaat het slecht"*. Dit is een verwijzing naar de kinderen van Job die ook zijn omgekomen. Zofar bespaart Job geen enkele gruwel. Hij stelt Job de gang en de afloop van de goddeloze voor, zonder hem enige straal van hoop te laten zien.

In *vers 27* weerlegt Zofar Jobs bewering dat zijn Getuige in de hemel is *(Jb 16:18-20)*. Hij stelt dat de ongerechtigheid van de goddeloze door de hemel (God) voor anderen zal worden geopenbaard. Iedereen zal ervan te horen krijgen. Het gevolg zal niet zijn dat er een 'stille tocht' voor de gestorven goddeloze wordt georganiseerd. Er zal integendeel grote verontwaardiging op de aarde ontstaan. Iedereen zal tegen de goddeloze opstaan vanwege wat er is bekend geworden.

Soms worden mensen postuum, dat is na hun dood, geëerd. Het kan ook gebeuren dat mensen na hun dood worden verfoeid en vervloekt. Het laatste gebeurt wel eens als van mensen die tijdens hun leven gevierde mensen waren, na hun dood bekend wordt wat voor verschrikkelijke dingen ze hebben gedaan. Zo zal het met Job gaan, volgens Zofar. Ook de aarde, die al die verschrikkelijke dingen heeft gezien, zal er dan van getuigen *(Dt 31:28)*.

De goddeloze zal al zijn voorspoed verliezen *(vers 28)*. Dat is Job overkomen. Zofar schrijft dat toe aan de toorn van God. Het is de verklaring van de vrienden voor het verlies dat Job heeft geleden. Het is hem allemaal uit handen geslagen door God en wel omdat hij gezondigd heeft. Daaraan twijfelt Zofar niet, zoals hij in zijn slotwoorden zegt.

Conclusie van Zofar | *vers 29*

> 29 *Dit is het [wat] de goddeloze mens van Godswege ten deel [valt],*
> *en het erfelijk bezit van zijn woorden van Godswege.*

Zofar eindigt zijn tweede toespraak op dezelfde wijze als Bildad *(Jb 18:21)*. De conclusie van zijn hele betoog is glashelder. Zonder enige twijfel is wat hij heeft gezegd over het lot van de goddeloze precies wat God met Job zal doen. De goddeloze heeft woorden tegen God gesproken. Dat is wat Job heeft gedaan. Daarmee heeft hij zijn erfelijk bezit verworven dat bestaat uit Gods toorn. Job heeft zijn erfenis gekregen. De erfenis van opstand tegen God is het verlies van alles wat hij bezat en dat het leven één grote ruïne wordt, met als enig uitzicht de dood.

Zonder enig medelijden heeft Zofar de geplaagde Job met zijn woorden vervolgd. Er is geen enkel begrip voor Jobs oprechtheid. Wat Zofar zegt, zegt hij allemaal onder het mom van een opkomen voor Gods rechten. Er is van Zofar en zijn vrienden en mensen zoals zij geen hulp te verwachten.

Job 21

Antwoord van Job aan Zofar

In zijn antwoord aan Zofar richt Job zich, zoals hij vaker doet, tot de drie vrienden. Bij uitzondering richt hij zich alleen tot hen en niet tot God. De gedachte dat zijn Verlosser leeft *(Jb 19:25)*, geeft hem rust. De vrienden stellen een God voor Die rechtvaardige vergelding over iemand brengt als hij zondigt. Ze hebben allen steeds beweerd dat God de goddelozen straft met ongeluk.

Job gaat dit weerleggen door uitvoerig aan te tonen dat dit niet voor alle goddelozen geldt. Hij houdt hun voor dat Gods gerechtigheid lang niet altijd op aarde wordt uitgeoefend en vaak niet door de mens is waar te nemen. Er zijn ook goddelozen die het goed gaat en lang leven. Maar ook de goddeloze die lang leeft en die kwaad in zijn leven bespaard blijft, zal zich eens voor God moeten verantwoorden *(vers 30)*.

De ernst van zijn antwoord | *verzen 1-6*

> *1 Maar Job antwoordde en zei:*
>
> *2 Luister aandachtig naar mijn woorden,*
> *en laat dat jullie vertroostingen zijn.*
> *3 Verdraag mij, [nu] zal ík spreken;*
> *en nadat ik gesproken heb, kunnen jullie spotten.*
> *4 Wat mij betreft, is mijn klacht tot een mens [gericht]?*
> *Maar al zou het zo zijn, waarom zou mijn geest niet verdrietig zijn?*
> *5 Wend je tot mij, en wees ontzet,*
> *en leg de hand op de mond.*
> *6 Ja, als ik [hier]aan denk, word ik door schrik overmand,*
> *en huiver grijpt mijn vlees aan:*

Job antwoordt Zofar *(vers 1)*. Uit zijn antwoord blijkt zijn ongebroken geest. Hij is niet meer zo bitter in zijn spreken over God en ook niet meer zo verlangend naar de dood. De vrienden waren gekomen om hem te troosten, maar dat is volledig mislukt. Het is op het tegendeel uitgelopen. Ze hebben zijn last verzwaard. Job zegt nu dat ze geen troost kunnen bieden

in hun woorden, maar dat ze hem kunnen vertroosten door aandachtig naar hem te luisteren *(vers 2)*. Wat hij te zeggen heeft, is hun aandacht ten volle waard. Het is een oproep om zijn woorden serieus te nemen en te overwegen.

Aandachtig luisteren vergt veel van de luisteraar. Als dat kan worden opgebracht, betekent dat troost voor de lijdende. Wie dat niet kan, kan zich beter niet over de nood van een ander uitlaten en nog minder zich ermee bezighouden. Een lijdende verlangt een open, luisterend oor en niet een open, veroordelende mond. Veel verdriet is zwaarder geworden doordat er vanwege ongeduld en gebrek aan inlevingsvermogen niet goed werd geluisterd naar wat er echt werd gezegd.

Job vraagt niet om begrip. Dat lijkt hij niet meer te verwachten. Hij vraagt om verdraagzaamheid *(vers 3)*. Als ze het maar eens konden verdragen dat hij spreekt. Hij heeft iets op zijn hart waarvan hij wil dat ze dat in elk geval aanhoren. Wanneer hij uitgesproken is, kunnen ze verdergaan met hem te bespotten. Op instemming rekent hij niet. Toch wil hij gezegd hebben wat hij te zeggen heeft. Maar al zou hij tegenover een mens klagen, houdt dat dan in dat hij niet verdrietig zou mogen zijn? Wie zou dat niet zijn, als hem alles ontnomen was en Gods handelen met hem zo ondoorgrondelijk was?

Voor hemzelf is het zo, dat hij zijn klacht niet tot een mens richt *(vers 4)*. Zijn klacht is tot God gericht geweest. Waarom reageren de vrienden dan zo hard? God neemt het Job niet kwalijk. Hij heeft liever dat wij worstelen, dan dat we onverschillig zijn tegenover Hem of op een arrogante manier met Zijn waarheid omgaan en deze zo tot een dode zaak maken. De worsteling van Job – dat hij niet kan begrijpen wat God met hem doet – is het bewijs dat hij niet onverschillig of arrogant is. Zijn raadgevers matigen zich aan dat zij weten wat er aan de hand is.

Job wil dat ze zich tot hem wenden om goed in zich op te nemen in wat voor een verdriet en lijden hij zich bevindt *(vers 5)*. Als ze dat gaan beseffen, zullen ze ontzet zijn dat iemand zo erg, en dat onschuldig, kan lijden. Dan zullen ze de hand op de mond leggen, wat betekent dat ze geen woord meer zullen zeggen. Misschien dat het dan tot hen doordringt welk een groot onrecht ze hem aandoen door hem te beschuldigen van geheime zonden.

Als hij terugdenkt aan de mogelijke oorzaak van al de bergen van lijden die over hem zijn gekomen, namelijk dat God onrecht toestaat, wordt hij *"door schrik overmand" (vers 6)*. Als hij aan alle ellende denkt waaronder hij is bedolven, wordt hij erdoor overweldigd. De rillingen kruipen hem weer over zijn rug, en zijn benen beginnen weer te trillen. Wie wel eens iets heftigs heeft meegemaakt en daaraan terugdenkt, herkent die reactie van het lichaam.

De voorspoed van de goddelozen | *verzen 7-16*

> 7 *Waarom leven de goddelozen, worden zij oud,*
> *[en] wordt zelfs [hun] vermogen groot?*
> 8 *Hun nageslacht is blijvend bij hen [en] met hen,*
> *en hun nakomelingen zijn voor hun ogen.*
> 9 *Hun huizen hebben vrede [en zijn] zonder angst,*
> *en de roede van God is niet op hen.*
> 10 *Zijn stier bespringt en mist niet;*
> *zijn koe kalft en heeft geen misdracht.*
> 11 *Zij laten hun jonge kinderen gaan als een kudde,*
> *en hun kinderen huppelen.*
> 12 *Zij verheffen [hun stem] met de tamboerijn en de harp,*
> *en zij verblijden zich op het geluid van de fluit.*
> 13 *Zij slijten hun dagen in het goede;*
> *en in een ogenblik dalen zij af in het graf.*
> 14 *Toch zeggen zij tegen God: Wijk van ons,*
> *want wij vinden geen vreugde in de kennis van Uw wegen.*
> 15 *Wat is de Almachtige, dat wij Hem zouden dienen?*
> *En wat baat het ons dat wij bij Hem aandringen?*
> 16 *[Maar] zie, hun welvaart is niet in hun [eigen] hand;*
> *het voornemen van de goddelozen is ver van mij.*

Job komt nu tot het hoofdonderwerp van zijn antwoord. Hij legt zijn vrienden een moeilijkheid voor en dat is de voorspoed van de goddelozen *(vgl. Ps 73:2-3,12)*. Het woord *"waarom"* waarmee hij begint, moet hen tot nadenken brengen *(vers 7)*. Even bekwaam als Zofar in het vorige hoofdstuk de ondergang van de goddelozen schilderde, schildert Job hun voorspoed. Alles vormt een tegenstelling met het lot dat hem heeft getroffen.

Job stelt eerst drie vragen, waarna hij zijn betoog met enkele vaststellingen vervolgt. De eerste vraag is waarom de goddelozen leven. Wat is het nut daarvan? Waarom heeft God hun het leven gegeven en waarom laat Hij hen leven? De tweede vraag is waarom Hij hen zo lang laat leven, dat ze oud worden. De derde vraag heeft te maken met de inhoud van hun leven. Waarom kunnen ze gemakzuchtig en zorgeloos leven, krijgen ze alles wat ze wensen en nemen ze zelfs toe in rijkdom?

Deze vragen kunnen wij in het licht van het Nieuwe Testament beantwoorden, maar Job worstelt ermee. Voor Job is het de omgekeerde wereld. Alles is hem ontnomen, de kracht van zijn leven is verdwenen en het einde ervan is voortijdig in zicht. En dit, terwijl hij oprecht Godvrezend is. De vrienden hebben beweerd dat de goddelozen worden afgesneden in de kracht van hun leven *(Jb 20:26)*. Wat Job bij de goddelozen waarneemt, is dat zij voortdurend van het gezelschap van hun kinderen en kleinkinderen kunnen genieten *(vers 8)*. In tegenstelling tot wat Zofar beweert *(Jb 20:26)*, raken de goddelozen hun kinderen niet door Gods oordelen kwijt, terwijl dat bij hem wel is gebeurd.

Kijk ook maar eens naar hun huizen *(vers 9)*. Daar is vrede. Dat komt omdat de tuchtroede van God niet op hen is. Job heeft uit de mond van zijn vrienden het tegendeel gehoord. Volgens hen hebben ze geen moment vrede en zijn ze voortdurend in angst *(Jb 15:21-24)*. Dat is gewoon niet waar, in elk geval niet voor alle goddelozen.

Ook zijn veestapel is uitermate vruchtbaar *(vers 10)*. Elke bevruchting door een stier zorgt ervoor dat een koe drachtig wordt. En als het kalf geboren wordt, is het gezond. Zo groeit zijn veestapel. God komt niet tussenbeide om dat te verhinderen. Het lijkt er eerder op dat Hij de goddeloze alles bespaart wat Hij Godvrezende mensen als Job laat overkomen.

Hun nageslacht is talrijk *(vers 11)*. Het lijkt wel een kudde, zoveel kinderen zijn er. De kinderen zijn ook levenslustig, ze gaan huppelend door het leven. Het wijst erop dat ze niet met ziekten te kampen hebben, maar gezond zijn. Ze hebben ook plezier in het leven. Ze maken muziek, en tegelijk zingen zij vol blijdschap met de muziek mee *(vers 12)*. Het horen van muziek maakt hen blij. Zo leven zij onbezorgd en vrolijk hun leven.

Ze genieten van het goede van het leven en kennen geen beproevingen en armoede. Als hun tijd gekomen is, sterven ze in vrede, zonder gekweld te worden door pijn. Hun begrafenis wordt door velen bijgewoond. Onder grote belangstelling worden ze in een graf gelegd *(vers 13)*. Ze zijn nooit iemand tot last geweest en er is geen enkel teken van Gods misnoegen in hun leven geweest *(vgl. Lk 16:19,25)*. Het tafereel van geluk waarin de goddeloze leeft, is een krachtige ontkenning van de bewering van de vrienden dat alle kwade mensen en hun gezinnen lijden voor hun zonden.

Daarbij komt dat deze goddelozen niet alleen geen rekening houden met God, maar Hem zelfs willens en wetens verwerpen! Luister maar naar wat ze tegen God durven te zeggen: *"Wijk van ons, want wij vinden geen vreugde in de kennis van Uw wegen" (vers 14)*. Misschien dat ze het niet met zoveel woorden zeggen, maar dit is de taal die uit hun leven spreekt. Mensen kunnen leven op een manier dat ze niets met God van doen willen hebben. Ze willen niet dat God Zich met hun leven bemoeit. Hij moet daarvan afblijven, want het is hun leven.

Het zijn ook geen mensen die geen gelegenheid hebben gehad Gods wegen te leren kennen, maar ze geven te kennen dat ze die niet *willen* kennen. Ze willen niets van Hem weten. Dat Hij het bestuur over alles heeft en ook over hun leven, daarover willen ze niets horen. Zijn wegen interesseren hen niet. Ze maken zelf wel uit hoe ze leven. Als een mens zover is gekomen, wat is hij dan diep gezonken. En God grijpt niet in!

Snoevend spreken ze het uit: *"Wat is de Almachtige, dat wij Hem zouden dienen?" (vers 15; vgl. Ex 5:2; Sp 30:9)*. Dit is helemáál een tarten van God. Ze verwerpen Hem niet alleen, maar spreken met grote minachting over Hem. Ze lijken Hem niet eens als een Persoon te beschouwen. Ze stellen immers niet de vraag 'Wie is de Almachtige?', maar *"Wat is de Almachtige?"* Wat denkt Hij wel dat Hij is, dat wij Hem zouden dienen? Wat verbeeldt Hij Zich dat Hij gezag over ons zou hebben en wij ons aan Zijn wil moeten onderwerpen?

Maar de farao zei: Wie is de HEERE, naar Wiens stem ik zou moeten luisteren door Israël te laten gaan? Ik ken de HEERE niet en ik zal Israël ook niet laten gaan. (Ex 5:2)

Heeft het trouwens enige baat als wij ons tot Hem richten en *"bij Hem aandringen"*? Bidden is voor zwakkelingen die het alleen niet redden. Dan

is het geloof in God een aardige fopspeen, om toch een beetje het gevoel te krijgen dat je er niet alleen voor staat. Aan die dwaasheid geven wij ons niet over.

Deze taal van het menselijk hart horen we overal. De mens ontkent dat God gezag over hem heeft. Hij wil onafhankelijk zijn en verwerpt daarom alle aanspraken van zijn Schepper. Dat hij voor elke ademtocht van Hem afhankelijk is, wil hij niet zien *(Dn 5:23b)*. Hij staat er niet voor open dat het dienen van Hem de grootste voldoening en het grootste geluk geeft. Dat hij van genade zou moeten leven, is een verwerpelijke gedachte. Zijn hand ophouden om iets te krijgen is beneden zijn waardigheid als zelfstandig wezen. Nee, hij heeft God niet nodig en hij wil Hem ook niet.

Maar, zegt Job, ze vergissen zich heel erg. Ze denken alles in de hand te hebben, maar ze zouden er goed aan doen te bedenken dat *"hun welvaart ... niet in hun [eigen] hand"* is *(vers 16)*. Het lijkt wel of ze alles in hun macht en onder controle hebben, maar dat is zelfbedrog. Het kan hun allemaal zomaar ontvallen door plotselinge rampen. Ze kunnen ook ziek worden of sterven en dan is het ook voorbij met hun genot ervan.

Job zegt dat hij zo niet tegen het leven aankijkt. Het is ver van hem zich als een goddeloze op te stellen. Hij deelt niet in het voornemen van de goddelozen en ook hun raad deelt hij niet. Zijn vrienden moeten niet denken dat hij hun advocaat is en hun wijze van leven verdedigt, al beschrijft hij de voorspoed van hun leven.

Het oordeel wordt niet altijd direct zichtbaar | *verzen 17-21*

> 17 *Hoe vaak gebeurt het dat de lamp van de goddelozen wordt uitgedoofd,*
> *en hun ondergang hun overkomt;*
> *dat [God hun] in Zijn toorn smarten uitdeelt,*
> 18 *dat zij worden als stro voor de wind,*
> *en als kaf, [dat] de wervelwind wegneemt?*
> 19 *[Of] bergt God [de straf voor] zijn ongerechtigheid voor zijn kinderen op?*
> *Laat Hij het hem vergelden, zodat hij het merkt.*
> 20 *Laten zijn ogen zijn ondergang zien,*
> *en laat hij drinken van de grimmigheid van de Almachtige!*
> 21 *Want wat voor vreugde vindt hij in zijn huis na hem,*

als het getal van zijn maanden is afgesneden?

Job gaat verder met het weerleggen van wat zijn vrienden hebben gezegd over goddeloosheid en de toorn van God die Hij al tijdens het leven van de goddelozen over hen brengt. Ze moeten dat maar eens bewijzen. Laten ze hem maar eens vertellen hoe vaak het gebeurt *"dat de lamp van de goddelozen wordt uitgedoofd"*, dat wil zeggen dat er duisternis in hun leven komt door onheil dat hen vanwege hun goddeloosheid treft *(vers 17)*. Dat betekent dat hun ondergang vaststaat. Die komt over hen zonder dat ze zich daartegen kunnen verzetten. Dat overkomt hen van Godswege Die in Zijn toorn smarten over hun goddeloosheid aan hen uitdeelt.

Handelt God werkelijk altijd zo met iedere goddeloze? Dat zou inhouden dat zij als stro door de wind worden weggeblazen en als waardeloos kaf door de wervelwind worden weggenomen *(vers 18)*. Is dat een uniforme wet, waarnaar God onveranderlijk handelt? De vrienden zullen toch wel moeten toegeven dat dit niet altijd waar is. Dit is een belangrijk argument van Job. Er zijn immers genoeg goddelozen die lang en gelukkig leven. De wereld is vol goddelozen. Het percentage gelovigen is maar klein. Toch maakt God geen einde aan alle goddelozen, maar verdraagt Hij hen nog steeds.

De vrienden hebben ook gezegd dat de kinderen van de goddeloze ook voor diens ongerechtigheid worden gestraft *(vers 19; Jb 20:10)*. Maar dat doet God niet altijd. Soms hebben kinderen wel te maken met de *gevolgen van de zonden* van hun ouders *(Ex 20:5)*. Een kind wordt echter niet gestraft vanwege de zonden van zijn ouders *(1Kn 14:12-13; 2Kr 25:4)*, maar *vanwege zijn eigen zonden (Ez 18:20; Gl 6:5)*. Zo wordt ook de goddeloze door God vergolden, zodat hij merkt dat hij tegen God gezondigd heeft.

Job spreekt zich duidelijk uit tegen de goddeloze. Zijn ondergang moet hem niet bespaard blijven, maar die met zijn eigen ogen zien *(vers 20)*. God moet hem laten drinken *"van de grimmigheid van de Almachtige"*. De goddeloze heeft zich minachtend over de Almachtige uitgelaten *(vers 15)*, maar hij zal met Hem te maken krijgen en te drinken krijgen van Zijn grimmigheid. Dan is het uit met zijn praatjes. Dan weet hij tegen Wie hij zich altijd heeft verzet en Wie hij altijd heeft genegeerd.

Als de goddeloze eenmaal is gestorven, is er niets over van de vreugde die hij in zijn goddeloze leven genoot *(vers 21)*. Als het getal van zijn maanden is afgesneden, weet hij er niets meer van. In de dood houdt dat hem niet meer bezig. Hoe het gaat met hen die hij achterliet, is niet zijn zorg. Hij weet niet wat er na hem in zijn huis en met zijn kinderen gebeurt. Het afsnijden van het getal van zijn maanden kan wijzen op een plotselinge dood. Hij sterft voordat hij oud geworden is. Dat kan de goddeloze ook overkomen.

Mensen leven en sterven verschillend | *verzen 22-26*

> 22 *Kan men God kennis bijbrengen,*
> *terwijl Hij hen die hoog zijn, oordeelt?*
> 23 *De een sterft terwijl zijn kracht [nog] ongebroken is,*
> *terwijl hij geheel zonder zorgen en gerust is.*
> 24 *Zijn vaten zijn vol melk,*
> *en het merg van zijn beenderen is doordrenkt.*
> 25 *De ander daarentegen sterft met een bittere ziel,*
> *en hij heeft niet van het goede gegeten.*
> 26 *Zij liggen samen in het stof,*
> *en de maden overdekken hen.*

Niemand kan God vertellen hoe Hij met mensen moet handelen. Het is aanmatigend te menen dat God Zich moet gedragen zoals wij vinden dat Hij Zich moet gedragen. Dat is een vorm van *"God kennis bijbrengen" (vers 22)*. God is de Rechter van zelfs de hoogste geschapen wezens, de engelen. Wie kan Hem dan vertellen hoe Hij Zijn werk zou moeten doen? Niemand natuurlijk. God weet wat Hij doet als Hij de goddeloze soms lang laat leven, maar soms ook kort. Daarom is de bewering van de vrienden onjuist als zij zeggen dat oordeel in dit leven altijd een teken van zonde is en voorspoed van rechtvaardigheid. Het is goed om niets te oordelen voor de tijd *(1Ko 4:5)*.

Er is veel ongelijkheid in het sterven en het leven dat daaraan is voorafgegaan, zo constateert Job tegenover zijn vrienden. Dat betreft niet alleen de leeftijd – de een sterft jong, de ander oud –, maar ook de omstandigheden. Iemand kan in de kracht van zijn leven sterven, zonder dat hij zorgen heeft

gekend *(vers 23)*. Hij heeft ook in gerustheid, zonder angst, geleefd. Zijn omstandigheden wijzen helemaal niet op iets van Gods toorn die op hem zou rusten en door zijn dood over hem komt. Zijn vaten die vol melk zijn, bewijzen dat zijn koeien veel melk produceren *(vers 24)*. Hijzelf blaakt van gezondheid en is vol levenskracht als hij sterft.

Een ander daarentegen vergaat het heel anders. Die sterft in grote bitterheid van ziel *(vers 25)*. Het leven dat hij heeft gehad, is een leven van ellende geweest. Hij heeft niet van het goede gegeten. Hij heeft tijdens zijn leven weinig of geen plezier gekend, maar was vervuld van verdriet. Dat is toch wel een groot verschil in leven en in sterven van twee mensen.

In hun dood is dat anders. Ze liggen na hun dood samen in het stof van de dood, in het graf *(vers 26)*. Hun lot is dan gelijk. Beiden worden ze overdekt door de maden en opgegeten door de wormen *(Js 14:11)*. In het dodenrijk zijn alle goddelozen gelijk. Voorspoed of tegenspoed in het leven geeft de een niet een betere plaats in het dodenrijk dan de ander. Het bed van veren van de rijke en het bed van stro van de arme is in de dood voor beiden veranderd in het stof van de aarde. Daarin liggen ze neer. De zijden bedekking waaronder de rijke heeft gelegen en de lompen bedekking waaronder de arme heeft gelegen is voor beiden veranderd in maden.

Job beschuldigt de vrienden | *verzen 27-31*

> 27 *Zie, ik ken jullie gedachten,*
> *en de listige plannen [waarmee] jullie mij geweld aandoen.*
> 28 *Want jullie zeggen: Waar is het huis van de edele,*
> *en waar is de tent, de woning van de goddelozen?*
> 29 *Hebben jullie het niet gevraagd aan de voorbijgangers op de weg,*
> *en erkennen jullie hun aanwijzingen niet?*
> 30 *Want de kwaaddoener wordt gespaard voor de dag van de ondergang;*
> *voor de dag van de verbolgenheden worden zij [in veiligheid] gebracht.*
> 31 *Wie vertelt hem in zijn gezicht [welke] weg hij [gaat]?*
> *Als hij [wat] doet, wie vergeldt het hem?*

Na zijn uiteenzetting dat de goddelozen niet altijd hun straf in dit leven ontvangen, confronteert Job zijn vrienden met hun eigen redenering en theologie *(vers 27)*. Hij weet hoe ze over hem denken, hij kent hun mening

over de oorzaak van de ellende waarin hij is terechtgekomen. Hij vat hun redeneringen samen en brengt ze helder onder woorden. Je hoeft geen diepzinnige denker te zijn om te weten wat ze denken. Hun woorden en hoofdschudden laten daarover geen twijfel bestaan. Zij smeden *"listige plannen"* om te kunnen bewijzen dat hij een zondaar en huichelaar is. Daarmee doen ze hem geweld aan, ze doen hem daarmee groot onrecht aan en vergroten zijn pijn.

Hij ziet dat ze in hun opvatting over hem niet veranderd zijn en ook nooit kunnen veranderen, want dan stort het hele gebouw van hun gedachtewereld in. Ze blijven bezig hem ervan te overtuigen dat hij een slecht, zondig mens is. Ze blijven maar doorgaan met te hameren op het aambeeld dat de goddelozen door rampen worden overweldigd. Job is door rampen overweldigd, dus is hij een goddeloze.

Om te bewijzen dat hij hun gedachten en listige plannen kent, haalt hij hun kwetsende bewering aan – 'geweld aandoen' *(vers 27)* betekent 'kwetsen' – over het huis van de edele goddeloze en de tent van de goddeloze personen *(vers 28)*. Ze zeggen dat het huis en de tent door Gods oordeel over hun goddeloosheid omvergeworpen en verdwenen zijn. Daarmee beweren zij met zoveel woorden dat Job, die huis en haard is kwijtgeraakt, in feite een goddeloze is.

Maar wat de vrienden zeggen, klopt helemaal niet met de praktijk van het leven. Waarom hebben ze niet gewoon hun redeneringen eens nagetrokken bij *"de voorbijgangers op de weg"*, mensen die ergens anders vandaan komen, die iets meer van de wereld hebben gezien *(vers 29)*. Die kunnen getuigen wat ze zijn tegengekomen. Klopt er dan nog iets van hun verhaal? Hebben die voorbijgangers verteld dat ze overal hebben gezien dat de woningen van goddeloze mensen in puin lagen? Natuurlijk niet.

Waarom nemen ze de getuigenissen van zulke mensen niet aan? Zij bevestigen de waarheid van wat Job heeft gezegd, dat goddelozen vaak voorspoedig en lang leven. Job vervolgt zijn betoog met de vaststelling dat de goddeloze mens vaak niet direct voor zijn goddeloosheid wordt gestraft, maar dat dit pas later gebeurt *(vers 30)*. Hij ontloopt zijn straf zeker niet. Hij *"wordt gespaard voor de dag van de ondergang"* *(vgl. 2Pt 2:4; Jd 1:6)*. De farao van Egypte die Gods bevel keer op keer verwierp om Israël te laten gaan,

is een voorbeeld van zo iemand. Het bevestigt eens te meer dat de goddeloze niet altijd onmiddellijk gestraft wordt. Alleen een onverstandig en dwaas mens ziet dit niet *(Ps 92:7-8)*.

Een onverstandig man weet hier niets van
en een dwaas begrijpt dit niet:
wanneer de goddelozen groeien als gras
en allen die onrecht bedrijven, bloeien
om tot in eeuwigheid weggevaagd te worden!
(Ps 92:7-8)

Job spreekt over *"de dag van de verbolgenheden"*. Dat is de dag dat Gods toorn over de zonden van de goddeloze komt. 'Verbolgenheden' is meervoud. De goddeloze zal verbolgenheid op verbolgenheid over zich heen krijgen. Het oordeel van God betreft elke zonde. Het is tevens een oordeel dat eindeloos blijft doorgaan. De toorn van God blijft tot in eeuwigheid op hem *(Jh 3:36)*.

Niemand durft de kwaaddoener op zijn slechte gedrag aan te spreken *(vers 31)*. Wie dat doet, haalt zich zijn woede op de hals. En dat wil je toch niet? We weten dat er mensen zijn geweest die dat hebben gedaan, zoals Elia tegenover Achab en Jeremia tegenover de zonen van Josia. Johannes de doper heeft het aanspreken van Herodes op zijn zonden zelfs met de dood moeten bekopen. De kwaaddoeners werden niet onmiddellijk gestraft voor hun boze daden en konden gewoon doorgaan met hun zonden, want er was niemand die hen strafte. Al het kwaad dat niet direct na het begaan ervan wordt gestraft of zelfs niet tijdens het leven van de kwaaddoener, zal worden vergolden en wel door God op de dag van het oordeel.

Het einde in de dood | *verzen 32-33*

> 32 *[Eindelijk] wordt hij naar de graven gebracht,*
> *en men waakt over [zijn] grafheuvel.*
> 33 *De kluiten van het dal zijn hem aangenaam,*
> *en alle mensen trekken achter hem aan;*
> *en zij die vóór hem geweest zijn, zijn niet te tellen.*

Vaak komt het einde van het genot van de voorspoed voor de goddeloze pas als hij sterft. Hij sterft niet door een Goddelijk oordeel, maar gewoon omdat hij oud is geworden. Onvermijdelijk komt het moment dat hij *"de weg van heel de aarde"* gaat *(Jz 23:14)* en *"naar de graven gebracht"* wordt, dat wil zeggen de begraafplaats, waar ook hij zijn graf heeft *(vers 32)*. Bij zijn begrafenis kan nog de nodige pracht en praal getoond worden. Zijn graf

wordt verzorgd, voorzien van een erewacht en bewaakt door wachters, opdat grafrovers geen kans krijgen om de in het graf ‘meegegeven’ schatten te roven.

Op zijn grafsteen staat: ‘Rust zacht.’ Dat is wat de mensen denken. De toespraken bij zijn begrafenis vinden plaats onder het motto: ‘Over de doden niets dan goeds.’ Ze veronderstellen dat de kluiten die hem bedekken, en die speciaal voor hem uit de wadi’s of rivierbeddingen zijn gehaald, hem aangenaam zijn *(vers 33)*. De man heeft altijd hard gewerkt en goed geleefd. Hij heeft nu zijn verdiende ‘laatste rustplaats’.

Ook in zijn dood blijft hij een attractie. De omschrijving *“alle mensen trekken achter hem aan”*, kan slaan op de lijkstoet. Het kan ook slaan op de massa’s die zijn graf later bezoeken. In elk geval geldt dat hij sterft zoals alle mensen na hem zullen doen en zoals is gebeurd met de talloze mensen die hem zijn voorgegaan.

Job zegt al deze dingen als reactie op de veronderstelling van de vrienden dat de goddeloze geen rust en vrede kent, niet in zijn leven en niet in zijn dood. Er zijn zeker goddeloos levende mensen die in hun leven al lijden vanwege hun goddeloze leven en vervolgens een vreselijke dood sterven. Waar het hem om gaat, is aan te tonen dat niet algemeen kan worden gezegd dat goddeloze mensen lijden en goede mensen het voor de wind gaat. Het is soms ook andersom, dat het goddeloze mensen voor de wind gaat, zelfs tot in hun dood, en dat het goede mensen slecht gaat. Wat een verschil met de theologie van de drie vrienden.

Conclusie | *vers 34*

> 34 *Wat troosten jullie mij dan met lege [woorden]!*
> *Van jullie antwoorden blijft [alleen] ontrouw over.*

Job besluit zijn beschouwingen over de voorspoed die ook het deel van een goddeloze kan zijn met een conclusie. Zijn vrienden waren gekomen om hem te troosten *(Jb 2:11)*, maar wat een lege woorden hebben ze tot nu toe gesproken *(vgl. Jb 16:2)*. Niets van wat ze hebben gezegd, is op hem van toepassing. Hij heeft er helemaal niets aan gehad. Integendeel, ze hebben met hun theorieën zijn lijden verzwaard. Ze hebben niets anders gedaan

dan hem vermaand en opgeroepen tot bekering van zijn zonden. Als hij dat nou maar zou doen, zou hij weer gezegend worden.

Uit hun antwoorden is alleen gebleken dat ze ontrouw zijn aan hun vriendschap met hem. Ze hebben hun twijfels over zijn oprechtheid steeds duidelijker uitgesproken. Een echte vriend veronderstelt geen verborgen zonden en huichelarij bij zijn vriend. Hij is ook niet raadselachtig in zijn bewoordingen als er iets zou zijn wat correctie nodig heeft. Hij doet dat niet bedekt. Echte vrienden vertrouwen elkaar door dik en dun, in voorspoed en in tegenspoed.

In plaats van door de volharding van Job overtuigd te raken van zijn oprechtheid beschuldigen de vrienden hem ervan dat hij een verhard en onbekeerd hart heeft. Tot die conclusie komen ze door zijn weigering om hun oproep te aanvaarden om zich te bekeren.

Job 22

De derde toespraak van Elifaz

We zouden kunnen denken dat de vrienden door het laatste betoog van Job nu wel hun dwaling hebben ingezien. Dat willen ze dan niet direct toegeven, maar misschien dat ze dan nu toch wel het zwijgen ertoe doen. Maar nee hoor. Elifaz recht nog een keer zijn rug en dient Job in een derde toespraak van repliek. En hoe. Hij gooit alle voorzichtigheid van zich af. De remmen gaan los en zonder enige terughoudendheid beschuldigt hij Job van de ergste zonden. De beschuldigingen zitten niet meer in zijn woorden verborgen, het zijn geen insinuaties of suggesties meer. Snoeihard benoemt hij de misdaden die Job volgens hem heeft begaan.

Hij doet geen poging om Jobs argumenten *(Job 21)* te weerleggen. In zijn betoog blijft hij hameren op het gezegde 'eigen schuld, dikke bult' als bewijs van de rechtvaardigheid en wetmatigheid van de vergelding van God. Zijn vriendschap voor Job laat hij naar zijn mening hierin zien dat hij aan het einde van zijn betoog opnieuw probeert om hem tot inkeer te brengen *(verzen 21-30)*.

De grootte van Jobs zonde | *verzen 1-5*

> *1 Toen antwoordde Elifaz, de Temaniet, en zei:*
>
> *2 Zou een man God tot nut zijn?*
> *Maar voor zichzelf zal de verstandige tot nut zijn.*
> *3 Is het een vreugde voor de Almachtige dat jij rechtvaardig bent;*
> *of winst dat jij je wegen vervolmaakt?*
> *4 Is het omdat je [God]vrezend bent dat Hij je bestraft,*
> *dat Hij met je voor het gericht komt?*
> *5 Is je slechtheid niet groot,*
> *en zijn je ongerechtigheden niet eindeloos?*

Elifaz neemt weer het woord om Job te antwoorden *(vers 1)*. Hij stelt eerst een reeks retorische vragen. Hij begint met een vraag over de verhouding van *"een man"* – met wie hij Job bedoelt – tegenover God *(vers 2)*. Elifaz stelt de vraag of een man God *"tot nut"* zou zijn, omdat Job maar blijft

vasthouden aan zijn gerechtigheid. Alsof hij daar God een dienst mee doet. Tegelijk klaagt hij maar over zijn ellende. In de vraag ligt het antwoord opgesloten. Job is met al zijn gerechtigheid God niet tot nut. Hij moet niet denken dat God om hem verlegen zit. Alsof God verplicht is hem te eren voor zijn vermeende gerechtigheid in plaats van te tuchtigen door rampen over hem uit te storten.

Als Job al meent dat hij *"verstandig"* is, dan heeft dat alleen nut voor hemzelf. God is niet van hem afhankelijk en heeft de wijsheid van Job niet nodig. God heeft niemand, geen man, nodig. Het omgekeerde is wel waar, dat de mens God nodig heeft. Job voegt niets toe aan de vreugde van de Almachtige door te stellen dat hij rechtvaardig is *(vers 3)*. Hij kan die claim op zijn gerechtigheid maar beter laten vallen. Het levert God ook geen enkele winst op als hij zijn wegen *"vervolmaakt"*, door alles altijd steeds beter te doen om God daardoor een plezier te doen.

Elifaz geeft maar een koude indruk van God, alsof Hij niet in ons geïnteresseerd zou zijn. Als we ons herinneren wat God in *Job 1-2* van Zijn dienaar Job zegt, blijkt hier wel hoe slecht Elifaz God kent. Door zijn handel en wandel was Job juist wel een vreugde voor God *(vgl. Hd 10:35)*. Hoewel wat een mens doet, God op zich geen voordeel geeft, heeft Hij wel vreugde in rechtvaardigheid. Het getuigenis van de Geest over Job in de eerste hoofdstukken van dit boek laat zien dat Job God niet diende omdat hij meende daarmee God van nut te zijn of omdat God daarbij won, dat Hij er beter van werd. Job vreesde en diende God omdat Hij God is. Dat waardeert God zeer.

..., maar dat in ieder volk degene die Hem vreest en gerechtigheid werkt, Hem aangenaam is. (Hd 10:35)

Met het nodige sarcasme in zijn stem vraagt Elifaz aan Job of God hem soms vanwege zijn Godvrezendheid bestraft en met hem *"voor het gericht komt" (vers 4)*. God spant natuurlijk een rechtszaak tegen Job aan omdat hij Hem zo trouw dient. In zijn eerste toespraak heeft Elifaz Jobs Godvrezendheid nog als iets gezien wat bij hem aanwezig was *(Jb 4:6)*, maar nu gelooft hij daar niets meer van. Door zijn sarcastische manier van praten wil hij Job van het tegendeel overtuigen. Het moet Job toch wel duidelijk zijn dat God een mens niet straft als hij Hem vreest, maar als die mens tegen Hem zondigt.

Dan steekt Elifaz van wal. Hij beschuldigt Job openlijk van *"slechtheid"* en *"ongerechtigheden"* *(vers 5)*. Met *"je"* slechtheid en *"je"* ongerechtigheden wordt Job rechtstreeks aangesproken. Hij laat er ook geen misverstand over bestaan dat het om meer dan een beetje slechtheid en af en toe een ongerechtigheid gaat. Het gaat om niet minder dan 'grote' slechtheid en 'eindeloze' ongerechtigheid. Om zijn betoog kracht bij te zetten gaat Elifaz nu overdrijven.

Hoewel Elifaz daarvoor geen enkel bewijs heeft, werpt hij Job deze overdonderende beschuldigingen voor de voeten. Hij maalt er niet om dat, voordat zoiets gezegd kan worden, er eerst zelfoordeel moet zijn. Dat ontbreekt bij hem, evenals bij zijn vrienden *(Mt 7:1-5)*. Wat hij doet, is geen voeten wassen *(Jh 13:3-6)*. Job heeft het gewaagd zich tegen hun o zo waardevolle oproep tot bekering te verzetten. Hij heeft dat gedaan in bewoordingen over God die uiterst ongepast zijn, vinden zij. Het is een bewijs te meer dat het met Job helemaal verkeerd zit. Meer hebben ze niet nodig. Job is schuldig.

De directe aanklacht | *verzen 6-11*

> 6 *Want je hebt zonder reden van je broeders een onderpand genomen,*
> *en je hebt de kleding van naakten uitgetrokken.*
> 7 *Aan de vermoeide gaf je geen water te drinken,*
> *en je hebt de hongerige brood onthouden.*
> 8 *Maar was er een man met macht, voor hem was het land,*
> *en een aanzienlijk persoon woonde er.*
> 9 *Weduwen heb je met lege [handen] weggestuurd,*
> *en de armen van de wezen werden verbrijzeld.*
> 10 *Dáárom zijn er strikken rondom je,*
> *en word je plotseling door schrik overmand.*
> 11 *Of zie je de duisternis niet,*
> *en de vloed van water die je bedekt?*

Elifaz gaat voorbeelden van Jobs slechtheid en ongerechtigheid noemen. Hij spreekt zonder enige grond de grofste beschuldigingen uit. Bewijzen of getuigen ontbreken. Dit gaat veel verder dan verdachtmakingen – en hoe snel maken we ons daaraan al schuldig. Elifaz beschuldigt Job van sociaal onrecht. Job denkt dan wel dat hij bij God in de gunst staat en dat hij

rein is, maar hoe kan dat als hij zijn naaste onrecht heeft aangedaan. Daarom brengt God deze rampen over hem, aldus Elifaz die aan geen andere verklaring voor lijden kan denken.

Als iemand tegenslag heeft in zijn zaak, ziekte in zijn familie, een geliefde verliest, dan is een conclusie zomaar getrokken. Hoe wreed is dit. Het druist ook in tegen de duidelijke aanwijzing dat alleen op de grond van twee of drie getuigen elke zaak zal vaststaan *(2Ko 13:1)*. Later zal Job al deze beschuldigingen met klem ontkennen en weerleggen *(Job 31)*.

Elifaz leidt uit de situatie waarin Job zich bevindt af aan welke misdaden Job zich zonder enige twijfel schuldig heeft gemaakt. Hij redeneert naar het beginsel 'oog om oog, tand om tand'. God straft Job met dezelfde dingen waaraan hij zich schuldig heeft gemaakt. Job is nu zonder enig bezit en zonder kleding. Dat betekent dat hij bezittingen van anderen genomen moet hebben en kleding van naakten heeft uitgetrokken *(vers 6)*.

Elifaz schrikt er niet voor terug de situatie te schetsen alsof hij er ooggetuige van is geweest. Job heeft zijn broeders, zijn familieleden, geld geleend en daarvoor een pand genomen. Toen ze in gebreke bleven om het geleende terug te betalen, heeft hij hen tot op het blote lijf uitgekleed *(Ex 22:26; Dt 24:6,17)*. Hij stelt het optreden van Job voor als van iemand die gewetenloos de kwetsbaren berooft, zelfs al betreft het zijn familie.

Job heeft volgens Elifaz niet alleen mensen beroofd, iets van hen afgenomen, maar ook mensen iets niet gegeven wat ze nodig hadden *(vers 7)*. Vermoeiden die verkwikking nodig hadden, heeft hij geen water te drinken gegeven. Hongerigen heeft hij geen brood gegeven. Daaruit blijkt zijn misdadige, harteloze houding tegenover behoeftigen. Daarom wordt hij nu zelf gekweld door dorst en honger.

Ja, hij heeft anderen wel eens iets gegeven *(vers 8)*. Dat gebeurde dan vanuit hetzelfde eigenbelang als waarom hij sommigen niets gaf. Job heeft *"een man met macht"* land gegeven. Daar kon hij immers zelf beter van worden. De aanzienlijke persoon die er woonde, zou de gulle Job zeker belonen door zijn invloed voor hem aan te wenden als hij iets nodig had. Je moet niet denken dat Job liefdadigheid kende. Hij was een van die personen van wie wel eens wordt gezegd: 'Ze likken naar boven en trappen naar beneden.' Dat wil zeggen dat ze sommige mensen vleien die in macht of

aanzien boven hen staan en dat ze andere mensen minachten die machteloos en zonder aanzien zijn.

Tot die machteloze, onaanzienlijke mensen behoren ook de weduwen en de wezen *(vers 9)*. Gods speciale zorg gaat naar hen uit. Hij is de *"Vader van de wezen en de Rechter van de weduwen" (Ps 68:6)*. Daar had Job lak aan. Als een weduwe bij hem kwam en hem om een gunst vroeg, stuurde hij haar met lege handen weg. Met de wezen ging hij nog onbarmhartiger om. Hij verbrijzelde *"de armen van de wezen"*, dat betekent dat hij alles wegnam wat de wezen nog aan bezit hadden en wat hun enige steun in het leven gaf. Hoe onbarmhartig!

Daarom hoeft Job zich er niet over te verbazen dat er *"strikken rondom"* hem zijn, dat hij een gevangene is van de gevolgen van zijn zonden *(vers 10)*. Het is juist *"dáárom"*, om al die verschrikkelijke zonden die hij heeft gedaan. Dat is er de oorzaak van dat hij *"plotseling door schrik overmand"* is. Daarmee verwijst Elifaz naar de vreselijke rampen die Job hebben getroffen, waardoor God alles van hem heeft afgenomen.

Of is Job blind voor de reden van de duisternis waarin hij zich bevindt *(vers 11)*? Dat zal toch niet waar zijn? Het is zo klaar als de dag dat hij vanwege zijn zonden dit lijden over zichzelf heeft gebracht. *"De vloed van water"* die hem bedekt, spreekt van de smarten en pijnen die hem hebben overspoeld. Als Job maar niet denkt dat dit allemaal zonder aanleiding is gebeurd. Natuurlijk is dit een roepstem van God dat hij zijn zonden moet belijden.

Alles is bij God bekend | *verzen 12-14*

> 12 *Is God niet [in] de hoge hemel?*
> *Zie toch de hoogste sterren, hoe verheven ze zijn.*
> 13 *Maar jij zegt: Wat weet God ervan?*
> *Zou Hij door de donkere [wolken] heen oordelen?*
> 14 *De wolken zijn voor Hem een schuilplaats, zodat Hij niet ziet;*
> *en Hij wandelt over de omtrek van de hemel.*

Job moet toch wel weten dat God ver boven de mensen verheven is *(vers 12)*. Hij moet maar eens naar *"de hoogste sterren"* kijken, het hoogst waarneembare in de schepping, *"hoe verheven ze zijn"*. Nou, God is daar nog

weer eens oneindig ver boven verheven. Wat verbeeldt Job zich dan wel dat hij tegen Hem het woord opneemt en doet alsof hij onschuldig is?

In plaats van zich voor die hoogste Majesteit te buigen en Hem te erkennen in de straffen die Hij over hem brengt, waagt Job het God onwetendheid toe te schrijven. God is zo hoog verheven, dat Hij Zich – naar Job zich volgens Elifaz inbeeldt – verbergt achter donkere wolken. Hij houdt Zich niet bezig met de aarde en wat daarop gebeurt *(verzen 13-14)*. En als Hij niet kan of wil zien wat er op aarde plaatsvindt, straft Hij natuurlijk het kwade niet. Daarom kunnen Gods oordelen niet over Job gekomen zijn omdat hij zou hebben gezondigd.

Elifaz legt Job uitspraken in de mond die Job niet heeft gedaan. Hij veronderstelt te weten wat Job over God denkt en dicht hem gedachten toe die er bij Job niet zijn. Elifaz trekt gewoon zijn eigen conclusies uit wat Job heeft gezegd over het lijden van de Godvrezende en de voorspoed van de goddeloze *(Jb 21:1-16)*. Daarmee is voor hem duidelijk dat Job God beschouwt als Iemand Die Zich niet bemoeit met wat de mensen doen. Hij, de theoloog Elifaz, weet wel beter. Natuurlijk bemoeit God Zich wel met wat mensen doen. Voor hem is Job daarvan een schoolvoorbeeld.

Wat Elifaz hier allemaal van Job veronderstelt, is wel heel absurd. Het laat zien tot welke dwaze opvattingen een mens over een ander mens kan komen, als hij onverdroten voortgaat met de dingen te bezien vanuit zijn eigen theologische gelijk. Dan worden mensen dingen in de mond gelegd die ze nooit hebben gezegd en ook nooit hebben bedoeld. Woorden worden uit hun verband getrokken en daaromheen wordt een conclusie gevormd die past in het denken van de eigen theologie. Die theologie is de maatstaf om de ander te beoordelen.

Wat de ander ook zegt of doet om het tegendeel te bewijzen, hij heeft altijd ongelijk. Toegeven dat de ander gelijk heeft, betekent het einde van het eigen gelijk. En dat kan niet, want dat gelijk is gebaseerd op degelijk theologisch onderzoek. Onlangs stond in een verslag van een theologisch debat een zin waarmee kritiek op een bepaalde theologische visie werd gepareerd: 'Uw kritiek betreft de resultaten van honderd jaar exegetisch onderzoek' (RD 1-11-2014, blz. 15). Dit is zo'n kwalijke reactie op een vraag naar wat de Schrift zegt. Bevindingen van mensen op welk gebied ook

mogen nooit het eind van alle tegenspraak zijn. Dit geldt in het bijzonder voor het onderzoek van de Schrift. Op een dergelijke manier wordt Job door Elifaz en zijn vrienden benaderd.

Onze ervaringen, onze tradities of onze ontdekkingen mogen niet de meetlat zijn waarlangs wij onze waarnemingen leggen. Het moet altijd alleen Gods Woord zijn. In Elifaz en de vrienden dicteert de mens de uitleg van Gods handelingen. Ieder van ons moet ervoor openstaan dat wij in dezelfde fout als de vrienden van Job kunnen vallen. Wij beoordelen een ander naar wat wij van God weten. Maar we kunnen iets alleen goed beoordelen als we in een levende relatie met God leven. We hebben dan geen hoge pet op van onze Godskennis, maar zullen nederig zijn. In die gezindheid kunnen we door de Heilige Geest en Gods Woord alle dingen beoordelen *(1Ko 2:15)*.

De weg van de goddelozen | *verzen 15-18*

> 15 *Blijf je je houden aan het eeuwenoude pad*
> *dat de onrechtvaardige mensen betreden hebben?*
> 16 *Zij zijn uitgeroeid, terwijl het de tijd [nog] niet was;*
> *een rivier is [over] hun fundament uitgestort.*
> 17 *Zij zeggen tegen God: Wijk van ons!*
> *Wat zou de Almachtige voor hen doen?*
> 18 *Hij had immers hun huizen met het goede gevuld.*
> *Daarom is het voornemen van de goddelozen ver van mij.*

Elifaz beschuldigt Job van het hardnekkig voortgaan op de weg van de *"onrechtvaardige mensen" (vers 15)*. Hij zet nog eens een dikke streep onder zijn visie dat boze mensen lijden vanwege hun zonden. Job lijdt, daarom moet hij zich op de weg van de zondaars bevinden. Het is *"het eeuwenoude pad"* dat alle goddelozen gegaan zijn. Job is daarop geen uitzondering. Ook hij is deze goddelozen nagevolgd.

Wanneer denkt Job dat pad nu eens te verlaten? Dringt het niet tot hem door dat al die goddelozen zijn uitgeroeid *(vers 16)*? We kunnen hierbij bijvoorbeeld denken aan de dagen van Noach en de zondvloed. Toen werd *"hun fundament"*, en uiteraard ook wat ze daarop hadden gebouwd, door een machtige rivier weggevaagd. *"Terwijl het de tijd [nog] niet was"*, wil zeg-

gen dat ze niet oud zijn geworden, maar een vroegtijdige dood zijn gestorven. Herkent Job niet dat het ook bij hem is gebeurd?

Wat Job gezegd heeft over de goddelozen, dat zij tegen God zeggen: *"Wijk van ons" (Jb 21:14)*, gebruikt Elifaz nu tegen Job vanuit de gedachte dat Job een van hen is *(vers 17)*. Job is iemand die niets met God te maken wil hebben. Dat blijkt wel uit het feit dat hij niet buigt voor de tucht die God over hem brengt. Hij wil niet aanvaarden dat God hem straft voor zijn zonden. Een God Die zo met hem handelt, kan niets voor hem betekenen en niets voor hem doen.

Elifaz wijst Job erop dat God de huizen van de goddelozen *"met het goede gevuld"* had *(vers 18)*. Dat had God ook met Jobs huis gedaan. Omdat de goddelozen Hem niet in hun leven toelieten, of alleen maar voor zover zij dat wilden, heeft Hij hun alles moeten ontnemen. En dan citeert Elifaz opnieuw een woord dat Job heeft gesproken: *"Daarom is het voornemen van de goddelozen ver van mij" (vgl. Jb 21:16)*. Het lijkt erop dat hij Job dit onder de neus wrijft om hem het ongerijmde ervan te laten voelen. Hoe kan Job zeggen dat hij niet deelt in het voornemen van de goddelozen, terwijl hij zo duidelijk een van hen is?

Hun rechtvaardig oordeel | *verzen 19-20*

> 19 *De rechtvaardigen zien het en verblijden zich,*
> *en de onschuldige bespot hen.*
> 20 *Immers, onze tegenstander wordt uitgeroeid,*
> *en het vuur verteert wat van hen over is.*

De rechtvaardige zal zich verblijden als hij de wraak ziet;
hij zal zijn voeten wassen in het bloed van de goddeloze.
De mens zal zeggen: Ja, er is loon voor de rechtvaardige!
Ja, er is een God Die op de aarde recht doet!
(Ps 58:11-12)

Als het oordeel over de goddelozen komt, zien de echte rechtvaardigen dat en zijn blij *(vers 19; Ps 58:11-12)*. De onschuldige bespot de goddelozen als zij geoordeeld worden. Door het oordeel wordt de barrière voor de zegen weggenomen. Nu wijst Elifaz met zijn vinger naar Job te midden van zijn vreselijke lijden. Hij zet Job neer als een tegenstander van de rechtvaardige die wordt uitgeroeid, terwijl al zijn bezittingen door vuur worden verteerd *(vers 20)*.

Laatste oproep tot bekering | *verzen 21-25*

> 21 *Gewen je toch aan Hem en heb vrede;*
> *daardoor zal het goede over je komen.*
> 22 *Ontvang toch het onderricht uit Zijn mond,*
> *en leg Zijn woorden in je hart.*
> 23 *Als je je bekeert tot de Almachtige, zul je gebouwd worden.*
> *Doe het onrecht ver weg van je tent.*
> 24 *Laat het goud in het stof liggen,*
> *en het [goud van] Ofir bij de rots van de beken,*
> 25 *dan zal de Almachtige je goud zijn,*
> *en je schatten aan zilver.*

Na zijn grove beschuldigingen roept Elifaz Job op om zich te bekeren, met daaraan gekoppeld beloften van zegen *(verzen 21-30)*. We horen in de vermaningen wel nog steeds dezelfde beschuldiging dat hij zich tegen God verzet. Job blijft voor hem een slecht mens. Maar, zo belooft hij Job, als hij zijn verzet staakt en zich aan God onderwerpt, zal hij rijk gezegend worden.

Los van het verband waarin deze woorden worden gesproken, kunnen we ze toepassen op ons persoonlijke geloofsleven. Ze houden voor ons waardevolle vermaningen en motiverende zegeningen in. Het uitgangspunt is de oproep om ons aan God te onderwerpen en ons niet tegen Hem te verzetten. Het resultaat is dat we rijke zegeningen zullen ontvangen. Laten we daarom goed luisteren naar deze op zichzelf prachtige boodschap en die ter harte nemen en uitwerken in ons leven.

Elifaz begint met tegen Job te zeggen dat hij zich aan God moet gewennen *(vers 21)*. Als Job zich nou maar gewoon neerlegt bij Gods handelen met hem, zal hij weer vertrouwelijke omgang met God hebben en daardoor vrede ervaren. Ook zal het goede – in stoffelijke en geestelijke zin – over hem komen. Uit de mond van Elifaz is het een kille oproep die gericht is aan iemand die worstelt met God en er nog niet uit is. Elifaz vat deze worsteling met God op als verzet tegen God. Daarom zijn al die rampen ook over Job gekomen, volgens Elifaz.

Het woord van Elifaz is een belangrijk woord, niet om dat aan anderen voor te houden, maar aan onszelf. Gewennen aan God wil zeggen, ge-

woon raken aan God door een dagelijkse omgang met Hem. Dan raken we er niet van ondersteboven als dingen anders gaan dan wij dachten, maar accepteren we dat Hij het beste met ons voorheeft, ook al kunnen we niet altijd begrijpen waarom Hij zo met ons handelt. Het heeft te maken met het kennen van God, met Zijn manier van handelen.

Het resultaat is dat we vrede in ons hart hebben. Er is geen vrede als we op voet van oorlog met God leven. Als we aan Hem gewend zijn, aan Zijn handelwijze, daalt er vrede in ons leven neer. Die vrede is een weldaad voor ons verstand, ons denken, voor ons geweten, voor ons lichaam. Zolang we kritiek op Hem hebben en Hem willen voorschrijven hoe Hij moet handelen, kennen we die vrede niet.

Job moet zich ervoor openstellen onderricht uit de mond van God te ontvangen, van welke inhoud dat onderwijs ook mag zijn *(vers 22)*. De woorden die hij uit Gods mond hoort, moet hij vervolgens in zijn hart leggen. Het wil zeggen de waarheid van God omarmen en die niet vergeten. Dat is ook voor ons een belangrijk woord. Staan wij open voor het onderwijs uit Gods Woord en willen we het in ons hart opnemen? Dan alleen kan het onze diepste gevoelens en al onze daden besturen, want uit het hart *"zijn de uitingen van het leven" (Sp 4:23)*.

Elifaz veronderstelt nog steeds dat Job een onboetvaardige zondaar is. Hij moet zich daarom eerst bekeren tot de Almachtige *(vers 23)*. Daarna kan alles wat afgebroken is weer *"gebouwd"* worden. Hij zal dan weer gezond worden, in voorspoed leven en genieten van een gelukkig gezinsleven. Hij kan de echtheid van zijn bekering laten zien door het onrecht ver weg van zijn tent te doen. Als hij de zonde maar uit zijn leven bant, is de weg naar herstel voor hem geopend.

Job krijgt van Elifaz de raad om het goud *"in het stof"* te laten liggen, ja, het zuivere goud van Ofir *(vgl. 1Kn 9:28)* tussen de stenen van de rivierbeddingen *(vers 24)*. Dat betekent dat Job voortaan zijn vertrouwen niet meer moet stellen op zijn rijkdommen, maar op God alleen. Dan zal God de Almachtige zijn goud en zijn schatten aan zilver zijn, ja, Hij zal zijn ware schat zijn *(vers 25)*.

Ook wij mogen zoeken naar die schatten *"die boven zijn, waar Christus is" (Ko 3:1)*, *"in Wie al de schatten van de wijsheid en kennis verborgen zijn" (Ko 2:3)*.

Voorzegging van een prachtige toekomst | *verzen 26-30*

> 26 *Ja, dan zul je vreugde scheppen in de Almachtige,*
> *en je zult je gezicht tot God opheffen.*
> 27 *Je zult vurig tot Hem bidden, en Hij zal je verhoren;*
> *en je zult je geloften nakomen.*
> 28 *Als je een zaak besluit, dan komt die voor je tot stand;*
> *en op je wegen zal het licht schijnen.*
> 29 *Als ze [iemand] vernederen, en je zegt: Omhoog!*
> *dan zal [God] degene die de ogen heeft neergeslagen, verlossen.*
> 30 *Hij zal [zelfs] degene bevrijden die niet onschuldig is;*
> *die wordt bevrijd door de reinheid van jóuw handen.*

Elifaz stelt Job prachtige dingen in het vooruitzicht, als hij maar zou erkennen dat zijn beschuldigers gelijk hebben en hun adviezen zou opvolgen. Hij zou dan niet meer klagen over God, maar blij in de Almachtige zijn *(vers 26)*. Het gebogen hoofd als een teken van schuldbewustzijn *(Lk 18:13)* zal hij dan weer opheffen tot God om Hem weer recht in het gezicht te kijken.

Voor ons is de bemoediging dat wij als Christus alles voor ons is met Hem gemeenschap hebben. Die gemeenschap geeft vreugde *(1Jh 1:1-4)*. We weten ons dan helemaal aanvaard door de almachtige God Die onze Vader is en voelen ons thuis in Zijn tegenwoordigheid, juist ook als er moeilijkheden in ons leven zijn *(Rm 5:1-3)*.

Als Jobs relatie met God weer in orde is, kan hij weer in vurig gebed tot God naderen *(vers 27)*, wat nu volgens Elifaz niet het geval is. Die gebeden worden dan door God verhoord, want ze komen uit de mond van een rechtvaardige met een waarachtig hart. De geloften die hij tijdens zijn gebeden heeft gedaan, zal hij ook kunnen nakomen. Het gevolg daarvan is dat God hem de zegeningen geeft waarvoor hij geloften heeft gedaan.

Het is een van de zegeningen van een leven in gemeenschap met God dat we Hem alles kunnen vertellen wat er op ons hart ligt *(1Jh 3:21-22)*. We mogen er zeker van zijn dat Hij ons hoort en op Zijn tijd en wijze ook verhoort. Geloften doen hoort niet bij de verhouding van de nieuwtestamentische gelovige tot God. Geloften doen houdt in dat we iets voor God willen doen of laten met als doel dat Hij ons dan zal geven waar we om vragen. Dat past niet bij ons, die God als Vader kennen en volledig op Hem vertrouwen als Degene Die weet wat goed voor ons is.

Elifaz belooft Job ook de zegen van voorspoed in zijn bezigheden *(vers 28)*. Als hij iets besluit en onderneemt, is mislukking uitgesloten. Wat hij zich voorneemt, zal lukken *(Sp 16:3)*. Op al zijn wegen zal het licht schijnen in plaats van de diepe duisternis die er nu heerst. Dan is niets meer onzeker en duister. Hij zal met vreugde en voorspoed zijn weg vervolgen, omdat hij in het licht van Gods gunst wandelt.

Vertrouw uw werken aan de HEERE toe,
en uw plannen zullen bevestigd worden.
(Sp 16:3)

Wij mogen weten dat wij in het licht wandelen, zoals God in het licht is *(1Jh 1:7)*. We zijn *"licht in [de] Heer" (Ef 5:8a)*. Onze opdracht of verantwoordelijkheid is dat wij ons in overeenstemming met het licht gedragen en als *"kinderen van het licht"* wandelen *(Ef 5:8b)*.

Als Job in de gemeenschap met God is hersteld, kan hij ook voor anderen tot zegen en hulp zijn, zo zegt Elifaz tegen hem. Hij kan anderen helpen met de ervaringen die hij heeft opgedaan. Iemand die is vernederd, die in de put zit, kan hij bemoedigen omhoog te komen *(vers 29)*. Hij helpt anderen weer overeind te krabbelen. God zal Zich bij hem aansluiten. Hij zal degene die in ellende de ogen heeft neergeslagen en niet omhoog naar Hem durft te kijken, uit zijn ellende verlossen.

Alle bittere ervaringen of tegenslagen in het leven maken ons bekwaam om anderen te begrijpen en te helpen. Dat is in elk geval een van Gods doelen met de rampen die ons treffen. God wil niet dat wij eraan onderdoor gaan, maar er met Hem doorheen gaan om er gelouterd uit te komen. Met de opgedane ervaringen kunnen we anderen dienen die door soortgelijke situaties heen moeten gaan *(2Ko 1:3-4)*.

Job zal zelfs mensen kunnen bevrijden die niet onschuldig zijn, zo voorspelt Elifaz *(vers 30)*. Deze gedachte is een wetmatigheid. Iemand die is teruggekeerd tot God en door Hem als Zijn vriend wordt gezien, kan voor anderen bidden en hen zo bevrijden van de straf die zij verdienen.

Wat Elifaz hier zegt, zal Job ironisch genoeg voor hem en zijn vrienden doen. Job zal inderdaad door de reinheid van zijn handen – want hij heeft niet gezondigd – de niet onschuldige Elifaz en zijn vrienden bevrijden van de toorn van God door voor hen te bidden *(Jb 42:8-9)*. Job is een rechtvaardige wiens krachtig gebed veel vermag *(Jk 5:16b)*.

Job 23

Antwoord van Job aan Elifaz

Job wil God zijn zaak voorleggen | *verzen 1-9*

1 Maar Job antwoordde en zei:

2 *Ook vandaag is mijn klacht opstandigheid,*
mijn hand drukt zwaar op mijn zuchten.
3 *Och, wist ik maar dat ik Hem zou vinden,*
[dan] zou ik naar Zijn woonplaats toe komen.
4 *Ik zou de rechtszaak voor Zijn aangezicht uiteenzetten,*
en ik zou mijn mond vullen met [mijn] verdediging.
5 *Ik zou de woorden weten [die] Hij mij zou antwoorden;*
en ik zou begrijpen wat Hij tegen mij zou zeggen.
6 *Zou Hij een rechtszaak tegen mij voeren met de grootheid van [Zijn] kracht?*
Nee, maar Híj zou acht op mij slaan.
7 *Daar zou een oprechte zich tegenover Hem verdedigen;*
en ik zou voor altijd vrij zijn van mijn Rechter.
8 *[Maar] zie, ga ik naar voren, dan is Hij er niet,*
of naar achteren, dan merk ik Hem niet op.
9 *Als Hij aan de linkerkant werkt, aanschouw ik [Hem] niet;*
keert Hij Zich naar de rechterkant, dan zie ik [Hem] niet.

Als Elifaz is uitgesproken, antwoordt Job *(vers 1)*. Het is niet zozeer een antwoord op wat Elifaz heeft gezegd, maar meer een klacht over zijn ellende *(vers 2)*. Aan zijn klacht is niets veranderd. Ook *"vandaag"* voelt hij zich opstandig tegen God. Hij wil zijn zuchten wel zelf, *"mijn hand"*, onderdrukken. We zien hier de tweestrijd van Job. Enerzijds is er de onvrede met zijn lijden. Anderzijds is daar zijn angst om door zijn onvrede te zondigen tegen God. Dat veroorzaakt de moeite die hij doet om zijn onvrede en opstandigheid te onderdrukken. Hij lijdt zo zwaar, dat hij alleen maar door diepe zuchten uiting aan zijn lijden kan geven.

Elifaz heeft Job geadviseerd om zich aan God te gewennen *(Jb 22:21)*. Dat wil hij wel. Hij wenst dat hij God zou kunnen vinden *(vers 3)*. Wist hij maar waar Hij was. Dan zou hij naar Zijn woonplaats toe gaan. Daar zou hij Hem vragen om een verklaring voor het lijden dat Hij hem aandoet.

Ook wij hebben wel eens de wens om met God te praten en Hem te vragen waarom Hij bepaalde dingen in ons leven of in dat van anderen toelaat. We willen dan ook graag weten hoe we ons in dergelijke situaties moeten gedragen. Nu moeten we tevreden zijn met de openbaring die Hij van Zichzelf heeft gegeven. We moeten leren accepteren dat de dingen die voor ons verborgen zijn, bij God bekend zijn *(Dt 29:29)*. Voor Hem bestaan geen verborgen dingen *(Hb 4:13)*.

De verborgen dingen zijn voor de HEERE, onze God, maar de geopenbaarde dingen zijn voor ons en onze kinderen, tot in eeuwigheid, om al de woorden van deze wet te doen. (Dt 29:29)

Job ziet zichzelf in de geest in een rechtszaal. Daar zou hij zijn zaak aan God willen uiteenzetten *(vers 4)*. Hij zou een overvloed van argumenten tot zijn verdediging laten horen om te bewijzen dat hij geen zondaar en huichelaar is. Dat zou de Rechter, God, ervan moeten overtuigen dat hij al dit lijden niet verdient. Het gaat niet zozeer over zijn lijden, maar over de onrechtvaardigheid ervan.

De uitspraak van de Rechter ziet hij met vertrouwen tegemoet *(vers 5)*. Hij weet dat hij onschuldig is, daarom zal de Rechter hem onschuldig verklaren. Later komt Job in de tegenwoordigheid van God, maar dan zwijgt hij *(Job 38)*. Van al zijn voorgenomen argumenten blijft niets over. Voor Gods aangezicht wordt immers elke mond gestopt *(Rm 3:19)*. Hij luistert en moet dan erkennen dat de wegen van God hoger zijn dan de zijne.

Job is ervan overtuigd dat God niet met hem voor Zijn gelijk zou strijden, maar naar hem zou luisteren *(vers 6)*. God zou het voordeel van Zijn kracht niet tegen Job gebruiken en daardoor over hem triomferen. Nee, God zou hem niet eenvoudig aan de kant schuiven, maar hem de gelegenheid geven zijn zaak aan Hem voor te leggen.

De Rechter zou *"een oprechte"* aan het woord horen, die zijn zaak vol overtuiging *"tegenover Hem"* verdedigt *(vers 7)*. Het kan niet anders of de Rechter zal het met Job eens zijn dat hij een rechtvaardige is. Job kan als

een gerechtvaardigde, vrijgesproken van alle aanklachten, met opgeheven hoofd de rechtszaal verlaten. De Rechter heeft alle aanklachten nietig verklaard en Job is voor altijd vrij van Hem. Er is geen hogere rechtbank en niemand zal het nog wagen hem aan te klagen.

Zoals Job zich hier in een rechtszaal voor God geplaatst ziet, zo behoren wij ons bewust te zijn dat er voor ons een rechterstoel van Christus is, waarvoor wij geplaatst zullen worden *(2Ko 5:10; Rm 14:10)*. Daar zal ons hele leven worden geopenbaard. Het is belangrijk dat wij leven alsof wij daar al staan, dat ons leven nu al voor God en mensen openbaar is.

Want wij allen moeten geopenbaard worden voor de rechterstoel van Christus, opdat ieder ontvangt wat in het lichaam is [gedaan], naardat hij heeft bedreven, hetzij goed hetzij kwaad. (2Ko 5:10)

Job had geen angst voor de ontmoeting met God. Paulus ook niet. De gedachte aan de rechterstoel zorgde er bij Paulus voor dat hij nu al openbaar was voor God en dat hij dat ook wilde zijn voor de gewetens van de mensen *(2Ko 5:11)*. Zo kan en moet het ook bij ons zijn. Als we niet nu al met vrijmoedigheid kunnen uitzien naar het ogenblik dat we voor de rechterstoel moeten verschijnen, zijn er mogelijk dingen in ons leven die niet goed zijn. Dan moeten we die belijden. Het gaat er niet om dat wij al volmaakt zijn, maar dat we met een zuiver geweten God dienen *(vgl. Hd 24:16)*.

Job wil wel voor God verschijnen, maar hij weet niet waar Hij is *(verzen 8-9)*. Als hij naar voren gaat, naar het oosten, waar de zon opkomt, dan is God daar de grote Afwezige *(vers 8)*. Teleurgesteld wendt hij zich dan maar naar achteren, naar het westen, waar de zon ondergaat. Ook daar is nergens ook maar een teken van Zijn aanwezigheid op te merken. Een nieuwe teleurstelling is zijn deel.

Dan maar kijken of Hij aan de linkerkant te vinden is *(vers 9)*. De linkerkant is het noorden, de kant van donkerheid en verborgenheid. Zou Hij daar te vinden zijn? Ook daar aanschouwt hij Hem niet. Er blijft nog één kant over, de rechterkant, het zuiden, de kant van de woestijn en de hitte. Is Hij daar soms te zien? Het wordt een nieuwe teleurstelling, want ook daar ziet Job Hem niet. Er is nog een hele weg te gaan, voordat hij zal getuigen dat zijn oog God aanschouwt *(Jb 42:5)*.

Job wijst op zijn gerechtigheid | *verzen 10-12*

> 10 *Maar Hij kent de weg [die] ik [ga].*
> *Laat Hij mij beproeven – ik zal er als goud uitkomen.*
> 11 *Mijn voet heeft zich aan Zijn spoor gehouden;*
> *aan Zijn weg heb ik mij gehouden, ik ben [er] niet [van] afgeweken.*
> 12 *Het gebod van Zijn lippen heb ik niet weggedaan;*
> *de woorden van Zijn mond heb ik verborgen, meer dan het mij toegewezen deel.*

Hoewel Job God nergens kan vinden, weet hij in geloof dat God de weg kent die hij gaat *(vers 10)*. In vol vertrouwen zegt hij, dat, hoewel hij God niet ziet, God hem wel ziet. Hij weet ook dat God hem kent. God weet dat hij oprecht is, wat mensen ook van hem mogen zeggen. Laat God hem maar beproeven, zoals nu het geval is. Hij heeft er het volste vertrouwen in dat God hem recht zal doen. Hij weet zeker dat hij als gelouterd goud uit de beproeving tevoorschijn zal komen *(vgl. 1Pt 1:6-7)*.

Daarin verheugt u zich, zo nodig nu een korte tijd bedroefd door allerlei verzoekingen, opdat de beproefdheid van uw geloof, veel kostbaarder dan die van goud, dat vergankelijk is en door vuur beproefd wordt, blijkt te zijn tot lof en heerlijkheid en eer bij [de] openbaring van Jezus Christus. (1Pt 1:6-7)

Job weet dat hij de weg van God is gegaan *(vers 11)*. Hij heeft zich *"aan Zijn spoor gehouden"*. God heeft hem getoond welke weg hij moest gaan en hij is die gegaan. Het is een weg die God hem als het ware is voorgegaan en waarop Job Hem stap voor stap op de voet volgde. Hij heeft zich aan Zijn weg gehouden, zonder daarvan af te wijken. Hij is geen zijweg ingeslagen, hij heeft niet een andere weg gekozen, die een weg van zonde zou zijn *(vgl. Ps 18:22)*.

Want ik heb mij aan de wegen van de HEERE gehouden,
ik ben van mijn God niet goddeloos afgeweken.
(Ps 18:22)

Hij heeft geluisterd naar *"het gebod van Zijn lippen"* *(vers 12)*. Iemand kan Gods weg slechts gaan, als hij doet wat God zegt. Zijn weg en Zijn Woord horen onafscheidelijk bij elkaar. De woorden van God zijn door hem *"niet weggedaan"*, maar hij heeft ze in zijn hart *"verborgen"*. Hij heeft die woorden meer gewaardeerd dan wat hij aan bezittingen had toegewezen gekregen.

Hoewel Job God niet ziet, betoogt hij in antwoord op de raad van Elifaz dat hij het woord van God wel heeft gehoord en in zijn hart verborgen.

Daarom wijst hij de raad van Elifaz af om zich tot God te bekeren *(Jb 22:23)*, want hij is ervan overtuigd dat hij zich op de weg van God bevindt *(vers 11)*.

Bang voor God | *verzen 13-17*

> 13 *Maar als Hij tegen iemand is, wie zal Hem [er] dan [van] afbrengen?*
> *Wat Zijn ziel verlangt, dat zal Hij doen.*
> 14 *Want Hij zal het mij toegewezen deel ten uitvoer brengen;*
> *dergelijke dingen zijn er veel bij Hem.*
> 15 *Daarom word ik voor Zijn aangezicht door schrik overmand;*
> *ik merk het op, en ben beangst voor Hem.*
> 16 *Want God heeft mijn hart week gemaakt,*
> *de Almachtige heeft mij schrik aangejaagd.*
> 17 *Want niet door de duisternis ben ik omgebracht,*
> *en [niet] door de donkerheid die mij bedekt.*

Job komt terug op God als de unieke, onveranderlijke God *(vers 13)*. Dat hij juist vanwege de onveranderlijkheid van God niet is omgekomen, beseft hij nog niet *(Ml 3:6)*. Hij voelt zich nog steeds het mikpunt van Gods toorn. God is tegen hem en niemand kan Hem van gedachten doen veranderen. Wat Hij verlangt, doet Hij, want Hij is soeverein *(Ps 115:3)*. God heeft hem iets toebedeeld of toegewezen – rampen en ellende – en brengt dat ook ten uitvoer *(vers 14)*. Het gebeurt ook niet slechts incidenteel, maar vaak, want God heeft veel van deze dingen in voorraad. Dat houdt ook in dat het vreselijke lijden van Job nog niet ten einde is.

Want Ík, de HEERE, ben niet veranderd,
ú, kinderen van Jakob, bent daarom niet omgekomen.
(Ml 3:6)

Voor ons, gelovigen die bij de gemeente van God horen, is het een enorme vreugde te weten dat God al Zijn voornemens uitvoert en dat niets en niemand in staat is Hem daarin tegen te staan. We mogen weten dat Hij al Zijn beloften vervult. De grondslag daarvan is het werk van Zijn Zoon dat eens en voor altijd is volbracht. Wie daarin gelooft, is eens en voor altijd volmaakt voor God *(Hb 10:14)*. De waarde van het werk van Christus zal nooit veranderen. Daarom is het onmogelijk dat de gelovige zijn volmaaktheid in Christus kan verliezen. Hij kan wel door allerlei omstandigheden het genot ervan kwijtraken, maar dat is iets anders.

Want door één offerande heeft Hij voor altijd hen volmaakt die geheiligd worden. (Hb 10:14)

De gedachte aan de zo verheven en onbenaderbare Majesteit Die met hem handelt naar Zijn wil, wordt Job te veel. Hij wordt door schrik overmand *(vers 15)*. Job verdringt de gedachte aan Gods soevereiniteit niet. Hij merkt het op, hij heeft er oog voor, met als resultaat dat hij angst voor God heeft. Hoewel wij God als een liefhebbende Vader mogen kennen en geen angst voor Hem hebben, behoort er bij ons wel een diep ontzag voor Hem te zijn *(1Pt 1:15-17)*. Hij is zeker liefde, maar Hij is niet minder ook licht *(1Jh 1:5; 4:8,16)*. Als wij nadenken over God, zoals Job hier doet, zullen beide kenmerken van God indruk op ons maken.

God heeft door alles wat Hij over Job heeft gebracht diens hart verzwakt *(vers 16)*. Het hart van Job klopt nog wel, maar de kracht is eruit verdwenen. Hij leeft nog wel, maar het gaat allemaal uiterst moeizaam. De schrik zit er goed in bij Job. Dat heeft *"de Almachtige"* gedaan, Hij, Die alle macht heeft en tegen Wie niemand zich kan verzetten. En die gedachte heeft zijn hart verzwakt.

De omstandigheden, de duisternis waarin hij verkeert, hebben hem niet omgebracht *(vers 17)*. Hij is niet alles kwijtgeraakt door wat hem is overkomen, maar omdat God het hem heeft afgenomen. Job ziet zijn omstandigheden als het handelen van God. De donkerheid die hem bedekt, is wel verstikkend, maar toch wordt hij er niet door omgebracht. Wat zijn omstandigheden duister en donker maken, is dat God verborgen blijft. Dát is de nood van zijn ziel.

Job 24

Antwoord van Job aan Elifaz (vervolg)

God beschikt niets ongerijmds | *verzen 1-12*

1 Waarom zijn de tijden niet verborgen voor de Almachtige,
terwijl zij die Hem kennen, Zijn dagen niet zien?
2 [Er zijn mensen die] grenzen aantasten;
zij roven een kudde en weiden die.
3 De ezel van de wezen drijven ze weg;
het rund van een weduwe nemen ze in onderpand.
4 Ze duwen de armen van de weg;
tezamen verbergen zich de ellendigen van het land.
5 Zie, zij zijn wilde ezels in de woestijn,
zij trekken uit naar hun werk.
Zij zoeken ijverig naar eten,
de wildernis is voor hem [en] voor de kinderen tot voedsel.
6 Op het veld oogsten zij zijn voer,
en de wijngaard van de goddeloze lezen zij af.
7 De naakte laten zij overnachten zonder kleding,
terwijl hij geen bedekking heeft tegen de kou.
8 Zij worden nat door een stortvloed van de bergen,
en zonder een toevluchtsoord klampen zij zich vast aan een rots.
9 Zij rukken een weeskind van de borst,
en van een ellendige nemen zij onderpand.
10 Naakt lopen zij rond, zonder kleding,
en hongerig dragen zij schoven.
11 Tussen hun muren persen zij olie uit,
treden de perskuipen, en hebben dorst.
12 Vanuit de stad kermen mensen,
en de ziel van de dodelijk gewonden schreeuwt het uit;
toch beschikt God niets ongerijmds.

Job vervolgt zijn antwoord aan Elifaz. Hij weet dat *"de tijden niet verborgen"* zijn voor *"de Almachtige" (vers 1)*. Daarmee bedoelt hij dat God bekend is

met wat een mens doormaakt, of het nu, wat in dit gedeelte volgens het verband bedoeld wordt, om goede tijden of om slechte tijden gaat. God bepaalt van alles de tijd *(Pr 3:1-8)*, zoals Hij ook een dag heeft bepaald dat Hij het aardrijk zal oordelen *(Hd 17:31; vgl. Hd 1:7)*. Die wetenschap veroorzaakt bij Job de vraag waarom *"zij die Hem kennen, Zijn dagen niet zien"*. Daarmee bedoelt hij dat zij die God kennen, Hem niet handelend zien optreden tegen het kwaad. Hij houdt Zich voor hen verborgen en doet niets tegen het kwaad. Het kwaad kan gewoon zijn gang gaan.

Job somt een lijst op van kwade zaken die hij waarneemt en die God daarom ook moet zien. Hij houdt God als het ware die lijst voor. Het eerste kwaad komt van mensen die *"grenzen aantasten" (vers 2)*. Grenzen aantasten wil zeggen de grenzen niet respecteren. Door het verzetten van de grenspalen stelen ze land van een ander en vergroten daarmee hun eigen gebied. In Israël is dat een grote misdaad, waaraan een vervloeking verbonden is *(Dt 27:17; 19:14; Sp 22:28; 23:10)*. Ook vandaag worden door God gestelde grenzen aangetast. We kunnen daarbij denken aan huwelijk en seksualiteit.

Vervloekt is wie de grens[steen] van zijn naaste verlegt! En heel het volk moet zeggen: Amen. (Dt 27:17)

God moet toch ook zien dat er een hele kudde wordt geroofd en dat de nieuwe 'eigenaars' die kudde weiden en genieten van de opbrengst aan melk. Zij worden voor dit kwaad niet direct gestraft. Het lijkt erop dat voor hen het gezegde 'gestolen goed gedijt niet' niet opgaat. Hun roofgoed levert alleen maar voordeel op. Hier gaat het net als bij het veranderen van de grenzen om openlijk bedreven kwaad. De kudde wordt niet alleen geroofd, maar de gestolen kudde wordt ook nog openlijk geweid.

De enige *"ezel van de wezen"* drijven ze weg *(vers 3)*. Deze kinderen staan machteloos tegenover deze onbarmhartige rovers. De ezel droeg hun koopwaar naar de markt. Ze kunnen die last niet zelf dragen. Nu moeten ze thuis blijven en kunnen niets meer verdienen.

Van *"een weduwe"* die geld moet lenen, nemen ze het rund in onderpand. Daardoor kan zij het land niet meer bewerken, waardoor ze geen uitzicht meer heeft op inkomsten. Ze kan daardoor ook nooit het geleende terugbetalen en haar rund terugkrijgen. Het gaat bij deze 'wezen en weduwen'

om uitbuiting van sociaal zwakkeren die bij God juist extra bescherming genieten *(Ex 22:22; Ps 68:6)*.

"De armen" hebben niets wat van hen gestolen kan worden *(vers 4)*. Daarom worden zij als lastige vliegen weggeslagen. Zij zijn niet meer dan hinderpalen, obstakels die hen in de weg staan. *"De ellendigen"* zijn er ellendig aan toe omdat ze geminacht worden. Ze hebben geen moed om tegen hun verdrukkers in te gaan. Daarom verbergen ze zich. Ze zoeken een veilig heenkomen voor deze hardvochtige mensen en zoeken steun bij elkaar.

Jobs vrienden hebben geïnsinueerd dat Job zich heeft gedragen als een van die goddelozen en dat hij daar nu voor wordt gestraft. De grote vraag van Job en van zoveel anderen die lijden, het grote raadsel dat hen bezighoudt, is hoe God Zijn ogen gesloten kan houden voor deze dingen en een zo trouw man als Job kan slaan in plaats van de boosdoeners. Waar het Job bij deze voorbeelden om gaat, is aan te tonen dat mensen die anderen kwaad doen, vaak niet de gevolgen van hun daden in dit leven dragen. Ze kunnen blijkbaar ongestraft hun gang gaan.

In de *verzen 5-8* spreekt Job over de zojuist genoemde armen en ellendigen. In deze verzen worden met *"zij"* niet de boosdoeners, maar hun slachtoffers bedoeld. Die verandering wordt ingeleid door *"zie" (vers 5)*. Job vergelijkt de armen en ellendigen met *"wilde ezels in de woestijn"*. Het zijn ongebonden dieren, mensen zonder vaste woon- of verblijfplaats, de paria's. Ze snellen van de ene naar de andere plaats voor hun werk. Zo zoeken zij hun voedsel en zijn daarin ijverig. Daardoor willen ze voor hun gezin zorgen.

Ze zoeken het voedsel op elk veld waar iets eetbaars groeit *(vers 6)*. Zo stelen zij de oogst van het veld van anderen, die het zaad ervoor hebben gekocht en gezaaid en het veld hebben verzorgd. Een wijngaard ondergaat hetzelfde lot. Ze lezen de wijngaard af om te zien of er nog iets is overgebleven. Het geeft hun misschien enige voldoening dat het de wijngaard van de goddeloze is die hen zo minachtend behandelt.

Hun ellende blijkt ook uit het feit dat ze 'naakt' de nacht moeten doorbrengen *(vers 7)*. Zij moeten de nacht doorbrengen zonder de beschermende warmte van een bovenkleed dat 's nachts als deken fungeert. Door het ontbreken van een dak boven hun hoofd hebben ze ook geen bescherming tegen de regen die over hen heen gutst *(vers 8)*. De kou en de regen doen de

kou tot op hun botten in hun lichaam doordringen. Verdreven van huis en haard en naakt zijn ze zonder toevluchtsoord. Het enige wat er voor hen overblijft, is schuilen in de grotten en holen van een rots.

De roversbende ontziet niemand. Ze kidnappen zonder mededogen een weeskind en rukken dat weg van een borst waar het nog enige liefde kreeg *(vers 9)*. Ze maken deze kinderen tot slaven voor zichzelf of tot koopwaar. En de hemel zwijgt. Van de ellendige, die er toch al zo ellendig aan toe is, nemen zij onderpand, waardoor hij in hun macht is.

Allen die in hun macht zijn, lopen naakt rond *(vers 10)*. Ze laten hun slachtoffers schoven dragen, zonder dat zij het hun toestaan er ook maar iets van te eten om hun honger te stillen. Zelfs het vee ondergaat een betere behandeling *(vgl. Dt 25:4)*. Hetzelfde geldt voor het uitpersen van olie en het treden van de druiven in de perskuipen *(vers 11)*. Ze krijgen niets van de oogst ervan en mogen ook geen water drinken, hoewel ze zo'n dorst hebben. Wat een lichamelijke en geestelijke kwelling. En God grijpt niet in! Hoe kunnen de vrienden toch zeggen dat mensen alleen lijden als gevolg van hun eigen zonden?

Niet alleen op de akkers, ook in de steden worden de armen misbruikt en mishandeld. Het gaat niet om bandieten, maar om rijke mensen die de armen onderdrukken. Dat alles laat God toe *(vers 12)*. Onder de slachtoffers zijn *"dodelijk gewonden"*. Zij schreeuwen het uit van de pijn. Zo zaaien deze bandieten angst en dood en verderf. Ze veroorzaken enorm veel lichamelijk en geestelijk leed. En er is niemand die hun een halt toeroept in hun slechte werk of hen ervoor straft, ook God niet. Hij lijkt geen aandacht te schenken aan het onrecht dat de slachtoffers is aangedaan en blijft schijnbaar onbewogen. Hoe is het vol te houden dat God *"niets ongerijmds"* beschikt, want dat is toch niet te rijmen met rechtvaardigheid?

Duisternis omgeeft de zonde | *verzen 13-17*

13 *Zij zijn bij hen die het licht weerstaan;*
zij kennen Zijn wegen niet,
en blijven niet op Zijn paden.
14 *Vóór het licht staat de moordenaar op,*
Hij doodt de ellendige en arme;
en 's nachts is hij als een dief.

15 Het oog van de overspeler wacht op de schemering;
hij zegt: Geen oog mag mij waarnemen;
en hij doet een masker voor [zijn] gezicht.
16 In de duisternis dringt hij door in de huizen.
Overdag sluiten zij zichzelf op;
zij willen niets weten van het licht.
17 Ja, de schaduw van de dood is voor hen allen [als] de morgen,
want men kent de verschrikkingen van de schaduw van de dood.

Job heeft in de vorige verzen een bepaalde categorie boosdoeners beschreven die openlijk hun zonden bedrijven. In de komende verzen beschrijft hij de soortgenoten van deze boosdoeners, bij wie zij horen. Hij gaat spreken over mensen die hun zondige werken in de duisternis verrichten. De boosdoeners kiezen de nacht om hun *"onvruchtbare werken van de duisternis" (Ef 5:11)* uit te voeren. In geestelijk opzicht geldt dit natuurlijk ook voor de categorie boosdoeners die in de vorige verzen is beschreven.

Want ieder die kwade dingen bedrijft, haat het licht en komt niet tot het licht, opdat zijn werken niet bestraft worden. (Jh 3:20)

Mensen die de duisternis kiezen voor het verrichten van hun zondige daden, doen dat omdat zij het licht haten *(vers 13; Jh 3:20)*. Zij kennen Gods wegen niet, die altijd in het licht zijn. *"God is licht" (1Jh 1:5)*. Omdat ze het licht haten, blijven zij ook niet op Zijn paden, want daarop schijnt Zijn licht. Job heeft van zichzelf het tegenovergestelde gezegd *(Jb 23:11)*. Omdat zij het Woord van God verwerpen, gaan zij op *"de paden van de gewelddadige" (Ps 17:4)*.

In de *verzen 14-16* spreekt Job over de moordenaar, de dief en de overspeler. Zij zijn overtreders van respectievelijk het zesde, achtste en zevende gebod. Voordat het licht wordt, wordt de moordenaar en dief actief *(vers 14)*. Eerst doodt hij *"de ellendige en arme"*, dat zijn mensen die zonder bescherming zijn. Dan steelt hij hun schamele bezittingen.

...
die de straat overstak bij haar hoek
en voortschreed in de richting van haar huis,
in de schemering, in de avond van de dag,
te middernacht en [in] het donker.
(Sp 7:8-9)

De overspeler is ook iemand die zijn zonde in de nacht begaat *(vers 15; Sp 7:8-9)*. Hij wacht tot de schemering voordat hij op weg gaat. Hij is zich er goed van bewust dat hij iets gaat doen wat verborgen moet blijven. Niemand mag hem zien. En voor het geval

iemand hem toch zou zien, doet hij een masker voor, dat wil zeggen dat hij zijn gezicht verbergt achter zijn bovenkleed door dat omhoog te hijsen. Dan is hij onherkenbaar.

In *vers 16* spreekt Job in het algemeen over de bedrijver van ongerechtigheid. Wat hij doet en wie hij is, vat hij in drie zinnen samen:

1. Hij doet zijn werk in de duisternis.
2. Overdag sluit hij zichzelf op, hij verbergt zich, om er de volgende nacht weer op uit te trekken.
3. Hij heeft een afschuw van het licht.

Deze mensen zijn net zo bang voor de morgen als voor *"de schaduw van de dood" (vers 17)*. Ze zijn als de dood voor het daglicht, want dan is de kans groot dat ze betrapt of herkend worden. Dat willen ze natuurlijk tegen elke prijs voorkomen. Het is net zo erg om betrapt te worden als om de dood in de ogen te kijken.

De kracht van wat Job zegt, ligt niet alleen in de waarheid van zijn waarneming. Het gaat er vooral om dat hij aangeeft dat mensen de gruwelijkste zonden plegen, zonder dat God een hand naar hen uitsteekt om hen te oordelen. Alle plegers van ongerechtigheid kunnen ongehinderd doorgaan. Niemand stopt of straft hen.

Het einde van de bozen | *verzen 18-20*

> *18 Hij is snel op het wateroppervlak;*
> *hun deel op de aarde is vervloekt;*
> *hij wendt zich niet in de richting van de wijngaarden.*
> *19 Droogte met hitte roven het sneeuwwater weg;*
> *[zo doet] het graf [bij hen die] gezondigd hebben.*
> *20 [Zelfs] de baarmoeder vergeet hem,*
> *de maden doen zich aan hem te goed,*
> *er wordt niet meer aan hem gedacht;*
> *het onrecht wordt gebroken als een stuk hout.*

De goddeloze is *"snel op het wateroppervlak" (vers 18)*. Hij verdwijnt door het oordeel met de snelheid waarmee een takje op het wateroppervlak door de wind wordt voortgejaagd. Misschien wordt hier de goddeloze bedoeld die een zeerover is. Goddelozen beperken zich in hun roverij niet

tot het vasteland. Ook de zee is door de aanwezigheid van piraten geen veilig gebied voor eerlijk werkende mensen.

Wie op een eerlijke manier in zijn levensonderhoud voorziet, is gezegend. De goddeloze is op heel de aarde vervloekt, waar hij ook maar op aarde zijn deel vandaan haalt, op het land of op de zee. Hij zal zich niet naar de wijngaarden wenden om daar te werken en zo op een respectabele manier zijn geld te verdienen.

Wat droogte en hitte met sneeuwwater doen, doet het graf met de zondaars *(vers 19)*. Sneeuwwater verdampt door droogte met hitte en er blijft niets van over. Als een zondaar in het graf ligt, blijft er ook niets van hem over. Het lichaam vergaat. Zelfs de moeder van de zondaar zal hem vergeten *(vers 20)*. Ze wil niet meer aan hem denken, want deze zoon van haar is voor niemand een zegen geweest, maar integendeel voor velen een vloek. De enigen die iets aan hem hebben, zijn de maden. Voor hen is zijn lichaam een welkome maaltijd. Verder zal niemand hem missen, niemand zal nog aan hem denken. Het gaat met hem als met een boom die door een storm afgebroken wordt. Hij knakt en gaat dood.

Job beschrijft in deze verzen dat de dood voor de goddelozen het einde is, maar zonder dat hij verwijst naar een oordeel hierna. Alles wat ze hebben gedaan, is vergeten. De goddeloze lijkt in zijn leven verhoogd en bij zijn dood weggesneden te worden. Dan is alles voorbij, zonder dat er iets van Gods toorn in zijn leven zichtbaar is geweest. De afwezigheid van het oordeel voor de goddelozen is voor Job een raadsel. Dat begrijpt hij niet, daarmee worstelt hij.

God lijkt goddelozen te beschermen | *verzen 21-25*

> 21 *De onvruchtbare, [die] niet baart, doet hij kwaad,*
> *en voor de weduwe doet hij niets goeds.*
> 22 *Ook trekt hij de machtigen [neer] door zijn kracht;*
> *[als] hij opstaat, is men [zijn] leven niet zeker.*
> 23 *Doet [God] hem onbezorgd zijn, dan steunt hij daarop;*
> *maar Zijn ogen zijn op hun wegen [gericht].*

> 24 *Zij zijn een korte [tijd] verheven, daarna is er niemand van hen [meer],*
> *zij worden neergedrukt; evenals alle [anderen] worden zij [in het graf] gesloten;*
> *en zij worden als de top van een aar afgesneden.*
> 25 *Is het dan niet zo? Wie kan mij tot een leugenaar maken,*
> *en mijn woorden tot niets maken?*

Job beschrijft nog enkele wandaden die de goddeloze heeft begaan zonder dat iemand hem bestraft. Hij heeft de kinderloze en onvruchtbare vrouw slecht behandeld *(vers 21)*. Zo'n vrouw gaat al gebukt onder de smaad van kinderloosheid, waardoor het haar ook ontbreekt aan kinderen die haar helpen. Daaroverheen krijgt ze nu ook nog te maken met iemand die haar veracht en kwaad doet.

De weduwe is ook een weerloze vrouw. De goddeloze weigert een hulpbehoevende weduwe goed te doen. Dat wordt als zonde aangemerkt. *"Wie dan weet goed te doen en het niet doet, voor die is het zonde" (Jk 4:17)*.

Zijn goddeloze handelingen beperken zich niet tot de armen, de ellendigen en de weerlozen. Ook *"de machtigen"* zijn een doelwit voor hem *(vers 22)*. Hij onderdrukt hen en onderwerpt hen aan zich. Als hij opstaat, dat wil zeggen opstaan om een slecht werk te gaan doen, is niemand zijn leven zeker. Iedereen kan zijn prooi zijn.

God steekt geen hand naar hem uit en daarom kan de goddeloze onbezorgd verder leven *(vers 23)*. Niemand legt hem een strobreed in de weg. Daardoor wordt hij aangemoedigd om door te gaan met zijn kwade praktijk *(vgl. Pr 8:11)*. Maar er is één ding waarmee hij niet rekent en dat is dat Gods ogen hem altijd en overal zien.

Omdat het vonnis over een slechte daad niet snel geveld wordt, daarom blijft het hart van de mensenkinderen in hen vervuld van kwaaddoen. (Pr 8:11)

Uiteindelijk heeft de goddeloze slechts een korte tijd van zijn voorspoed kunnen genieten *(vers 24; vgl. Jb 20:5)*. Iemand kan oud worden, maar het leven is per slot van rekening toch maar kort. Hij kan het gemaakt hebben in het leven. Mensen zagen tegen hem op, uit angst of uit vleierij. Jobs vrienden hebben gezegd dat slechte mensen nog tijdens hun leven worden gestraft voor hun zonden en dat grote criminelen grote rampen over zich

halen. Job ontkent dit en laat zien dat grote criminelen ook wel eens groot aanzien kunnen hebben.

Job weet ook dat hoeveel slechte daden de goddeloze ook heeft gedaan en hoe lang hij ook ongestoord zijn gang kon gaan, er een einde komt aan zijn regime. Ineens zijn hij en zijn makkers in het kwaad niet meer in het land van de levenden. Niemand van hen ontkomt aan de dood. Dan is het uit met hun dood en verderf zaaiende bezigheden. Het is ook uit met het genot van de bezittingen die zij zich door hun zondige daden hadden toegeëigend.

Ze worden, net als alle andere mensen, neergedrukt in het graf en daarin opgesloten, samen met allen die hen zijn voorgegaan. Het gaat met hen als met *"de top van een aar"* die wordt afgesneden bij de oogst als hij rijp is, en niet voor die tijd. De afgesneden aren worden daarna vermalen. Zij zijn van het leven afgesneden om daarna te worden geoordeeld. Dit laatste ligt buiten het blikveld van Job, maar wij weten dat na de dood het oordeel komt *(Hb 9:27)*.

En evenzeer als het de mensen beschikt is éénmaal te sterven en daarna het oordeel, ... (Hb 9:27)

Na deze woorden daagt Job zijn vrienden uit met de woorden: *"Is het dan niet zo?" (vers 25)*. Hij heeft feiten genoemd die door niemand te ontkennen zijn. De bozen hebben voorspoed, leven lang en sterven vreedzaam, zonder enige aanwijzing dat God een afkeer van hen heeft. Durft een van hen te betwisten wat hij heeft gezegd? Kan iemand hem tot leugenaar maken? Er is toch geen speld tussen te krijgen? Dit zijn geen nietszeggende, inhoudsloze woorden, die als woorden van niets aan de kant kunnen worden geschoven. Het zijn, om het met Paulus te zeggen, *"woorden van waarheid en gezond verstand" (Hd 26:25)*.

Op deze woorden komt in het volgende hoofdstuk nog één keer een weerwoord van een van de vrienden. Bildad probeert het nog een keer. Het is een kort weerwoord, zonder dat hij ingaat op wat Job heeft gezegd. Hij zegt nog een paar woorden over de grootheid van God en dan zwijgt zijn stem ook.

Job 25

De derde toespraak van Bildad

De grootheid van God | *verzen 1-3*

> *1 Toen antwoordde Bildad, de Suhiet, en zei:*
>
> *2 Heerschappij en diep ontzag zijn bij Hem,*
> *Hij maakt vrede in Zijn hoogten.*
> *3 Zijn Zijn troepen te tellen?*
> *En over wie gaat Zijn licht niet op?*

Bildad antwoordt Job *(vers 1)*. Het is zijn laatste antwoord. Zijn munitie is op. Het is nauwelijks een antwoord te noemen. Het lijkt wel een laatste stuiptrekking van de drie vrienden. Met wat hij zegt, sterven de woorden van de vrienden weg. Hierna is ook hij uitgepraat en in feite verslagen. Van Zofar, die hierna aan de beurt zou moeten zijn, horen we helemaal niets meer. Ze hebben al hun argumenten naar voren gebracht, maar Job in geen enkel opzicht van de juistheid ervan kunnen overtuigen. Bildad blijkt niet in staat te zijn om Jobs opmerkingen te beantwoorden; hij komt ook niet met een nieuw gezichtspunt.

Bildads antwoord is kort en bevat de twee punten waarop hij en zijn vrienden steeds hebben gehamerd *(Jb 4:17; 15:14)*. Bij gebrek aan argumenten komt Bildad hier in feite tot een herhaling van zetten. Hij stelt de majesteit van God voor en daar tegenover de nietigheid van de mens. Hij wijst erop dat God Zijn begrensde schepping, die voor ons bevattingsvermogen onbegrensd is, ver te boven gaat *(vers 2)*. God alleen is onbegrensd. In Zijn onbegrensdheid bezit Hij ook almacht en alle gezag. Hij regeert over alles en iedereen *(Js 40:12,22,26)*. Alle *"heerschappij"* is in Zijn handen. Tegenover Hem past de mens alleen *"diep ontzag" (vgl. Jr 10:7)*.

Wie zou U niet vrezen, Koning van de heidenvolken?
Want [dat] komt U toe.
Immers, onder al de wijzen van de heidenvolken
en in heel hun koninkrijk is niemand U gelijk.
(Jr 10:7)

God is de Maker van *"vrede in Zijn hoogten"*, wat ziet op de orde die Hij in het heelal tussen Zijn ontelbare en onbevattelijke scheppingswerken heeft aangebracht. Het heelal ademt Zijn almacht. In het heelal staat niets op

zichzelf. Alles maakt deel uit van een geheel dat door Hem, door Zijn natuurwetten, harmonieert. Door het woord van Zijn kracht houdt Hij alles in stand en wordt door Hem naar het doel gebracht dat Hij heeft bepaald *(Hb 1:3)*. Zijn natuur, Zijn Wezen, is vrede. Die vrede is zichtbaar in Zijn werken.

In alles wat Hij doet, staan ontelbare menigten engelen Hem ter beschikking *(vers 3; Hb 12:22; Op 5:11)*. Op Zijn gezag gaan zij en doen wat Hij wil. Hij bewoont *"een ontoegankelijk licht" (1Tm 6:16)*. *"God is licht" (1Jh 1:5)*. Daarom is niets voor Hem verborgen, niemand kan zich aan Zijn ontdekkende licht onttrekken. In Zijn licht wordt ieder gezien en openbaar. *"Hij openbaart diepe en verborgen dingen, Hij weet wat in het duister is, want het licht woont bij Hem" (Dn 2:22)*.

De nietigheid van de mens | *verzen 4-6*

> 4 *Hoe zou een sterveling dan rechtvaardig zijn voor God,*
> *En hoe zou hij, geboren uit een vrouw, zuiver zijn?*
> 5 *Zie, tot aan de maan toe – ze is niet helder,*
> *en de sterren zijn niet zuiver in Zijn ogen.*
> 6 *Hoeveel te minder een sterveling, [die] een made is,*
> *en een mensenkind, [dat] een worm is!*

Nadat Bildad in de vorige verzen over de grootheid en verhevenheid van God heeft gesproken, spreekt hij vervolgens over de geringheid van de mens *(vgl. Ps 8:4-5)*. Alle openbaring van Gods grootheid en zuiverheid zou in de mens het besef van nietigheid, onreinheid en zondigheid moeten bewerken *(vers 4)*. Bildad zegt dit weer met het oog op Job.

> *Als ik Uw hemel zie, het werk van Uw vingers,*
> *de maan en de sterren, die U hun plaats gegeven hebt,*
> *wat is [dan] de sterveling, dat U aan hem denkt,*
> *en het mensenkind, dat U naar hem omziet?*
> *(Ps 8:4-5)*

God is volmaakt in heiligheid. Hoe zou dan een mens – lees: Job –, geboren uit een sterfelijk mens, zuiver zijn in Gods oog *(vgl. Jb 14:4)*? Niets van de schepping, ook de maan en de sterren niet die zo helder stralen in de nacht, is zuiver in Gods ogen *(vers 5; vgl. Jb 4:18; 15:15)*. Job beweert dat hij rein is, maar dat klopt helemaal niet, volgens Bildad. Alles en iedereen legt het af tegen God in Zijn heiligheid en gerechtigheid.

Tegenover de heilige en verheven majesteit van God zijn zelfs de heldere maan en de sterren niet zuiver, laat staan de nietige mens die niet meer is dan een made, een worm *(vers 6)*. Zijn lichaam is uiterst breekbaar. Als een mot kan hij worden doodgedrukt *(Jb 4:19)*. En hoe zwak zijn ook zijn intelligente vermogens. Niemand lijdt zonder het verdiend te hebben, want ieder mens is een made, een worm, vergeleken bij God. Elifaz laat de mogelijkheid nog open om na bekering hersteld te worden *(Jb 22:23)*, maar de vraag van Bildad of een mens rechtvaardig kan staan voor God, veronderstelt een ontkennend antwoord.

Ieder mens verdient het om voor zijn zonden gestraft te worden. Maar er is een mogelijkheid om gerechtvaardigd te worden. Dat is door het geloof in de Heer Jezus. Wie zijn zonden belijdt en gelooft in Hem, is gerechtvaardigd. De Heer Jezus werd Mens om dat mogelijk te maken. In Hem als Mens zien we Gods welgevallen in de mens.

Job 26

Antwoord van Job aan Bildad

Na zijn antwoord aan Bildad *(verzen 1-4)* beschrijft Job nog indrukwekkender en weidser dan Bildad de grootheid van God *(verzen 5-14)*.

De ijdelheid van Bildads woorden | *verzen 1-4*

> *1 Maar Job antwoordde en zei:*
>
> 2 *Hoe heb jij hem geholpen die geen kracht heeft,*
> *[en] de arm verlost die geen macht heeft?*
> 3 *Hoe heb jij hem raad gegeven die geen wijsheid had,*
> *en [hoe] heb jij [hem] wijsheid in overvloed bekendgemaakt?*
> 4 *Aan wie heb jij [zulke] woorden bekendgemaakt?*
> *En wiens geest is van jou uitgegaan?*

Job antwoordt Bildad *(vers 1)*. Zijn antwoord klinkt sarcastisch. In zijn toespraken heeft hij laten zien hoe hij zoekt naar rechtvaardiging, maar Bildad zegt doodgemoedereerd dat dit niet mogelijk is. Job erkent dat hij iemand is die geen kracht heeft *(vers 2)*. Maar wat heeft hij een geweldige hulp van Bildad ervaren. Zijn arm hing onmachtig neer, maar gelukkig, daar was Bildad om hem te verlossen. Aan zo'n vriend heb je nog eens wat. En dan de raad die Bildad heeft gegeven aan de arme Job die het aan wijsheid ontbrak *(vers 3)*. Bildad is er niet karig mee geweest, maar heeft hem *"wijsheid in overvloed bekendgemaakt"*. Job zegt als het ware: 'Ik weet natuurlijk niets, maar wat een geweldig licht hebben jullie over mijn situatie laten schijnen. Het is nu helemaal helder, hoor.'

Maar aan wie heeft Bildad eigenlijk zijn woorden bekendgemaakt *(vers 4)*? Bildad heeft al zijn woorden gesproken tot een man in diepe nood. Wat hij heeft gezegd, heeft Job niet geholpen en kracht gegeven en zeker niet verlost uit zijn ellende, maar zijn lijden verzwaard. In plaats van olie en wijn hebben ze zout in zijn wonden gestrooid. De woorden van Bildad hebben niet geholpen het duistere raadsel van zijn huidige lijden op te lossen. Alle woorden die door de vrienden tegen Job zijn gezegd, zijn misplaatst geweest en hebben het failliet van hun wijsheid bewezen.

En wat is de oorsprong van Bildads woorden? Welke geest heeft hem die ingegeven en is in de woorden die hij heeft gesproken van hem uitgegaan? Het is duidelijk dat Bildad geen boodschapper van God is. De toespraken van Bildad en zijn vrienden zijn niet door God ingegeven, maar door hun eigen gedachten over God. De toespraak van Bildad ademt de geest van Elifaz *(Jb 4:17)*. Wat de vrienden hebben gezegd, komt in niets overeen met hoe God Zich werkelijk bezighoudt met een mens die in lijden ondergedompeld is. Daarom ontbrandt Gods toorn ook tegen de vrienden *(Jb 42:7-9)*.

God heerst over de diepten | *verzen 5-6*

> 5 *De gestorvenen zullen [opnieuw] geboren worden*
> *van onder de wateren, en de bewoners daarvan.*
> 6 *Het graf is naakt voor Hem,*
> *en er is geen bedekking voor het verderf.*

Bildad heeft over Gods grootheid in de hoge gesproken, Job doet het hier over Gods grootheid in de diepte. Het ziet op duivelse machten, op de *sheol* (het dodenrijk) en zijn bewoners *(vers 5)*. Ook de verlorenen zijn onder de macht van God. Wij zien hen niet, ze liggen in het graf, maar zij zijn niet buiten Zijn gezichtsveld *(vers 6)*. Hij ziet hen en kent hen volkomen.

Op Zijn tijd zullen ze sidderend opstaan. Waar ze zich ook maar mogen bevinden, daarvandaan zal Hij hen door Zijn macht tevoorschijn roepen om hen vervolgens te oordelen *(Op 20:13)*. In het dodenrijk regeert niet de satan, maar God *(Ps 139:8; Fp 2:10)*. Alles ligt open voor God, ook het graf, niets is voor Hem verborgen *(vers 6; Sp 15:11; Hb 4:13)*.

En de zee gaf de doden die in haar waren, en de dood en de hades gaven de doden die in hen waren, en zij werden geoordeeld, ieder naar zijn werken. (Op 20:13)

God regeert over het heelal | *verzen 7-13*

> 7 *Hij strekt het noorden uit over het ledige;*
> *Hij hangt de aarde op aan het niets.*
> 8 *Hij bindt het water in Zijn wolken;*
> *toch scheurt de wolk daaronder niet.*
> 9 *Hij bedekt de aanblik van [Zijn] troon;*
> *Hij spreidt Zijn wolk erover uit.*

10 Hij heeft een begrenzing afgetekend over het wateroppervlak,
tot aan de grens tussen licht en duisternis.
11 De pilaren van de hemel sidderen
en zijn verbijsterd vanwege Zijn bestraffing.
12 Door Zijn kracht heeft Hij de zee opgezweept,
en door Zijn inzicht heeft Hij Rahab neergeslagen.
13 Door Zijn Geest [kreeg] de hemel schoonheid;
Zijn hand heeft de snelle slang doorboord.

Job gaat verder met zijn beschrijving van de grootheid van God en kijkt daarbij nu naar het noorden en naar boven *(vers 7)*. Hij ziet de enorme uitgestrektheid van het heelal. Hij kijkt naar het noorden – de plaats van waaruit God regeert *(Js 14:13-14)* –, het noordelijke hemelgewelf, dat als een gordijn die uitgestrektheid overkoepelt. In dat enorme uitgestrekte *"ledige"*, waar niets is waaraan iets kan worden opgehangen, hangt de aarde. God heeft de aardbol *"aan het niets"* opgehangen.

Dat de aarde *"hangt"*, is een vastgesteld feit. Als de Schrift iets vermeldt over de schepping, dan is dat Gods waarheid. Wetenschappelijke 'waarheid' is anders. Wetenschappelijke taal is snel achterhaald. Wetenschappelijke conclusies moeten regelmatig herschreven worden omdat nieuwe inzichten de vorige om zeep helpen. De Bijbel, door God geïnspireerd en daarom foutloos, is niet geschreven in wetenschappelijke taal, maar in dagelijkse taal en hoeft nooit aangepast te worden. Alles wat God heeft gezegd, blijft voor alle tijden en generaties actueel *(2Tm 3:16-17)*.

Zo bindt God ook de wateren bijeen in de wolken *(vers 8; vgl. Sp 30:4)*, zonder dat de wolk door het gewicht ervan scheurt. Het is God Die de dampen van de aarde samenbalt in dikke wolken, als het ware de kruiken van de hemel *(Jb 38:37)*. Het is Zijn manier om regen te geven op aarde waar Hij wil *(vgl. Jr 10:13; Ps 104:3)*.

Als Hij Zijn stem laat klinken,
[dan] is er gedruis van wateren aan de hemel.
Hij doet dampen opstijgen van het einde van de aarde.
Hij heeft bliksemflitsen bij de regen gemaakt.
De wind brengt Hij uit Zijn schatkamers tevoorschijn.
(Jr 10:13)

Boven de wolken is Gods troon, die Hij onzichtbaar maakt door Zijn wolk erover uit te spreiden *(vers 9; vgl. Ps 97:2)*. Dit is uiteraard zinnebeeldig bedoeld, want ook zonder wolken is de troon van God onzichtbaar. De troon

is het centrum van waaruit de schepping wordt geregeerd *(vgl. Jb 1:6-12)*. De mens is met al zijn kennis en bekwaamheid niet in staat Hem te ontdekken. Hij sluit God trouwens ook uit in zijn onderzoek naar de oorsprong en voortgang van het heelal. Het is hem *"moedwillig ... onbekend" (2Pt 3:5)*. Daardoor is hij tot de dwaasheid van de evolutietheorie vervallen.

God bestuurt niet alleen het water *boven* het aardoppervlak, maar ook het water *op* het aardoppervlak *(vers 10)*. Het water boven de aarde wordt door God vastgehouden in wolken. Het water op aarde wordt door God vastgehouden binnen door Hem vastgestelde grenzen *(Ps 104:9; Jr 5:22b)*.

U hebt een grens gesteld, die ze niet zullen overgaan, ze zullen de aarde nooit meer bedekken. (Ps 104:9)

Ook in een andere zin heeft God een grens afgetekend over het wateroppervlak. Die grens is de horizon. Dat worden we ons bewust als we aan de oever van een oceaan staan. Als we in de verte kijken, zien we de horizon. Verder kunnen we niet kijken. Daar bevindt zich de grens tussen de lichte hemel en de donkere zee, de grens tussen het water in de wolkenhemel en het water in de zee.

Ook de indrukwekkende, massieve, onwankelbare bergen, die hoog boven het landschap uitrijzen en de hemel raken, staan onder Zijn gezag *(vers 11)*. Ze worden hier poëtisch *"de pilaren van de hemel"* genoemd, alsof de hemel erop rust. Maar als Hij ze bestraft, waarbij we aan een aardbeving kunnen denken, sidderen zij *(Ex 19:18)*. Van al dat imposante blijft niets over. Alleen Zijn majesteit boven alles is blijvend.

Dan is daar ook nog Zijn kracht in de wind waarmee Hij de zee opzweept *(vers 12; Ps 107:25; Js 51:15; Jr 31:35)*. Met hetzelfde gezag beteugelt Hij ook de wind en *"brengt de storm tot stilte" (Ps 107:29)*. Wat hier aan God wordt toegeschreven, zien we in de evangeliën de Heer Jezus doen *(Mt 8:26; Mk 4:39)*. Het is een van de vele bewijzen dat de Heer Jezus God is.

God is niet alleen groot in Zijn almacht en majesteit, maar ook in Zijn schoonheid *(vers 13)*. De Geest van God geeft die schoonheid aan de hemel. We zien de schoonheid van de lucht, de wolken, de hemellichamen. David is er diep van onder de indruk: *"Als ik Uw hemel zie, het werk van Uw vingers, de maan en de sterren, die U hun plaats gegeven hebt" (Ps 8:4)*. God schept, controleert en bevrijdt *(Js 27:1; Op 20:2)*.

Die schoonheid is door *"de snelle* [eigenlijk 'snel vluchtende'] *slang"*, de duivel *(Op 12:9)*, verloren gegaan toen hij de zonde in de wereld bracht. Maar God is in Christus de Overwinnaar over de duivel. Hij zal het oppervlak van het aardrijk vernieuwen *(Ps 104:30)* en de schepping in zijn oorspronkelijke schoonheid herstellen. Dan zal de duivel gebonden zijn en zal de vergankelijkheid van de schepping zijn weggenomen *(Rm 8:21)*.

> *Zendt U Uw Geest uit, [dan] worden zij geschapen en vernieuwt U het gelaat van de aardbodem. (Ps 104:30)*

Er is nog veel meer | *vers 14*

> 14 *Zie, dit zijn [nog maar] de uiteinden van Zijn wegen;*
> *wat hebben wij [slechts] een fluisterend woord van Hem gehoord!*
> *Wie zou dan de donder van Zijn kracht kunnen begrijpen?*

Na alles wat over de hemel en de aarde is gezegd, moet ook worden gezegd dat die maar een gedeelte van Zijn wegen zijn. Het is om zo te zeggen slechts de heerlijkheid van de zoom van Zijn kleding *(Js 6:1)*. In de schepping worden alleen *"Zijn eeuwige kracht en Goddelijkheid"* gezien *(Rm 1:20)*. Het zijn de grenzen van Gods macht die een mens kan zien. Verder kan hij niet kijken. De werkelijkheid is zoveel groter dan een mens kan bevatten, laat staan die beschrijven. Om meer te kunnen zien heeft de mens de openbaring van de Geest nodig.

De taal die God in de schepping spreekt, is duidelijk en overweldigend *(Ps 19:2-7)*. Het zijn beeldende woorden. Toch zegt het maar zo weinig in vergelijking met de volheid die in Hem is. In vergelijking met Wie God werkelijk is, zijn het slechts fluisterende woorden. Als deze *"uiteinden van Zijn wegen"* ons slechts een glimp van Zijn oneindig kracht tonen, hoe zou dan iemand *"de donder van Zijn kracht"* kunnen begrijpen? Hier bedoelt Job de volle ontplooiing van de kracht van God.

De mens is niet in staat Gods kracht te begrijpen. Wie komt niet onder de indruk van een naderende onweersbui met oorverdovende donderslagen en verblindende lichtflitsen? Wat begrijpen we nou helemaal van de kracht van God Die dit bestuurt? Als God Zijn volle kracht zou tonen, zou de mens weggeblazen, weggevaagd, verpletterd en verteerd worden.

De nieuwtestamentische gelovige is wel in staat om meer van God te zien dan alleen Zijn eeuwige kracht en Goddelijkheid. Hij heeft de Heilige Geest ontvangen. Door de Geest is hij in staat het innerlijk van God te leren kennen, *"want de Geest onderzoekt alle dingen, zelfs de diepten van God" (1Ko 2:10)*. Kinderen van God kunnen Gods heerlijkheid in Christus aanschouwen, *"een heerlijkheid als van een eniggeborene van een vader, vol van genade en waarheid" (Jh 1:14)*.

Job 27

Eerste deel van Jobs monoloog

Job heeft Bildad de mond gesnoerd *(Jb 26:1-4)* en diens inzicht in de majesteit van God over de lichten aan de hemel overtroefd met zijn lofzang over de majesteit van God over het dodenrijk *(Jb 26:5-14)*. Daarna blijft het stil bij de vrienden. Ze zijn uitgesproken.

Job begint nu aan een monoloog die tot en met *Job 31* loopt. Hierin richt hij zich in *Job 27* in enkele zinnen nog één keer tot zijn drie vrienden. Zijn toon is rustiger dan in de voorgaande hoofdstukken; de taal blijft meeslepend.

Job handhaaft zijn gerechtigheid | *verzen 1-6*

> *1 En Job hief opnieuw zijn spreuk aan en zei:*
>
> *2 [Zo waar] God leeft, Die mijn recht heeft weggenomen,*
> *en de Almachtige, Die mijn ziel bitterheid heeft aangedaan:*
> *3 Voorzeker, zolang mijn adem nog in mij is,*
> *en het blazen van God in mijn neus,*
> *4 zullen mijn lippen geen onrecht spreken,*
> *en zal mijn tong geen bedrog uiten!*
> *5 Er is geen sprake van dat ik jullie gelijk zou geven;*
> *tot ik de geest geef, zal ik mijn oprechtheid niet van mij wegdoen.*
> *6 Ik zal aan mijn gerechtigheid vasthouden, en zal haar niet loslaten;*
> *mijn hart zal [die] in mijn dagen niet minachten.*

De woorden van *vers 1* komen hier voor het eerst voor *(vgl. Jb 29:1)*. Het betekent dat hier de gebruikelijke orde in de redevoeringen wordt verbroken. Zofar zou aan de beurt zijn geweest, maar hij zwijgt. Daarom neemt Job *"opnieuw"* het woord. Maar het is geen antwoord op een rede van een van de vrienden die hieraan voorafgegaan zou zijn.

Job begint zijn monoloog met het zweren van een eed *(vers 2)*, maar in zijn bewoordingen klinkt toch zijn worsteling en onbegrip door over wat God hem heeft aangedaan. Hij is rotsvast overtuigd van God als de Levende. Wat hem is overkomen, is hem door God aangedaan, maar hij is het daar

niet mee eens. God heeft zijn recht weggenomen. Dat is voor hem onbegrijpelijk omdat hij daarvoor in zijn leven geen aanleiding ziet. Hoewel hij daarmee worstelt, weet hij dat God als de Levende hem in leven houdt en ondersteunt. De Almachtige heeft hem bitterheid aangedaan, maar hij weet niet waaraan hij dat heeft verdiend. Soortgelijke woorden kunnen ook bij andere gelovigen worden gevonden, bijvoorbeeld bij Naomi *(Ru 1:20)*.

Maar zij zei tegen hen: Noem mij niet Naomi, noem mij Mara, want de Almachtige heeft mij grote bitterheid aangedaan. (Ru 1:20)

Wat Job zegt, is de uitspraak van iemand die een goed geweten heeft. Toch klinkt er een eigengerechtigheid in door die niet klopt met de zelfkennis die iemand bezit die in Gods tegenwoordigheid is. Daar is Job nog niet. Hij worstelt en heeft tegelijk ook de zekerheid dat God hem het leven heeft gegeven. Zolang hij leeft, weet hij dat God hem in leven houdt *(vers 3)*. Hij heeft zijn leven, zijn adem, aan God te danken.

Zolang hij leeft, zal hij met zijn lippen geen onrecht spreken en zal zijn tong geen bedrog uiten *(vers 4)*. Hij zal de overtuiging van zijn onschuld nooit prijsgeven. Zijn vrienden hebben van alles geprobeerd om hem ervan te overtuigen dat het niet goed zit met hem. Maar er is geen sprake van dat hij hun gelijk zou geven *(vers 5)*. De vrienden zijn uitgegaan van de ellende waarin hij zit. Hun redenering was simpel: God straft zonden met lijden; Job lijdt, daarom moet hij gezondigd hebben; hij lijdt zelfs heel erg, daarom moet hij heel erg gezondigd hebben.

Job zal die beschuldiging tot zijn laatste ademtocht, tot hij de geest geeft, verwerpen. Als hij hun wel gelijk zou geven, zou hij liegen, zou hij bedrog uiten met zijn tong, zou hij zijn gerechtigheid prijsgeven, want hij heeft werkelijk niet gedaan wat zij beweren. Hij zal aan zijn gerechtigheid vasthouden en onderstreept die uitspraak door eraan toe te voegen dat hij haar niet zal loslaten *(vers 6)*.

Job kan op elke dag van zijn leven terugzien als een dag waarop hij in oprechtheid God heeft gediend. Er is in zijn hart geen minachting voor een dag die niet goed besteed zou zijn. Zijn leven is een open boek, waartegen geen beschuldiging is in te brengen. Zolang hij leeft, zal hij aan zijn gerechtigheid vasthouden en daarmee aan het feit dat hij onschuldig lijdt.

Tegenstelling met het karakter van een goddeloze | *verzen 7-12*

> 7 *Laat mijn vijand zijn als een goddeloze,*
> *en mijn tegenstander als iemand die onrecht doet.*
> 8 *Want wat is de hoop van de huichelaar, als [God zijn leven] afsnijdt,*
> *als God zijn ziel wegneemt?*
> 9 *Zal God zijn hulpgeroep horen*
> *als benauwdheid over hem komt?*
> 10 *Zal hij vreugde scheppen in de Almachtige?*
> *Zal hij God te allen tijde aanroepen?*
> 11 *Ik zal jullie onderwijzen aangaande de hand van God;*
> *wat bij de Almachtige is, zal ik niet verbergen.*
> 12 *Zie, jullie hebben het allen zelf gezien.*
> *Waarom blijven jullie dan aan vluchtigheid vasthouden?*

In de *verzen 7-10* spreekt Job over het lot van de goddeloze en de huichelaar zoals dat steeds door de vrienden is voorgesteld en op Job is toegepast. Hij sluit zich aan bij wat de vrienden hebben gezegd, want dit is inderdaad de algemene regel. God is een Oordelaar van het kwaad. Job past deze waarheid echter heel anders toe dan de vrienden hebben gedaan. Dat zien we vanaf *vers 11*, als hij onderwijs gaat geven over *"de hand van God"*, het handelen van God.

Job beschrijft zijn vrienden als *"mijn vijand"* en *"mijn tegenstander"* *(vers 7)*. Zij hebben hem als *"een goddeloze"* toegesproken, *"iemand die onrecht doet"* en hem op die manier als een vijand en een tegenstander benaderd. Hij wil hun duidelijk maken hoe onmogelijk het is iemand als hij te verwarren met een goddeloze en iemand die onrecht doet. Hij is niet zo iemand.

Inderdaad is er voor de huichelaar – voor de vrienden is Job zo iemand – geen hoop als God zijn leven afsnijdt en zijn ziel, zijn leven, wegneemt *(vers 8)*. Maar Job is geen huichelaar en is ook niet zonder hoop. Hij blijft op God hopen, dwars door alle vragen heen die hij over zijn lijden heeft.

God hoort het hulpgeroep van de huichelaar niet als die in zijn benauwdheid tot Hem roept *(vers 9)*. De oorzaak daarvan is dat de huichelaar geen echte relatie heeft met God, de Almachtige. Hij wil dat ook niet, hij schept geen vreugde in Hem *(vers 10)*. Daarom roept hij God niet te allen tijde aan, maar alleen als er benauwdheid over hem komt. Bij Job is dat anders. Job

schept wel vreugde in de Almachtige en roept Hem te allen tijde aan. Dat heeft hij ook gedaan toen hij in voorspoed leefde. Hoewel Job (nog) geen antwoord krijgt op zijn hulpgeroep, weet hij dat God hem hoort.

In plaats van door de vrienden onderwezen te worden over het doen en laten van God kan Job hun wel wat onderwijs *"aangaande de hand van God"* geven *(vers 11)*. Hij draait de rollen om. Hij kent de Almachtige en zal niet voor hen verbergen wat hij van Hem weet. Ze hebben toch zelf gezien hoe hij vroeger was, dat er geen onrecht bij hem was *(vers 12)*? Waarom blijven ze dan toch aan hun *"vluchtigheid"*, hun lege praatjes, hun holle frasen, vasthouden?

Het zekere lot van de goddeloze | *verzen 13-18*

> 13 *Dit is het deel van de goddeloze mens bij God,*
> *en het erfelijk bezit van de geweldplegers, [dat] zij van de Almachtige ontvangen:*
> 14 *als zijn kinderen talrijk worden, is het voor het zwaard,*
> *en zijn nakomelingen zullen niet met brood verzadigd worden.*
> 15 *Wie van hem overgebleven zijn, zullen door de dood begraven worden,*
> *en zijn weduwen zullen niet wenen.*
> 16 *Als hij zilver ophoopt als stof,*
> *en kleding vervaardigt als leem,*
> 17 *zal hij die vervaardigen, maar de rechtvaardige zal die aantrekken,*
> *en de onschuldige zal het zilver verdelen.*
> 18 *Hij heeft zijn huis als een mot gebouwd,*
> *en als een hut die een wachter gemaakt heeft.*

Job stelt hun duidelijk voor dat de aanleiding dat alles hem door God is ontnomen niet ligt in het feit van een zondig leven dat Gods toorn verdiende. Hij is geen goddeloze. God heeft voor *"de goddeloze mens"* een ander deel *(vers 13)*. *"De geweldplegers"* krijgen van God een *"erfelijk bezit"*. Dat heeft Zofar ook al betoogd in zijn tweede toespraak *(Jb 20:29)*. Het is iets wat zij niet per se nu al, in dit leven, ontvangen, het kan ook na hun dood zijn. De Almachtige bewaart het bij Zich tot het moment van de afrekening, waarbij het er niet toe doet of dat moment al op aarde of pas na dit leven zal zijn *(vgl. 1Tm 5:24)*.

Van sommige mensen zijn de zonden tevoren openbaar en gaan [hun] voor in het gericht; maar bij anderen volgen zij. (1Tm 5:24)

De goddeloze en de geweldplegers kunnen wel een talrijk nageslacht hebben, maar dat zal een gewelddadige dood of de hongerdood sterven *(vers 14)*. Een voorbeeld daarvan hebben we in wat er gebeurde met de kinderen van Haman, de Jodenhater *(Es 5:11; 9:6-10)*. *"Door de dood begraven worden"* betekent door de pest omkomen *(vers 15)*. De weduwen zullen er geen traan om laten. Ze zijn er misschien zelfs wel blij om van hem verlost te zijn.

Van zijn *"zilver"* en zijn prachtige *"kleding"*, die hij beide in enorme hoeveelheden heeft, zal hij zelf geen blijvend genot hebben. Ze zullen voor *"de rechtvaardige"* en *"de onschuldige"* zijn *(verzen 16-17; Sp 13:22; Es 8:1-2)*.

De goede [mens] doet zijn kleinkinderen erven,
maar het vermogen van de zondaar is weggelegd voor de rechtvaardige.
(Sp 13:22)

Een huis dat *"als een mot gebouwd"* is, is een huis dat net zo snel en gemakkelijk in elkaar stort als de cocon van een motlarve *(vers 18; vgl. Jb 4:19)*. Het is niet meer dan een provisorisch hutje dat een wachter maakt in de wijngaard voor de tijd van de druivenoogst. Zo is het huis van de goddeloze.

Weggevaagd in zijn goddeloosheid | *verzen 19-23*

19 *Rijk legt hij zich te slapen; hij wordt [wel] niet weggenomen,*
[maar als] hij zijn ogen opendoet, is het er niet [meer].
20 *Verschrikkingen treffen hem als water;*
's nachts zal een wervelwind hem wegnemen.
21 *De oostenwind zal hem opnemen, en [daar] gaat hij;*
hij zal hem van zijn plaats wegvagen.
22 *[God] zal [dit alles] over hem werpen en [hem] niet sparen;*
voor Zijn hand zal hij snel wegvluchten.
23 *Men zal over hem zijn handen ineenslaan,*
en [van afschuw] over hem sissen vanuit zijn [woon]plaats.

De goddeloze rijke legt zich neer om te slapen zonder zich te realiseren dat het voor de laatste keer kan zijn *(vers 19)*. Als hij zijn ogen opendoet, is alles verdwenen. De Heer Jezus vertelt over zo iemand in de gelijkenis van de rijke dwaas *(Lk 12:16-21)*. Zijn ogen, die zo lang gesloten waren voor alles wat van God getuigt, zullen opengaan in een andere wereld. De Heer Jezus vertelt over een andere rijke die zijn ogen opsloeg in de hades, in de pijnen *(Lk 16:23)*, wat overigens geen gelijkenis is, maar de werkelijke

toestand na de dood. Job beschrijft dit einde rustig, omdat hij weet dat dit niet zíjn einde is.

De *verzen 20-21* doen denken aan de gelijkenis die de Heer Jezus vertelt over een huis dat door een dwaas op het zand is gebouwd *(Mt 7:24-27)*. Als daar de waterstromen en winden tegenaan beuken, stort het in. Er is ook een plotseling aspect. De goddeloze mens wordt plotseling door een verzengende wind of een hevige storm getroffen en weggenomen. De verschrikkingen komen over hem, terwijl het onmogelijk is ze af te wenden of zich ertegen te verzetten. Het staat er zo indrukwekkend: *"En [daar] gaat hij."*

Al deze rampen worden *door God* over de goddeloze gezonden *(vers 22)*. Hij zal snel willen wegvluchten, maar dat is onmogelijk. Als God niet spaart, is er geen ontkomen aan. Zo heeft God Zijn Zoon niet gespaard, maar Hem geoordeeld in de plaats van ieder die in Hem gelooft. Hij spaart ook de hardnekkige zondaar niet, die zich tegen Hem blijft verzetten *(2Pt 2:4-5; Jh 3:36)*.

"Men", dat zijn de medemensen, zal verbijsterd zijn over de afloop van de voorspoedige goddeloze *(vers 23)*. Men zal hoorbaar en zichtbaar uiting geven aan de ontzetting die hen heeft bevangen *(Kl 2:15; vgl. Op 18:9)*.

Job 28

Tweede deel van Jobs monoloog

Dit hoofdstuk is een nieuw deel in de monoloog van Job. Het thema van dit hoofdstuk is dat wijsheid voor niemand toegankelijk is dan alleen voor iemand die God vreest. Het thema van de wijsheid sluit goed aan bij het vorige hoofdstuk dat de rijke en zijn aardse rijkdom en het einde daarvan beschrijft. Hier komt nu de ware rijkdom, die niet vergaat, namelijk de wijsheid die bij God is. Het is een loflied op de wijsheid *(verzen 12,20)*.

Dit hoofdstuk is als volgt samen te vatten: de mens kan de aarde doorwroeten *(verzen 1-11)*, maar het kostbaarste, de wijsheid, weet hij niet te vinden *(verzen 12-19)*. God alleen kent haar *(verzen 20-28)*.

De schatten van de aarde | *verzen 1-6*

> 1 *Voorzeker, er is voor het zilver een plaats waar het tevoorschijn gebracht wordt,*
> *en een plaats voor het goud [waar] het gezuiverd wordt.*
> 2 *Het ijzer wordt uit de aarde gehaald,*
> *en [uit] gesteente wordt koper gesmolten.*
> 3 *[De mens] bepaalt het einde voor de duisternis,*
> *en elke grens onderzoekt men,*
> *het gesteente [in] het donker en de schaduw van de dood.*
> 4 *Hij hakt een [mijn]schacht uit, ver van [de plaats] waar hij verblijft;*
> *zonder steun van de voet hangen zij,*
> *ver van de sterveling zweven zij.*
> 5 *Uit de aarde komt het brood voort,*
> *en onder in haar wordt zij veranderd, als [door] vuur.*
> 6 *Haar gesteente is de plaats van saffier,*
> *en zij bevat goudstofjes.*

Job is bekend met de mijnbouw *(vers 1)*. De kopermijnen van Timna liggen niet ver van Jobs woonplaats. Hij beschrijft het moeilijke en gevaarlijke proces van delfstoffenwinning. Het zou wijsheid van de mens zijn als hij dezelfde energie waarmee hij zich inzet voor aardse weelde, zou inzetten om de ware rijkdom, de wijsheid, te vinden *(Sp 2:1-5; 1Ko 2:6-13)*.

God heeft de edelmetalen in de aarde geplaatst. Ze liggen niet aan de oppervlakte, zo voor het oprapen, maar er moet met hard werken naar worden gegraven. Als zilver en goud gevonden zijn, moeten ze worden gezuiverd, zodat er zuiver zilver en zuiver goud overblijft. Hetzelfde geldt voor *"het ijzer"* en het *"koper"*, waarbij voor de winning ervan verschillend te werk wordt gegaan *(vers 2)*.

Om deze felbegeerde metalen te verkrijgen moet de mens de onderaardse duisternis ingaan *(vers 3)*. Hij maakt een einde aan de duisternis door het licht van zijn lamp. Bij het licht van de lamp zoekt hij de grenzen op van het gesteente dat zich in *"het donker en de schaduw van de dood"* bevindt.

Het werk is moeizaam en zwaar, maar geen moeite is hem te groot. Er moet een schacht worden gegraven *(vers 4)*. Naarmate de diepte ervan vordert, wordt hij aan touwen naar beneden gelaten. Daar bungelt hij, zonder houvast voor zijn voet, en zweeft naar beneden, steeds verder verwijderd van de plaats *"waar hij verblijft"*, dat wil zeggen van de bewoonde wereld.

In *vers 5* staat wat normaal voor de aarde is en dat is brood voortbrengen *(Ps 104:14)*. Daarmee is de mens is niet tevreden. In zijn verlangen naar schatten woelt hij ook het binnenste van de aarde om, zodat het er uitziet alsof er een vuur heeft gewoed. Het gaat hem om de waardevolle saffier *(Ex 28:18; 39:11)* en goudstofjes *(vers 6)*.

Hij doet het gras groeien voor de dieren,
het gewas ten dienste van de mens.
Hij brengt voedsel uit de aarde voort:
(Ps 104:14)

De verborgen schatten | *verzen 7-11*

7 *De roofvogel kent het pad [erheen] niet,*
en het oog van de kiekendief heeft het niet waargenomen.
8 *De trotse jonge dieren hebben het niet betreden,*
geen felle leeuw is er overheen gegaan.
9 *[De mens] slaat zijn hand aan het harde gesteente,*
hij keert de bergen vanaf de wortel om.
10 *In de rotsen hakt hij gangen uit,*
zijn oog ziet alles wat kostbaar is.
11 *Hij damt de rivieren af, zodat er geen druppel doorheen komt,*
en wat verborgen is, brengt hij naar buiten in het licht.

"De roofvogel" heeft een scherp oog, maar hij kan het pad dat de mens naar de bodemschatten heeft gehakt, niet zien *(vers 7)*. De *"kiekendief"* is ook een roofvogel en heeft ook een scherp oog. Hij onderscheidt zich van de andere roofvogels doordat hij zijn nest niet in de bomen, maar op de grond bouwt. Hij vliegt ook laag over de grond om zijn prooi te vangen. *"Trotse jonge dieren"* en de *"felle leeuw"* lopen met grote kracht en moed over de aarde, maar kunnen geen gat in de grond maken om bodemschatten te delven *(vers 8)*.

De mens, de mijnwerker, komt op plaatsen die de roofvogel niet ziet en de leeuw niet bereiken kan. Hij bewerkt de hardste gesteenten om te zien of er iets waardevols in zit *(vers 9)*. Ook *"de bergen"* schuwt hij niet, maar graaft die af tot in de diepte waar de wortels, dat zijn de diepere delen van de bergen, zijn. Hij baant zich een weg door de rotsen door er gangen in uit te hakken en zo te zien of er wat kostbaars in die rotsen is *(vers 10)*. Dat ziet hij zo, want daar speurt hij naar en daar werkt hij voor. Hij damt ook het grondwater af om zo aan het licht te laten komen wat in de duisternis van het water verborgen ligt *(vers 11)*.

Niet geopenbaard door de natuur | *verzen 12-14*

> 12 *Maar de wijsheid, waar wordt die gevonden?*
> *En waar is de plaats van het inzicht?*
> 13 *De sterveling kent haar waarde niet,*
> *zij wordt niet gevonden in het land van de levenden.*
> 14 *De watervloed zegt: In mij is zij niet;*
> *en de zee zegt: Bij mij is zij niet.*

Job heeft beschreven welke inspanningen de mens bereid is te leveren en wat hij allemaal waagt om edelmetalen uit de aarde op te diepen. In de volgende verzen vergelijkt hij deze intensieve werkzaamheden met de pogingen van de mens om wijsheid te krijgen. De mens weet waar edelmetalen te vinden zijn, maar *"de wijsheid"*, waar is die te vinden *(vers 12)*? Wijsheid is een onvergelijkbaar grotere schat dan het kostbaarste edelmetaal dat in de aarde verborgen ligt en waarvan de waarde ook nog eens van voorbijgaande aard is. En waar moet *"het inzicht"* gezocht worden, op welke plaats?

De constatering is dat mensen daarnaar niet met dezelfde bezieling en overgave zoeken als waarmee zij naar bodemschatten zoeken. Ze kennen

de waarde ervan niet, noch de weg erheen *(verzen 13-14)*. De bronnen of vindplaatsen van de wijsheid liggen dan ook niet in de natuur of *"in het land van de levenden"*, dat wil zeggen in de mens. Er moet hoger worden gekeken dan de aarde en de mens om de ware wijsheid te vinden. De wijsheid is niet te vinden in of op de aarde, maar is verborgen in God.

De wijsheid is nergens in de natuur door de natuurlijke mens of enig schepsel te ontdekken. In een prachtige personificatie zeggen de watervloed en de zee dat zij geen wijsheid herbergen. De diepste duikers in de diepten van de oceanen en zij die over zee de verst verwijderde plaatsen aandoen, ontdekken niets van de wijsheid van God. Om de wijsheid te ontdekken moeten ze eerst aanvaarden dat God er is. Dan pas kunnen ze zien dat Hij Zijn werken alle met wijsheid heeft gemaakt *(Ps 104:24)*.

Hoe groot zijn Uw werken, HEERE,
U hebt alles met wijsheid gemaakt,
de aarde is vol van Uw rijkdommen.
(Ps 104:24)

De menselijke inspanning en het menselijk verstand schieten volledig tekort om tot kennis van de wijsheid van God te komen *(1Ko 1:21)*. De wijsheid van God is voor ons te vinden in Christus, want Hij is de *"wijsheid van Godswege" (1Ko 1:30; Ko 2:3)*. En in Christus kunnen we aan God de ons ontbrekende wijsheid vragen *(Jk 1:5)*.

Haar onbetaalbare en onvergelijkbare waarde | *verzen 15-19*

> 15 *Fijn goud kan niet in ruil voor haar gegeven worden,*
> *en haar prijs kan niet met zilver worden afgewogen.*
> 16 *Zij kan met het fijne goud van Ofir niet betaald worden,*
> *[en evenmin] met de kostbare onyx en saffier.*
> 17 *Haar waarde kan niet met goud of kristal gemeten worden,*
> *en zij is [niet] in te ruilen voor een kleinood van zuiver goud.*
> 18 *Aan koraal en kristal wordt niet [meer] gedacht,*
> *want de prijs van de wijsheid is hoger dan die van robijnen.*
> 19 *Haar waarde kan niet met die van een topaas uit Cusj gemeten worden;*
> *en met het fijne zuivere goud kan zij niet betaald worden.*

In dit gedeelte worden heel wat verschillende bodemschatten opgesomd waarvoor een mens zijn leven waagt om die te bezitten. Maar de wijsheid is niet verkrijgbaar tegen betaling van welke aardse rijkdom ook. Ze is er ook niet mee te vergelijken.

Wijsheid kan niet in ruil voor *"fijn goud"* verkregen worden *(vers 15)*. Iemand kan nog zoveel fijn goud als ruilmiddel voor wijsheid aanbieden, maar het ruilmiddel schiet tekort. Het is ook onmogelijk om een hoeveelheid zilver in een weegschaal te leggen die evenredig is aan het gewicht van de wijsheid. De wijsheid is niet te wegen.

Er is ook geen betaalmiddel dat de waarde van de wijsheid overtreft, al zou dat betaalmiddel *"het fijne goud van Ofir"*, dat is het kostbaarste goud, of *"de kostbare onyx en saffier"*, zijn *(vers 16)*. Wijsheid is oneindig veel waardevoller. De waarde van wijsheid is eenvoudig niet te meten met wat naar aardse maatstaven van de grootste waarde is, zoals goud of kristal *(vers 17)*. Kristal of glas was in de oudheid net zo kostbaar als edelstenen. Ook *"een kleinood van zuiver goud"* kan onmogelijk als ruilmiddel voor de wijsheid dienen. De waarde van de wijsheid ligt daar ver boven.

"Koraal en kristal" komen niet in de gedachten op als het erom gaat wijsheid te verkrijgen *(vers 18)*. Ze zijn waardeloos als het erom gaat wijsheid in bezit te krijgen. Ook de waarde van robijnen is volkomen ontoereikend om wijsheid te verwerven *(Sp 3:13-15)*. De waarde van *"een topaas uit Cusj"* valt in het niet bij de waarde van wijsheid *(vers 19)*. Wie wijsheid wil kopen, hoeft niet aan te komen *"met het fijne zuivere goud"*.

Welzalig is de mens [die] wijsheid vindt,
de mens [die] inzicht verkrijgt,
want haar opbrengst is beter dan de opbrengst van zilver
en haar inkomen [beter] dan bewerkt goud,
zij is kostbaarder dan robijnen.
Al jouw wensen zijn met haar niet te vergelijken.
(Sp 3:13-15)

De wijsheid is eenvoudigweg niet te betalen met of in te ruilen tegen alle bodemschatten van de hele wereld bij elkaar. Ze hoort niet bij het zichtbare en tastbare bestaan van de mens op aarde, maar bij de onzichtbare wereld van God. De wijsheid is niet te koop met aardse betaalmiddelen. Ze is alleen te koop voor hen die geen geld hebben, dat wil zeggen die God erom vragen of Hij haar wil geven *(vgl. Js 55:1-2; Jk 1:5)*.

De wijsheid is niet zichtbaar en niet hoorbaar | *verzen 20-22*

> 20 *De wijsheid dus, waar komt zij vandaan,*
> *en waar is de plaats van het inzicht?*
> 21 *Zij is bedekt voor de ogen van alle levenden,*
> *en voor de vogels in de lucht is zij verborgen.*

> 22 *Het verderf en de dood zeggen:*
> *Met onze oren hebben wij [slechts] een gerucht over haar gehoord.*

Nog eens stelt Job de vraag naar de oorsprong en vindplaats van de wijsheid en het inzicht *(vers 20; vers 12)*. Er is een openbaring van God voor nodig om te weten waar de wijsheid vandaan komt, namelijk van God Zelf. Om te weten waar de plaats van het inzicht is, geldt hetzelfde. *"De ogen van alle levenden"*, dat zijn de mensen, ontdekken de wijsheid niet. Zij is voor hen bedekt, verborgen *(vers 21)*. Met *"de vogels in de lucht"* kunnen in verband met het eerste deel van dit vers en het eerste deel van het volgende vers (boze) geestelijke machten worden bedoeld. Ook voor de sluwste geesten met een intelligentie die vele malen hoger is dan die van de mens, is de Goddelijke wijsheid verborgen.

"Het verderf en de dood" zijn de plaatsen waar de geesten van de ongelovigen zich na hun dood bevinden *(vers 22)*. Wie daarmee door een sterfgeval in zijn familie of omgeving in aanraking komt, beseft dat het hem aan wijsheid ontbreekt om te doorgronden wat deze plaatsen inhouden, wat er achter de dood ligt. In die zin dringt er een gerucht door in de oren van de mens. God doorziet met Zijn wijsheid wat duister is voor de mens *(Sp 15:11)*. Hij kan de sluier ervan oplichten en inzicht geven in de toestand na de dood *(Lk 16:19-23)*.

Graf en verderf liggen [open] voor de HEERE – hoeveel te meer de harten van de mensenkinderen. (Sp 15:11)

Samengevat zien we drie terreinen waar de wijsheid niet is *(vgl. Fp 2:10)*. De wijsheid is

1. niet op aarde bij alle levenden, bij de mensen;
2. niet boven de aarde bij de vogels in de lucht of de wereld van de geesten;
3. niet onder de aarde in het dodenrijk bij het verderf en de dood.

De wijsheid is van God | *verzen 23-27*

> 23 *God begrijpt haar weg,*
> *en Híj kent haar plaats.*
> 24 *Want Híj ziet tot aan de einden der aarde,*
> *Hij ziet onder heel de hemel,*
> 25 *terwijl Hij de kracht van de wind bepaalt,*

en de wateren meet met een maat.
26 *Toen Hij een verordening maakte voor de regen,*
en een weg voor het weerlicht van de donder –
27 *toen zag Hij haar, en peilde haar.*
Hij stelde haar vast en ook onderzocht Hij haar.

Van de natuur wendt Job zich nu tot de Oorsprong van de wijsheid *(vers 23)*. Hier is het antwoord en dat is dat de Schepper van de wereld de wijsheid kent. Hij alleen begrijpt de weg van de wijsheid, want het is *Zijn* wijsheid. Hij kent ook de plaats van de wijsheid, want de wijsheid woont bij Hem. In één oogopslag overziet Hij alles op aarde, Hij ziet tot in de verst verwijderde uithoeken ervan *(vers 24)*. Hij ziet alles *"onder heel de hemel"*, dat is het hele heelal.

Hij ziet wat Hij heeft geschapen en Hij bestuurt het ook allemaal. Alles is in Zijn hand. Zo bepaalt Hij *"de kracht van de wind" (vers 25)*. De wateren die onder opstuwing van de wind over de aarde gaan, worden door Hem gemeten *(vgl. Js 40:12)*. De wateren van de regen die Hij over de aarde uitgiet, gaan gepaard met donder en bliksem, met onweer *(vers 26)*. God regelt de omvang en de duur van een storm die met regen en onweer gepaard gaat. De mens staat hier machteloos tegenover. Dat de mens onbekwaam is om Gods scheppingswerken te beheren en te besturen, betekent niet dat God de controle erover is kwijtgeraakt. Hij heeft nog steeds de regie vast in handen.

Wie heeft de wateren met de holte van zijn hand opgemeten,
of van de hemel met een span de maat genomen,
of het stof van de aarde met een maatbeker gevat,
of de bergen gewogen in een waag,
of de heuvels op een weegschaal? (Js 40:12)

God is met de wijsheid omgegaan als een bedreven vakman *(vers 27)*. Hij *"zag haar"*, *"peilde haar"*, *"stelde haar vast"* en *"onderzocht ... haar"*. De wijsheid zien wil zeggen dat Hij weet waar de wijsheid is. Het is een opmerken van de aanwezigheid ervan. Hij *peilt* of *doorgrondt* de wijsheid, wat wil zeggen dat Hij alle facetten en aspecten ervan kent. Vervolgens *stelt* Hij de wijsheid *vast* voor het werk dat Hij gaat doen of de handeling die Hij gaat verrichten. Ten slotte *onderzoekt* Hij de wijsheid om te weten op welke wijze Hij haar gaat toepassen. Kortom, God kent de wijsheid door en door.

De schepping is het werk van Zijn wijsheid *(Sp 3:19)*. Vanwege die wijsheid is de schepping een vlekkeloos werk, zonder gebreken, een werk waarvan gezegd kon worden dat het zeer goed was *(Gn 1:31)*. God kent Zijn schepping vanbinnen en vanbuiten in de hele complexiteit ervan. Zij is ook een volmaakt geheel. Duizenden jaren is zij oud en nog steeds functioneert alles zoals Hij het heeft verordend. Neem de wind en de regen. Die zijn er nog steeds. Ze hoefden nooit bijgesteld te worden. Ze hoeven nooit vervangen te worden door iets beters, zoals dat wel het geval is met alles wat de mens bedenkt en maakt.

De HEERE heeft de aarde met wijsheid gegrondvest,
de hemel met inzicht gevestigd. (Sp 3:19)

De openbaring | *vers 28*

> 28 *Maar tegen de mens heeft Hij gezegd:*
> *Zie, de vreze des Heeren, dat is wijsheid,*
> *en zich afkeren van het kwade is inzicht.*

Hier zien we hoe de mens, als hij eenmaal weet waar de wijsheid is, deze wijsheid kan krijgen. Dat is door het vrezen van de Heere (*Adonai*). Dit is wat Job heeft gedaan, evenals dat hij zich heeft afgekeerd van het kwade *(Jb 1:1)*. Deze twee gaan altijd samen. Wie God vreest, kan niet anders dan het kwade haten en er zich van afkeren. Wijsheid is niet waarheid zonder meer, maar waarheid toegepast op het geweten. Dat wil zeggen waarheid die de mens op zijn ware plaats zet en hem in staat stelt te ontvangen wat God heeft te zeggen. Het gevolg is dat het kwade de rug wordt toegekeerd.

De *"vreze des Heeren"* doet de mens buigen voor Hem, voor Wie de serafs hun aangezichten bedekken. Die vrees is geen angst, maar ontzag en eerbied, aanbidding. Als deze vrees er is, kan God overal worden gezien: in de diepte, op aarde en in het luchtruim, overal in het universum *(Ps 111:10; Sp 1:7; 9:10; Pr 12:13)*. De materialistische mens ziet het vrezen van God niet als waardevol. Hij is alleen uit op materialistisch voordeel voor dit leven.

God is de *"alleen wijze God" (Rm 16:27)*. Job weet dat hij de wijsheid niet bezit en dat ook de vrienden die niet bezitten en dat zij alleen bij God te vinden is. De reikwijdte van deze woorden zal hij pas aan het einde van het boek zelf ondervinden.

Job 29

Derde deel van Jobs monoloog

Job 29-31 vormen een geheel. Het is het slotbetoog van Job, een samenvatting van wat hij tot hiertoe heeft gezegd. We kunnen deze drie hoofdstukken zien als een soort drieluik:

1. In *Job 29* spreekt Job over zijn vroegere voorspoed en grootheid.
2. In *Job 30* spreekt hij over zijn tegenwoordige schande, niet zozeer in het verlies van zijn bezittingen, maar meer in het verlies aan waardigheid en vriendschap met God.
3. In *Job 31* betuigt hij uitvoerig zijn onschuld met het zweren van een eed waaronder hij aan het eind van dat hoofdstuk als het ware zijn handtekening zet *(Jb 31:35)*.

Huiselijke voorspoed | *verzen 1-6*

> *1 En Job hief opnieuw zijn spreuk aan en zei:*
>
> *2 Och, was ik maar zoals in de maanden van weleer,*
> *zoals in de dagen [toen] God mij bewaarde!*
> *3 Toen Hij Zijn lamp liet schijnen boven mijn hoofd,*
> *[en] ik bij Zijn licht door de duisternis wandelde.*
> *4 Was ik [maar] zoals in de dagen van mijn jeugd,*
> *toen de vertrouwelijke omgang met God over mijn tent was.*
> *5 Toen de Almachtige nog met mij was,*
> *[en] mijn jongens rondom mij.*
> *6 Toen ik mijn voeten baadde in boter,*
> *en de rots bij mij beken van olie uitgoot.*

Misschien dat Job na zijn vorige rede gepauzeerd heeft om te horen of er ook een reactie kwam. Nu begint hij aan een nieuwe rede *(vers 1)*. Met dit derde deel van zijn monoloog rondt hij zijn verdediging af. Het lijkt op een slotpleidooi voor een jury.

Hij spreekt zijn verlangen uit naar de tijd *"van weleer"*. Mocht hij daar toch maar weer in terug zijn, die tijd dat God hem in voorspoed liet leven. Het

eerste wat hij met heimwee naar die tijd zegt, is dat het een tijd was waarin God hem bewaarde *(vers 2; Ps 91:11; 121:7)*. Hij geeft daarmee aan dat het grootste verlies van alle verliezen die hij heeft geleden het bewustzijn van Gods nabijheid is en niet zozeer het materiële verlies. De bewaring die hij toen genoot, is hij nu kwijt. Hij voelt het zo, dat God vroeger *vóór* hem was en dat Hij nu *tegen* hem is.

Ook in *vers 3* erkent hij dat zijn geluk en voorspoed aan God te danken waren. God liet Zijn lamp boven zijn hoofd schijnen. Daardoor kon hij in Zijn licht zijn weg gaan *(vgl. Jb 18:6)*. God leidde hem door allerlei situaties heen waarin hij geen uitweg zag. Maar nu was hij behalve de Goddelijke bewaring *(vers 2)*, ook de Goddelijke leiding kwijt.

Vertrouwelijk gaat de HEERE om met wie Hem vrezen,
Zijn verbond maakt Hij hun bekend. (Ps 25:14)

Hij denkt ook met weemoed terug aan zijn *"vertrouwelijke omgang met God" (vers 4; Ps 25:14)*. Die omgang was over zijn tent, wat wil zeggen dat zijn huis en familie daardoor werden gekenmerkt. Die omgang kende en beleefde hij *"in de dagen van mijn jeugd"*. Daarmee wordt niet zijn 'jongenstijd' bedoeld, maar de tijd van zijn levensrijpheid, toen zijn leven tot volle ontplooiing was gekomen en hij in de kracht van zijn leven was. Ook de gemeenschap met God was weg, net als de al genoemde bewaring en leiding van God *(verzen 2-3)*.

Job kende God als *"de Almachtige" (vers 5)*. Hij wist dat die almachtige God met hem was. Het was geen algemene wetenschap voor hem, maar hij leefde in het bewustzijn van Gods tegenwoordigheid. Ook het genot van Gods aanwezigheid was verdwenen. Wat hij ook kwijt was, waren zijn *"jongens"*. Hoe had hij van hen genoten toen ze rondom hem waren. Hun aanwezigheid was een bewijs temeer van de zegen van God als gevolg van zijn vrezen van Hem *(Ps 128:3)*.

Uw vrouw zal zijn als een vruchtbare wijnstok
binnen in uw huis,
uw kinderen zullen zijn als jonge olijfbomen
rondom uw tafel. (Ps 128:3)

Het baden van zijn voeten in boter is de figuurlijke aanduiding van de overvloedige productie van melk van zijn vee, waarvan ook boter werd gemaakt *(vers 6)*. Boter is hier *lebani*, een hangop van uitgelekte yoghurt. Ook bezat hij een grote hoeveelheid olie die zijn olijfbomen hadden voort-

gebracht. Olijfbomen groeien op rotsachtige grond. Als hij zijn voorraad olijfolie zag, was het alsof die door de rots in een beek was gestort. Al deze overvloed geeft aan dat Job een zeer welvarend man was. Van al die welvaart is niets over.

Aanzien buitenshuis | *verzen 7-10*

> 7 *Toen ik door de stad naar de poort ging,*
> *[toen] ik mijn zetel op het plein liet klaarzetten,*
> 8 *zagen de jongens mij en hielden zich schuil,*
> *en stokouden stonden op [en] bleven staan.*
> 9 *Vorsten hielden [hun] woorden in,*
> *en legden de hand op hun mond.*
> 10 *De stem van de vorsten verstomde,*
> *en hun tong kleefde aan hun gehemelte.*

Nadat Job in de vorige verzen over zijn verhouding tot God heeft gesproken, gaat hij nu spreken over zijn verhouding tot zijn medemensen. Daarin wordt hij door twee dingen gekenmerkt en wel de achting van zijn medemensen voor hem en zijn zorg voor zijn medemensen.

Job maakte deel uit van het stadsbestuur dat in de poort vergaderde *(vers 7; Ru 4:1; Sp 31:23)*. Hij was een raadsheer met aanzien. Iedereen had ontzag voor hem. Hij kon opdracht geven zijn zetel klaar te zetten en het gebeurde. De uitstraling van zijn gezag ging naar jong en oud en voornaam *(verzen 8-10)*. *"Jongens"* waagden het niet om de draak met hem te steken of hem te bespotten *(vers 8)*. De *"stokouden"* stopten met hun bezigheden als hij er aankwam en gingen als het ware voor hem in de houding staan.

De vorsten die druk aan het overleggen waren, braken hun discussies onmiddellijk af wanneer hij verscheen *(vers 9)*. Er viel direct stilte. Ze hielden hun woorden in en verstomden alsof ze hun stem kwijt waren *(vers 10)*. Dat deden zij uit respect om Job het woord te geven.

Zijn weldaden zegenden hem | *verzen 11-17*

> 11 *Als een oor [mij] hoorde, prees het mij gelukkig;*
> *als een oog [mij] zag, getuigde het [ten gunste] van mij.*
> 12 *Want ik bevrijdde de ellendige die om hulp riep,*
> *en de wees die geen helper had.*

> *13 De zegen van hem die verloren ging, kwam over mij;*
> *en het hart van de weduwe deed ik vrolijk zingen.*
> *14 Ik bekleedde mij met gerechtigheid, en die bekleedde mij;*
> *mijn recht was als een mantel en een tulband.*
> *15 Voor de blinde was ik [als] ogen,*
> *en voor de kreupele was ik [als] voeten.*
> *16 Ik was een vader voor de armen,*
> *en de aanklacht [die] ik niet kende, onderzocht ik.*
> *17 Ik brak de hoektanden van wie onrecht deed,*
> *en rukte de prooi uit zijn tanden.*

De beschrijving die Job geeft van zijn gedrag in zijn dagen van welvaart en voorspoed, zou een beschrijving van het gedrag van iedere gelovige in deze tijd moeten zijn. Het pleit voor Job dat hij zijn invloed niet heeft misbruikt. Hij zette zich in voor de sociaal zwakkeren, de lagere klassen van de maatschappij. In wat hij deed voor de minderbedeelden, lijkt hij op de Heer Jezus Die ook hen diende *(Mt 8:17)*.

Wat iemand van hem hoorde of zag, leverde een goed getuigenis over hem op *(vers 11)*. Hieruit blijkt ook hoe lasterlijk de beschuldiging van Elifaz is dat Job zijn omgeving heeft uitgebuit *(Jb 22:6-9)*. Ook wij worden beoordeeld op wat mensen van ons zien of horen *(vgl. 2Ko 12:6)*. Hebben wij een idee van de reactie van mensen op wat zij van ons zien en horen?

Job kreeg dat getuigenis omdat hij goed deed aan anderen:

1. Hij hielp de ellendige door hem uit zijn ellende te bevrijden *(vers 12)*.
2. De wees, die niemand had die voor hem zorgde, hielp hij ook in diens nood.
3. Hij kreeg de zegen van iemand die verloren ging, bijvoorbeeld door gebrek aan voedsel of door onderdrukking of door valse rechtspraak, omdat hij hem uit zijn uitzichtloze positie redde *(vers 13; Sp 24:11)*.

   Red hen die opgepakt zijn om te sterven,
   [wee] als u zich afzijdig houdt
   van wie wankelend ter slachting gaat.
   (Sp 24:11)

4. De weduwe, die van haar steun was beroofd en in zorg was over hoe het verder moest gaan, bezorgde hij door zijn hulp een vrolijk zingend hart *(vgl. Jb 22:9)*.

Midden in de beschrijving van zijn weldadige optreden wijst Job erop dat hij zich bekleedde *"met gerechtigheid" (Ps 132:9; Js 11:5; 61:10; 59:17)* en dat die hem bekleedde *(vers 14)*. Jobs leven werd zozeer door gerechtigheid gekenmerkt, dat het leek dat hij daarmee bekleed was. Zijn rechtvaardige daden waren als een mantel om hem heen en zijn rechtvaardige oordeel was als een tulband op zijn hoofd. Tegelijkertijd spreken mantel en tulband van het feit dat Job een leiderspositie innam. De gerechtigheid werd door Job op voortreffelijke wijze uitgeoefend en kreeg gestalte in hem.

Hij vergelijkt zijn *"recht"* met *"een mantel en een tulband"*. De mantel is een kledingstuk dat door voorname mensen werd gedragen, hij toont waardigheid. De tulband is een priesterlijke en koninklijke hoofdbedekking *(Zc 3:5; Js 62:3)*.

Rechtvaardigheid en recht waren voor hem geen aangeleerd gedrag, maar ze woonden in hem. Het kenmerkte hem, zo was hij. Gerechtigheid is aan iemand recht doen, hem geven wat hem toekomt, hem goed behandelen. Recht is ruimer en ziet op alles wat iemand doet en zegt.

Job handelde niet uit eigenbelang, om er zelf rijker van te worden of er meer aanzien door te krijgen. Mozes en de profeten hebben steeds tot een dergelijk leven opgeroepen, om zich in te zetten voor de behoeftigen, de minder bedeelden, de verschoppelingen.

1. Job hielp de blinde door voor hem als ogen te zijn, door hem bij de hand te nemen en te helpen zijn doel te bereiken en niet te verongelukken *(vers 15)*.
2. De kreupele, die niet kon lopen, bracht hij zelf waar deze moest zijn.
3. Voor de armen, om wie niemand gaf, naar wie niemand omzag, was hij als een vader die zich hun lot aantrok *(vers 16)*.
4. Van de vreemdelingen, dat zijn zij die hij niet kende en die in juridisch opzicht in de patriarchale maatschappij kwetsbaar waren, onderzocht hij de klachten. Daarmee liet hij zien dat hij het recht zonder aanzien des persoons hanteerde.
5. Hij trad krachtig op tegen wie onrecht deed *(vers 17)*. Als hij zag dat iemand een ander door onrechtvaardige rechtspraak tot zijn prooi

had gemaakt, rukte hij de prooi uit de vraatzuchtige muil van zo iemanddoor diens *"hoektanden"* of kaken te verbrijzelen *(vgl. Sp 30:14)*.

...,
een generatie waarvan de tanden zwaarden,
de hoektanden messen zijn,
om de ellendigen van de aarde
en de armen onder de mensen te verslinden.
(Sp 30:14)

Zo toonde Job medelijden waar dat nodig was in een tijd zonder sociale voorzieningen. Hij trad ook krachtdadig op tegen het kwaad waar dat nodig was in een tijd dat men overgeleverd was aan de willekeur van machthebbers.

Uitzicht op voortdurende voorspoed | *verzen 18-20*

18 *Ik zei: Ik zal in mijn [eigen] nest de geest geven,*
en ik zal de dagen talrijk maken als het zand.
19 *Mijn wortel was uitgestrekt naar het water,*
en dauw overnachtte op mijn twijgen.
20 *Mijn eer was [steeds] nieuw bij mij,*
en mijn boog vernieuwde zich in mijn hand.

Al de eer die hij kreeg en de weldaden die hij deed, maakten het leven voor Job bijzonder aangenaam. Hij rekende ook op een lang leven als een beloning voor zijn inzet voor anderen. Deze gedachte als zodanig vinden we ook in de Schrift *(Dt 5:33)*. En Job zal dat nog krijgen ook *(Jb 42:17)*! Dat zal echter pas gebeuren nadat hij oog in oog met God heeft gestaan en zichzelf heeft veracht en berouw heeft gehad en boete heeft gedaan in stof en as *(Jb 42:6)*.

Hij is dan bevrijd van alle verwachtingen die gebaseerd waren op dingen die tot de aarde behoren, hoe goed die dingen in zichzelf ook kunnen zijn. Alles wat God in de schepping heeft gegeven, is goed, maar het is niet goed daar ons vertrouwen op te stellen. God wil ons leren alleen op Hem te vertrouwen. Hij wil dat we alles alleen van Hem verwachten en niet van enige eigen prestatie.

Job had gedacht in zijn *"[eigen] nest"* te sterven, dat wil zeggen in zijn eigen huis, omringd door zijn vrouw en kinderen en in het bezit van al zijn goederen *(vers 18)*. Hij meende een natuurlijke dood te zullen sterven, zonder

rampen en leed, na een aantal dagen dat ontelbaar was *"als het zand"*, dat wil zeggen op hoge leeftijd.

In een volgende vergelijking zegt hij dat hij zichzelf zag als een boom geplant aan het water als een beeld van voortdurende levenskracht *(vers 19)*. Daaraan voegt hij het beeld van de dauw toe die op de twijgen van de boom overnachtte. Ook in de nacht was er voor hem die weldadige verkwikking. Een dergelijke boom verdort niet en houdt niet op vrucht te dragen *(Jr 17:8; Ps 1:3)*. Hoe schril steekt zijn huidige situatie daartegen af.

Hij zal zijn als een boom, die bij water geplant is,
en [die] zijn wortels laat uitlopen bij een waterloop.
Hij merkt het niet als er hitte komt,
zijn blad blijft groen.
Een jaar van droogte deert hem niet,
en hij houdt niet op vrucht te dragen. (Jr 17:8)

Job ontving eer voor wat hij deed. Elk nieuw optreden in welwillendheid leverde hem aanvullende, nieuwe eer op *(vers 20)*. In plaats van een afname van kracht was er telkens vernieuwing van kracht – de boog is een beeld van kracht *(Gn 49:24; 1Sm 2:4)*. Dat kan slaan op lichamelijke en op geestelijke kracht *(vgl. Js 40:31)*.

Een trooster van beproefden | *verzen 21-25*

21 *Zij luisterden naar mij, en wachtten,*
en zwegen om mijn raad [te horen].
22 *Na mijn woorden spraken zij niet opnieuw,*
en míjn woorden druppelden op hen neer.
23 *Want zij wachtten op mij, zoals [op] de regen,*
en sperden hun mond open, [zoals] naar de late regen.
24 *Lachte ik hun toe, zij geloofden het niet;*
en het licht van mijn aangezicht konden zij niet verdonkeren.
25 *Ik koos hun weg en zat aan het hoofd,*
en ik woonde als een koning onder de troepen,
als iemand die treurenden troost.

Hier keert Job niet terug tot de samenspraak met de leiders in de poort van de *verzen 7-10*, maar hij beschrijft zijn houding ten opzichte van hen die hij weldeed. Allen die hij weldeed, luisterden naar hem *(vers 21)*. Ze verwachtten van hem de oplossing voor hun nood. Daarop wachtten zij. Zijn raad zou hen helpen. Als hij gesproken had, waren ze voldaan en

hoefden niet verder te vragen *(vers 22)*. Zijn woorden waren voor hen als een zachte regen op dorstige grond *(vgl. Dt 32:2)*. Ze wachtten op hem met opengesperde mond, wat aangeeft dat ze een smachtend verlangen hadden naar wat hij zou zeggen *(vers 23; vgl. Ps 119:131)*.

Laat mijn leer neerdruppelen als de regen,
laten mijn woorden stromen als de dauw,
als een zachte regen op het groen,
en als regendruppels op het gewas.
(Dt 32:2)

Ik sper mijn mond open en hijg,
want ik verlang naar Uw geboden.
(Ps 119:131)

Als hij mensen toelachte, bracht hen dat in vervoering *(vers 24)*. Ze konden het niet geloven dat hij aandacht voor hen had en dat in goedwillendheid. Hoe ellendig zij er ook aan toe waren, Job ging niet bedenkelijk kijken, zijn gezicht betrok niet. Hij bleef hen toelachen en daarmee bemoedigen dat hij zich hun nood aantrok en daarin ook zou voorzien. Hij had de middelen ervoor.

Hij koos ervoor om zich bij hen te voegen op hun weg van ellende en hen daarin te ondersteunen *(vers 25)*. Hij was als het ware hun hoofdman, hun koning. Het lijkt hier om een positie te gaan die hij had gekregen van hen die hij had geholpen als waardering voor een hoog gerespecteerd leven. Hij heeft zich koninklijk gedragen in alles wat hij heeft gedaan. Daarin is hij een voorbeeld voor ons. Wij zijn een koninklijk priesterdom om de deugden van God te verkondigen *(1Pt 2:9)*. Job heeft dat laten zien.

Job heeft ons betrokken in zijn heimwee naar de tijd dat hij in alle omstandigheden voorspoed had, toen het beter met hem ging. De vraag is of dit in overeenstemming is met de wijsheid waarvan hij in het vorige hoofdstuk zo'n prachtige beschrijving heeft gegeven. De wijze Salomo zegt, nadat hij door schade en schande wijs is geworden: *"Zeg niet: Hoe komt het dat de dagen van vroeger beter waren dan deze? Want niet uit wijsheid zou u dat vragen"* *(Pr 7:10)*.

Tegelijk is hier een waarschuwing op zijn plaats. In de beoordeling van wat Job hier allemaal over zichzelf zegt, moeten we steeds de grootste voorzichtigheid in acht nemen. Job is in een ongekend lijden en denkt in die situatie terug aan de dagen van weleer. Wie van ons denkt in een periode van zware beproeving nooit terug aan een tijd van onbezorgde vreugde?

Het getuigt niet van wijsheid als we wat we Job in dit hoofdstuk hebben horen zeggen, als hoogmoedig opvatten. Met het ophalen van deze herin-

neringen wil hij zich weer in dat mooie, aangename verleden inleven. Job huichelt niet als hij over zijn uitnemende gedrag spreekt. Hij schept er niet over op, maar spreekt uit wanhoop.

Het houdt ons de spiegel voor. Gebeurt het onder ons niet dat als iemand over zijn goede daden spreekt, dat wél dicht bij opscheppen komt, dat het aan hoogmoed grenst? De Schrift waarschuwt ons ervoor over onszelf te roemen *(Sp 27:2)*. Paulus is wel eens gedwongen iets over zichzelf te zeggen, over wat hij voor de Heer heeft moeten lijden *(2Ko 11:16-33)*. Dat moest hij doen omdat zijn apostelschap en daarmee zijn Zender Jezus Christus werd aangevallen. Hij deed het niet graag, maar hij moest het doen. En hoe doet hij het? In plaats van zichzelf daarbij op de borst te slaan zegt hij dat hij *"als een onzinnige"* spreekt *(2Ko 11:23)*.

Laat een vreemde u prijzen en niet uw [eigen] mond, een onbekende en niet uw [eigen] lippen. (Sp 27:2)

Er is nog een les die we kunnen leren. De hang naar het verleden vanwege de zoete herinneringen daaraan helpt ons niet om de huidige moeilijkheden te overwinnen. Het is ook wel zo gezegd: 'Het manna van gisteren is geen voedsel voor vandaag.' We kunnen niet teren op vergane glorie. Paulus had geroemd in het verleden, maar dat alles opgegeven voor Christus *(Fp 3:7-8,14)*.

Wat ons alleen helpt, is dat we weer oog krijgen voor het feit dat we door het geloof in de Heer Jezus staan in de genade en dat we wat de toekomst betreft, mogen roemen in de hoop op de heerlijkheid van God *(Rm 5:1-2)*. God wil ons zelfs leren roemen in de tegenwoordige verdrukkingen *(Rm 5:3)*.

Job 30

Vierde deel van Jobs monoloog

Job heeft in het vorige hoofdstuk herinneringen aan zijn vroegere en nu vergane voorspoed opgehaald. Nu wordt hij gedwongen terug te keren tot de realiteit van het heden. In dit hoofdstuk houdt hij zich weer bezig met zijn huidige ellende. Hij begint de beschrijving daarvan met *"maar nu" (vers 1; vgl. vers 9)*, wat de tegenstelling met het vorige hoofdstuk onderstreept.

De verandering van voorspoed in rampspoed kan niet dramatischer beschreven worden dan in deze twee hoofdstukken gebeurt. Als we er enig besef van krijgen, kunnen we ons voorstellen hoezeer Jobs ziel door deze verandering overweldigd is. Vroeger werd hij door de aanzienlijkste en voornaamste mensen geëerd; nu wordt hij door het uitschot van de maatschappij veracht. Vroeger werd hij geprezen; nu is hij een spotlied geworden. Vroeger bewaakte God hem; nu is God een wreedaard voor hem geworden.

Zijn vreselijke spotters | *verzen 1-8*

1 *Maar nu lachen ze om mij,*
mensen die jonger van dagen zijn dan ik;
hun vaders zou ik [nog] afgewezen hebben
om bij de honden van mijn kudde te plaatsen.
2 *Wat zou mij de kracht van hun handen ook gebaat hebben?*
Die is [door] hoge ouderdom in hen vergaan.
3 *Onvruchtbaar door gebrek en door honger*
vluchtten zij naar een dorre plaats,
[in het] donker van verwoesting en vernietiging.
4 *Zij plukken kruiden [en] bladeren van struiken [vanwege de honger];*
en de wortel van bremstruiken om zich te verwarmen.
5 *Zij werden uit de gemeenschap verdreven,*
men jouwde hen uit als een dief.
6 *Zij gingen op de hellingen van de dalen wonen,*
in holen in het stof en in de rotsen.
7 *Tussen de struiken schreeuwden zij;*

onder de distels sloten zij zich bij elkaar aan.
8 *Zij waren kinderen van een dwaas, en kinderen zonder naam,*
zij waren weggeslagen uit het land.

Job begint in deze verzen de beschrijving van de grootte van zijn ongeluk met te wijzen op de soort personen die hem nu smaden. Het is het uitschot onder de mensen. In verachtelijke woorden spreekt Job zich uit over de mensen die hij vroeger weldeed, maar die zich nu boven hem stellen.

Zoals hierboven al is opgemerkt, geeft het woord *"maar"* een verandering aan met betrekking tot het voorgaande hoofdstuk *(vers 1)*. Het woord *"nu"* van dit hoofdstuk is de tegenstelling met *"de maanden van weleer"* uit het begin van het vorige hoofdstuk *(Jb 29:2)*. Job wordt nu bespot. En door wie? Door mensen die jonger zijn dan hij *(Jb 19:18)*. Vroeger hadden jongeren zich verstopt als hij zich naar de poort begaf *(Jb 29:8)*, maar nu lachen ze om hem, ze vermaken zich door grappen over hem te maken.

Dat jongeren minachtend over ouderen spreken of hen negatief bekritiseren, komt in onze tijd helaas steeds vaker voor. Een dergelijke houding gaat tegen Gods Woord in. Wie dit doet, krijgt met God Zelf te maken *(Lv 19:32)*. Jongeren worden opgeroepen aan de ouderen onderdanig te zijn *(1Pt 5:5a)*. Ouderen mogen zich wel afvragen of zij zich zo gedragen, dat dit voor de jongeren niet zo moeilijk is.

U moet opstaan voor iemand met grijze haren en eer bewijzen aan een oudere. Uw God moet u vrezen. Ik ben de HEERE. (Lv 19:32)

Job zegt van deze spottende jongeren dat ze het nageslacht zijn van minderwaardige vaders. Hoe kun je van zulke vaders verwachten dat zij hun kinderen gepaste fatsoensnormen bijbrengen? Hij zou die vaders niet eens een plaats tussen de (herders)honden – de enige keer dat er in de Bijbel van deze honden sprake is – willen geven. Een plaats bij de honden betekent een grote verachting, want in het oosten waren honden verachte dieren *(2Sm 16:9)*.

Job wilde deze mensen niet gebruiken, maar ze waren ook ongeschikt om gebruikt te worden *(vers 2)*. Ze konden en wilden niets presteren. Ze hadden nooit geleerd iets aan te pakken omdat ze het niet wilden. Toen ze oud en krachteloos geworden waren, was er helemaal niets meer van hen te

verwachten. En de nakomelingen van dit soort mensen hebben de euvele moed om Job te bespotten.

De vaders leden gebrek en honger en waren daardoor *"onvruchtbaar"*, wat wil zeggen dat uit hun handen niets voortkwam wat enige nuttige bijdrage voor anderen leverde *(vers 3)*. Ze werden ook nergens geduld. Daarom *"vluchtten zij naar een dorre plaats"*. Hun onvruchtbare leven paste uitstekend bij een dorre plaats, die ook spreekt van onvruchtbaarheid. Ze verbleven in duistere holen te midden van verwoesting en vernietiging. Hun hele leefklimaat spreekt van doodsheid, donkerheid en woestheid.

Ze leefden van kruiden die ze konden plukken en van bladeren van de struiken *(vers 4)*. Zo leken ze een dierlijk bestaan te leiden. Van *"de wortel van bremstruiken"* werd het beste soort houtskool gemaakt dat dagen lang kon branden. Zich daarmee bezighouden was in de tijd van Job een taak voor de laagste klasse mensen.

De gemeenschap was hen liever kwijt dan rijk. Als ze ergens aanklopten, joeg men hen als schooiers weg, terwijl men hen achterna riep dat ze vuile dieven waren *(vers 5)*. Het waren geen zielige mensen, met wie je medelijden moest hebben, maar mensen die op geen enkele manier een fatsoenlijk bestaan wilden hebben. Ze kozen voor dit soort leven.

Als woonplaats kozen ze de hellingen van de dalen, waar toch niemand anders wilde wonen *(vers 6)*. Als konijnen groeven ze holen in het stof of betrokken ze de holen die er in de rotsen waren.

Hun onderlinge communicatie gebeurde door schreeuwen *(vers 7)*. Hetzelfde woord wordt gebruikt voor het balken van een ezel *(Jb 6:5)*. *"Onder de distels"* hokten ze bij elkaar voor wat warmte, maar ook voor het botvieren van hun seksuele driften. Ze waren totaal schaamteloos. Misschien moet het ongegeneerde schreeuwen tussen de struiken ook daarmee in verband worden gezien. Ze leefden in alle opzichten als de dieren.

Deze vaders waren zelf ook *"kinderen van een dwaas"*, dat wil zeggen van vaders die zonder God en gebod hebben geleefd *(vers 8)*. Ze kwamen uit wat wij vandaag asociale milieus noemen en wel van de ergste soort. Een naam hadden ze niet, zo nietszeggend waren ze. Er is weinig wat een mens zo in zijn waardigheid aantast, dan te doen alsof hij niet bestaat, alsof hij lucht is. De mensen over wie Job spreekt, zijn zulke mensen die geen recht

op een bestaan hadden, omdat ze geen enkele verantwoordelijkheid namen. Daarom waren ze *"weggeslagen uit het land"*.

En het zijn de nakomelingen van deze nietsnutten zonder enig fatsoen en zonder naam die nu naar Job toekomen om hun verachting voor hem te uiten. Het is de vraag of wij in staat zijn enigszins te begrijpen wat voor een smart dit voor hem moet zijn. Het vraagt in elk geval van ons een groot inlevingsvermogen. Als we in de geest naast Job plaatsnemen, zullen we iets aanvoelen van de bitterheid van het lijden dat hem hiermee wordt aangedaan.

Hun minachting | *verzen 9-15*

> 9 *Maar nu ben ik hun spotlied geworden,*
> *en ik ben voor hen tot een [spot]woord.*
> 10 *Zij hebben een afschuw van mij, zij blijven ver bij mij vandaan,*
> *ja, zij sparen mijn gezicht het speeksel niet.*
> 11 *Want [God] heeft mijn tentkoord losgemaakt, en mij vernederd;*
> *daarom werpen zij voor mijn gezicht de toom af.*
> 12 *Aan de rechterkant staat gespuis op;*
> *zij stoten mijn voeten weg,*
> *en banen tegen mij hun wegen naar de ondergang,*
> 13 *zij breken mijn pad af.*
> *Zij bevorderen mijn ellende;*
> *geen helper is er onder hen.*
> 14 *Zij komen aan als door een wijde bres;*
> *onder verwoesting komen zij aangolven.*
> 15 *Verschrikkingen hebben zich tegen mij gekeerd;*
> *als een wind achtervolgt men mijn waardigheid,*
> *en mijn heil is als een wolk voorbijgegaan.*

In de voorgaande verzen heeft Job het verdorven milieu beschreven waaruit het gespuis kwam dat verachtelijk op hem neerkeek. In de *verzen 9-15* spreekt Job erover op welke wijze het gespuis, dat hij in de verzen hiervoor in hun afkomst heeft beschreven, hem smaadt *(verzen 9-12)* en belaagt *(verzen 13-15)*.

In *vers 9* zegt Job voor de tweede keer *"maar nu" (vgl. vers 1)* als inleiding voor een beschrijving van de situatie waarin hij zich nu bevindt en die in

tegenstelling staat tot zijn vroegere situatie. Hij wordt nu bespot door het schuim van de maatschappij, door mensen voor wie niemand enige achting, maar slechts verachting heeft. Zij zingen spotliederen over hem en steken de draak met hem door spotwoorden. Ze vermaken zich met hem.

Zelfs dit soort mensen ziet met afschuw op hem neer *(vers 10)*. Ze blijven ver van hem vandaan. Soms lopen ze even snel naar hem toe om hem in zijn gezicht te spugen en lopen dan weer hard weg. Dat doen ze niet uit bangheid, maar omdat hij zo stinkt. Op de grond spugen als je iemand ziet, is een teken van minachting, maar in iemands gezicht spugen is vele malen erger. Hoe diep moet zijn ellende toch zijn!

Wat Job in de *verzen 10-11* zegt, doet sterk denken aan wat mensen de Heer Jezus hebben aangedaan. We lezen daar bijvoorbeeld over in *Psalmen 22, 69* en *102*. Hij voelde ook de diepe pijn daarvan, maar Hij leed en dreigde niet. Hij gaf Zich in alles *"over aan Hem Die rechtvaardig oordeelt" (1Pt 2:23)*. Als iemand kan spreken over het verschil tussen vroegere heerlijkheid en tegenwoordig lijden, is het wel de Heer Jezus tijdens Zijn leven op aarde. Hij verwisselde *vrijwillig* de glorie bij de Vader voor de grootste hoon en spot in de wereld.

Bij al de ellende die hem door mensen wordt aangedaan, weet Job dat hij uiteindelijk door *God* krachteloos is gemaakt en vernederd *(vers 11)*. Zijn *"tentkoord"* is de draad waarmee hij aan het leven verbonden is. Petrus spreekt over zijn sterven als *"het afleggen van mijn tent" (2Pt 1:14)*. Job meende dat hij de draad van zijn leven in de hand had en alles goed bestuurde. Maar God heeft hem uit zijn maatschappelijk sterke en eervolle positie gestoten.

Nu is alle respect voor hem verdwenen. Het gespuis buit zijn ellende en weerloosheid uit om hem nog verder te kleineren. Alles wat hen in *"toom"*, in bedwang, had gehouden toen hij in voorspoed leefde, werpen ze van zich en nu richten ze hun bijtende spot op hem. Ze houden hun tong niet in toom, maar geven die de vrije teugel om hem belachelijk te maken en te smaden *(vgl. Ps 39:2; 141:3)*.

In *vers 12* lijkt Job te spreken over een andere groep tegenstanders. Ze zijn van hetzelfde lage allooi, want hij noemt hen *"gespuis"*. Ze laten het echter niet bij spotten, maar klagen hem ook aan en bestormen hem. De rech-

terkant is de plaats van de aanklager *(Zc 3:1; Ps 109:6)*. Mogelijk bedoelt hij met dit gespuis en deze aanklagers de rampen en kwalen die over hem zijn gekomen. Die worden immers als aanleiding genomen om hem van kwaad te beschuldigen.

De zware aanklachten jagen hem op de vlucht. Hij vergelijkt zichzelf met een belegerde stad. Tegen de muur van die stad worden belegeringswallen aangelegd om de stad in te nemen. Job voelt de rampen als wegen die naar hem gebaand worden om hem naar de ondergang te voeren.

Daardoor wordt zijn pad, ofwel zijn vluchtweg, afgesneden *(vers 13)*. Er is geen ontkomen meer aan. Met zijn allen streven zij naar zijn ondergang. Iedereen en alles is tegen hem. Onder hen die hem omringen is er niemand die hem helpt, er is *"geen helper" (vgl. Jb 29:12; Ps 22:12; 72:12)*. Allen belagen hem. Hij is van God en mensen verlaten.

Na de spot komt het sein tot de aanval *(vers 14)*. De aanvallers hebben een bres in de muur van zijn verdediging geslagen. En het is *"een wijde bres"*. In de rampen en beschuldigingen komt de verwoesting aangolven. Job dreigt in de zee van lijden ten onder te gaan.

Bij het zien van de aanstormende lijdensvloed voelt Job dat de verschrikkingen zich tegen hem hebben gekeerd *(vers 15)*. Als door een windvlaag is zijn waardigheid van hem weggenomen. Zijn hele geluk is vervlogen, weggevaagd, als een wolk die is voorbijgegaan en is opgelost *(vgl. Hs 6:4; 13:3)*.

Wat zal Ik u doen, Efraïm?
Wat zal Ik u doen, Juda?
Uw goedertierenheid is als een morgenwolk,
als dauw die vroeg optrekt en weggaat.
(Hs 6:4)

Zijn lijden | *verzen 16-19*

16 Daarom stort mijn ziel zich nu in mij uit;
de dagen van [mijn] ellende grijpen mij aan.
17 's Nachts doorboort [God] mijn beenderen in mij,
en mijn aderen zijn niet rustig.
18 Door [Zijn] grote kracht is mijn kleed [onherkenbaar] veranderd;
Hij snoert mij in als de kraag van mijn gewaad.
19 Hij heeft mij in het slijk geworpen,
en ik ben gelijk geworden aan stof en as.

Jobs ziel stort zich in hem uit, wat wil zeggen dat hij zich overgeeft aan zijn ellende *(vers 16)*. Hij zakt als het ware in elkaar. Hij voelt hoe het laatste restje leven bezig is uit hem weg te vloeien. De dagen van zijn ellende grijpen hem aan, alsof ze handen hebben en hem krachtig beetpakken, ze overweldigen hem. Zijn hele bestaan en gevoel worden erdoor beheerst. Elke dag is vol ellende en de dagen rijgen zich aaneen zonder dat er enige verlichting optreedt of zich ook maar aandient.

De nacht is niet beter dan de dag *(vers 17)*. Het lijkt wel of de pijn 's nachts nog toeneemt. De pijnscheuten schieten door zijn beenderen. Pijn in de beenderen is de diepste pijn. We zeggen wel eens dat we tot op het bot koud zijn en bedoelen daarmee dat we door en door koud zijn. Zo leed Job door en door pijn in de nacht, zodat hij ook 's nachts geen rust had *(vgl. Jb 33:19)*. Ook het bloed in zijn aderen kwam 's nachts niet tot rust. Hij had voortdurend hartkloppingen, waardoor hij ook wakker bleef.

Nadat Job heeft gesproken over de onzichtbare beenderen en aderen in zijn lichaam, spreekt hij over *"mijn kleed"*, dat is zijn uiterlijk. Hij is onherkenbaar geworden door de verwoestende kracht van zijn ziekte en zweren *(vers 18)*. Hij voelt zich door God met *"grote kracht"* bij de keel gegrepen, op een manier waarop een kraag van een overhemd zo strak om de hals kan zitten, dat je het gevoel krijgt dat je stikt.

Job voelt zich vervolgens door God in het slijk van rampspoed en ellende geworpen *(vers 19)*. Daardoor is hij in een afgrijselijke situatie terechtgekomen en wordt hij door iedereen gemeden. Wat hemzelf betreft, zijn alle kracht en leven uit hem verdwenen. Dat brengt hij tot uitdrukking door te zeggen dat hij is *"gelijk geworden aan stof en as" (vgl. Gn 18:27)*. Hij zit vanaf het begin *"midden in de as" (Jb 2:8)* en nu voelt hij zich alsof hij door Gods toedoen net zo laag en waardeloos als stof en as is geworden.

Geen hulp van God | *verzen 20-23*

> 20 *Ik roep tot U, maar U antwoordt mij niet;*
> *ik sta [daar], maar U let niet op mij.*
> 21 *U bent veranderd in een wreedaard tegen mij;*
> *met de macht van Uw hand hebt U Zich tegen mij gekeerd.*
> 22 *U heft mij op in de wind; U laat mij [erop] rijden,*
> *en U laat mijn bestaan wegsmelten.*

> 23 *Want ik weet dat U mij naar de dood brengt,*
> *en naar de verzamelplaats voor alle levenden.*

Meerdere keren heeft Job over God gesproken en Hem verweten onrechtvaardig te hebben gehandeld. Nu is het zover, dat hij God Zelf rechtstreeks gaat aanspreken *(vers 20)*. Maar er komt geen antwoord. In de ware zin van het woord kon alleen de Heer Jezus dit zeggen *(Ps 22:2-4)*. En wat een verschil is er tussen Hem en Job. Nooit gaf de Heer Zijn vertrouwen in God en Diens gerechtigheid op, terwijl Job twijfelt aan de rechtvaardigheid van God. Job krijgt (nog) geen antwoord omdat hij er nog niet aan toe is. De Heer Jezus werd door God verlaten en kreeg geen antwoord omdat God de zonden van allen die in Hem geloven op Hem legde en Hem daarvoor oordeelde. Hij schreef God daarbij niets ongerijmds toe.

Mijn God, mijn God, waarom hebt U mij verlaten,
[bent U] ver van mijn verlossing, [van] de woorden van mijn jammerklacht?
Mijn God, ik roep overdag, maar U antwoordt niet,
en 's nachts, maar ik vind geen stilte.
Maar U bent heilig, U troont [op] de lofzangen van Israël.
(Ps 22:2-4)

Job schrijft God wel ongerijmde dingen toe. Zijn lijden blijft onverminderd groot en neemt zelfs met de dag toe. Hij gaat recht voor God staan, maar hij constateert dat God niet op hem let. Dat is wel de grootste kwelling. Hij weet dat God er is en hem ziet. Toch doet God net alsof Hij geen belangstelling voor hem heeft. Het lijkt er voor Job op, dat het God onverschillig laat hoe hij eraan toe is.

Dat brengt Job ertoe God *"een wreedaard"* te noemen *(vers 21)*. Dat is wel een heel sterke beschuldiging. Het houdt tegelijk in dat God wel op Job let, maar dan zonder dat Hij enig medelijden met zijn situatie toont. Integendeel. God is veranderd van Iemand Die hem met zegen heeft overladen in Iemand Die hem nu wreed behandelt. De veranderde houding van mensen die hij in de voorgaande verzen heeft beschreven, is ook bij God aanwezig, zo stelt Job. God heeft Zich met Zijn machtige hand, Zijn machtige daden, tegen hem gekeerd.

Job voelt zich een speelbal van God, zoals een blad een speelbal van de wind is *(vers 22)*. Door de rampen die als een wind zijn leven omver hebben geblazen, is hij alle houvast kwijt. Hij is een weerloze prooi van de gang van zaken waarop hij geen vat heeft, zoals de wind niet te vatten is. De

ellende is als een wagen waarop hij zit en die hem meevoert, zonder dat hij de mogelijkheid heeft om van de wagen af te stappen. Hoe zou hij ook kunnen als God de 'wagenmenner' is? Zo smelt zijn bestaan weg en verliest het elke vastigheid.

Hij *"weet"* dat God hem op Zijn 'windwagen' onstuitbaar in de richting van de dood voert *(vers 23)*. Dan komt hij terecht op de plaats waar uiteindelijk alle levenden terechtkomen, het graf, niemand uitgezonderd – behalve Henoch en Elia. Dat hij dit *"weet"*, is niet in strijd met wat hij eerder zei: *"Ik weet echter: mijn Verlosser leeft" (Jb 19:25)*. Het hoort bij het heen en weer en op en neer gaan van zijn gevoelens. Hier is hij weer helemaal overweldigd door zijn rampen en plagen en ziet hij geen uitzicht.

De triomf van de ellende | *verzen 24-27*

> 24 *Maar zal Hij de hand niet uitsteken naar iemand in een puinhoop,*
> *als die daarom in zijn verdrukking om hulp roept?*
> 25 *Heb ik niet geweend over degene die moeilijke dagen had?*
> *Was mijn ziel niet bedroefd over de arme?*
> 26 *[Maar] toen ik het goede verwachtte, kwam het kwade;*
> *toen ik hoopte op licht, kwam er duisternis.*
> 27 *Mijn ingewanden koken en zwijgen niet;*
> *de dagen van mijn ellende hebben mij bedreigd.*

Job vraagt zich af of God werkelijk Zijn hand niet uitsteekt naar iemand die zich in een puinhoop bevindt als die tot Hem roept omdat hij zichzelf niet uit die ellende kan bevrijden *(vers 24)*. Wie in zijn verdrukking tot God om hulp roept, zal Hij daar toch wel uit verlossen? God zal Zich toch niet stil houden als er een beroep op Hem wordt gedaan?

Job verwijst weer naar zijn vroegere handelwijze *(vers 25; Jb 29:1-25)*. Toen was hij met hart en ziel betrokken geweest bij het leed van anderen en had hij medeleven getoond en getroost. Hij had *"geweend over degene die moeilijke dagen had" (vgl. Ps 35:13; Rm 12:15)*. Dat had hij gedaan uit oprecht medelijden, met droefheid in zijn ziel *(vgl. Js 58:7,10)*.

Maar voor hem is er geen trooster en innerlijke rust. Dit is een grote ontgoocheling en teleurstelling. Hij begrijpt niet waarom hij dit alles moet ondergaan en dat maakt zijn lijden zo diep. Het doet weer aan de Heer

Jezus denken Die ook heeft geklaagd: *"Smaad heeft Mijn hart gebroken en Ik ben zeer zwak; Ik heb gewacht op medeleven, maar het is er niet, op troosters, maar Ik heb ze niet gevonden"* *(Ps 69:21)*.

Job had verwacht dat het goede zou komen omdat hij goed had gedaan *(vers 26)*. Hij spreekt zijn diepe teleurstelling erover uit dat in plaats van het verwachte goede het kwade was gekomen. Hij zit in de duisternis van de ellende die zijn leven is binnengekomen en over zijn leven uitgespreid ligt, en dat terwijl hij op licht hoopte.

Hij kan niet begrijpen dat het zo met hem is gegaan en is daarover innerlijk in de grootste nood *(vers 27)*. De *"ingewanden"* stellen ook wel de innerlijke gevoelens voor *(Js 16:11)*. Het borrelt en kookt in hem, er is onrust in zijn ziel en koortsige hitte in zijn lichaam. Hij kan zich niet verzoenen met zijn ellende en smart. Het is onmogelijk voor hem daarover in berusting te zwijgen. Onverwachts zijn de dagen van ellende over hem gekomen. Ze hebben gedreigd zijn plannen en hoop voor de toekomst de grond in te boren en het is hun gelukt. Dat maakt hem totaal hopeloos, zoals hij in het laatste gedeelte van dit hoofdstuk laat horen.

Alles wee | *verzen 28-31*

> 28 *Ik ga, zwart geworden, [maar] niet door zonnegloed;*
> *ik sta op in de verzamelde [gemeenschap], ik roep om hulp.*
> 29 *Ik ben een broeder van de jakhalzen geworden,*
> *en een metgezel van de struisvogels.*
> 30 *Mijn huid is zwart geworden op mij,*
> *en mijn beenderen branden van hitte.*
> 31 *Daarom is mijn harp tot een rouwklacht geworden,*
> *en mijn fluit tot een stem van wenenden.*

Job kan geen lichtstraaltje meer ontdekken. Zijn huid is *"zwart geworden"* *(vers 28)*. Dat komt *"niet door zonnegloed"*, maar door de ziekten die hem zo hevig en omvangrijk hebben getroffen. Zo gaat hij, zo leeft hij, van seconde tot seconde, zo verstrijkt zijn leven. Job voelt zich een eenzame zwerver in de duisternis, hoewel er een kring van mensen om hem heen staat, al is het op afstand. Als hij opstaat en om hulp roept, is zijn hulpgeroep niet tot hen gericht. Het is een algemene schreeuw om hulp, gedaan vanuit de grootste

nood, door iemand die vroeger zelf altijd klaarstond om mensen in nood tot hulp te zijn.

Hij is *"een broeder van de jakhalzen geworden en een metgezel van de struisvogels"*, van dieren die het gezelschap van mensen schuwen en die door mensen worden verafschuwd *(vers 29)*. In de geluiden die zij maken, het gehuil van de jakhalzen en het gekerm van de struisvogels, geven ze uiting aan het verdriet en het klagen van Job *(Mi 1:8)*. Job voelt zich uitgestoten uit de gemeenschap van de mensen en tot deze dieren verbannen.

Hierover zal ik rouw bedrijven en weeklagen,
zal ik berooid en naakt [mijn weg] gaan,
zal ik huilen als de jakhalzen,
en klaaglijk roepen als de struisvogels.
(Mi 1:8)

Zijn huid is inmiddels zwart geworden en staat op het punt van hem af te vallen *(vers 30; vgl. Kl 4:8)*. Zijn lichaam is door etterende zweren en zijn beenderen zijn door brandende koorts gesloopt. Alle vreugde is verdwenen *(vers 31)*. *"Harp"* en *"fluit"* worden gebruikt voor vreugde-uitingen, maar Job kan daarmee slechts rouw- en treurliederen laten horen *(Kl 5:15)*. Zijn stemgeluid verstikt in het snikken van een huilende.

[Maar] zwarter dan roet is [nu] hun gestalte,
onherkenbaar zijn zij op de straten.
Hun huid is ineengeschrompeld op hun beenderen,
ze is verdord, ze is geworden als hout. (Kl 4:8)

Job 31

Job betuigt zijn onschuld

We hebben gezien hoe Job het afsluitende pleidooi voor zijn onschuld in *Job 29* begon met een levendige beschrijving van de tijd dat hij in voorspoed leefde. Hij spreekt over zijn plaats in de gemeenschap, zijn hoge positie, zijn persoonlijke oprechtheid en zijn zorg voor de zwakken en armen in de stad. In *Job 30* heeft hij de ellende beschreven waarin hij is terechtgekomen, waarvoor hij geen enkele rechtvaardiging kan zien.

In het hoofdstuk dat we nu voor ons hebben, rondt hij zijn pleidooi af. In *Job 29* heeft hij uitvoerig gesproken over zijn goede dingen. Hier, in *Job 31*, betuigt hij dat hij geen kwade dingen heeft gedaan, niets wat een oorzaak zou kunnen zijn van de rampen die hem hebben getroffen. Hij spreekt ernstige vervloekingen over zichzelf uit die hem moeten treffen als hij zich aan iets strafbaars zou hebben schuldig gemaakt. Dat doet hij vanuit de overtuiging dat hij niets heeft gedaan waardoor hij de rampen, die over hem zijn gekomen, heeft verdiend.

Hij is een gebroken man, een uitgestotene, verlaten door God en veracht door de mensen. Maar zijn geest is ongebroken. Hij recht zijn rug en voert een krachtig pleidooi. Terwijl de Aanklager Zich (nog) niet laat horen of zien, pleit Job zichzelf vrij. Het komt erop neer dat God Zich nu maar eens moet verantwoorden voor wat Hij hem heeft aangedaan, waar Hij de grond voor Zijn handelen met hem vandaan haalt. Zijn betoog hier is niet gericht tot de vrienden, maar tot zijn God.

Job somt allerlei mogelijke misdaden op. Bij een aantal daarvan zweert hij dat hij die niet heeft begaan. Veel verzen beginnen met *"als"*. Dit zijn wat we 'voorwaardelijke' uitspraken kunnen noemen. In een aantal gevallen volgt daarop een verwensing of vervloeking. De gedachte is: als werkelijkheid zou zijn of worden wat in de voorwaardelijke zin staat, dan mag en zal gebeuren wat in de verwensing staat.

De *"als"*-zinnen ontkennen iets en wel op de meest plechtige wijze, we kunnen zeggen, onder ede. Hoewel niet op elke *"als"*-zin een vervloeking

of verwensing volgt, begrijpen we dat de bedoeling is iets plechtig te ontkennen. Het hoofdstuk staat vol van plechtige verklaringen, waarin Job zweert dat hij niet schuldig is aan de in die verklaringen genoemde zonden.

Deze betuigingen van onschuld zijn de laatste woorden die we van hem hebben die hij tot zijn verdediging spreekt. Zijn onschuld is voor hem van het hoogste belang. De slotconclusie spreekt hij uit in *vers 35*, waar hij al zijn uitspraken bekrachtigt met zijn handtekening. Dat is de climax.

Een verbond met de ogen | *verzen 1-4*

> 1 *Ik heb een verbond gesloten met mijn ogen;*
> *hoe kan ik dan [begerig] naar een jonge vrouw kijken?*
> 2 *Want wat is het deel van God van boven,*
> *of het eigendom van de Almachtige vanuit de hoogten?*
> 3 *Is het niet ondergang voor wie het verkeerde doet,*
> *en ongeluk voor wie onrecht bedrijven?*
> 4 *Ziet Hij mijn wegen niet,*
> *en telt Hij niet al mijn voetstappen?*

De vrienden van Job hebben zijn persoonlijke reinheid nooit aangevallen. Toch heeft zijn eerste verklaring van een kwaad waarover Gods oordeel moet komen en dat hij niet heeft begaan, daarmee te maken. Het heeft te maken met seksuele begeerten *(vers 1)*. Het is wel opmerkelijk en veelzeggend dat hij de lijst met zonden die hij opsomt daarmee begint.

Op een gegeven moment, ergens in het verleden, heeft hij, zo zegt hij, *"een verbond gesloten"* met zijn ogen. Het veronderstelt dat hij het met deze begeerte moeilijk heeft gehad. Het is zoals vandaag (bijna) alle jongeren – vooral jongens – die voor de Heer Jezus willen leven, het in een bepaalde periode van hun leven daarmee moeilijk hebben. Job heeft toen een plechtige belofte voor God afgelegd dat hij zichzelf in gedachten en handelingen rein zou bewaren, en dat begint met de ogen. Wat een les voor de jonge mensen vandaag! Hij heeft niet de bevrediging van zijn eigen begeerten gezocht. In plaats daarvan heeft hij anderen willen dienen, zoals we gezien hebben en ook in dit hoofdstuk zien.

Hij heeft een verbond met zijn ogen gesloten om aan het door de Heer Jezus genoemde gevaar van overspel te ontkomen *(Mt 5:27-28)*. Op deze manier heeft Job beantwoord aan de oproep: *"Ontvlucht de hoererij" (1Ko 6:18)*. Jozef vluchtte toen de vrouw van Potifar hem tot hoererij wilde verleiden en bleef rein *(Gn 39:7-12)*; David vluchtte niet en viel in hoererij *(2Sm 11:1-5)*. De uitspraak van Job geeft aan dat hij het monogame standpunt huldigde en praktiseerde: hij was de man van één vrouw.

U hebt gehoord dat gezegd is: U zult geen overspel plegen. Maar Ik zeg u, dat ieder die een vrouw aanziet om haar te begeren, al overspel met haar gepleegd heeft in zijn hart. (Mt 5:27-28)

Job onderstreept zijn keus voor een verbond om rein te blijven door te verwijzen naar *"het deel van God van boven"*. Hij weet zich tegenover Hem verantwoordelijk *(vers 2)*. God is boven het kwaad verheven. Hij heeft een deel voor de gelovigen, maar ook voor de ongelovigen. Voor de gelovigen is het deel zegen, maar het deel voor de ongelovigen is het oordeel. Bij *"het eigendom van de Almachtige vanuit de hoogten"* kunnen we denken aan het recht dat Hij heeft om het oordeel uit te oefenen. Dat recht is het eigendom van de Heer Jezus Die vanuit de hoogten zal komen om de goddelozen en hun goddeloosheid te oordelen. De Vader heeft het oordeel aan Hem, de Zoon des mensen, gegeven *(Jh 5:22,27)*.

In *vers 3* verklaart Job wat 'het deel' en 'het eigendom' is dat van Godswege over verkeerde seksuele verlangens komt. Het is de *"ondergang voor wie het verkeerde doet en ongeluk voor wie onrecht bedrijven"*. 'Het verkeerde doen' en 'onrecht bedrijven' is algemeen en slaat op alle zonden, maar slaat in dit verband toch wel in de eerste plaats op hoereerders en overspelers *(Hb 13:4)*.

Laat het huwelijk bij allen in ere zijn en het huwelijksleven onbezoedeld, want hoereerders en overspelers zal God oordelen. (Hb 13:4)

Job realiseert zich goed dat God al zijn wegen ziet en al zijn voetstappen telt *(vers 4; Jr 29:23; Sp 5:21)*. God kent de hele weg die hij gaat, zijn hele levenstraject. God kent ook de afzonderlijke stappen die hij zet, dat wil zeggen al zijn afzonderlijke afwegingen om een bepaalde weg te gaan en hoe hij zich daarop gedraagt. Die gedachte was en is genoeg om hem af te schrikken van het begaan van wat Jozef *"dit grote kwaad" (Gn 39:9)* noemt.

We zien meerdere keren dat voor Job de gedachte aan God Die hem ziet, een motief is om niet iets te doen wat kwaad is. Verantwoording afleggen

aan God doortrok zijn leven en bepaalde zijn gezindheid, zijn woorden en zijn daden. Verantwoording afleggen zag hij niet als een bedreiging, iets om bang voor te zijn, maar als het gezonde besef van zijn persoonlijke verantwoordelijkheid tegenover iedereen met wie hij te maken had. Iets dergelijks zien we bij Paulus. De gedachte aan het verantwoording afleggen voor de rechterstoel van Christus maakte hem niet bang, maar het motiveerde hem juist om Christus in alles welbehaaglijk te zijn *(2Ko 5:9-10)*. Zo mag dat ook bij ons zijn.

Leugens en bedrog | *verzen 5-8*

> 5 *Als ik met leugens heb omgegaan,*
> *en mijn voet zich gehaast heeft naar bedrog,*
> 6 *laat Hij mij dan wegen in een zuivere weegschaal,*
> *en God zal mijn oprechtheid weten.*
> 7 *Als mijn schreden van de weg zijn afgeweken,*
> *en mijn hart mijn ogen gevolgd is,*
> *en er iets aan mijn handen kleeft,*
> 8 *dan mag ik zaaien, maar een ander eten,*
> *en wat bij mij uitspruit, mag ontworteld worden!*

Een tweede kwaad waarvan Job krachtig afstand neemt, is het spreken van leugens en bedrog *(vers 5)*. Hij heeft nooit zijn toevlucht tot een leugen genomen, bijvoorbeeld door een verkeerde voorstelling van zaken te geven om zichzelf van een beschuldiging vrij te pleiten. Ook heeft hij nooit snel bedrog gebruikt om bijvoorbeeld ergens beter van te worden. Hij is altijd oprecht en eerlijk geweest. Hier volgt geen verwensing, maar een uitdaging aan God om hem in een zuivere weegschaal te wegen *(vers 6)*. Dan zal de rechtvaardige God zien hoe de weegschaal uitslaat naar de kant van zijn oprechtheid.

Het volgende *"als"* om zijn onschuld in te betuigen betreft de weg die hij is gegaan *(vers 7)*. Hij is niet afgeweken van de goede weg. Er is niets in zijn hart geweest waardoor hij zich is gaan hechten aan iets zondigs wat zijn ogen hebben gezien en waardoor hij tot verkeerde daden is gekomen, zodat er nu zonde aan zijn handen kleeft.

Aan dit *"als"* verbindt hij een *"dan"* gevolgd door een vervloeking die hem in geval van schuld moet treffen *(vers 8)*. Als er bij hem de vinger zou kun-

nen worden gelegd op iets van die dingen, dan wil hij daarvoor gestraft worden. Die straf bestaat uit het gemis aan zegen waarvoor hij heeft gezaaid en gewerkt. Daarbij komt dat hij moet aanzien dat een ander daarvan profiteert of dat het resultaat van zijn werk verwoest wordt *(vgl. Dt 28:33a; Lv 26:16b)*.

Een volk dat u niet kent, zal de vrucht van uw land en heel uw arbeid opeten. (Dt 28:33a)

Overspel | *verzen 9-12*

> 9 *Als mijn hart verleid is geweest om naar een [andere] vrouw [te gaan],*
> *of [als] ik geloerd heb aan de deur van mijn naaste,*
> 10 *laat mijn vrouw dan [koren] malen voor een ander,*
> *en laten anderen zich over haar heenbuigen!*
> 11 *Dat zou namelijk schandelijk gedrag zijn,*
> *en het is een misdaad [bij] de rechters.*
> 12 *Dat zou namelijk een vuur zijn dat verteert tot in het verderf,*
> *en dat al mijn opbrengst ontwortelt.*

De volgende betuiging van onschuld, ingeleid door *"als"*, gaat over onzedelijkheid. Job bekrachtigt en verdedigt hier zijn hoge waardering van de huwelijksverbintenis. Het is het logische gevolg van het verbond van *vers 1*, dat hij mogelijk gesloten heeft toen hij nog ongetrouwd was. Hij bezweert dat hij vrij is van elke poging van of het zoeken naar een gelegenheid tot overspel *(vers 9)*. Om die gelegenheid te zoeken moest hij loeren aan de deur van zijn naaste. Hij zou dan wachten tot de man wegging en naar diens vrouw gaan. Van dit handelen heeft hij zich met een voornemen van zijn hart ver gehouden.

Wie kan Job hierin vandaag nog na spreken met betrekking tot de verleiding om op internet pornografische sites te bekijken? We kunnen de uitdrukking *"geloerd heb aan de deur van mijn naaste"* actueel daarop toepassen. Pornografische sites bezoeken is zo'n 'loeren', iets wat stiekem gebeurt. Als iemand dit leest die tot zijn schaamte moet toegeven dat hij zo'n 'loerder' is, laat hij die zonde direct belijden en zich in zijn hart voornemen hiermee radicaal te breken. Wie moeite blijft houden of bij wie de verleiding al tot verslaving is geworden, laat die hulp zoeken.

Er was voor Job maar één vrouw aan wie hij zijn onverdeelde aandacht en toewijding kon geven en dat was de vrouw van zijn jeugd. Hij bezweert

dat hij ingeval hij haar ontrouw zou worden, daarvan de schande zou dragen *(vers 10)*. Die schande is dat zijn vrouw door een ander zou worden misbruikt. Dat betekende voor haar een grote vernedering, evenals voor hem. Het zou in dubbel opzicht schande over hem brengen. Hij zou de regel 'oog om oog en tand om tand' ervaren.

Het is voor Job geen enkele vraag hoe hij een dergelijk gedrag moet noemen. Er is geen discussie mogelijk. Ontrouw in het huwelijk is *"namelijk schandelijk gedrag" (vers 11)*. Voor overspel is nooit ook maar één rechtvaardiging te vinden, nooit ook maar één goed woord te zeggen. Het is zonder meer verwerpelijk. Het is daarbij ook *"een misdaad"* die straf verdient, zonder dat er verzachtende omstandigheden in aanmerking kunnen worden genomen. Daarom moet wie deze zonde begaat voor het gerecht komen. Dat dit in bijvoorbeeld Nederland niet meer gebeurt, neemt niets weg van de ernst en zwaarte van deze zonde.

Zoals al eerder is opgemerkt, zal God die zonde oordelen *(Hb 13:4)*. Het is een zonde die het oordeel van het vuur van de hel verdient *(vers 12)*. Door deze zonde wordt nu op aarde al een verwoestend en verterend vuur ontstoken in de relaties. Ontrouw in het huwelijk ruïneert en verwoest het leven van iedere betrokkene naar geest, ziel en lichaam. Alles wat het leven voortbrengt, is erdoor aangetast en wordt door dit verderf gekenmerkt. Wie hierin ontrouw is, is op geen enkel ander terrein betrouwbaar.

Onrechtvaardigheid | *verzen 13-15*

> 13 *Als ik het recht van mijn slaaf of van mijn slavin versmaad heb,*
> *wanneer zij een geschil met mij hadden,*
> 14 *wat zal ik dan doen als God opstaat?*
> *En als Hij onderzoekt, wat zal ik Hem [dan] antwoorden?*
> 15 *Heeft Hij Die mij in de buik maakte, [ook] hem niet gemaakt,*
> *en heeft Eén ons niet in de baarmoeder gevormd?*

In een nieuwe betuiging van onschuld bezweert Job zijn rechtvaardigheid in de manier waarop hij met zijn slaaf en slavin is omgegaan *(vers 13)*. Hij was geen harde, onverschillige heer. Zijn slaaf of slavin kon met hem in gesprek gaan als ze het ergens niet mee eens waren. Hij luisterde naar hen, en als ze gelijk hadden, gaf hij waar ze recht op hadden. Job heeft zijn positie toen niet gebruikt om hen de mond te snoeren.

En u, heren, doet hetzelfde jegens hen en laat het dreigen na. U weet immers, dat zowel hun als uw Heer in [de] hemelen is, en dat bij Hem geen aanzien des persoons is. (Ef 6:9)

Job handelde als een heer die wist dat hij zelf ook een Heer had *(vers 14; Ef 6:9; Ko 4:1)*. Hij realiseerde zich dat hij zich over zijn handelwijze met zijn slaven voor God zou moeten verantwoorden. God let erop hoe mensen hun slaven behandelen. Er komt een ogenblik dat God opstaat om recht te gaan spreken, om vonnis te vellen en het te voltrekken. Daarvoor zal Hij alles onderzoeken wat we hebben gedaan en aan ons vragen waarom we het hebben gedaan en waarom we het op die manier hebben gedaan.

In het afleggen van verantwoording voor God ziet Job geen onderscheid in maatschappelijke positie *(vers 15)*. Hij ziet zichzelf voor God in dezelfde positie als zijn slaaf, omdat zij beiden door dezelfde Schepper in de moederbuik zijn gemaakt. Beiden zijn zij door één God in de baarmoeder gevormd *(Ps 139:15; Ml 2:10)*. God vormt hun lichamen en leden en geeft hun bepaalde bekwaamheden. Ieder mens moet beseffen dat hij van God heeft gekregen wat hij heeft.

Uitbuiting van de zwakken | *verzen 16-23*

> 16 *Als ik de armen iets van [hun] wens onthouden heb,*
> *of de ogen van de weduwe heb laten versmachten;*
> 17 *als ik mijn stuk [brood] alleen gegeten heb,*
> *zodat de wees daarvan niet gegeten heeft,*
> 18 *– ja, hij is vanaf mijn jeugd bij mij opgegroeid, als [bij] een vader,*
> *en [de weduwe] heb ik vanaf de buik van mijn moeder geleid.*
> 19 *Als ik iemand heb zien omkomen, omdat hij zonder kleding was,*
> *en omdat de arme geen bedekking had;*
> 20 *als zijn heupen mij niet gezegend hebben,*
> *omdat hij zich verwarmde met de wol van mijn schapen.*
> 21 *Als ik mijn vuist gezwaaid heb tegen de wees,*
> *omdat ik zag dat er hulp voor mij in de poort was,*
> 22 *laat [dan] mijn schouder van het schouderblad vallen,*
> *en laat mijn arm [dan] van zijn pijp afbreken!*
> 23 *Want het onheil van God joeg mij angst aan,*
> *en vanwege Zijn hoogheid kon ik niets.*

Elifaz heeft in zijn laatste rede Job ervan beschuldigd de armen uit te buiten door misbruik te maken van zijn macht *(Jb 22:5-9)*. Job roept in dit gedeelte een vervloeking over zichzelf af als er ook maar iets van die beschuldiging waar zou zijn. Hij heeft zich in zijn leven laten leiden door de gedachte dat hij tegenover God verantwoording van zijn daden zal moeten afleggen *(vers 23)*.

In dit gedeelte staan meerdere onschuldbetuigingen. We zien dat aan het vaak voorkomende woord *"als"*. Ze hebben er allemaal mee te maken dat hij de zwakken niet heeft uitgebuit, maar hen integendeel heeft geholpen. Hij heeft dat niet als een weldoener gedaan die even wat cadeautjes uitdeelde aan zielige mensen, maar als iemand die met de nood van die ander begaan was.

Job laat zien dat iemand die innerlijk rein en oprecht is, ook met zijn medemens op een weldadige wijze zal omgaan. Hij heeft barmhartigheid getoond. Als arme mensen hem iets vroegen, heeft hij hun dat gegeven en daarmee een wens vervuld *(vers 16)*. Zelfs als een weduwe niets vroeg, maar hij de nood in haar ogen zag, heeft hij haar niet laten versmachten. Hij had oog voor onuitgesproken nood.

Hij had ook oog voor de wees *(vers 17)*. Als hij zijn brood at, dacht hij aan hem en deelde hij zijn brood met hem. Dat deed hij niet als een grootmoedige weldoener, maar als een vader. Hij beschouwde de wees als iemand die vanaf zijn jeugd bij hem was opgegroeid en gaf hem het gevoel dat hij zijn zoon was *(vers 18)*. Ook de weduwe heeft hij vanaf het prilste begin, dat wil zeggen vanaf het moment dat hij haar zorgelijke toestand zag, geholpen. Hij is er niet voor weggelopen of heeft een lange bedenktijd nodig gehad. Job is een voorbeeld van iemand die een 'reine en onbesmette godsdienst' heeft *(Jk 1:27)*.

Reine en onbevlekte godsdienst voor God en de Vader is dit: wezen en weduwen te bezoeken in hun verdrukking [en] zichzelf onbesmet van de wereld te bewaren. (Jk 1:27)

Job laat ons ook nog een ander voorbeeld zien. Wat een weldaad moet het voor de wees zijn geweest dat iemand zich zo over hem ontfermde als Job deed. Hij vond in Job altijd iemand die als een vader voor hem was en daarmee voorzag in het gemis aan zijn eigen vader. Het moet hem het gevoel hebben gegeven van, zoals we vandaag wel zeggen, 'ik mag er zijn'. Geeft Job hier niet het voorbeeld voor allen die pleegouders zijn?

Hij had ook oog voor iemand die kou leed en daardoor dreigde om te komen *(vers 19)*. Job gaf deze arme man, die zelf geen kleding kon kopen, wollen kleding, zodat hij weer warm kon worden *(vers 20)*. Hij scheepte zo iemand niet af met mooie praatjes, maar liet de werken van het geloof zien *(Jk 2:15-17)*.

Als een broeder of zuster zonder kleding zijn en gebrek hebben aan het dagelijkse voedsel en iemand van u zegt tot hen: Gaat heen in vrede, warmt u en verzadigt u, maar u geeft hun niet het voor het lichaam benodigde, wat baat het? Zo is ook het geloof, als het geen werken heeft, op zichzelf dood. (Jk 2:15-17)

Zijn handelwijze leverde hem zegenwensen op van de *"heupen"* van hem die hij goeddeed *(vgl. Jb 29:13)*. De heupen worden hier sprekend als persoon ingevoerd en vertegenwoordigen hier de persoon en wel met heel zijn kracht en ziel. Op de heupen werd de weldadige warmte het meest gevoeld, omdat daar de gordel de kleding dicht op het lichaam drukte. Tevens kwam er door de warmte weer kracht om te lopen, waarop de heupen symbolisch ook wijzen.

Job komt nog een keer terug op zijn houding tegenover de wees *(vers 21; vgl. vers 17)*. Ten opzichte van deze sociaal zwakke persoon heeft hij nooit het recht verkracht. Hij heeft de wees nooit gedreigd kwaad te doen waarbij hij zich in de rug gesteund voelde door zijn collega-raadsheren in de poort. Die zouden hem wel bijvallen, want het ging toch maar om een minderwaardige wees. Het kan zijn dat hij hier bedoelt dat hij nooit een rechtszaak tegen een wees heeft aangespannen om hem uit te buiten, waarbij hij wist dat hij in dit voornemen door de mederaadsleden gesteund zou worden.

Job onderstreept al zijn betuigingen van onschuld met een krachtige verwensing *(vers 22)*. Als hij aan iets schuldig is, mag hij helemaal en onherstelbaar krachteloos gemaakt worden. Het gaat om het verlies van zijn schouder en zijn arm. Beide zien op het verlies van kracht. Als de schouder weg is, is er geen kracht meer om iets te dragen, en als de arm weg is, is er geen kracht meer om iets te doen.

Het motief van alles wat Job heeft gedaan, en in dit hoofdstuk vooral niet heeft gedaan, is zijn eerbied voor God *(vers 23)*. Hij weet dat Gods onheil komt over de misdaden die hij heeft genoemd. Dat heeft hem ervan weerhouden ze te begaan. Hij zou het oordeel van mensen kunnen voorkomen door zijn invloed op hen, maar niet het oordeel van God. *"Zijn hoogheid"*

gaat elke menselijke hoogheid ver te boven. Als we daarvan onder de indruk zijn, zullen we ons ervoor wachten enige vorm van onrecht te begaan.

Hebzucht en afgoderij | *verzen 24-28*

> 24 *Als ik mijn hoop op goud gesteld heb,*
> *of tot het fijne goud gezegd heb: [U bent] mijn vertrouwen;*
> 25 *als ik mij verblijd heb, omdat mijn vermogen groot was,*
> *en omdat mijn hand geweldig veel verkregen had.*
> 26 *Als ik het [zon]licht gezien heb, wanneer het scheen,*
> *of de maan, die stralend voortging,*
> 27 *en mijn hart in het geheim verleid werd,*
> *en mijn hand mijn mond gekust heeft!*
> 28 *Ook dat is een misdaad [bij] de rechter,*
> *want [dan] zou ik God van boven verloochend hebben.*

In zijn volgende betuiging van onschuld ontkent Job dat hij schuldig is aan een materialistische levensstijl. Toen zijn rijkdom toenam, had hij zijn hoop en vertrouwen daar niet op gesteld *(vers 24)*. In *Job 1* wordt Job beschreven als een buitengewoon rijk man. Rijk zijn is geen zonde; op rijkdom vertrouwen is wel zonde *(1Tm 6:17)*. We moeten onze hoop niet stellen op het goud, maar op de Heer, want Hij is onze hoop *(Sp 3:26; 1Tm 1:1)*.

Beveel de rijken in de tegenwoordige eeuw niet hoogmoedig te zijn en hun hoop niet gevestigd te hebben op [de] onzekerheid van [de] rijkdom, maar op God Die ons alles rijkelijk geeft om te genieten, ... (1Tm 6:17)

Job heeft zich ook niet verblijd in het feit dat zijn vermogen groot was, dat hij een vermogend man was *(vers 25)*. De bron van zijn blijdschap was niet zijn rijkdom, maar God. Roemen in eigen prestaties was er ook niet bij. Zeker, hij heeft hard gewerkt, *"mijn hand"*, en daardoor *"geweldig veel verkregen"*. Hij heeft zijn vermogen niet geërfd of gestolen, maar door eigen inspanning verkregen. Hij is zich ervan bewust dat al zijn werk tevergeefs zou zijn geweest als God het niet gezegend had. Hij heeft met de resultaten van zijn werk niet zichzelf gediend, maar anderen. Dat is de juiste wijze van omgaan met rijkdom.

Hij bezweert ook dat hij zijn welvaart niet toeschrijft aan grootheden in de schepping als de zon en de maan *(vers 26; Dt 4:19; 2Kn 23:5)*. Hiermee zegt Job dat hij vrij is van afgoderij. Het vertrouwen op aards bezit is een vorm van afgoderij. Afgoderij is nauw verwant aan hebzucht en wordt er zelfs mee

vereenzelvigd *(Ko 3:5)*. Job heeft niet in het licht van de zon en de maan gewandeld, alsof hij die als de bron van zijn voorspoed zag, maar in het licht van God.

Zijn hart was niet in het geheim verleid om die indrukwekkende hemellichamen, die je weg zo weldadig kunnen verlichten, te aanbidden *(vers 27)*. Hij heeft daaraan ook geen uiting gegeven door zijn hand aan zijn mond te brengen en die te kussen. Dit uiterlijke liefde betoon, waarvan een kus spreekt, gebeurde in gevallen dat het voorwerp van verering te ver weg was om zelf aan te raken, zoals met zon en maan het geval is. We kunnen hierbij denken aan wat wij een 'handkus' noemen. Het is de hand een kus geven en die dan in de richting van het voorwerp van de liefde blazen.

Het vereren van iets uit de schepping in plaats van de Schepper Zelf is een misdaad *(vers 28; vgl. vers 11; Rm 1:22-25)*, waarover de rechter een veroordeling moet uitspreken. Het is de overtreding van het gebod geen andere goden voor Gods aangezicht te hebben *(Ex 20:3)*. Deze zonde verloochent God als Degene Die boven alle dingen is en zet Hem aan de kant. Dit is een zware belediging voor Hem.

Job leefde, naar we aannemen, in de tijd van de aartsvaders, dat wil zeggen toen het volk Israël, en daarmee ook de wet, er nog niet was. Toch wist hij wat passend was voor God. Dat kwam door zijn omgang met Hem. Ook als we nog weinig weten van de Bijbel, kunnen we toch door het nieuwe leven en de Heilige Geest aanvoelen of iets wel of niet in overeenstemming is met Gods wil. Van de baby's in het geloof wordt gezegd: *"En u hebt [de] zalving van de Heilige en weet alles" (1Jh 2:20)*.

Leedvermaak en gebrek aan gastvrijheid | *verzen 29-32*

> 29 *Als ik mij verblijd heb over de verdrukking van hem die mij haatte,*
> *en opgewekt ben geweest wanneer het kwaad hem trof!*
> 30 *Ik heb zelfs mijn gehemelte niet toegelaten te zondigen,*
> *door met een vervloeking zijn ziel op te eisen.*
> 31 *Als de mensen van mijn tent niet hebben gezegd:*
> *Wie werd er níet verzadigd van zijn vlees?*
> 32 *De vreemdeling overnachtte niet op de straat;*
> *ik opende mijn deuren voor de reiziger.*

In deze betuiging van onschuld spreekt Job uit dat hij zich nooit aan leedvermaak heeft schuldig gemaakt *(vers 29)*. Als iemand die hem haatte in de verdrukking kwam, bijvoorbeeld in grote financiële problemen raakte, kwam er geen triomfantelijk gevoel van blijdschap bij hem naar boven. Hij kreeg ook niet ineens een uitstekend humeur als zijn hater door bijvoorbeeld een erge ziekte werd getroffen. Kunnen wij hem dat nazeggen?

Behalve dat hij geen leedvermaak in zijn binnenste toeliet, weerhield hij zich er ook van om daaraan in woorden uiting te geven *(vers 30)*. Hij maakt onderscheid tussen de innerlijke en uiterlijke zonde van leedvermaak. Job spreekt nu over de uiterlijke kant van deze zonde. Hij wenste zijn vijand niet iets kwaads toe door een vervloeking over hem uit te spreken, bijvoorbeeld dat hij mag doodvallen. Om in alle oprechtheid te kunnen zeggen wat Job hier zegt, moet iemand wel dicht bij God leven.

Een beschuldiging van gebrek aan gastvrijheid wordt door Job weerlegd door te wijzen op mensen die van zijn gastvrijheid kunnen getuigen *(vers 31)*. We kunnen hierbij denken aan zijn bedienden. Iedereen die wel eens bij Job aan tafel heeft gezeten, heeft genoten van het vlees dat hij liet opdienen. Jobs gastvrijheid was bij iedereen bekend en werd alom geroemd.

Zijn gastvrijheid beperkte zich niet tot een maaltijd en niet tot bekenden. Hij ging de straat op en nodigde de vreemdeling uit die geen onderdak had om bij hem te slapen *(vers 32)*. De reiziger hoefde geen herberg op te zoeken, maar Job opende zijn deuren voor hem en ontving hem in de huiselijke sfeer.

Schijnheiligheid | *verzen 33-34*

> 33 *Als ik, zoals Adam, [ooit] mijn overtredingen bedekt heb,*
> *door mijn ongerechtigheid in mijn binnenste te verbergen,*
> 34 *omdat ik bevreesd was voor een grote menigte,*
> *en de verachting van de geslachten mij ontsteld zou doen raken,*
> *zodat ik zweeg en de deur niet uitging!*

Hier getuigt Job van zijn volkomen doorzichtigheid voor God en mensen. Hij wandelde in het licht van Gods aangezicht. Hij is nooit schijnheilig geweest door een bedekking voor zijn overtredingen te zoeken en die te verdoezelen, maar heeft die eerlijk opgebiecht *(vers 33)*. Adam had zijn

overtreding wel bedekt door zichzelf te bedekken met een schort van vijgenbladeren en weg te kruipen voor God *(Gn 3:7-8)*. Job beleed zijn zonde openlijk en hield die niet in zijn binnenste verborgen. Belijdenis van zonde maakte dat hij zich vrij voelde tegenover God en mensen. Dit geldt ook voor ons.

Het niet belijden van zonden kan ook voortkomen uit angst voor wat mensen wel zullen zeggen. Job liet zich daar niet door weerhouden om zijn zonden te belijden *(vers 34)*. Hij was er niet bang voor dat iedereen hem zou verachten en hij daardoor helemaal van slag zou raken. Een bijkomend gevolg daarvan zou zijn dat hij niets meer durfde te zeggen en zich nergens meer durfde te vertonen. Job verklaart hier dat hij een rein geweten heeft voor God en mensen.

Job daagt God uit | *verzen 35-37*

> *35 Och, had ik maar iemand die naar mij wilde luisteren!*
> *Zie, mijn ondertekening! Laat de Almachtige mij antwoorden,*
> *en laat mijn Tegenstander een aanklacht op schrift stellen.*
> *36 Zou ik die [dan] niet op mijn schouder dragen?*
> *Ik zou die op mij binden [als] een kroon.*
> *37 Het getal van mijn voetstappen zou ik Hem bekendmaken;*
> *als een vorst zou ik tot Hem naderen.*

Job is bijna aan het einde van zijn pleidooi. Hij heeft tot nu toe elke beschuldiging verworpen. Er komt in de *verzen 38-40* nog een laatste betuiging van onschuld en dan houdt hij op met spreken. In de *verzen 35-37* richt hij eerst nog het woord tot God. In een algemene klacht zegt hij dat hij er zozeer naar verlangt dat er toch eens iemand naar hem zou willen luisteren *(vers 35)*. Wat hij bedoelt, is dat hij een rechterlijke uitspraak van God wil.

Hij houdt God de lijst met zijn verklaringen van onschuld voor. Laat God er maar eens goed naar kijken. Hij kan zeggen dat hij de hele verklaring, zoals wel onder formulieren staat die wij moeten ondertekenen nadat we ze hebben ingevuld, ‘naar waarheid ingevuld’ heeft. Hij wijst God op zijn ‘handtekening’ die hij eronder heeft gezet. Die handtekening zegt dat hij met zijn hele persoon staat voor wat hij heeft gezegd.

Dan daagt hij God uit om te antwoorden. Hij is immers *"de Almachtige"*, Die alles bestuurt en alles in de hand heeft? Jobs hele pleidooi diende ertoe om God van zijn onschuld te overtuigen, God Die hem zo laat lijden, Die zijn Tegenstander is, want Hij laat hem zonder oorzaak lijden. Het met zijn handtekening bekrachtigde document van zijn onschuld heeft hij God voorgehouden. Laat God Zijn reactie ook maar *"op schrift stellen"* en verklaren waarom Hij hem zo heeft laten lijden.

Het antwoord van God zal hij op zijn schouder dragen en als een kroon op zich binden *(vers 36)*. Job zegt ook dit in de volle overtuiging dat God geen enkele gegronde reden voor zijn lijden zal kunnen aanvoeren. Uit het document van God zal blijken dat hij onschuldig lijdt. Alles wat God zal schrijven, zal hem vrijpleiten van alle tegen hem ingebrachte beschuldigingen. Hij zou Gods antwoord in triomf ronddragen. Iedereen zou overtuigd worden van zijn onschuld. De vrijspraak door God zou zijn smaad veranderen in een sieraad.

Hij zou God rekenschap geven van al zijn voetstappen, van elke stap die hij heeft gezet en dat die was gedaan in gehoorzaamheid aan Hem *(vers 37)*. In het besef van zijn gerechtigheid zou hij als een vorst tot God naderen.

In deze conclusie vergist Job zich, zo zal blijken. Hij zal God heel anders naderen als hij oog in oog met Hem komt te staan. Job nadert dan niet tot God, maar God nadert tot Job. En dan is er niets van zijn eigen gerechtigheid over, niets van zijn 'vorst' gevoelens, maar veracht hij zichzelf *(Jb 42:6)*. Dan zal hij beseffen dat hij in feite niet begreep waarover hij sprak en dat hij had moeten wachten totdat God zou spreken voordat hij iets kon zeggen.

Landmisbruik | *verzen 38-40*

> 38 *Als mijn land [ooit] tegen mij geroepen heeft,*
> *en zijn voren gezamenlijk hebben geweend;*
> 39 *als ik zijn volle opbrengst gegeten heb zonder geld [uit te keren],*
> *en de ziel van de pachters ervan heb laten zuchten,*
> 40 *laat [dan] in plaats van tarwe distels opkomen,*
> *en in plaats van gerst giftig onkruid!*
>
> *[Hier] eindigen de woorden van Job.*

Nadat Job uitvoerig zijn onschuld heeft verklaard en ondertekend, volgt nog een P.S., een naschrift, want eigenlijk heeft Job nog veel te zeggen. Hij spreekt nog over zijn land, hoe hij daarmee is omgegaan, wat hij met de opbrengst ervan heeft gedaan en hoe hij de pachters ervan heeft behandeld. Hij kan getuigen dat hij zijn land met zorg heeft beheerd en niet heeft verwaarloosd *(vers 38)*. In overeenstemming met het (later) gegeven gebod heeft hij het land op gezette tijden rust gegeven *(Ex 23:10-11; Lv 26:35-36)* en op de juiste wijze bezaaid *(Lv 19:19; Dt 22:9)*.

De voren die hij met de ploeg op zijn land heeft getrokken, hebben niet geweend, wat inhoudt dat hij zijn land op de juiste wijze heeft bewerkt. De bewerkte grond wordt als persoon aan het woord gelaten om te getuigen van Jobs juiste handelwijze ermee. Hij heeft geen roofbouw gepleegd, dat wil zeggen dat door onverstandig beheer van zijn landbouwgrond deze zijn vruchtbaarheid verliest en de opbrengst sterk vermindert of zelfs verdwijnt.

Zijn grond bracht de volle opbrengst *(vers 39)*. Hij heeft van de opbrengst ervan gegeten en ervan genoten. Daarbij werd hij niet geplaagd door een geweten dat hem aanklaagde omdat hij zijn arbeiders die de opbrengst hadden ingezameld en verwerkt, niet zou hebben betaald *(vgl. Jk 5:4)*.

Zie, het loon van de arbeiders die uw akkers geoogst hebben, dat door u is ingehouden, roept, en de kreten van de maaiers zijn gekomen tot de oren van [de] Heer Zebaoth. (Jk 5:4)

Hij had ook pachters, mensen die een stuk land van hem huurden. Hij behandelde hen niet hard door meer te vragen dan billijk was of te dreigen met allerlei straffen als ze door misoogsten de huur niet konden betalen. Hij heeft hen niet laten zuchten. Laban was een heel ander soort baas. Hij trok Jakob wel het vel over de oren en deed hem zuchten *(Gn 31:7,39-41)*.

Job besluit deze verklaring van onschuld weer met een vervloeking *(vers 40)*. Als hij zich aan een van de genoemde dingen schuldig heeft gemaakt, dan verdient hij het dat er distels opkomen in plaats van de tarwe die hij heeft gezaaid en dat er giftig onkruid opkomt in plaats van de door hem gezaaide gerst. De zegen die hij meende te krijgen, moet dan veranderen in vloek, want dat heeft hij verdiend. Distels staan symbool voor de vloek *(Gn 3:18)*.

Job is niet onwillig om te lijden als hij dat verdiende. Hij heeft dat dit hele hoofdstuk door benadrukt. Alleen zijn al zijn betuigingen van onschuld bedoeld om aan te tonen dat zijn lijden zinloos is als zijn lijden wordt verbonden aan zonden, want hij heeft niet gezondigd. Hij heeft daarom dit lijden niet verdiend. Waartoe Job moet komen, is niet te kijken naar oorzaak en gevolg, wat ook zijn vrienden steeds hebben gedaan, maar naar God. Daaraan is hij bijna toe.

Voorlopig is Job uitgesproken *(vgl. Ps 72:20)*. God heeft al zijn woorden in geduld aangehoord zonder hem in de rede te vallen of in te gaan op Jobs uitdagingen aan Zijn adres. Zolang wij onszelf nog rechtvaardigen, kan God ons niets zeggen. Pas als wij uitgesproken zijn, krijgt Hij de gelegenheid iets tegen ons te gaan zeggen. Als voorbereiding daarop horen we in de volgende hoofdstukken eerst Elihu. Als daarna God gesproken heeft, spreekt Job nog wel een keer, maar kort en heel bescheiden.

Job 32

Elihu en zijn toespraak – algemene inleiding

Er lijkt een patsituatie te zijn ontstaan. De drie vrienden hebben hun pogingen opgegeven om Job op andere gedachten te brengen. Job volhardt in zijn visie dat hij onschuldig is. Zijn klacht tegen God hangt in de lucht. Hij heeft gezinspeeld op een mogelijke middelaar, was er maar een scheidsrechter ... *(Jb 9:33)*. En ineens staat er iemand op.

In dit hoofdstuk maken we in de persoon van Elihu kennis met de door Job gewenste middelaar. Elihu verschijnt plotseling, zonder enige vooraankondiging, op het toneel. Hedendaagse (neo-)evangelische uitleggers hebben, onder invloed van de moderne theologie, gezegd dat het 'heel belangrijk is op te merken dat als zijn toespraken waren weggelaten, we ze helemaal niet zouden hebben gemist.' Daarbij werd nog opgemerkt dat de meeste moderne commentatoren de toespraken van Elihu afwijzen. Hierover zeggen we alleen dat het idee dat God zes betekenisloze hoofdstukken in Zijn Woord opneemt, ronduit dwaas is!

De rol van Elihu is om Job voor te bereiden op de verschijning van God aan hem. Als Elihu is uitgesproken, komt er van Job geen antwoord. Elihu spreekt over God zoals het moet en is daarmee een hulp voor Job. Hij neemt de positie van een middelaar in tussen Job en God. Daardoor herinnert hij ons aan de *"Middelaar tussen God en mensen, [de] Mens Christus Jezus" (1Tm 2:5)*. Hij spreekt pas nadat Job en zijn vrienden uitgesproken zijn en niets meer te zeggen hebben. Zo kwam ook de Heer Jezus pas, nadat er van de mens niets meer te verwachten viel.

Veel van wat Elihu zegt, hebben Job en zijn vrienden ook gezegd. Maar er is een belangrijk verschil. Elihu beweert niet dat God alleen straft vanwege bepaalde zonden, maar hij vertelt ook dat God door lijden wil opvoeden *(Jb 36:8-10)*. Jobs vrienden hebben Job van verborgen zonden beschuldigd en dat hij daarom zo leed. Dat doet Elihu niet. Hij wil Job overtuigen van zijn tegenwoordige zonde, en dat is zijn gebrek aan onderworpenheid aan wat God doet. Hij verwijt Job geen zondige handelingen of onoprechtheid,

maar zijn onbezonnen woorden. In Elihu spreekt de wijsheid die van boven is, terwijl de vrienden wijsheid hebben gesproken die van beneden is.

... en de hebzucht, die afgodendienst is, ... (Ko 3:5b)

Anders dan de vrienden spreekt Elihu geen vage veronderstellingen over zonden van Job uit, maar hij zegt wat hij met zijn eigen oren uit de mond van Job heeft gehoord. Hij spreekt geen vermoedens uit, maar wijst op ongepaste uitspraken die Job heeft gedaan. Hier kunnen wij zeker veel van leren. Het verborgene van het hart is Gods zaak; wij kunnen alleen beoordelen wat we horen en zien. Wat Elihu doet, is antwoorden op wat Job heeft gezegd *(Jb 33:8-11; 34:5-6; 35:1-3)*.

De toespraak van Elihu is als volgt in te delen:

A. Hij begint met een inleiding, waarin hij zich zowel tot Job als diens vrienden richt *(Job 32)*. In de volgende hoofdstukken spreekt hij alleen tot Job.
B. In het eerste deel van zijn rede tot Job spreekt hij erover hoe God tot de mens spreekt *(Job 33)*.
C. In het tweede en derde deel rechtvaardigt hij God tegenover de verwijten van Job. Hij toont aan dat Gods regering en Zijn gerechtigheid parallel lopen *(Job 34)* en dat God als de soevereine Heer niet de dienaar van zijn wensen en van die van de mensen in het algemeen is *(Job 35)*.
D. In het vierde en laatste deel van zijn toespraak bewijst Elihu de gerechtigheid van de Schepper *(Jb 36:3)*. Hij legt uit dat Gods almacht door volkomen liefde geleid wordt *(Job 36)* en dat God Zijn soevereiniteit, macht en wijsheid in Zijn scheppingswerken openbaart *(Job 37)*.

De woede van Elihu | *verzen 1-5*

> *1 Toen hielden deze drie mannen op Job te antwoorden, omdat hij in zijn [eigen] ogen rechtvaardig was. 2 Toen ontstak de woede van Elihu, de zoon van Baracheël, de Buziet, uit het geslacht van Ram. Tegen Job ontstak zijn woede, omdat die zichzelf rechtvaardigde tegenover God. 3 Zijn woede ontstak ook tegen zijn drie vrienden, omdat zij geen antwoord vonden, maar Job [toch] schuldig verklaarden. 4 Maar Elihu had met spreken gewacht op Job, omdat zij*

> *ouder van dagen waren dan hij. 5 Toen Elihu echter zag dat er geen antwoord was in de mond van die drie mannen, ontstak zijn woede.*

Job is uitgesproken *(Jb 31:40)*. Ook de vrienden, *"deze drie mannen"*, zijn uitgesproken *(vers 1)*. Ze zijn niets dichter bij elkaar gekomen. De vrienden hebben het al eerder opgegeven, maar weten nu helemaal niets meer te zeggen. Ze hebben Job niet kunnen overtuigen van hun gelijk in hun kijk op zijn lijden. Job is blijven vasthouden aan zijn kijk op zijn onschuldig lijden en zijn twijfels aangaande God in Diens handelen met hem.

Dan horen we ineens iemand spreken die het hele gesprek heeft gevolgd, maar die zich niet heeft laten horen en van wie we nog niet eerder hebben gehoord *(vers 2)*. Hij is geen onverschillige luisteraar geweest. Alles wat hij heeft gehoord, heeft hij in zich opgenomen. Als beide partijen uitgesproken zijn, ontsteekt hij in woede, pas *"toen"*, en niet eerder. Het is een grote woede. Het woord wordt maar liefst vier keer in deze enkele inleidende verzen gebruikt. Het is ook een gecontroleerde woede. Elihu spreekt niet voor zijn tijd en heeft gewacht tot Job en de vrienden waren uitgesproken.

"De woede" wordt genoemd nog voordat de naam wordt genoemd van de persoon die woedend is. De woede, zijn gemoedsstemming, als gevolg van de gesprekken die hij heeft gehoord, staat voorop en heeft daardoor de nadruk. Het bewijst zijn diepe betrokkenheid. Dan wordt zijn naam genoemd. Het is *"de woede van Elihu"*.

De afkomst van Elihu, wiens naam betekent 'mijn God is Hij', wordt uitvoeriger beschreven dan die van de drie vrienden *(Jb 2:11)*. Hij is de zoon van *"Baracheël"*, wat betekent 'God zegent'. Hij is ook *"de Buziet"*, dat is een nakomeling van Buz, wat betekent 'de verachte'. Een van de zonen van Nahor heette Buz *(Gn 22:20-21)*. Als het deze Buz is, is Elihu nog familie van Abraham. Verder wordt nog van Elihu gezegd dat hij *"uit het geslacht van Ram"* stamt. Ram betekent 'de verhoogde'. Als we in Elihu een type van de Heer Jezus kunnen zien, herinnert de betekenis van de namen Buz en Ram aan Hem, want Hij is zowel de Verachte als de Verhoogde *(Js 53:3; 52:13)*.

De aanleiding tot het ontsteken van de woede van Elihu tegen Job is dat Job zich voor zijn vrienden tegenover God rechtvaardigde. De vrienden hebben een totaal verkeerde indruk van God gegeven, maar Job heeft door

zichzelf uitvoerig en zelfs met het zweren van eden *(Job 31)* te rechtvaardigen ook geen goede indruk van God gegeven.

De woede van Elihu tegen de drie vrienden betreft het feit dat zij het antwoord op het lijden van Job schuldig zijn gebleven, maar hem toch schuldig hebben verklaard *(vers 3)*. Zonder enig bewijs hebben ze hun oordeel uitgesproken en daarvan zijn ze tijdens en door de gesprekken met Job geen millimeter afgeweken. Over deze vorm van oordelen spreekt de Heer Jezus ernstige woorden *(Mt 7:1-2)*. Ze hebben plaatsgenomen op de troon van de Rechter en Wetgever *(Jk 4:11-12)*. Daarom is hun zonde groter dan die van Job en worden zij openlijk door God bestraft, terwijl Job tegenover hen door God wordt gerechtvaardigd *(Jb 42:7-8)*.

Oordeelt niet, opdat u niet wordt geoordeeld; want met het oordeel waarmee u oordeelt, zult u worden geoordeeld, en met de maat waarmee u meet, zal u worden gemeten. (Mt 7:1-2)

Elihu heeft met spreken gewacht tot Job als laatste spreker uitgesproken was omdat Job en zijn vrienden ouder zijn dan hij *(vers 4)*. Hij heeft erop gewacht dat met name Job klaar zou zijn met zijn spreken, want tot hem wil hij gaan spreken *(Jb 33:1)*. Tevens heeft hij gewacht met spreken omdat hij zijn plaats tegenover hen allen kent. Als iemand die jonger is dan Job en zijn vrienden, neemt hij de gepaste plaats ten opzichte van ouderen in.

Gods Woord is duidelijk over het respect dat jongeren ten opzichte van ouderen behoren te hebben *(Lv 19:32; 1Pt 5:5a)*. We zien die houding van respect ook bij de Heer Jezus als Hij twaalf jaar is en te midden van de leraren zit *(Lk 2:46)*. Deze houding van respect tegenover ouderen verdwijnt hoe langer hoe meer. Het is een van de aanwijzingen van de verkilling van de samenleving *(2Tm 3:1-4)*.

U moet opstaan voor iemand met grijze haren en eer bewijzen aan een oudere. Uw God moet u vrezen. Ik ben de HEERE. (Lv 19:32)

Hoewel de woede van Elihu ook Job geldt *(vers 2)*, ontsteekt zijn woede toch vooral tegen de vrienden vanwege hun inbreng *(vers 5)*. Ze hebben veel gezegd, maar in hun mond heeft hij geen antwoord opgemerkt dat Job hielp om zijn lijden te begrijpen. De reden is dat zij Jobs nood hebben getoetst aan hun theologische opvattingen over God. Hun theologisch correcte uitspraken kwamen niet voort uit een persoonlijke omgang met God. Die omgang met God merken we wel op bij Elihu. Daardoor zien we bij hem, hoewel hij jonger is dan zij, dat hij de dingen juister ziet dan zij *(Ps 119:100)*.

Reden van het zwijgen | *verzen 6-10*

6 Daarom antwoordde Elihu, de zoon van Baracheël, de Buziet, en zei:

Ik ben jonger van dagen,
maar jullie zijn stokoud;
daarom was ik beschroomd en bevreesd
om jullie mijn gevoelen te vertellen.
7 *Ik zei: Laat de dagen spreken,*
en de veelheid van jaren wijsheid bekendmaken.
8 *Voorwaar, het is de Geest [van God] in de sterveling,*
en de adem van de Almachtige, die hen verstandig maakt.
9 *Niet de velen [van jaren] zijn wijs,*
[niet] de oude mensen begrijpen het recht.
10 *Daarom zeg ik: Luister naar mij;*
ook ik zal mijn gevoelen vertellen.

Het woord *"daarom" (vers 6)* geeft aan dat Elihu reageert op het onvermogen van de vrienden. Omdat de ouden in gebreke zijn gebleven Job te antwoorden en nu het zwijgen ertoe doen, begint Elihu te spreken. Eerst verklaart hij waarom hij tot nu toe heeft gezwegen. Hij verontschuldigt zich over zijn leeftijd, want hij is jong in vergelijking met deze stokoude mannen. Op diverse manieren geeft hij uitdrukking aan zijn respect voor hen voordat hij zijn visie op de zaak geeft, waarbij hij niet zijn eigen eer, maar de eer van God op het oog heeft.

Hij is nog maar zo kort in de wereld en zij al zolang; hij heeft nog maar zo weinig ervaring opgedaan en zij al zoveel; zij weten al zoveel en hij nog zo weinig. In hun tegenwoordigheid voelde hij schroom en vrees om zijn gevoelen te vertellen over wat hij van hen heeft gezien en gehoord. Er is bij Elihu niet alleen uiterlijk een goede houding, maar er is ook innerlijk respect. Hij kijkt tegen hen op en durft zich niet met hen te meten.

Hij heeft bewust de ouderen de voorrang gegeven omdat hij bij hen wijsheid veronderstelde *(vers 7)*. *"Laat de dagen spreken en de veelheid van jaren wijsheid bekendmaken"* is een gezegde waarin zijn eerbetoon aan de ouden tot uitdrukking komt. Zij hadden er al veel dagen van ervaring met het leven opzitten en hadden in de veelheid van jaren veel waarnemingen gedaan. Het kon niet anders of ze hadden een grote voorraad wijsheid

opgeslagen die ze konden bekendmaken in het geven van antwoorden op levensvragen. Zij zijn in leeftijd ver boven Elihu verheven en daarom oordeelde hij dat ze het ook zouden zijn in wijsheid en kennis.

Elihu is door wat hij heeft gehoord en gezien tot een andere conclusie gekomen. Hij heeft ontdekt dat alleen de Geest van God Die in hem, de sterveling, werkzaam is, hem de bekwaamheid geeft om een wijsheid te spreken die niet aan leeftijd gebonden is *(vers 8)*. Door de adem, of beter de inspiratie, van de Almachtige worden mensen verstandig gemaakt en kunnen ze begrijpen wat God doet. De antwoorden op levensvragen moeten van Hem komen. De mens is slechts *"de sterveling"*, terwijl God *"de Almachtige"* is. Elihu benadrukt hiermee dat de mens, ook hijzelf, in alles afhankelijk is van God. Alleen God heeft de wijsheid die nodig is om op het probleem van Job te beantwoorden.

De wijsheid is dan ook niet per definitie verbonden aan ouderdom *(vers 9)*. Het begrijpen van *"het recht"*, van wat goed en kwaad is in Gods ogen, is ook niet alleen voorbehouden aan oude mensen. De oude vrienden van Job, tot wie Elihu zich richt, zijn daarvan zelf het voorbeeld. We kunnen ook nog denken aan enkele koningen in Israël die juist in hun jonge jaren wijsheid hebben getoond, maar die in hun ouderdom tot dwaasheid zijn vervallen, zoals Salomo, Asa en Joas. Ouderdom is geen garantie voor wijsheid.

Nadat Elihu dit heeft gezegd, voelt hij geen schroom meer om hen op te roepen naar hem te luisteren *(vers 10)*. Hij voelt zich vrij om zijn gevoelen te vertellen over wat er is gebeurd met en gezegd door Job. Er is ook geen arrogantie in zijn woorden aanwezig. Wat hij doet, is zijn kijk op de zaak aan Job voorleggen, zonder daar een oordeel aan te verbinden. Hij biedt hem zijn gedachten aan en laat de beoordeling aan hem over.

Het falen van de vrienden | *verzen 11-13*

> *11 Zie, ik heb gewacht op jullie woorden;*
> *ik heb [al] jullie inzichten aangehoord*
> *tot jullie naar woorden moesten zoeken.*
> *12 Ik heb op jullie gelet,*
> *en zie, er is niemand die Job kon overtuigen,*
> *[niemand] van jullie die zijn woorden beantwoordde.*

> *13 [Ik zeg dit] opdat jullie niet zeggen: Wij hebben de wijsheid gevonden;*
> *God heeft hem uitgestoten, geen mens.*

Elihu heeft als jongere geduldig gewacht op de woorden van de vrienden en er aandachtig naar geluisterd *(vers 11; vgl. Sp 18:13)*. Hij heeft dat gedaan in de hoop dat ze Job een bevredigend antwoord zouden geven. Het is goed dat jongeren eerst luisteren naar wat de ouderen hebben te zeggen *(vgl. Jk 1:19)*. Zoals al is opgemerkt, weten ouderen, algemeen gesproken, door ervaring meer dan jongeren. Omdat ze ouder zijn, hebben ze nu eenmaal meer meegemaakt. Toch is dat niet beslissend voor het juiste inzicht in de dingen. Het juiste inzicht kan alleen de Geest van God geven en dat kan Hij ook aan jongeren geven *(vers 8)*.

Wie antwoordt voordat hij geluisterd heeft,
het is hem tot dwaasheid en schande.
(Sp 18:13)

Weet dit, mijn geliefde broeders; laat ieder mens echter snel zijn om te horen, traag om te spreken, traag tot toorn. (Jk 1:19)

Elihu heeft hun inzichten aangehoord over wat Job is overkomen en waarom dat is gebeurd. Hij heeft dat niet passief gedaan, maar met de bedoeling de betekenis van hun inzichten te begrijpen. Tot ze *"naar woorden moesten zoeken"*, wil zeggen dat hij heeft opgemerkt dat ze hun woorden zorgvuldig uitkozen. Ze zijn bedachtzaam en met overleg te werk gegaan in het doen van hun uitspraken.

Hij heeft niet alleen goed geluisterd, maar ook goed op hen gelet *(vers 12)*, hoe ze spraken, of wat ze zeiden uit het hart kwam, of alleen uit het hoofd. Ze hadden steeds weer op hetzelfde aambeeld gehamerd en zonder enig medegevoel hun 'theologische' opvattingen op Job afgevuurd. Ze hebben niet echt naar Job geluisterd, maar steeds hun eigen gelijk in steeds weer andere woorden aan hem voorgehouden. Daardoor is niemand van hen in staat geweest hem ervan te overtuigen dat zij het juiste antwoord hadden op de vraag naar het waarom van zijn lijden, een antwoord waarnaar hij zo wanhopig op zoek was.

Met zijn woorden wil Elihu de gedachte bij de vrienden wegnemen dat ze toch maar heel wijs op Job hebben gereageerd *(vers 13)*. Het is alsof ze nu als verongelijkte mensen bij Job zitten, nors kijkend omdat Job zo hardnekkig hun wijze woorden naast zich heeft neergelegd. Ze moeten zich niets verbeelden. Alleen God kan hem vertellen waarom hem dit alles is

overkomen, want Die *"heeft hem uitgestoten"*, dat is deze rampen over hem gebracht. Dat heeft geen mens gedaan en daarom kan ook geen mens met zekerheid beweren dat hij weet waarom God dat heeft gedaan.

Waarom hij moet spreken | *verzen 14-22*

> 14 *Nu heeft hij geen woorden tot mij gericht,*
> *en ik zal hem geen antwoord geven met jullie woorden.*
> 15 *Zij zijn ontsteld, zij antwoorden niet meer;*
> *zij hebben de woorden van zich afgezet.*
> 16 *Ik heb gewacht, maar zij spreken niet;*
> *want zij staan stil, zij antwoorden niet meer.*
> 17 *Ook ik zal op mijn beurt antwoorden,*
> *ook ik zal mijn gevoelen vertellen.*
> 18 *Want ik ben vol woorden;*
> *de geest in mijn binnenste benauwt mij.*
> 19 *Zie, mijn buik is als wijn [die] niet geopend is;*
> *als nieuwe leren zakken zou hij scheuren.*
> 20 *Ik zal spreken, zodat ik voor mijzelf lucht krijg;*
> *ik zal mijn lippen openen, zodat ik kan antwoorden.*
> 21 *O, laat ik voor niemand partij trekken,*
> *en geen mens naar de mond praten!*
> 22 *Want ik kan niemand naar de mond praten;*
> *meteen zou mijn Maker mij wegnemen.*

Job heeft niet tot Elihu gesproken en hem niet uitgedaagd zoals hij dat bij zijn drie vrienden heeft gedaan *(vers 14)*. Elihu reageert dan ook niet vanuit een persoonlijke geprikkeldheid, zoals de vrienden dat wel hebben gedaan. Job kan hem niet van partijdigheid beschuldigen. Elihu zal op een andere manier tot Job spreken, niet met ongegronde, heftige beschuldigingen, maar met de woorden van God.

De vrienden zien er *"ontsteld"* uit *(vers 15)*. Ze zien eruit als mensen die zich verwonderen over de verachtelijke afwijzing van hun zo goed bedoelde adviezen. Hun mond valt open van verbazing en ze kunnen geen woord meer uitbrengen. Ze zijn verslagen. Ze weten ook niets meer te zeggen. Ze hebben hun woorden van zich afgezet, want ze kunnen geen nieuwe meer bedenken. Vol vuur waren ze aan het uiten van hun opinie begonnen. Ze

zouden Job wel eens overtuigen. Maar gaandeweg verdween het vuur uit hun toespraken tot ze uiteindelijk helemaal stilvielen.

Elihu heeft nog op een reactie gewacht, maar ze hebben zich niet meer laten horen *(vers 16)*. Gehuld in stilzwijgen staan ze daar. Ze kunnen niet meer gaan zitten, maar ook niet weggaan. Het lijken wel standbeelden, zonder kracht om zich te bewegen, als het ware verlamd door het besef van hun nederlaag.

Elihu heeft duidelijk aangetoond dat de vrienden tekortgeschoten zijn in hun benadering van Job. Dat maakt de weg voor hem vrij om op zijn beurt Job te antwoorden en zijn gevoelen, zijn mening, over hem te vertellen *(vers 17)*. Elihu zegt dat niet in hoogmoed en met minachting voor hun falen. Hij spreekt niet voor zijn beurt en spreekt pas als de anderen werkelijk niets meer kunnen zeggen.

Het is meer dat hij nu, omdat de anderen, de ouderen, helemaal uitgepraat zijn, de gelegenheid krijgt om zijn gedachten onder woorden te brengen. Het gesprek is helemaal vastgelopen en de deelnemers bevinden zich in een patstelling. Zijn optreden is niet voortijdig en ongepast, maar hoffelijk en met een juiste aanvoeling van de status van het gesprek of meer nog van de status van de stilte. Hij spreekt niet omdat hij zich wil laten gelden, maar uit ijver voor God.

Elihu ziet de ontstane stilte als een aanwijzing van God dat hij aan de beurt is om te vertellen wat hij op zijn hart heeft *(vers 18)*. En dat is niet gering, want hij is *"vol woorden"*. Dit is weer een aanwijzing dat hij in zelfbeheersing heeft gewacht tot het zijn beurt was om te spreken. Als het dan zijn beurt is, kan hij zich niet meer inhouden. Hij moet spreken, zozeer benauwt de geest in zijn binnenste hem. Hij voelt zich als iemand die zijn adem zolang heeft ingehouden, dat zijn longen op knappen staan.

Net als Jeremia en Paulus in bepaalde situaties niet konden zwijgen, kan ook hij nu niet zwijgen; hij voelt de noodzaak om te spreken als iets wat hem is opgelegd *(Jr 4:19; 20:9; 1Ko 9:16; Ps 39:3-4; 2Ko 5:14)*. Het is ook voor ons belangrijk 'vol woorden' te zijn om die op de juiste tijd en bij de juiste gelegenheid te spreken. Dat zal zo zijn wanneer *"het Woord van Christus rijkelijk"* in ons woont *(Ko 3:16)*.

Elihu zegt dat zijn buik, waarmee zijn innerlijke gevoelens worden bedoeld, op barsten staat, zo groot is de druk die hij voelt *(vers 19)*. Hij vergelijkt het gevoel dat hij heeft met nieuwe leren zakken waar bijvoorbeeld wijn in wordt gedaan. Als de wijn gaat gisten, kan de druk op de zak zo groot worden, dat hij scheurt. Die druk ervaart Elihu in zijn innerlijk. Daarom moet hij spreken *(vers 20)*. Dan zal de inwendige druk verdwijnen en zal hij lucht krijgen. Door zijn lippen te openen kan hij Job antwoord geven. Het openen van zijn lippen verwijst naar het openen van de nieuwe leren zakken waardoor wordt voorkomen dat ze scheuren. Zo voorkomt het openen van zijn lippen dat hij innerlijk verscheurd wordt.

Wat Elihu in *vers 21* zegt, zegt hij niet tegen iemand in het bijzonder, maar is meer een hardop uitgesproken verzuchting. Hij wenst voor niemand partij te trekken en neemt zich ook voor dat niet te doen. Ook wil hij geen mens naar de mond praten om zo de gunst van die mens te winnen. Hij wil geen vleiende woorden spreken, maar spreken zonder aanzien des persoons. Zo handelt hij hetzelfde als God en als Paulus *(Gl 1:10; 2:6; Dt 1:17; 10:17; 16:19; 2Kr 19:7; 1Tm 5:21)*.

Want probeer ik nu mensen tevreden te stellen of God? Of tracht ik mensen te behagen? Als ik nog mensen behaagde, zou ik geen slaaf van Christus zijn. (Gl 1:10)

Maar van hen die geacht werden iets te zijn – wat zij ook ooit waren, doet er voor mij niets toe: God neemt [de] persoon van [de] mens niet aan, – want zij die in aanzien waren, hebben mij [verder] niets meegedeeld; ... (Gl 2:6)

Hij kan ook helemaal niemand naar de mond praten omdat hij in gemeenschap met God leeft en is vervuld met respect voor zijn Maker *(vers 22)*. Dat bepaalt zijn spreken. Omdat God zijn Maker is, moet hij beantwoorden aan Gods doel met hem. God heeft hem gemaakt met de bedoeling Hem te vertegenwoordigen. Als hij dat niet doet, zo weet hij, zal God hem direct wegnemen. Dan zal Hij hem niet langer gebruiken. Elihu vreest God meer dan mensen. Daardoor heeft hij zoveel meer wijsheid dan de vrienden om Job verstandig te antwoorden.

Job 33

De eerste toespraak van Elihu

Elihu roept Job op om te luisteren | *verzen 1-7*

1 *Maar luister nu toch naar mijn betoog, Job!*
en hoor al mijn woorden aan.
2 *Zie toch, ik heb mijn mond geopend;*
mijn tong spreekt onder mijn gehemelte.
3 *Wat ik zeg, zal de oprechtheid van mijn hart uitspreken,*
en de kennis van mijn lippen dat wat zuiver is.
4 *De Geest van God heeft mij gemaakt,*
en de adem van de Almachtige heeft mij levend gemaakt.
5 *Als je kunt, antwoord mij [dan];*
stel je [dan] op vóór mij, ga staan.
6 *Zie, ik ben voor God net als jij;*
ook ik ben [maar] uit leem gevormd.
7 *Zie, laat mijn bedreiging je geen angst aanjagen,*
en mijn hand zal niet zwaar op je drukken.

Elihu spreekt rechtstreeks tot Job, hij noemt uitdrukkelijk zijn naam, dit in tegenstelling tot de drie vrienden. Hij vraagt Job om naar zijn betoog te luisteren en al zijn woorden aan te horen *(vers 1)*. *"Mijn betoog"* is het hele verhaal. *"Al mijn woorden"* zijn de afzonderlijke woorden die het verhaal vormen. Hij spreekt zo, om de aandacht te vestigen op de belangrijkheid van wat hij gaat zeggen. Hij opent zijn mond om woorden te spreken die de moeite waard zijn om gehoord te worden *(vers 2)*. Zijn woorden zijn geen betekenisloze uitingen van een man die ook zijn zegje over een zaak wil doen. Het zijn woorden die hij als het ware met zijn gehemelte heeft geproefd. Hij is bedachtzaam in zijn woordkeus, hij spreekt niet onstuimig.

Wat hij zegt, komt uit een oprecht hart, en de kennis die hij uitspreekt, is zuiver *(vers 3)*. Hij spreekt niet met verborgen bedoelingen. Het zijn geen mooie, aangenaam klinkende woorden om Job voor zijn inzichten te winnen, maar woorden die hij in oprechtheid voor God uitspreekt.

Hij kan zo spreken omdat hij zich bewust is dat de Geest van God hem heeft gemaakt en dat hij door de adem van de Almachtige het leven heeft *(vers 4)*. Hiermee geeft hij opnieuw aan dat hij geen wijsheid van zichzelf heeft, maar alles te danken heeft aan Hem Die hem het leven heeft gegeven en hem helpt dat leven tot Zijn eer te leven. Daarom kan hij door God gebruikt worden voor Job. God kan ook ons alleen gebruiken om harten van anderen te winnen als wij dit beseffen.

In *vers 5* nodigt Elihu Job uit hem te antwoorden – zoals Job God heeft gevraagd om op zijn klacht te antwoorden *(Jb 13:3)* –, want daartoe heeft Job het recht. Job hoeft niet te accepteren wat Elihu zegt om wie deze is, want hij heeft zijn eigen verbinding met God. God maakt Zijn gedachten vriendelijk bekend. Het gaat Elihu er niet om Job met verwijten of verdachtmakingen te overladen, zoals de vrienden dat hebben gedaan. Hij biedt Job zijn gedachten aan op voet van gelijkheid met hem.

Elihu stelt zich niet boven Job op, maar gaat naast hem staan *(vers 6)*. Hij weet namelijk dat hij en Job beiden in dezelfde verhouding tot God staan. God heeft zowel hem als Job *"uit leem gevormd" (Gn 2:7; vgl. Hd 10:26)*. Hij is net als Job een zwak, breekbaar schepsel. In zijn broosheid is hij voor God niet meer dan Job. Dit bewustzijn van eigen zwakheid is belangrijk als we een falende broeder willen winnen *(Gl 6:1)*. Als we iemand de voeten willen wassen, moeten we ons voor hem buigen *(Jh 13:1-5)*.

– toen vormde de HEERE God de mens [uit] het stof van de aardbodem en blies de levensadem in zijn neusgaten; zo werd de mens tot een levend wezen. (Gn 2:7)

Broeders, zelfs als iemand door een overtreding overvallen wordt, brengt u die geestelijk bent zo iemand terecht in een geest van zachtmoedigheid, ziende op uzelf, opdat ook u niet in verzoeking komt. (Gl 6:1)

Nadat hij zich zo naast Job heeft geplaatst, stelt hij Job gerust over wat hij gaat zeggen *(vers 7)*. Hij zal Job ernstige dingen voorhouden, maar Job hoeft er niet bang voor te worden. Hij zal zijn hand niet zwaar op hem laten drukken. Job voelt Gods hand zwaar op hem drukken *(Jb 13:21)*. Door zich naast Job op te stellen neemt Elihu die angst weg. De vrienden hebben het lijden van Job verzwaard door hem van zonden te beschuldigen als oorzaak van zijn lijden. Dat zal Elihu niet doen. Hij zal zijn lijden niet verzwaren, maar verlichten door Gods licht erover te laten schijnen.

God is groter dan Job | *verzen 8-13*

8 *Zeker, je hebt ten aanhoren van mij gezegd,*
en ik heb de stem van [je] woorden gehoord:
9 *Ik ben rein, zonder overtreding;*
ik ben onschuldig en heb geen misdaad [begaan].
10 *Zie, Hij vindt gronden voor een aanklacht tegen mij,*
Hij beschouwt mij als Zijn vijand.
11 *Hij legt mijn voeten in het blok,*
Hij let op al mijn paden.
12 *[Maar] zie, antwoord ik jou, hierin ben je niet rechtvaardig;*
want God is groter dan een sterveling.
13 *Waarom heb je Hem ter verantwoording geroepen?*
Hij legt immers van geen van Zijn daden verantwoording af.

Elihu heeft tegen Job gezegd dat hij niet hard tegen hem zal optreden. Dat betekent niet dat hij Job niet op zijn fouten wijst en hem daarop aanspreekt. Toch spreekt hij anders dan de vrienden. Daarom komt er geen weerwoord van Job. Job is er aan toe om naar Elihu te luisteren.

Elihu begint met Job te herinneren aan iets wat hij uit zijn mond heeft gehoord *(vers 8)*. Dit is niet vaag, raadselachtig of veronderstellend, maar concreet. Ieder die bij de gesprekken aanwezig is, zal de juistheid bevestigen. Elihu citeert niet letterlijk wat Job heeft gezegd, maar wel helemaal naar de inhoud ervan. Hij vat het betoog van Job samen en geeft de hoofdlijnen ervan weer.

Job heeft herhaaldelijk beweerd dat hij oprecht en onschuldig is *(vers 9; Jb 9:21; 10:7; 13:18,23; 16:17; 23:10; 27:5)*. Vooral in *Job 31* voert hij een krachtig pleidooi voor zijn onschuld. Elihu vat dat samen in de vier begrippen *"rein"*, *"zonder overtreding"*, *"onschuldig"* en *"geen misdaad [begaan]"*. Dat was geen aanmatiging van Job. Elihu werpt Job dat ook niet als beschuldiging voor de voeten. Jobs bewering van onschuld is terecht, zoals we uit *Job 1* weten *(Jb 1:1)*. Job bedoelt hier niet dat hij zondeloos is *(vgl. Jb 7:21; 13:26)*, maar dat hij niets heeft gedaan wat het oordeel van zijn zware lijden verdient.

Wel is het zo, dat Job is doorgeschoten door God ervan te verdenken dat Hij iets bij hem *zoekt* en dat Hij daarom zo met hem handelt *(vers 10)*. Job

meent dat God iets bij hem zoekt om hem te kunnen aanklagen en dat Hij met hem als Zijn vijand handelt *(Jb 13:24; 19:11; 30:21)*. Elihu heeft Job horen zeggen dat God zijn voeten in het blok legt en dat Hij op al zijn paden let *(Jb 13:27)*. Daarop gaat Elihu in *(vers 11)*.

Het antwoord van Elihu daarop is dat Job daarin *"niet rechtvaardig"* is *(vers 12)*. Hierin heeft hij niet recht gedaan aan Wie God is en wie hij zelf is. Hij is vergeten Wie God is en wie hijzelf is, want *"God is groter dan een sterveling"* als Job. Hoe heeft Job het aangedurfd God, Die zoveel groter is dan een sterveling, ter verantwoording te roepen *(vers 13)*? Dat God groter is dan een sterveling, ziet niet alleen op God als Schepper, maar hier vooral ook op de grootheid en verhevenheid van Zijn handelingen met de mens.

Verder heeft Job God ervan beschuldigd dat hij tot Hem riep, maar dat God hem niet antwoordde *(Jb 19:7; 30:20)*. Dat kan God toch niet maken?! Hij kan toch wel zeggen waaróm Hij hem zo laat lijden? Daar heeft hij toch recht op? Maar God is God. Hij is op geen enkele manier verplicht om van Zijn doen en laten verantwoording aan de mens af te leggen, ook niet aan de Zijnen.

Wat Job zegt, zien we in veel sterkere mate en ook in opstandige vorm keer op keer in de geschiedenis van de mensheid tot op vandaag. Bij Job is er geen opstandigheid, maar een worsteling. Hij zet geen grote mond op tegen God. Bij de opstandige mens is dat wel zo. Bij die mens is verzet, weerstand en opstand tegen Gods handelen dat wordt ingegeven door ongeloof en zelfverheffing. De mens zet God in de beklaagdenbank en daagt Hem uit nu maar eens te vertellen waarom Hij dingen toelaat of bewerkt *(Rm 9:20)*.

Ja maar, mens, wie bent u, dat u tegen God het woord opneemt? Zal het maaksel tot zijn maker zeggen: Waarom hebt u mij zo gemaakt? (Rm 9:20)

God spreekt één of twee keer | *verzen 14-22*

> 14 *Want God spreekt één of twee keer,*
> *[maar] men slaat er geen acht op:*
> 15 *in een droom, een visioen in de nacht,*
> *als een diepe slaap op de mensen valt,*
> *in de sluimer op de slaapplaats.*
> 16 *Dan openbaart Hij het voor het oor van de mensen,*
> *en Hij verzegelt hun tuchtiging,*

17 om de mens [van een verkeerde] daad af te brengen.
Hij verbergt de hoogmoed voor een man.
18 Hij houdt zijn ziel af van het verderf,
en zijn leven van het omkomen door de werpspies.
19 Hij wordt gestraft met pijn op zijn slaapplaats,
en de strijd in zijn beenderen is er voortdurend.
20 Zijn leven verfoeit zelfs het brood,
en zijn ziel het begerenswaardige voedsel.
21 Zijn vlees vergaat, zodat het niet [meer] te zien is,
en zijn beenderen, [die] niet te zien waren, steken [nu] uit.
22 Zijn ziel nadert het graf,
en zijn leven [nadert] de dingen die doden.

Het woord *"want"* dat Elihu in *vers 14* gebruikt, geeft aan dat hij gaat verklaren wat hij in de voorgaande verzen heeft gezegd. De beschuldiging van Job dat hij heeft geroepen en dat God niet heeft geantwoord, is niet terecht. God heeft wél van Zich laten horen, Hij heeft wél gesproken. Wat Job als een onrechtvaardig handelen van God met hem beschouwt, is in werkelijkheid Gods spreken tot hem. Alleen heeft Job Gods stem niet herkend. Daarom zendt God in Zijn genade een man als Elihu om Job dat uit te leggen.

Hoewel God oneindig ver boven de mens verheven is, staat Hij niet onverschillig tegenover Zijn zwakke schepsel of handelt met hem naar willekeur. Hij spreekt tot hem. Dat doet Hij *"één of twee keer"*. Dat de mens er geen acht op slaat, ligt niet aan God, maar aan de mens zelf. God spreekt en dat doet Hij meerdere keren. De ene keer gebruikt hij *"een droom, een visioen in de nacht" (vers 15)*, de andere keer gebruikt Hij ziekte en lijden *(vers 19)*. De ene keer gebruikt Hij Zijn rede, Zijn Woord, de andere keer Zijn roede, Zijn tuchtiging.

Als de mens in *"een diepe slaap ..., in de sluimer op de slaapplaats"* is, zijn er geen invloeden van buiten die hem kunnen afleiden. Iemand die slaapt, voelt niet of hij arm is of rijk, of hij gezond is of ziek, of hij honger heeft of niet. Die omstandigheid van rust kan God in Zijn genade gebruiken om tot hem in een droom of een visioen te spreken en Zijn wil bekend te maken. In de tijd van de aartsvaders, maar ook later, sprak God in dromen of visioenen, zoals bij Abraham, Jozef en Daniel, maar ook bij iemand als

Abimelech, Laban, de farao en Nebukadnezar. Dit is kenmerkend voor de tijd dat de Bijbel nog niet compleet was. Toen sprak God *"vele malen en op vele wijzen" (Hb 1:1)*.

Nu de Bijbel compleet is, maakt God Zijn wil bekend door Zijn Woord, de Bijbel. Zeker spreekt Hij ook nu nog in bepaalde gevallen door een droom. Dat betreft dan gewoonlijk mensen die geen Bijbel hebben. Maar zeker in het westerse, na-christelijke, deel van de wereld, waar het licht van de Bijbel al zolang heeft geschenen, heeft de christen genoeg aan het geschreven Woord van God.

Als God tot een mens in een droom spreekt, openbaart Hij Zijn wil *"voor het oor van de mensen" (vers 16)*. Hier wordt het oor genoemd en niet het oog, wat we toch bij dromen en visioenen zouden verwachten. Het gaat echter niet om zien, maar om horen. Het gaat om Gods *spreken* en dat is altijd op het oor gericht. Het gaat om *luisteren* naar wat God te zeggen heeft.

De dromen of visioenen blijken geen lieflijke of aangename taferelen te bevatten. Het zijn geen 'zoete dromen', maar waarschuwende dromen of visioenen, waardoor een mens letterlijk en ook in geestelijke zin wakker schrikt *(Gn 41:8)*. God *"verzegelt"* daarmee *"hun tuchtiging"*. Hij zet Zijn zegel erop dat het zo zal gaan als Hij in de droom of het visioen heeft laten zien. Het woord 'tuchtiging' houdt vermaning, waarschuwing, onderwijzing in. De verzegeling houdt Gods zekerheidsstelling in dat de mededeling betrouwbaar is en uitgevoerd zal worden.

God spreekt op deze wijze omdat Hij de mens tot bezinning wil brengen en tot stilstand, zodat hij afziet van de verkeerde daad die hij wilde begaan *(vers 17)*. Het gaat niet om die enkele daad, maar om zijn hele leven dat alleen uit slechte daden bestaat. Hij wordt daarin geleid door zijn hoogmoed. Het einde daarvan is het verderf *(vers 18)*. Maar God komt in genade tussenbeide en waarschuwt hem. Daardoor houdt Hij *"zijn ziel af van het verderf"*, want God heeft geen vreugde in de dood van een mens, maar daarin dat hij zich bekeert en leeft *(Ez 33:11)*.

Als een mens niet naar Gods spreken in dromen en visioenen luistert, spreekt Hij op een andere manier en wel door tuchtiging in de zin van kastijding, die hier in de vorm van een ernstige ziekte door Elihu wordt voorgesteld *(vers 19)*. Dat is wat Job is overkomen. Elihu maakt Job echter

niet het verwijt dat de vrienden Job zo vaak hebben gemaakt, dat zijn lijden het bewijs is van een geheim zondig leven.

Elihu beschrijft in de *verzen 19-22* het proces van een slopende ziekte, met de bedoeling dat Job oog krijgt voor Gods bemoeienis daarin, dat hij het spreken van God door dit alles kan vernemen. Het begint *"met pijn op zijn slaapplaats"*, wat aangeeft dat de plaats van rust *(vgl. vers 15)* een plaats van kwelling wordt. De koorts woedt zonder ophouden in zijn beenderen. Zijn eetlust verdwijnt niet alleen, maar hij verfoeit het brood, hij moet er niet aan denken iets te eten *(vers 20)*. Hij gruwt zelfs van zijn lievelingseten.

Daardoor vermagert hij zozeer, dat er van zijn vlees niets meer te zien is en zijn beenderen, die eerst niet te zien waren, er nu uitsteken en te zien zijn *(vers 21)*. Zo vloeien zijn krachten weg en daarmee het leven. Wat steeds dichterbij komt, is het graf *(vers 22)*. Zijn leven staat op het punt in de greep van de dood te komen. En juist met het oog daarop brengt God lijden over de mens. Hij wil hem tuchtigen voor zijn bestwil, omdat hij oog in oog staat met de dood, opdat hij zich tot Hem keert.

Gods Afgezant en Zijn werk | *verzen 23-30*

> 23 *Als er dan een afgezant bij hem is,*
> *een bemiddelaar, één uit duizend,*
> *om de mens bekend te maken wat zijn recht is,*
> 24 *dan zal Hij hem genadig zijn, en zeggen:*
> *Verlos hem, zodat hij niet neerdaalt in het graf;*
> *Ik heb verzoening gevonden.*
> 25 *Zijn vlees zal frisser worden dan het was in [zijn] jeugd;*
> *hij zal terugkeren tot de dagen van zijn jeugd.*
> 26 *Hij zal vurig tot God bidden, en Die zal hem goedgezind zijn*
> *en zijn aangezicht aanzien met gejuich,*
> *want Hij zal de sterveling zijn gerechtigheid teruggeven.*
> 27 *Hij zal de mensen aanschouwen en zeggen:*
> *Ik had gezondigd en wat recht is, krom gemaakt,*
> *maar Hij heeft het mij niet vergolden.*
> 28 *[Maar God] heeft mijn ziel verlost, zodat zij niet in het graf kwam,*
> *en mijn leven [nu] in het licht ziet.*
> 29 *Zie, dit alles doet God*

twee [of] drie keer met een man,
30 *om zijn ziel terug te brengen van het graf,*
opdat hij wordt verlicht met het licht van het leven.

Om baat te hebben bij de kastijding moet een mens de bedoeling ervan begrijpen en daarvoor is weer iemand nodig die de bedoeling verklaart *(vers 23)*. Elifaz heeft beweerd dat geen middelaar in de hemel ooit naar Job zou luisteren *(Jb 5:1)*. Elihu getuigt nu dat er wel zo Iemand is. Bij de *"afgezant"*, een woord dat ook kan worden vertaald met 'engel', kunnen we het best denken aan 'de Engel van de HEERE', de oudtestamentische verschijning van de Heer Jezus. Dat blijkt ook uit de volgende benaming die Elihu gebruikt, *"een bemiddelaar"*. Wij kennen de Heer Jezus als de *"Middelaar tussen God en mensen, [de] Mens Christus Jezus" (1Tm 2:5)*.

En van Wie anders kan met waarheid worden gezegd dat Hij *"één uit duizend"* is, een uitdrukking die aangeeft dat Hij werkelijk uniek is *(vgl. Pr 7:28b)*? Er is niemand zoals Hij, Die bekend is met de wegen van God en Die meer dan iemand anders gekwalificeerd is om die bekend te maken.

Eén man onder duizend heb ik gevonden.
Een vrouw onder die allen heb ik echter niet gevonden.
(Pr 7:28b)

Christus is in de wereld gekomen *"om de mens bekend te maken met wat zijn recht is"*. Dat wil zeggen dat Christus de mens heeft bekendgemaakt met wat voor hem de rechte weg is. Die rechte weg is Hijzelf. Dit wordt toegelicht in *vers 24*. Wie luistert naar de Afgezant, de Bemiddelaar, en Zijn verklaring van de rechte weg aanvaardt, mag erop rekenen dat God hem genadig zal zijn. Die genade komt tot uiting in de opdracht die Hij geeft om de lijdende van zijn ziekte te verlossen, *"zodat hij niet neerdaalt in het graf"*. God doet dat niet zomaar. Voor die verlossing heeft Hij een rechtvaardige grondslag en dat is de verzoening. Hij kan geen verlossing geven zonder dat er verzoening tot stand is gebracht.

Het klinkt dan ook als een uitroep van vreugde uit de mond van God: *"Ik heb verzoening gevonden."* Het wil zeggen dat Hij een bedekking voor de zonden heeft gevonden, namelijk de losprijs van het bloed van Christus, waardoor Hij kan verlossen. Hier zien we het werk van de Afgezant. Hij is gekomen om verzoening te bewerken. Dat heeft Hij gedaan door het geven van Zijn leven, Zijn bloed. Hij stortte Zijn bloed, wat betekent dat Hij

in de dood ging. Want *"zonder bloedstorting is er geen vergeving" (Hb 9:22b)*. Daardoor en door niets anders kan God genade bewijzen aan schuldige, zondige mensen en hen verlossen van de dood. Wij zijn *"met God verzoend ... door de dood van Zijn Zoon" (Rm 5:10)*.

Het is wel opmerkelijk dat de *verzen 23-24* elk jaar tijdens de Verzoendag worden aangehaald in de Joodse gebeden.

In de *verzen 25-28* beschrijft Elihu de gelukkige gevolgen van de verlossing voor wie daar door Gods genade deel aan heeft. Na de verzoening en de ontvangen vergeving is er voor Job ook de lichamelijke genezing, de terugkeer van gezondheid en welvarendheid met de frisheid van de jeugd *(vers 25; Jb 42:10-17; vgl. 2Kn 5:14)*. Het is een beeld van de situatie van het vrederijk, waar het zwaar beproefde gelovig overblijfsel de zegen van vergeving, genezing en verlossing van het verderf zal genieten *(Ps 103:3-4)*. God zal dan Zijn doel met de eerste schepping hebben bereikt. In die situatie leven wij nog niet.

Die al uw ongerechtigheid vergeeft,
Die al uw ziekten geneest,
Die uw leven verlost van het verderf,
Die u kroont met goedertierenheid en barmhartigheid,
(Ps 103:3-4)

In geestelijke zin kunnen we dit toepassen op de nieuwe geboorte, het nieuwe leven dat iemand bij zijn bekering ontvangt. Dat nieuwe leven komt ook tot uiting. Het eerste waarin het zichtbaar wordt, is gebed, en wel vurig gebed *(vers 26)*. Er is verlangen naar gemeenschap met God door het gebed. Van Paulus wordt na zijn bekering als eerste activiteit vermeld dat hij bidt *(Hd 9:11)*.

Iemand die met vurig gebed tot God nadert, is Hij *"goedgezind"*. Hij neemt hem met grote vreugde, *"met gejuich"*, op in Zijn gunst. Hij verheugt Zich over ieder die er intens naar verlangt om gemeenschap met Hem te hebben. Zo iemand zal Hij ter wille zijn en ondersteunen in zijn geestelijke ontwikkeling.

De herstelde gelovige, die in zichzelf een zwakke sterveling is, is door God rechtvaardig verklaard in Zijn Zoon. Hij staat voor Gods aangezicht bekleed met Zijn gerechtigheid en niet in het kleed van zijn eigen gerechtigheid. Elke eigen roem is afwezig. Wie voor God staat, getuigt ervan voor de mensen dat alles alleen aan Gods genade te danken is *(vers 27)*.

Iemand die verlost is, zal in een openlijke schuldbelijdenis zijn zonde bekennen. Het is niet een belijdenis die in algemeenheden wordt uitgesproken, maar een belijdenis waarbij de zonde bij de naam wordt genoemd. Zijn zonde bestond eruit dat hij krom maakte wat recht is, met andere woorden het verdraaien van het recht. De zonde ontwricht alles, maakt alles scheef en verwrongen. Dat is het verwoestende werk van de mens zonder God. Door het werk van Christus aan het kruis wordt weer recht wat krom is *(Js 40:4; 42:16; Lk 3:5)*. Dat zal ook in het vrederijk worden gezien, als de Heer Jezus alle dingen herstelt naar de oorspronkelijke bedoeling van God *(Hd 3:21)*.

Wie zich de genade van God bewust is, zal Hem er ook voor prijzen dat Hij hem niet heeft vergolden naar zijn zonden *(Ps 103:10)*. God heeft zijn ziel verlost, zijn leven gered *(vers 28)*. Dat heeft Hij kunnen doen omdat de prijs van de verzoening is betaald, waarvoor Hij Zelf heeft gezorgd door Zijn Zoon daarvoor in de dood te geven. Daardoor is de zondaar niet in het graf gekomen, in de duisternis van de dood, maar ziet zijn leven het licht. Met deze woorden laat Elihu Job hier over de dood en het graf heen kijken – wat Job voor zichzelf als enige vooruitzicht had –, naar het leven in het licht. Jobs tegenwoordige duisternis is niet het einde. Job eindigt niet in de duisternis, maar in het licht.

Hij doet ons niet naar onze zonden
en vergeldt ons niet naar onze ongerechtigheden.
(Ps 103:10)

Elihu wijst Job erop dat God geduldig is in Zijn werk met een man *(vers 29)*. Hij doet *"dit alles"*, Hij laat allerlei dingen in het leven gebeuren, om een man als Job het ware zicht op het leven te geven. Zo is God *"twee [of] drie keer met een man"* bezig. Dat wil zeggen dat Hij keer op keer Zijn bemoeienis met iemand laat blijken. Daarbij bedient Hij Zich van verschillende methoden, zoals Elihu die hiervoor heeft genoemd.

Hij doet dat, opdat een man niet in de duisternis van het graf terechtkomt, maar *"wordt verlicht met het licht van het leven" (vers 30)*. Dit herinnert sterk aan de Heer Jezus, Die heeft gezegd: *"Ik ben het licht van het leven" (Jh 8:12)*. Het gaat dan ook ten diepste over Hem. De God over Wie Elihu spreekt, is geen andere God dan Jezus Christus, de in het vlees gekomen Zoon van God. In Hem woonde de volheid van de Godheid lichamelijk op aarde *(Ko 1:19)*.

Die volheid woont nog steeds in Hem nu Hij in de hemel is *(Ko 2:9)*. Bij Hem is de bron van het leven en in Zijn licht zien wij het licht *(Ps 36:10)*. In Zijn licht wordt het leven in vreugde geleefd.

Elihu wil Job wijsheid leren | *verzen 31-33*

> 31 *Sla er acht op, Job! Luister naar mij;*
> *zwijg, dan zal ík spreken.*
> 32 *Als er tegenwerpingen zijn, antwoord mij [dan];*
> *spreek, want ik verlang ernaar jou te rechtvaardigen.*
> 33 *Zo niet, luister jij [dan] naar mij;*
> *zwijg, en ik zal je wijsheid leren.*

Opnieuw roept Elihu Job op om acht op te slaan op wat hij zojuist heeft gezegd en ook op wat hij nog meer te zeggen heeft *(vers 31)*. Dan zal hij niet in zijn vertwijfeling blijven steken en God niet langer ongerijmde dingen toeschrijven. Elihu vraagt aan Job wat hij hierop heeft te zeggen *(vers 32)*. Job mag zijn tegenwerpingen laten horen. Het is Elihu er niet om te doen een debat te winnen, maar om de werkelijkheid te laten zien.

Hij wenst alleen maar Job te helpen om hem *"te rechtvaardigen"*. Hij bedoelt daarmee dat hij Job in de juiste verhouding tot God wil brengen, dat hij Job ertoe wil brengen God te vertrouwen en Hem niet aan te klagen. Hij zegt als het ware tegen Job: 'De vrienden staan fout Job, maar jij ook. God is rechtvaardiger dan jij.' Hier zien we in Elihu een beeld van Christus Die ernaar verlangt een mens te rechtvaardigen tegenover God.

Job antwoordt niet *(vers 33)*. Hij heeft geen tegenwerpingen. Zijn stilzwijgen mag worden gezien als instemming met wat is gezegd. Dan gaat Elihu verder. Hij zal Job wijsheid leren die van God komt, dat is inzicht geven in wat God heeft gedaan en wat zoveel discussie heeft veroorzaakt. Job is een wijs man, maar hij kan nog toenemen in wijsheid als hij verder luistert naar wat Elihu te zeggen heeft *(Sp 9:9)*.

> *Geef [onderricht] aan een wijze, en hij zal nog wijzer worden,*
> *onderwijs een rechtvaardige, en hij zal inzicht vermeerderen.*
> *(Sp 9:9)*

Elihu spreekt met groot vertrouwen in de waarheid van wat hij gaat zeggen, zonder dat er van arrogantie sprake is. Hij behandelt Job met het grootste respect en zorgt ervoor dat hij diens gevoelens niet verwondt of hem ongerechtigheid toeschrijft.

Job 34

Tweede deel van de toespraak van Elihu

De woorden van Elihu zijn *"in genade"*, maar wel *"met zout besprengd" (Ko 4:6)*. Hij spreekt Job niet als een onrechtvaardige aan, maar wijst hem wel op zijn verkeerde uitspraken die hij ondoordacht heeft gedaan. Daarnaast spreekt hij nu ook de drie vrienden aan.

Het beroep op wijze mensen | *verzen 1-4*

> *1 Verder antwoordde Elihu en zei:*
>
> *2 Luister, wijzen, naar mijn woorden,*
> *en verstandigen, hoor mij aan.*
> *3 Want het oor beproeft woorden,*
> *zoals het gehemelte voedsel proeft.*
> *4 Laten wij voor onszelf kiezen wat recht is;*
> *laten wij onder elkaar erkennen wat goed is.*

Elihu heeft Job de gelegenheid gegeven om op zijn woorden te reageren, maar Job zwijgt. Daarom gaat Elihu verder met zijn antwoord *(vers 1)*. Hij richt zich tot de *"wijzen"* en *"verstandigen" (vers 2)*. Hiermee bedoelt Elihu de vrienden van Job. Door hen zo aan te spreken zegt hij als het ware dat zij hun plaats als wijzen en verstandigen weer moeten innemen en moeten ophouden onwijze en onverstandige dingen tegen Job te zeggen.

De woorden van Elihu gelden voor alle wijzen in elke tijd. Elihu heeft het over principes die altijd geldig en overal toepasbaar zijn. Hij legt zijn woorden ter beoordeling aan hen voor. Dat is een aanwijzing voor ons dat we moeten beoordelen wat wordt gezegd. De Heer Jezus wijst erop dat de mens die capaciteit heeft en op grond daarvan verantwoordelijk is die te gebruiken als Hij zegt: *"Waarom oordeelt u ook uit uzelf niet wat recht is?" (Lk 12:57)*. Ook Paulus spoort aan tot beoordeling van wat hij zegt: *"Beoordeelt u wat ik zeg" (1Ko 10:15)*.

Elihu betrekt de wijze en verstandige mannen in zijn beoordeling van wat Job heeft gezegd. Hij roept hen op naar zijn woorden te luisteren en hem

aan te horen en dat zorgvuldig te doen. Ze moeten met hun oor zijn woorden beproeven *"zoals het gehemelte voedsel proeft" (vers 3)*. In die zin heeft Job geklaagd dat de vrienden onder het mom van wijze woorden van grijsaards, hem woorden hebben doorgegeven die niet te eten zijn *(Jb 12:11-12)*. Woorden en onderwijzingen zijn voedsel voor de geest. Goede woorden zijn goed voedsel en slechte woorden zijn slecht voedsel. Elihu vraagt Job en de toehoorders zijn woorden te proeven.

Om te weten hoe iets smaakt, moeten we het eerst proeven. Van iets proeven is niet hetzelfde als eten en doorslikken, maar gaat daaraan vooraf. Zo moeten de toehoorders de woorden van Elihu proeven. Ze moeten naar zijn woorden over en tot Job luisteren, ze aanhoren en overwegen of ze recht zijn, of ze recht doen aan Job en aan God, hoe ze Gods handelingen met Job moeten zien.

Als ze zijn woorden hebben getoetst, kunnen ze hun keus maken *(vers 4)*. Het gaat om een keus voor *"wat recht is"*. Daartoe roept Elihu op, zowel voor zichzelf als voor de wijzen. Hij wil samen met hen *"onder elkaar erkennen wat goed is"*. Ook voor ons is het belangrijk eerst met het oor te proeven wat wordt gezegd en pas daarna onze beoordeling daarvan te geven.

Job heeft God beschuldigd | *verzen 5-9*

> 5 *Want Job heeft gezegd: Ik ben rechtvaardig,*
> *maar God heeft mijn recht weggenomen.*
> 6 *Ondanks mijn recht ga ik voor leugenaar door;*
> *mijn pijl[wond] is ongeneeslijk, zonder dat er een overtreding is.*
> 7 *Wie is een man zoals Job?*
> *Hij drinkt de spot in als water.*
> 8 *Hij loopt rond in gezelschap van hen die onrecht bedrijven,*
> *en gaat om met goddeloze mensen.*
> 9 *Want hij heeft gezegd: Het baat een man niet*
> *als hij behagen schept in God.*

Elihu uit geen vermoedens, maar verwijst naar wat Job heeft gezegd *(vers 5)*. Job heeft gezegd dat God hem, die van zichzelf weet dat hij niets kwaads heeft gedaan, onrecht heeft aangedaan door zijn recht weg te nemen. Job heeft dit letterlijk gezegd *(Jb 12:4; 13:18; 27:2,6)*, maar het is ook de hele teneur van zijn verdediging.

Hierbij kan de vraag opkomen, wat voor recht Job dan wel had? Kan hij, en kunnen wij, voor God ergens recht op laten gelden, iets waarvan we tegen God kunnen zeggen dat Hij daarvan moet afblijven? We hebben immers tegenover God geen ander recht dan het oordeel van de hel? We hebben als schepsel geen recht tegenover de Schepper *(Rm 9:20)* en als zondaar dienen we helemaal te zwijgen *(Rm 3:19)*.

Job vindt dat hij volledig in zijn recht staat, maar dat hij door wat hem is overkomen, voor leugenaar doorgaat *(vers 6)*. Dat hebben zijn vrienden ook steeds in bedekte termen tegen hem gezegd. Zij hebben steeds gezegd dat Job, omdat hij zo zwaar lijdt, wel zwaar gezondigd moet hebben. Job ontkent dat hij heeft gezondigd, maar zijn vrienden geloven hem niet en daarom is hij voor hen een leugenaar.

In die positie is hij terechtgekomen door wat God over hem heeft gebracht. De pijlwond is hem bezorgd door de Almachtige, heeft Job gezegd *(Jb 6:4; 16:13)*. Daarmee bedoelt hij de rampen die door God over hem zijn gebracht. Het zijn rampen die hem een ongeneeslijke wond hebben bezorgd. En dat heeft God gedaan, zo oordeelt Job, *"zonder dat er een overtreding is"*. Job spreekt hiermee uit dat God hem onrecht doet. Het gaat Elihu erom Job duidelijk te maken dat hij hier te ver is gegaan.

In *vers 7* roept Elihu in verbazing over Job uit dat er niemand is zoals hij, een man die de spot drijft met Gods handelen met hem en dat doet met het gemak waarmee iemand water drinkt. In *vers 8* zegt Elihu dat Job in zijn uitingen over God te ver is gegaan. Hij zegt van Job dat die rondloopt *"in gezelschap van hen die onrecht bedrijven"* en dat hij omgaat *"met goddeloze mensen"*. Hij zegt niet dat Job onrecht bedrijft of een goddeloze is, maar dat hij zich in hun gezelschap bevindt.

Het betekent niet dat hij zelf goddeloos is. Elihu zegt dat zo, omdat Job zich heeft uitgelaten over God zoals ook bedrijvers van onrecht en goddeloze mensen dat doen *(Jb 21:14-15)*. Daardoor verenigt hij zich in de geest met hen. Job heeft namelijk gezegd dat het helemaal niets oplevert als je *"behagen schept in God" (vers 9)*.

Dit zijn woorden die Job niet letterlijk zo heeft gezegd, maar die doorklinken in wat hij over God heeft gezegd *(Jb 9:22)*. Hij heeft altijd in zijn leven laten zien dat hij God vreesde. En kijk nu eens wat Gods antwoord daarop

is? Hij heeft alles van hem afgenomen en daarvoor in de plaats diepgaande, uitzichtloze ellende gegeven. Nee, volgens de uitspraken van Job hebben vroomheid en Godvrezendheid geen voordeel *(vgl. Ml 3:14)*. Het maakt niet uit of je God dient, Hem aanbidt en met Hem wandelt, want God houdt daar toch geen rekening mee. Kijk maar naar zijn ellende.

God verdraait het recht niet | *verzen 10-15*

> 10 *Daarom, verstandige mensen, luister naar mij:*
> *Er is bij God geen sprake van goddeloosheid,*
> *of [bij] de Almachtige van onrecht!*
> 11 *Want het werk van een mens vergeldt Hij hem,*
> *en overeenkomstig iemands weg doet Hij hem ondervinden.*
> 12 *Ja, het is waar, God handelt niet goddeloos,*
> *en de Almachtige verdraait het recht niet.*
> 13 *Wie heeft Hem over de aarde aangesteld,*
> *en wie heeft de hele wereld neergezet?*
> 14 *Als Hij Zijn hart tegen [de mens] zou richten,*
> *diens geest en diens adem tot Zich zou verzamelen,*
> 15 *dan zou alle vlees tegelijk de geest geven,*
> *en de mens zou tot stof terugkeren.*

Elihu gaat voor het oor van de *"verstandige mensen" (vers 10; vgl. vers 2)* de visie van Job op God weerleggen. Met een *"daarom"* – dat is omdat Job een verkeerde kijk op God heeft – roept Elihu hen op om naar hem te luisteren, want hij zal hun de waarheid over God vertellen. Het is ondenkbaar dat er bij God sprake zou zijn *"van goddeloosheid"*. Dat is eenvoudig uitgesloten.

Ook is er bij *"de Almachtige"* geen sprake *"van onrecht"*. Bij machtige mensen is dat vaak wel het geval. Macht is recht, wordt er wel gezegd. Dan zet de machtige het recht naar zijn hand, waardoor het vaak tot onrecht wordt. Het is onmogelijk dat God, de Almachtige, zo handelt. *"God is waarheid en geen onrecht" (Dt 32:4; 2Kr 19:7; Ps 92:16; Zf 3:5)*. Als de Almachtige kan Hij alles, maar niet iets wat in strijd is met Zijn Wezen. Dat is geen beperking van Zijn almacht, maar een volmaaktheid die Hem eigen is. Hij kan niet liegen *(Tt 1:2; Nm 23:19)* en ook geen onrecht doen *(vgl. Rm 9:14)*.

... God, Die niet kan liegen, ... (Tt 1:2)

Wat zullen wij dan zeggen? Is er onrechtvaardigheid bij God? Volstrekt niet! (Rm 9:14)

Hij is volmaakt rechtvaardig in Zijn wegen met de mens *(vers 11)*. Alles wat een mens doet en de weg die hij gaat, wordt door Hem gewogen en rechtvaardig vergolden *(Sp 5:21)*. Dat lijkt op wat de vrienden ook hebben gezegd. Toch is dit totaal anders. Elihu wijst op een eigenschap van God als antwoord op *uitspraken* van Job vanwege zijn lijden en niet als antwoord op de *oorzaak* van het lijden van Job. Dit laatste deden de vrienden.

Want de wegen van een man zijn vóór de ogen van de HEERE,
Hij weegt al zijn sporen. (Sp 5:21)

In *vers 12* zegt Elihu nog een keer wat hij ook in *vers 10* heeft gezegd. Deze herhaling is al een onderstreping, maar hij zet er een extra streep onder door de herhaling te beginnen met *"ja, het is waar"*. Zo benadrukt hij dat het volkomen tegen de natuur van God is om goddeloos te handelen en dat het daarom ook volkomen tegen het gebruik van Zijn almacht ingaat om het recht te verdraaien. Daarmee toont Elihu de ernst aan van Jobs woorden om God aan te klagen.

Dan wijst Elihu op de soevereiniteit van God *(vers 13)*. God is zo totaal anders dan en zo ver verheven boven de mens. Is er iemand die God over de aarde heeft aangesteld om die te besturen? Natuurlijk niet. Er is immers geen hoger gezag dat aan God gezag over de aarde zou hebben verleend. Hij heeft die positie Zelf op Zich genomen. Hij bestuurt alle dingen op aarde, inclusief het leven van ieder mens, ook dat van Job. Het is de aanmatiging van de mens dat hij zich boven God plaatst en tegen Hem zegt hoe Hij moet besturen.

Is er iemand anders dan God die *"de hele wereld neergezet"* heeft? Anders gezegd: Is er iemand anders dan God die de hele wereld met alles erop en eraan en de hele rangschikking en orde erin zou hebben geschapen? Ook hier is het antwoord: Natuurlijk niet. Hij is werkelijk absoluut soeverein. God de Zoon is de Schepper en Onderhouder van alle dingen *(Ko 1:15-17; Hb 1:1-3)*.

Als die almachtige Schepper en Bestuurder Zijn hart tegen de mens zou richten, is dat het einde van alles wat geest en adem heeft *(verzen 14-15)*. Daar heeft Hij de macht en het recht toe. *"Alle vlees zou tegelijk de geest geven"*, betekent dat er geen levend mens meer op aarde aanwezig zou zijn.

Hoe kan een mens dan klagen over verlies aan gezondheid, bezittingen, vrienden, en tegen God zeggen dat Hij onrecht begaat?

Elihu heeft niet alleen Job op het oog, alsof God Zijn hart alleen tegen hem zou richten, maar alle mensen. Het gaat om Gods almacht tegenover de nietigheid en ook zondigheid van de mens als zodanig. De mens heeft geen recht op het leven, maar op de dood. Door zijn zonde is de dood in de wereld gekomen. De mens die sterft, krijgt daarmee zijn loon, *"want het loon van de zonde is [de] dood" (Rm 6:23a)*. Als hij sterft, keert hij terug tot het stof waaruit hij is genomen *(Gn 3:19)*.

God is groot, onpartijdig en alwetend | *verzen 16-22*

> 16 *Als er inzicht [bij jou] is, luister hier [dan] naar,*
> *neem de stem van mijn woorden ter ore:*
> 17 *Kan ook iemand die het recht haat, regeren,*
> *en wil je Hem Die zeer rechtvaardig is, schuldig verklaren?*
> 18 *Zou men tegen een koning [durven] zeggen: Verderfelijk mens!*
> *[of] tegen edelen: Goddelozen!*
> 19 *Hij trekt geen partij voor de vorsten,*
> *en trekt de rijke niet voor boven de arme,*
> *want zij zijn allemaal het werk van Zijn handen.*
> 20 *In een ogenblik sterven zij, zelfs midden in de nacht;*
> *een volk wordt heen en weer geschud en komt om;*
> *de machtige wordt weggenomen, [maar] niet door een [mensen]hand.*
> 21 *Want Zijn ogen zijn op ieders wegen,*
> *en Hij ziet al hun voetstappen.*
> 22 *Er is geen duisternis en er is geen schaduw van de dood*
> *waar degenen die onrecht bedrijven zich kunnen verbergen.*

In de *verzen 16-30* stelt Elihu op grootse wijze Gods gerechtigheid voor en verklaart van Hem dat Hij

1. groot, onpartijdig en alwetend is *(verzen 16-22)* en
2. oordeelt *(verzen 23-30)*.

Vanaf *vers 16* richt Elihu zich weer tot Job met een nieuwe aansporing om te luisteren. Hij doet daarbij een beroep op het inzicht dat hij bij Job aanwezig veronderstelt. Job kan dat tonen door de woorden die Elihu spreekt

ter ore te nemen en in zich op te nemen. Elihu vraagt Job of iemand die het recht haat, kan regeren *(vers 17)*. Het is duidelijk dat wie afkerig is van het recht, niet goed kan regeren. Hoewel dat vaak bij menselijke regeerders het geval is, is daarvan bij God geen sprake. Goed regeren kan alleen iemand die het recht liefheeft. God is *"zeer rechtvaardig"*. Welnu, als er inzicht is bij Job, zal hij moeten toegeven dat hij God niet schuldig kan verklaren aan het begaan van onrecht.

God regeert. Dat doet Hij door Zijn Zoon. Hij heeft Hem nu al *"alle macht in hemel en op <de> aarde"* gegeven *(Mt 28:18)*. David heeft over Christus, de Zoon van God, gesproken als de Heerser in de toekomst, in het vrederijk, toen hij sprak over *"een Heerser over de mensen, een Rechtvaardige, een Heerser [in] de vreze Gods" (2Sm 23:3)*. Hetzelfde horen we van de schrijver van de *brief aan de Hebreeën* die over het koningschap van Christus zegt dat *"de scepter van de rechtmatigheid ... de scepter van Uw koningschap"* is en dat Hij *"gerechtigheid liefgehad en wetteloosheid gehaat"* heeft *(Hb 1:8-9)*. Alles bij God en Christus is volmaakt rechtvaardig. Elk onrecht ontbreekt.

Mensen mogen tegen een koning geen scheldwoorden gebruiken *(vers 18)*. Vandaag de dag durven mensen dat wel, maar dat verandert niets aan wat ons past. Wij worden opgeroepen de koning en andere hoogwaardigheidsbekleders te eren *(1Pt 2:17; Hd 23:5)*. Tegenover hen past ons een houding van respect vanwege hun positie, ook als zij op een duidelijke wijze moeten worden geconfronteerd met hun zonden. We zien dat bij Daniël tegenover Nebukadnezar en bij Johannes de doper tegenover Herodes.

Wat voor de mens verboden is, doet God wel. Hij zegt tegen een koning dat hij een *"verderfelijk mens"* is en Hij zegt wél tegen edelen dat ze *"goddelozen"* zijn. Hij heeft daar het recht toe omdat Hij hun Schepper is en hen doorziet. In Zijn beoordeling en oordeel is Hij niet partijdig *(vers 19; Rm 2:11; Dt 10:17; 2Kr 19:7; Hd 10:34; Ef 6:9; Ko 3:25; 1Pt 1:17)*. Het maakt voor Hem niet uit of Hij met een vorst, of een rijke, of een arme te doen heeft. Hij hoeft niemand te ontzien, *"want zij zijn allemaal het werk van Zijn handen"*, Hij heeft hen allemaal gemaakt *(vgl. 1Sm 2:7)*. En Hij heeft hen gemaakt met het doel dat ze Hem zouden dienen.

...; want er is geen aanzien des persoons bij God. (Rm 2:11)

Als ze niet aan dat doel beantwoorden, neemt Hij hun leven weg *(vers 20)*. Dat is voor Hem slechts een kwestie van *"een ogenblik"*. De duisternis van de nacht plaatst Hem niet voor een probleem, want *"midden in de nacht"* is het voor Hem net zo licht als midden op de dag.

Het is evenmin van belang of het een machtig volk of een machtige enkeling betreft. Een volk heeft macht door de veelheid aan mensen; een enkeling heeft soms macht door zijn positie. Voor God maakt het geen verschil. Hij schudt een volk heen en weer alsof het een enkeling is en het volk komt om. Even een aanraking met Zijn almachtige, onzichtbare hand, niet de zwakke hand van een sterfelijk mens, en ze zijn er geweest.

God is behalve almachtig ook alwetend. Hij ziet en doorziet ieder mens in de weg die hij gaat *(vers 21)*. Hij ziet alle voetstappen die een mens op zijn weg zet, dat wil zeggen dat Hij zijn hele gedrag in al zijn handelingen en al zijn woorden opmerkt. Er is niemand nodig om Hem op iets te wijzen wat Hij over het hoofd zou hebben gezien. Voor Hem bestaan geen geheimen. Hij hoeft ook geen grondig onderzoek te doen om achter de waarheid te komen. Er zijn geen maandenlange processen nodig met meerdere rechtszittingen. Hij doorziet alles ogenblikkelijk *(Hb 4:13)*.

En geen schepsel is voor Hem onzichtbaar, maar alle dingen zijn naakt en geopend voor de ogen van Hem met Wie wij te doen hebben. (Hb 4:13)

Hij ziet iedere bedrijver van onrecht, ook op de meest duistere en verborgen plaatsen, al is het in de schaduw van de dood *(vers 22)*. Alle zondaars die in het graf zijn, waar dat graf zich ook maar mag bevinden, zullen hun oordeel niet ontlopen. Mensen kunnen menen door zelf een einde aan hun leven te maken aan een bepaalde straf te ontkomen. Dat is een schromelijke vergissing. God zal hen doen opstaan en oordelen *(Op 20:11-15)*. Dat Hij oordeelt, toont Elihu in de volgende verzen aan.

God oordeelt | *verzen 23-30*

> 23 *Zeker, Hij legt de mens niet teveel op,*
> *zodat hij tegen God in het gericht zou kunnen komen.*
> 24 *Hij verplettert de machtigen, zonder dat men het doorgronden kan,*
> *en stelt anderen in hun plaats.*
> 25 *Omdat Hij hun werken kent,*
> *keert Hij [hen] 's nachts om, en zij worden verbrijzeld.*

26 Hij slaat hen als goddelozen neer,
in een plaats [waar mensen] het zien,
27 omdat zij van achter Hem zijn afgeweken,
en geen van Zijn wegen opgemerkt hebben.
28 Hij brengt straf over hem [vanwege] het hulpgeroep van de arme,
en Hij hoort het hulpgeroep van de ellendigen.
29 Als Hij stil blijft, wie kan dan schuldig verklaren?
Als Hij [Zijn] aangezicht verbergt, wie kan Hem dan waarnemen?
[Hij regeert] zowel over een volk als over een mens alleen,
30 opdat er geen huichelaar regeert,
[en] er geen valstrikken voor het volk zijn.

God vraagt niets onredelijks van de mens *(vers 23)*. Hij heeft hem gemaakt en hem tevens de capaciteiten gegeven Hem te dienen. Hij legt de mens ook niet teveel moeiten op. Voor de gelovige geldt dat Hij hem niet boven vermogen verzoekt *(1Ko 10:13)*. Job heeft daar wel moeite mee, wat we goed kunnen begrijpen. Alleen wil hij daarover tegen God in het gericht komen en daarin gaat hij te ver. Niemand kan God ter verantwoording roepen over wat Hij in Zijn wijsheid een mens oplegt.

Weer wijst Elihu op de verhevenheid en soevereiniteit van God *(vers 24)*. Hoe zou een mens (als Job) het met die machtige, oordelende God oneens kunnen zijn over wat Hij met hem doet? God heeft het recht en de macht om machtigen te verpletteren en anderen voor hen in de plaats stellen *(vgl. Dn 2:21; Sp 8:15-16)*. Hij doet dat niet willekeurig, zonder reden. Dat de mens die reden niet kan doorgronden, geeft hem niet het recht van Hem te eisen dat Hij vertelt waarom Hij dat doet.

Hij zet koningen af en stelt koningen aan, ... (Dn 2:21)

Toch geeft Elihu een verklaring, wat we zien aan het woord *"omdat" (vers 25)*. God doet zo, omdat Hij de werken van deze machtigen kent. Hoe Hij met de farao en diens volk, de Egyptenaren, heeft gehandeld, is daarvan een voorbeeld. God heeft de farao verbrijzeld toen Hij 's nachts alle eerstgeborenen in het land Egypte doodde en daarmee zijn kracht verbrijzelde *(Ex 12:29-30; Ps 105:36)*. Andere voorbeelden zijn de Assyrische soldaten die in de nacht werden gedood, en Belsazar, die ook in de nacht werd gedood *(2Kn 19:35; Dn 5:30)*.

God is volmaakt rechtvaardig als Hij goddelozen neerslaat omdat ze goddeloos zijn *(vers 26)*. Hij heeft dat onder andere gedaan met de goddeloze inwoners van Kanaän. Dat doet Hij op een plaats waar andere mensen het zien. Zijn oordeelshandelingen verricht Hij voor iedereen zichtbaar. Hij verbergt Zijn macht en gerechtigheid niet. Voor de rechtvaardigen is dat een bemoediging en vreugde, terwijl de goddelozen erdoor gewaarschuwd worden om niet door te gaan met goddeloos te leven, maar zich te bekeren.

Gods oordeel treft vooral de afvalligen, zij die Hem eerst volgden, maar *"van achter Hem zijn afgeweken" (vers 27)*. Het gaat hier om machthebbers die goddeloos leven *(vers 26)* door de armen te onderdrukken *(vers 28a)* van wie het hulpgeroep door de Heer wordt gehoord *(vers 28b)*. De daad van deze goddelozen wordt gezien als een verbluffende verlating van Gods geboden en van achter Hem afwijken. Ze hebben Zijn wegen die Hij in Zijn regering met mensen en volken gaat, niet opgemerkt. Ze willen niet zien dat Hij ingrijpt in levens van mensen en van volken, maar schrijven alles toe aan natuurlijke oorzaken of pech. Dat een hogere hand alles bestuurt, willen ze niet inzien.

De goddeloze wordt door God gestraft omdat hij de arme onderdrukt. God reageert daarmee op het hulpgeroep van de ellendige. Hij hoort het als er tot Hem in de nood wordt geroepen. God reageert niet altijd direct met oordeel over onrecht of met hulp in geval van nood. Hij kan ook stil blijven *(vers 29)*. Job heeft God verweten dat Hij Zich stilhield en alles maar liet begaan. Maar als Hij niet oordeelt of helpt, wie zal Hem daarvoor *"schuldig verklaren"*? Dat deed Job.

Het was voor Job alsof God Zijn aangezicht verborg. Ook wij kunnen wel eens het gevoel hebben dat God Zich voor ons verbergt, dat we Hem niet kunnen waarnemen omdat we alleen ellende zien, zoals Job. God kan Zich verborgen houden zowel voor een volk als voor een mens alleen. Hij beschouwt volken *"als een druppel aan een emmer, als een stofje op de weegschaal" (Js 40:15)*.

Als God Zijn aangezicht verbergt, heeft dat een doel, wat wordt aangegeven door het woord *"opdat" (vers 30)*. Hij wil daarmee bewerken dat mensen het gemis aan Hem gaan voelen en naar Hem gaan vragen. Als ze dat

doen, zorgt Hij ervoor dat er geen huichelaar aan de macht komt of blijft. Een huichelaar is iemand die wel mooie praatjes voor het volk heeft, maar die alleen gebruikt om het te manipuleren en uit te buiten *(2Sm 15:2-6)*. Hij legt valstrikken voor het volk en veroorzaakt de ondergang ervan. Die valstrikken zijn de goddeloze wetten die hij uitvaardigt en het zedeloze leven dat hij leidt.

Job heeft niet met kennis gesproken | *verzen 31-37*

> 31 *Zeker, [Job] heeft tegen God gezegd:*
> *Ik heb [Uw straf] gedragen, ik zal niet [meer] verderfelijk handelen.*
> 32 *Leert U mij wat ik niet zie;*
> *als ik onrecht begaan heb, zal ik het niet meer doen.*
> 33 *Moet het van jou komen hoe Hij iets vergelden zal, terwijl je [Hem] veracht?*
> *Zul jíj dan kiezen, en niet ik?*
> *Wat weet je? Spreek.*
> 34 *Verstandige mensen zullen tegen mij zeggen,*
> *en een wijs man zal naar mij luisteren:*
> 35 *Job heeft niet met kennis gesproken,*
> *en zijn woorden waren niet met verstand.*
> 36 *Ach, laat Job tot het einde toe beproefd worden,*
> *om [zijn] antwoorden onder mensen van onrecht.*
> 37 *Want hij voegt aan zijn zonde nog overtreding toe;*
> *hij klapt onder ons in de handen,*
> *en hij maakt zijn woorden tegen God talrijk.*

In dit gedeelte blijken enkele verzen niet eenvoudig te vertalen te zijn, waaronder de *verzen 31-32*. De vertaling die ons het meest voldoet, is om deze verzen op te vatten als een advies van Elihu aan Job. Elihu zegt: 'Zeker, zeg maar tegen God ...' Het gaat in dit geval niet om iets wat Job gezegd heeft, maar om wat Elihu zegt. Elihu vertelt Job hoe hij zich onder zijn beproeving tegenover God zou moeten opstellen. Daarvoor geeft hij hem de woorden van de *verzen 31-32* in de mond. Hij gebiedt Job niet om die uit te spreken, maar stelt het voor. Het past Job om tegen God te zeggen dat hij zich buigt onder Zijn kastijding en dat hij Hem niet meer zal beschuldigen.

Zulke woorden zijn nog niet uit zijn mond gekomen, want hij volhardt nog steeds in zijn onschuld en geeft God de schuld van zijn lijden. Het zijn de woorden van iemand die de dingen wil leren die hij niet begrijpt. Job had geen zondige daden gedaan waarvoor God hem door de rampen die Hij over Job heeft gebracht tot een belijdenis wil dwingen. Zo hebben de vrienden het lijden van Job steeds verklaard. God heeft echter gezegd dat Job niet gezondigd heeft *(Jb 1:22; 2:10)*. Dat betekent niet dat hij geen zondaar is. Hij is geen huichelaar, maar doordat hij God beschuldigt, zondigt hij. Dat hij een zondaar is, blijkt uit zijn woorden als reactie op het lijden.

Ook al weet hij niet van een concrete zonde in zijn leven, toch moet hij er oog voor krijgen dat hij niet volmaakt is in kennis over zichzelf. Hij kan iets gedaan hebben wat zonde is in Gods oog, zonder dat hij zich daarvan bewust is geweest, want *"alles wat niet op grond van geloof is, is zonde" (Rm 14:23b)*.

Dat hij zich zijn gebrek aan zelfkennis bewust is, kan hij laten zien door aan God te vragen: *"Leert U mij wat ik niet zie."* Als hij dat oprecht tegen God zegt, maakt hij daarmee duidelijk dat hij niet aan God, maar aan zichzelf twijfelt. Het zal hem brengen tot het gebed dat ook David bad: *"Doorgrond mij, o God, en ken mijn hart, beproef mij en ken mijn gedachten. Zie of er bij mij een schadelijke weg is en leid mij op de eeuwige weg" (Ps 139:23-24)*.

Dit is de houding die ook ons past. Misschien zijn we ons niet van iets kwaads bewust, maar dat mag ons niet tot de gedachte voeren dat het met ons 'dus wel goed zit'. God is zoveel groter dan wij zijn. Paulus was zich dat goed bewust. Dat horen we als hij zegt: *"Want ik ben van mij niets bewust, maar daardoor ben ik niet gerechtvaardigd; maar Hij Die mij beoordeelt, is [de] Heer" (1Ko 4:4)*. Dit moeten wij ons ook bewust blijven. Als we blijven beseffen dat wij onvolmaakte mensen zijn en dat alleen de Heer uiteindelijk het juiste oordeel over al onze daden en woorden zal vellen, zal ons dat bewaren voor het gevoel van eigengerechtigheid.

Dan gaat Elihu verder met Job voor te houden hoe zijn houding tot nu toe nog is *(vers 33)*. Hij is nog steeds iemand die God wil vertellen hoe Hij iemand iets moet vergelden. In feite zegt Job tegen God hoe hij vindt dat God moet regeren. Job heeft Gods regering veracht door Zijn handelswijze af te wijzen. Wat moet God nu doen met de schuld van Job? Moet God nu

maar handelen naar Jobs maatstaven en hem zijn schuld kwijtschelden? Het komt hem niet toe God te beoordelen, want hij weigert Gods regering over zijn eigen leven te aanvaarden. God vraagt niemand om raad of toestemming voor Zijn handelen, maar doet wat Hij voor goed acht.

Job, en niet Elihu, moet maar kiezen wat hij ervan vindt. Laat hij maar zeggen wat hij weet van Gods handelen, of hij zich eraan onderwerpt of niet. God handelt met Job, niet met Elihu.

Elihu wijst Job op wat verstandige mensen tegen hem zullen zeggen over Job *(vers 34)*. Hij wijst ook op de wijze man die naar hem zal luisteren. Elihu staat niet alleen in zijn beoordeling van Job. Hij weet dat verstandige en wijze mensen het met hem eens zijn. Allemaal geven ze hem gelijk als hij zegt dat Job niet met kennis heeft gesproken en dat zijn woorden niet met verstand waren *(vers 35)*.

Job heeft over God gesproken op een manier die duidelijk maakt dat hij geen kennis van God heeft met betrekking tot Zijn kastijding. Hij heeft woorden geuit over de situatie waarin hij is terechtgekomen die uit zijn gevoel en niet uit zijn verstand zijn gekomen. Ze verraden zijn gebrek aan kennis van God en zijn gebrek aan verstand om zijn huidige situatie te begrijpen.

Het ontlokt aan Elihu de verzuchting dat het werk van de beproeving toch eindelijk een keer tot het door God beoogde doel zal voeren, zodat het kan eindigen *(vers 36)*. Dat doel is dat Job God vertrouwt dat Hij zijn omstandigheden in de hand heeft en daarmee uiteindelijk zegen voor hem op het oog heeft. Nu is het nog zo, dat hij met zijn antwoorden God aanklaagt en Hem ongerijmde dingen toeschrijft, met als gevolg dat hij een verkeerd beeld van God geeft *"onder de mensen van onrecht"*. Daardoor sluit hij zich ook aan bij deze mensen.

Als Job in het toeschrijven van onrecht aan God blijft hangen, zal hij aan zijn zondige woorden *"overtreding"* toevoegen *(vers 37)*. Een overtreding is hier het handelen tegen een gebod of een regel. Het klappen in de handen wil zeggen dat deze handeling voortkomt uit een opstandig hart. Job is nog geen overtreder. In zijn talrijke woorden die hij in zijn grote nood tegen God heeft gezegd, heeft hij verkeerde dingen gezegd. Daarbij heeft hij als uiting van zijn woede over het onbegrip van Gods kant in de handen

geklapt *(vgl. Nm 24:10)*. Nu is hij door Elihu gewezen op het verkeerde in zijn woorden over God. Als hij ondanks dat toch doorgaat, voegt hij overtreding aan zijn zonde toe.

Job 35

Derde deel van de toespraak van Elihu

God heeft van niemand iets nodig | *verzen 1-8*

> *1 Verder antwoordde Elihu en zei:*
>
> *2 Beschouw je dat als recht, [dat] je gezegd hebt:*
> *Mijn gerechtigheid is meer dan die van God?*
> *3 Want je zegt: Wat baat het je?*
> *In welk opzicht geeft [dit] mij meer voordeel dan wanneer ik zondig?*
> *4 Ík zal [met] woorden antwoord geven,*
> *en je vrienden met je.*
> *5 Kijk naar de hemel en zie,*
> *en aanschouw de wolken, die hoger zijn dan jij.*
> *6 Als je zondigt, wat doe je [dan] tegen Hem?*
> *Als je overtredingen talrijk zijn, wat doe je Hem [daarmee] aan?*
> *7 Als je rechtvaardig bent, wat geef je Hem [daarmee],*
> *of wat ontvangt Hij uit jouw hand?*
> *8 Je goddeloosheid zou zijn tegen een man zoals jij,*
> *en je rechtvaardigheid zou zijn ten bate van een mensenkind.*

Job heeft gesuggereerd dat Godvruchtig leven geen nut heeft bij God. Daarom gaat Elihu verder met Job te antwoorden en hem te onderwijzen over het ware Godvruchtige leven *(vers 1)*. Hij doet dat mogelijk na een pauze om Job gelegenheid te geven tot een reactie, die echter niet komt. Elihu haalt weer iets aan wat Job heeft gezegd *(vers 2; Jb 32:2)*. Hij zegt in vragende vorm tegen Job of hij het rechtvaardig vindt dat zijn gerechtigheid *"meer dan die van God"* is. Job vindt dat hij gelijk heeft met de beoordeling van zijn situatie en dat God ongelijk heeft door hem zo te behandelen.

Elihu licht in *vers 3* met een nieuw citaat van Job toe wat Job in *vers 2* heeft beweerd. Het woord *"want"* geeft dat aan. Job heeft namelijk beweerd dat niet zondigen niet meer voordeel oplevert dan wel zondigen *(vgl. Jb 9:22; 10:15)*. Hij heeft niet gezondigd en toch heeft God de vreselijkste rampen over hem gebracht. Wel, dan heeft het ook geen zin om God te vrezen.

Paulus spreekt daar heel anders over als hij zegt dat Godsvrucht met tevredenheid wel voordeel, zelfs een grote winst, oplevert *(1Tm 6:6; vgl. Ml 3:14)*.

Elihu – 'ík' heeft nadruk – zal Job daarop antwoorden met woorden die hem duidelijk zullen maken dat hij zich zeer vergist *(vers 4)*. Dat antwoord is niet alleen voor Job bestemd, maar ook voor zijn vrienden. Ook zij moeten goed naar Elihu luisteren omdat zij Job hebben beschuldigd vanuit hun verkeerde kijk op God.

In *vers 5* spreekt Elihu over Gods grootheid in de schepping. Aan het einde van zijn toespraak zal hij over niets anders meer spreken. Dan, dat is vanaf *Job 36:26*, spreekt hij over de wolken en het weer om daarmee te wijzen op Gods besturing van alle dingen. Hij heeft de dingen in de schepping zo ingericht, dat wij die niet kunnen beïnvloeden. Hij is zoveel hoger dan Job.

Elihu wijst Job op de hemel en de wolken boven hem. Daarbij vergeleken moet hij zich toch wel nietig voelen. Ze zijn enorm ver boven hem verheven. Wat kan hij ermee doen? Helemaal niets. Hij kan ze niet aanraken en niet bereiken. Ze liggen volledig buiten zijn machtsgebied. De hemel strekt zich onbewogen boven hem uit. De wolken drijven voorbij. Op geen van beide kan hij invloed uitoefenen, waardoor ze van plaats of koers veranderen.

Verwekken zij Mij tot toorn? spreekt de HEERE. [Doen zij het] zichzelf niet aan, tot schande van hun [eigen] gezicht? (Jr 7:19)

Zo is het ook met God. Als Job of een mens tegen God zondigt, verandert dat niets aan of in Hem *(vers 6; vgl. Jr 7:19; 8:36; 9:12)*. Hij blijft altijd dezelfde God Die oneindig ver boven hem verheven is. Al overtreedt een mens talrijke keren Zijn geboden, dan wordt Hij daar niet negatief door beïnvloed, het beschadigt Hem niet. De mens kan Hem niets afnemen.

Hetzelfde geldt in het tegenovergestelde geval *(vers 7)*. Als Job of een mens als een rechtvaardige leeft, wordt God daar niet rijker door. Een mens kan Hem niets geven wat Hij niet bezit, want alles is van Hem. God is op niemand aangewezen, er ontbreekt Hem niets. Hij heeft alle geluk in Zichzelf, Hij is *"de gelukkige God" (1Tm 1:11)*. Niemand kan Zijn geluk verminderen of vermeerderen. Hij kan er wel anderen in laten delen. Dat is het grote onderwerp van het Nieuwe Testament: de liefde van God.

Nee, Jobs slechte of goede daden hebben geen enkel effect op God. Wat Job doet, heeft alleen gevolgen voor andere mensen. Als hij goddeloosheid zou bedrijven en daarmee Gods Naam oneer zou aandoen, heeft dat alleen gevolgen voor zijn gelijke, een man als hij *(vers 8)*. Die berokkent hij schade door zijn goddeloosheid. Hetzelfde geldt voor een rechtvaardige daad die hij zou doen. Daar zou alleen een mensenkind bij gebaat zijn.

Waarom God soms niet antwoordt | *verzen 9-13*

> 9 *Vanwege de vele verdrukkingen laten zij [de onderdrukten] om hulp roepen;*
> *zij schreeuwen het uit vanwege de arm van de groten.*
> 10 *Maar niemand zegt: Waar is God, mijn Maker,*
> *Die psalmen geeft in de nacht?*
> 11 *Die ons meer wijsheid bijbrengt dan de dieren op de aarde,*
> *en ons wijzer maakt dan de vogels in de lucht?*
> 12 *Daar roepen zij, maar Hij antwoordt niet,*
> *vanwege de hoogmoed van de kwaaddoeners.*
> 13 *Zeker zal God de leugen niet verhoren,*
> *en de Almachtige zal die niet aanschouwen.*

God staat wel ver boven de mens, maar is daarom nog niet zonder aandacht voor de mens. Dat kan wel zo lijken omdat Hij soms geen antwoord geeft op hulpgeroep *(vers 9)*. Dat hulpgeroep komt tot Hem van onderdrukten die het uitschreeuwen omdat *"de arm van de groten"* zwaar op hen drukt. En die onderdrukkingen gaan maar door, zonder dat God ingrijpt. Ze schreeuwen het wel uit, maar dat is alleen om uit de macht van hun onderdrukkers bevrijd te worden en niet om vrij te zijn voor God.

Ze roepen niet tot Hem in de erkenning dat Hij hun Maker is *(vers 10)*. Job heeft dat wél erkend *(Jb 10:8)*. Die erkenning ontbreekt bij de verdrukten. Zou die er wel zijn, dan zou dat inhouden dat ze Hem ook dienen en dat willen ze niet. Door hun ontkenning van hun Maker blokkeren ze ook de weg naar een blij leven, een leven dat ze zullen leven zelfs als de omstandigheden moeilijk zijn, als het nacht in hun leven is. God geeft aan hen die Hem als hun Maker erkennen *"psalmen ... in de nacht" (vgl. Hd 16:25; Ps 42:9)*. Dat is, omdat zij vertrouwen in Hem hebben in de moeilijkheden. Daarvoor moeten ze wel een relatie met Hem hebben.

De erkenning van de mens als rechtopstaand wezen dat God zijn Maker is, is de wijsheid die hij bezit boven de dieren op aarde en de vogels in de lucht *(vers 11)*. Bij de dieren is geen Godsbesef aanwezig. Zij roepen wel tot Hem *(Ps 147:9)*, maar zonder Godsbesef. De mens die Hem niet als Maker erkent, is niet eens gelijk aan deze dieren, maar verlaagt zichzelf tot beneden de dieren. Dieren weten niet beter, terwijl de mens God moedwillig als zijn Maker buitensluit *(2Pt 3:5; Rm 1:19-23)*.

Zulke mensen roepen wel tot God als ze in nood zijn *(vers 12)*, maar ze willen zich niet voor Hem als hun Maker buigen. Hun roepen is onoprecht en hol. Ze zijn hoogmoedig en daarom antwoordt God niet. Elihu stelt dat God niet onverschillig is voor mensen, maar dat de mensen onverschillig zijn voor Hem. De mensen willen dat God hen redt, maar ze zijn er niet in geïnteresseerd Hem te eren als hun Schepper, Bevrijder en Bron van wijsheid.

Dit is het soort mensen dat honger heeft en brood wil, terwijl ze God niet willen. Dat heeft de Heer Jezus ook gezegd tegen de menigte: *"U zoekt Mij ... omdat u van de broden hebt gegeten en verzadigd bent" (Jh 6:26)*. Hun hart ging alleen naar Hem uit omdat Hij hun een volle maag gaf, maar Zijn boodschap wilden ze niet. Een beroep op God moet in de juiste geest geschieden, in de erkenning van Wie Hij is *(Ps 51:19)*.

De offers voor God zijn een gebroken geest;
een verbrijzeld en verslagen hart zult U, o God, niet verachten.
(Ps 51:19)

God luistert niet naar de leugen, naar wat niet in overeenstemming met de waarheid is *(vers 13)*. De blindgeborene sluit zich bij Elihu aan als hij zegt: *"Wij weten dat God geen zondaars hoort, maar als iemand Godvrezend is en Zijn wil doet, die hoort Hij" (Jh 9:31)*. God verhoort de leugenspreker niet en als de Almachtige ziet Hij hem niet staan. Hij keert oor en oog van hem af. God kan alleen iemand aanschouwen in verbinding met Christus. Een zondaar die erkent een zondaar te zijn, mag weten dat Christus voor hem alles heeft volbracht. Op grond daarvan neemt God hem aan.

Leren wachten | *verzen 14-16*

> 14 *Zo [is het] ook wanneer u zegt dat u Hem niet waarneemt.*
> *Er is [echter] een rechtszaak voor Zijn aangezicht, wacht dan op Hem.*
> 15 *Welnu, omdat Zijn toorn niet gestraft heeft,*

en [omdat] Hij weinig aandacht aan de dwaasheid heeft geschonken,
16 *heeft Job met vluchtigheid zijn mond geopend,*
[en] zonder kennis woorden vermenigvuldigd.

Elihu heeft uitgelegd waarom God soms niet antwoordt als er tot Hem wordt geroepen. Hij bedoelt daarmee niet te zeggen dat Job een hoogmoedige zondaar is, die onoprecht is en God niet vreest. God Zelf heeft daarover Zijn duidelijke getuigenis laten horen *(Jb 1:1,8; 2:3)*. Wat Elihu Job wil duidelijk maken, is dat de aanleiding van het zwijgen van God bij de mens ligt.

Job heeft gezegd dat hij God niet waarneemt *(vers 14; Jb 23:3)*, dat God niet reageert op zijn klachten en Zich niet laat zien. Hij is in grote nood en worstelt met de reden daarvan. In zijn leven kan hij geen rechtvaardiging vinden van de ellende die God over hem heeft gebracht. Daardoor is hij ertoe gekomen God van ongerechtigheid te beschuldigen en als het ware een *"rechtszaak voor Zijn aangezicht"* te beginnen *(Jb 23:4)*. Tot zijn grote teleurstelling komt God niet op de rechtszitting opdagen!

Elihu maakt Job hierover geen verwijt, maar geeft hem een advies: *"Wacht dan op Hem."* Het is belangrijk dat Job een andere houding tegenover God gaat aannemen. Hij moet ophouden met God ter verantwoording te roepen en te dwingen hem te rechtvaardigen. Hij kan alleen geduldig die wachtende houding gaan aannemen als hij aanvaardt en erkent dat God geen mens is en dat hij Hem niet naar zijn hand kan zetten. God laat Zich niet commanderen. Dan zal hij wachten op God in het vertrouwen dat Hij alles in de hand heeft.

Elihu wijst Job erop dat hij dankbaar mag zijn dat God niet op zijn dagvaarding is ingegaan en niet op de door hem geplande rechtszitting is verschenen. God heeft Zich terughoudend tegenover hem opgesteld en hem in Zijn toorn niet gestraft *(vers 15)*. In diezelfde terughoudendheid heeft God ook *"weinig aandacht aan de dwaasheid ... geschonken"* die Job over Hem heeft geuit.

Dat God Zich zo heeft opgesteld, is door Job uitgelegd als onverschilligheid. Dat heeft hem innerlijk zo in beroering gebracht, dat hij zijn mond niet kon houden *(vers 16)*. Er is een veelheid aan woorden uit zijn mond gekomen, zowel naar God als naar zijn vrienden, om zichzelf te verdedigen.

Uit die woorden is echter gebleken dat hij geen kennis heeft van de wegen die God met een mens, met hem, gaat, en van het doel dat Hem daarbij voor ogen staat. Kortom, veel geschreeuw, maar weinig wol.

Van christenen mogen we wel inzicht verwachten over wie God is. De wetenschap dat God *"zelfs Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar Hem voor ons allen overgegeven heeft" (Rm 8:32)*, is voldoende om in alle moeilijkheden te weten dat niets en niemand *"ons zal kunnen scheiden van de liefde van God, die is in Christus Jezus, onze Heer" (Rm 8:39)*.

Job 36

Vierde deel van de toespraak van Elihu

Het vierde en laatste deel van de toespraak van Elihu horen we in *Job 36-37*. Het bevat geen citaat van wat Job heeft gezegd. Het gaat nu over Wie God is, het verband tussen Gods rechtvaardigheid en Zijn macht over de schepping.

Nog meer woorden voor God | *verzen 1-4*

> *1 Elihu ging verder en zei:*
>
> *2 Wacht een ogenblik op mij, en ik zal je vertellen*
> *dat er voor God nog [meer] woorden zijn.*
> *3 Ik zal mijn gevoelen van ver halen,*
> *en mijn Schepper gerechtigheid geven.*
> *4 Want werkelijk, mijn woorden zijn geen leugen;*
> *iemand die oprecht van gevoelen is, is [hier] bij je.*

Elihu is nog niet uitgesproken en gaat verder *(vers 1)*. Hij heeft al drie toespraken gehouden – net als Job en zijn vrienden –, maar hij voegt er nog een vierde aan toe. Hij vraagt Job nog een ogenblik daarop te wachten en hem aan te horen *(vers 2)*. Hij wil vertellen wat er nog meer voor God te zeggen is, wat hij nog meer ten gunste van Hem kan laten zien. Er is al heel wat door hem over God gezegd, maar er is nog meer in zijn hart wat hij over Hem wil doorgeven, wat Job tot nut zal zijn. Het zijn geen overbodige woorden. We zullen zien dat ze een prachtige inleiding zijn op de verschijning van God aan Job en Zijn spreken tot hem direct nadat Elihu is uitgesproken.

Elihu zegt dat hij zijn gevoelen (of kennis) met betrekking tot God en Zijn handelen *"van ver halen"* zal *(vers 3)*. Hij zal niet zoals de vrienden vanuit zijn eigen waarneming spreken, geen platgetreden paden bewandelen en geen beroep doen op de traditie. Dat betekent dat hij niet teruggrijpt op een ver verleden, maar een beroep doet op wat buiten het menselijk ver-

stand ligt. Hij doet een beroep op God Zelf, Die ver boven de mens verheven is *(Jr 23:23; 31:3)*, de Bron van de wijsheid die van boven komt *(Jk 3:17)*.

Met de kennis die hij bij God haalt en van Hem krijgt, zal hij Hem, Die hij *"mijn Schepper"* noemt, *"gerechtigheid geven"*. Alles wat iemand over God kan zeggen en Hem daarbij recht doet, kan alleen gebeuren als zo iemand daarover door God is ingelicht. Voor de kennis van God moeten we bij Hemzelf zijn. De voorwaarde die God stelt om iemand kennis over Zichzelf te geven, is dat men Hem als zijn Schepper erkent.

Op die manier, in die gezindheid, zullen we God in ons spreken recht doen. We zoeken dan niet onze eigen eer, ons eigen gelijk, maar Zijn eer. Dan zijn we, net als Elihu, een echte dienaar van God. We kunnen dan door Hem gebruikt worden om Hem gerechtigheid te geven, dat is Hem rechtvaardig te verklaren in Zijn handelen. Als we dat inzien, is het gevolg dat we Hem vertrouwen. Dan verdwijnt alle twijfel aan Zijn bedoelingen en zullen we Hem niet, hoe bedekt ook, van onrechtvaardig handelen beschuldigen.

Voordat Elihu over God gaat spreken, wijst hij nog een keer op het belang van wat hij gaat zeggen *(vers 4)*. *"Werkelijk, mijn woorden zijn geen leugen."* Hij legt er de nadruk op dat hij de waarheid spreekt. Zijn woorden zijn betrouwbaar en alle aanneming waard. Het zijn, om het met de woorden van Paulus te zeggen, *"woorden van waarheid en gezond verstand" (Hd 26:25)*.

Zonder enige terughoudendheid en tegelijk zonder enige aanmatiging kan hij daaraan toevoegen dat hij *"oprecht van gevoelen is"*. Er is niets geheimzinnigs in wat hij zegt en zijn woorden bevatten geen dubbele bodem. Hij voegt eraan toe dat hij bij Job staat, waarmee hij nog eens zegt dat hij voor God hetzelfde is als Job *(Jb 33:6)*.

Elihu – hij is die *"iemand"* – heeft zijn oprechtheid niet aan zichzelf, maar aan God te danken, hij heeft die van Hem gekregen, *"van ver"*, zoals hij in *vers 3* heeft gezegd. Hij verheft zich daar niet op, maar staat bij en naast Job, op hetzelfde niveau voor God.

God veracht niets | *verzen 5-7*

> 5 *Zie, God is machtig, maar Hij veracht niets;*
> *machtig is de kracht van [Zijn] hart.*
> 6 *Hij laat de goddeloze niet leven,*

> *en Hij verschaft ellendigen recht.*
> 7 *Hij trekt Zijn ogen niet af van de rechtvaardige,*
> *maar Hij plaatst hen voor altijd met koningen op de troon,*
> *en zij worden verheven.*

In *vers 5* begint Elihu woorden te spreken die zijn Schepper gerechtigheid geven, zoals hij in *vers 3* heeft gezegd. In verwondering roept hij uit dat God machtig is en dat Godsvrucht of goddeloosheid Hem niet onverschillig laten. Die combinatie is onder mensen zeldzaam. Machtige mensen verachten bijna altijd de mensen die geen macht hebben. Zo is God niet. God is machtig, maar dat betekent niet dat Hij de nietige mens veracht. De macht van God ligt namelijk in *"de kracht van [Zijn] hart"*. Het woord 'hart' kan ook vertaald worden met 'wijsheid' of 'verstand'. Het wil zeggen dat Zijn macht ligt in Zijn liefde, Zijn wijsheid, Zijn verstand. Liefde, wijsheid, verstand liggen ten grondslag aan alles wat Hij in Zijn macht doet. Dat maakt Hem zo bewonderenswaardig!

Zijn wijsheid is machtig en krachtig. Dat komt tot uiting in Zijn kennis van de goddeloze en de ellendigen *(vers 6)*. Hij weet wie een goddeloze is en wat Hij met zo iemand moet doen en Hij weet wie de ellendigen zijn en wat Hij met hen moet doen. De goddeloze laat Hij niet leven, al lijkt het hem nog zo voor de wind te gaan. De ellendigen verschaft hij recht, al lijkt alles tegen hen te zijn. Job is een ellendige, daarom mag hij weten dat God acht op hem slaat en hem recht zal verschaffen.

De rechtvaardige kan het wel eens zo ervaren, dat God Zijn ogen van hem aftrekt, dat Hij hem niet ziet (dat is zo bij Job). Maar God trekt Zijn ogen niet van hem af *(vers 7)*. Elihu zegt dat op een manier waaruit blijkt dat God dat niet kan, zozeer staat de rechtvaardige in Zijn belangstelling *(Ps 34:16a)*. Hij houdt hem constant en nauwlettend in het oog en slaat hem gade, ook al ervaart de rechtvaardige dat misschien niet altijd. God weet dat de rechtvaardige lijdt en schenkt hem Zijn volle aandacht.

De ogen van de HEERE rusten op de rechtvaardigen, ... (Ps 34:16a)

Uiteindelijk zal Hij *"hen voor altijd met koningen op de troon"* plaatsen. Dan tilt Hij hen uit alle ellende en verheft hen tot een plaats van eer en regeren waaraan nooit een einde komt. Dat zal Hij in de toekomst doen *(Op 3:21;*

20:4,6; 22:5). Dit zien we in zekere zin in het einde van de Heer met Job *(Jb 42:10-17; Jk 5:11)*.

Het doel van verdrukking | *verzen 8-15*

> 8 *En als zij met ketenen gebonden zijn,*
> *gevangen in banden van ellende,*
> 9 *dan maakt Hij hun werk aan hen bekend,*
> *en hun overtredingen, omdat die de overhand genomen hebben.*
> 10 *Hij opent hun oor voor [Zijn] vermaning,*
> *en zegt dat zij zich bekeren moeten van het onrecht.*
> 11 *Als zij luisteren en [Hem] dienen,*
> *zullen zij hun dagen eindigen in het goede,*
> *en hun jaren vol lieflijkheid.*
> 12 *Maar als zij niet luisteren, komen zij om door een werpspies,*
> *en geven zij de geest zonder kennis.*
> 13 *[Mensen] met een huichelachtig hart hopen toorn op;*
> *zij roepen niet om hulp, als Hij hen gebonden heeft.*
> 14 *Hun ziel zal in [hun] jeugd sterven,*
> *en hun leven onder de schandknapen [eindigen].*
> 15 *[God] redt de ellendige in zijn ellende,*
> *en in de onderdrukking opent Hij hun oor.*

Nu kan het nog zo zijn, dat rechtvaardigen door ellende gebonden en gevangen zijn *(vers 8)*. Ze kunnen zich er niet uit bevrijden en er niet van loskomen. Ze zitten er als het ware met ketenen en banden aan vast *(vgl. Kl 3:7)*. Hoewel het lijkt alsof God het op hen gemunt heeft, zijn het juist Zijn liefdevolle bemoeienissen met hen. Hij handelt met hen omdat Hij genadig is en hen tot het besef daarvan wil brengen.

> *Hij heeft een muur om mij heen opgeworpen, zodat ik er niet uit kan gaan;*
> *Hij heeft mijn bronzen ketenen zwaar gemaakt. (Kl 3:7)*

Hij maakt daardoor hun werk aan hen bekend *(vers 9)*. Hij laat weten waarmee ze bezig zijn, maar dat ze Hem daar niet bij betrekken. Er is een situatie ontstaan dat de overtredingen *"de overhand genomen hebben"*. Als overtredingen de overhand hebben genomen, wil dat zeggen dat God, door Hem aan te klagen, niet meer op de eerste plaats staat. Job heeft overtreden door God verwijten te maken omtrent zijn ellende. Zich bekeren van het

onrecht wil hier zeggen: erkennen dat God het recht heeft om met hem te doen naar Zijn eigen, wijze bedoelingen ook al begrijpt hij dit niet.

Door de ellende die over hen komt, wil Hij hun oor openen voor Zijn vermaning of tucht *(vers 10; vgl. Jb 33:16)*. Verdrukking heeft tot doel de mens tot inkeer te brengen, hem over zijn vroegere leven te doen nadenken en zich af te vragen waarom hem dit alles overkomt. Elihu kijkt niet naar de oorzaak van de vermaning – dat deden de vrienden –, maar naar het doel ervan. God spreekt tot hen door de beproeving. Door wat Hij over de rechtvaardigen brengt, zegt Hij dat *"zij zich bekeren moeten van het onrecht"*. Dat onrecht is dat ze Hem niet bij hun leven betrekken.

Eerst wordt het positieve resultaat van Gods tucht voorgesteld *(vers 11)*. Als de rechtvaardigen luisteren naar Gods stem die in de beproeving klinkt, zal dat gezien worden in het (weer) dienen van Hem. God zal weer de eerste plaats in het hart krijgen. Het gevolg daarvan is dat ze voor de resterende dagen van hun leven het goede zullen genieten. Het zullen *"jaren vol lieflijkheid"* worden, jaren vol van alles wat aangenaam is. Job zal dat ervaren *(Jb 42:12,17)*. Dit is wat de genade van God op het oog heeft met beproevingen.

Als mensen niet luisteren, zullen ze omkomen *(vers 12)*. Het betreft hier mensen die rechtvaardigen schijnen, maar het niet zijn. Als zij worden getuchtigd, onderwerpen zij zich niet aan Gods wil, maar verzetten zich tegen Hem. Zij nemen Zijn onderwijs, dat Hij door middel van de tucht over hen brengt om hen daardoor tot Zich te trekken, niet aan, maar verwerpen het. Zij komen om *"door een werpspies"*, dat wil zeggen dat zij door een plotselinge dood worden weggenomen.

Ze geven de geest zonder dat ze hun geest aan God hebben onderworpen. Zonder dat ze kennis hebben van de wegen die God met hen is gegaan en de tucht die Hij voor hun bestwil over hen heeft gebracht, sterven zij. In alles wat God over hen bracht, hebben ze nooit een bedoeling van hogerhand gezien. Over het nut van wat hen overkwam, hebben ze nooit diep nagedacht. Job heeft dat wel gedaan. Hij heeft God niet begrepen, maar Hem wel gezocht.

Job is ook geen mens met een huichelachtig hart *(vers 13)*. Mensen met een huichelachtig hart zondigen voortdurend. In hun ontevredenheid hopen

ze in hun hart toorn op, hun kwaadheid over de gang van zaken neemt steeds meer toe. Maar er is bij hen geen hulpgeroep tot God als Hij ellende over hen brengt en hen daarmee bindt. In plaats van zich tot God te bekeren komen ze in opstand tegen Hem. Job heeft in zijn ellende voortdurend om hulp geroepen. Dat bewijst dat Elihu hem niet bedoelt, maar spreekt over mensen die ogenschijnlijk Godsvrucht bezitten, maar de kracht ervan verloochenen *(2Tm 3:5; Mt 15:6-9)*.

Zulke mensen is geen lang leven beschoren, want ze zullen jong sterven *(vers 14)*. Dat staat tegenover de zegen die de rechtvaardigen krijgen die luisteren en God dienen *(vers 11)*. Ze zullen ook een buitengewoon schandelijke dood sterven. In hun dood zullen ze geen eer krijgen, die ze tijdens hun leven in hun huichelachtigheid voor zichzelf claimden. De manier waarop hun leven eindigt, past bij de manier waarop ze hebben geleefd. Ze leefden in verdorvenheid en dat zal ook hun einde kenmerken.

Daartegenover wordt de ellendige in zijn ellende door God gered *(vers 15)*. Dat zal Job ervaren als hij oog in oog met God komt te staan. God zal in de onderdrukking waarin hij zich bevindt, zijn oor openen. Hij zal hem Zijn bedoeling bekendmaken, zodat hij begrijpt waarom al dit leed over hem is gekomen. God redt de ellendige niet *uit* de ellende – wat Hij later wel zal doen –, maar *in* de ellende. Het betekent dat God bij hem komt en hem in zijn ellende ondersteunt en troost en kracht geeft om te volharden. Hij bevrijdt hem van twijfels, vrees en ongeloof door zijn hart op Hem te richten.

De toepassing op Job | *verzen 16-21*

16 *Zo heeft Hij ook jou weggelokt uit de mond van de benauwdheid*
[naar] de ruimte waarin geen beklemming is,
en het gerecht van je tafel vol vet is.
17 *Maar je bent vol van de rechtszaak van de goddeloze;*
de rechtszaak en het recht houden [je] vast.
18 *[Pas ervoor op] dat woede je niet aanzet tot spot,*
zodat een groot losgeld [de straf] van jou niet zou kunnen afwenden.
19 *Zou Hij je rijkdom waarderen, [zodat je] niet in benauwdheid [komt],*
of al [je] krachtsinspanningen?
20 *Snak niet naar de nacht*
[waarin] de volken weggaan van hun plaats.

> 21 *Pas op, wend je niet tot onrecht,*
> *omdat je die zou verkiezen boven de ellende.*

Elihu gaat nu de algemene beginselen van de regering van God die hij zojuist heeft beschreven, toepassen op Job. Door de rampen die over Job zijn gekomen, heeft God hem *"weggelokt uit de mond van de benauwdheid" (vers 16; vgl. Hs 2:13)*. God heeft hem alles afgenomen om hem te brengen naar *"de ruimte waarin geen beklemming is"*. Nu Job alles kwijt is, is God vrij om Zijn werk in Job te doen. Job is lichamelijk uitgeteerd, maar God stelt hem een gerecht op zijn tafel voor dat vol vet is. Misschien kunnen we hier denken aan een tafel in geestelijke zin. Een tafel symboliseert gemeenschap. God wil die gemeenschap met Job hebben, een volle gemeenschap.

Zover is Job nog niet *(vers 17)*. Hij is nog van iets anders *"vol"* en wel *"van de rechtszaak van de goddeloze"*. Die rechtszaak en het recht beheersen zijn gedachten, waardoor hij niet in staat is Gods stem te horen. Hij gedraagt zich op die manier als een goddeloze die ook niet naar de stem van God luistert. Elihu zegt niet dat Job een goddeloze is, maar waarschuwt hem dat hij zich niet zo moet gedragen.

Hij waarschuwt hem zich niet zó kwaad te maken, dat hij ertoe komt God te bespotten *(vers 18)*. Als hij niet inbindt, kan hij daartoe komen. Als hij zich daarin niet kan beheersen en dit kwaad begaat, zal zelfs een groot bedrag of geschenk de straf die dan zijn deel is, niet kunnen afwenden. Hij zal dan de gevolgen van zijn onbuigzaamheid moeten dragen.

Job moet niet menen dat zijn rijkdom hem tegenover God een bepaalde bescherming bood *(vers 19)*. Hij kan zijn rijkdom – terecht – als een bewijs van Gods goedheid hebben gezien. Hij heeft er ook nog eens hard voor gewerkt, en dat harde werken heeft God gezegend. Is hij daarbij toch enigszins op zijn rijkdom en kracht gaan vertrouwen? Heeft hij het soms als een verdienste van zichzelf gezien en niet zozeer als een gunst van God? Is de gedachte opgekomen dat God ook wel verplicht was hem zijn rijkdom te geven?

Nu hij alles kwijt is, is hij nog niet het vertrouwen in zichzelf kwijt. Omdat hij alles kwijt is en daarbij het gevoel heeft dat hij ook God kwijt is, verlangt hij naar de nacht *(vers 20)*. Daarmee bedoelt hij dat God hem maar moet wegnemen. Hij heeft dat verlangen daarnaar een keer geuit *(Jb 7:15)*.

Elihu zegt hem dat hij dat maar niet meer moet doen. Anders zal het hem vergaan als de volken die uit hun land worden verdreven en in ballingschap worden weggevoerd.

Laat Job ervoor oppassen dat hij niet zijn toevlucht tot onrecht neemt, hetzij dat hij het zelf begaat, hetzij dat hij zich aansluit bij hen die onrecht plegen *(vers 21)*. Het biedt misschien een perspectief om de ellende te vergeten, maar na verloop van tijd zal blijken hoezeer hij zich heeft vergist. Het is altijd een verkeerde keus om onze natuurlijke neigingen te volgen in plaats van ons te bekeren en te buigen voor God *(vers 16)*. En zo bevindt Job zich op een kruispunt. Welke keuze zal hij maken?

Maak Gods werk groot! | *verzen 22-25*

> 22 *Zie, God is hoogverheven door Zijn kracht;*
> *wie is een Leraar als Hij?*
> 23 *Wie heeft Hem Zijn weg voorgeschreven?*
> *Of wie heeft gezegd: U hebt onrecht gedaan?*
> 24 *Denk eraan dat je Zijn werk groot maakt,*
> *dat de mensen bezingen.*
> 25 *Alle mensen zien het;*
> *de sterveling aanschouwt [het] van verre.*

Vers 22 begint met *"zie"*, evenals *vers 26* en *vers 30*. Elihu keert terug naar zijn uitgangspunt *(vers 5)* en wijst Job op de hoge verhevenheid die God door Zijn kracht heeft. Hij is de almachtige God, Die alles in de hand heeft en alles bestuurt naar Zijn raad. Als ver boven de mens verheven buigt Hij Zich neer tot die nietige mens om hem onderwijs te geven. Dat doet Hij op onnavolgbare wijze. Niemand is Hem als Leraar gelijk.

God geeft Zijn onderwijs in de schepping en in het leven van individuele mensen. Elihu zegt hier als het ware tegen Job dat God hem in de uitoefening van Zijn kracht lessen te leren geeft. In alles wat God over Job heeft gebracht, laat Hij zien dat Hij Job wil vertellen Wie Hij is en wie Job is. Job krijgt privéles van God, want God is ten zeerste in Job persoonlijk geïnteresseerd en met hem begaan.

God stelt Zijn lessen voor Job, en ieder mens, Zelf samen *(vers 23)*. Niemand schrijft Hem die voor. Niemand zegt hoe Hij les moet geven, welke praktij-

koefeningen Hij moet laten uitvoeren. Niemand ook kan tegen Hem zeggen dat Hij onrecht doet bij de lesstof die Hij voor ieder persoonlijk heeft. Hij stelt het pakket samen met de zorgvuldigheid die Hem eigen is. Nooit draagt Hij iemand meer op dan hij of zij kan dragen *(1Ko 10:13)*. Hij kent ons door en door en weet precies wat we moeten leren en daarop stemt Hij de lessen af. Al Zijn werken zijn bijzondere lessen voor ons.

Daarom is het gepast voor Job dat hij Gods werk groot maakt *(vers 24)* in plaats van zich daarover te beklagen. Gods daden nodigen uit die te bezingen. Dat hebben mensen door de eeuwen heen gedaan en dat past ook ons. Daarvoor zijn we ook geschapen. Door de zonde doen de mensen dat niet meer. Als we gered zijn door het bloed van Christus, hebben we des te meer reden om Gods werk, dat Hij in de verlossing heeft verricht, te bezingen.

"Alle mensen", zonder uitzondering, zien de zon, de maan en de sterren; ze zien de stormen, de regen en de bliksem *(vers 25)*. Daarin kunnen ze Zijn hoogverheven kracht waarnemen. Alle mensen zien ook Zijn werk in het leven van andere mensen als Hij hen in beproeving brengt, of in rampen in de natuur. Daartegenover is de mens nietig. Elihu spreekt daarom over *"de sterveling"*. Hij staat erbij, aanschouwt het, en staat er op grote, niet te berekenen afstand van.

Die afstand is letterlijk als het om hemellichamen gaat. Die afstand is geestelijk als het gaat om wat iemand persoonlijk kan treffen. De vrienden zagen het lijden van Job van ver *(Jb 2:12)*. De afstand in kilometers is niet gebleven, want ze zijn bij hem gaan zitten, maar de geestelijke afstand met betrekking tot het begrijpen van Jobs lijden is gebleven.

God is groot, en wij begrijpen Hem niet | *verzen 26-29*

> 26 *Zie, God is groot, en wij begrijpen [Hem] niet;*
> *het getal van Zijn jaren is niet te doorgronden.*
> 27 *Want Hij trekt de waterdruppels omhoog,*
> *die na Zijn damp regen uitgieten.*
> 28 *Zij laten de wolken stromen,*
> *zij druipen overvloedig op de mensen neer.*
> 29 *Kan [iemand] ook begrijpen hoe de wolken zich uitbreiden,*
> *[en] het dreunen uit Zijn hut?*

Hoe groot God is, is door ons niet te begrijpen *(vers 26)*. Of het nu gaat om Zijn kracht en macht, Zijn wijsheid en kennis, Zijn liefde en genade, Zijn raad en Zijn voornemens, wij mensen kunnen de omvang daarvan niet bevatten. Ook *"het getal van Zijn jaren"* is door ons niet te doorgronden, want Hij is eeuwig. Het bepaalt ons bij onze geringheid en begrensdheid als schepselen en bij de dwaasheid van onze pogingen om Gods handelen en de redenen daarvan te begrijpen.

Het woord *"want"* *(vers 27)* is de inleiding op een aantal voorbeelden die Gods grootheid, almacht en wijsheid voor de sterveling bewijzen en tevens de ondoorgrondelijkheid ervan duidelijk maken. Elihu begint met het ontstaan van *"de waterdruppels"*. Dat is iets wat voor vrijwel alle mensen en alle volken duidelijk is. Maar wie heeft er oog voor *hoe* dat gebeurt, dat God daarbij zo te werk gaat als Elihu hier beschrijft? Onmerkbaar voor de mens trekt God door de hitte van de zon waterdruppels in de vorm van damp omhoog *(Ps 135:7; Am 5:8)*. Daarna worden die druppels in de vorm van regen over de aarde uitgegoten.

Hij doet dampen opstijgen van het einde der aarde,
Hij maakt de bliksemflitsen bij de regen,
Hij brengt de wind uit Zijn schatkamers naar buiten.
(Ps 135:7)

Van de opgetrokken waterdruppels vormt Hij de wolken, waardoor Hij het opgetrokken water als het ware in wolken bundelt *(vers 28)*. Ook bepaalt Hij de koers van de wolken om de regen *"overvloedig op de mensen"*, dat is op hun velden, neer te laten druipen. Zo zorgt Hij voor hen en toont hun Zijn goedheid *(Mt 5:45b; Hd 14:17)*. Het is door de mens alleen maar te constateren, soms ook te voorspellen, maar niet te vatten hoe God hierin te werk gaat.

..., want Hij laat Zijn zon opgaan over bozen en goeden en laat het regenen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen. (Mt 5:45b)

Hoe de wolken zich onder de hemel over de aarde uitbreiden, is ook onbegrijpelijk voor de mens *(vers 29)*. Een wolk kan klein beginnen en na verloop van tijd de hele hemel zwart maken *(1Kn 18:44)*. Wie kan begrijpen hoe Hij de wolken uitbreidt, dan weer verjaagt en ze ergens anders weer doet ontstaan? Door de wetenschap is soms te voorspellen waar en wanneer er wolken zijn, maar zij kan de wolken niet maken of verjagen en ook de koers ervan niet bepalen.

De wolken zijn voor God als *"Zijn hut" (Ps 18:12; 97:2)*. Van daaruit zendt Hij Zijn bevelen en laat Hij het dreunen van Zijn stem in de donderslagen klinken. We kunnen dit constateren, maar het is onmogelijk voor ons om te begrijpen waarom God het doet.

Hij maakte duisternis tot Zijn schuilplaats,
om Hem heen was Zijn tent: duistere wateren, donkere wolken.
(Ps 18:12)

God spreekt in de bliksem en de donder | *verzen 30-33*

30 *Zie, Hij spreidt Zijn licht erover uit,*
en Hij bedekt de diepten van de zee.
31 *Want daardoor spreekt Hij recht over de volken;*
Hij geeft voedsel in overvloed.
32 *Met [Zijn] handen bedekt Hij het licht,*
en beveelt het zijn doel te treffen.
33 *Zijn geroep kondigt Hem aan,*
evenals het vee de komende [storm].

Tijdens het dreunende onweer spreidt God door de bliksem Zijn licht over de aarde uit *(vers 30)*. Dat doet Hij in de hoge, in de lucht. Door *"Zijn licht"* bedekt Hij *"de diepten van de zee"*. De diepten – Hebreeuws: wortels – van de zee zijn de donkerste plaatsen en voor ons onzichtbaar. Deze duistere diepten van de zee zijn voor God, Die licht is, niet verborgen. Gods grootheid wordt in de hoogste en laagste regionen van de schepping gezien. Hij is overal en Hij heerst overal. Hij is in het licht van de bliksem en in de ondoordringbare duisternis van de waterdiepten.

Hij kan de regen gebruiken tot oordeel over de volken door de regen een watersnood te laten veroorzaken *(vers 31; vgl. Gn 7:11,23)*. Hij kan de regen ook gebruiken tot zegen, om daardoor het land te bevochtigen, zodat koren en andere landbouwproducten die van de regen afhankelijk zijn, goed groeien en er *"voedsel in overvloed"* is.

De bliksem, die ons laat schrikken, wordt door Zijn handen bedekt *(vers 32)*. Dat wil zeggen dat de bliksem uit Zijn hand voortkomt en door Zijn hand naar Zijn doel geleid wordt. Hij bepaalt het doel van de bliksem, waar de bliksem de aarde raakt. Wij kunnen op de bliksem wachten, maar nooit weten wanneer hij precies komt, hoe hij gaat en waarheen hij gaat.

Het moment, de snelheid en de richting van de bliksem zijn voor ons onvoorspelbaar en onnavolgbaar.

Als God regen geeft, kondigt Hij dat aan *(vers 33)*. We horen gerommel in de verte en weten dat er onweer aankomt. Dat is Zijn geroep. Zijn geroep kondigt aan dat Hij Zelf eraan komt. De dieren, het vee, voelen instinctief dat er storm nadert, wat aan hun gedrag te merken is. Hun gedrag kondigt daarmee ook Hem aan. Het vee reageert op Zijn spreken en Zijn komst. Maar de mens herkent Hem vaak niet als Hij spreekt en Zijn tegenwoordigheid laat merken.

Job 37

Vierde deel van de toespraak van Elihu (vervolg)

Elihu heeft in de laatste verzen van het vorige hoofdstuk *(Jb 36:26-33)* duidelijk gemaakt dat God in Zijn soevereiniteit controle heeft over de natuur. Dat dient als voorbeeld ervan dat Hij over alle dingen de controle heeft. In dit hoofdstuk gaat hij door met het beschrijven van Gods controle over de natuur. In de *verzen 1-12* haalt hij meer voorbeelden aan van *"grote dingen"* die God in de natuur doet en die wij niet begrijpen *(vers 5)*.

In *vers 13* zegt Elihu wat de effecten van Gods bestuur over de natuur op de mensen zijn. Wat God doet, kan pijn veroorzaken, het kan ook verlichting geven. Als Elihu op dat punt is aangekomen, richt hij zich weer tot Job, om deze waarheden op zijn situatie toe te passen *(verzen 14-24)*.

Het daveren van Gods stem | *verzen 1-4*

> 1 *Ja, hierover beeft mijn hart,*
> *en het springt op van zijn plaats.*
> 2 *Luister aandachtig naar het daveren van Zijn stem,*
> *en naar het geluid [dat] uit Zijn mond komt!*
> 3 *Hij laat het los onder heel de hemel,*
> *en Zijn licht tot over de einden van de aarde.*
> 4 *Daarna brult Hij met [Zijn] stem;*
> *Hij dondert met de stem van Zijn majesteit.*
> *Hij houdt die dingen niet terug,*
> *als Zijn stem gehoord wordt.*

Elihu gaat verder met spreken over Gods stem in de donder *(vers 1)*, waarmee hij in het vorige hoofdstuk is begonnen *(Jb 36:29)*. Ja, daarover, *"hierover"*, beeft zijn hart en springt het op van zijn plaats. Er is geen angst, maar wel diep ontzag voor deze uiting van Gods majesteit. Wat hij in zijn beschrijving van die majesteit tegen Job zegt, raakt hemzelf. Hij staat als het ware te trillen op zijn benen. Hij geeft Job geen natuurkunde les, maar ondergaat de grootheid van wat hij beschrijft en geeft door wat hij in de schepping van Gods eeuwige kracht en Goddelijkheid hoort *(Rm 1:20)*.

Daarin zien we weer hoezeer hij naast Job voor God staat. Dit is nodig om een ander te kunnen dienen.

Elihu roept Job op *"aandachtig naar het daveren van Zijn stem"* te luisteren *(vers 2)*. *"Het geluid [dat] uit Zijn mond komt"*, is het geluid van het naderende onweer. Het gaat om een indrukwekkend geluid, niet om duidelijk uitgesproken woorden. Het verdient aanbeveling om hierbij *Psalm 29* te lezen *(Ps 29:1-11)*. In die psalm wordt op indrukwekkende wijze Gods majesteit in het onweer beschreven. Door er aandachtig naar te luisteren kunnen er lessen uit worden geleerd.

Als de donder van Gods stem rolt, wordt die stem *"onder heel de hemel"* gehoord *(vers 3)*. Landsgrenzen tellen niet, net zomin als allerlei andere verschillen op aarde. Iedereen wordt erdoor aangesproken. Hetzelfde geldt voor Zijn licht, de bliksem. Zover het oog over de aarde kan zien, gaat Zijn bliksem, tot over de horizon van ons gezichtsveld. We kunnen bij wat Elihu hier zegt, denken aan de komst van de Heer Jezus naar de aarde om te oordelen. De Heer zegt daar Zelf van: *"Want zoals de bliksem uitgaat van [het] oosten en schijnt tot [het] westen, zo zal de komst van de Zoon des mensen zijn" (Mt 24:27)*.

Na de bliksem breekt een oorverdovend gedonder los. Dit is het brullen van God met Zijn stem *(vers 4)*. De donder is *"de stem van Zijn majesteit" (vgl. Ps 29:4)*. Daarna, nadat *"Zijn stem gehoord wordt"*, volgen de dingen die Hij niet terughoudt. Dit ziet op de regen en de storm die op de bliksem en het onweer volgen *(Jr 10:13)*. Zijn stem kondigt iets aan en dat komt ook. Hij gaat niet bedrieglijk te werk.

De stem van de HEERE is [vol] kracht,
de stem van de HEERE is [vol] glorie.
(Ps 29:4)

Als Hij Zijn stem laat klinken,
[dan] is er gedruis van wateren aan de hemel.
Hij doet dampen opstijgen van het einde van de aarde.
Hij heeft bliksemflitsen bij de regen gemaakt.
De wind brengt Hij uit Zijn schatkamers tevoorschijn.
(Jr 10:13)

God doet grote dingen | *verzen 5-13*

5 *God dondert wonderbaar met Zijn stem;*
Hij doet grote dingen en wij begrijpen ze niet.
6 *Want Hij zegt tegen de sneeuw: Wees op de aarde.*
Ook [tegen] de slagregen van de regen;
en [dan] is er de slagregen van Zijn sterke regens.

7 *Hij verzegelt de hand van ieder mens,*
zodat alle mensen Zijn werk kennen.
8 *De [wilde] dieren gaan naar [hun] schuilplaatsen,*
en blijven in hun holen.
9 *Uit [Zijn] kamer komt de wervelwind,*
en van de verstrooiende [winden komt] de kou.
10 *Door de adem van God geeft Hij ijs,*
zodat de brede wateren verstijven.
11 *Ook maakt Hij de wolken zwaar van vocht;*
Hij spreidt de wolk van Zijn licht uit.
12 *Die gaat naar Zijn wijze raad alle kanten uit,*
om te doen alles wat Hij hun gebiedt
op het oppervlak van de wereld, op de aarde.
13 *Hij beschikt het voor Zijn land, hetzij tot een roede,*
hetzij tot goedertierenheid.

Elihu, en wij met hem, kunnen niet anders zeggen dan dat God *"wonderbaar met Zijn stem"* dondert *(vers 5a)*. De stem van Zijn donder is een wonderbare tentoonspreiding van Zijn majesteit en kracht. Niet alleen het stemgeluid is wonderbaar, maar ook wat de donderende stem van God veroorzaakt. Daardoor scheuren soms rotsen en bergen, de aarde trilt, en machtige bomen breken als luciferhoutjes *(Ps 29:5-9)*.

Met *vers 5a* eindigt de beschrijving van het onweer. Met de *"grote dingen"* van *vers 5b* wordt niet alleen het onweer bedoeld, maar ze gaan ook over de dingen die Elihu hierna noemt. Ze hebben allemaal gemeen dat wij ervan moeten zeggen: *"En wij begrijpen ze niet."* Alle natuurverschijnselen zijn uitingen van Wie God is. Ze verwijzen naar Hem. Hoe Hij daarin werkt en ze bestuurt, blijft voor de mens een onbegrijpelijke zaak.

Er zijn theorieën ontstaan over hun ontstaan. Mensen kunnen door onderzoek inmiddels van een aantal natuurverschijnselen deels de oorsprong verklaren aan de hand van oorzaak en gevolg. Daardoor is voor hen het wonder verklaard en verdwenen. Met deze 'handicap' waren Elihu en zijn tijdgenoten niet belast. Maar wat mensen met al hun intellect nooit kunnen doen, is een onweer laten ontstaan of laten ophouden. Ze kunnen natuurwetten ontdekken en toepassen, maar ze nooit veranderen. Er is geloof

in God voor nodig om de wonderen in de natuur te blijven zien en die te blijven zien als uitingen van Zijn aanwezigheid daarin.

Om zover te komen is geloof in het grootste en meest onbegrijpelijke wonder nodig en dat is dat God Zijn Zoon gaf tot redding van die verwaande, trotse schepselen. Wie dat gelooft, kan niet anders dan God prijzen voor dat wonder van Zijn genade. Hoe meer we door het onderzoek van Gods Woord indringen in wat Christus voor verloren zondaars heeft gedaan en hoe meer we doordrongen raken van onze eigen zondigheid, des te meer zullen we het onbegrijpelijke ervan inzien. Het zal ons brengen tot grote dankbaarheid en een aan Hem toegewijd leven. Dan is het ook geen vraag meer hoe de werelden en de natuurwetten zijn ontstaan, want dat begrijpen we dan *"door [het] geloof" (Hb 11:3)*.

Niemand dan alleen God kent de oorsprong van de sneeuw en Hij alleen weet waar die op aarde valt *(vers 6)*. Er zijn wel ver na de tijd van Job natuurkundige verklaringen voor het proces van sneeuwvorming ontdekt, maar hoe het proces als zodanig is ontstaan, is onbekend. Hier horen we dat sneeuw ontstaat op het bevel van God en dat Hij de sneeuw gebiedt om op aarde te zijn. Natuurverschijnselen zijn er omdat God gebiedt dat ze er zijn *(Ps 148:8)*. Met dezelfde gebiedende stem heeft Hij de hele wereld geschapen *(Ps 33:6,9)*.

Vuur en hagel, sneeuw en damp,
stormwind, die Zijn woord doet.
(Ps 148:8)

Juist nu we weten hoe sneeuw gevormd wordt, zal dat onze bewondering voor God als de oorsprong ervan alleen maar groter moeten maken. Alles wat we zien en ontdekken van Gods werk in de natuur, brengt ons tot een grotere bewondering van Hem. Wat we eerst en terecht bewonderden zonder van natuurwetten te weten, bewonderen we nu des te meer, nu we ook weten hoe God te werk is gegaan.

Wat Elihu van de sneeuw heeft gezegd, geldt ook voor de slagregens. Hij noemt ze *"Zijn sterke regens"*. Op Zijn bevel gaan ze naar de aarde in de mate die Hij bepaalt. Het kunnen verkwikkende buien, maar ook verwoestende slagregens zijn. Hij en Hij alleen geeft regen en Hij alleen bepaalt de hoeveelheid ervan en waar die valt.

Als sneeuw en slagregens op de aarde vallen, wordt de mens uitgeschakeld in zijn buitenactiviteiten *(vers 7)*. God *"verzegelt de hand van ieder mens"*,

wat wil zeggen dat hij niets kan doen. Tegenover natuurgeweld is hij machteloos. God spreekt daardoor tot *"alle mensen"*. Hij maakt hun Zijn werk bekend, dat Hij aan het roer van het leven staat en dat ieder mens van Hem afhankelijk is. Mensen kunnen niet altijd maar doen wat ze willen.

De verzegeling van de hand van ieder mens is bedoeld om de mens tot stilstand te brengen en tijd te geven om aan zijn Schepper te denken. In praktische zin gebeurde dat bijvoorbeeld bij boerenbedrijven in het noordoosten van China in de winter, wanneer het een aantal maanden door bevriezing van de grond en sneeuwval niet mogelijk is om op het land te werken. Veel gelovigen die hun werk op het land hebben, zijn daardoor in de gelegenheid om zich zoveel mogelijk met Gods Woord bezig te houden en zich daarin te laten onderwijzen.

God heeft de wilde dieren het instinct gegeven om in de winter tijdens de sneeuw- en regenbuien in hun schuilplaatsen te gaan en in hun holen te blijven zolang de sneeuw en de regen duren *(vers 8)*. Voor de mensen is Gods spreken door sneeuw en regen een oproep om aan Hem te denken. Wellicht zijn de dieren de mens tot voorbeeld en zit hierin voor de mens een les. Die les is dat de mens in een tijd van geestelijke koude zijn schuilplaats bij God zoekt door zijn toevlucht tot Christus te nemen.

In *vers 9* brengt Elihu *"de wervelwind"* en *"de kou"* ter sprake. Hij laat zien waar ze vandaan komen. De wervelwind komt uit Gods *"kamer"*. De kou wordt veroorzaakt door winden uit het noorden die sneeuw en regen verstrooien over de aarde. Waar het Elihu om gaat, is dat al deze dingen onder de controle van God staan of het nu gaat om de hete woestijnwind of om de koude noordenwind.

Ook het ontstaan van ijs is Gods werk *(vers 10)*. Het gebeurt natuurkundig door de vrieswind, maar in werkelijkheid gebeurt het *"door de adem van God"*. Die adem is zo krachtig, dat niet alleen kleine sloten, maar zelfs *"brede wateren verstijven"*. Wat eerst vloeibaar was, verandert door Gods adem in een massieve massa waar niet meer doorheen te breken is.

De enorme ijsmassa's in de poolgebieden zijn door Zijn adem ontstaan en blijven daardoor ook bestaan. Het maakt eens te meer duidelijk dat God de Schepper en Bewerker van de natuurverschijnselen is. We kunnen hierbij denken aan de Heer Jezus, Die het Woord van God is en van Wie geschre-

ven staat: *"Alle dingen zijn door Hem geworden, en zonder Hem is niet één ding geworden dat geworden is"* (*Jh 1:3*).

Zoals God op aarde het water bestuurt en er sneeuw en ijs van kan maken, zo bestuurt Hij ook het water in de lucht door het in wolken te verzamelen (*vers 11*). Daardoor worden ze grote waterreservoirs, *"zwaar van vocht"*. Hoe zwaar van vocht de wolken ook zijn, God houdt ze onder Zijn controle. Zijn machtige hand leidt ze waarheen Hij wil. Evenzo spreidt Hij tijdens de donkerte van de regenwolken Zijn licht over de aarde uit door een lichtende wolk, dat wil zeggen de bliksem die uit die wolk komt.

Ook de lichtende wolk wordt door Hem bestuurd (*vers 12*). Achter de loop van een wolk gaat *"Zijn wijze raad"* schuil. Niet alleen bepaalt Hij de loop ervan, maar ook zijn werk. Elke wolk, waar die ook boven de aarde zweeft, is daar niet toevallig, maar is daar door God geplaatst en dat met een bedoeling. De wolk zal zonder weerstand overal *"op het oppervlak van de wereld, op de aarde"* alles doen wat God gebiedt.

Wat een wolk moet doen, wordt in *vers 13* beschreven. God beschikt over de wolken en de bliksem en zet ze in om Zijn raad uit te voeren. Het gebied dat Hij op het oog heeft, is *"Zijn land"*. Daarmee wordt de aarde bedoeld én de mensen die er wonen (*Ps 24:1*). Met het oog op hen gebruikt God de elementen van de natuur. Bij Zijn spreken door wat Hij in de natuur doet, staat Hem een tweeledig doel voor ogen.

De aarde is van de HEERE en al wat zij bevat, de wereld en wie er wonen. (Ps 24:1)

Hij kan de elementen inzetten als *"een roede"*. Dat houdt in dat Hij onweer, regen, bliksem, sneeuw en dergelijke als tuchtmiddelen kan gebruiken om mensen van een verkeerde weg terug te brengen. Natuurrampen en misoogsten zijn altijd een spreken van God tot mensen om hen tot bezinning te brengen. Hij kan de weersomstandigheden ook *"tot goedertierenheid"* zenden, waardoor mensen Hem zullen danken voor wat Hij heeft gedaan. Overvloedige oogsten dankzij gunstige weersomstandigheden zijn een bewijs van Zijn goedertierenheid.

We zien hier dat Elihu méér in gedachten had dan alleen Job onder de indruk brengen van Gods kracht in de natuur. Hij legt in dit vers een directe relatie tussen Gods regering over de natuur en Zijn heerschappij over het

leven van de mensen. Anders gezegd, hij toont hier hoe het ondoorgrondelijke geheim van Gods wegen in de natuur samenvalt met het ondoorgrondelijke geheim van Zijn wegen met de mens. Het is de directe voorbereiding op de toespraken van God in de volgende hoofdstukken. Elihu's toespraak bereikt hiermee een climax.

De slotwoorden van Elihu tot Job | *verzen 14-24*

> *14 Hoor dit aan, Job!*
> *Blijf staan en let op de wonderen van God.*
> *15 Weet je hoe God ze rangschikt,*
> *en [hoe] Hij het licht van Zijn wolk laat schijnen?*
> *16 Weet je hoe de wolken zweven?*
> *[Ken je] de wonderen van Hem Die volmaakt in kennis is?*
> *17 [Weet je] hoe je kleren warm worden*
> *als Hij de aarde stil maakt vanuit het zuiden?*
> *18 Heb je [samen] met Hem de hemel uitgespannen,*
> *die vast is als een gegoten spiegel?*
> *19 Maak ons bekend wat wij tegen Hem moeten zeggen,*
> *[want] wij kunnen niets [voor Hem] uiteenzetten vanwege de duisternis.*
> *20 Zal het aan Hem verteld worden, als ik [zo] spreek?*
> *Als iemand [dat] zegt, zal hij zeker verslonden worden.*
> *21 Nu ziet men het licht niet,*
> *het schijnt in de wolken,*
> *[maar] als de wind langsgaat, zuivert hij die.*
> *22 Uit het noorden komt goud;*
> *bij God is een ontzagwekkende majesteit!*
> *23 De Almachtige, wij kunnen Hem niet vinden;*
> *Hij is groot van kracht en recht*
> *en hoogst rechtvaardig; Hij onderdrukt niet.*
> *24 Daarom vrezen de mensen Hem;*
> *[maar] alle [eigen]wijzen van hart ziet Hij niet aan.*

Elihu is na de climax van *vers 13* toe aan zijn slotwoorden. Daarin richt hij zich tot Job *(vers 14)*. Hij vraagt hem *"dit"*, dat zijn de lessen uit Gods regering over de natuur, aan te horen. Daarvoor moet Job blijven staan in een

houding van ontzag en aandacht en letten *"op de wonderen van God"* die Hij in de natuur laat zien. Als hij bereid is te horen, zal hij Gods wonderen in zich opnemen en zal zijn geest gevuld worden met de eerbied die tegenover Hem gepast is.

Vanaf *vers 15* stelt Elihu Job enkele vragen die zijn bedoeld om hem te laten inzien hoe onwetend hij werkelijk is en hoe onbekwaam hij is om God te beoordelen in Diens handelingen met hem. In dat licht moet hem duidelijk worden dat het hem absoluut niet toekomt God ter verantwoording te roepen. Hij weet helemaal niets en God weet alles.

Deze methode van onderwijs in de vorm van het stellen van vragen is de methode die God ook gebruikt in Zijn toespraak tot Job in de volgende hoofdstukken. God zal niet anders doen dan Job dezelfde soort vragen stellen, alleen veel uitvoeriger en met als resultaat dat Job op zijn knieën gaat voor Hem.

De eerste vraag van Elihu gaat over de rangschikking die God in Zijn werken heeft aangebracht en waardoor Hij ze bestuurt *(vers 15)*. Heeft Job er enig idee van hoe God al Zijn werken aan elkaar verbindt en in welke verhouding ze tot elkaar staan? Natuurlijk niet. Ook op de vraag hoe God *"het licht van Zijn wolk"*, de bliksem, *"laat schijnen"*, moet hij het antwoord schuldig blijven.

De volgende vraag aan Job is of hij weet hoe de wolken zweven *(vers 16)*. Job weet het antwoord niet. Hij had geen kennis van de natuurwetten die de mens in de loop van de tijd heeft ontdekt. Hij kan er alleen maar met stomme verbazing naar kijken en zich afvragen hoe wolken zwaar van water toch blijven drijven. Dat kan niet anders zijn dan door de machtige hand van God. Hoe Hij dat doet, is niet uit te leggen. Weten wij met al onze natuurkundige kennis het antwoord? Wij weten het net zomin. We zien de wetmatigheden, maar hoe die wetmatigheden zijn ontstaan, weten we niet zonder de openbaring door God die Hij in Zijn Woord geeft.

God, Die al deze wonderen doet, is volmaakt in kennis. Iemand Die in staat is om zo'n rangschikking in de natuur aan te brengen en de wolken te laten zweven, moet alles weten *(1Sm 2:3b)*. Hij heeft volmaakte kennis in Zichzelf en van al Zijn werken, van alles wat buiten

> *...;*
> *want de HEERE is een [al]wetend God,*
> *en Zijn daden zijn recht. (1Sm 2:3b)*

Hem is, de hele schepping en ieder mens, want alles is uit Hem voortgekomen. Daartegenover is de mens een volkomen onwetend schepsel.

De temperatuur is volledig in Gods hand. Weet Job hoe de temperatuur zo hoog kan oplopen, dat hij het er warm van krijgt en zijn kleren aan zijn lijf gaan plakken *(vers 17)*? Hij weet dat een zuidenwind hitte brengt *(Lk 12:55)*, maar weet hij hoe God de aarde stil maakt en dan die wind vanuit het zuiden laat waaien?

En wanneer [u] een zuidenwind [ziet] waaien, zegt u: Er zal hitte zijn; en het gebeurt. (Lk 12:55)

En wat kan hij eraan doen? Hij heeft God toch niet geholpen om de hemel uit te spannen die tijdens de hitte *"vast is als een gegoten spiegel" (vers 18)*? God heeft dat helemaal alleen gedaan *(Js 44:24b)*. Job kan geen wolken gebieden om de hitte te temperen. Dat kan alleen God. Wat kan Job anders doen dan de hitte lijdzaam verdragen? Als de zaken er zo voor staan, wat kan een zo zwak, hulpeloos en onwetend mensenkind dan nog inbrengen tegen God als Hij met *hem* handelt?

Ik ben de HEERE, Die alles doet:
Die de hemel uitspant, Ik alleen,
Die de aarde uitspreidt door Mijzelf;
... (Js 44:24b)

Elihu is zich zijn onwetendheid bewust van de dingen die hij over God aan Job heeft voorgehouden. Maar misschien weet Job meer en wil hij hem en iedereen vertellen wat zij tegen God moeten zeggen *(vers 19)*. Job heeft immers tegen God gezegd dat hij zijn zaak voor Hem wil uiteenzetten *(Jb 13:3,18-22)*. Hij zou God wel laten weten dat God niet goed met hem handelde. Elihu voelt zichzelf in de duisternis als het erom gaat God te beoordelen en dat zal ieder voelen die naar God in Zijn regering over de natuur kijkt. Wie durft te zeggen dat hij Gods doen kan doorgronden? In wat Elihu hier zegt, ligt een zachte vermaning aan het adres van Job opgesloten.

Elihu weet dat niemand aan God hoeft te vertellen wat hij (Elihu) heeft gezegd *(vers 20)*. God weet alles namelijk allang *(Ps 139:4)*. Als iemand meent dat wel te moeten doen met de gedachte dat Hem toch iets is ontgaan en Hem wil corrigeren, dan zal hij *"verslonden worden"*. Zo iemand zal als hij tot God gaat om Hem te informeren, overweldigd worden door het besef van Diens alwetendheid. Als het gaat om

Al is er [nog] geen woord op mijn tong,
zie, HEERE, U weet het alles.
(Ps 139:4)

de beoordeling van God in Zijn regering, doet iedereen er goed aan te zwijgen: *"Wees stil voor het aangezicht van de HEERE, alle vlees"* (*Zc 2:13a*).

Behalve dat we niets kunnen *zeggen* over wat God doet, *zien* we er ook niets van, we zijn er blind voor (*vers 21*). Over wat God doet, ontbreekt ons het licht, het is voor ons verborgen in de wolken. Wij zien de wolken. Wat God ermee gaat doen, ontgaat ons. Maar het licht schijnt daarin, dat mogen we weten. En op Zijn tijd zal Hij de wolken door de wind verdrijven. Dan wordt de hemel helder.

We kunnen dit toepassen op ons leven. De wolken zijn een beeld van moeiten en beproevingen die er in ons leven kunnen zijn. Dan zien we het licht niet, maar we weten wel dat het er is. We weten dat Hij boven onze moeilijkheden staat, hoewel het moeilijk is Hem te zien. Als het moment komt dat Hij de wolken verdrijft, wordt het licht zichtbaar. We zien Hem. Misschien dat niet de moeilijkheden weg zijn, maar Hij laat ons zien waartoe ze dienen.

Als de hemel door God is gezuiverd, blijkt dat met de wind uit het noorden goud is meegekomen, het goud van het stralende weer (*vers 22*). Met deze laatste woorden van Elihu wordt Job als het ware voorbereid op het goud van het spreken van God Zelf. In de toepassing op ons leven kunnen we zeggen dat het niet alleen helder is geworden, maar ook heeft verrijkt. De zuivering van het geloof is kostbaarder dan de zuivering van goud (*1Pt 1:7*). We hebben een diepere indruk van Gods *"ontzagwekkende majesteit"* gekregen dan we daarvoor hadden. Hij had en heeft alles in de hand en bestuurt de wolken in ons leven.

Elihu rondt zijn slotwoorden af met een soort conclusie. Hij wijst erop dat hij en anderen *"de Almachtige"* niet kunnen vinden (*vers 23*). Wat hij daarmee bedoelt, is wat hij vervolgens over God zegt. God is voor de mens onvergelijkbaar en onmeetbaar in Zijn *"kracht"*. Zijn *"recht"* is onkreukbaar. Nooit doet Hij iets wat strijdig is met het recht, met de juistheid van een zaak waarmee Hij bezig is. Dat geldt ook voor Job.

Verder is Hij *"hoogst rechtvaardig"* in het gebruik van Zijn middelen. Hoogst rechtvaardig is letterlijk 'een veelheid aan gerechtigheid'. In alle middelen die Hem ter beschikking staan, straalt Zijn rechtvaardigheid, Hij vloeit daarvan over, het is Zijn kenmerk. Dat houdt ook in dat *"Hij niet*

onderdrukt". Al Zijn volmaakte eigenschappen gebruikt Hij zodanig, dat in Zijn handelingen met mensen alle ongevoelige of barbaarse hardheid ontbreekt.

Vanwege die eigenschappen, die Hij inzet ten gunste van de mensen, vrezen zij Hem, dat wil zeggen hebben zij eerbied en ontzag voor Hem *(vers 24; vgl. Ps 130:4)*. Het is een algemene vrees voor God als zij de openbaring van Zijn macht zien *(Op 15:4)*. De mensen die een eigenwijs hart hebben, zijn mensen die hun eigen mening over God hebben en Hem willen vertellen hoe Hij moet regeren. Er ontbreekt bij hen het ontzag voor Hem. Daarom ziet Hij hen niet aan, Hij keurt hen geen blik waardig.

Maar bij U is vergeving,
opdat U gevreesd wordt.
(Ps 130:4)

Hiermee heeft Elihu gezegd wat hij op zijn hart had. De drie vrienden van Job geloofden dat lijden het gevolg is van een 'lik op stuk beleid' van God. Zij hielden zich in de beoordeling van het lijden aan wat we een 'compensatietheologie' zouden kunnen noemen. Die theologie gaat ervan uit dat er een verhouding is tussen rechtvaardig gedrag en welvaart, en tussen zondig gedrag en ellende. Elihu heeft aangetoond hoe onjuist deze theologie is.

Job zet vraagtekens bij de regering van God in zijn leven. Maar van de regering van God in de natuur begrijpt hij al weinig. Elihu vermaant Job dan ook om in beide zaken Gods wijsheid te erkennen en Hem te vertrouwen. Nu Elihu gesproken heeft over het doorkomen van de zon na het onweer, de komst van God in Zijn majesteit *(vers 22)*, is de tijd rijp dat God Zelf op een wonderbaarlijke wijze Job gaat onderwijzen over Zijn wegen *(vgl. Hb 1:1)*. Daarover gaan de volgende hoofdstukken.

Job 38

De HEERE spreekt tot Job

God gaat spreken. Hij sprak tot Adam en Eva en zij verborgen zich. Toen Hij tot Mozes sprak, moest deze zijn schoenen van zijn voeten doen. Elia omwond zijn gezicht toen hij God ontmoette in het zachte suizen van een wind. De stem openbaart, misschien meer nog dan de verschijning, de persoon. Er is in de voorgaande gesprekken door Job en de vrienden en Elihu veel over God gezegd, maar Zijn daadwerkelijke aanwezigheid was niet gevoeld. Nu God Zelf Zich toont, gaat Job veranderen. Zo is dat ook bij ons.

In het spreken van God zullen we geen verklaring horen van het probleem waarmee Job heeft geworsteld. Het probleem komt zelfs niet ter sprake. God verdedigt Zich niet tegen de aanklachten van Job dat Hij onrechtvaardig zou zijn. Hij komt niet als volgende Spreker een nieuwe poging doen om Job te overtuigen, maar Hij komt als Degene Die in majesteit het laatste en beslissende woord spreekt. God komt eenvoudig als de Verhevene.

God komt niet met *"nieuwe getuigen" (Jb 10:17)* naar Job, waarvoor hij zo bang was. Hij komt ook in niet een wervelstorm om Job weg te vagen en niet meer naar hem te horen *(Jb 9:16-18)*. God komt niet om zijn lijden groter te maken, maar om heel persoonlijk Zelf zielzorg aan Job te besteden. Hij laat dat niet aan anderen blijken. Maar als God Zijn werk, Zijn zorg, aan Job heeft gedaan, stelt Hij hem als een veranderde Job aan de vrienden voor. We zien iets dergelijks in wat de Heer Jezus met Petrus heeft gedaan *(1Ko 15:5a; Lk 24:34; Jh 21:15)*.

Job wilde God dagvaarden voor Zijn rol in het lijden dat hem heeft getroffen. Maar als God aan Job verschijnt, worden de rollen omgedraaid. God roept hem ter verantwoording. Hij stelt Job meer dan zeventig vragen waarop deze geen enkel antwoord heeft. Dat levert het bewijs dat Job niet in staat is om Gods wegen met de natuur te begrijpen, laat staan er macht over heeft. Als hij niet eens daarvan de natuurlijke samenhang kent en begrijpt, hoe zou hij dan kunnen verwachten dat hij Gods handelen met de

mens kan begrijpen? Dat leidt er ten slotte toe dat Job overtuigd wordt en tot verbreking komt. Hij veracht zichzelf en doet boete in stof en as *(Jb 42:6)*.

God wordt gekend uit Zijn schepping *(Rm 1:20)*. Hij spreekt over Zijn wonderwerken, niet over de werken van Job. Van Jobs goede werken wordt geen enkele melding gemaakt. God laat Job door Zijn verschijning aan hem weten dat Hij hem niet heeft opgegeven. Ook verwijt God Job geen bepaalde zonden als oorzaak van zijn lijden. God verwijt Job alleen maar de ongerijmde woorden die hij in zijn verbittering tijdens zijn lijden sprak. Dat is precies wat ook Elihu eerder heeft gedaan, wat bewijst dat Elihu naar de wil van God heeft gesproken.

In hun gesprekken hebben de drie vrienden en Job een moeilijk probleem besproken. Overal in de schepping blijkt dat alles is onderworpen aan vaste inzettingen en wetmatigheden. Als de Schepper met de hele kosmos handelt volgens herkenbare regels, waarom zouden er dan in Zijn omgang met de mensen niet net zulke betrouwbare regels zijn? God laat nu zien, hoezeer de mens zichzelf overschat als hij zich aanmatigt Zijn handelen als Schepper en Onderhouder te begrijpen. En als hij in de natuurlijke dingen het handelen van God al niet begrijpt, hoeveel te minder dan in Zijn wegen met de mensen.

God antwoordt Job | *verzen 1-3*

> *1 Daarna antwoordde de HEERE Job uit een storm en zei:*
>
> *2 Wie is hij die [Mijn] raad duister maakt*
> *met woorden zonder kennis?*
>
> *3 Omgord nu als een man uw heupen,*
> *dan zal Ik u ondervragen. Maak Mij [eens] bekend:*

Een van Jobs slotwoorden was: *"Laat de Almachtige mij antwoorden" (Jb 31:35; vgl. Jb 9:35; 10:2; 13:3)*. Dat antwoord komt nu *(vers 1)*. Van Jobs voornemen om de Almachtige *"als een vorst" (Jb 31:37)* te naderen komt niets terecht. Het antwoord van *"de HEERE"* komt *"uit een storm"*, niet om Job door die storm te vermorzelen, maar om hem te antwoorden *(vgl. Jb 9:17)*. God antwoordt als *"de HEERE"*, de Naam die ook in *Job 1-2* wordt gebruikt en die kenmerkend is voor de relatie van God met de mens. Die HEERE komt op imponerende wijze tot hem. Job moet erkennen met Wie hij te doen heeft.

Maar Hij komt om hem te herstellen, niet om hem te verdelgen. Toen Job in ellende werd gedompeld, heeft Hij ook gesproken door een vreselijke stormwind. Daarbij kwamen al zijn kinderen om het leven *(Jb 1:19)*.

De eerste woorden van God maken direct duidelijk wat Hij Job kwalijk neemt *(vers 2)*. God begint met de vraag: *"Wie is hij?"* Daarin klinkt al de grote verhevenheid van God en de grote nietigheid van de mens, Job, door. Het zijn geen woorden van verachting of van toorn, maar ze houden een verwijt in. Het zijn woorden van verontwaardiging, want Job heeft de euvele moed gehad Gods raad duister te maken door Zijn wegen verkeerd voor te stellen. Die verontwaardiging van God is begrijpelijk als we eraan denken dat wij het ook niet waarderen als er dingen van ons worden gezegd die niet waar zijn.

Job heeft met zijn woorden Gods raad, dat is Zijn regering van de wereld, waaronder ook de rampen vallen die hem hebben getroffen, duister gemaakt. God regeert in rampen en plagen, waarin duidelijk Zijn hand te zien is. Maar Zijn raad wordt duister gemaakt door menselijke benaderingen, verklaringen en redeneringen daarvan en daarover. Job heeft er ook zijn verklaring van gegeven. Daarbij is hij ertoe gekomen God van onrechtvaardig handelen te beschuldigen en daardoor heeft hij Gods raad duister gemaakt.

Hij heeft *"woorden zonder kennis"* over God gesproken omdat hij Gods handelen verkeerd uitlegde. Hij meende te weten wat God wel had moeten doen, maar niet heeft gedaan, dat heeft nagelaten. Ook wij moeten ervoor oppassen dat wij ons niet aanmatigen Gods wil en weg te kennen over situaties waarin iemand of wijzelf zijn terechtgekomen en die wij niet begrijpen. Wij kennen niet alle feiten waarmee God in Zijn handelen rekening houdt en die Hij gebruikt.

God roept Job op om als een man zijn heupen te gorden *(vers 3; Jb 40:1-2; vgl. 1Kn 20:11)*. Daarmee zegt God als het ware tegen hem: 'Zet je maar schrap om naar Mijn vragen te luisteren en geef dan het goede antwoord.' Job heeft krachtige taal geuit over wat hij allemaal tegen God zou zeggen *(Jb 13:22; 23:4-5)*. God zal de kracht van zijn woorden testen door hem te ondervragen, door hem een aantal vragen te stellen. Gods vragen zullen de verhoudingen in het juiste licht plaatsen.

Het zijn geen vragen die een mens niet kan begrijpen. Het zijn geen 'quizvragen' om Jobs kennis te testen, maar opvoedkundige vragen. Gods doel is niet om Job diep van zijn onwetendheid te doordringen en hem daardoor weg te vagen, wat heel eenvoudig zou zijn, maar om hem te brengen tot de ware kennis van zichzelf en van God. In die kennis groeien is groeien in de ware kennis. Dat God zo tot Job komt en hem zo aanspreekt, toont Zijn barmhartigheid ten aanzien van Job.

De fundamenten van de aarde | *verzen 4-7*

> 4 *Waar was u toen Ik de aarde grondvestte?*
> *Maak het bekend, als u echt inzicht hebt.*
> 5 *Wie heeft haar afmetingen bepaald? U weet het immers [wel].*
> *Of wie heeft het meetlint over haar uitgespannen?*
> 6 *Waarop zijn haar pijlers neergezonken?*
> *Of wie heeft haar hoeksteen gelegd,*
> 7 *toen de morgensterren samen vrolijk zongen,**
> *en al de kinderen van God juichten?*

In *vers 4* begint God met de vragen. Elke vraag maakt Job een stukje kleiner, tot ten slotte het laatste restje trots is verdwenen. Het eerste onderwerp dat God aansnijdt, is de schepping en wel die van de aarde, de verblijfplaats van de mens *(vers 4)*. Job klaagde erover dat God de bergen verplaatst en omkeert, de aarde doet wankelen en de zon en de sterren verduistert *(Jb 9:5-7)*. Maar om vragen over de schepping te kunnen beantwoorden moet hij van de schepping getuige zijn geweest of getuigen kunnen aanvoeren. Job meende dat hij kennis had van de schepping *(Jb 9:5-10)*. Kan hij ook zeggen waar hij zich bevond toen God *"de aarde grondvestte"*? 'Nou Job, zeg het maar, laat het Me maar weten, *"maak het bekend"*. Als je dat kunt, toon je daarmee aan dat je *"echt inzicht hebt"*.'

---

* *"Vrolijk zongen" (vers 7)* is geen goede vertaling. Engelen zingen niet. Dat hebben ze ook niet in de velden van Efratha gedaan. Zingen is voorbehouden aan mensen die door God van hun slavernij en hun zonden zijn verlost. Zie bijvoorbeeld *Exodus 15*, waar voor het eerst in de Bijbel wordt gezongen, en het boek *Openbaring*, waar dat voor de laatste keer in de Bijbel gebeurt *(Ex 15:1; Op 5:9; 14:3; 15:3)*.

Job was op het moment van de schepping van de aarde natuurlijk nergens te bekennen, hij bestond niet eens. Wat dat betreft, sprak Bildad de waarheid, toen hij tegen Job zei: *"Immers, wij zijn van gisteren en weten niets" (Jb 8:9)*. Welnu, als iemand geen kennis heeft van de manier waarop de aarde is gegrondvest, ontbreekt hem ook de kennis van de manier waarop de aarde en het leven daarop functioneren en worden bestuurd. Wie ondanks het ontbreken van die kennis daar toch uitspraken over doet, kan alleen speculeren en dwaasheid uitkramen.

Niemand, geen mens, is bij de schepping aanwezig geweest. Door het geloof weten wij dat de Zoon van God de Schepper is *(Hb 1:2; 11:3)*. Door Hem bestaan alle dingen *(Ko 1:16-17)*. Als God hier spreekt over 'grondvesten' (of fundamentlegging) en in *vers 5* over 'het meetlint', is dat natuurlijk beeldspraak die ontleend is aan het dagelijkse leven. De aarde is niet letterlijk ergens op gegrondvest en er is geen letterlijk meetlint aan te pas gekomen bij het ontwerpen en scheppen ervan *(vgl. Jb 26:7)*. God gebruikt deze begrippen om ons duidelijk te maken wat Hij bedoelt.

De vraag in *vers 5* sluit aan op de vorige waarin we de Schepper en Onderhouder van het heelal aan het woord horen over het ontwerp en de constructie ervan. God vraagt aan Job Wie de afmetingen ervan heeft bepaald. Heeft hij God een handje geholpen bij het ontwerp, of Hem een tip gegeven bij de bepaling van de afmetingen en verhoudingen, zodat alle onderdelen van de schepping door een evenredige en evenwichtige vorm en hoeveelheid volmaakt harmonieus bij elkaar passen? Weet hij, behalve het feit dat de aarde functioneert, ook hoe en waarom zij functioneert? De woorden *"afmetingen"* en *"meetlint"* willen zeggen dat God volgens een volmaakt vooropgesteld plan werkt.

Job moet het maar zeggen, want hij *"weet het immers"* hoe de aarde in elkaar steekt. Dat heeft hij in elk geval beweerd. Of heeft hij misschien geholpen bij de uitvoering, dat hij het meetlint heeft vastgehouden toen God alles op zijn plaats zette? Dat heeft Job niet. Hij heeft God geen advies kunnen geven welke afmetingen en eigenschappen Hij aan de onderdelen van Zijn schepping zou toekennen. De les die we hieruit kunnen leren, is dat God alleen van alles de maat bepaalt, of het nu gaat om de schepping of om onze dagen, ons bezit, onze gaven of ons lijden *(Pr 3:1-8)*.

In *vers 6* vraagt God niet naar een persoon, maar naar de wijze van werken. Het gaat daarbij om de duurzaamheid van het scheppingswerk. Kan Job ook zeggen hoe God te werk is gegaan om de aarde de stabiliteit te geven die ze heeft? Kan hij iets maken dat blijft bestaan? God gebruikt ook hier beeldspraak als Hij spreekt over *"haar pijlers"* en *"haar hoeksteen"*. Pijlers houden een gebouw omhoog en de hoeksteen zorgt ervoor dat het fundament goed ligt. God toont Job door deze beelden aan dat alles wat Hij heeft gebouwd, solide en stabiel is.

Wie wel bij Gods scheppingswerken aanwezig waren, zijn de engelen, die hier *"morgensterren"* en *"zonen van God"* – dat is betere vertaling dan 'kinderen van God' *(Jb 1:6; 2:1)* worden genoemd *(vers 7)*. Engelen zijn zonen van God – niet door geboorte of door adoptie zoals de nieuwtestamentische gelovigen, maar – vanwege hun schepping door God. In dezelfde zin wordt dat bij de mensen alleen van Adam gezegd *(Lk 3:38)*. Engelen zijn geschapen voordat God het zichtbare universum schiep. Toen God uit het niets, dat wil zeggen uit wat voor het oog onzichtbaar is, de schepping tot stand bracht, hebben zij dat gezien en daarover gejubeld en gejuicht.

God heeft niet vanuit het niets, maar vanuit Zichzelf geschapen. De engelen hadden nog nooit iets gezien van materie en alles wat daarbij hoort aan materiaal en hun eigenschappen, zoals vorm, kleur en omvang. En ineens was het daar. Ze zagen het omdat God, Die *"de dingen die niet zijn, roept alsof zij zijn" (Rm 4:17b)*, ze tevoorschijn had geroepen. Dat bracht hen tot een uitbundige uiting van hun bewondering voor de wijsheid en macht van God, hun Schepper.

De grenzen van de zee | *verzen 8-11*

> 8 *Of [wie] heeft de zee met deuren afgesloten,*
> *toen zij losbarstte [en] uit de baarmoeder naar buiten kwam,*
> 9 *toen Ik haar een wolk gaf als kleding,*
> *en de donkere [wolken] als haar omslagdoek.*
> 10 *Ik stelde haar Mijn grens,*
> *en plaatste een grendel en deuren,*
> 11 *en zei: Tot hiertoe mag u komen en niet verder,*
> *hier zal zich [een grens] stellen tegen de hoogmoed van uw golven.*

In deze verzen verandert God van onderwerp. Hij gaat van de aarde over naar de zee en stelt Job daarover enkele vragen. In die vragen laat Hij zien dat Hij zowel de Maker als de Meester ervan is. Hij beheerst en controleert de zee. De oorsprong van de aarde is door God vergeleken met het bouwen van een huis. Voor de oorsprong van de zee gebruikt Hij het beeld van een geboorte *(vers 8)* en wel van een onstuimige geboorte. Direct bij de geboorte toont de zee haar temperament van wildheid en woestheid die door God beteugeld moet worden.

God stelt over de zee verder geen vragen aan Job, maar beschrijft Zijn handelwijze ermee. Daaruit blijkt Zijn volkomen beheersing ervan en ook Zijn zorg ervoor. Hij vergelijkt de zee zelfs met een pasgeboren kind dat helemaal van Zijn verzorging afhankelijk is *(vgl. Ez 16:2-4)*. Hij bekleedt de zee met *"een wolk"* en geeft haar *"de donkere [wolken] als haar omslagdoek" (vers 9)*. Deze kleding geeft een uiterlijk dat de dreiging vergroot die altijd al voor de mens van de zee is uitgegaan. Het maakt hem nog meer bewust van zijn machteloosheid en nietigheid tegenover die macht vol dreiging.

Als er door God geen paal en perk aan de zee wordt gesteld en Hij die niet controleert *(vers 10)*, kan niemand de zee verhinderen een alles verwoestend werk te doen. Geweldige overstromingen door stormen, tsunami's en springvloeden zijn daarvan indrukwekkende bewijzen. Op de verschrikkelijkste manier woedde het water toen God een wereldwijde zondvloed als oordeel over de aarde gebruikte *(Gn 7:11; 8:2)*.

Is er een mens die de zee kan temmen of begrenzen? De mens kan met zijn bekwaamheden allerlei voorzieningen treffen om een watersnoodramp te voorkomen, zoals de enorme Deltawerken, tot bescherming van zijn kusten. Maar een garantie dat een nieuwe watersnoodramp uitgesloten is, kunnen zelfs zulke meesterlijke prestaties niet geven. Alleen God heeft de macht het water een halt toe te roepen. Hij heeft grenzen gesteld en grendels en deuren geplaatst, zodat zij niet zonder Zijn wil buiten de gestelde grenzen gaat *(vgl. Ps 104:9-10; Jr 5:22; Sp 8:29)*.

U hebt een grens gesteld, die ze niet zullen overgaan,
ze zullen de aarde nooit meer bedekken.
Hij wijst de bronnen hun loop naar de dalen,
[zodat] ze tussen de bergen door stromen. (Ps 104:9-10)

Ik, Die het zand gemaakt heb tot een grens voor de zee,
een eeuwige verordening, die zij niet zal overschrijden.
Al kolken haar golven, zij zullen niets kunnen [uitrichten],
al bruisen zij, zij zullen hem niet overschrijden. (Jr 5:22b)

God verliest nooit de controle over de zee *(vers 11)*. Hij kan incidenteel toelaten dat de zee die grenzen doorbreekt. Dan opent Hij de deuren om de mens aan zijn totale onvermogen te herinneren om ook maar enige invloed op de verwoestende massa en de kracht van het water uit te oefenen. Daarna verzamelt Hij de wateren weer in de door Hem daarvoor bestemde bewaarplaatsen *(Ps 33:7)* en brengt ze tot rust.

God heerst over de zee eenvoudig daardoor dat Hij tegen de zee *"zei"*, dat wil zeggen door Zijn woord. De wateren gehoorzamen het woord van God *(2Pt 3:5-6)*. Hij spreekt tot hen alsof ze als persoon voor Hem staan, met een eigen, opstandige wil, en aan wie Hij laat weten wat hun grens is om zich daaraan te houden.

Als God de volkomen controle heeft over de zee, welk recht heeft de mens dan, die de zee niet heeft doen ontstaan en die ook niet kan controleren, om God te bekritiseren over de manier waarop Hij daarmee omgaat? We kunnen dit toepassen op de beproevingen en moeiten die het leven van een gelovige kunnen treffen. Ze komen niet toevallig over hem, maar komen voort uit 'de schoot van Gods raad' voor hem. Tegelijk is en blijft God ook in de beproevingen bij ons *(Js 43:2)*. Hij heeft aan de nood en ellende een grens gesteld, zodat de gelovige er niet aan ten onder gaat *(1Ko 10:13)*. Hij houdt met Zijn beproevingen de hoogmoed van de mensen in toom, zoals Hij de hoogmoed van de wateren in toom houdt.

U heeft geen verzoeking getroffen dan menselijke; en God is getrouw, Die niet zal toelaten dat u verzocht wordt boven wat u kunt [verdragen]; maar met de verzoeking zal Hij ook de uitkomst geven, zodat u ze kunt verdragen. (1Ko 10:13)

Er is één moment in de geschiedenis geweest, waarin God alle grendels en deuren heeft weggehaald, waardoor een grenzeloze ellende over Iemand is gekomen. Dat is geweest toen de Heer Jezus in de drie uren van duisternis op het kruis tot zonde werd gemaakt. Toen riep Hij het uit: *"Watervloed roept tot watervloed, terwijl Uw waterkolken bruisen; al Uw baren en Uw golven zijn over Mij heen gegaan" (Ps 42:8)*. Hij werd daar ondergedompeld in de toorn van God over de zonde. Wat dat voor Hem betekende, kunnen wij niet peilen. Wel zullen wij Hem er eeuwig voor aanbidden dat Hij voor ons Gods toorn over de zonde onderging.

Dag en nacht | *verzen 12-15*

> 12 *Hebt u in uw dagen de morgen ontboden?*
> *Hebt u de dageraad zijn plaats gewezen,*
> 13 *om de einden van de aarde vast te grijpen,*
> *zodat de goddelozen van haar afgeschud worden?*
> 14 *[De aarde] verandert als leem door een zegel,*
> *en [de dingen] krijgen vorm als een kleed.*
> 15 *De goddelozen wordt hun licht onthouden,*
> *en de opgeheven arm wordt gebroken.*

Na vragen over het begin van de schepping is het volgende onderwerp waarover God vragen aan Job stelt het begin van de dag. Heeft Job, sinds hij leeft, er ooit een keer voor gezorgd dat het dag werd, dat de morgen begon te gloren en de dageraad gezien werd *(vers 12)*? Heeft hij de wisseling tussen dag en nacht kunnen beïnvloeden? Heeft hij bepaald wanneer en waar dat zou gebeuren? Ook op deze vraag komt geen antwoord. God verwacht ook geen antwoord. Alle vragen moeten Job naar het enig juiste antwoord voeren en dat is dat hij geen enkel weerwoord meer heeft op Gods regering in zijn leven. Als Hij Gods leiding erkent, heeft hij geen antwoorden nodig.

Job en ook wij zouden nooit op die vraag zijn gekomen. Het op- en ondergaan van de zon is zo alledaags, zo vanzelfsprekend, dat we er helemaal niet over nadenken Wie daarachter zit. We staan er ook niet bij stil dat dit proces aan de gang is sinds de schepping, toen God zei: *"Laat er licht zijn!" (Gn 1:3)*. Geen mens kan bewerken dat het dag wordt en geen mens kan dat dagelijks terugkerende wonder doorbreken. De dag en ook de nacht behoren God toe *(Ps 74:16)*.

> *De dag is van U, ook de nacht behoort U toe,*
> *Ú hebt het licht en de zon hun plaats gegeven.*
> *(Ps 74:16)*

Het aanbreken van de dag heeft ook een gevolg voor de goddelozen *(vers 13)*. Als het licht wordt, is dat *"om de einden van de aarde vast te grijpen"*. Bij het opkomen van de zon wordt plotseling de hele horizon verlicht. Dat geeft het beeld dat het is alsof het licht de aarde als een tafelkleed vastgrijpt om de kruimels eraf te schudden. De goddelozen worden hier dan gezien als de kruimels die van de aarde worden afgeschud.

We zien hier het effect van het licht op hen die de werken van de duisternis liefhebben. Zij haten het licht *(Jh 3:19-20)*, want het openbaart hun boze werken *(Ef 5:13)*. Zodra het licht wordt, ontvluchten ze het licht; ze zijn bang voor het licht en worden erdoor verdreven *(vgl. Jb 24:17)*. God vraagt Job of hij de dageraad al eens bevel heeft gegeven om dat te doen.

Een ander gevolg van het aanbreken van de dag na de nacht is dat de vorm van alle dingen weer zichtbaar wordt *(vers 14)*. In de nacht is alles donker en vervagen de omtrekken. De aarde lijkt dan een vormeloos en kleurloos stuk *"leem"*. Dat verandert als het dag wordt. Zoals de indruk van een zegel in het zachte leem de vorm van het leem verandert in iets herkenbaars, zo verandert het aanbreken van de dag de vorm van de aarde in een vorm die we herkennen. Het *"kleed"* van de aarde, waarbij we bijvoorbeeld kunnen denken aan de bomen en de bloemen die we 's nachts niet zien, wordt gezien. In het morgenlicht zien we de hele structuur en schoonheid van de aarde.

Tegenover de herkenbaarheid van Gods scheppingswerken in het licht staat het verdwijnen van de goddelozen *(vers 15)*. Het daglicht breekt door, maar zij hebben er geen baat bij. Integendeel, ze willen het licht niet en kruipen ervoor weg. Omdat ze het licht niet willen zien, maar de voorkeur geven aan de duisternis, zullen ze het licht nooit zien. Hun *"opgeheven arm"*, een beeld van hun opstand tegen God, zal voor altijd gebroken worden *(vgl. Nm 15:30; Ps 10:15; 37:17)*. In het vrederijk, wanneer Christus als de Zon der gerechtigheid is opgegaan, zal Hij elke morgen alle goddelozen uit het land uitroeien *(Ml 4:2-3; Ps 101:8)*.

Ongekende diepten en breedten | *verzen 16-18*

> 16 *Bent u gekomen tot aan de bronnen van de zee?*
> *Hebt u gewandeld op de bodem van de watervloed?*
> 17 *Zijn de poorten van de dood aan u geopenbaard?*
> *Hebt u de poorten van de schaduw van de dood gezien?*
> 18 *Reikt uw inzicht tot de breedten van de aarde?*
> *Maak het bekend, als u dit allemaal weet.*

God vraagt aan Job of hij iets weet van *"de bronnen van de zee"* en *"de bodem van de watervloed" (vers 16)*. Heeft hij de bodem van de zee gezien en afgespeurd, zodat hij de bronnen heeft ontdekt waar de zee ontspringt? En is

hij zo thuis op de bodem van de watervloed, dat hij daar heeft gewandeld? De zee bevat ongekende diepten waar het volledig donker is, waar de mens niet kan komen en als hij er kon komen niets kan zien.

Voor God kennen deze ontoegankelijke diepten geen geheimen. Hij wandelt daar op volkomen bekend terrein *(Ps 77:20)*. De mens mist de kennis van die diepten omdat hij daar niet kan komen. Als hij de natuurlijke diepten niet kent, wat weet hij dan over Gods weg in zijn leven met de diepten waar Hij hem soms doorheen voert? Het mag genoeg zijn dat God zijn levenspad en het doel kent, dwars door de zee en grote wateren van beproevingen heen.

Uw weg was door de zee,
Uw pad door grote wateren,
en Uw voetstappen werden niet bekend.
(Ps 77:20)

In *vers 17* houdt God aan Job een vraag voor over een nog grotere en donkerdere diepte dan die van de zee en wel de diepten van het dodenrijk. Zolang iemand in het land van de levenden is, blijft het een raadsel wat *"de poorten van de dood"* precies zijn, hoe hij zich die moet voorstellen. Hij heeft er geen kijk op en geen inzicht in. Door ook over *"de poorten van de schaduw van de dood"* te spreken voegt God aan de toestand van de dood nog het aspect van duisternis toe.

Om antwoord op deze vragen te kunnen geven moet een mens het eerst ervaren. Als hij het heeft ervaren, kan hij niet meer terug om het te vertellen omdat hij dood is. De mens weet niet uit ervaring wat de dood is of op welke manier hij uit het leven vertrekt en hoe dat voelt. Voor God kent de dood geen geheimen *(Jb 26:6)*. Hij weet precies hoe de dood werkt.

De nieuwtestamentische gelovige weet ook niet hoe de dood precies werkt. Wat hij wel mag weten, is dat de dood geen gezag meer over hem heeft. Het kan gebeuren dat hij sterft. Hij weet niet hoe dat gaat, maar hij weet wel waar hij heen gaat, namelijk naar zijn Heer en Heiland in het paradijs *(Lk 23:43; Fp 1:23)*. De gelovige hoort bij de gemeente, waarvan de Heer Jezus heeft gezegd: *"En [de] poorten van [de] hades zullen haar niet overweldigen" (Mt 16:18b)*.

Na de diepten gaat het over de breedten. God stelt de vraag aan Job of zijn inzicht reikt *"tot de breedten van de aarde" (vers 18)*. De betekenis van de vraag is of Job speciale aandacht aan de breedten van de aarde, dat wil zeggen de oppervlakte van de aarde, in tegenstelling tot de zee, heeft ge-

geven, zodat hij als gevolg daarvan er een grondige en uitgebreide kennis van heeft opgedaan. Job had er geen kennis van dat de aarde een bol is en dat de breedste plek op aarde de evenaar is. Voor hem waren de breedten van de aarde wat hij om zich heen zag. Het moet Job tot het inzicht brengen dat het gezichtsveld van de mens beperkt is tot de horizon, maar dat God alles overziet.

God besluit deze vragenserie met de uitnodiging, of misschien meer de uitdaging, aan Job dat hij het Hem maar bekend moet maken als hij dit *"allemaal"* weet. Het gaat Hem niet om het concrete antwoord op de afzonderlijke vragen, maar om het antwoord op alle vragen, op de samenhang ervan, want alle vragen hangen met elkaar samen. Job zwijgt en antwoordt niet. In het licht van wat God aan hem vraagt, begint het tot hem door te dringen dat hij *"woorden zonder kennis"* heeft gesproken *(vers 2)*.

Waar komt het licht vandaan? | *verzen 19-21*

> 19 *Waarheen is de weg [waar] het licht woont?*
> *En de duisternis, waar is zijn [woon]plaats,*
> 20 *zodat u die naar zijn gebied kunt brengen,*
> *en dat u de paden naar zijn huis kunt opmerken?*
> 21 *U weet het [vast wel], want u was toen [al] geboren,*
> *en uw dagen zijn groot in aantal.*

Na een eerdere vraag over het licht *(vers 12)* vraagt God nu aan Job of hij weet waar het licht verblijft als het zich vanwege het invallen van de duisternis terugtrekt *(vers 19)*. Waar woont het licht? Kan hij de weg laten zien die naar die woonplaats leidt? En kan hij ook de woonplaats van de duisternis aanwijzen? Als het weer licht wordt, trekt de duisternis zich terug. Als Job de woonplaats weet, dan kan hij het licht naar zijn gebied begeleiden *(vers 20)*.

God gebruikt hier prachtige beeldspraak. Hij stelt het licht voor als op reis. Licht is altijd in beweging en heeft geen vaste verblijfplaats, maar is op weg. In tegenstelling daarmee is de duisternis, de afwezigheid van licht, tot een plaats beperkt, *"zijn [woon]plaats"*. Door de wijze waarop God hierover spreekt, wordt het duidelijk hoe onmogelijk het voor de mens is om aan te wijzen waar het licht verblijft als het nacht is en waar de duisternis verblijft als het dag is.

Dan zegt God ironisch tegen Job: 'U weet het natuurlijk wel, want u was erbij toen zij geschapen werden *(vers 21)*. U bent immers al zo lang op aarde, dat u zich wel herinnert dat licht en duisternis van elkaar werden gescheiden' *(Gn 1:4)*. God zegt daarmee op een zachte en tegelijk duidelijke manier dat Job er helemaal niets van weet. We horen ook hier geen reactie van Job. Zijn zwijgen zegt veel.

Wij weten door het geloof dat God de bron van het licht is en dat Hij licht en duisternis heeft geschapen *(Gn 1:3-5)*. We weten uit ervaring, door de wetmatigheid die we elk etmaal waarnemen, het verschil tussen licht en duisternis. Wat we niet weten, is hoe het een voor het ander in de plaats komt, wat de oorzaak daarvan is. Die oorzaak is God Zelf en Hij is niet te doorgronden. Dat besef brengt ons tot aanbidding *(Rm 11:33-36)*.

Het weer | *verzen 22-30*

> 22 *Bent u gekomen bij de schatkamers van de sneeuw?*
> *Hebt u de schatkamers van de hagel gezien,*
> 23 *die Ik achterhoud voor een tijd van benauwdheid,*
> *voor een dag van strijd en oorlog?*
> 24 *Waarheen is de weg [waar] het licht zich verdeelt,*
> *[en] de oostenwind zich verspreidt over de aarde?*
> 25 *Wie klieft voor de [stort]vloed een waterloop,*
> *en een weg voor het weerlicht van de donder,*
> 26 *om het te laten regenen op het land, [waar] niemand is,*
> *[op] de woestijn, waarin geen mens is,*
> 27 *om [het gebied van] verwoesting en vernietiging te verzadigen,*
> *en om het opkomende groen te laten groeien?*
> 28 *Heeft de regen een vader?*
> *Of wie brengt de druppels van de dauw voort?*
> 29 *Uit wiens buik komt het ijs naar buiten?*
> *En wie baart de rijp van de hemel?*
> 30 *Het water wordt hard als een steen,*
> *en het oppervlak van de watervloed raakt vastgevroren.*

God wijst Job op *"de schatkamers van de sneeuw"* en *"de schatkamers van de hagel" (vers 22)*. De schatkamers zijn de wolken. Er zijn daarin geen voorraden sneeuw en hagel aanwezig, maar wel de waterdamp om ze te vor-

men. God hoeft alleen maar de weersomstandigheden te besturen om in de wolken sneeuw en hagel te laten ontstaan. Heeft Job er al eens een kijkje in genomen om te zien hoe ze gemaakt worden?

We weten nu natuurkundig hoe sneeuw en hagel ontstaan, maar weten we hoe het komt dat de weersomstandigheden zo zijn dat ze kunnen ontstaan? De mens weet al veel over weersverschijnselen, maar is er nog ver van verwijderd alle verschijnselen te begrijpen, laat staan ze te veroorzaken of te verhinderen.

Het gebruik dat God van natuurgeweld maakt, licht Hij voor Job toe in Zijn gebruik van de hagel. Hij licht hem in over het doel dat Hij daarmee heeft *(vers 23)*. Aan dat aspect denkt een mens al helemaal niet. God zegt hier dat Hij ze bewaart om daardoor *"een tijd van benauwdheid"* over Zijn volk te brengen en hen daardoor tot bekering op te roepen. Dan gebruikt Hij de hagel als tuchtroede. Hij zal de hagel ook inzetten op *"een dag van strijd en oorlog"* om de vijanden van Zijn volk te oordelen en Zijn volk te bevrijden. We hebben daarvan enkele voorbeelden in de Schrift *(Ex 9:23; Jz 10:11; Ps 18:13-14; Js 28:17; Ez 13:13; Op 16:21)*.

Kan Job ook zeggen waarheen de weg is waar het licht zich verdeelt *(vers 24)*? Als het dag wordt, verdeelt het licht zich op aarde. Het lijkt vanuit een verzamelplaats in het oosten te komen en zich dan ineens over de aarde te verspreiden. Kan Job er iets over zeggen hoe dat in zijn werk gaat? Weet hij waarom het in het ene seizoen op het ene halfrond van de aarde steeds langer dag is en in hetzelfde seizoen op het andere halfrond steeds korter dag is? Op de Noordpool en op de Zuidpool is het zelfs zo, dat het afwisselend zes maanden dag en zes maanden nacht is. De mens kan dat constateren en door studie van de natuurwetten ook aangeven hoe het proces verloopt, maar de oorzaak ervan waardoor dat proces zich precies voltrekt, is alleen bij God bekend.

Wat voor het daglicht geldt, geldt ook voor de oostenwind. De oostenwind waait uit de richting van waar de zon opkomt. Hij neemt de hitte van de zon mee en verspreidt die over de aarde. Waardoor de wind gaat waaien, is ook natuurkundig uit te leggen. Daardoor is het ook redelijk voorspelbaar uit welke hoek de wind zal waaien en met welke kracht. Het feit dat deze wind uit het oosten komt, zegt iets over de windrichting, maar

niet welke weg de wind neemt. Het blijft een raadsel hoe de wind zich verspreidt. Niemand weet van de wind *"waar hij vandaan komt en waar hij heengaat" (Jh 3:8)*.

In *vers 25* spreekt God over het klieven van een waterloop voor de stortvloed. Dit is ook weer prachtige beeldspraak, waarmee God aansluit bij het spraakgebruik dat onder de mensen gebruikelijk is. Mensen graven geulen om een grote hoeveelheid water naar plaatsen te dirigeren waar het nodig is. Maar wie graaft die waterloop in de lucht om de watermassa van de stortvloed te verspreiden? Dat kan geen mens doen, maar voor God is dat een kleinigheid. Hij *"klieft"* de wolken, waardoor zij breken. Op die manier laat Hij de stortvloed op diverse plaatsen neerkomen.

Heeft Job ook een idee wie een weg klieft voor het weerlicht van de donder? God stelt het zo voor, dat er voor de bliksem een pad in de donkere wolk wordt geopend. De bliksem lijkt ineens door de donkere wolk heen te breken. Alsof de weg is vrijgemaakt van hindernissen, volgt hij een zigzag koers door de lucht naar beneden. De vraag is wie hem de vrijheid geeft en zijn weg heeft klaargemaakt die hij vervolgens gaat. Wie anders kan dat zijn dan de Almachtige?

Het openbreken van de wolken heeft een doel. Het is *"om het te laten regenen op het land, [waar] niemand is, [op] de woestijn, waarin geen mens is" (vers 26)*. Dit kan in onze ogen een zinloze actie zijn, een verspilling van kostbare regen die elders zo hard nodig is. Een dergelijke beoordeling bewijst onze kortzichtigheid. Dan zijn wij net als Job bezig en beoordelen wij God. Net als Job spreken we dan *"woorden zonder kennis"*.

In *vers 27* verklaart God waarom Hij dat doet. Het gebied waar geen mens is, is een gebied van *"verwoesting en vernietiging"*. Deze omschrijving geeft aan dat het een uitzonderlijk verlaten gebied is, verlaten van mensen, maar niet van God. Als er geen mensen zijn om dat woeste gebied te bewerken, neemt Hij Zelf de zorg ervoor op Zich. Hij verzadigt het met water, want er is daar opkomend groen. Dat groen dient als voedsel voor de dieren die daar zijn *(vgl. Ps 104:13-14a)*. God zorgt niet alleen voor de mensen, maar ook voor de dieren in de woestijn.

Hij bevochtigt de bergen vanuit Zijn hemelzalen,
de aarde wordt verzadigd door de vrucht van Uw werken.
Hij doet het gras groeien voor de dieren,
... (Ps 104:13-14a)

God vraagt Job of de regen een vader heeft *(vers 28)*. Daarmee bedoelt Hij of Job weet wat de oorsprong van de regen is, wie ervoor zorgt dat het gaat regenen. En weet Job soms wie de ontelbare druppels van de dauw voortbrengt? Het een noch het ander is mensenwerk. Mensen kunnen ook niet verklaren hoe ze ontstaan. Voor het geloof is het eenvoudig. De Godvrezende belijdt dat als volgt: *"Zijn er onder de nietige [afgoden] van de heidenvolken die het laten regenen, of kan de hemel regendruppels geven? Bent U dat niet, de HEERE, onze God? Wij zien naar U uit, want al deze dingen doet U!" (Jr 14:22)*.

God is de vader of verwekker van de regen en Hij is ook de moeder van de druppels van de dauw. In deze zelfde zin spreekt God ook over het ontstaan van de natuurverschijnselen *"ijs"* en *"rijp" (vers 29)*. Beide zijn de tegenhangers van de regen en de dauw. De hagelstenen zijn in de lucht bevroren regen en vallen op de grond. De rijp ontstaat door bevriezing van dauw waardoor ijskristallen ontstaan. Dat is een prachtig gezicht en levert schitterende plaatjes op.

Is er iemand in staat de rijp op alle bomen te leggen? Het is het werk van God alleen. Hij stelt het voor alsof Hij de moeder daarvan is. Uit Zijn buik komt het ijs naar buiten en Hij baart de rijp van de hemel. Het gevolg is dat *"het water ... hard als steen"* wordt en *"het oppervlak van de watervloed ... vastgevroren"* raakt *(vers 30; Jb 37:10)*.

Wij zijn zo gewend aan de idee dat er ijs op het water komt als de temperatuur onder het vriespunt daalt, dat het wonder ervan ons ontgaat en nog meer dat we er niet aan denken Wie dat doet. Maar is het niet een groot mysterie dat in korte tijd een vloeibare watermassa verborgen wordt onder een laag ijs? Welke geschapen macht is in staat een zo grote verandering aan te brengen en dat zonder enig geluid te maken? Dit kan alleen een almachtige Schepper, Die hierin op onhoorbare wijze Zijn kracht toont. Het water waar eerst schepen doorheen voeren, wordt nu zo hard als een steen waardoor men eroverheen kan lopen, zelfs met zware lasten.

De hemellichamen | *verzen 31-33*

> 31 *Kunt u de banden van het Zevengesternte vastbinden,*
> *of de ketenen van de Orion losmaken?*
> 32 *Kunt u de Mazzarot tevoorschijn laten komen op zijn tijd,*

> *en kunt u de Wagen met zijn kinderen leiden?*
> 33 *Kent u de verordeningen van de hemel,*
> *of kunt u op aarde zijn beleid bepalen?*

God richt de blik van Job naar boven, naar de sterrenhemel *(vers 31)*. Hij plaatst Job oog in oog met het onmetelijke heelal. Niemand heeft ooit het heelal kunnen doorgronden. Met steeds sterkere telescopen kan men steeds dieper in het heelal kijken. De getallen die worden genoemd over afstanden en omvang van sterren en planeten en de ruimte van het heelal, zijn duizelingwekkend. We kunnen dat niet bevatten. En voortdurend worden nieuwe sterrenstelsels ontdekt. Al die sterren heeft Hij met Zijn vingers gemaakt en een plaats in het heelal gegeven. Het bepaalt de mens bij de onbeschrijflijke grootheid van God en zijn eigen absolute nietigheid *(Ps 8:4-5)*.

Als ik Uw hemel zie, het werk van Uw vingers,
de maan en de sterren, die U hun plaats gegeven hebt,
wat is [dan] de sterveling, dat U aan hem denkt,
en het mensenkind, dat U naar hem omziet?
(Ps 8:4-5)

In zijn ongebreidelde nieuwsgierigheid vraagt de mens zich af waar de grens van het heelal is. Er zijn al heel wat sterrenstelsels in kaart gebracht, maar, zo wordt gezegd, het is nog maar een miljoenste deel van het heelal, althans van wat zij denken dat het heelal of universum is. En een grens is nog nooit ontdekt.

Voor het geloof is het weer eenvoudig. God heeft hemel en aarde geschapen, het universum. Hij heeft de hemel bekleed met ontelbare sterren. Van elke ster kent Hij de naam *(Ps 147:4-5; Js 40:26)*. Hij noemt Job de namen van *"het Zevengesternte"* en *"de Orion"* *(vgl. Jb 9:9)*. Daaraan verbindt Hij de vraag of Job van de een de banden kan vastbinden en van de ander de ketenen kan losmaken. Kan Job deze hemellichamen vastbinden zodat ze gestopt worden in hun beweging door het heelal, of kan hij ze losmaken, zodat ze een andere baan volgen dan die hun door God is voorgeschreven?

Hij telt het aantal sterren,
Hij noemt ze alle bij [hun] naam.
Onze Heere is groot en geweldig in kracht,
Zijn inzicht is onmetelijk. (Ps 147:4-5)

Kan Job er soms voor zorgen dat *"de Mazzarot"* op de voor hem bestemde tijd tevoorschijn komt *(vers 32)*? Mogelijk zijn het zuidelijke sterren die bij hun verschijning de zomer aankondigen. Of is hij zo machtig, dat hij

"de Wagen met zijn kinderen leiden" kan? Dat is een noordelijk sterrenbeeld waarvan de Grote Beer of de Wagen de helderste ster is en *"zijn kinderen"* de minder heldere sterren zijn.

God heeft de sterrenbeelden als *"verordeningen van de hemel"* in het heelal geplaatst *(vers 33)*. De verordeningen zijn de wetmatigheden die Hij heeft ingesteld, de vaste plaats die sterren ten opzichte van elkaar hebben en de vaste regelmaat waarmee de hemellichamen zich in het heelal voortbewegen *(Ps 148:6; Jr 31:35-36)*. Kent Job die verordeningen? Heeft hij inzicht in hun werking?

Hij heeft ze vast doen staan, voor eeuwig en altijd,
hun een orde gegeven, die geen van hen zal overtreden.
(Ps 148:6)

Toen God de sterren(beelden) schiep, zei Hij dat ze onder andere *"tot aanduiding van vaste tijden" (Gn 1:14)* zouden zijn. Daarbij kunnen we denken aan de seizoenen *(vgl. Gn 8:22)*. Dat betekent dat God door middel van de verordeningen van de hemel Zijn beleid op aarde bepaalt. Het verschijnen en verdwijnen (niet meer zichtbaar zijn) van sterren staat ook in verbinding met het wisselen van de seizoenen. Kan Job een bijdrage leveren aan de uitvoering van dat door God ingestelde beleid? Ook hier is het stellen van de vraag tegelijk het antwoord erop.

De wolken en de controle daarover | *verzen 34-38*

> 34 *Kunt u uw stem tot de wolken verheffen,*
> *zodat een overvloed van water u overdekt?*
> 35 *Kunt u bliksemflitsen sturen, zodat zij gaan,*
> *en tegen u zeggen: Zie, [hier] zijn wij?*
> 36 *Wie heeft de wijsheid in het binnenste gelegd?*
> *Of wie heeft aan het hart het inzicht gegeven?*
> 37 *Wie kan de wolken met wijsheid tellen?*
> *En wie kan de kruiken van de hemel neerleggen,*
> 38 *zodat het stof vast wordt als iets dat gegoten is,*
> *en de kluiten aan elkaar kleven?*

In *vers 34* komt God terug op het weer, op de wolken en de regen. Hij vraagt aan Job of hij zo hard kan roepen, dat de wolken hem horen en hem gehoorzamen, zodat er een stortbui over hem heen komt. Natuurlijk kan Job dat niet. Hij kan zo hard en zo lang roepen als hij wil, maar de wolken zullen onbewogen hun weg vervolgen zonder een druppel water te laten

vallen. Ze luisteren alleen naar de stem van God. Als we willen dat het regent, moeten we dat aan Hem vragen *(Zc 10:1; Jk 5:18)*.

Ook bij het versturen en gebieden van de bliksemflitsen komt Job er niet aan te pas *(vers 35)*. God alleen heeft daarover het gezag *(Lv 10:2; Nm 11:1; 16:35; 2Kn 1:10,12)*. Ze gaan en komen op Zijn bevel en staan in Zijn dienst.

Alles wat een mens kan zien van de schepping, alles wat hij aan wijsheid daarover heeft, is door God in zijn binnenste gelegd *(vers 36)*. Niemand heeft enig inzicht in de werken van God anders dan door het inzicht dat God in zijn hart legt. De mens is van nature verduisterd in zijn verstand *(Ef 4:18)*. Daardoor tast hij in het duister over het ontstaan van de schepping. Alleen als God hem wijsheid en inzicht geeft, ziet hij hoe alles is ontstaan en ook hoe alles in stand wordt gehouden.

Ondanks de wijsheid die en het inzicht dat God een mens kan geven, blijft de mens onbekwaam om de wolken met wijsheid te tellen *(vers 37)*. Alleen God kan het aantal wolken tellen, zodat er genoeg zijn om ergens een door Hem bepaalde hoeveelheid regen uit te gieten. Ook kan geen mens *"de kruiken van de hemel neerleggen"*, waarmee wordt bedoeld dat de wolken als kruiken zijn die met water zijn gevuld en die worden neergelegd om het water eruit te laten lopen *(vgl. Jb 26:8)*.

Wat de regen met het stof en met de kluiten doet, is en blijft een wonder voor de mens *(vers 38)*. Het onsamenhangende stof klontert door het water, en als het opdroogt, wordt het als *"iets dat gegoten is"*, dat wil zeggen dat het hard wordt als gegoten metaal. Kluiten die hard zijn, worden door het water zacht en kleven aan elkaar. De mens kan dit proces als zodanig niet namaken. Het is niet door een mens bedacht. God heeft dat proces in Zijn schepping opgenomen.

Als toepassing kunnen we hier een liefdevolle handeling van God met de mens zien. Hij is het Die de regen geeft. De mens is stof *(Gn 3:19; Jb 30:19)* en reageert van nature met verharding *(Ef 4:18)* op de gave van God. God moet eerst een werk aan de mens doen, Hij moet de 'grond' van zijn hart ploegen en voorbereiden, zodat Zijn woord aangenomen wordt *(vgl. Mt 13:3-9,18-23)*. Het zwijgen van Job toont aan dat Gods ploeg al diepe voren in zijn hart heeft getrokken.

Job 39

De HEERE spreekt tot Job (vervolg)

In het vorige hoofdstuk spreekt God over verschillende weerselementen. In dit hoofdstuk spreekt Hij over Zijn voorzienige zorg voor de dierenwereld. Hij heeft niet alleen het universum geschapen, maar de aarde ook gevuld met schepselen die in alles van Hem afhankelijk zijn. Ze bevinden zich op allerlei terreinen, zoals in de holen, op het veld, in de bergen, in de lucht en op een rots. God wijst Job op allerlei typen dieren. Er zijn wilde, woeste, hulpeloze, schichtige, sterke, bizarre, snelle en onverschrokken dieren. God geeft enkele voorbeelden en stelt Job daar vragen over.

1. Over de leeuwen en de raaf stelt Hij de vraag: Hoe komen ze aan voedsel? *(verzen 1-3)*
2. Over de berggeiten en de hinden stelt Hij de vraag: Hoe krijgen ze jongen? *(verzen 4-7)*
3. Over de wilde ezel en de woudezel stelt Hij de vraag: Hoe komt het dat ze zo vrij zijn? *(verzen 8-11)*
4. Over de wilde os stelt Hij de vraag: Hoe kun je die temmen? *(verzen 12-15)*
5. Over de struisvogel stelt Hij de vraag: Waarom doet ze zo vreemd? *(verzen 16-21)*
6. Over het paard stelt Hij de vraag: Waar heeft het zijn kracht en onverschrokkenheid vandaan en waarom dient het de mens zo onzelfzuchtig? *(verzen 22-28)*
7. Over de valk en de arend stelt Hij de vraag: Hoe weten ze waarheen ze moeten vliegen? *(verzen 29-33)*

Deze dieren illustreren Gods onnavolgbare creativiteit en voorzienige zorg. De dierenwereld bestaat gedeeltelijk uit diersoorten waarvan de redenen van hun bestaan ons onbekend zijn. Dat heeft ermee te maken dat het diersoorten zijn die in het wild leven. Ze zijn niet rechtstreeks dienstbaar aan de mens. Mensen kunnen niet verklaren waarom dieren leven zoals ze doen. Dit is een ander mysterie dat alleen God volledig begrijpt.

Het zegt ook iets van het egoïsme van de mens die van alles het nut voor zichzelf wil zien en dan pas het bestaan ervan kan waarderen. God toont aan dat Hij zulke schepselen creëert omdat Hij dat wil en ze Zijn glorie vergroten, ongeacht of de mens daar enig nut van of waardering voor heeft.

God heeft al die verschillende dieren toegerust met evenveel verschillende kwaliteiten. In veel gevallen weten wij niet hoe en waarom Hij dat heeft gedaan. Ook zorgt Hij voor elke diersoort en geeft Hij elk dier wat het nodig heeft. Op dezelfde manier heeft God een grote verscheidenheid in het menselijk geslacht aangebracht. Ieder mens is anders. Ieder mens heeft een andere levensloop en ervaart andere omstandigheden. Waarom dat zo is, weten wij in veel gevallen niet. Van één ding kunnen we zeker zijn en dat is dat de *"alleen wijze God" (Rm 16:27)* alles zo bestuurt. Wie dat erkent, kan daarin rusten.

De dieren die God noemt, worden gekenmerkt door zelfstandigheid. Ze zijn wild, ongebonden en bepalen zelf wat ze doen. God heerst over alle dieren, geen dier uitgezonderd. Met de mens is het net zo. Hij voelt zich autonoom in zijn denken en handelen en toch is hij helemaal in Gods hand. En de satan lijkt de mensen willekeurig tot slaaf te maken, maar ook hij kan alleen maar zover gaan als God hem toestaat. Deze gedachte wordt in de komende hoofdstukken voortgezet.

De leeuwen en de raaf | *verzen 1-3*

> 1 *Kunt u voor de leeuwin op prooi jagen*
> *en het verlangen van de jonge leeuwen vervullen,*
> 2 *als zij zich bukken in de holen,*
> *[en] in [hun] schuilplaats zitten te loeren?*
> 3 *Wie bereidt voor de raaf zijn voedsel,*
> *als zijn jongen om hulp roepen tot God,*
> *[als] zij ronddwalen omdat er geen eten is?*

Van de zorg voor en het bestuur van de ontelbare hemellichamen aan het onmetelijke firmament gaat God nu over naar de wereld van de dieren. Ook daar blijkt hoe Hij alles verzorgt en bestuurt op een wijze die niet door een mens te kopiëren is. Hij begint met de leeuwen, de koning van de dieren *(vers 1)*. Kan Job *"de leeuwin"* geven wat ze nodig heeft? Als je ziet hoe zij jaagt, is zij daarin niet na te doen.

Of is Job in staat om *"het verlangen van de jonge leeuwen te vervullen"*? Het gaat hier om leeuwenwelpen, die de eerste paar weken blind zijn. Ze zijn hulpeloos en niet in staat om op een prooi te jagen. Ze zitten in een schuilplaats wat om zich heen te loeren *(vers 2; vgl. Ps 10:8-9)*. Daar zorgt God voor hen in antwoord op hun roepen tot Hem *(Ps 104:21)*.

De jonge leeuwen brullen om een prooi
en verlangen van God hun voedsel.
(Ps 104:21)

Ook de vraag wie voor de raaf zijn voedsel bereidt, is bedoeld om zowel het onvermogen van Job als de almacht in zorg van God te laten zien *(vers 3)*. Evenals de jonge leeuwen roepen de jongen van de raaf tot God om hulp *(Ps 147:9)*. Als zij zonder eten ronddwalen en niets kunnen vinden, hoort God hun geroep evengoed als het geroep van de jonge leeuwen.

Die aan het vee zijn voedsel geeft
en aan de jonge raven wanneer zij roepen.
(Ps 147:9)

Als de mens ervoor zou moeten zorgen dat deze dieren aan hun voedsel kwamen, zouden ze omkomen *(Ps 104:27-28)*. De mens schiet daarin volledig tekort. Hij heeft geen inzicht in wat de dieren nodig hebben en hij heeft geen kracht en wijsheid om erin te voorzien als hij het zou weten. God bezit alles en geeft de dieren wat nodig is.

De Heer Jezus stelt Gods zorg voor de raven tot voorbeeld voor ons om ons geen zorgen te maken over voedsel en kleding *(Lk 12:24)*. Hij zorgt voor ons nog meer dan voor de dieren. Daarom kunnen we maar beter geen kritiek op Hem leveren in Zijn zorg voor ons als het anders gaat in ons leven dan wij menen dat het moet gaan.

Let op de raven: dat zij niet zaaien en niet maaien, die geen voorraadkamer en geen schuur hebben, en God voedt ze; hoe ver gaat u de vogels te boven! (Lk 12:24)

De berggeiten en de hinden | *verzen 4-7*

> 4 *Weet u de tijd waarop de berggeiten baren?*
> *Hebt u gezien dat de hinden jongen werpen?*
> 5 *Kunt u de maanden tellen [die] zij vol moeten maken?*
> *En weet u de tijd van hun baren?*
> 6 *Zij krommen zich [en] werpen hun jongen,*
> *hun weeën drijven [hun vrucht] uit.*
> 7 *Hun jongen worden sterk, ze worden groot in het veld;*
> *ze gaan weg en komen niet [meer] bij hen terug.*

God confronteert Job in dit gedeelte met het baren van jongen door berggeiten en hinden. Kan Job zeggen op welke tijd de berggeiten baren *(vers 4)*? Deze dieren leven op voor de mens ontoegankelijke rotsen die de berggeiten met het grootste gemak beklimmen. Op onnavolgbare wijze springen zij van rotsblok op rotsblok. Hoe kan een mens dan weten wanneer een berggeit baart? Die gebeurtenis onttrekt zich aan zijn waarneming. Hetzelfde geldt voor de schichtige hinde, die zo ver mogelijk uit de buurt van mensen en roofdieren blijft.

Job moet ook maar eens antwoord geven op de vraag of hij *"de maanden kan tellen [die] zij vol moeten maken" (vers 5)*. En kan hij ook iets zeggen over *"de tijd van hun baren"*? Zowel tot het een als tot het ander is hij niet in staat, want hij kan hen niet volgen. Ze bewegen zich buiten zijn bereik. Maar God weet het precies. Hij bewerkt het: *"De stem van de HEERE doet de hinden jongen werpen" (Ps 29:9a)*, waarbij we kunnen denken aan onweer, waardoor de geboorte bespoedigd wordt.

God heeft bij deze dieren ingeschapen op welke manier zij hun jongen krijgen *(vers 6)*. Ze nemen een uiterlijke houding aan, *"zij krommen zich"*, waardoor zij gemakkelijker hun jong kunnen uitwerpen. Van binnen zijn er weeën die het jong uitdrijven. Dat gebeurt allemaal buiten het gezichtsveld van de mens, maar onder het toeziend oog van God. Hij heeft de dieren voorzien van wat nodig is om een jong te baren.

Als het jong eenmaal geboren is, blijft God ervoor zorgen *(vers 7)*. Hij geeft de jongen wat ze nodig hebben om sterk te worden. Het veld is hun natuurlijke leefomgeving. Daar worden ze groot. Als ze zelfstandig zijn en de zorg van hun moeder niet meer nodig hebben, verlaten ze hun moeder voorgoed en gaan ze hun eigen weg. Dat doen ze allemaal zonder de hulp van de mens. Als ze eenmaal zelfstandig zijn, blijft God ervoor zorgen.

Als God zo voor deze dieren en hun jongen zorgt, zal Hij dan geen zorg hebben voor Zijn kinderen? Als wij geen controle meer hebben over onze kinderen die een eigen weg gaan, blijft Hij zorgen.

De wilde ezel en de woudezel | *verzen 8-11*

> 8 *Wie heeft de wilde ezel vrij laten gaan?*
> *En wie heeft de banden van de woudezel losgemaakt?*

> 9 *Ik heb [hem] de wildernis als zijn huis gegeven,*
> *en de zoutvlakte als zijn woning.*
> 10 *Hij lacht om het rumoer van de stad;*
> *het luide geroep van de slavendrijver hoort hij niet.*
> 11 *Hij speurt de bergen af, [dat] is zijn weide;*
> *en hij zoekt naar alles wat maar groen is.*

De volgende vraag van God gaat over *"de wilde ezel"* en *"de woudezel" (vers 8)*. Weet Job hoe het komt dat hij zo vrij leeft? Dat hij zonder banden, ongebonden, rondzwerft? Wie heeft dit schepsel deze natuur gegeven met een verlangen naar vrijheid en de kracht die vrijheid ook te handhaven? Dat heeft God gedaan. Hij heeft ervoor gezorgd dat dit dier uit de handen van de mensen is gebleven en ongetemd leeft. Als hij in handen van de mensen zou vallen, zou hij getemd worden *(Jk 3:7)*.

Behalve dat God voor de vrijheid van het dier zorgt, zorgt Hij ook voor een omgeving waar hij zich thuis voelt *(vers 9)*. De wildernis past bij zijn natuur, daar is de wilde ezel thuis *(Jr 2:24)*. De zoutvlakte met zijn zoute gronden levert genoeg gezouten voedsel waar het dier behoefte aan heeft.

De vrije, ongebonden ezel lacht de tamme ezel uit die zich in de stad bevindt, te midden van het rumoer *(vers 10)*. Daar is de wilde ezel vrij van. Hij is in de vrije natuur en geniet daar van de rust. De tamme ezel is een slaaf en moet lasten sjouwen *(Nm 22:30)*. Hij moet luisteren naar de bevelen van de slavendrijver en wordt door hem opgejaagd. Daar heeft de wilde ezel niets mee te maken. Hij hoort die stem niet, want hij is niet gevangen.

Hij is in de vrijheid op de bergen, waar zijn weiden zijn *(vers 11)*. Daar speurt hij naar voedsel. Als er maar iets groens is, eet hij dat met grote tevredenheid op, zonder daarbij te balken *(Jb 6:5)*. Het is een nieuw bewijs van Gods grootheid dat Hij ook een dergelijk dier heeft gemaakt dat handelt naar de natuur die Hij het heeft gegeven.

De wilde os | *verzen 12-15*

> 12 *Zou de wilde os u willen dienen?*
> *Zou hij overnachten bij uw kribbe?*
> 13 *Kunt u de wilde os met zijn [eigen] touw vastbinden om voren [te trekken]?*
> *Zou hij de dal[grond] achter u eggen?*

> 14 *Vertrouwt u op hem, omdat zijn kracht groot is?*
> *Laat u uw arbeid aan hem over?*
> 15 *Vertrouwt u hem dat hij uw zaad zal terugbrengen*
> *en zal verzamelen [voor] uw dorsvloer?*

Het volgende dier waarover God vragen aan Job stelt, is *"de wilde os" (vers 12)*, een enorm sterk dier. Dit dier wordt enkele keren als een symbool van kracht genoemd *(Nm 23:22; 24:8; Dt 33:17)*. God vraagt Job of dat dier hem zou willen dienen en of hij het als huisdier zou kunnen houden. Job weet wel dat dit onmogelijk is, want de wilde os is te sterk om hem te kunnen temmen. Als hij het dier in zijn kribbe naast de tamme ossen zou laten overnachten, zou hij grote verwoestingen in zijn nachtverblijf aanrichten, want hij laat zich niet binden of opsluiten.

De grote kracht van de wilde os maakt hem uitstekend geschikt om hem met een touw voor de ploeg te binden om voren over zijn land te trekken *(vers 13)*. God vraagt of Job daartoe in staat zou zijn. In deze vraag ligt wel enige ironie. Behalve de ploeg kan de wilde os natuurlijk ook de eg trekken. Wat hij kan als het om zijn kracht gaat, wil hij daarom nog niet. Zijn hele natuur komt daartegen in opstand. Daarom kan Job er niet op vertrouwen, hoe groot zijn kracht ook is *(vers 14)*. Hij kan hem geen arbeid laten doen. Hij hoeft er niet op te rekenen dat hij de kracht van de wilde os kan inzetten om zijn zaad van het veld naar zijn schuren te brengen en het te dorsen *(vers 15)*.

De boeren hebben niets aan de wilde os, maar God wil hem in Zijn schepping hebben. Deze voor de mens onbruikbare krachtpatser is door God geschapen om Zijn macht te tonen. Zoals de wilde os zijn kracht niet in dienst van de mens stelt, zo is ook Gods kracht niet door de mens op diens bevel voor hem beschikbaar. Als Job geen zeggenschap heeft over zulke schepselen als de wilde ezel en de wilde os om hen dienstbaar aan zich te maken, hoe ongeschikt is hij dan om de wereld te regeren of Gods handelwijze te beoordelen.

De struisvogel | *verzen 16-21*

> 16 *De vleugels van de struisvogel klapwieken vrolijk,*
> *net als de veren van de ooievaar en het [ander] gevederte.*
> 17 *Maar zij laat haar eieren achter in de aarde,*

> *en verwarmt ze in het stof,*
>
> 18 *en vergeet dat een voet ze kan breken,*
> *en dat de dieren van het veld ze kunnen vertrappen.*
>
> 19 *Zij behandelt haar jongen hard, alsof ze niet van haar zijn;*
> *zij is zonder angst of haar inspanning voor niets is.*
>
> 20 *Want God heeft haar de wijsheid onthouden,*
> *en heeft haar niets aan inzicht toebedeeld.*
>
> 21 *[Maar] als het tijd is, richt zij zich op in de hoogte;*
> *zij lacht om het paard en zijn berijder.*

Nog een dier dat God aan Job presenteert, is de struisvogel *(vers 16)*. Over dit dier stelt God geen vragen aan Job, maar Hij beschrijft het. Hoewel God geen vragen stelt, kan naar aanleiding van de beschrijving wel de vraag rijzen waarom God de struisvogel heeft geschapen. Het is de grootste, vandaag levende vogel. Met een gewicht dat tot honderdvijftig kilo kan oplopen, is de struisvogel niet in staat om te vliegen. Met de indrukwekkende hoogte tot wel tweeënhalve meter kan ze zich ook moeilijk verstoppen. Terwijl de ooievaar vleugels en veren heeft waarmee hij als trekvogel lange afstanden kan vliegen, heeft de struisvogel slechts ruwharige, stompe vleugels. Maar daarover zit ze niet in. God heeft haar goed aangepast voor haar levensstijl.

Met de vleugels die ze heeft, kan ze niet vliegen, maar wel vrolijk klapwieken. Andere vogels kunnen ook met hun veren klapwieken. Zij kunnen daarmee ook vliegen, maar de struisvogel kan er alleen maar geluid mee maken. Dat van de andere vogels de ooievaar met name wordt genoemd, is niet voor niets, maar geeft een tegenstelling aan die door God Zelf is aangebracht. Van de ooievaar lezen we: *"Zelfs een ooievaar in de lucht kent zijn vaste tijden" (Jr 8:7)*. God geeft aan vogels een bepaalde kennis of Hij onthoudt die aan vogels. Dat laatste is het geval bij de struisvogel *(vers 20)*.

Vers 17 begint met *"maar"*, wat een tegenstelling aanduidt met het voorgaande, de andere vogels, die zich met hun vleugels van de aarde kunnen verheffen. De struisvogel rent alleen maar over de aarde. Ze gaat door het leven zonder zich ergens zorgen over te maken en ook zonder enig verantwoordelijkheidsbesef voor haar jongen. Dat blijkt wel uit het gebrek aan zorg voor haar eieren. Andere vogels gaan er op zitten om te broeden,

maar ook om de eieren te beschermen. De struisvogel is gemakkelijk van haar nest weg te lokken.

Ze vergeet – God spreekt hier over de dieren alsof het mensen zijn – dat de eieren op die manier onveilig zijn. Dit is een schromelijk gebrek aan ouderlijke genegenheid. Er is geen zorg voor de nakomelingen. Het kan haar niet schelen dat er zomaar iemand met zijn voet op de eieren kan trappen *(vers 18)*. Het kan ook gebeuren dat de dieren van het veld ze vertrappen.

Het betekent niet dat zij de plaats is vergeten waar zij haar eieren heeft achtergelaten. Dat blijkt als de eieren uitkomen en ze de jongen heeft. De manier waarop ze met haar jongen handelt, sluit aan op het gebrek aan oudergevoelens dat ze al bij de gelegde eieren heeft getoond. *"Ze behandelt haar jongen hard, alsof ze niet van haar zijn"* *(vers 19; vgl. Kl 4:3)*. Ze zit er niet over in en maakt zich er helemaal niet druk over wat er van haar jongen zal worden.

Zelfs jakhalzen reiken hun jongen de borst,
om ze te laten zuigen;
[maar] de dochter van mijn volk is zo wreed geworden
als struisvogels in de woestijn. (Kl 4:3)

Het zal duidelijk zijn dat er belangrijke, waarschuwende lessen voor de opvoeding in het gedrag van de struisvogel aanwezig zijn. Het is hier niet de plaats om daar verder op in te gaan. Wel willen we de lezer aanraden daarnaar in dit gedeelte te zoeken en de Heer te vragen of Hij wil helpen zich niet tegenover zijn of haar kinderen te gedragen zoals de struisvogel dat tegenover haar jongen doet.

Dat de struisvogel zo onverschillig en hard is, komt omdat God *"haar de wijsheid onthouden"* heeft *(vers 20)*. God heeft haar niet de wijsheid gegeven die Hij andere dieren wel heeft gegeven. Hij is vrijmachtig in wat Hij dieren wel en niet geeft. Achter dit handelen zit een wijze bedoeling. Dat wij die niet altijd begrijpen, verandert niets aan Gods wijsheid. Het moet ons het besef bijbrengen dat God handelt naar Zijn welgevallen, zonder dat wij altijd de reden zien of de verklaring krijgen.

God heeft de struisvogel geen wijsheid gegeven, maar wel het vermogen om heel hard te lopen. Ze gebruikt haar vleugels en veren niet om haar jongen mee te beschermen, maar wel om mee te vluchten zodra ze gevaar ziet. In een tijd van gevaar *"richt ze zich op in de hoogte"*, dat wil zeggen dat ze gaat staan, en zet het op een lopen dat zelfs door een paard niet is bij

te houden *(vers 21)*. De kracht van haar benen is enorm. Haar topsnelheid ligt bij zeventig kilometer per uur. Ze lacht het paard en wie het berijdt vierkant uit.

De les is dat God, als Hij dat wil, schepselen maakt die dom zijn en op ons een vreemde indruk maken, die doen alsof ze gek zijn. Hier zien we een vogel die niet kan vliegen. Hoewel het dier vleugels heeft, kan het sneller lopen dan een paard. Job kon niet begrijpen wat God aan het doen was in zijn leven. God vertelt hem dat de geschapen wereld soms net zo moeilijk te verklaren is. De struisvogel is een dom dier, maar toch zorgt God ervoor, zoals ook voor haar jongen die zij vergeten is of tegen wie ze zich hard opstelt. De vraag is niet gesteld, maar ligt er wel in opgesloten: Is Job in staat het afwijkende gedrag van dit dier te verklaren?

Het paard | *verzen 22-28*

> 22 *Kunt u het paard kracht geven?*
> *Kunt u zijn nek met manen bekleden?*
> 23 *Laat u het springen als een sprinkhaan?*
> *De majesteit van zijn gesnuif is een verschrikking.*
> 24 *Het schraapt in de dal[grond] en het is vrolijk in zijn kracht,*
> *en het trekt uit, de wapens tegemoet.*
> 25 *Het lacht om de angst en is niet ontsteld,*
> *en keert niet om vanwege het zwaard.*
> 26 *De pijlkoker klettert tegen hem aan,*
> *het ijzer van de werpspies en de speer.*
> 27 *Al trillend en briesend verslindt het de aarde,*
> *en is niet te houden als het geluid van de bazuin [klinkt].*
> 28 *Bij elke bazuinklank zegt het: Ha!*
> *en van verre ruikt het de strijd,*
> *[en het hoort] het tieren van de vorsten en het [krijgs]geschreeuw.*

God gaat verder met het paard waarover Hij Zich weer in vraagvorm tot Job uitspreekt. Het paard is hier het strijdros. Het is het enige dier van alle dieren die God noemt dat in dienst van de mens staat en door hem gebruikt wordt. De eerder genoemde wilde dieren die trots van hun vrijheid en kracht genieten, zijn buiten de controle van Job. Maar zelfs een schepsel dat door de mens is getemd, kan een angstaanjagend gedrag vertonen

waarvan we opgewonden kunnen raken. Het strijdros is zo'n schepsel. Kenmerkend is zijn onverschrokkenheid. Zonder enige angst rent het de vijand tegemoet.

Waar heeft het paard zijn kracht, waarmee het zich in de strijd stort, vandaan *(vers 22)*? Heeft Job die hem gegeven? Nee, God heeft het paard zo toegerust. En wie heeft zijn nek met manen bekleed? Heeft Job dat gedaan? Nee, niet Job, maar God. De nek wordt wel verbonden met wilskracht. De wilskracht van het paard is versierd met een kleed van manen. Het geeft het rennende paard een indrukwekkende uitstraling.

Zijn nek met manen heeft ook een symbolische betekenis. Hals en nek zijn op veel plaatsen een beeld van de eigen wil *(Dt 31:27; 2Kn 17:14; Ne 9:16; Jb 15:26; Ps 75:6; Jr 7:26)*. De bedekking met lang haar of een sluier spreekt ervan dat er een boven gesteld gezag wordt erkend *(Gn 24:65; Nm 6:5; 1Ko 11:15)*. God heeft het paard zo geschapen, dat het zijn kracht niet voor zichzelf gebruikt, maar die ten dienste van zijn meester stelt.

Behalve rennen kan het paard ook over hindernissen heen springen *(vers 23)*. Het doet dat als een sprinkhaan. Het lijkt ook op een sprinkhaan *(Op 9:7a; vgl. Jl 2:4)*. Sprinkhanen worden ook wel eens 'kleine paarden' genoemd. Als het paard zich in de strijd stort, laat het een gesnuif horen dat vol majesteit is en verschrikking om zich heen verspreidt.

En de gedaanten van de sprinkhanen waren aan paarden gelijk, toegerust tot [de] oorlog; ... (Op 9:7a)

Voordat het paard vooruitschiet, schraapt het met zijn voorpoot over de dalgrond, als het ware om zich af te zetten en dan uit de startblokken te schieten *(vers 24)*. Het heeft er plezier in om het strijdtoneel binnen te stormen. Het kent zijn kracht en minacht de vijand. Zo trekt het uit, *"de wapens tegemoet"*, zonder angst daarvoor omdat het vertrouwt op zijn kracht en daardoor zeker is van de overwinning.

Angst kent het niet, het lacht erom en spot ermee *(vers 25)*. Het wapengekletter ontstelt het niet, het raakt er niet door van slag of in de war. Van omkeren omdat de vijand het zwaard heeft getrokken, is geen sprake. Onverschrokken stormt het paard voort, zwaard of geen zwaard. Met ware doodsverachting gaat het op het zwaard af.

Terwijl het rent, klettert de pijlkoker die aan zijn lijf hangt tegen hem aan *(vers 26)*. Ook andere wapens die het draagt, kletteren, terwijl het in galop

voort stuift. Als het in volle vaart is, is het alsof het de aarde verslindt, zo snel gaan de poten heen en weer. Wij spreken wel van 'kilometers verslinden' als we een lange afstand afleggen. Onder het galopperen trilt en briest het paard *(vers 27)*. Het is er als een pijl vandoor gegaan toen de bazuin klonk. Het was niet te houden.

Elke keer dat het paard de bazuinklank hoort, reageert het verheugd *(vers 28)*. Het voelt aan dat het binnenkort aan een strijd gaat deelnemen. Er is voor een oorlogspaard niets mooiers. Het ruikt de strijd van ver en het hoort ook al het tieren van de aanvoerders van de vijanden en het geschreeuw van de vijandelijke legers. Daar maalt het niet om. Het prikkelt het paard alleen maar meer om zich in de strijd te storten.

De valk en de arend | *verzen 29-33*

> 29 *Is het vanwege uw inzicht dat de valk vliegt,*
> *[en] zijn vleugels uitspreidt naar het zuiden?*
> 30 *Is het op uw bevel dat de arend zich verheft,*
> *en dat hij zijn nest in de hoogte maakt?*
> 31 *Hij woont en overnacht in de rots,*
> *op de punt van een rots, een vesting.*
> 32 *Daarvandaan speurt hij naar voedsel;*
> *zijn ogen zien van veraf.*
> 33 *Zijn jongen slurpen bloed;*
> *en waar dodelijk gewonden liggen, daar is hij.*

De laatste twee dieren waarover God vragen aan Job stelt, zijn roofvogels: de valk en de arend. God wijst Job op het wonder van het instinct van de valk om te trekken. Heeft Job deze vogel het instinct gegeven om op een bepaalde tijd de vleugels uit te spreiden en naar het zuiden te vliegen *(vers 29)*? Het trekinstinct is ook vandaag nog steeds een wonder waar de mens met verbazing naar kijkt. De navigatie van trekvogels is verbluffend. Ze weten precies waar ze heen moeten en welke route ze moeten volgen. Wie anders dan God heeft de trekvogels dit inzicht gegeven en met een dergelijk navigatiesysteem uitgerust?

Voor de arend – of waarschijnlijk beter: gier – geldt hetzelfde. Het verbazingwekkende zit bij de arend niet in een trekinstinct, maar in zijn vermogen om zich tot grote hoogte te verheffen en in de hoogte een nest te

maken *(vers 30)*. Geeft Job de arend bevel om de hoogte in te vliegen en daar een nest te maken? Op die voor de mens ontoegankelijke hoogte woont en overnacht hij *(vers 31)*. Niemand kan hem daar bereiken of storen. Zijn woning op de punt van een rots biedt de veiligheid van een vesting.

Voor zijn voedselvoorziening kan hij op zijn fenomenale gezichtsvermogen vertrouwen *(vers 32)*. Zodra hij vanaf zijn plek in de hoogte in de verte een prooi ziet, schiet hij erop af. Met de prooi in zijn snavel keert hij terug naar zijn nest. Daar geeft hij zijn prooi aan zijn jongen die het bloed ervan slurpen *(vers 33)*. Zijn voedsel bestaat ook uit *"dodelijk gewonden"*, dieren die zozeer gewond zijn, dat ze geen kracht meer hebben om zichzelf in veiligheid te brengen. Het kan ook gaan om mensen die in een oorlog zo zwaar gewond zijn geraakt, dat ze op het slagveld op sterven liggen. De arend wacht het moment af dat hij zich er tegoed aan kan doen.

Job verootmoedigt zich | *verzen 34-38*

> *34 En de HEERE antwoordde Job en zei:*
>
> *35 Zal hij die een rechtszaak voert met de Almachtige, [Hem] onderwijzen?*
> *Laat hij die God ter verantwoording roept, daarop antwoorden.*
>
> *36 Toen antwoordde Job de HEERE en zei:*
>
> *37 Zie, ik ben te gering; wat zou ik U antwoorden?*
> *Ik leg mijn hand op mijn mond.*
> *38 Eén keer heb ik gesproken, maar ik zal niet antwoorden;*
> *twee keer, maar ik zal niet verdergaan.*

God heeft Job op de wonderen van Zijn schepping gewezen. Gebleken is dat alleen Hij alles in al hun diepte, in hun details en in hun samenhang kent, begrijpt en voortdurend verzorgt en onderhoudt. De mens heeft slechts zeer beperkt inzicht in het handelen van God en wordt dan klein. Het is gebleken dat Job geen enkele bijdrage heeft geleverd aan Gods handelen en dat ook nooit had kunnen doen en ook nooit zal kunnen doen. God is zo groot en hij is zo gering.

Voordat God in *vers 35* de conclusie in de vorm van een vraag aan Job voorhoudt, worden we er eerst aan herinnerd dat God bezig is Job te antwoorden *(vers 34; Jb 38:1)*. Het antwoord van God na Zijn toespraak bestaat uit een uitdaging aan Job. Job voert een rechtszaak met Hem, *"de Almach-*

tige" (vers 35; Jb 13:3,15). Hij heeft God immers van onrecht beschuldigd, omdat Hij hem laat lijden terwijl hij onschuldig is. Daarover wilde hij God ter verantwoording roepen.

'Wel', zegt God, 'hier ben Ik. Bewijs eerst maar eens dat u in staat bent die rechtszaak te voeren door Mij onderwijs te geven en Mij te antwoorden op alle vragen die Ik u in de voorgaande hoofdstukken heb gesteld.' God daagt Job uit Hem te onderwijzen of te corrigeren met betrekking tot Zijn bestuur van het universum. Daardoor zou hij bewijzen dat hij een gelijkwaardige partij voor God is en daardoor in staat om met God een rechtszaak te voeren. Wie kritiek heeft op God, alsof hij de dingen beter weet dan Hij, moet deze vragen van God kunnen beantwoorden, anders moet hij zijn mond houden.

Op deze vraag verwacht God wel een antwoord, Hij eist zelfs dat Job daarop antwoordt: *"Laat hij ... daarop antwoorden."* Omdat is gebleken dat Job volledig onkundig is over de gang van zaken in de schepping, moet hij nu kiezen. De keuzes zijn: God vertrouwen in het besef dat Hij de wereld met wijsheid regeert, of volharden in zijn aanklacht tegen God waardoor hij zich boven God verheft. Wat zal Job doen: Hem vertrouwen of Hem blijven beschuldigen? Het woord is aan Job.

Dan antwoordt Job de HEERE *(vers 36)*. Hij ziet in dat hij te gering, te onbeduidend *(vgl. Gn 32:10)* is om iets tegen die grote, verheven God te zeggen en Hem te antwoorden *(vers 37)*. Nu hij God ziet in Zijn schepping en de zorg die Hij daaraan besteedt, legt hij zijn hand op zijn mond, wat aangeeft dat hij zichzelf het zwijgen oplegt. God heeft hem vernederd. Hij erkent dat het ongepast is tegen God het woord op te nemen. Dat heeft hij een en andermaal gedaan, maar hij zal het niet meer doen *(vers 38)*. Er komt geen verder verweer uit zijn mond. Hier lijkt het doel van God bereikt.

Toch zal God nog verder met hem spreken want Zijn doel is nog *niet* bereikt. Job houdt wel op met beschuldigen, maar dat is omdat hij inziet dat dit ongepast is tegenover Iemand Die oneindig veel groter en machtiger is dan hij. Hij heeft dat echter nog niet als zonde beleden. Jobs antwoord is God te mager. Job zou geen kwaad woord meer over Gods beleid *zeggen*, maar zou er altijd nog het zijne van kunnen *denken*. Daarom gaat God in

genade door met Zijn werk aan Job, want Job moet nog tot berouw komen. Pas als dat is gebeurd, heeft God Zijn doel bereikt.

God heeft één keer tot Job gesproken, maar Hij vindt het nodig om nog een tweede keer tot hem te spreken. Dat horen we in de volgende hoofdstukken.

<u>Job 40</u>

<u>De HEERE spreekt tot Job (vervolg)</u>

De HEERE spreekt in Zijn eerste toespraak tot Job over Zijn zorg voor Zijn schepping en Zijn schepselen *(Job 38-39)*. In Zijn tweede toespraak, in *Job 40-41*, wijst Hij op de controle die Hij heeft over alle schepselen die de mens niet kan beheersen. Als extreem voorbeeld wijst Hij op twee dieren waar de mens volkomen machteloos en weerloos tegenover staat. Het zijn typen of voorbeelden van de onweerstaanbare kracht en trots die een mens van nature beheersen en waartegenover hij volkomen machteloos en weerloos is. De twee dieren die God aan Job voorstelt, wijzen boven zichzelf uit naar *"geestelijke [machten] van de boosheid" (Ef 6:12)*, in het bijzonder naar de macht van de satan. Ook deze *"overheden"* en *"machten"* zijn aan de autoriteit van de Schepper onderworpen *(Ko 1:16)*.

De bedoeling hier gaat ver uit boven het aan Job laten zien dat God de Schepper en Onderhouder van de wereld van de natuur is. Dat doet Hij in Zijn eerste toespraak. In Zijn tweede toespraak gaat het erom Job ervan te overtuigen dat God ook Heer is van de kwade geestelijke machten die Zijn goede orde ondersteboven keren en omverwerpen. Job is in zekere zin hun spreekbuis geweest door tegen Gods regering bezwaar in te dienen, want hij vond dat God niet de juiste houding tegenover het kwaad aannam *(vgl. Mt 16:22-23)*.

In de inleiding op de tweede toespraak *(Jb 40:1-9)* vertelt God over Zijn macht en Zijn bekwaamheid om het kwade te verbrijzelen. Hij ziet neer op elke trotse macht om die te vernederen en te onderwerpen. In de beide dieren, die het kwaad symboliseren, zien we dat God Heer en Meester van het kwaad is, en daarmee omgaat zoals Hij wil en niet zoals Job dat voor juist houdt. Als Job van het verkeerde van zijn kritiek op Gods regering overtuigd is, is zijn antwoord dit keer een antwoord van diepgaand berouw daarover *(Jb 42:1-6)*.

God gaat verder met Job | *verzen 1-9*

> *1 Daarna antwoordde de HEERE Job uit een storm en zei:*
>
> *2 Omgord nu als een man uw heupen,*
> *[dan] zal Ik u ondervragen. Maak Mij [eens] bekend:*
> *3 Wilt u ook Mijn recht vernietigen?*
> *Wilt u Mij schuldig verklaren, opdat u [zelf] rechtvaardig bent?*
> *4 Hebt u een arm zoals God?*
> *En kunt u zoals Hij met [uw] stem donderen?*
> *5 Tooi u nu met trots en hoogheid,*
> *en bekleed u met majesteit en glorie.*
> *6 Verspreid de verbolgenheden van uw toorn,*
> *en zie elke hoogmoedige en verneder hem.*
> *7 Zie elke hoogmoedige [en] onderwerp hem,*
> *en verpletter de goddelozen op hun plaats.*
> *8 Verberg hen tezamen in het stof;*
> *omwikkel hun gezichten in het verborgene.*
> *9 Dan zal ook Ik u prijzen,*
> *omdat uw rechterhand u verlost heeft.*

Na het antwoord van Job op de eerste rede begint de HEERE aan Zijn tweede rede. Zoals gezegd, is dat nodig omdat Job nog niet de plaats tegenover de HEERE heeft ingenomen die hem past. Er moet nog een dieper werk in hem gebeuren. Het is een bewijs van Gods genade dat Hij Zijn geduld met Job niet verliest, maar doorgaat met hem te antwoorden *(vers 1; Jb 38:1; 39:34)*. God is er niet op uit om Job te verbrijzelen en te verdelgen, maar hem te onderwijzen en te overtuigen, waarvoor Hij Zich liefdevol tot hem neerbuigt.

Evenals Zijn eerste rede antwoordt de HEERE Job *"uit een storm" (vgl. Jb 38:1)*. Ook de uitdaging waarmee God Zich in *vers 2* tot Job richt, is gelijk aan Zijn uitdaging waarmee Hij Zijn eerste rede begon *(Jb 38:3)*. Hij raadt Job opnieuw aan als een man zijn heupen te omgorden. Job moet nieuwe krachten verzamelen en zich in zijn mannelijke kracht opstellen, want God zal Hem verder *"ondervragen"*. Job zelf heeft God daartoe immers uitgedaagd met de woorden *"roep dan, en ík zal antwoorden" (Jb 13:22)*. Er komen

nieuwe onderwerpen die al zijn aandacht zullen vragen. Hij zal goed moeten luisteren en dan antwoord moeten geven.

God heeft hem ook in de vorige hoofdstukken vragen gesteld, maar de toon waarop Hij nu tot Job spreekt, is strenger. Dat is nodig om de diepten van Jobs hart te bereiken. Dat zien we al in de eerste vraag die God stelt *(vers 3)*. In het vorige hoofdstuk heeft God gezegd dat Job Zijn raad duister maakte met woorden zonder kennis *(Jb 38:2)*. Nu wijst God Job erop dat het nog erger met hem gesteld is, want hij wil Zijn recht vernietigen, dat wil zeggen ongeldig verklaren. Job heeft gezegd dat God de zaken omdraait door de goddelozen die straf verdienen niet te straffen en hem die geen straf verdient te straffen.

Job heeft God schuldig verklaard aan het begaan van onrecht, het buigen van het recht *(Jb 27:2)*. God heeft immers hem, een onschuldige, gestraft. Job heeft deze beschuldiging gedaan omdat hij zichzelf als een rechtvaardige ziet. Naar zijn overtuiging is er niets mis met hem en ondanks dat straft God hem toch. Dan is er iets mis met God. Hij stelt God in staat van beschuldiging om zelf gelijk te krijgen. God gaat Job duidelijk maken dat hij zichzelf voor rechtvaardig houdt, wat hem niet toekomt en ook niet waar is. Iemand die rechtvaardig is, geeft ieder wat hem toekomt en bovenal God. Daar is het bij Job misgegaan. Alleen moet hij dat zelf nog gaan inzien en daar is God mee bezig.

Aan deze zware beschuldiging kan God niet zomaar voorbijgaan. Hij confronteert Job echter niet met zijn verkeerde uitspraken, maar met Zichzelf, met Zijn kracht en almacht *(vers 4)*. Als Job meent tegen Hem het woord te moeten opnemen, dan moet hij eerst maar eens aantonen dat hij Zijn gelijke is, dat hij partij voor Hem is. Laat hij zijn arm maar eens tonen. De arm van God symboliseert Zijn kracht in verlossing en in oordeel *(Ps 44:4; 89:14; Js 59:16; Ez 20:33-34)*.

Want zij hebben het land niet door hun zwaard in bezit genomen
en hún arm heeft hun geen verlossing gegeven,
maar Uw rechterhand, Uw arm
... (Ps 44:4)

Wat betekent daartegenover de *"vleselijke arm" (2Kr 32:8)* van Job? Is hij net zo sterk als God? Als dat zo is, dan kan Job wel rechter zijn, want er is macht nodig om recht te doen.

En hoe is het met de stem van Job? Kan hij met zijn stem net zo donderen als God *(Jb 37:4-5)*? Als God spreekt, trilt de schepping. In Zijn stem klinkt *"de donder van Zijn kracht" (Jb 26:14)*. En wat gebeurt er als Job spreekt? Helemaal niets. Zowel zijn lichamelijke kracht als de kracht van zijn woorden verdwijnt in het niet in vergelijking met de kracht van de daden en woorden van God.

Laat Job zich maar eens als rechter opmaken en zich tooien *"met trots en hoogheid"*, zodat iedereen kan zien dat hij boven de zaak staat waarmee hij zich moet bezighouden *(vers 5)*. Hij moet maar als God optreden en zich net als God *"met majesteit en glorie"* bekleden *(Ps 104:1)*. Dan kan hij op de troon plaatsnemen en laten zien dat hij de wereld beter kan besturen dan God.

Als hij is getooid en bekleed met die voortreffelijkheden, kan hij tegen het kwaad gaan optreden en 'de verbolgenheden van zijn toorn' verspreiden *(vers 6)*. Dan kan hij doen waarin God in gebreke blijft. God maakt er immers niks van. Zijn regering deugt niet. Dat blijkt wel uit de manier waarop Hij Job behandelt. Wel, Job moet maar laten zien dat hij alle onrecht in de wereld kan uitdelgen. Als hij dan zo goed weet wat er met de hoogmoedigen moet gebeuren, laat hij dan *"elke hoogmoedige"* zien en door zijn blik vernederen, zonder er één over het hoofd te zien.

Het woord *"zie"* betekent streng en dreigend aankijken, waardoor degene die wordt aangekeken, beseft dat de rechter hem door en door kent en dat hij niets voor hem kan verbergen. Dat kan God. Daardoor wordt de hoogmoedige vernederd. Hij heeft niets meer op te houden, niets meer waarop hij zich kan beroemen of waarachter hij zich kan verschuilen, want de Rechter doorziet hem. God wijst hiermee op een van de vele voorbeelden van Zijn macht en vraagt Job Hem hierin na te doen.

De hoogmoedige ogen van de mensen zullen neergeslagen worden,
en de trots van de mannen zal neergebogen worden.
Alleen de HEERE zal op die dag hoogverheven zijn. (Js 2:11-12)

Job moet de hoogmoedige niet alleen *zien* en *vernederen*, hij moet de hoogmoedige ook *zien* en *onderwerpen (vers 7; vgl. Js 2:11-12)*. Vernederen houdt in zijn hoogmoed van hem wegnemen. Onderwerpen houdt in hem ertoe verplichten zijn wil te doen. Job moet ook met de goddelozen afrekenen. Hij moet hen *"op hun plaats"* verpletteren. Dat betekent een oordeel zonder uitstel. Waar ze zich ook maar bevinden, daar moet het gebeuren,

zodat ze geen enkele goddeloosheid meer kunnen begaan. Dat verwacht Job toch dat God doet, maar wat Hij niet doet? Dan moet hij dat zelf maar eens laten zien.

Na het voltrekken van het vonnis moet Job ervoor zorgen dat de hoogmoedigen en goddelozen *"tezamen in het stof"* van de aarde verborgen worden *(vers 8)*. Ze moeten helemaal uit het zicht verdwijnen. Om het definitieve van hun oordeel te onderstrepen moet Job hun gezichten in het verborgene omwikkelen. Zo legt hij een dubbele duisternis op deze misdadigers. Ze worden al verborgen in het stof en nu komt daar nog eens een blinddoek bij. Zo worden zij door niemand meer gezien en zij kunnen niemand meer zien. Iemand van wie het gezicht omwikkeld wordt, ziet niets meer. Het gebeurt bij ter dood veroordeelden *(Es 7:8)*.

'Kijk Job', zegt God als het ware, 'als u dat met de goddelozen kunt doen, zal Ik u prijzen *(vers 9)*. Dan bent u de krachtige man die zijn woorden in daden kan omzetten. Uw rechterhand heeft zoveel kracht, dat u uzelf hebt verlost van de kwaaddoeners en uit allerlei moeilijke situaties. U hebt van niemand hulp nodig. Dan is bewezen dat u partij voor Mij bent en dat u Mij kunt dagvaarden voor een rechtszaak.'

De boodschap van deze inleiding kunnen we zo samenvatten, dat Job niet door zijn eigen rechterhand verlost kan worden, maar uitsluitend door de rechterhand van God, en dat hij absoluut geen partij voor God is, want hij is niet gelijk aan God. Job moet God niet alleen als Schepper erkennen, maar ook als Verlosser. God is de Enige Die alle lofprijzing waard is, niet Job.

De Behemoth | *verzen 10-19*

> 10 *Zie toch, de Behemoth, die Ik gemaakt heb, evenals u,*
> *hij eet gras zoals een rund.*
> 11 *Zie toch zijn kracht in zijn lendenen,*
> *en zijn sterkte in de spieren van zijn buik.*
> 12 *Als hij wil, is zijn staart als een ceder;*
> *de pezen van zijn dijen zijn samengevlochten.*
> 13 *Zijn beenderen zijn [als] staven brons;*
> *zijn gebeente is als ijzeren stangen.*
> 14 *Hij is de voornaamste van Gods werken;*

Hij Die hem gemaakt heeft, heeft [hem] zijn zwaard verschaft.
15 *De bergen brengen immers voedsel voor hem voort,*
en alle dieren van het veld spelen daar.
16 *Hij legt zich te slapen onder schaduwrijke bomen,*
in een schuilplaats van riet en moeras.
17 *De schaduwrijke bomen bedekken hem [elk] met zijn schaduw;*
de wilgen van de beek omringen hem.
18 *Zie, [als] de rivier wild wordt, beeft hij niet;*
hij blijft kalm wanneer de Jordaan opbruist tegen zijn bek.
19 *Kan iemand hem bij zijn ogen vangen?*
Kan iemand [hem] met strikken de neus doorboren?

Er komt, uiteraard, geen reactie van Job op wat God in de vorige verzen tegen hem heeft gezegd. Hij kan niets, maar dan ook helemaal niets in praktijk brengen van wat God hem heeft voorgehouden. God is de Enige Die alles kan doen waartoe hij Job heeft opgeroepen. Job is niet God. Hij is slechts een schepsel, terwijl God soeverein en almachtig is.

Die soevereiniteit en almacht gaat God nog nader aantonen door twee van Zijn grootste scheppingswerken aan Job te presenteren:

1. de Behemoth, een dier dat hoofdzakelijk op het land leeft, en
2. de Leviathan, een dier dat meer in de zee leeft.

Zij laten als geen ander van Zijn scheppingswerken Zijn macht en majesteit zien.

God wijst Job op het eerste dier: *"Zie toch, de Behemoth"*, dat machtige dier *(vers 10)*. Wat voor soort dier het geweest is, is niet duidelijk. Het is niet te vergelijken met enig dier dat wij kennen. Er is wel verondersteld dat het om een olifant of een nijlpaard zou gaan. Als we de beschrijving lezen, is dat moeilijk aan te nemen. Er moet toch wel wat fantasie aan te pas komen om een van beide dieren daarin te herkennen. De meest aannemelijke verklaring is dat het om een bepaald soort dinosaurus gaat, waarvan we weten dat dit enorme dieren waren. Wij kennen die dieren niet, maar Job blijkbaar wel, want God kan hem erop wijzen.

In elk geval heeft God dat dier gemaakt, dat in grootte en macht ver boven Job uitsteekt. Dat dier is een schepsel van Hem, evenals Job dat is: *"Die Ik gemaakt heb, evenals u."* Dat enorme dier en Job zijn beide op dezelfde

scheppingsdag, de zesde, uit Zijn hand voortgekomen en zijn voortdurend in Zijn hand. God is hun Heer, Hij staat boven hen.

Dan gaat God de kenmerken van dit dier beschrijven. Hij begint met het voedsel. De Behemoth is een planteneter, want *"hij eet gras zoals een rund"*. Ook de betekenis van zijn naam wijst daarop. Het Hebreeuwse woord *behemoth* is het meervoud van *behema* en betekent 'vee'. De meervoudsvorm wordt hier gebruikt om de omvang en het belang te benadrukken. Dat geeft aan dat 'vee' moet worden opgevat als 'reuzen vee'.

Dat zijn plantaardige voedsel als een speciaal kenmerk wordt genoemd, lijkt te betekenen dat dit van een zo reusachtig monster niet verwacht zou worden. Het betekent niet dat we een lief diertje voor ons hebben, maar dat we hierin de scheppingswijsheid van God zien. God heeft dit dier zo geschapen, dat het gras eet *"zoals een rund"* dat ook doet, evenals het vee, waarvan zijn naam is afgeleid.

Uit de verdere beschrijving kunnen we opmaken dat de kracht van dat dier die van de mens ver te boven gaat. Job moet maar eens kijken naar zijn lendenen *(vers 11)*. Wat een kracht stralen die uit. En dan de spieren van zijn buik, wat zit daar een sterkte in. Het dier is ook in staat zijn staart, die gewoonlijk over de grond zal slepen, als een ceder te maken, waardoor hij in een soort stormram verandert *(vers 12)*. Dit kenmerk maakt ook duidelijk dat het hier niet om een nijlpaard kan gaan, zoals sommige bijbelvertalingen suggereren door het woord 'behemoth' met 'nijlpaard' te vertalen. We kunnen toch moeilijk zeggen dat het korte, stompe staartje van een nijlpaard op een cederboom lijkt.

De pezen van zijn dijen lijken op samengevlochten kabels. De pezen verbinden de spieren aan de botten of beenderen. Zijn afzonderlijke beenderen lijken op staven brons en het geheel van zijn gebeente lijkt op een geraamte van ijzeren stangen *(vers 13)*. Het dier heeft een metalen gestel.

Wat God aan Job over dit dier vertelt, moet hem diep onder de indruk brengen van de Schepper ervan. God heeft dit dier deze ongeëvenaarde massiviteit, kracht en omvang gegeven. Welk mens kan zich met een dergelijk dier meten? Wie is in staat zo'n dier aan zich te onderwerpen? Het was al onmogelijk bij nagenoeg alle dieren die in de vorige hoofdstukken

zijn genoemd, maar hier is het totaal uitgesloten. Alleen God heeft macht over dit dier.

Midden in de beschrijving van het dier klinkt het getuigenis: *"Hij is de voornaamste van Gods werken" (vers 14)*. Van alle dieren die God heeft gemaakt, is de Behemoth het grootste en meest indrukwekkende dier. Een vergelijking met twee opmerkelijke passages in de Bijbel kan helpen om de betekenis van *"de voornaamste van Gods werken"* te begrijpen. In *Jesaja 14* wordt het oordeel aangekondigd over de koning van Babel en in *Ezechiël 28* over de stad Tyrus *(Js 14:1-11; Ez 28:1-10)*. In beide gevallen begint de boodschap van het oordeel met de verwijzing naar de echte plaatsen en mensen, net als veel andere oordeelsaankondigingen in de hoofdstukken ervoor en ook erna.

Dan gaat de beschrijving opeens ver boven de aardse betrekkingen uit *(Js 14:12-15; Ez 28:11-19)*. Het is duidelijk dat God in beide gevallen verwijst naar de drijvende kracht die achter de zelfvoldane, trotse en goddeloze systemen staat en die gebruikt. Hij verwijst rechtstreeks naar de satan.

We kunnen, met de nodige voorzichtigheid, ervan uitgaan dat de satan het schepsel is dat met recht de titel *"de voornaamste van Gods werken"* draagt. De onoverwinnelijkheid van de Behemoth door de mens is dan ook een beeld van de veel sterkere tegenstander de satan, die voor zijn doel ook gebruik kan maken van dieren *(vgl. Gn 3:1-5)*.

De dodelijke macht, het zwaard, heeft God Zelf aan het dier gegeven, terwijl Hij nog steeds de volledige controle erover heeft. De eerste twee hoofdstukken van Job laten duidelijk zien dat de satan geen stap verder kan gaan in zijn verwoestende handelingen dan God hem toestaat.

God heeft, toen Hij de Behemoth maakte, hem ook voorzien van *"zijn zwaard"*. Daarmee wordt een van de vingers van zijn poot bedoeld die eruit ziet als een zwaard. Zijn voedsel vindt hij op de bergen, waar alle dieren van het veld spelen *(vers 15)*. Dat roept een liefelijk tafereel op. Van dit dier lijkt geen dreiging uit te gaan.

Het kolossale dier straalt integendeel rust uit. De kolos zoekt een plaats waar hij bescherming vindt tegen de brandende zon en gaat liggen slapen onder schaduwrijke bomen *(verzen 16-17)*. Hij zoekt *"een schuilplaats van riet en moeras"*, dat is een gebied dat rijk aan water is. Als het weer omslaat en

de rivier de Jordaan wordt wild, dan zie je niet dat hij beeft *(vers 18)*. Hij komt niet onder de indruk van opbruisend water, maar blijft kalm. De vermelding van de rivier de Jordaan is interessant, want het is een verdere aanwijzing dat het land Uz waar Job leefde *(Jb 1:1)*, zich in het gebied van het latere Edom bevond.

Hoewel er van dit reusachtige dier geen directe dreiging uit lijkt te gaan, is er toch niemand die een poging zal wagen hem te vangen *(vers 19)*. *"Bij zijn ogen vangen"* wil zeggen hem vangen terwijl hij kijkt, dus niet slaapt. Niemand kan zijn neus doorboren om er een touw doorheen te doen en hem zo mee te nemen. Zijn kracht is zo groot, dat niemand erbij in de buurt durft te komen.

De totaalindruk van dit machtige wezen is dat het vol kracht en voor niemand bang is. Het grootste natuurgeweld doet hem niets. Tegelijk lijkt hij geen kwaad in de zin te hebben. Dat maakt hem tot een treffend beeld van de satan als *"een engel van het licht" (2Ko 11:14)*. De satan is door God als voornaamste engel geschapen. Hij was een *"toonbeeld van volkomenheid, vol wijsheid en volmaakt van schoonheid" (Ez 28:12b)*. Wat God hem heeft gegeven, heeft hij echter misbruikt voor zichzelf en is zo de satan geworden.

Achter het vriendelijke gezicht dat de satan kan laten zien, gaat een verwoestende en vernietigende kracht schuil. Hij is de 'vriendelijke' leugenaar, die erop uit is te moorden, want hij is ook de mensenmoordenaar vanaf het begin *(Jh 8:44)*. Zijn vernietigende kracht wordt in het volgende dier, de Leviathan, voorgesteld. Niemand van de mensen doorgrondt de satan en niemand is in staat hem te temmen of te binden. Alleen God heeft volkomen gezag over de satan.

U bent uit uw vader, de duivel, en wilt de begeerten van uw vader doen; die was een mensenmoordenaar van [het] begin af en staat niet in de waarheid, omdat geen waarheid in hem is. Wanneer hij de leugen spreekt, spreekt hij uit het zijne, omdat hij een leugenaar is en de vader ervan. (Jh 8:44)

Ook de gelovigen die in gemeenschap met God leven en Zijn Woord als richtsnoer voor hun leven hebben, doorzien hem, want voor hen zijn de gedachten van de satan niet onbekend *(2Ko 2:11)*. Maar ook zij zijn geen partij voor hem. De enige veilige plaats om voor de misleidingen van de satan bewaard te blijven is Christus. Christus heeft de satan, *"de sterke"*, gebonden in de woestijn *(Mt 4:1-11; 12:29)* en overwonnen op het kruis: *"Daar*

nu de kinderen aan bloed en vlees deel hebben, heeft ook Hij op gelijke wijze daaraan deelgenomen, opdat Hij door de dood teniet zou doen hem die de macht over de dood had, dat is de duivel, en allen zou verlossen die uit vrees voor [de] dood hun hele leven door aan slavernij onderworpen waren" (Hb 2:14-15).

De Leviathan | *verzen 20-28*

> 20 *Kunt u de Leviathan met een vishaak trekken,*
> *of zijn tong met een touw neerdrukken?*
> 21 *Kunt u een riet door zijn neus steken,*
> *of met een doorn zijn kaak doorboren?*
> 22 *Kan hij u talrijke smeekbeden doen?*
> *Kan hij zachte dingen tegen u spreken?*
> 23 *Kan hij een verbond met u sluiten?*
> *Kunt u hem aannemen als een eeuwige slaaf?*
> 24 *Kunt u met hem spelen als [met] een vogeltje?*
> *Of hem vastbinden voor uw meisjes?*
> 25 *Kunnen de handelaars hem verkopen?*
> *Kunnen zij hem verdelen onder de kooplieden?*
> 26 *Kunt u zijn huid volsteken met speren,*
> *of zijn kop met een visharpoen?*
> 27 *Leg uw hand [maar eens] op hem;*
> *denk aan de strijd, doe het niet meer.*
> 28 *Zie, de hoop hem [te overmeesteren], zal een leugen blijken;*
> *reeds bij zijn aanblik wordt men neergeworpen.*

Daar varen de schepen,
[daar gaat] de Leviathan, die U gevormd hebt
om [hem] erin te [laten] spelen. (Ps 104:26)

Het tweede dier dat God aan Job voorstelt, is de Leviathan, een zeedier dat ook door Hem is gemaakt *(Ps 104:26)*. De beschrijving toont een dier dat een heel ander karakter heeft dan het vorige dier. Het is geen planteneter, zoals de Behemoth, maar een roofdier. Het eerste dier toont de zachte, vreedzame, vrouwelijke zijde, het tweede dier toont de brute, woeste zijde en is erop uit om te verwoesten. Ze zijn geen van beide door mensen te bedwingen.

De zee waarin dit dier leeft, is een beeld van opstandige, goddeloze machten in het algemeen en van woelige volken in het bijzonder *(Js 17:12-13; 57:20; Ps 65:8; Op 17:15)*. Daarom is er op de nieuwe aarde geen zee meer *(Op*

21:1). Nu is het nog zo, dat de satan daarin tekeergaat en haar laat koken *(Jb 41:22)*. We zien in de Leviathan het karakter van de satan als een *"brullende leeuw" (1Pt 5:8)*. Hij is volledig ongevoelig en onbereikbaar, omdat zijn hart *"hard als een steen"* is *(Jb 41:15)*. God zal hem volledig verbrijzelen *(Ps 74:14; vgl. Rm 16:20)*.

Ú hebt de koppen van de Leviathan verbrijzeld,
U hebt hem tot voedsel gegeven aan het volk in de woestijn.
(Ps 74:14)

God begint met de vraag aan Job of híj dit geweldige dier met een vishaak uit het water zou kunnen trekken, alsof het om een vis gaat die je met gemak kunt vangen met een hengel *(vers 20)*. De vraag van God geeft de onmogelijkheid aan dat Job dat dier zou kunnen vangen. Wat Job niet kan, kan God wel *(vgl. Ez 29:3-4; 38:3-4; Js 37:29)*.

Dan wijst God Job op de tong in de bek van het dier. Is Job in staat zijn tong met een touw neer te drukken, dat wil zeggen vast te binden aan de onderkaak? De tong wordt gebruikt om eten mee te proeven en door te slikken. Als de tong wordt bedwongen, kan het dier niet meer slikken. Is Job in staat de tong te bedwingen? Ook dat is voor Job onmogelijk. Hij kan hem niet eens vangen en naar zich toetrekken, laat staan zo dicht bij hem komen, dat hij hem bij zijn bek zou kunnen grijpen om zijn tong te binden. Het zou trouwens zijn einde betekenen, want het dier zou hem verslinden.

Het is opmerkelijk dat hier de tong nadrukkelijk wordt genoemd. De satan is de *"vader van de leugen" (Jh 8:44)*, en hij zet de tongen van de mensen ertoe aan om kwaad te spreken *(vgl. Jk 3:6)*. *"De tong kan geen enkel mens temmen; zij is een onberekenbaar kwaad, vol dodelijk venijn" (Jk 3:8)*. Wie kan het wel? De Heer Jezus! Hij zal ten slotte elke tong onder Zijn gezag brengen. Zelfs de tong van de satan zal bij Hem zweren *(Js 45:23)* en Hem als Heer belijden *(Rm 14:11; Fp 2:11)*.

God gaat door met aan Job voor te houden of hij ook maar door enige handeling kan laten zien dat hij de Leviathan de baas is. Is Job in staat hem een riet door zijn neus te steken of met een doorn zijn kaak te doorboren *(vers 21)*? Ook dit zijn acties die grote moed en kracht vragen, want ze vereisen dat hij dicht bij het dier komt. Job zal het niet wagen, want het zal een zekere dood tot gevolg hebben. Hij heeft geen kracht om deze kwade macht, die een beeld van de satan is, te beteugelen. Die kracht heeft alleen God.

Ook hier zien we dat God het beeld van de Leviathan voor de satan gebruikt en ook voor door de satan gebruikte antigoddelijke machten (bijvoorbeeld Egypte en Assyrië) en personen (bijvoorbeeld de farao, Gog en Sanherib), zoals Hij dat vaker in de Bijbel doet. We lezen van God dat Hij bij enkele personen precies Zelf doet, wat Hij hier van Job vraagt:

- *"Zie, Ik zál u, farao, koning van Egypte, groot zeemonster, ... Ik zal haken in uw kaken slaan"* *(Ez 29:3-4)*;
- *"Zie, Ik zál u, Gog, ... Ik zal haken in uw kaken slaan"* *(Ez 38:3-4)*;
- *"Sanherib, de koning van Assyrië ... zal Ik Mijn haak in uw neus slaan"* *(Js 37:21,29)*.

In *vers 22* wijst God op het karakter van het dier. Denkt Job dat het dier bereid is om hem te smeken hem niet te doden en daarvoor zoete, lieve woordjes te spreken omdat hij in Job zijn baas erkent? God spreekt hier over het dier op een menselijke wijze, maar het maakt de bedoeling duidelijk. Dit dier zal zich nooit aan de mens overgeven en nooit bereid zijn tot een verbond met hem *(vers 23)*. Het zal Job nooit lukken hem *"als een eeuwige slaaf"* aan te nemen.

Deze situatie is het gevolg van de zondeval. Toen verloor de mens de heerschappij die God hem over de dieren had gegeven *(Gn 1:28)* en was hij een slaaf van de satan geworden met alles waarover hij heerschappij had. De satan is nu *"de overste van de wereld"* *(Jh 14:30)* en *"de god van deze eeuw"* *(2Ko 4:4)*. We zien dan ook achter dit dier het beeld van de satan opdoemen, die het nooit met de mens op een akkoordje zal gooien. Hij weet dat hij de mens in zijn macht heeft. Alleen God staat boven hem, evenals ieder die in Christus is.

De Leviathan, een beeld van de satan, laat niet met zich spelen zoals dat wel gebeurt met vogeltjes die gevangen zijn *(vers 24)*. Hij is geen speelgoed voor kleine meisjes, ook niet al zou Job hem vastbinden, zodat hij niet kan weggaan. Dit is een belangrijke waarschuwing. Ook vandaag de dag zijn er veel mensen die zich door occulte praktijken (zoals glaasje draaien, pendelen, waarzeggen) speels van kwade machten menen te kunnen bedienen en daardoor gefascineerd zijn. Zij moeten weten dat de satan zijn macht nooit als amusement in dienst van de mens stelt, maar zijn eigen doelen nastreeft.

Hij is ook geen koopwaar voor handelaars, waaraan door meerdere kooplieden winst te behalen valt omdat het zo'n enorm dier is met veel lichaamsdelen *(vers 25)*. Hij laat zich niet vangen, doden, in stukken snijden en per deel verkopen. Hij laat niet met zich sollen. Als mensen grote winsten maken met de hulp van de macht van de satan en daarmee hun levensonderhoud verdienen *(Hd 16:16)*, maken ze zich van hem afhankelijk, een afhankelijkheid die hun in de regel hun ziel zal kosten.

Job moet ook maar eens goed naar de huid van het dier kijken *(vers 26)*. Kan hij die volsteken met speren, zodat het dier gedood wordt? Dat zal niet gaan, want zijn huid is een geschubd pantser *(Jb 41:6)*. Hetzelfde geldt voor zijn kop. Daar krijg je geen visharpoen doorheen.

Het laatste voorstel aan Job waardoor hij kan laten zien dat hij dit monster de baas is, is dat hij zijn hand maar eens op hem moet leggen *(vers 27)*. Geen vishaak, geen touw, geen speren, geen visharpoen, maar zijn hand. Heeft Job zoveel kracht in zijn hand, dat hij daarmee het dier eronder kan houden en het kan laten voelen dat hij de baas is? Job moet maar denken aan de (korte) strijd die het dier met hem zou voeren, waarna hij zou worden verslonden. Hij zou het nooit meer doen omdat hij het nooit meer zou kunnen doen.

Elke hoop dit monster te overmeesteren is een ijdele hoop, een leugen *(vers 28)*. Alleen al als je dat dier ziet, ben je nergens meer. De moed ontzinkt je, je wordt door angst bevangen en zakt in elkaar. Hiermee eindigt Gods presentatie aan Job van de Leviathan. Het is duidelijk geworden dat Job geen partij is voor dit monster en dat zijn kracht in vergelijking met die van dit dier helemaal niets voorstelt. Hij kan op geen enkele manier enig gezag over dit schepsel van God uitoefenen. Het enige wat hij kan doen, is er met ontzag en beving naar kijken en er op veilige afstand van blijven.

God laat Job hier zien hoe hopeloos een geschil met de Almachtige er voor hem uitziet. De mens beeft en verliest zijn moed alleen al door de aanblik van een van de schepselen van God. Overweldigd door angst trekt hij zich terug van die macht en vlucht weg. Hoe kan hij dan veronderstellen een geding met God aan te gaan? Welke hoop kan hij koesteren over een rechtsgeding met Hem *(vgl. Jb 13:3; 23:3)*?

In het volgende gedeelte spreekt God verder over de Leviathan, maar dan in verbinding met de macht die Hij over dit machtige dier heeft. Dan blijkt hoe machtig Hij is.

Job 41

De HEERE spreekt tot Job (vervolg)

De Leviathan (vervolg) | *verzen 1-25*

1 *Niemand is [zo] onverschrokken dat hij hem wakker maakt;*
wie is dan degene die staande kan blijven voor Mijn aangezicht?
2 *Wie treedt Mij tegemoet, zodat Ik [het hem] zou vergelden?*
Wat onder heel de hemel is, is van Mij.
3 *Ik zal niet zwijgen over zijn ledematen,*
over [zijn] geweldige kracht, en over de fraaiheid van zijn gestalte.
4 *Wie zou de bovenkant van zijn gewaad durven opslaan?*
Wie durft zijn dubbele pantser te benaderen?
5 *Wie kan de deuren van zijn gezicht openen?*
Rondom zijn tanden is verschrikking.
6 *Zeer machtig zijn zijn sterke schilden,*
elk gesloten [als] met een nauw[sluitend] zegel.
7 *Het ene zit [zo] dicht op het andere,*
dat de wind er niet tussen kan komen.
8 *Zij kleven aan elkaar,*
zij grijpen in elkaar en kunnen niet gescheiden worden.
9 *Zijn niesen laat een licht schijnen,*
en zijn ogen zijn als de oogleden van de dageraad.
10 *Uit zijn bek komen fakkels,*
vurige vonken ontsnappen [eruit].
11 *Uit zijn neusgaten komt rook,*
zoals [bij] een kokende ketel en een [smeulend] riet.
12 *Zijn adem zet kolen in brand,*
uit zijn bek komt een vlam.
13 *In zijn nek woont kracht;*
verschrikking springt voor hem uit.
14 *De stukken van zijn vlees kleven samen;*
het is aan hem vastgegoten, onbeweeglijk.
15 *Zijn hart is hard als een steen,*

ja, hard als de onderste molensteen.
16 *Als hij zich verheft, zijn de sterken bevreesd;*
als hij doorbreekt, raken zij buiten zichzelf.
17 *Treft iemand hem met het zwaard, dat houdt geen stand;*
geen speer, lans of pijl.
18 *Hij beschouwt ijzer als stro,*
en brons als verrot hout.
19 *Een pijl jaagt hem niet op de vlucht;*
slingerstenen worden voor hem veranderd in stoppels.
20 *Knuppels worden [door hem] beschouwd als stoppels,*
hij lacht om het trillen van de werpspies.
21 *Onder hem zijn scherpe scherven;*
hij spreidt [zich als] een dorsslede uit op de modder.
22 *Hij laat de diepte koken als een pot;*
hij maakt de zee als een ziedende mengketel.
23 *Achter zich verlicht hij het pad;*
men houdt de watervloed voor zilverwit [haar].
24 *Op de aarde is niets met hem te vergelijken,*
die gemaakt is om zonder angst te zijn.
25 *Hij kijkt neer op alles wat hoog is,*
hij is koning over alle trotse jonge dieren.

God gaat door met tot Job te spreken over de Leviathan, maar Hij wijzigt de aanspreekvorm. Hij spreekt niet meer in vragende vorm, maar in beschrijvende vorm. In het vorige gedeelte gaat het om de relatie van dit dier tot Job. In dit gedeelte gaat het om de relatie van dit dier tot God. God geeft een indrukwekkende beschrijving van het dier. Hij wijst Job daarbij op verschillende lichaamsdelen. De bedoeling is om extra duidelijk te maken Wie Hij is in vergelijking met dit machtige, vervaarlijke dier. Hij is de Enige Die er volkomen controle over heeft. Nadat het onvermogen van de mens tegenover dit monster is aangetoond, volgt hier de climax in het volkomen gezag van God erover.

Er is niemand, Job niet en geen enkel ander mens, die in de buurt van de Leviathan durft te komen om hem wakker te maken *(vers 1)*. De betekenis is duidelijk. God zegt hier: ‘Als een van Mijn schepselen zo geducht is dat de mens hem niet durft uit te dagen, hoe kan de mens dan met de grote

Schepper in het strijdperk treden?' Hierin kunnen we een terechtwijzing aan het adres van Job beluisteren. Job heeft immers gezegd dat hij zijn zaak aan God wilde voorleggen zodat God hem zou rechtvaardigen.

Als het schepsel al zo indrukwekkend is, voor wie niemand kan standhouden, wie kan dan staande blijven voor het aangezicht van de Schepper ervan *(vgl. Ps 76:8)*? Dit is nog veel gewaagder en gevaarlijker dan de Leviathan te tarten. Kan Job dat, die heeft gezegd dat hij God wel *"als een vorst"* tegemoet zou treden als hij daartoe de kans kreeg *(vers 2; Jb 31:37)*? Als de mens niet in staat is om een schepsel van de Almachtige bij verrassing te vangen en aan zich te onderwerpen om hem te dienen, hoe kan hij dan verwachten dat hij de Schepper kan dwingen hem de gunsten te verlenen die hij vraagt?

U, ontzagwekkend bent U!
Wie zal voor Uw aangezicht bestaan, zodra Uw toorn [ontvlamt]?
(Ps 76:8)

En zou God hem dan vergelden wat hij gedaan heeft, alsof God bij hem in de schuld stond *(vgl. Rm 11:35)*? Met één machtig woord brengt God iedereen tot zwijgen die tegen Hem het woord opneemt: *"Wat onder heel de hemel is, is van Mij" (vgl. Ps 24:1; 50:10-12)*. God zegt hier: 'Alles behoort Mij toe, alles is aan Mij onderworpen. Ik beschik erover naar Mijn welbehagen. Niemand kan iets claimen als het zijne. Niemand kan Mij iets ervan ontrukken.' Deze aanspraak op het eigendom van al het geschapene wordt hier gesteld om aan Job te laten zien dat over Iemand Die zo verheven is, niemand controle kan uitoefenen. Het is daarom Jobs plicht zich zonder enige klacht aan Hem te onderwerpen en met dankbaarheid van Hem te ontvangen wat Hij verkiest te geven.

Of wie heeft Hem eerst gegeven, en het zal hem vergolden worden?
(Rm 11:35)

Na dit intermezzo over Zijn verhevenheid gaat God verder met de beschrijving van de Leviathan. Het wordt een meer gedetailleerde beschrijving dan in het vorige hoofdstuk. Daar is het een algemene beschrijving en wordt het dier voorgesteld als een grote macht. God gaat nu de verschillende *"ledematen"* van het dier beschrijven die de algemene indruk bevestigen *(vers 3)*. Daardoor komt de luisteraar nog dieper onder de indruk ervan en als gevolg daarvan van de Schepper ervan. De beschrijving van de ledematen betreffen in het bijzonder zijn bek, zijn tanden, zijn huid (*"schilden"*), zijn oogleden, zijn neus, zijn nek en zijn hart.

God zwijgt daar niet over. Hij wil daar nadrukkelijk onze aandacht op vestigen. Dat doet Hij door erover te spreken, waardoor we Zijn zicht, het juiste zicht, op dit dier krijgen. Hij zal spreken *"over [zijn] geweldige kracht, en over de fraaiheid van zijn gestalte"*. God weet waarover Hij spreekt. Alles wat dit dier kenmerkt, heeft Hij het gegeven. Dat betreft zijn kracht en zijn vorm, de juiste verhoudingen van alle ledematen. Daarin is de creativiteit en kundigheid van de Schepper te bewonderen. Het gaat niet om bewondering van het dier, maar om bewondering van de Schepper, Die tot zo'n kunstwerk in staat is.

Wat het eerst zichtbaar is, is *"zijn gewaad"*, dat is zijn huid *(vers 4)*. Is er iemand die zijn gewaad *"zou ... durven opslaan"*, dat wil zeggen hem van zijn huid ontdoen en hem daardoor weerloos maken? Niemand heeft de moed dat te doen. Niemand durft hem te benaderen, want zijn huid is een *"dubbel pantser"*. De schubben zijn zo gelaagd, dat ze een dubbel pantser vormen. Het dier is werkelijk een ongenaakbaar en onneembaar wandelend fort. Met betrekking tot de satan, waarvan dit dier een beeld is, is alleen de Heer Jezus de Sterkere. Hij heeft deze sterke, voor de mens onoverwinnelijke satan, *"zijn hele wapenrusting waarop hij vertrouwde"*, afgenomen *(Lk 11:22)* en hem volledig *"ontwapend" (Ko 2:15)*.

En dan zijn bek, zijn machtige kaken, die hier dichterlijk *"de deuren van zijn gezicht"* worden genoemd *(vers 5; vgl. Ps 141:3)*. Wie kan het dier dwingen zijn enorme bek, waarvan de kaken wel poortdeuren lijken, te openen? Niemand zal het wagen dat te doen, want wie het doet, zal erdoor worden verslonden. Als het zijn bek opendoet, komen er tanden tevoorschijn die een regelrechte verschrikking zijn. Wat eenmaal tussen die ijzingwekkend grote tanden gevangenzit, wordt onherroepelijk vermalen.

In de *verzen 6-8* worden de schubben waarmee het dier is bedekt, nader belicht. De schubben zijn *"zeer machtig"*. Ze lijken wel *"sterke schilden"*. Elke schub is als een nauwsluitend zegel op de huid aangebracht. Ze zijn zo nauwsluitend op elkaar aangesloten en zitten zo dicht op elkaar, *"dat de wind er niet tussen kan komen"*. Ze liggen op het dier als de dakpannen op een huis. Het geeft de indruk van een massief geheel waarin geen enkele zwakke plek, geen enkel gaatje, aanwezig is. Het is als een kunstig mozaiek door God op dit dier gelegd. De schubben zitten aan elkaar gekleefd en

grijpen in elkaar op een manier die scheiding tussen de schubben onmogelijk maakt. Er zit geen hiaat in en er is ook geen hiaat te forceren.

Een niesbui van het dier is indrukwekkend. God beschrijft in de *verzen 9-12* in dichterlijke taal wat er tijdens een niesbui zichtbaar wordt, waarbij we waarschijnlijk het best kunnen denken aan een niesbui in het zonlicht. Een niesbui kan ontstaan door een prikkeling van de neus als gevolg van het kijken in de zon. Als het dier niest *(vers 9)*, komen er talloze druppeltjes, vochtdeeltjes, uit zijn neus en zijn bek. Bij dit dier is dit een enorme bundel waterdeeltjes, die er in het zonlicht uitziet als een enorme lichtbundel die licht verspreidt. Tijdens de niesbui lichten de ogen op, waardoor ze de glinstering van de aanbrekende dag weerspiegelen, en ze als *"de oogleden van de dageraad"* worden.

Eenzelfde effect zien we bij de vochtdeeltjes die uit zijn bek komen *(vers 10)*. Die lijken in het zonlicht wel fakkels waar vurige vonken van afspringen. De damp die uit zijn neusgaten komt, doet denken aan rook, zoals die ook van *"een kokende ketel en een [smeulend] riet"* afkomt *(vers 11)*. De adem die uit zijn bek komt, lijkt de hele omgeving in brand te zetten alsof die uit kolen bestaat *(vers 12)*. De watermassa die bij een niesbui uit zijn bek komt, lijkt in het zonlicht op de vlam van een vuurspuwende berg.

In het boek *Openbaring* worden dieren, paarden in dat geval, beschreven waarvan wordt gezegd: *"Uit hun monden kwam vuur, rook en zwavel" (Op 9:17)*. Het zijn symbolen van demonische machten die in verbinding met de hel staan. De symbolische beschrijving van de uitingen van de Leviathan als fakkels, vurige vonken, rook, brand en vlam geeft eens te meer aan dat dit dier een demonische macht vertegenwoordigt met een relatie tot de hel. Overigens kan het best zo zijn, dat God dit monster werkelijk vuur heeft laten spuwen. 'De zeedraak zou een explosie producerend mechanisme gehad kunnen hebben om het een echte vuurspuwende draak te laten zijn.'*

Zijn enorme nek is de zetel van zijn kracht *(vers 13)*. Waar hij gaat, springt verschrikking voor hem uit. Alles en iedereen slaat op de vlucht, uit angst door hem gegrepen en verslonden te worden. Het dier is één grote massa vlees *(vers 14)*, maar elke weekheid ontbreekt. Het is een massief, vast aan-

* Zie: http://www.scheppingofevolutie.nl/index.php?url=art_draken_dino_legenden.htm

eengesloten geheel. Er is geen beweging in te krijgen. Als je zou proberen er met je vinger in te duwen, voelt het als staal.

Het dier is totaal gevoelloos voor wat het anderen aandoet. God geeft dat aan door van dit dier te zeggen dat zijn hart *"hard als steen"* is *(vers 15)*. Hij benadrukt de hardheid van zijn hart door eraan toe te voegen dat zijn hart zo hard is *"als de onderste molensteen"*. De onderste molensteen is de hardste van de twee molenstenen en ligt ook onbeweeglijk vast. Daarop wordt alles gelegd wat vermalen moet worden.

God spreekt hier weer in menselijke taal over dit dier, een dier dat geen angst kent. Het maakt opnieuw duidelijk dat dit monster een symbolische betekenis heeft en dat het de satan voorstelt. De satan heeft ook een hart van steen. Hij is een meedogenloos en ongeëvenaard monster dat er alleen op uit is om te verslinden en te verderven.

De Leviathan is dat ook. Als het dier zich verheft en in beweging komt, wordt het direct gevaarlijk *(vers 16)*. Dit vervaarlijke monster boezemt angst in. De sterken, zij die anders voor geen kleintje vervaard zijn, worden overvallen door vrees. Als hij de bescherming doorbreekt waarachter de sterken menen veilig te zijn, raken ze volkomen van slag en weten ze niet waar ze het moeten zoeken van angst. Ze vluchten alle kanten op.

Er is niet tegen hem te vechten *(vers 17)*. Elke poging van een mens met welk wapen ook om deze monsterlijke verschijning aan zich te onderwerpen, is zinloos. Niets deert hem. Zwaard, speer, lans of pijl beschouwt hij als stro *(vers 18)*. Wie de kans krijgt hem met het zwaard te slaan, staat het volgende ogenblik ongewapend, want het zwaard is op hem stukgeslagen. Je kunt hem net zo goed met een strootje te lijf gaan, want het effect van beide is gelijk, namelijk geen. Een wapen van brons tegen hem gebruiken om hem te verslaan staat gelijk aan het gebruik van *"verrot hout"*. Het maakt hem niets uit, beide doen hem niets.

Van afstandswapens die worden ingezet als een pijl en slingerstenen komt hij niet onder de indruk *(vers 19)*. Voor een pijl die op hem wordt gericht, slaat hij niet op de vlucht. Stenen die naar hem toe geslingerd worden, raken hem alsof het stoppels zijn. Hetzelfde geldt voor knuppels die tegen hem gebruikt zouden worden *(vers 20)*. De werpspies die in de hand van de werper trilt om op hem te worden geworpen, is voor hem een lachertje.

Ook dat wapen kan hem niet verwonden, laat staan doden. Dit dier is voor niets en niemand bang. Hij is onaantastbaar en niet te intimideren.

De parallel met de satan ligt voor de hand, want niemand kan tegen de satan op. De Heer Jezus wel. Hij is op hem afgekomen en heeft hem overwonnen *(Lk 11:22)*. Zoals de satan niet door een sterfelijk mens overwonnen kan worden, kan ook het vlees in de gelovige niet door hemzelf worden getemd *(Rm 8:7)*. Alleen door de Geest van het leven is het mogelijk het vlees geen kans te geven zich te laten gelden *(Gl 5:16; Rm 8:13b)*.

Onder de buik van de Leviathan zitten scherpe punten die worden vergeleken met *"scherpe scherven" (vers 21)*. Als hij in de modder ligt en zich op zijn buik verplaatst, ziet het spoor dat hij nalaat eruit alsof er een dorsslede overheen getrokken is. In de diepte van de zee gaat hij zo wild tekeer, dat de zee daardoor in *"een ziedende mengketel"* verandert *(vers 22)*. Een mengketel is een ketel waarin een mengsel van diverse zalfoliën aan de kook wordt gebracht.

In zijn gang door het water trekt hij een spoor achter zich dat als het ware een lichtend pad op de donkere oppervlakte van de zee is *(vers 23)*. Het witte schuim, dat we ook achter de schroef van een boot zien, lijkt op zilverwit haar. Door de vergelijking met zilverwit haar komt ook de gedachte op aan het afdwingen van respect *(vgl. Lv 19:32)*.

Hiermee eindigt God Zijn beschrijving van dit vervaarlijke, angstwekkende en ontzag inboezemende schepsel. Hij deelt mee dat *"op de aarde niets met hem te vergelijken"* is *(vers 24)*. Dit dier torent hoog boven al Zijn scheppingswerken uit. Tegelijk worden we eraan herinnerd dat dit dier door Hem is *"gemaakt"*, al is het met het merkwaardige kenmerk *"om zonder angst te zijn"*. Hij is en blijft slechts een schepsel. Ook dit schepsel heeft God met een bedoeling gemaakt, zoals in de volgende verzen blijkt.

Het is een dier dat wordt gekenmerkt door een bijzondere hoogmoed. Hij staat boven alles wat hoog is en kijkt daarop als aan hem ondergeschikt minachtend neer *(vers 25)*. Het wijst zowel op de reusachtige gestalte van het dier waardoor het boven elk ander schepsel uitsteekt als op zijn trotse, hoogmoedige houding die hij tegenover elk ander schepsel aanneemt. Hij is *"koning"*, de meest trotse, de voornaamste, van alle trotse jonge dieren. Hij staat aan het hoofd van alle scheppingswerken van God.

Ook hier ligt de parallel met de satan voor hand. We zien in dit monsterlijke wezen de vrijmacht van God om een overdekkende cherub te scheppen die hoogmoedig wordt en daardoor de satan, de tegenstander van God, wordt *(Ez 28:12-17)*. Dat is niet om ons vrees voor de satan in te boezemen, maar voor God Zelf. De grootste vijandige macht in het universum is niets anders dan een schepsel van God, een schepsel dat Hij beheerst en controleert en gebruikt voor Zijn doel *(vgl. Rm 9:17)*. God is God.

Want de Schrift zegt tot Farao: 'Juist hiertoe heb Ik u doen opstaan, opdat Ik in u Mijn macht betoon en opdat Mijn Naam verkondigd wordt op de hele aarde'. (Rm 9:17)

Dat neemt niets weg van de verantwoordelijkheid van de satan die als de voornaamste, meest bevoorrechte engel in opstand is gekomen tegen God. God zal hem daarvoor oordelen. God is altijd en in alle dingen volkomen Heer en Meester. Nooit loopt Hem iets uit de hand. En dat niet alleen. Hij hoeft ook nooit iets bij te sturen omdat het anders verkeerd dreigt te gaan. Hij heeft alles volkomen in de hand. Alles dient Zijn doel, ook al begrijpen wij niet altijd de weg die Hij kiest om dat doel te bereiken.

God heeft Job streng toegesproken, maar nooit met hem gespot. Job moet door de 'ontmoeting' met de twee indrukwekkendste dieren die God heeft geschapen, leren dat hij volkomen onmachtig is om het oordeel te vellen over een kwaaddoener. God wil hem ook leren dat Zijn handelingen wel eens boven de menselijke logica uitgaan en dat de mens niet alles kan verklaren wat Hij doet. Als Job zo onvermogend is om enkele van Gods scheppingswerken te maken, te onderhouden of te onderwerpen, dan is het ondenkbaar dat hij de Schepper ervan kan aanklagen voor wanbeleid.

Job 42

Job heeft berouw | *verzen 1-6*

> *1 Toen antwoordde Job de HEERE en zei:*
>
> *2 Ik weet dat U alles vermag,*
> *en geen plan is onmogelijk voor U.*
> *3 Wie is hij, [zegt U,] die [Mijn] raad verbergt zonder kennis?*
> *Zo heb ik verkondigd wat ik niet begreep,*
> *dingen die te wonderlijk voor mij zijn en die ik niet weet.*
> *4 Luister nu, en ík zal spreken!*
> *Ik zal U ondervragen: maak [het] mij bekend!*
> *5 [Alleen] door het luisteren met het oor had ik U gehoord,*
> *maar nu heeft mijn oog U gezien.*
> *6 Daarom veracht ik [mijzelf] en ik heb berouw,*
> *in stof en as.*

Als de HEERE is uitgesproken, antwoordt Job Hem opnieuw *(vers 1)*. Zijn antwoord getuigt van een diepgaand werk van Gods Geest in hem. Hij heeft de boodschap begrepen dat het er alleen om gaat wat God wil en dat Hij die wil ook uitvoert, zonder daarvan verantwoording af te leggen aan de mens. Job onderwerpt zich aan de regering van God en komt tot de belijdenis die de psalmist eeuwen later zal uitspreken: *"Ik weet, HEERE, dat Uw oordelen rechtvaardig zijn" (Ps 119:75a)*.

Job heeft in zijn eerste antwoord erkend dat hij gering en nietig is *(Jb 39:37)*; nu in zijn tweede antwoord erkent hij Gods almacht, dat Hij alles kan uitvoeren wat Hij Zich voorneemt *(vers 2)*. Hij ziet in dat God niet alleen de hele schepping verzorgt en de wereld bestuurt, maar dat ook doet in zijn leven. God heeft voor ieder van de Zijnen een plan. Dat plan voert Hij uit tot hun welzijn. Dat blijkt uit het leven van Job. Als Hij daarvoor verdrukking nodig acht, brengt Hij die in het leven van de Zijnen. Als Zijn doel met de verdrukking is bereikt, neemt Hij die weg.

In *vers 3* herhaalt Job wat God in *Job 38* tegen hem heeft gezegd, wie hij wel is, dat hij Zijn raad duister maakt, of verbergt *(Jb 38:2)*. Deze herhaling be-

tekent dat Job zijn zonde belijdt. Een zonde belijden wil namelijk zeggen dat Gods oordeel over die zonde wordt herhaald en dat ermee wordt ingestemd dat Zijn oordeel daarover rechtvaardig is. Job erkent dat hij meer heeft uitgesproken dan hij begreep *(vgl. Ps 131:1)*. Hij heeft zich een oordeel aangematigd over dingen die te wonderlijk voor hem zijn en die hij niet weet *(vgl. Ps 73:21-22)*.

Een pelgrimslied, van David.
HEERE, mijn hart is niet hoogmoedig,
mijn ogen zijn niet trots,
ook wandel ik niet in [dingen]
die te groot en te wonderlijk voor mij zijn.
(Ps 131:1)

Toen mijn hart verbitterd was
en ik in mijn nieren geprikkeld werd,
hoe onverstandig was ik toen, ik wist niets!
Ik was een redeloos dier bij U.
(Ps 73:21-22)

Hij ziet in dat hij tegenover God een ongepaste houding heeft aangenomen door Hem te bevelen naar hem te luisteren, want hij zou Hem wel eens wat zeggen *(vers 4; Jb 13:22)*. Hij zou God ondervragen en dan moest God hem maar eens antwoord geven. Job had God ter verantwoording geroepen en dat mag natuurlijk niet.

Job komt tot volledige overgave aan God. Nadat hij God in Zijn eerste toespraak heeft *horen spreken*, is hij tot het inzicht gekomen dat hij God beter niet meer tegen kan spreken *(Jb 39:38)*. Dat is wel goed, maar het is niet genoeg, want hij heeft God wel tegengesproken en dat moet hij nog belijden. Dat doet hij naar aanleiding van Gods tweede toespraak. Daarin heeft hij God *gezien* in Zijn werken en hoe Hij alles bestuurt *(vers 5)*. Dat verbreekt hem. Hij veracht zichzelf en doet boete *"in stof en as" (vers 6)* dat wil zeggen gezeten in letterlijk stof en as die tegelijk dienen als symbolen van rouwbetoon *(Jb 2:8; Jr 6:26; 25:34; Jn 3:6)*. Wat hij nu zegt, heeft hij niet gezegd in de dagen van zijn voorspoed.

Het gebed van Job voor zijn vrienden | *verzen 7-9*

> *7 Nadat de HEERE deze woorden tot Job gesproken had, gebeurde het dat de HEERE tegen Elifaz, de Temaniet, zei: Mijn toorn is ontbrand tegen u en tegen uw twee vrienden, want u hebt niet juist over Mij gesproken, zoals Mijn dienaar Job. 8 Neem daarom zeven jonge stieren en zeven rammen voor u, en ga naar Mijn dienaar Job. Breng brandoffers voor u en laat Mijn dienaar Job voor u bidden. Want alleen zijn gebed zal Ik aannemen, zodat Ik met u niet doe naar uw dwaasheid; want u hebt niet juist over Mij gesproken, zoals Mijn dienaar Job. 9 Toen gingen Elifaz, de Temaniet, en Bildad, de Suhiet [en] Zofar,*

> *de Naämathiet, heen, en deden zoals de HEERE tot hen gesproken had; en de HEERE nam het gebed van Job aan.*

Als Job is waar hij moet zijn, wendt de HEERE Zich in brandende toorn tot de vrienden van Job *(vers 7)*. Hij richt zich tot Elifaz, die hoogstwaarschijnlijk de oudste van de vrienden is en het eerst het woord tegen Job heeft opgenomen. Er staat opmerkelijk dat dit gebeurt *"nadat de HEERE deze woorden tot Job gesproken had"* en niet 'nadat Job zichzelf had veracht en boete had gedaan in stof en as'. Job is wel waar hij zijn moet, maar God heeft hem daar gebracht door tot hem te spreken en Zich aan hem te laten zien. Nu wil Hij ook de vrienden tot erkenning van hun zonden brengen.

Tegenover hen rechtvaardigt God Job, die Hij net als in het begin van dit boek *"Mijn dienaar"* noemt *(Jb 1:8; 2:3)*. Job is ook Zijn dienaar geweest tijdens zijn lijden. God houdt Elifaz voor dat Job 'juist' over Hem heeft gesproken en dat hij en zijn twee vrienden dat niet hebben gedaan. Zeker heeft Job in zijn spreken over God dingen gezegd die niet terecht zijn, maar tegenover de vrienden neemt God Job in bescherming. Hij ziet dat ook tijdens de kwalijke uitspraken die Job over Hem deed, diens hart op Hem was gericht. Daardoor kan Hij tegenover de vrienden voorbijgaan aan de zondige woorden die Job over Hem heeft gesproken.

Deze houding van Job tegenover God ontbrak bij de vrienden. Hun hart was niet op God gericht, maar op Job. Zij hebben aan Job een God voorgesteld Die in strikte rechtvaardigheid het kwaad oordeelt en dat doet door rampen over mensen te brengen. Zonder dat ze enig bewijs hadden van zonden die Job zou hebben gedaan, hebben ze tegen hem gezegd dat God zo met hem handelde omdat hij gezondigd zou hebben. Daardoor hebben zij *"niet juist"* over God gesproken en een volkomen verkeerd beeld van Hem aan Job en de omstanders voorgehouden. Ze hebben niet zozeer Job onrecht aangedaan, maar God. Daarom is Zijn toorn tegen hen ontbrand.

God wil ook de vrienden ter wille zijn en hen met Zichzelf en met Job verzoenen. Zijn toorn kan alleen gestild worden op de manier die Hij aangeeft en dat is door het brengen van brandoffers aan Hem en door voorbede van Job voor hen *(vers 8)*. De vrienden moeten met *"zeven jonge stieren en zeven rammen"* naar Job gaan. Dat is een groot offer *(Nm 23:1; Ez 45:22-23)*. Het

moet een groot offer zijn omdat hun zonde groot is en omdat zij voorname mannen zijn met een voorbeeldfunctie.

In de tegenwoordigheid van Job moeten ze deze brandoffers voor zichzelf aan God offeren. Daarmee erkennen ze dat ze voor God alleen kunnen bestaan op grond van het brandoffer. Wij weten dat God daarin het offer van Zijn Zoon ziet, Die Zichzelf als een brandoffer aan God heeft geofferd. De Onschuldige stierf in de plaats van de schuldige. Daardoor zijn de vrienden met God in het reine gekomen.

Nu moet het nog in orde komen tussen hen en Job. Daarvoor wordt van Job gevraagd om voor hen te bidden. Hun vraag aan Job om dat te doen is een belijdenis van hun zonden tegenover hem. Als Job voor hen bidt, betekent dit dat hij hun belijdenis aanvaardt en hen vergeeft. God zegt erbij dat het gebed van Job voor Hem de voorwaarde is om niet met hen naar hun dwaasheid te doen. Hij herhaalt dat ze Zijn toorn hebben verdiend omdat zij niet juist over Hem hebben gesproken, zoals *"Mijn dienaar Job"*. Het brengen van brandoffers is niet genoeg als er ook nog iets met een ander in orde moet worden gebracht. God vergeeft pas als het in orde is gemaakt met alle betrokkenen.

De drie vrienden, die nu afzonderlijk met hun naam worden genoemd, verootmoedigen zich *(vers 9)*. Iemand kan wel hoofdverantwoordelijk zijn, zoals Elifaz, wiens naam alleen wordt genoemd *(vers 7)*, maar hij kan geen offer brengen voor de schuld die anderen ook op zich hebben geladen. Dat moet ieder persoonlijk doen. De drie vrienden geven gehoor aan het bevel van God en buigen zich daarmee onder Zijn oordeel. Daarmee bewijzen ze dat ze God meer liefhebben dan hun eigen aanzien en dat is een grote vreugde voor God. Dat ze de door God voorgeschreven offers hebben gebracht, wordt niet vermeld, maar ligt opgesloten in de woorden dat ze *"deden zoals de HEERE tot hen gesproken had"*.

Over de aanname van het offer door de HEERE wordt verder niets gezegd. Dat is geen vraag. Dat heeft Hij natuurlijk aangenomen. Wat wel wordt gezegd, is dat de HEERE het gebed van Job aannam. Dat legt toch wel een bijzondere nadruk op het gebed van Job voor zijn vrienden. Als Job heeft gebeden, is alles tussen de vrienden en God en tussen de vrienden en Job in orde.

Dat God het gebed van Job aanneemt, betekent ook dat Job volledig in zijn relatie met God is hersteld, al is er in zijn uiterlijke omstandigheden nog niets veranderd. Job kan een voorbidder zijn. Zijn zonden zijn hem vergeven, waardoor hij als een rechtvaardige een krachtig gebed kan bidden *(Jk 5:16)*. Hij is weer geschikt om een dienst voor andere gelovigen te doen. We zien deze dienst van voorbede bijvoorbeeld ook bij Abraham *(Gn 20:7,17)*, Mozes *(Ex 32:30-32; Nm 11:2; 21:7)* en Samuel *(1Sm 12:19,23)*. Bovenal is Job hier een type van de Heer Jezus als de Voorbidder *(Rm 8:34)*.

Het gezegende einde van Job | *verzen 10-17*

> *10 En de HEERE bracht een omkeer in het levenslot van Job, toen hij gebeden had voor zijn vrienden. De HEERE vermeerderde alles wat Job [bezeten] had tot het dubbele toe. 11 Al zijn broers en al zijn zusters en allen die hem vroeger gekend hadden, kwamen bij hem en gebruikten de maaltijd met hem in zijn huis. Zij betuigden hem hun medeleven en vertroostten hem over al het onheil dat de HEERE over hem gebracht had. Zij gaven hem ieder een geldstuk en een gouden ring. 12 En de HEERE zegende het latere [leven] van Job meer dan zijn eerdere. Hij had veertienduizend schapen, zesduizend kamelen, duizend juk runderen en duizend ezelinnen. 13 Hij kreeg zeven zonen en drie dochters. 14 En hij gaf de eerste de naam Jemima, de tweede de naam Kezia, en de derde de naam Keren-Happuch. 15 Zulke mooie vrouwen als de dochters van Job waren er in heel het land niet te vinden, en hun vader gaf hun een erfelijk bezit onder hun broers. 16 Job leefde daarna [nog] honderdveertig jaar, en hij zag zijn kinderen en de kinderen van zijn kinderen, vier generaties. 17 En Job stierf, oud en van dagen verzadigd.*

Als Job in zijn hart vrij is van de beschuldigingen van zijn vrienden en hij voor hen heeft gebeden en hen daarmee zijn vergeving bewijst, gaat God hem zegenen *(vers 10)*. God geeft hem dubbel zoveel als hij is kwijtgeraakt *(vgl. Js 40:2; 61:7; Zc 9:12)*.

Krijgen de vrienden dan toch gelijk dat voorspoed het gevolg is van vroomheid? Of nog erger, krijgt de satan gelijk met zijn bewering dat God dienen lonend is? Het antwoord op deze vragen is, dat ze geen van allen gelijk krijgen. Job heeft dit niet verwacht en heeft er al helemaal niet naar gestreefd. Hij krijgt zijn voorspoed niet vanwege een Godvrezend leven, maar door een onverwachte goedheid van God. De satan heeft al helemaal

geen gelijk, want Job heeft God niet vaarwel gezegd toen Hij hem alles afnam, wat de satan had gesuggereerd.

God is soeverein om zegen weg te nemen, maar kan die zegen met dezelfde soevereiniteit ook weer schenken. Jakobus schrijft over de zegen die Job krijgt: *"U hebt van de volharding van Job gehoord en hebt [uit] het einde van [de] Heer gezien dat de Heer vol genegenheid en ontfermend is" (Jk 5:11)*. Het einde van de Heer is de zegen die Hij Job geeft. God verootmoedigt ons en stelt ons op de proef, om ons *"uiteindelijk wel te doen" (Dt 8:16)*. Hij wil ons ertoe brengen dat we zeggen: *"Het is goed voor mij dat ik verdrukt ben geweest, opdat ik Uw verordeningen zou leren" (Ps 119:71)*.

Als de HEERE een omkeer in het levenslot van Job heeft gebracht, komen *"al zijn broers en al zijn zusters en allen die hem vroeger gekend hadden"* bij hem *(vers 11)*. Er blijkt geen wrok bij Job te zijn, er zijn geen bittere gevoelens, dat ze hem tijdens zijn beproeving in de steek hebben gelaten *(Jb 19:14-19)*, want ze gebruiken *"de maaltijd met hem in zijn huis"*. Toen hij diep leed, waren ze met een boog om hem heengelopen, maar nu zoeken ze hem weer op. En Job ontvangt hen met dezelfde gastvrijheid als vroeger *(Jb 31:31-32)*.

Terwijl ze met hem aan tafel zitten, betuigen ze hem hun medeleven en vertroosten hem *"over al het onheil dat de HEERE over hem gebracht had"*. Zij weten ook dat het onheil dat hem had getroffen, door de HEERE over hem was gebracht. Het geldstuk en de gouden ring die ieder van hen meebracht, kunnen gewoon geschenken zijn geweest als bewijzen van medeleven. Ze kunnen tevens gediend hebben als 'startkapitaal' voor zijn nieuwe vermogen.

Job krijgt van de HEERE meer overvloed dan hij had voordat hem alles werd afgenomen *(vers 12; vgl. Jb 8:6-7)*. Zo is God altijd aan het werk. Als Hij ons iets afneemt, is dat om ons er meer voor terug te geven. De genade geeft ons altijd veel meer dan we door de zonde zijn kwijtgeraakt. We hebben het paradijs door onze zonde verloren. We krijgen er door genade de hele schepping voor terug waarover we samen met de Heer Jezus mogen regeren. Dat is alles op grond van Zijn offer. Wij hebben daar deel aan omdat wij door genade Zijn offer mochten aannemen.

Als we in *Job 1* zien wat Job eerst aan vee bezat *(Jb 1:3)*, zien we dat hij nu door de HEERE met het dubbele wordt gezegend. Hij krijgt ook het dub-

bele aan kinderen *(vers 13)*. Hij heeft zeven zonen en drie dochters gehad *(Jb 1:2)*. Die zijn wel omgekomen, maar daarom is hij ze niet kwijt. Zijn vee was hij kwijt, zijn kinderen niet. Zij zijn hem vooruitgegaan. Hij krijgt er nog zeven zonen en drie dochters bij.

Van zijn kinderen worden alleen de namen van zijn drie dochters genoemd die Job hun heeft gegeven *(vers 14)*. Dat betekent dat we van deze namen iets kunnen leren. De eerste dochter geeft hij de naam *"Jemima"*. Het is een naam met verschillende betekenissen, zoals 'de [heldere] dag', 'duif', 'gelukkig'. Het spreekt van de heldere dag na de donkere dagen van beproeving, de nieuwe vrede, het nieuwe geluk. De tweede dochter geeft hij de naam *"Kezia"*. Die naam is ontleend aan het welriekende specerij kassia. Er gaat van het leven van Job een welriekende geur uit. De derde dochter noemt hij *"Keren-Happuch"*, dat betekent 'hoorn van de mooie kleuren'. In die hoorn zaten de kleuren waarmee de vrouwen zich opmaakten. Er ging niet alleen een goede reuk van Job via zijn dochters uit, maar alles was ook aangenaam om naar te kijken.

Van de dochters van Job wordt gezegd dat zulke mooie vrouwen als zij in het hele land niet te vinden waren *(vers 15)*. We zien hier dat wat uit de beproeving tevoorschijn komt, al het andere in schoonheid en lieflijkheid overtreft. Job kan zeggen dat het oude voorbij is en dat alles nieuw is geworden en dat het nieuwe het oude volledig in de schaduw stelt. Dit geldt ook voor ons in onze nieuwe natuur.

Job is een goede vader voor zijn dochters. Hij geeft hun niet alleen namen, maar ook *"een erfelijk bezit onder hun broers"*. Er is geen sprake van vrouwen die achtergesteld worden bij mannen. Juist het feit dat alleen hun namen worden genoemd en alleen van hen wordt vermeld dat zij ook een erfelijk bezit onder hun broers krijgen, toont de hoge plaats die zij in de gedachten van Job en van God hebben. Petrus spreekt er in zijn eerste brief over dat de vrouwen *"mede-erfgenamen van het leven"* met hun mannen zijn *(1Pt 3:7)*.

Job leeft nadat er een omkeer in zijn levenslot is gekomen nog honderdveertig jaar *(vers 16)*. Als hier hetzelfde geldt als voor zijn bezit, betekent het dat hij zeventig was toen de rampen hem troffen en dat hij tweehonderdtien jaar oud is geworden. Hij ziet zijn nageslacht tot in de vierde generatie. Dat is een grote zegen en moet een groot genot voor hem zijn geweest.

Dan volgt het bericht van de dood van Job *(vers 17)*. Hij is oud geworden. Hij kan terugkijken op een veelbewogen leven waarin hij de hand van de HEERE zowel in zijn lijden als in zijn voorspoed heeft gezien. Hij is oud geworden en van dagen verzadigd. Dat hij van dagen verzadigd is, wil niet zeggen dat hij het leven beu is, maar dat hij op aarde alles heeft genoten wat God hem had gegeven. Hij kan in vrede sterven en gaan naar de plaats van louter vrede en geluk. Maar zijn geschiedenis sterft niet...

Andere publicaties

Op de website www.oudesporen.nl staan onder het menu 'Artikelen' en het submenu 'Auteurs -> Ger de Koning' de volgende commentaren en publicaties:

1. De serie 'Toegelicht en toegepast', een commentaarreeks van de bijbelboeken van het Oude Testament.
2. De 'Zie-serie', een commentaarreeks van de vier Evangeliën en *Handelingen*.
3. De 'Rotsvast-serie', een commentaarreeks met een verklaring van de nieuwtestamentische bijbelboeken vanaf de *brief aan de Romeinen* tot en met *Openbaring*. Deze serie heeft tot doel hen die jong zijn in het geloof te helpen bij het lezen en leren begrijpen van Gods Woord.
4. Publicaties over diverse onderwerpen.

Van diverse Nederlandse publicaties zijn vertalingen in andere talen beschikbaar.

Alle commentaren en publicaties zijn vrij te downloaden als pdf bestand en als e-book.

Als er een ISBN wordt vermeld, is de publicatie ook in boekvorm verkrijgbaar. Het boek kan worden besteld door op het betreffende ISBN te klikken. Voor een Nederlandse publicatie verschijnt www.uitgeverijdaniel.nl. Deze publicatie kan ook via de christelijke boekhandel worden besteld. Voor een in het Duits vertaalde publicatie met een ISBN verschijnt de Duitse website www.daniel-verlag.de.

De Nederlandse commentaren staan ook op www.kingcomments.com. Bijbelboeken en verzen kunnen eenvoudig en snel worden benaderd. De commentaren kunnen worden gelezen op elk beeldscherm, van pc tot smartphone. Meer info staat onder 'Informatie' op de site. Het is raadzaam die eerst te lezen.